Επικαιροποίηση Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης (σε σχέση με την νέα ΕΣΚΕ)

Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης
Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

ΠΑΤΡΑ,
Ιανουάριος, 2026

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ....8

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ....14

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ....18

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ....19

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ....20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ....23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΟΡΙΣΜΟΙ – ΔΕΙΚΤΕΣ – ΣΤΟΙΧΕΙΑ....26

2.1 Ορισμοί της φτώχειας....26

2.2 Δείκτες....27

2.3 Κοινωνικές ομάδες στα όρια της φτώχειας....30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ....32

3.1 Ευρωπαϊκές Πολιτικές, Στρατηγικές και Κατευθυντήριες γραμμές για την καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε μορφής διακρίσεων....32

3.1.1 Έγγραφο Προβληματισμού: Προς μία Βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030....32

3.1.2 Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης....43

3.1.3 Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη {SWD(2022) 313 final}....46

3.1.4 Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021 – 2030....48

3.1.5 Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά....49

3.1.7 Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων....50

3.1.8 Το νέο Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο για τους Ρομά 2021 – 2030....55

3.1.9 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ ως το 2030 και Κοινωνική Ένταξη των Ρομά....61

3.1.10 Το νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά (COM/2020/620)....63

3.1.11 Council of Europe Action Plan on Protecting Vulnerable Persons in the Context of Migration and Asylum in Europe (2021-2025) (2021) - Σχέδιο δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ευάλωτων ατόμων στο πλαίσιο της μετανάστευσης και του ασύλου στην Ευρώπη (2021-2025) (2021)....65

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

3.1.12 Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης, 17 Δεκεμβρίου 2020, των FRA και ΕΔΔΑ (Έκδοση 2020).....66

3.1.13 Fundamental rights of migrants in an irregular situation in the European Union - Θεμελιώδη δικαιώματα των μεταναστών που βρίσκονται σε αντικανονική κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Υπηρεσία Εκδόσεων, 7 Απριλίου 2017 του FRA (2011).....68

3.3 Χρηματοδοτικά μέσα και εργαλεία για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.....69

3.3.1 Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+).....69

3.3.2 Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).....72

3.3.3 Λοιπά Ταμεία και Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....73

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΘΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....88

4.1 Εθνικά Σχέδια Δράσης, Στρατηγικές και Μελέτες για την Κοινωνική προστασία των πολιτών.....88

4.1.1 Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027» («ΕΣΠΑ 2021-2027») 88

4.1.2 Τομεακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021–2027.....92

4.1.3 Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας.....93

4.1.4 Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΣΑΑ) «Ελλάδα 2.0».....105

4.1.5 Εθνικό Σχέδιο Μεταρρυθμίσεων: Ελλάδα Μπροστά (2022).....105

4.1.6 Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030 (1η Επικαιροποίηση).....106

4.1.7 Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030 "Μια Ελλάδα με όλους, για όλους".....110

4.1.8 Εθνική Στρατηγική για την Αποϊδρυματοποίηση.....113

4.1.9 Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη.....114

4.1.10 Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Αστεγίας 2023-2027.....117

4.1.11 Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού 2021-2023.....118

4.1.12 Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη πολιτών τρίτων χωρών.....119

4.1.13 Εθνική Στρατηγική για τα Ασυνόδευτα Ανήλικα.....121

4.1.14 Εθνική Στρατηγική για τις Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης (ΕΠΑ).....121

4.1.15 Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για τη Μακροχρόνια Φροντίδα.....121

4.1.16 Εθνική Στρατηγική για την Απασχόληση των Νέων.....122

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

4.1.17 Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων (2021–2025) 122

4.1.18 Εθνική Στρατηγική για την Κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ+ 122

4.1.19 Εθνικό Σχέδιο Δράσης Δημόσιας Υγείας 2021–2025 122

4.1.20 Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την «Ευρωπαϊκη Εγγύηση για το Παιδί» (National Action Plan for the European Child Guarantee) 123

4.1.21 Ενισχυμένη Εγγύηση για τη Νεολαία 124

4.1.22 Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) 125

4.1.23 Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020–2025 125

4.1.24 Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Ενεργειακής Ένδειας 125

4.1.25 Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2024 . 127

4.1.26 Έκθεση για τη φτώχεια στην Ελλάδα για το 2025 της EAPN Greece 138

4.2 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» 2014-2020 141

4.2.1 Στρατηγική του Προγράμματος – Δομή - αναμενόμενα αποτελέσματα 141

4.2.2 Αξιολόγηση δράσεων που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» 2014-2020 146

4.3 Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» 179

4.4 Πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2014-2019 180

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 183

5.1 Υφιστάμενη Κατάσταση στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 183

5.2 Κοινωνικοί δείκτες που αποτυπώνουν την υφιστάμενη κατάσταση στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 242

5.3 Κοινωνικές δομές και δράσεις στην Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 267

5.3.1 Παιδική Προστασία 267

5.3.2 Στήριξη της τρίτης ηλικίας 269

5.3.3 Δομές Ατόμων με Αναπηρία 270

5.3.4 Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών 271

5.3.5 Κέντρα Κοινότητας 272

5.3.6 Συμβουλευτικό Κέντρο & Ξενώνας Φιλοξενίας Γυναικών 273

5.3.7 Δράσεις κατά των εξαρτήσεων 274

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

5.3.8 Δομές με Θεραπευτικά Προγράμματα 275

5.3.9 Δράσεις για τη στήριξη των ευάλωτων και ειδικών ομάδων του πληθυσμού 276

5.4 Χαρτογράφηση διαθέσιμων δομών κοινωνικής προστασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 276

5.4.1 Κοινωνικές δομές στην ΠΕ Αχαΐας 278

5.4.2 Κοινωνικές δομές στην ΠΕ Ηλείας 319

5.4.3 Κοινωνικές δομές στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας 338

5.5 Λοιπές Δράσεις και Προγράμματα Κοινωνικής Πολιτικής 361

5.6 Κοινωνική δραστηριότητα από λοιπούς φορείς στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. 364

5.7 Αποτελέσματα πρωτογενούς έρευνας και αποτίμηση λειτουργίας κοινωνικών δομών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 366

5.8 Ετήσια Έκθεση Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (για την περίοδο 01-01-2024 έως 31-12-2024) 370

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 372

6.1 Ο Ρόλος του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 372

6.1.1 Ο Μηχανισμός Συντονισμού Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Καινοτομίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας: Ο Σκοπός δημιουργίας και λειτουργίας του 372

6.1.2 Το Θεσμικό Πλαίσιο του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 372

6.1.3 Σκοπός και Αρμοδιότητες του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 373

6.1.4 Οργάνωση και Λειτουργία του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 375

6.1.5 Εργαλεία – Δείκτες Κοινωνικής Καινοτομίας 377

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» κατά τις ΠΠ 2014-2020 και 2021-2027 380

7.1 Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας 2014-2020 380

7.2 Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027 385

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

7.2.1 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας 2021–2027 385

7.2.2 Σύνδεση της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027 390

7.2.3 Το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ως Ενδεικτική Δράση στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021-2027 391

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ ΠΡΑΞΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΜΕ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΚΤ+ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2021–2027 392

8.1 Προσκλήσεις Πράξεων κοινωνικού χαρακτήρα με χρηματοδότηση από το ταμείο ΕΚΤ+ στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021–2027 392

8.2 Κατάλογος Πράξεων κοινωνικού χαρακτήρα με χρηματοδότηση από το ταμείο ΕΚΤ+ στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021–2027 414

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2021-2027 460

9.1 Γενικό πλαίσιο της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 460

9.1.1 Σύνδεση της ΠΕΣΚΕ ΠΔΕ 2021-2027 με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας 460

9.1.2 Στόχοι της ΠΕΣΚΕ ΠΔΕ 2021-2027 461

9.1.3 Ωφελούμενοι της ΠΕΣΚΕ ΠΔΕ 2021-2027 463

9.1.4 Σύνδεση της ΠΕΣΚΕ ΠΔΕ με τον Στόχο Πολιτικής και τους Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027 463

9.1.5 Κοινωνικοοικονομικό και Δημογραφικό Προφίλ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και Εκτίμηση Αναγκών Κοινωνικών Υπηρεσιών 465

9.2 Σχέδιο Δράσης της ΠΕΣΚΕ ΠΔΕ 2021-2027 467

9.2.1 Σχέδιο Δράσης ΠΕΣΚΕ 2021-2027 με βάση τον Προγραμματισμό Προσκλήσεων και παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης (ΕΚΤ+) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 468

9.2.2 Στρατηγική προσέγγιση Σχεδίου Δράσης ΠΕΣΚΕ 2021-2027 477

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ 483

10.1.Ενσωμάτωση νέων κατευθύνσεων MTR και κανονιστικών τροποποιήσεων ΕΚΤ+ ... 483

10.2 Στρατηγικές κατευθύνσεις αναβάθμισης κοινωνικών πολιτικών έως το 2029 485

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

10.3 Διοικητική προσαρμογή και ενίσχυση ικανότητας υλοποίησης 486

10.4 Βιωσιμότητα κοινωνικών δομών και υπηρεσιών 487

10.5.Θεσμικός συντονισμός και πολυεπίπεδη διακυβέρνηση 488

10.6 Περαιτέρω ενίσχυση του ψηφιακού μετασχηματισμού (Παρακολούθηση & Αξιολόγηση) 490

10.7.Κατευθύνσεις για τη Συνέχιση της Συγχρηματοδότησης και τη Μετάβαση των Κοινωνικών Δομών κατά την Περίοδο 2026–2029 491

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 494

Ελληνική Βιβλιογραφία 494

Ξένη βιβλιογραφία 501

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Κυριότερες πρωτοβουλίες της Επιτροπής Γιούνκερ που συνδέονται με τους ΣΒΑ. 36

Πίνακας 2: Γενικοί και Ειδικοί στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ που συνδέονται άμεσα με την κοινωνική ένταξη των Ρομά. 61

Πίνακας 3: Επιχειρησιακοί Άξονες και Στόχοι Κοινωνικής Ένταξης. 95

Πίνακας 4: Η Αρχιτεκτονική της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας. 97

Πίνακας 5: Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό, κατά συνιστώσα: 2024 (%). 128

Πίνακας 6: Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό, κατά ομάδες ηλικιών και φύλο: 2024. 128

Πίνακας 7: Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό, κατά τύπο νοικοκυριού: 2024. 129

Πίνακας 8: Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό σε χώρες που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το 2024 τη δεδομένη χρονική στιγμή: 2015-2024. 130

Πίνακας 9: Κατώφλι κινδύνου φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, κατά τύπο νοικοκυριού: 2024. 131

Πίνακας 10: Κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, κατά φύλο και ομάδες ηλικιών: 2024. 132

Πίνακας 11: Κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις του πληθυσμού ηλικίας 18 ετών και άνω, κατά φύλο και κατάσταση απασχόλησης: 2024. 134

Πίνακας 12: Μέσο ισοδύναμο ατομικό διαθέσιμο εισόδημα: 2015-2024. 137

Πίνακας 13: Κατανομή των πόρων του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» ανά Προτεραιότητα. 180

Πίνακας 14: Περιφερειακές Ενότητες, Δήμοι, και Έδρες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. 183

Πίνακας 15: Η Περιοχή Παρέμβασης της ΠΕΣΚΕ Δυτικής Ελλάδας 2021-2027. 185

Πίνακας 16: Μόνιμος Πληθυσμός της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα και ανά Δήμο (2021). 187

Πίνακας 17: Μόνιμος πληθυσμός του συνόλου της χώρας, Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των Περιφερειακών Ενοτήτων που εντάσσονται σ' αυτήν (2011-2021). 187

Πίνακας 18: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, τις Περιφερειακές Ενότητες και τους Δήμους που ανήκουν σ' αυτήν και για το

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

σύνολο της χώρας (%, 2011-2021). 189

Πίνακας 19: Πυκνότητα της Ελλάδας, της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των Περιφερειακών Ενοτήτων της (2021). 192

Πίνακας 20: Δείκτης γήρανσης και δείκτης εξάρτησης για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (2021). 194

Πίνακας 21: Μόνιμος πληθυσμός κατά ομάδες ηλικιών για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (2021). 195

Πίνακας 22: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021). 200

Πίνακας 23: Νοικοκυριά κατά μέγεθος και μέλη αυτών (2021). 205

Πίνακας 24: Άτομα (%) που χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο για αλληλεπίδραση με τις δημόσιες αρχές (2017-2021). 208

Πίνακας 25: Μόνιμος Πληθυσμός κατά ομάδες υπηκοοτήτων εκτός Ελλάδας (%, 2021). 209

Πίνακας 26: Μόνιμος πληθυσμός κατά επίπεδο εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021). 214

Πίνακας 27: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, άνεργοι στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021). 218

Πίνακας 28: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2022). 224

Πίνακας 29: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια (2023). 225

Πίνακας 30: Κατανομή πληθυσμού Ρομά σε Οικισμούς και Διάσπαρτα (2021). 227

Πίνακας 31: Αριθμός οικισμών και τύποι οικισμών που διαβιούν οι Ρομά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στο σύνολο της χώρας. 229

Πίνακας 32: Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2024). 230

Πίνακας 33: Διαχρονική απεικόνιση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) σε επίπεδο Επικράτειας, Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των ΠΕ μεταξύ των ετών 2018-2022* (σε εκ. ευρώ). 234

Πίνακας 34: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) του συνόλου της χώρας, της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των Περιφερειακών Ενοτήτων της μεταξύ των ετών 2018-2022* (σε εκ. ευρώ). 237

Πίνακας 35: Προσδόκιμο ζωής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες-από το 2020), στην Ελλάδα

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2024, έτη). 243

Πίνακας 36: Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2023). 246

Πίνακας 37: Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020) και στην Ελλάδα (2013-2024). 250

Πίνακας 38: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2022). 254

Πίνακας 39: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια (2023). 256

Πίνακας 40: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για την Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), το σύνολο της χώρας και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2020-2024). 259

Πίνακας 41: Δελτία μετακίνησης ατόμων με αναπηρία ανά ΠΕ στην ΠΔΕ (2024). 276

Πίνακας 42: Δομές Περιφερειακής Ενότητας Αχαΐας της ΠΔΕ ανά είδος. 279

Πίνακας 43: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια» στην ΠΕ Αχαΐας. 280

Πίνακας 44: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην ΠΕ Αχαΐας. 280

Πίνακας 45: Κέντρα Κοινότητας στην ΠΕ Αχαΐας. 282

Πίνακας 46: Κοινωνικά Φαρμακεία της ΠΕ Αχαΐας. 283

Πίνακας 47: Τα Κοινωνικά Παντοπωλεία της ΠΕ Αχαΐας. 283

Πίνακας 48: Δομές Διανομής Τροφίμων στην ΠΕ Αχαΐας. 284

Πίνακας 49: Πρώην δομές ΤΕΒΑ στην ΠΕ Αχαΐας. 284

Πίνακας 50: Σύλλογοι – Σωματεία – ΜΚΟ της ΠΕ Αχαΐας. 285

Πίνακας 51: Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) στην ΠΕ Αχαΐας. 287

Πίνακας 52: Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) στην ΠΕ Αχαΐας. 288

Πίνακας 53: Παιδικές Εξοχές (Κατασκηνώσεις) στην ΠΕ Αχαΐας. 289

Πίνακας 54: Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολίτων (Κ.Ε.Π.) στην ΠΕ Αχαΐας. 289

Πίνακας 55: Κοινωνικές δομές του Περιφερειακού Παρατηρητήριου Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ που αφορούν στα «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)». 291

Πίνακας 56: Δημόσια ΚΔΑΠμεΑ στην ΠΕ Αχαΐας. 292

Πίνακας 57: Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ) στην ΠΕ Αχαΐας. 293

Πίνακας 58: Στέγη Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) στην ΠΕ Αχαΐας. 294

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 59: Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) στην ΠΕ Αχαΐας.....294

Πίνακας 60: Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση στην ΠΕ Αχαΐας.....295

Πίνακας 61: Αθλητικά Σωματεία ΑΜΕΑ στην ΠΕ Αχαΐας.....296

Πίνακας 62: Κοινωνικές δομές για το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» στην ΠΕ Αχαΐας....297

Πίνακας 63: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Τρίτη Ηλικία» στην ΠΕ Αχαΐας. 298

Πίνακας 64: Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στην ΠΕ Αχαΐας. 300

Πίνακας 65: Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) στην ΠΕ Αχαΐας. 301

Πίνακας 66: Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ) στην ΠΕ Αχαΐας. 301

Πίνακας 67: Περιφερειακές Υπηρεσίες ΠΥΣΥ Δ. Ελλάδας. 303

Πίνακας 68: Σημεία Εξυπηρέτησης της ΔΥΠΑ στην ΠΕ Αχαΐας.....305

Πίνακας 69: Κέντρα Πρόληψης στην ΠΕ Αχαΐας. 307

Πίνακας 70: Θεραπευτικά προγράμματα στην ΠΕ Αχαΐας.....308

Πίνακας 71: Φορείς Ψυχικής Υγείας στην ΠΕ Αχαΐας.....308

Πίνακας 72: Συμβουλευτικά κέντρα στην ΠΕ Αχαΐας.....309

Πίνακας 73: Δομές αστέγων στην ΠΕ Αχαΐας. 311

Πίνακας 74: Κατηγορία «Γραμμές SOS-Ζωής». 311

Πίνακας 75: Διευθύνσεις Φοιτητικής Μέριμνας για στέγαση στην ΠΕ Αχαΐας.....314

Πίνακας 76: Διευθύνσεις Φοιτητικής Μέριμνας για σίτιση στην ΠΕ Αχαΐας. 315

Πίνακας 77: Συνήγορος του Φοιτητή στην ΠΕ Αχαΐας. 316

Πίνακας 78: Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)» στην ΠΕ Αχαΐας. 317

Πίνακας 79: Δομές Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας της ΠΔΕ ανά είδος. 320

Πίνακας 80: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια» στην ΠΕ Ηλείας. 321

Πίνακας 81: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην ΠΕ Ηλείας. 321

Πίνακας 82: Τα Κοινωνικά Παντοπωλεία της ΠΕ Ηλείας.....323

Πίνακας 83: Τα Κοινωνικά Φροντιστήρια της ΠΕ Ηλείας. 323

Πίνακας 84: Πρώην δομές ΤΕΒΑ στην ΠΕ Ηλείας. 323

Πίνακας 85: Σύλλογοι – Σωματεία – ΜΚΟ της ΠΕ Ηλείας. 324

Πίνακας 86: Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) στην ΠΕ Ηλείας. 325

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 87: Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) στην ΠΕ Ηλείας. 325

Πίνακας 88: Παιδικές Εξοχές (Κατασκηνώσεις) στην ΠΕ Ηλείας. 325

Πίνακας 89: Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολίτων (Κ.Ε.Π.) στην ΠΕ Ηλείας. 326

Πίνακας 90: Κοινωνικές δομές του Περιφερειακού Παρατηρητήριου Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ που αφορούν στα «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)». 327

Πίνακας 91: Δημόσια ΚΔΑΠμεΑ στην ΠΕ Ηλείας. 328

Πίνακας 92: Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) στην ΠΕ Ηλείας. 329

Πίνακας 93: Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) στην ΠΕ Ηλείας. 329

Πίνακας 94: Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση στην ΠΕ Ηλείας. 330

Πίνακας 95: Κοινωνικές δομές για το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» στην ΠΕ Ηλείας. ... 330

Πίνακας 96: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Τρίτη Ηλικία» στην ΠΕ Ηλείας. 331

Πίνακας 97: Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στην ΠΕ Ηλείας. 332

Πίνακας 98: Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) στην ΠΕ Ηλείας. 332

Πίνακας 99: Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ) στην ΠΕ Ηλείας. 333

Πίνακας 100: Σημεία Εξυπηρέτησης της ΔΥΠΑ στην ΠΕ Ηλείας. 333

Πίνακας 101: Κέντρα Πρόληψης στην ΠΕ Ηλείας. 334

Πίνακας 102: Θεραπευτικά προγράμματα στην ΠΕ Ηλείας. 334

Πίνακας 103: Φορείς Ψυχικής Υγείας στην ΠΕ Ηλείας. 335

Πίνακας 104: Συμβουλευτικά κέντρα στην ΠΕ Ηλείας. 336

Πίνακας 105: Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) στην ΠΕ Ηλείας. 336

Πίνακας 106: Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)» στην ΠΕ Ηλείας. 337

Πίνακας 107: Δομές Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας της ΠΔΕ ανά είδος. 339

Πίνακας 108: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 340

Πίνακας 109: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 340

Πίνακας 110: Κέντρα Κοινότητας στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 341

Πίνακας 111: Κοινωνικά Φαρμακεία στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 341

Πίνακας 112: Κοινωνικά Παντοπωλεία στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 342

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 113: Κοινωνικά Φροντιστήρια στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 342

Πίνακας 114: Δομές Διανομής Τροφίμων στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 342

Πίνακας 115: Πρώην δομές ΤΕΒΑ στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 343

Πίνακας 116: Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 344

Πίνακας 117: Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 344

Πίνακας 118: Παιδικές Εξοχές (Κατασκηνώσεις) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 345

Πίνακας 119: Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολίτων (Κ.Ε.Π.) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 346

Πίνακας 120: Κοινωνικές δομές του Περιφερειακού Παρατηρητήριου Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ που αφορούν στα «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)». 347

Πίνακας 121: ΚΔΑΠμεΑ στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 348

Πίνακας 122: Κέντρο Αποκατάστασης ΑμεΑ στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 348

Πίνακας 123: Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 349

Πίνακας 124: Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 350

Πίνακας 125: Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 350

Πίνακας 126: Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 351

Πίνακας 127: Κοινωνικές δομές για το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 352

Πίνακας 128: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Τρίτη Ηλικία» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 352

Πίνακας 129: Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 353

Πίνακας 130: Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 353

Πίνακας 131: Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 354

Πίνακας 132: Σημεία Εξυπηρέτησης της ΔΥΠΑ στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 355

Πίνακας 133: Κέντρα Πρόληψης στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 355

Πίνακας 134: Θεραπευτικά προγράμματα στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 356

Πίνακας 135: Φορείς Ψυχικής Υγείας στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 356

Πίνακας 136: Συμβουλευτικά κέντρα στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. 357

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 137: Δομές αστέγων στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.....358

Πίνακας 138: Διεύθυνση Στέγασης Φοιτητών στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.....359

Πίνακας 139: Διευθύνσεις Φοιτητικής Μέριμνας για σίτιση στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας...360

Πίνακας 140: Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.....360

Πίνακας 142: Αντιστοίχιση των ωφελουμένων της Περιφερειακής Στρατηγικής με τις βασικές κατηγορίες της Εθνικής Στρατηγικής.....383

Πίνακας 143: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027".....389

Πίνακας 144: Στρατηγικός Στόχος, Προτεραιότητα και Ενδεικτική Δράση σχετική με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.....391

Πίνακας 145: Προγραμματισμός Προκλήσεων στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027» που υπάγονται στον Στόχο Πολιτικής 4 και στην Προτεραιότητα 4Β με χρηματοδότηση από ΕΚΤ+.....393

Πίνακας 146: Κατάλογος Πράξεων στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027» που υπάγονται στον Στόχο Πολιτικής 4 και στην Προτεραιότητα 4Β με χρηματοδότηση από ΕΚΤ+.....414

Πίνακας 147: Σχέδιο Δράσης ΠΕΣΚΕ 2021-2027 με βάση τον Προγραμματισμό Προσκλήσεων και παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης (ΕΚΤ+) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.....469

Πίνακας 148: Στρατηγική προσέγγιση και συμπληρωματικότητα του Σχεδίου Δράσης ΠΕΣΚΕ 2021-2027.....478

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Ποσοστό (%) πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή σε κοινωνικό αποκλεισμό: 2015 – 2024.....127

Διάγραμμα 2: Ποσοστό (%) πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας, υλική και κοινωνική στέρηση και χαμηλή ένταση εργασίας (Ευρώπη 2030): 2015 – 2024.....128

Διάγραμμα 3: Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, ανά Μεγάλη Γεωγραφική Περιοχή: 2024.....129

Διάγραμμα 4: Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας: 2015 – 2024*.....131

Διάγραμμα 5: Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 18 ετών και άνω σε κίνδυνο φτώχειας κατά επίπεδο εκπαίδευσης που έχει ολοκληρώσει : 2015 – 2024.....133

Διάγραμμα 6: Ποσοστό κινδύνου φτώχειας (%).....135

Διάγραμμα 7: Βάθος (χάσμα) κινδύνου φτώχειας: 2015-2024.....135

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διάγραμμα 8: Μεταβολή (%) του μέσου ισοδύναμου ατομικού διαθέσιμου εισοδήματος: 2015-2024.....137

Διάγραμμα 9: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, τις Περιφερειακές Ενότητες που ανήκουν σ' αυτήν και για το σύνολο της χώρας (%, 2011-2021).....188

Διάγραμμα 10: Ποσοστιαία κατανομή της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (%, 2021).....188

Διάγραμμα 11: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, τις Περιφερειακές Ενότητες και τους Δήμους που ανήκουν σ' αυτήν και για το σύνολο της χώρας (%, 2011-2021).....190

Διάγραμμα 12: Χρονολογική σειρά εξέλιξης πληθυσμού Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.....192

Διάγραμμα 13: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων του συνόλου της χώρας (%, 2021).....196

Διάγραμμα 14: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).....196

Διάγραμμα 15: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας (%, 2021).....197

Διάγραμμα 16: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας (%, 2021).....197

Διάγραμμα 17: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας (%, 2021).....198

Διάγραμμα 18: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021).....198

Διάγραμμα 19: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για το σύνολο της χώρας (%, 2021).....201

Διάγραμμα 20: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).....201

Διάγραμμα 21: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την ΠΕ Αχαΐας (%, 2021).....202

Διάγραμμα 22: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας (%, 2021).....203

Διάγραμμα 23: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την ΠΕ Ηλείας (%, 2021).....204

Διάγραμμα 24: Ποσοστό (%) νοικοκυριών κατά μέλη αυτών στην Περιφέρεια Δυτικής

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Ελλάδας (2021).....206

Διάγραμμα 25: Ποσοστό (%) νοικοκυριών κατά μέλη αυτών για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και για τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).....206

Διάγραμμα 26: Πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κατοικία, 2014-2024.....207

Διάγραμμα 27: Πρόσβαση στο διαδίκτυο κατά μεγάλη γεωγραφική περιοχή (NUTS1), 2023 – 2024.....207

Διάγραμμα 28: Μόνιμος πληθυσμός κατά ομάδες ιθαγένειας για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).....209

Διάγραμμα 29: Μόνιμος Πληθυσμός κατά ομάδες υπηκοοτήτων εκτός Ελλάδας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).....210

Διάγραμμα 30: Μόνιμος πληθυσμός κατά επίπεδο εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021).....215

Διάγραμμα 31: Μόνιμος πληθυσμός κατά επίπεδο εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).....215

Διάγραμμα 32: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021).....219

Διάγραμμα 33: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).....219

Διάγραμμα 34: Απασχολούμενοι και Άνεργοι στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021).....220

Διάγραμμα 35: Απασχολούμενοι και Άνεργοι στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021). 220

Διάγραμμα 36: Εγγεγραμμένοι άνεργοι στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2023).....221

Διάγραμμα 37: Άνεργοι κατά εκπαιδευτικό επίπεδο στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021).....222

Διάγραμμα 38: Απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021).222

Διάγραμμα 39: Απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).....223

Διάγραμμα 40: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2022).....224

Διάγραμμα 41: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια (2023).....226

Διάγραμμα 42: Κατανομή πληθυσμού Ρομά της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε Οικισμούς ανά Τύπο και Διάσπαρτα (2021).....228

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διάγραμμα 43: Ποσοστό (%) Οικισμών ανά τύπο/Διάσπαρτες περιοχές που διαβιούν οι Ρομά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021). 229

Διάγραμμα 44: Ωφελούμενοι ΕΕΕ ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. 231

Διάγραμμα 45: Ωφελούμενοι ΕΕΕ ανά φύλο και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. 232

Διάγραμμα 46: Διαχρονική απεικόνιση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) σε επίπεδο Επικράτειας, Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των ΠΕ μεταξύ των ετών 2018-2022* (σε εκ. ευρώ). 234

Διάγραμμα 47: Διαχρονική απεικόνιση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) των Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας μεταξύ των ετών 2018-2022* (σε εκ. ευρώ). 235

Διάγραμμα 48: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξίας (ΑΠΑ) ανά κλάδο (σε εκ. ευρώ) για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022*). 236

Διάγραμμα 49: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) του συνόλου της χώρας και της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας μεταξύ των ετών 2018-2022* (σε εκ. ευρώ). 238

Διάγραμμα 50: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) των Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας μεταξύ των ετών 2018-2022* (σε εκ. ευρώ). 239

Διάγραμμα 51: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) ανά Κλάδο στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022*). 240

Διάγραμμα 52: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά Κλάδο στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2022*). 241

Διάγραμμα 53: Προσδόκιμο ζωής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες-από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2024, %). 244

Διάγραμμα 54: Προσδόκιμο ζωής στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2023, %). 245

Διάγραμμα 55: Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. 247

Διάγραμμα 56: Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. 248

Διάγραμμα 57: Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020) (2013-2024). 251

Διάγραμμα 58: Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Ελλάδα (2013-2024). 252

Διάγραμμα 59: Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2018-

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

2023)....253

Διάγραμμα 60: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2022)....255

Διάγραμμα 61: Οικογενειακό Δηλωθέν Εισόδημα (2018-2023)....255

Διάγραμμα 62: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια (2023)....257

Διάγραμμα 63: Εγγεγραμμένοι άνεργοι ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας....258

Διάγραμμα 64: Ποσοστά εγγεγραμμένων ανέργων ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2023)....258

Διάγραμμα 65: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για την Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), το σύνολο της χώρας και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2020-2024)....259

Διάγραμμα 66: Κίνδυνος φτώχειας-κοινωνικού αποκλεισμού ανά Περιφέρεια (%, 2024)..261

Διάγραμμα 67: Αδυναμία αντιμετώπισης απροσδόκητων οικονομικών δαπανών στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021-2024)....262

Διάγραμμα 68: Καθυστερημένες οφειλές* κατοίκων ανά Περιφέρεια (%, 2023)....263

Διάγραμμα 69: Δείκτες Οικονομικής Ανισότητας: 2015 – 2024....264

Διάγραμμα 70: Μερίδιο εισοδήματος (%) σε τεταρτημόρια: 2023 – 2024....265

Διάγραμμα 71: Μερίδιο εισοδήματος (%) σε πεμπτημόρια: 2024....266

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Οι Περιφερειακές Ενότητες και οι έδρες των Δήμων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας....184

Εικόνα 2: Κλάδοι οικονομίας....241

Εικόνα 3: Αριθμός κοινωνικών δομών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα....277

Εικόνα 4: Γεωχωρική απεικόνιση των Κοινωνικών Δομών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας....277

Εικόνα 5: Κοινωνικές Δομές Περιφερειακής Ενότητας Αχαΐας ανά είδος....278

Εικόνα 6: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)» στην ΠΕ Αχαΐας....290

Εικόνα 7: Κέντρο Αποκατάστασης ΑμεΑ στην ΠΕ Αχαΐας....293

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Εικόνα 8: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Τρίτη Ηλικία» στην ΠΕ Αχαΐας. 298

Εικόνα 9: Δομές Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας ανά είδος. 319

Εικόνα 10: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)» στην ΠΕ Ηλείας. 326

Εικόνα 11: Δομές Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας ανά είδος. 338

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. 51

Σχήμα 2: Η νέα προσέγγιση του Στρατηγικού Πλαισίου της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2021-2030. 55

Σχήμα 3: Οριζόντιοι και τομεακοί Στόχοι του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Πλαισίου για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά ως το 2030. 57

Σχήμα 4: Στόχοι Πολιτικής του νέου ΕΣΠΑ 2021-2027. 89

Σχήμα 5: Ομάδες Στόχου της ΕΣΚΕ 2021-2027. 103

Σχήμα 6: Χαρτογράφηση μέτρων της ΕΣΚΕ 2021-2027 για τις Ομάδες Στόχου. 104

Σχήμα 7: Οργανόγραμμα της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας. 377

Σχήμα 8: Αντιστοίχιση Στρατηγικών Στόχων και Προτεραιοτήτων της ΠΕΣΚΕ 2014-2020. ... 381

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΑμεΑ: Άτομα με Αναπηρία

ΑΜΚΕ: Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία

ΑΝΑΔΕΔΒΜ: Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Α.Π.: Άξονας Προτεραιότητας

ΑΠΑ: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία

ΑΠΚΟ: Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Τομέα Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας

ΓΓΕΚ: Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας

ΔΕΚΟ: Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί

ΔΥΠΑ: Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης

ΕΑΕΚ: Εκτός Απασχόλησης, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΕΕ: Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα

ΕΕΤΑΑ: Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης

ΕΚΤ+: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο +

ΕΛΙΔΕΚ: Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

ΕΛ.ΣΤΑΤ.: Ελληνική Στατιστική Αρχή

Ε.Π.: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

ΕΣΚΕ: Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης

ΕΣΠΑ: Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΕΤΠ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση για τους απολυμένους εργαζόμενους

ΕΤΠΑ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΘΣ: Θεματικός Στόχος

Κ.ΑΛ.Ο: Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία

ΚΑΠΗ: Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων

ΚΔΑΠ: Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών

ΚΔΑΠ-ΜΕΑ (ή ΚΔΑΠ ΑμεΑ): Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρίες

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ΚΕΑ: Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης

ΚΗΦΗ: Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων

ΚΚ: Κέντρο Κοινότητας

ΚοινΣΕπ: Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση

κλπ.: και τα λοιπά

ΜΑΑ: Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

ΜΚΟ: Μη Κυβερνητική Οργάνωση

ΜΦΗ: Μονάδα Φροντίδας Ηλικιωμένων

ΝΘΕ: Νέες Θέσεις Εργασίας

ΝΠΔΔ: Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου

ΝΠΙΔ: Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου

ΟΑΕΔ: Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού

ΟΚοιΠ: Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών

ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

ΟΠΣ: Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα

ΟΤΑ: Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΠΔΕ: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

ΠΕ: Περιφερειακή Ενότητα

ΠΕΣΚΕ: Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη

Π/Υ: Προϋπολογισμός

ΠΦΥ: Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

Πχ: Παραδείγματος χάριν

ΣΒΑ: Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης

ΣΠ: Στόχος Πολιτικής

ΣΥΔ: Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης

ΤΕΒΑ: Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους

ΤΟΜΥ: Τοπικές Ομάδες Υγείας

χ.χ.: Χωρίς χρονολογία

AROP: At Risk of Poverty (Σε κίνδυνο φτώχειας)

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

b: Break in time series (διακοπή της χρονικής σειράς)

bep: Break in time series, estimated, provisional (διακοπή της χρονικής σειράς, εκτιμώμενη, προσωρινή)

CERV: Citizens, Equality, Rights and Values (Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες)

EaSI: Employment and Social Innovation (Απασχόληση και Κοινωνική Καινοτομία)

EU: European Union (Ευρωπαϊκή Ένωση)

EU - SILC: EU statistics on income and living conditions

Eurostat: European Statistical Office (Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία)

ip: value imputed by Eurostat or other receiving agencies, provisional (τιμή που υπολογίστηκε από την Eurostat ή άλλους φορείς παραλαβής, προσωρινή)

IPA: Instrument for Pre-Accession Assistance

ISG Subgroup: Indicators' Sub-Group (Υποομάδα Δεικτών)

NCP: National Contact Point (Εθνικά Σημεία Επαφής)

NEET: Not in Education, Employment, or Training (αφορά νέους ανθρώπους που δεν έχουν απασχόληση, εκπαίδευση, κατάρτιση)

NUTS: Nomenclature of Territorial Units for Statistics

SPC: Social Protection Committee (Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας - ΕΚΠ)

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα μελέτη με τίτλο «Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2021–2027» συγκροτεί το βασικό στρατηγικό και επιχειρησιακό πλαίσιο σχεδιασμού και εφαρμογής κοινωνικών πολιτικών σε περιφερειακό επίπεδο για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο. Στόχος της είναι η συστηματική αποτύπωση της κοινωνικής πραγματικότητας, η εναρμόνιση με τις ευρωπαϊκές και εθνικές κατευθύνσεις κοινωνικής προστασίας και η διαμόρφωση συνεκτικών, τεκμηριωμένων και εφαρμόσιμων στρατηγικών κατευθύνσεων, προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες ανάγκες και ιδιαιτερότητες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Η δομή της μελέτης είναι σκόπιμα κλιμακωτή και ακολουθεί μια λογική μετάβαση από το εννοιολογικό και θεσμικό πλαίσιο προς την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και, στη συνέχεια, προς τον στρατηγικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό. Στο Κεφάλαιο 2 παρουσιάζονται οι βασικές έννοιες της κοινωνικής πολιτικής, οι ορισμοί της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και οι βασικοί δείκτες που χρησιμοποιούνται σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο για τη μέτρηση και την παρακολούθηση των κοινωνικών ανισοτήτων και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Το Κεφάλαιο 3 εστιάζει στο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον κοινωνικής πολιτικής, αναλύοντας τις στρατηγικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, τα βασικά χρηματοδοτικά μέσα και εργαλεία – με έμφαση στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ – καθώς και το πλαίσιο θεμελιωδών δικαιωμάτων που διέπει τις πολιτικές κοινωνικής ένταξης. Ακολούθως, στο Κεφάλαιο 4 αποτυπώνεται το εθνικό περιβάλλον, μέσα από την παρουσίαση των εθνικών στρατηγικών, σχεδίων δράσης και πολιτικών που αφορούν τη φτώχεια, την κοινωνική ένταξη, τα δικαιώματα ειδικών και ευάλωτων ομάδων και τη συνολική αρχιτεκτονική του ΕΣΠΑ 2021–2027.

Στο Κεφάλαιο 5 αναπτύσσεται αναλυτικά η υφιστάμενη κοινωνική κατάσταση στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, με βάση κοινωνικοοικονομικούς δείκτες, διοικητικά δεδομένα και στατιστικές πηγές, καθώς και μέσω της εκτενούς χαρτογράφησης των κοινωνικών δομών, υπηρεσιών και δράσεων που λειτουργούν στην Περιφέρεια. Το κεφάλαιο αυτό συμπληρώνεται από την αποτίμηση των αποτελεσμάτων πρωτογενούς έρευνας και της λειτουργίας των κοινωνικών δομών κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο.

Το Κεφάλαιο 6 εστιάζει στον ρόλο, το θεσμικό πλαίσιο και τη λειτουργία του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης, το οποίο αναδεικνύεται ως βασικός μηχανισμός τεκμηρίωσης, παρακολούθησης, συντονισμού και υποστήριξης της κοινωνικής πολιτικής σε περιφερειακό επίπεδο. Στο Κεφάλαιο 7 εξετάζεται η διασύνδεση της Περιφερειακής Στρατηγικής με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027, καθώς και η συνέχειά της σε σχέση με την προηγούμενη προγραμματική περίοδο.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Το Κεφάλαιο 8 περιλαμβάνει τη χαρτογράφηση των προσκλήσεων και των πράξεων κοινωνικής ένταξης που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+, αποτυπώνοντας τον επιχειρησιακό βραχίονα υλοποίησης της Στρατηγικής.

Το κεφάλαιο 9 παρουσιάζει την αρχιτεκτονική της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη. Περιγράφει το γενικό πλαίσιο, τη σύνδεση της στρατηγικής με τις εθνικές κατευθύνσεις και τους ευρωπαϊκούς στόχους, ορίζει τους βασικούς στόχους και τους ωφελούμενους, και αναλύει τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας καθώς και τις ανάγκες των υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας. Στη συνέχεια, αναπτύσσεται το Σχέδιο Δράσης, το οποίο βασίζεται αφενός στον προγραμματισμό των προσκλήσεων και παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+, και αφετέρου στη στρατηγική προσέγγιση που καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο οι προβλεπόμενες δράσεις ανταποκρίνονται στις ανάγκες, καλύπτουν κενά και ενισχύουν την κοινωνική συνοχή.

Το επόμενο κεφάλαιο 10 εξειδικεύει τις στρατηγικές κατευθύνσεις για την αναβάθμιση των κοινωνικών πολιτικών της Περιφέρειας. Περιλαμβάνει την ενσωμάτωση των νέων ευρωπαϊκών κανονιστικών τροποποιήσεων και κατευθύνσεων, τις προτεραιότητες για την αναβάθμιση των κοινωνικών υπηρεσιών έως τα επόμενα έτη, καθώς και δράσεις που αφορούν τη διοικητική ενίσχυση και την ικανότητα υλοποίησης των φορέων. Εξετάζεται επίσης η βιωσιμότητα των κοινωνικών δομών, ο θεσμικός συντονισμός και η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, η ενίσχυση του ψηφιακού μετασχηματισμού για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών, καθώς και οι κατευθύνσεις για τη συνέχιση της χρηματοδότησης και την ομαλή μετάβαση των κοινωνικών δομών τα επόμενα χρόνια.

Η εργασία θα συμβάλλει στην προώθηση της βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας στο πεδίο της πρόληψης του κοινωνικού αποκλεισμού και της κοινωνικής ένταξης, με σκοπό να αποτελέσει κύριο εργαλείο τεκμηρίωσης της στρατηγικής της Περιφέρειας και ανατροφοδότησής της με κρίσιμα επιχειρησιακά δεδομένα. Επιπροσθέτως, ενισχύεται η προώθηση ενεργειών που επιτρέπουν την ενδυνάμωση της έρευνας και την ανάπτυξη της καινοτομίας στο πεδίο των πολιτικών πρόληψης και ένταξης, με απώτερο στόχο την συστηματική αξιοποίηση του ερευνητικού ιστού της Περιφέρειας για της ενίσχυση της Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης και Καταπολέμησης της Φτώχειας.

Επικεντρώνεται καταρχήν σε παρεμβάσεις υπέρ ομάδων του πληθυσμού που αντιμετωπίζουν καταστάσεις κινδύνου εξαιτίας της αδυναμίας τους να καλύψουν είτε από ίδιους πόρους, είτε μέσω της αγοράς εργασίας, είτε από το δημόσιο σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης. Οι παρεμβάσεις της Στρατηγικής δεν καλύπτουν μόνο τις παραδοσιακές ομάδες στόχου των προνοιακών πολιτικών (παιδιά, ανάπηροι, ηλικιωμένοι με περιορισμένους πόρους, κ.λπ.), αλλά και άλλες κατηγορίες προσώπων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, παρά την ικανότητα και τη διαθεσιμότητά τους για απασχόληση (π.χ. μακροχρόνια άνεργοι). Η Στρατηγική δεν εξυπηρετεί μόνο άμεσες προτεραιότητες κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής, αλλά εξασφαλίζει μακροπρόθεσμα οικονομικά οφέλη, ιδίως όσον αφορά τις προοπτικές απασχόλησης των ευπαθών ομάδων, επιτρέποντας στις ομάδες αυτές να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά συγκεκριμένους κινδύνους, όπως την

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ανεργία ή την υπερχρέωση. Για την επικαιροποίηση των ομάδων προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη θα ληφθούν υπόψη οι ομάδες πληθυσμού, σύμφωνα με το Ν. 4430/2016.

Αντικείμενο της εργασίας είναι η επικαιροποίηση της «Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης» της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Το έργο αφορά στο : α) σχεδιασμό, αποστολή, συλλογή και ανάλυση ερωτηματολογίων προς Δήμους και σε κοινωνικούς φορείς της Περιφέρειας, σε σχέση με τον ΣΠ 04 και γενικότερα, για την χαρτογράφηση της φτώχειας στην Περιφέρεια, β) την αποτύπωση των υφιστάμενων παρεμβάσεων της Περιφέρειας στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης, την επικαιροποίηση αξόνων και προτεραιοτήτων της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης και την επικαιροποίηση των στρατηγικών επιλογών της Περιφέρειας για την ανάπτυξη ολοκληρωμένων δράσεων κοινωνικής ένταξης που θα συγχρηματοδοτηθούν από το Ε.Π. «Δυτική Ελλάδα 2021-2027».

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΟΡΙΣΜΟΙ – ΔΕΙΚΤΕΣ – ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2.1 Ορισμοί της φτώχειας[1]

Η απόλυτη φτώχεια παραπέμπει σε καταστάσεις ατόμων που στερούνται βασικών αγαθών πρώτης ανάγκης για να διασφαλίσουν την επιβίωσή τους, όπως καταστάσεις πείνας, έλλειψης πόσιμου νερού, στέγης, ένδυσης ή φαρμάκων.

Η σχετική φτώχεια ως έννοια πιο διευρυμένη, δεδομένου ότι εκτός από τις βιολογικές, ενσωματώνει κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες, αναφέρεται σε καταστάσεις όπου το εισόδημα και ο τρόπος διαβίωσης ορισμένων ατόμων υπολείπεται κατά πολύ του γενικού επιπέδου διαβίωσης της χώρας, όπου τα άτομα αυτά ζουν και δυσκολεύονται να συμμετέχουν στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.

Το όριο της φτώχειας (ή κατώφλι) καθορίζεται σπάνια με βάση την απόλυτη έννοια. Ο πλέον διαδεδομένος ορισμός για το όριο της φτώχειας (ο οποίος υιοθετείται από διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΟΟΣΑ και η Eurostat), αναφέρεται στη σχετική φτώχεια και είναι αυτός ο ορισμός που έχει επικρατήσει και χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ η διατύπωσή του βασίζεται στις έννοιες «διάμεσο εισόδημα» και «συνολικό διαθέσιμο εισόδημα», ως ακολούθως:

Διάμεσο εισόδημα: Αν ταξινομήσουμε τον πληθυσμό με αυξητική σειρά εισοδήματος από το χαμηλότερο προς το υψηλότερο, διάμεσο είναι το εισόδημα που χωρίζει τον πληθυσμό σε δύο ίσα μέρη, ώστε το 50% του πληθυσμού να έχει εισόδημα μικρότερο από το διάμεσο και το άλλο 50% του πληθυσμού να έχει εισόδημα μεγαλύτερο από το διάμεσο.

Συνολικό διαθέσιμο εισόδημα είναι το καθαρό εισόδημα του νοικοκυριού μετά την αφαίρεση φόρων και εισφορών για την κοινωνική ασφάλιση δηλαδή το σύνολο των καθαρών εισοδημάτων του νοικοκυριού και των μελών του από εργασία, κεφάλαιο και περιουσία καθώς και το σύνολο των κοινωνικών μεταβιβάσεων σε χρήμα, συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων και των κοινωνικών παροχών - επιδομάτων).

Η έννοια της ακραίας φτώχειας δεν είναι σαφώς ορισμένη όπως οι προηγούμενες. Η ΕΕ έχει στη διάθεσή της, διαφορετικά όρια (κατώφλια) για τη φτώχεια, με βάση την εισοδηματική προσέγγιση, όπως για παράδειγμα το 40% του διάμεσου ισοδύναμου συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού, το οποίο έχει προταθεί, στο πλαίσιο της Υποομάδας Δεικτών της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας (SPC– ISG Subgroup), να χρησιμοποιείται ως όριο για την ακραία φτώχεια.

[1] Νίκου, Δ. (χ.χ.). Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική [Σημειώσεις μαθήματος]. Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης. Διαθέσιμο στο: https://share.google/tZKgxDEpNDReJsAV0

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Νέα φτώχεια, κρυφή φτώχεια: Σε περιβάλλον οικονομικής κρίσης, όσοι βρίσκονται κοντά στο όριο της φτώχειας, πλήττονται βραχυπρόθεσμα, ενώ επηρεάζονται και νέες ομάδες που διαφορετικά δε θα είχαν επηρεαστεί. Μεταξύ αυτών των ομάδων των «νέων φτωχών» βρίσκονται: «εργαζόμενοι φτωχοί», «νοικοκυριά με έναν ή δύο εργαζόμενους γονείς με μέση ένταση εργασίας», «παιδιά», «νέοι», «μονοπρόσωπα νοικοκυριά», «άτομα με ιδιόκτητη κατοικία», «εργαζόμενοι φτωχοί», «νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας» και «υπερχρεωμένα νοικοκυριά».

Αξίζει να επισημανθεί η κατάσταση της «κρυφής φτώχειας», στην οποία παγιδεύονται όσοι έρχονται αντιμέτωποι με απρόσμενες έως πρόσφατα καταστάσεις, που οφείλονται κυρίως στην οικονομική ύφεση. Τέτοιες είναι κυρίως η υπερχρέωση, όσον αφορά στην πληρωμή στεγαστικών δανείων και η αύξηση δυσκολιών για την πληρωμή πάγιων λογαριασμών. Ενδεικτικά παραδείγματα: οι ηλικιωμένοι που πρέπει να επιλέξουν μεταξύ των φαρμάκων ή της καταβολής του ενοικίου τους, οι γονείς που υποσιτίζονται, προκειμένου να τραφούν τα παιδιά τους.

Άνεργοι: είναι τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω οι οποίοι είναι άμεσα διαθέσιμοι για εργασία, αναζητούν ενεργά θέση εργασίας, αλλά δεν εργάζονται. Η διάρκεια της ανεργίας ορίζεται ως η περίοδος αναζήτησης εργασίας ή ως η περίοδος από την τελευταία εργασία, εάν είναι μικρότερη από την περίοδο αναζήτησης.

Εργατικό δυναμικό: Το σύνολο εργαζομένων και ανέργων.

2.2 Δείκτες

Είναι προφανές ότι οι μετρήσεις των παραπάνω είναι συνάρτηση των ορισμών που λαμβάνονται κάθε φορά υπόψη για τον υπολογισμό τους. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι εκτιμήσεις και οι μετρήσεις για τη φτώχεια, από το 2003 και μετά, προέρχονται από τα στατιστικά στοιχεία της ετήσιας Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (EU-SILC). Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται από τη Eurostat, κοινά συμφωνημένοι μεταξύ των κρατών μελών, είναι:

1. Κατώφλι φτώχειας ή όριο φτώχειας: Το όριο φτώχειας ή κατώφλι φτώχειας ορίζεται στο 60% του διάμεσου ισοδύναμου συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού με βάση την τροποποιημένη κλίμακα ισοδυναμίας του ΟΟΣΑ.
2. Κίνδυνος φτώχειας (AROP - At Risk of Poverty Rate): Το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα χαμηλότερο από το όριο φτώχειας. (δηλ. το 60% του διάμεσου ισοδύναμου συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού).
3. Παιδική φτώχεια: Το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 0-17 ετών που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο φτώχειας.
4. Χάσμα της φτώχειας (poverty gap): Είναι η διαφορά μεταξύ του ορίου (κατωφλίου) φτώχειας για το σύνολο του πληθυσμού και του διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

εισοδήματος του φτωχού πληθυσμού. Το σχετικό χάσμα εκφράζεται ως ποσοστό επί του ορίου φτώχειας. Ο δείκτης αυτός μας δείχνει, όπως χαρακτηριστικά λέγεται, "πόσο φτωχοί είναι οι φτωχοί".

Το βάθος της φτώχειας είναι το μέσο συνολικό χάσμα, δηλαδή το άθροισμα των χασμάτων προς τον πληθυσμό.

5. Επίμονη φτώχεια ή χρόνια φτώχεια (persistent poverty): Ο δείκτης ορίζεται ως το ποσοστό των ατόμων με ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το κατώφλι της φτώχειας κατά το τρέχον έτος και τουλάχιστον τα δύο από τα προηγούμενα τρία χρόνια.
6. Ενδοεργασιακή φτώχεια (in work poverty): Το ποσοστό των εργαζομένων άνω των 18 ετών, των οποίων το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα είναι κάτω από το όριο της φτώχειας.
7. Κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE: At-risk-of Poverty or Social Exclusion Rate): Πρόκειται για σύνθετο δείκτη που προτάθηκε στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και συνδυάζει τρεις ξεχωριστούς δείκτες: τον κίνδυνο φτώχειας, την υλική στέρηση και τα νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας, δηλαδή είναι το ποσοστό ατόμων που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας, ή/και αντιμετωπίζουν υλικές στερήσεις, ή/και διαβιούν σε νοικοκυριά χωρίς εργαζόμενα μέλη, ή με χαμηλή ένταση εργασίας.
8. Κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών 0-17 ετών: Το ποσοστό των ατόμων 0-17 ετών που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού.
9. Σοβαρή Υλική Στέρηση (Severe Material Deprivation Rate): Το ποσοστό των ατόμων που στερείται 4 από τα ακόλουθα 9 αγαθά και υπηρεσίες:
   - Ανταπόκριση στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών.
   - Μια εβδομάδα διακοπών.
   - Διατροφή με κρέας, κοτόπουλο, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας κάθε δεύτερη ημέρα
   - Αντιμετώπιση έκτακτων αναγκαίων δαπανών περίπου 550 €
   - Τηλέφωνο
   - Έγχρωμη τηλεόραση
   - Πλυντήριο ρούχων
   - ΙΧ επιβατηγό αυτοκίνητο
   - Ικανοποιητική θέρμανση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

10. Υλική στέρηση των παιδιών ηλικίας 0-17 ετών: Το ποσοστό των ατόμων 0-17 ετών που ζουν σε συνθήκες υλικής στέρησης.

11. Νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας[2]: Το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-59 που ζουν σε νοικοκυριά, των οποίων τα οικονομικά ενεργά μέλη εργάστηκαν λιγότερο από το 20% του πλήρους δυναμικού τους κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους.

12. Κίνδυνος φτώχειας νοικοκυριών με χαμηλή ένταση εργασίας και τουλάχιστον ένα παιδί: Ο δείκτης ορίζεται ως το ποσοστό των ατόμων (ηλικίας από 0 έως 59 ετών), που ζουν σε νοικοκυριό με ένα τουλάχιστον εξαρτώμενο μέλος, έχουν ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας και τα μέλη του (ηλικίας 18-59 ετών) εργάστηκαν λιγότερο από 20% της δυνατότητας απασχόλησής τους κατά τη διάρκεια της προηγούμενης χρονιάς.

13. Υπερβολική στεγαστική επιβάρυνση: Ο δείκτης ορίζεται ως το ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε ένα νοικοκυριό, όπου οι συνολικές δαπάνες στέγασης (δαπάνες ηλεκτρικής ενέργειας, ύδρευσης, ενοίκιο, δάνεια κλπ.), ισοδυναμούν με 40% και περισσότερο, του συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος.

14. Επίπτωση των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας: Ο δείκτης ορίζεται ως η μείωση στο ποσοστό του κινδύνου φτώχειας, λόγω των κοινωνικών μεταβιβάσεων, το οποίο υπολογίζεται συγκρίνοντας τους δείκτες φτώχειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις με τους δείκτες μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις. Οι συντάξεις δεν περιλαμβάνονται στις κοινωνικές μεταβιβάσεις για τον υπολογισμό του συγκεκριμένου δείκτη.

15. Εισοδηματική ανισότητα: Ο δείκτης S80/S20 ή αλλιώς δείκτης κατανομής εισοδήματος σε πεμπτημόρια, ο οποίος ορίζεται ως ο λόγος του πλουσιότερου 20% προς το φτωχότερο 20% του πληθυσμού.

16. Υγεία ενηλίκων- ανεκπλήρωτες ανάγκες για ιατρική περίθαλψη: Οι ανεκπλήρωτες ανάγκες για ιατρική περίθαλψη αφορούν στην αυτοαξιολόγηση ενός ανθρώπου ως προς το εάν δεν πραγματοποίησε ιατρικές εξετάσεις ή περίθαλψη όταν χρειάστηκε, εξαιτίας τριών παραγόντων για «οικονομικούς λόγους», επειδή βρέθηκε σε «λίστα αναμονής», ή επειδή ζει «απομακρυσμένη περιοχή». Με τον όρο ιατρική περίθαλψη εννοούνται οι εξατομικευμένες ιατρικές υπηρεσίες (ιατρικές εξετάσεις ή περίθαλψη εξαιρουμένης της οδοντιατρικής φροντίδας), οι οποίες παρέχονται από ή κάτω από ιατρική επίβλεψη. Τα δεδομένα εκφράζονται ως ποσοστά του πληθυσμού ηλικίας 16 ετών και πάνω που ζουν σε συνθήκες ιδιοκατοίκησης.

---

[2] Η ένταση εργασίας αναφέρεται στον αριθμό των μηνών που έχουν εργαστεί όλα τα οικονομικά ενεργά μέλη του νοικοκυριού, κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς του εισοδήματος, ως ποσοστό του συνολικού αριθμού μηνών που θα μπορούσαν θεωρητικά να έχουν εργαστεί.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

17. Απασχόληση: Ορίζεται ως το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 64 ετών που εργάζεται, σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό της ίδιας ηλικιακής ομάδας.
18. Ανεργία: Ορίζεται ως το ποσοστό των ανέργων, ηλικίας 15 έως 74, σε σχέση με το σύνολο του εργατικού δυναμικού.
19. Ανεργία νέων: Ορίζεται ως το ποσοστό των ανέργων ηλικίας 15-24 ετών, σε σχέση με το συνολικό ενεργό πληθυσμό της ίδιας ηλικιακής ομάδας
20. Μακροχρόνια ανεργία, ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού: Ο δείκτης εκφράζει το ποσοστό των ατόμων, ηλικίας από 15 έως 74 ετών, που παραμένουν άνεργοι πάνω από 12 μήνες.
21. Μακροχρόνια ανεργία, ως ποσοστό της συνολικής ανεργίας: Το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων, σε σχέση με το σύνολο των ανέργων.
22. Νέοι ηλικίας 15-24 ετών ούτε στην απασχόληση ούτε στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (NEET): Ο δείκτης για τους νέους, που ούτε απασχολούνται, ούτε παρακολουθούν κάποια εκπαίδευση ή κατάρτιση (NEET), παρέχει πληροφορίες για νέους ηλικίας από 15 έως 24 ετών, με τις εξής προϋποθέσεις: (α) δεν απασχολούνται (άνεργοι ή αδρανείς/άεργοι σύμφωνα με τον ορισμό της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας) και (β) δεν έχουν λάβει καμία εκπαίδευση ή κατάρτιση τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες που διεξήχθη η έρευνα. Τα δεδομένα απεικονίζονται ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού της ίδιας ηλικιακής ομάδας και φύλλου, εξαιρώντας τους ερωτηθέντες που δεν έχουν απαντήσει στην ερώτηση «συμμετοχή στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση».
23. Πρόωρη αποχώρηση από την εκπαίδευση: Ο δείκτης μετράει το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας από 18 έως 24 ετών, με μέγιστη την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που δεν συμμετείχε σε οποιουδήποτε είδους εκπαίδευση, με περίοδο αναφοράς τέσσερις εβδομάδες. Ο όρος κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αναφέρεται στα Διεθνή Πρότυπα Ταξινόμησης της Εκπαίδευσης.

2.3 Κοινωνικές ομάδες στα όρια της φτώχειας

Το επίπεδο και η ένταση της φτώχειας διαφοροποιούνται σημαντικά μεταξύ των χωρών, καθώς επηρεάζονται από ένα σύνολο κοινωνικών, οικονομικών και θεσμικών παραγόντων. Το γενικό βιοτικό επίπεδο, το ύψος και η κατανομή του εισοδήματος, καθώς και το μορφωτικό και εκπαιδευτικό υπόβαθρο του πληθυσμού, διαμορφώνουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναδεικνύονται οι κοινωνικές ομάδες που βρίσκονται σε αυξημένο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Οι διαφοροποιήσεις αυτές αντανακλούν τόσο τις δομικές ανισότητες κάθε κοινωνίας όσο και την αποτελεσματικότητα των πολιτικών κοινωνικής προστασίας και αναδιανομής.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ως πλέον ευάλωτες ομάδες αναγνωρίζονται διαχρονικά τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι, οι γυναίκες, οι μονογονεϊκές οικογένειες, οι άνεργοι, τα άτομα με αναπηρία

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

και οι μετανάστες. Οι ομάδες αυτές συχνά εκτίθενται σε σωρευτικούς κινδύνους, καθώς η χαμηλή εισοδηματική ασφάλεια συνδυάζεται με περιορισμένη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, όπως η εκπαίδευση, η υγεία, η στέγαση και η απασχόληση. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται και σε εθνοτικές μειονότητες, όπως οι Ρομά, για τις οποίες, παρά την περιορισμένη διαθεσιμότητα συστηματικών δεδομένων σε ορισμένα κράτη-μέλη, αναγνωρίζεται υψηλός κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, γεγονός που συνδέεται με διαχρονικές μορφές κοινωνικού αποκλεισμού και διακρίσεων.

Το εισόδημα και η κατανομή του αποτελούν βασικό δείκτη μέτρησης της φτώχειας σε εθνικό επίπεδο, καθώς καθορίζουν τη δυνατότητα των ατόμων και των νοικοκυριών να καλύπτουν βασικές ανάγκες διαβίωσης. Η θέση ενός ατόμου στην εισοδηματική κατανομή επηρεάζει άμεσα το επίπεδο κοινωνικής του ασφάλειας και την ανθεκτικότητά του σε οικονομικές κρίσεις ή απρόβλεπτες μεταβολές. Υπό αυτή την έννοια, οι πολιτικές απασχόλησης και αγοράς εργασίας σε επίπεδο κρατών-μελών συνδέονται άμεσα με τη φτώχεια, καθώς η ανεργία, η επισφαλής εργασία και οι χαμηλοί μισθοί αυξάνουν σημαντικά τον κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, ακόμη και για άτομα που συμμετέχουν ενεργά στην αγορά εργασίας.

Παράλληλα με το εισόδημα, το επίπεδο εκπαίδευσης και η πρόσβαση σε εκπαιδευτικές ευκαιρίες αποτελούν κρίσιμους παράγοντες πρόληψης της φτώχειας. Η αύξηση της συμμετοχής στην εκπαίδευση και η ενίσχυση των δεξιοτήτων του πληθυσμού συμβάλλουν στη μείωση του αριθμού των ανειδίκευτων εργαζομένων και, κατ' επέκταση, στη βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης και εισοδήματος. Σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά δεδομένα, τα άτομα χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου εμφανίζουν σημαντικά υψηλότερα ποσοστά κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού σε σύγκριση με άτομα με μεσαίο ή υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, γεγονός που υπογραμμίζει τον καθοριστικό ρόλο της εκπαίδευσης ως μηχανισμού κοινωνικής κινητικότητας και κοινωνικής ένταξης.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

3.1 Ευρωπαϊκές Πολιτικές, Στρατηγικές και Κατευθυντήριες γραμμές για την καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε μορφής διακρίσεων

3.1.1 Έγγραφο Προβληματισμού: Προς μία Βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030[34]

Η Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη αποτελεί μια θετική προσέγγιση δεδομένης της στόχευσής της για βελτίωση της ζωής των ανθρώπων. Η Ευρώπη διαθέτει όλα τα μέσα προκειμένου να αντιμετωπίσει ακόμα και τις μεγαλύτερες προκλήσεις αλλά αυτό που χρειάζεται είναι η συμμετοχή όλων των εταίρων καθώς και η σχετική πολιτική βούληση. Η Ευρώπη είναι σε θέση να προχωρήσει στο επόμενο βήμα και να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της, επενδύοντας στη βιώσιμη ανάπτυξη και ανοίγοντας το δρόμο και για τον υπόλοιπο κόσμο. Πέρα όμως από το όραμα, θα πρέπει να υπάρξει συμφωνία ως προς έναν συγκεκριμένο τρόπο υλοποίησης. Το παρόν Έγγραφο Προβληματισμού συμβάλλει σε αυτή τη διαδικασία, θέτοντας ερωτήματα που αποσκοπούν στο να διαμορφώσουν το πλαίσιο διαλόγου ανάμεσα στους πολίτες, τους ενδιαφερόμενους, τις κυβερνήσεις και τα θεσμικά όργανα, κατά τη διάρκεια των επόμενων μηνών, με στόχο τη συζήτηση για το μέλλον της Ευρώπης, την προετοιμασία της Ατζέντας Στρατηγικής 2019-2024 της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον καθορισμό των προτεραιοτήτων της επόμενης Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέβαλε καθοριστικά στη διαμόρφωση της Ατζέντας 2030 και, μαζί με τα κράτη μέλη της, δεσμεύτηκε να είναι πρωτοπόρος στην εφαρμογή της, τόσο εντός όσο και εκτός των συνόρων της, υποστηρίζοντας, μέσω των εξωτερικών πολιτικών της, τις προσπάθειες εφαρμογής της Ατζέντας και σε τρίτες χώρες, ιδιαίτερα εκείνες που βρίσκονται σε μεγαλύτερη ανάγκη. Η πρόταση της Επιτροπής για την περίοδο 2021-2027 βασίζεται στις αρχές της ευημερίας, της βιωσιμότητας, της αλληλεγγύης και της ασφάλειας. Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης βρίσκεται στον πυρήνα αυτών των προτάσεων και γι' αυτό προωθείται και ενσωματώνεται σε πολυάριθμα προγράμματα και χρηματοδοτικά εργαλεία.

Πέντε είναι οι τομείς πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με ζωτικό ρόλο στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ):

---

[3] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2019). Έγγραφο Προβληματισμού: Προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030. Διαθέσιμο στο: https://commission.europa.eu/publications/sustainable-europe-2030_el#%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE

[4] HELLENIC AID – Ministry of Foreign Affairs of Greece. (2019). Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έγγραφο Προβληματισμού: Προς μία Βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030 - ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ / 07/02/2019. Διαθέσιμο στο: https://hellenicaid.mfa.gr/evropaiki-epitropi-engrafo-provlimatismou-pros-mia-viosimi-evropi-eos-to-2030/

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

1. Η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή θα πρέπει να προωθηθούν, να ενθαρρυνθούν και να ρυθμιστούν περαιτέρω, με ιδιαίτερη προσοχή στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού.
2. Η Ένωση θα πρέπει να επενδύσει στην έρευνα και την καινοτομία, στους ανθρώπους και τα ταλέντα τους, την απασχολησιμότητα και την κοινωνική ένταξη. Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας των Κοινωνικών Δικαιωμάτων θα πρέπει να εφαρμοστεί πλήρως.
3. Η Ένωση θα πρέπει να ευθυγραμμίσει τους στόχους της, για το κλίμα και την ενέργεια, με τον συμφωνημένο στόχο περιορισμού της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας έως 1,5 βαθμό σε σύγκριση με τα προβιομηχανικά επίπεδα, αυξάνοντας παράλληλα την ανθεκτικότητα.
4. Η Ένωση θα πρέπει να διασφαλίσει ότι όλες οι επενδύσεις της στον τομέα της γεωργίας θα είναι σύμφωνες με τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να διασφαλίζεται ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης υγείας, η επισιτιστική ασφάλεια, καθώς και η προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος.
5. Η συνοχή των πολιτικών αποτελεί σημαντικό εργαλείο της Ευρωπαϊκής Ένωση στην προσπάθεια υλοποίησης των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Με δεδομένο ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει μεγάλα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για να ηγηθεί παγκοσμίως και να είναι ένας επιτυχημένος πρωταγωνιστής, στο εν λόγω Έγγραφο Προβληματισμού προτείνονται τα εξής τρία διαφορετικά σενάρια, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, σχετικά με τον τρόπο καλύτερης εφαρμογής των ΣΒΑ και την πιο αποτελεσματική κατανομή των ρόλων:

- «Μια συνολική στρατηγική για τους ΣΒΑ που θα καθοδηγεί όλες τις δράσεις της ΕΕ και των κρατών μελών της». Σύμφωνα με αυτό το σενάριο, η Ατζέντα 2030 και οι ΣΒΑ θα είναι η πυξίδα και ο οδικός χάρτης που θα καθορίζουν το στρατηγικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της.
- «Συνέχιση της ενσωμάτωσης των ΣΒΑ σε όλες τις σχετικές πολιτικές της Ένωσης από την Επιτροπή, χωρίς να επιβάλλονται στις δράσεις των κρατών μελών». Σύμφωνα με αυτό το σενάριο, οι ΣΒΑ θα συνεχίσουν να διαπνέουν την λήψη αποφάσεων σχετικά με τη χάραξη πολιτικής της ΕΕ και θα καθορίζουν την, μετά το 2020, Αναπτυξιακή Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς να δεσμεύουν τα κράτη μέλη στην επίτευξη των δεσμεύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- «Ενίσχυση της εστίασης στην εξωτερική δράση με παράλληλη εδραίωση της έννοιας της βιωσιμότητας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης». Στο πλαίσιο των ΣΒΑ, θα δοθεί προτεραιότητα στην εξωτερική δράση. Καθώς η Ένωση είναι ήδη πρωτοπόρος σε πολλές πτυχές που σχετίζονται με τους ΣΒΑ, θα μπορούσε να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη βοήθεια προς τον υπόλοιπο κόσμο, επιδιώκοντας ταυτόχρονα βελτιώσεις και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Παρακάτω παρατίθενται οι κυριότερες αναφορές που γίνονται για την καταπολέμηση της φτώχειας στο Έγγραφο Προβληματισμού «Προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030»:

Αρχικά, κατά την περίοδο συγγραφής του Έγγραφου, περίπου το 22,5% του πληθυσμού της ΕΕ απειλούταν ακόμα από τον κίνδυνο της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού και το 6,9% των Ευρωπαίων εξακολουθούσαν να υποφέρουν από σοβαρή υλική στέρηση. Το 2017, η εισοδηματική ανισότητα στα κράτη μέλη της ΕΕ μειώθηκε για πρώτη φορά από την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Ωστόσο, οι ανισότητες στις αμοιβές εξακολουθούν να είναι υπερβολικά μεγάλες με τη συνεχιζόμενη συγκέντρωση του πλούτου στην κορυφή. Αυτό έχει πολλαπλές κοινωνικές συνέπειες με αποτέλεσμα να υπάρχουν διαφορές μεταξύ ευημερίας και ποιότητας ζωής.

Επίσης, τα κράτη μέλη της ΕΕ αντιμετωπίζουν ορισμένες προκλήσεις όσον αφορά στην εξασφάλιση οικονομικά προσιτής ενέργειας για όλους τους Ευρωπαίους, ενώ εκατομμύρια άνθρωποι αγωνίζονται να κρατήσουν τα σπίτια τους ζεστά. Ενώ περίπου 43 εκατομμύρια άνθρωποι στην ΕΕ αδυνατούν οικονομικά να εξασφαλίσουν ένα τακτικό ποιοτικό γεύμα μέρα παρά μέρα, σπαταλούμε το 20 % περίπου της συνολικής μας παραγωγής τροφίμων και πάνω από το ήμισυ του ενήλικου πληθυσμού της ΕΕ είναι υπέρβαρο, γεγονός που εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για την υγεία. Ένας πρόσθετος κίνδυνος για την υγεία είναι η μικροβιακή αντοχή, στην οποία θα μπορούσαν να οφείλονται περισσότεροι από 10 εκατομμύρια θάνατοι κάθε χρόνο κατά τις επόμενες δεκαετίες.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της αποτελούν τον μεγαλύτερο χορηγό αναπτυξιακής και ανθρωπιστικής βοήθειας στον κόσμο. Η ΕΕ δεσμεύεται συλλογικά να αυξήσει τη συνεισφορά της στην επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια στο 0,7% τουλάχιστον του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος της ΕΕ ετησίως. Μέσω της συνεργασίας με 150 χώρες εταίρους σε όλο τον κόσμο, η αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ αποτελεί ένα μέσο για να βγουν οι άνθρωποι από τη φτώχεια και να διασφαλιστεί η αξιοπρέπεια και η ισότητα, αλλά και για τη δημιουργία ειρηνικών, δίκαιων και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών. Η παρατεινόμενη φύση των κρίσεων

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

καλεί την ΕΕ να συνεχίσει τις συντονισμένες προσπάθειες για την ταυτόχρονη αντιμετώπιση των ανθρωπιστικών αναγκών και την καταπολέμηση των βαθύτερων αιτίων της φτώχειας, του εκτοπισμού, της ευπάθειας και της αστάθειας.

Η νέα Ευρωπαϊκή Κοινή Αντίληψη για την Ανάπτυξη κατευθύνει ρητά τη δράση της ΕΕ στην υλοποίηση της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών, με πρωταρχικό στόχο την εξάλειψη της φτώχειας. Ένα από τα βασικά της πλεονεκτήματα είναι ότι πρόκειται για κοινή δέσμευση της ΕΕ και όλων των κρατών μελών να συνεργαστούν στενότερα, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση του κοινού προγραμματισμού και τον αποτελεσματικότερο συντονισμό επιτόπου. Ο νέος αυτός προσανατολισμός θα βελτιωθεί περαιτέρω με τον μελλοντικό μηχανισμό εξωτερικής χρηματοδότησης της ΕΕ, σκοπός του οποίου είναι να στηρίξει την υλοποίηση των ΣΒΑ.

<u>Σημαντικότερα σημεία πολιτικής που σχετίζονται με την καταπολέμηση της φτώχειας</u>

- ***Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων***

Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων του Νοεμβρίου 2017 καθορίζει 20 αρχές οι οποίες αναμένεται να προωθήσουν άμεσα την ανοδική σύγκλιση προς καλύτερες συνθήκες εργασίας και διαβίωσης στην Ευρώπη. Συμβάλλει στην αντιμετώπιση της φτώχειας σε όλες τις διαστάσεις της και στην εξασφάλιση δίκαιων, επαρκών και βιώσιμων συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας. Στηρίζει τις ίσες ευκαιρίες και την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων την ισότητα των φύλων και δίκαιες συνθήκες εργασίας, και προωθεί την κοινωνική ένταξη και προστασία. Συνοδεύεται από κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων, ο οποίος μαζί με άλλα εργαλεία συμβάλλει στην παρακολούθησή του.

Η εφαρμογή των αρχών και των δικαιωμάτων που καθορίζονται στον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων θα συνεισφέρει επίσης σημαντικά στη δημιουργία μιας βιώσιμης Ευρώπης, παρέχοντας ενεργό στήριξη για την εξασφάλιση απασχόλησης και δίκαιων μισθών με στόχο ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο, και βοηθώντας τα άτομα να αποκτήσουν τις δεξιότητες που απαιτούνται τον 21ο αιώνα, παρέχοντάς τους πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας θέσεις εργασίας και καταπολεμώντας τις επιπτώσεις της δημογραφικής γήρανσης στην αγορά εργασίας και τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας. Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων, παράλληλα με τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας, θα προωθήσει την κοινωνική δικαιοσύνη, την ισότητα των ευκαιριών, τον κοινωνικό διάλογο και την πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες φροντίδας, μεταξύ άλλων την οικονομικά προσιτή και ποιοτική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη για όλους, την φροντίδα των παιδιών και την μακροχρόνια περίθαλψη, τη στεγαστική βοήθεια και άλλες βασικές υπηρεσίες.

- ***Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη***

Το 2017, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της ενέκριναν την ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη. Πρόκειται για ένα κοινό όραμα για την αναπτυξιακή πολιτική. Η κοινή αντίληψη αντικατοπτρίζει το νέο πλαίσιο εξωτερικής δράσης και επικαιροποιεί το όραμα της αναπτυξιακής πολιτικής για την υλοποίηση της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών και των

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ΣΒΑ. Επίσης, προωθεί τη συντονισμένη εφαρμογή της συμφωνίας του Παρισιού για τη δράση για το κλίμα και της ατζέντας για την αξιοπρεπή εργασία.

Η Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη είναι διαρθρωμένη γύρω από τα πέντε στοιχεία που πλαισιώνουν την Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη: άνθρωποι, πλανήτης, ευημερία, ειρήνη και εταιρική σχέση. Η εξάλειψη της φτώχειας παραμένει πρωταρχικός στόχος. Ενσωματώνει την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης. Η κοινή αντίληψη ενισχύει την καθοριστική σχέση μεταξύ των εξωτερικών πολιτικών όπως η ανθρωπιστική, η αναπτυξιακή και η εμπορική πολιτική και οι πολιτικές για τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας, καθώς και για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης, του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής.

Κυριότερες πρωτοβουλίες της Επιτροπής Γιούνκερ που συνδέονται με τους ΣΒΑ που σχετίζονται με την καταπολέμηση της φτώχειας

Ακολουθεί πίνακας όπου απεικονίζονται οι κυριότερες πρωτοβουλίες της Επιτροπής Γιούνκερ που συνδέονται με τους ΣΒΑ που σχετίζονται με την καταπολέμηση της φτώχειας:

Πίνακας 1: Κυριότερες πρωτοβουλίες της Επιτροπής Γιούνκερ που συνδέονται με τους ΣΒΑ.

Κυριότερες πρωτοβουλίες της Επιτροπής Γιούνκερ που συνδέονται με τους ΣΒΑ	
1. Μηδενική φτώχεια	– Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων, κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων – Ενισχυμένο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής – Σύσταση σχετικά με τη μακροχρόνια ανεργία – Σύσταση σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για όλους – Πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά – Ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα – Σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των δύο φύλων – Στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά στην ανθεκτικότητα στην εξωτερική δράση της ΕΕ – Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη – Πρόγραμμα δράσης για το πλαίσιο Σεντάι για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών το διάστημα 2015-2030 – Αναθεωρημένη Ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας και στρατηγική διεύρυνσης της ΕΕ, στρατηγική για τα Δυτικά Βαλκάνια – Στρατηγική «Εμπόριο για όλους» – Αναθεωρημένη στρατηγική Βοήθεια για το εμπόριο
2. Μηδενική πείνα	– Κοινή γεωργική πολιτική – Κοινή αλιευτική πολιτική – Σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία – Πολυσυμμετοχική πλατφόρμα της ΕΕ για την απώλεια και τη σπατάλη τροφίμων – Κανόνες για τη βιολογική γεωργία – Πρωτοβουλία FOOD 2030 για την ανάπτυξη συνεκτικού θεματολογίου έρευνας και καινοτομίας για βιώσιμα επισιτιστικά και διατροφικά συστήματα – Βιώσιμη βιοοικονομία για την Ευρώπη: ενίσχυση της σύνδεσης οικονομίας, κοινωνίας και περιβάλλοντος

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Κυριότερες πρωτοβουλίες της Επιτροπής Γιούνκερ που συνδέονται με τους ΣΒΑ	
	– Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη – Αναθεωρημένη Ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας και στρατηγική διεύρυνσης της ΕΕ, στρατηγική για τα Δυτικά Βαλκάνια – Ειδική Ομάδα για την Αγροτική Αφρική – Στρατηγική «Εμπόριο για όλους»
7. Φτηνή και καθαρή ενέργεια	– .... – Παρατηρητήριο ενεργειακής φτώχειας – ....
9. Βιομηχανία, καινοτομία και υποδομές	– .... – Παρατηρητήριο ενεργειακής φτώχειας – ....

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019 (Διαθέσιμο στο: https://commission.europa.eu/publications/sustainable-europe-2030_el#%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE) & ιδία επεξεργασία.

Αναλυτικότερα:

1. Εξάλειψη της φτώχειας σε όλες της τις μορφές και παντού

<u>Η Ευρωπαϊκή Ένωση Σήμερα</u>

Συνοπτική εικόνα/Ποιοτική επισκόπηση

Μολονότι η ΕΕ είναι πρωτοπόρος στην πλειονότητα των τομέων απασχόλησης και των κοινωνικών τομέων, η κοινωνία μας εξακολουθεί να βιώνει προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Η φτώχεια περιορίζει τις ευκαιρίες των ανθρώπων να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους, την ενεργή συμμετοχή τους στην κοινωνία και τα δικαιώματά τους να έχουν πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες. Η φτώχεια είναι πολυδιάστατο φαινόμενο: δεν είναι μόνο έλλειψη επαρκούς εισοδήματος, αλλά περιλαμβάνει και άλλες πτυχές, από την υλική στέρηση έως τις διακρίσεις και την αδυναμία συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων. Η φτώχεια μπορεί να είναι μακροχρόνια και να πλήττει περισσότερες γενιές.

Η ΕΕ ανέλαβε δράση σε πολλαπλά μέτωπα για την αντιμετώπιση της φτώχειας, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της, από νομοθετικές παρεμβάσεις ως την ειδική χρηματοδότηση, τον συντονισμό των πολιτικών και την προαγωγή της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης/της υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς και του κοινωνικού διαλόγου, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και με σεβασμό στις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

Το 2017, για πρώτη φορά από την έναρξη της παγκόσμιας κρίσης, ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην ΕΕ μειώθηκε κάτω από το σημείο αναφοράς του 2008: τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού είναι λιγότερα κατά 3,1 εκατομμύρια σε σύγκριση με το 2008 ή κατά 10,8 εκατομμύρια σε σχέση με το 2012, όταν ο αριθμός τους κορυφώθηκε. Ωστόσο, ο στόχος της ΕΕ για την απαλλαγή τουλάχιστον 20 εκατομμυρίων ατόμων από τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό έως το 2020 σε σύγκριση με το 2008 εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

πρόκληση. Τα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, όπως τα παιδιά, οι νέοι, τα άτομα με αναπηρία, τα άτομα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, οι άνεργοι, τα άτομα που έχουν γεννηθεί εκτός ΕΕ, τα άτομα που προέρχονται από περιθωριοποιημένες κοινότητες και τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας ή που εργάζονται σε επισφαλείς θέσεις εργασίας αντιμετωπίζουν υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Στον εξωτερικό τομέα, η ΕΕ κατέχει ηγετική θέση παγκοσμίως στις προσπάθειες εξάλειψη της φτώχειας χάρη σε έναν συνεκτικό συνδυασμό πολιτικών, συμπεριλαμβανομένης της αναπτυξιακής συνεργασίας, των διαφόρων μέσων εμπορικής πολιτικής και των ευρωπαϊκών πολιτικών γειτονίας και διεύρυνσης. Η ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη, που είναι το πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών της, έχει ως επίκεντρο την εξάλειψη της φτώχειας, την αντιμετώπιση των διακρίσεων και των ανισοτήτων και τη μέριμνα για όλους τους πολίτες. Οι συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών και οι μονομερείς εμπορικές προτιμήσεις της ΕΕ, καθώς και η επικαιροποιημένη στρατηγική «Βοήθεια για το εμπόριο» του 2017, υποστηρίζουν τη μείωση της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Βασικές τάσεις

- Τα πλέον πρόσφατα στοιχεία δείχνουν ότι το 2017 112,9 εκατ. άτομα, ή το 22,5 % του πληθυσμού της ΕΕ, αντιμετώπιζαν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, δηλαδή αντιμετώπιζαν τουλάχιστον μία από τις τρεις ακόλουθες καταστάσεις: κίνδυνο φτώχειας, σοβαρές υλικές στερήσεις ή πολύ χαμηλή ένταση εργασίας. Αυτό σημαίνει ότι συνεχίζεται η καθοδική τάση που ξεκίνησε το 2012, όταν ο αριθμός των ατόμων που αντιμετώπιζαν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κορυφώθηκε, αγγίζοντας τα 123,8 εκατ. άτομα. Οι γυναίκες στην ΕΕ αντιμετωπίζουν υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας, κυρίως λόγω των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας που υφίστανται στη διάρκεια της ζωής τους. Το ποσοστό των παιδιών (ηλικίας 0-17 ετών) που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού μειώνεται, αλλά παραμένει σε πολύ υψηλότερα επίπεδα από το αντίστοιχο ποσοστό του γενικού πληθυσμού στα περισσότερα κράτη μέλη. Στο εσωτερικό της ΕΕ εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών.

- Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο εισοδηματικής φτώχειας αυξανόταν επί σειρά ετών μετά την κρίση, αλλά σταθεροποιήθηκε την περίοδο 2015-2016 (περίπου στο 17,3 %) και το 2017 μειώθηκε στο 16,9 % του πληθυσμού της ΕΕ, χάρη στη συνεχιζόμενη ανάκαμψη και τη βελτίωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας. Όσον αφορά στους φτωχούς εργαζόμενους, η εισοδηματική φτώχεια έπληξε επίσης το 9,6 % των απασχολούμενων το 2017. Την τελευταία τετραετία, το ποσοστό αυτό σταθεροποιήθηκε, αν και σε επίπεδο υψηλότερο από του 2008 (8,6 %).

- Το ποσοστό των ατόμων που πάσχουν από σοβαρή υλική στέρηση μειώνεται σταθερά μετά την κορύφωσή του στο 9,9 % του πληθυσμού της ΕΕ το 2012 και έχει φτάσει στο 6,9 % το 2017, σε επίπεδα χαμηλότερα από το 2008 (8,5 %)· αυτό σημαίνει ότι περίπου 1 στους 14 ανθρώπους αντιμετωπίζουν έλλειψη πόρων, για παράδειγμα δεν είναι σε θέση να εξοφλούν

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

τους λογαριασμούς τους, να διαθέτουν επαρκή θέρμανση στο σπίτι τους ή να πληρώσουν διακοπές μιας εβδομάδας μακριά από το σπίτι.

- Τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας τείνουν να είναι πιο εκτεθειμένα σε ανεπαρκείς συνθήκες στέγασης, όπως προβλήματα στεγανότητας στη στέγη, υγρούς τοίχους ή έλλειψη βασικών εγκαταστάσεων υγιεινής. Το φαινόμενο αυτό έπληττε το 13,1 % του πληθυσμού της ΕΕ το 2017 και ακολουθεί πτωτική πορεία.

Παγκόσμια Κατάταξη

Σύμφωνα με την έκθεση του παγκόσμιου δείκτη και των πινάκων επιδόσεων ΣΒΑ («SDG Index and dashboards report») για το 2018 (Ίδρυμα Bertelsmann και Δίκτυο Λύσεων Βιώσιμης Ανάπτυξης - SDSN), η βαθμολογία όλων των κρατών μελών της ΕΕ είναι υψηλότερη από 95 στα 100 για τον ΣΒΑ 1, με αποτέλεσμα αυτός ο στόχος να συγκεντρώνει την υψηλότερη βαθμολογία στα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση το 2030

Η ΕΕ σύμφωνα με τις τρέχουσες τάσεις/με όλες τις παραμέτρους σταθερές

Μέχρι το 2030, μολονότι θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις, αναμένεται ότι η ΕΕ θα έχει σημειώσει περαιτέρω σημαντική πρόοδο προς την εξάλειψη της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Η αύξηση της απασχόλησης θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο, αλλά δεν θα είναι επαρκής για την ολοκληρωτική εξάλειψη της φτώχειας. Η πρόσβαση σε επαρκή κοινωνική προστασία, ποιοτικές υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, εκπαίδευση, στέγαση και κοινωνικές υπηρεσίες για όλους θα πρέπει να προσαρμοστεί στις μελλοντικές δημογραφικές αλλαγές, στις νέες τεχνολογίες, στις εξελισσόμενες μορφές εργασίας, καθώς και στις προκλήσεις της μετανάστευσης και της κλιματικής αλλαγής. Η πρόοδος αναμένεται να συνεχιστεί από ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων σε όλα τα επίπεδα, μεταξύ άλλων σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ θα συνεχίσουν να συμβάλλουν στην εξάλειψη της φτώχειας σε τρίτες χώρες.

Ευκαιρίες/Θετικοί παράγοντες

Μοχλοί πολιτικής που συνδέονται με την απασχόληση και την κοινωνική πρόνοια (ειδικότερα τα συστήματα κοινωνικής προστασίας και ένταξης, οι πολιτικές για την αγορά εργασίας, η ισότητα των φύλων, το μορφωτικό επίπεδο, το επίπεδο δεξιοτήτων, η διά βίου μάθηση και η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και η μακροχρόνια περίθαλψη), ισότιμη πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες, κοινωνική καινοτομία, βιώσιμα χρηματοοικονομικά, πολυμέρεια, ανοικτό και δίκαιο εμπόριο, συμμετοχή της κοινωνίας και συμμετοχική πολιτική, εταιρική κοινωνική ευθύνη / υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά, φορολογία.

Κίνδυνοι/Αρνητικοί παράγοντες

Ανισότητα ευκαιριών, γήρανση του πληθυσμού, αλλαγή της σύνθεσης των νοικοκυριών (π.χ. μονομελή νοικοκυριά), κλιματική αλλαγή, αντίδραση στις πολιτικές και τα κινήματα για την

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ισότητα των φύλων, γεωπολιτική αστάθεια και απειλές κατά της ασφάλειας, επιστροφή στον οικονομικό προστατευτισμό σε παγκόσμιο επίπεδο, κατακερματισμός της αγοράς εργασίας και επισφαλής απασχόληση, ψηφιακό χάσμα.

Σημαντικά σημεία πολιτικής

> Σε επίπεδο ΕΕ

Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων αποτελεί το βασικό κατευθυντήριο πλαίσιο για την καταπολέμηση της φτώχειας σε επίπεδο ΕΕ. Η πλειονότητα των 20 αρχών του αφορούν άμεσα τους ΣΒΑ για τη φτώχεια, όπως είναι η μείωση της φτώχειας σε όλες της τις διαστάσεις, η υλοποίηση κατάλληλων συστημάτων προστασίας σε εθνικό επίπεδο, καθώς και η δημιουργία κατάλληλων πλαισίων πολιτικής για τη στήριξη των επενδύσεων για την εξάλειψη της φτώχειας. Ο κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων συμβάλλει στην παρακολούθηση των επιδόσεων και στον εντοπισμό των τάσεων που επικρατούν στα διάφορα κράτη μέλη στον τομέα της απασχόλησης και στον κοινωνικό τομέα, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.

> Σε επίπεδο κοινωνίας των πολιτών

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ελάχιστου Εισοδήματος ευαισθητοποιεί σχετικά με την ανάγκη προσφοράς επαρκών παροχών ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, οι οποίες να διασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση σε όλα τα στάδια της ζωής και αποτελεσματική πρόσβαση στα αναγκαία αγαθά και υπηρεσίες. Συγκεντρώνει στους κόλπους του διάφορες οργανώσεις, εμπειρογνώμονες, επαγγελματίες, πανεπιστημιακούς και άλλους φορείς που δραστηριοποιούνται για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

2. Εξάλειψη της πείνας, επίτευξη επισιτιστικής ασφάλειας, βελτίωση της διατροφής και προώθηση της βιώσιμης γεωργίας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα

Συνοπτική εικόνα/Ποιοτική επισκόπηση

Στην ΕΕ αποτελεί προτεραιότητα η επίτευξη ασφαλούς και υγιούς διατροφής και η διασφάλιση παραγωγικών και βιώσιμων γεωργικών συστημάτων και βιώσιμης αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Μέσω των πολιτικών της, η ΕΕ βοηθά τους γεωργούς και τους αλιείς να ανταποκρίνονται στη ζήτηση τροφίμων και να προσφέρουν στον πληθυσμό σταθερά, ασφαλή τρόφιμα υψηλής ποιότητας που παράγονται με βιώσιμο τρόπο σε προσιτές τιμές. Η βιώσιμη γεωργία, αλιεία και υδατοκαλλιέργεια που λαμβάνει υπόψη τη διάσταση της διατροφής είναι ουσιαστικής σημασίας για τη διασφάλιση του συνεχούς εφοδιασμού των καταναλωτών με ασφαλή και υγιεινά τρόφιμα, σήμερα και στο μέλλον, ιδίως εν όψει προκλήσεων όπως η κλιματική αλλαγή και η αύξηση του πληθυσμού.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Σε αυτό το πλαίσιο, οι εξαγωγές της ΕΕ συμβάλλουν σημαντικά στον παγκόσμιο εφοδιασμό τροφίμων. Ενώ η παραγωγικότητα στον τομέα των τροφίμων εξακολουθεί να αυξάνεται στην Ευρώπη την τελευταία δεκαετία, αν και με βραδύτερο ρυθμό από ό,τι στο παρελθόν, εφαρμόζονται επίσης μέτρα για την ενίσχυση των περιβαλλοντικών και κλιματικών επιδόσεων της γεωργίας, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας προκειμένου να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά τους, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τον αντίκτυπο στις τρίτες χώρες.

Σε αντίθεση με άλλες περιοχές του κόσμου που υποφέρουν από πείνα, τα κυριότερα διατροφικά προβλήματα της ΕΕ είναι το υπερβολικό βάρος και η παχυσαρκία, καθώς και η έλλειψη μικροθρεπτικών στοιχείων. Σε παγκόσμιο επίπεδο, τα δύο τρίτα των φτωχών του πλανήτη ζουν σε αγροτικές περιοχές και εξαρτώνται από τη γεωργία για τον βιοπορισμό τους. Η ΕΕ τοποθετεί πάντα την επισιτιστική και διατροφική ασφάλεια στο επίκεντρο της αναπτυξιακής συνεργασίας και δίνει ιδιαίτερη προσοχή στην επισιτιστική ασφάλεια και στη βιώσιμη γεωργία και αλιεία στο πλαίσιο των εμπορικών σχέσεών της, καθώς και των πολιτικών γειτονίας και διεύρυνσης. Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος παγκοσμίως χορηγός ανθρωπιστικής επισιτιστικής βοήθειας σε θύματα επισιτιστικών κρίσεων σε όλο τον κόσμο και επενδύει τεράστια ποσά για την αντιμετώπιση του κινδύνου λιμού στις χώρες που το έχουν ανάγκη.

Βασικές τάσεις

- Η παχυσαρκία είναι σοβαρό πρόβλημα υγείας στην ΕΕ: το 15,9 % του συνολικού ενήλικου πληθυσμού ήταν παχύσαρκο το 2014. Η παχυσαρκία πλήττει δυσανάλογα τα άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας στην Ευρώπη. Εάν εξεταστεί σε συνδυασμό με το υπερβολικό βάρος, η σοβαρότητα του προβλήματος εντείνεται, καθώς το ποσοστό που πλήττεται ξεπερνά το 50 % του συνολικού ενήλικου πληθυσμού της ΕΕ και η κατάσταση αναμένεται να επιδεινωθεί κατά τα επόμενα έτη.
- Προκειμένου να εξασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού γεωργικού τομέα, πρέπει πρώτα να επιτευχθεί η οικονομική βιωσιμότητά του. Το γεωργικό εισόδημα των συντελεστών παραγωγής ανά ετήσια μονάδα εργασίας, που είναι δείκτης παραγωγικότητας της εργασίας, εμφανίζει ελαφρώς ανοδική τάση στην ΕΕ και σήμερα είναι κατά 21,6 % υψηλότερο από το 2010. Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ κρατών μελών.
- Το ποσοστό της συνολικής γεωργικής έκτασης που χρησιμοποιείται για τη βιολογική γεωργία σχεδόν διπλασιάστηκε από το 2005 έως το 2017, από 3,6 % σε 7,0 %. Πιο συγκεκριμένα: η συνολική έκταση βιολογικής γεωργίας στην ΕΕ των 28 (δηλαδή οι εκτάσεις που είχαν μετατραπεί πλήρως και οι εκτάσεις υπό μετατροπή) ήταν σχεδόν 12 εκατομμύρια εκτάρια το 2016. Η αξία της λιανικής αγοράς βιολογικών προϊόντων στην ΕΕ ανήλθε σε 30,7 δισ. EUR το 2016, ενώ οι λιανικές πωλήσεις αυξήθηκαν κατά 12 % μεταξύ του 2015 και του 2016.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

- Αρκετοί δείκτες μέτρησης των αρνητικών επιπτώσεων της γεωργίας στο περιβάλλον αποτυπώνουν κάποιες θετικές τάσεις, αλλά και ορισμένες ανησυχητικές εξελίξεις τα τελευταία χρόνια, συμπεριλαμβανομένης της αυξανόμενης κατανάλωσης φυτοφαρμάκων σε κάποια μέρη της Ευρώπης και της κατανάλωσης αντιμικροβιακών, που εξακολουθεί να είναι υψηλή (στην ΕΕ, το 70 % των αντιμικροβιακών χρησιμοποιούνται σε ζώα παραγωγής τροφίμων), ενώ δεν έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος για την αντιμετώπιση της συνολικής μείωσης της βιοποικιλότητας.
- Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τη γεωργία αυξάνονται με αργούς ρυθμούς από το 2010, αν και εξακολουθούν να είναι πολύ χαμηλότερες από τα επίπεδα του 1990. Η αύξηση αυτή μπορεί να αποδοθεί στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας του γεωργικού τομέα.
- Η επιφάνεια της χερσαίας έκτασης της ΕΕ που διατρέχει κίνδυνο σοβαρής διάβρωσης του εδάφους μειώνεται, εν μέρει χάρη στα υποχρεωτικά μέτρα πολλαπλής συμμόρφωσης της κοινής γεωργικής πολιτικής της ΕΕ. Το ποσοστό μη τεχνητού διαβρωτικού εδάφους που εκτιμάται ότι διατρέχει κίνδυνο σοβαρής διάβρωσης από νερό μειώθηκε από 6,0 % σε 5,2 % μεταξύ του 2000 και του 2012.
- Κατά την περίοδο 2014-2016 παρατηρείται συνεχής βελτίωση των επιδόσεων του τομέα της υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ. Το 2016 ο τομέας υδατοκαλλιέργειας της ΕΕ διέθεσε στην αγορά 1,4 εκατ. τόνους θαλασσινών αξίας σχεδόν 5 δισ. EUR, που αντιστοιχούν σε ετήσια αύξηση 2,2 % σε όγκο και 3,1 % σε αξία μεταξύ του 2014 και του 2016. Παρατηρείται επίσης ολοένα και περισσότερο η μετάβαση από τη συμβατική στη βιολογική υδατοκαλλιέργεια.

Παγκόσμια κατάταξη

Σύμφωνα με την έκθεση του παγκόσμιου δείκτη και των πινάκων επιδόσεων ΣΒΑ («SDG Index and dashboards report») για το 2018 (Ίδρυμα Bertelsmann και Δίκτυο Λύσεων Βιώσιμης Ανάπτυξης - SDSN), η βαθμολογία 14 κρατών μελών της ΕΕ είναι υψηλότερη από 70 στα 100 για τον ΣΒΑ 2. 13 κράτη μέλη της ΕΕ βρίσκονται στις 20 πρώτες θέσεις της παγκόσμιας κατάταξης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση το 2030

Η ΕΕ σύμφωνα με τις τρέχουσες τάσεις/με όλες τις παραμέτρους σταθερές

Αναμένεται ότι η ΕΕ θα εξακολουθήσει να σημειώνει πρόοδο προς την εξάλειψη της πείνας και την προώθηση βιώσιμων πρακτικών στο μέλλον. Με βάση την έκθεση «EU Agricultural Outlook for 2030» (Προοπτικές του γεωργικού τομέα στην ΕΕ για το 2030), δεν αναμένονται σημαντικές ελλείψεις όσον αφορά στην επισιτιστική ασφάλεια της ΕΕ, εφόσον δεν υπάρξουν σημαντικές διαταραχές στην αγορά. Οι πολιτικές για την ασφάλεια των τροφίμων διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο ασφάλειας των τροφίμων και υγείας των ζώων και των φυτών εντός της ΕΕ, εξασφαλίζοντας παράλληλα την αποτελεσματικότητα της εσωτερικής αγοράς.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Αβεβαιότητες θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν και, ως εκ τούτου, επιλεγμένοι κίνδυνοι υπόκεινται σε παρακολούθηση.

Η επίτευξη αυτού του ΣΒΑ θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τη μεγαλύτερη συνειδητοποίηση, εκ μέρους της βιομηχανίας, των μη κυβερνητικών οργανώσεων, των αρχών και των πολιτών, των κοινωνικών, εμπορικών και ατομικών καθοριστικών παραγόντων της ανθυγιεινής διατροφής, καθώς και των επιπτώσεών τους τόσο στην ανθρώπινη υγεία όσο και στους κρατικούς προϋπολογισμούς. Στο πλαίσιο αυτό, οι τρέχουσες προσπάθειες για την ανασύνθεση των τροφίμων μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση του υπερβολικού βάρους και της παχυσαρκίας, καθώς και του οικονομικού αντικτύπου τους. Θα εξαρτηθεί, επίσης, από την εκπαίδευση του κοινού στη χρήση νέων τεχνολογιών ή στην αντιμετώπιση νέων προκλήσεων. Η ενεργή συμμετοχή της κοινωνίας σε όλα τα επίπεδα (ενώσεις, κυβερνήσεις, ιδιωτικός τομέας, επιστήμονες και εμπειρογνώμονες του τομέα της υγείας) θα είναι καίριας σημασίας για τη βελτίωση των επιπτώσεων των συστημάτων τροφίμων στο περιβάλλον και την υγεία, τον προσδιορισμό βέλτιστων πρακτικών, την αποδοτική διαχείριση των επισιτιστικών πόρων, τη μείωση της σπατάλης τροφίμων κ.λπ.

Η πραγματοποίηση επενδύσεων για πιο βιώσιμη γεωργία θα επιδράσει επίσης θετικά στη βελτίωση της ασφάλειας του εφοδιασμού τροφίμων, που είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση προκλήσεων όπως η αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού ή η κλιματική αλλαγή. Η ολοκληρωμένη διαχείριση επιβλαβών οργανισμών ή τα τρόφιμα με βέλτιστα διατροφικά χαρακτηριστικά θα ωφελήσουν τους πολίτες, καθώς θα συμβάλουν στη βελτίωση της υγείας τους και, επομένως, της ποιότητας ζωής τους.

- **Ευκαιρίες/Θετικοί παράγοντες**

Συμμετοχή της κοινωνίας και συμμετοχική πολιτική, αλλαγή συμπεριφοράς, εταιρική κοινωνική ευθύνη / υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά, βιώσιμα χρηματοοικονομικά, συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, βιώσιμα συστήματα τροφίμων, νέες τεχνολογίες, τεχνητή νοημοσύνη, έρευνα και καινοτομία, εστίαση στις ανθεκτικές κοινωνίες, εκπαίδευση, δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, ανοικτό και δίκαιο εμπόριο.

- **Κίνδυνοι/Αρνητικοί παράγοντες**

Φτώχεια, κοινωνικές ανισότητες και ανισότητες στον τομέα της υγείας, γήρανση του πληθυσμού μας, γεωπολιτική αστάθεια, κλιματική αλλαγή και απώλεια βιοποικιλότητας, ανεξέλεγκτα νοσήματα των ζώων, επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμοί και επιμολυντές.

3.1.2 Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης[5]

Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προστατεύει τα θεμελιώδη δικαιώματα που απολαύουν οι πολίτες στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Πρόκειται για ένα

[5] Ευρωπαϊκή Ένωση. (2016). Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C 202, 7.6.2016, σ. 389–405. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A12016P%2FTXT

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

σύγχρονο και ολοκληρωμένο μέσο του δικαίου της ΕΕ, το οποίο προστατεύει και προάγει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των ανθρώπων λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές στην κοινωνία, την κοινωνική πρόοδο, και τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις.

Ο χάρτης επιβεβαιώνει – λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις αρμοδιότητες και τις δράσεις της ΕΕ, καθώς και την αρχή της επικουρικότητας – τα δικαιώματα που έχουν θεσπιστεί σύμφωνα με τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις κοινές διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών της ΕΕ, που περιλαμβάνουν την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, τους κοινωνικούς χάρτες που έχουν ψηφιστεί από την ΕΕ και από το Συμβούλιο της Ευρώπης και τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Ο χάρτης, παρέχοντας διαφάνεια και σαφήνεια στα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, δημιουργεί νομική ασφάλεια στην ΕΕ.

Ο χάρτης περιλαμβάνει ένα εισαγωγικό προοίμιο και 54 άρθρα που κατανέμονται σε επτά κεφάλαια.

- **Κεφάλαιο I: αξιοπρέπεια** (ανθρώπινη αξιοπρέπεια, δικαίωμα στη ζωή, δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου, απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης, απαγόρευση της δουλείας και της καταναγκαστικής εργασίας).
- **Κεφάλαιο II: ελευθερία** (δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δικαίωμα γάμου και δικαίωμα δημιουργίας οικογένειας, ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, ελευθερία των τεχνών και των επιστημών, δικαίωμα εκπαίδευσης, επαγγελματική ελευθερία και δικαίωμα στην εργασία, ελευθερία ίδρυσης επιχείρησης, δικαίωμα ιδιοκτησίας, δικαίωμα ασύλου, προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, επαναπροώθησης και απέλασης).
- **Κεφάλαιο III: ισότητα** (ισότητα έναντι του νόμου, μη διάκριση, πολιτισμική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία, ισότητα ανδρών και γυναικών, δικαιώματα του παιδιού, δικαιώματα των ηλικιωμένων, ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες).
- **Κεφάλαιο IV: αλληλεγγύη** (δικαίωμα στην πληροφόρηση και στη διαβούλευση με τους εργαζομένους στο πλαίσιο της επιχείρησης, δικαίωμα διαπραγματεύσεων και συλλογικών ενεργειών, δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας, προστασία έναντι αδικαιολόγητης απόλυσης, δίκαιοι και ισότιμοι όροι εργασίας, απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των εργαζόμενων νέων, οικογενειακή και επαγγελματική ζωή, κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική αρωγή, προστασία της υγείας, πρόσβαση σε υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, προστασία του περιβάλλοντος, προστασία των καταναλωτών).
- **Κεφάλαιο V: ιθαγένεια** (δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι κατά τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις δημοτικές εκλογές, δικαίωμα χρηστής

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

διαχείρισης, δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής, δικαίωμα αναφοράς, ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή, διπλωματική και προξενική προστασία).

- **Κεφάλαιο VI: δικαιοσύνη** (δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, τεκμήριο αθωότητας και δικαιώματα υπεράσπισης, αρχές νομιμότητας και αναλογικότητας αξιόποινων πράξεων και ποινών, δικαίωμα του προσώπου να μην δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη).
- **Κεφάλαιο VII: γενικές διατάξεις.**

Παρακάτω παρατίθενται Άρθρα που σχετίζονται άμεσα με την παρούσα μελέτη:

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ - ΙΣΟΤΗΤΑ

Άρθρο 20

Ισότητα έναντι του νόμου

Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι έναντι του νόμου.

Άρθρο 21: Απαγόρευση διακρίσεων

1. Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

2. Εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών τους, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας.

Άρθρο 24: Δικαιώματα του παιδιού

1. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την καλή διαβίωσή τους. Τα παιδιά μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους. Η γνώμη τους σχετικά με ζητήματα που τα αφορούν λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά τους.

2. Σε όλες τις πράξεις που αφορούν στα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

3. Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να διατηρεί τακτικά προσωπικές σχέσεις και απ' ευθείας επαφές με τους δύο γονείς του, εκτός εάν τούτο είναι αντίθετο προς το συμφέρον του.

Άρθρο 25: Δικαιώματα των ηλικιωμένων

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ηλικιωμένων προσώπων να διάγουν αξιοπρεπή και ανεξάρτητη ζωή και να συμμετέχουν στον κοινωνικό και πολιτιστικό βίο.

Άρθρο 26: Ένταξη των ατόμων με αναπηρίες

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινοτικό βίο.

ΤΙΤΛΟΣ IV - ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Άρθρο 34: Κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική αρωγή

1. Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα πρόσβασης στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης και στις κοινωνικές υπηρεσίες που εξασφαλίζουν προστασία σε περιπτώσεις όπως η μητρότητα, η ασθένεια, το εργατικό ατύχημα, η εξάρτηση ή το γήρας καθώς και σε περίπτωση απώλειας της απασχόλησης, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

2. Κάθε πρόσωπο που διαμένει και διακινείται νομίμως εντός της Ένωσης έχει δικαίωμα στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης και στα κοινωνικά πλεονεκτήματα, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

3. Η Ένωση, προκειμένου να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και η φτώχεια, αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα κοινωνικής αρωγής και στεγαστικής βοήθειας προς εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο 35: Προστασία της υγείας

Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στην πρόληψη σε θέματα υγείας και να απολαύει ιατρικής περίθαλψης, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές. Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης, εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας του ανθρώπου.

3.1.3 Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη {SWD(2022) 313 final}[6]

Η διασφάλιση της αξιοπρεπούς διαβίωσης κάθε ατόμου στην Ένωση αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για την οικοδόμηση δίκαιων και ανθεκτικών οικονομιών και κοινωνιών. Στο πλαίσιο των πολιτικών κατευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης διατυπώνεται η επιδίωξη για μια Ευρώπη με μεγαλύτερη κοινωνική δικαιοσύνη και ευημερία. Η παρούσα πρωτοβουλία αποτυπώνει τη φιλοδοξία και τη δέσμευση της Ένωσης να προωθήσει πιο συμπεριληπτικές οικονομίες και να διασφαλίσει ότι κανείς δεν θα μείνει στο περιθώριο. Παρά τις πολιτικές που έχουν εφαρμοστεί για την καταπολέμηση της φτώχειας και τις βελτιώσεις που

[6] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2022). Πρόταση Σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη (COM(2022) 490 final, 28.9.2022). Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0490

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

σημειώθηκαν κατά την τελευταία δεκαετία, το 2021 ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού αφορούσε περισσότερα από 95,4 εκατομμύρια άτομα στην Ευρώπη.

Σε πολλά κράτη μέλη, κατά την τελευταία δεκαετία, σημειώθηκε αύξηση του κινδύνου φτώχειας για τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων, επιδείνωση του βάθους και της διάρκειας της φτώχειας και ελάττωση του αντικτύπου των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας. Έως το 2020 η οικονομία της Ένωσης συνέχισε να επεκτείνεται, η απασχόληση έφθασε στο υψηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί ποτέ και η ανεργία επέστρεψε στα επίπεδα πριν από το 2008. Ωστόσο, η πανδημία COVID-19 προκάλεσε οικονομικούς κλυδωνισμούς. Η Ένωση και τα κράτη μέλη ενίσχυσαν σημαντικά την κοινωνική προστασία, αντιμετωπίζοντας με ολοκληρωμένο τρόπο τις πρωτοφανείς κοινωνικές προκλήσεις που προέκυψαν. Ωστόσο, τα μέτρα εγκλεισμού είχαν δυσανάλογες επιπτώσεις στις γυναίκες και στα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, ιδίως όσον αφορά στη μεγαλύτερη επιβάρυνση που υπέστησαν από την άτυπη εργασία παροχής φροντίδας και την πιο περιορισμένη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση και τις σχετικές κοινωνικές υπηρεσίες, με αποτέλεσμα επίσης να επιδεινώνονται οι προϋπάρχοντες περιορισμοί της πρόσβασης στην απασχόληση.

Η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και το δικαίωμα σε επαρκές ελάχιστο εισόδημα διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Η αρχή 14 του πυλώνα ορίζει ότι «Κάθε άνθρωπος που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους έχει δικαίωμα σε επαρκείς παροχές ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος οι οποίες διασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση σε όλα τα στάδια της ζωής, και αποτελεσματική πρόσβαση στα αναγκαία αγαθά και υπηρεσίες. Για όσους μπορούν να εργαστούν, οι παροχές ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος θα πρέπει να συνδυάζονται με κίνητρα για (επαν)ένταξη στην αγορά εργασίας». Στις 4 Μαρτίου 2021 η Επιτροπή ενέκρινε το σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, το οποίο έγινε δεκτό με ικανοποίηση από τους ηγέτες της Ένωσης κατά τη σύνοδο κορυφής του Πόρτο στις 8 Μαΐου 2021. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έθεσε πρωταρχικούς στόχους για το 2030 στους τομείς της φτώχειας, της απασχόλησης, καθώς και στον τομέα των δεξιοτήτων. Έως το 2030, ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού θα πρέπει να μειωθεί κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια, συμπεριλαμβανομένων τουλάχιστον 5 εκατομμυρίων παιδιών· τουλάχιστον το 78 % των ατόμων ηλικίας 20 έως 64 ετών θα πρέπει να εργάζεται· και το 60 % των ενηλίκων θα πρέπει να συμμετέχουν σε κατάρτιση κάθε χρόνο. Τον Ιούνιο του 2022 τα κράτη μέλη παρουσίασαν τους εθνικούς τους στόχους για τη στήριξη αυτού του στόχου.

Ο ρόλος των δικτυών κοινωνικής ασφάλειας

Τα δίχτυα κοινωνικής ασφάλειας συμβάλλουν στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και των διαφορών στο εσωτερικό των κρατών μελών, ενισχύοντας την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και προωθώντας παράλληλα την ένταξη στην αγορά εργασίας όσων μπορούν να εργαστούν. Τα σχεδιασμένα με κατάλληλο τρόπο δίχτυα κοινωνικής ασφάλειας αποσκοπούν στην εξασφάλιση επαρκούς επιπέδου πόρων για όλους με στόχο τη διασφάλιση αξιοπρεπούς

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

διαβίωσης και τη δυνατότητα συμμετοχής στην οικονομική και κοινωνική ζωή, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς εργασίας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, δηλαδή εκείνα που διαθέτουν ανεπαρκείς, μη σταθερούς ή αβέβαιους χρηματικούς και υλικούς πόρους, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την υγεία και την ευημερία τους, καθώς και για την κοινωνική ένταξη και την ένταξη στην αγορά εργασίας. Για τον σκοπό αυτό, τα δίχτυα κοινωνικής ασφάλειας περιλαμβάνουν εισοδηματική στήριξη και διάφορες παροχές σε είδος, καθώς και υπηρεσίες που παρέχονται σε όσους έχουν ανάγκη.

Στο πλαίσιο των διχτυών κοινωνικής ασφάλειας και πέραν των χρηματικών παροχών, τα κράτη μέλη χορηγούν επίσης παροχές σε είδος. Σε αυτές περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, η κοινωνική στέγαση, τα μειωμένα τέλη για ορισμένες υπηρεσίες (π.χ. δημόσιες συγκοινωνίες, αέριο, ενέργεια και άλλες δαπάνες υπηρεσιών κοινής ωφέλειας) ή η στοχευμένη στήριξη για την κάλυψη των εξόδων της παιδικής φροντίδας ή της υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης για μητέρες και βρέφη. Μολονότι οι δικαιούχοι ελάχιστου εισοδήματος είναι πιθανό να επωφεληθούν από τις εν λόγω παροχές, αυτές δεν ενσωματώνονται πάντα στο ελάχιστο εισόδημα και δεν λαμβάνονται από όλους τους δικαιούχους ελάχιστου εισοδήματος. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η αξιοποίηση ορισμένων από αυτές τις υπηρεσίες (π.χ. παιδική φροντίδα) βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο για τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος παρά την πρόσθετη στήριξη που παρέχεται.

Παρόλο που όλα τα κράτη μέλη διαθέτουν δίχτυα κοινωνικής ασφάλειας, δεν έχει σημειωθεί παντού ίδια πρόοδος όσον αφορά στην πρόσβαση σ' αυτά και την επάρκειά τους. Ενώ ο σχεδιασμός διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών, αντικατοπτρίζοντας τις διαφορετικές εθνικές παραδόσεις και τη συνολική αρχιτεκτονική των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις, όπως καταδεικνύεται από τις τακτικές ειδικές ανά χώρα αναλύσεις και συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Επιπλέον, οι θεματικές συζητήσεις στο πλαίσιο της ανοικτής μεθόδου συντονισμού επισήμαναν τις αμοιβαίες προκλήσεις, ιδίως όσον αφορά στη μη αξιοποίηση των παροχών και τη στήριξη των δικαιούχων στη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας και την ένταξή τους στην κοινωνία.

3.1.4 Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021 – 2030

Στις 03.03.2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση για την ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030 με τίτλο «Ένωση ισότητας: στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030» (COM(2021) 101 final). Στόχος της είναι η διασφάλιση της πλήρους συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία, σε ισότιμη βάση με τους άλλους πολίτες, τόσο εντός της ΕΕ όσο και πέρα απ' αυτήν, σύμφωνα με τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που κατοχυρώνουν την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων ως ακρογωνιαίους λίθους των πολιτικών της ΕΕ.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική: α) αποτελεί συνέχεια της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Αναπηρία 2010-2020, β) υποστηρίζει, εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο και γ) συμβάλλει στην υλοποίηση της αρχής 17 του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, στην οποία αναφέρεται ότι: «τα άτομα με αναπηρία έχουν δικαίωμα σε εισοδηματική στήριξη που διασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση, υπηρεσίες που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία, και εργασιακό περιβάλλον προσαρμοσμένο στις ανάγκες του.

Οι προτεραιότητες, όπως αναφέρονται είναι η διασφάλιση:

- ✓ της προσβασιμότητας (τα άτομα με αναπηρία έχουν πρόσβαση σε αγαθά, υπηρεσίες και υποστηρικτικά μέσα),
- ✓ της συμμετοχής (τα άτομα με αναπηρία μπορούν να ασκούν όλα τα θεμελιώδη δικαιώματά τους ως ευρωπαίοι πολίτες),
- ✓ της ισότητας (οι ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές προωθούν την ισότητα),
- ✓ της απασχόλησης (αύξηση του αριθμού των εργαζομένων με αναπηρία στην αγορά εργασίας, καθώς και διασφάλιση καλύτερης προσβασιμότητας σε χώρους εργασίας),
- ✓ της εκπαίδευσης και κατάρτισης (οι μαθητές με αναπηρία θα απολαμβάνουν ένα προσβάσιμο σύστημα εκπαίδευσης και προγράμματα δια βίου μάθησης),
- ✓ της κοινωνικής προστασίας (αντιμετώπιση προκλήσεων όπως η ανισότητα στα εισοδήματα, ο κίνδυνος φτώχειας και ο κοινωνικός αποκλεισμός,
- ✓ της υγείας (τα άτομα με αναπηρία να απολαμβάνουν ισότιμη και προσιτή από οικονομικής άποψης πρόσβαση σε υπηρεσίες και υποδομές (ψυχικής) υγείας,
- ✓ της εξωτερικής δράσης (προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία σε διεθνές επίπεδο).

Η νέα Στρατηγική, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής, όσο και τις δράσεις που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, όπως διαμορφώθηκε και στην Εθνική Στρατηγική για την Αποϊδρυματοποίηση, εντάσσει δράσεις στοχευμένες για τα άτομα με αναπηρία/ίες, στη βάση του σεβασμού των αρχών της ισότιμης συμμετοχής τους, της ένταξης τους, της απαγόρευσης των διακρίσεων εις βάρος τους, της επιλογής και του ελέγχου της ζωής τους και του δικαιώματός τους στην λήψη υποστήριξης στη βάση των εξατομικευμένων αναγκών τους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

3.1.5 Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά[7]

Η Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου (14 Ιουνίου 2021) αφορά στη θέσπιση της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά. Στόχος της είναι να διασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά στην ΕΕ, ιδιαίτερα εκείνα που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, έχουν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες υψηλής ποιότητας. Συγκεκριμένα, τα κράτη-μέλη καλούνται να εγγυώνται την ελεύθερη και αποτελεσματική πρόσβαση των παιδιών σε:

- προσχολική αγωγή και φροντίδα,
- εκπαίδευση και σχολικές δραστηριότητες,
- υγειονομική περίθαλψη,
- υγιεινή διατροφή,
- αξιοπρεπή στέγαση.

Η Σύσταση προτρέπει τα κράτη-μέλη να υιοθετήσουν εθνικά σχέδια δράσης έως το 2030, θέτοντας σαφείς στόχους, μηχανισμούς παρακολούθησης και χρηματοδότηση (με αξιοποίηση πόρων όπως το ΕΚΤ+). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε παιδιά από ευάλωτες ομάδες: παιδιά σε φτώχεια, παιδιά με αναπηρία, παιδιά μεταναστών ή προσφύγων, άστεγα παιδιά και παιδιά σε ιδρυματική φροντίδα.

Με αυτόν τον τρόπο, η Εγγύηση για τα Παιδιά λειτουργεί ως συμπληρωματικό εργαλείο του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή και συμβάλλοντας στη μείωση της παιδικής φτώχειας στην Ευρώπη.

3.1.7 Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού εντάσσεται στις ιδρυτικές αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί κοινωνικής συνοχής. Ειδικότερα, τα τελευταία χρόνια υιοθετήθηκε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο αρχών και χρηματοδοτικών εργαλείων για την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης των πολιτικών:

Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων[8] – που ανακηρύχθηκε το 2017 – αποτελεί το θεμελιώδες πολιτικό κείμενο της ΕΕ για δίκαιες και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες. Αποτελείται από 20 βασικές αρχές και δικαιώματα, τα οποία εμπίπτουν σε τρεις θεματικούς τομείς:

---

[7] Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2021). Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 της 14ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 223, 22.06.2021, σ. 14–26. Ανακτήθηκε από: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1004/oj

[8] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017). Δημιουργία ενός ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων [COM(2017) 250 final]. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52017DC0250

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

1. **ισότητα ευκαιριών και πρόσβαση στην αγορά εργασίας** (π.χ. δεξιότητες, εκπαίδευση και δια βίου μάθηση, ίσες ευκαιρίες, ισότητα των φύλων, και ενεργή υποστήριξη για την απασχόληση),
2. **δίκαιες συνθήκες εργασίας** (π.χ. ασφαλής και προσαρμόσιμη απασχόληση, μισθοί, πληροφορίες για τους όρους απασχόλησης και την προστασία σε περίπτωση απόλυσης, κοινωνικός διάλογος, και ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής),
3. **κοινωνική προστασία και ένταξη** (π.χ. φροντίδα παιδιών, κατώτατος μισθός, επιδόματα ανεργίας, ένταξη ατόμων με αναπηρίες, βοήθεια για τους άστεγους, πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, υγεία και μακροχρόνια φροντίδα).

Εστιάζουν στον τρόπο με τον οποίο θα εκπληρωθεί η υπόσχεση των Συνθηκών να δημιουργηθεί μια άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο. Παρά το ότι οι αρχές και τα δικαιώματα είναι κοινά, η υλοποίησή τους δεν αναμένεται να προκύψει με ομοιόμορφο τρόπο: στον πυλώνα αναγνωρίζεται η πολυμορφία των καταστάσεων και των διαφόρων μέσων για την επίτευξη των κοινών αυτών στόχων.

Οι αρχές αυτές – όπως η πρόσβαση σε εκπαίδευση, οι δίκαιοι μισθοί, η ενεργητική στήριξη των ανέργων, το ελάχιστο εισόδημα, η υγειονομική περίθαλψη, η στέγαση και φροντίδα των αστέγων – συνιστούν κατευθυντήριες γραμμές για τα κράτη-μέλη. Αν και ο Πυλώνας δεν είναι νομικά δεσμευτικός, έχει ισχυρή πολιτική βαρύτητα: κατοχυρώνει ότι η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να συνοδεύεται από κοινωνική πρόοδο, μειώνοντας τις ανισότητες και παρέχοντας βασικά δικαιώματα σε όλους τους Ευρωπαίους πολίτες.

Για την υλοποίηση του Πυλώνα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το 2021 ένα Σχέδιο Δράσης (Action Plan)[9] με συγκεκριμένους στόχους-ορόσημα έως το 2030.

Σχήμα 1: Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

[9] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2021). Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων [COM(2021) 102 final]. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0102

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021 (Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0102) & ιδία επεξεργασία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει τρεις πρωταρχικούς στόχους της ΕΕ που θα πρέπει να επιτευχθούν έως το τέλος της δεκαετίας στους τομείς της απασχόλησης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής προστασίας, σύμφωνα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ. Μαζί με τους στόχους που κατοχυρώνονται στις αρχές του πυλώνα και την οικονομική υποστήριξη του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) 2021-2027 και του προγράμματος NextGenerationEU, οι στόχοι θα καθοδηγούν τις κοινές προσπάθειές μας προς μια ισχυρή κοινωνική Ευρώπη και την επίτευξη βιώσιμου αντικτύπου.

Οι κοινωνικοί στόχοι, οι οποίοι θα συμπληρώσουν τους τολμηρούς πολιτικούς στόχους της ΕΕ για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, θα βοηθήσουν ώστε οι πολιτικές προσπάθειες να εστιάσουν στην επίτευξη αποτελεσμάτων και θα αποτελέσουν σημαντικό κίνητρο για μεταρρύθμιση και επενδύσεις στα κράτη μέλη. Μπορούν να καθοδηγούν τις πολιτικές αποφάσεις στα κράτη μέλη και τις περιφέρειές τους, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας δυνάμει του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (RRF) και σύμφωνα με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις, καθώς και στο πλαίσιο του προγραμματισμού των ταμείων για την πολιτική συνοχής όσον αφορά στην

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

περίοδο 2021-2027. Δίνουν επίσης τη δυνατότητα μέτρησης και παρακολούθησης της προόδου για την υλοποίηση των φιλοδοξιών και της πολιτικής δέσμευσης του πυλώνα.

Οι τρεις στόχοι είναι:

- Τουλάχιστον το 78% του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 64 ετών θα πρέπει να εργάζεται έως το 2030,
- Τουλάχιστον το 60% όλων των ενηλίκων θα πρέπει να συμμετέχουν σε κατάρτιση κάθε χρόνο,
- Ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού θα πρέπει να μειωθεί κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια έως το 2030.

Αναλυτικότερα για τον τελευταίο στόχο, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός μειώθηκαν στην ΕΕ την τελευταία δεκαετία. Το 2019, περίπου 91 εκατομμύρια άτομα (από τα οποία τα 17,9 εκατομμύρια ήταν παιδιά ηλικίας 0-17 ετών) διέτρεχαν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην ΕΕ, σχεδόν 12 εκατομμύρια λιγότερα από το 2008 και περίπου 17 εκατομμύρια λιγότερα από τη μέγιστη τιμή που σημειώθηκε το 2012. Ωστόσο, ο φιλόδοξος κοινωνικός στόχος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μείωση κατά 20 εκατομμύρια δεν επιτεύχθηκε. Η πανδημία της COVID-19 αναμένεται να επιδεινώσει την κατάσταση, οδηγώντας βραχυπρόθεσμα σε υψηλότερα επίπεδα χρηματοοικονομικής ανασφάλειας, φτώχειας και εισοδηματικής ανισότητας. Από τα 15 εκατομμύρια άτομα που πρέπει να απαλλαχθούν από τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό, τουλάχιστον τα 5 εκατομμύρια θα πρέπει να είναι παιδιά. Η εστίαση στα παιδιά δεν θα δώσει απλώς τη δυνατότητα να τους παρασχεθεί πρόσβαση σε νέες ευκαιρίες, αλλά θα συμβάλει παράλληλα στο να διαρραγεί ο διαγενεακός κύκλος της φτώχειας, ώστε κατά την ενηλικίωσή τους να μην διατρέχουν τον κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, παράγοντας έτσι μακροπρόθεσμα συστημικά αποτελέσματα.

Αυτός ο φιλόδοξος στόχος συνάδει και με τη Διεθνή Ατζέντα 2030 (Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης 1: εξάλειψη της φτώχειας). Για την επίτευξή του, προωθούνται σε επίπεδο ΕΕ συγκεκριμένες πρωτοβουλίες, όπως η πρόσφατη Σύσταση του Συμβουλίου για Επαρκές Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (2022) – ένα πλαίσιο που ενθαρρύνει τα κράτη να κατοχυρώσουν επαρκή δίχτυα ελάχιστων εισοδηματικών παροχών για τους απόρους – και η Οδηγία για Επαρκείς Κατώτατους Μισθούς (2022) που στοχεύει στη διασφάλιση αξιοπρεπών μισθολογικών επιπέδων και στη μείωση των εργαζόμενων φτωχών. Επιπλέον, η ΕΕ έχει θέσει στόχο “κανένας άστεγος έως το 2030”, υποστηρίζοντας τα κράτη-μέλη να υιοθετήσουν την αρχή «Housing First» και ενισχύοντας σχετικές δράσεις μέσω χρηματοδοτήσεων.

<u>Εφαρμογή των αρχών του κοινωνικού πυλώνα – Κοινωνική προστασία και ένταξη</u>

Για μια ζωή με αξιοπρέπεια

Η προώθηση της κοινωνικής ένταξης και η καταπολέμηση της φτώχειας αποτελούν βασικές αξίες του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής μας. Αν και τα επίπεδα φτώχειας έχουν μειωθεί την

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

τελευταία δεκαετία, οι ανισότητες δεν ακολούθησαν την ίδια τάση. Η σχετική εισοδηματική κατάσταση των πλέον ευάλωτων δεν έχει βελτιωθεί. Η πανδημία επιδεινώνει τις υφιστάμενες ανισότητες, υποδεικνύοντας πιθανά χάσματα στην επάρκεια και την κάλυψη της κοινωνικής προστασίας. Προκειμένου να επιτευχθεί έως το 2030 ο στόχος της μείωσης του αριθμού των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια, είναι απαραίτητη μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των αναγκών σε όλα τα στάδια της ζωής και την καταπολέμηση των βασικών αιτίων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η διάσπαση των διαγενεακών κύκλων μειονεκτημάτων ξεκινά με την επένδυση στα παιδιά με στόχο να μειωθεί το χάσμα μεταξύ των παιδιών που έχουν ανάγκη και των συνομηλίκων τους που βρίσκονται σε καλύτερη κατάσταση όσον αφορά στην πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, να προαχθούν ίσες ευκαιρίες για όλα τα παιδιά στην ΕΕ, και τα παιδιά από φτωχές οικογένειες να μην κινδυνεύουν από φτώχεια κατά την ενηλικίωσή τους. Για τον σκοπό αυτό, απαιτούνται στοχοθετημένα εθνικά μέτρα και επενδύσεις προς αντιμετώπιση της φτώχειας, των ανισοτήτων και του κοινωνικού αποκλεισμού μεταξύ των παιδιών. Η Επιτροπή υποστηρίζει τα κράτη μέλη σε αυτές τις προσπάθειες μέσω καθοδήγησης σε θέματα πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων ειδικών ανά χώρα συστάσεων, με σκοπό την ενίσχυση των πολιτικών απασχόλησης και των κοινωνικών πολιτικών, τις επενδύσεις σε κοινωνικές υπηρεσίες και κοινωνικές υποδομές, αλλά και την καλύτερη δυνατή χρήση της ενωσιακής χρηματοδότησης. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης, η νέα πρωτοβουλία «Δρόμοι προς τη σχολική επιτυχία» (Pathways to School Success) θα συμβάλει επίσης στην αποσύνδεση του μορφωτικού επιπέδου και των εκπαιδευτικών επιδόσεων από την κοινωνικοοικονομική και πολιτιστική κατάσταση.

Είναι απαραίτητη η θέσπιση συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος ώστε να διασφαλιστεί ότι κανείς δεν μένει πίσω. Μολονότι εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη μέλη, τα συστήματα ελάχιστου εισοδήματος ποικίλλουν σημαντικά ως προς την επάρκεια, την κάλυψη, την απορρόφηση και τη σύνδεσή τους με τα μέτρα ενεργοποίησης της αγοράς εργασίας και τα βασικά αγαθά και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών υπηρεσιών. Σε πολλές περιπτώσεις, τα κριτήρια επιλεξιμότητας και τα επίπεδα παροχών χρήζουν εκσυγχρονισμού.

Η πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή στέγαση προκαλεί αυξανόμενη ανησυχία σε πολλά κράτη μέλη, περιφέρειες και πόλεις. Η αστεγία αυξάνεται στα περισσότερα κράτη μέλη. Αν και οι πολιτικές για τον τερματισμό της αστεγίας μπορούν να επιτύχουν μόνο μέσω μιας ειδικά προσαρμοσμένης τοπικής ή περιφερειακής προσέγγισης, πολλοί ενδιαφερόμενοι φορείς έχουν ζητήσει ευρωπαϊκή ώθηση με στόχο τον τερματισμό της αστεγίας σε ολόκληρη την ΕΕ έως το 2030. Επιπλέον, η ενεργειακή φτώχεια πλήττει σχεδόν 34 εκατομμύρια Ευρωπαίους που δεν είναι σε θέση να διατηρήσουν τα σπίτια τους ζεστά, επισημαίνοντας την έλλειψη πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή ποιοτική στέγαση για πολλές οικογένειες. Η εφαρμογή της Πράσινης Συμφωνίας μέσω της πρωτοβουλίας «Κύμα ανακαινίσεων», της σύστασης της Επιτροπής για την ενεργειακή φτώχεια, της μελλοντικής αναθεώρησης της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση και του συντονισμού και της καθοδήγησης για τοπική

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

δράση του Παρατηρητηρίου Ενέργειας της ΕΕ, θα συμβάλει στην άμβλυνση της ενεργειακής φτώχειας και στη βελτίωση της ποιότητας της στέγασης, ιδίως για τα νοικοκυριά μεσαίου και χαμηλού εισοδήματος.

Η αποτελεσματική πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες επαρκούς ποιότητας, όπως ύδρευση, αποχέτευση, υγειονομική περίθαλψη, ενέργεια, μεταφορές, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και ψηφιακές επικοινωνίες, είναι κομβικής σημασίας για τη διασφάλιση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης. Οι υπηρεσίες αυτές μπορούν επίσης να αποτελέσουν σημαντική πηγή για τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Ωστόσο, το εισόδημα, η ηλικία, οι εδαφικές ανισότητες και η έλλειψη υποδομών μπορούν να δυσχεράνουν την πρόσβαση. Οι επενδύσεις σε πράσινες, ψηφιακές και κοινωνικές υποδομές, μεταξύ άλλων μέσω της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, συμβάλλουν στην πρόληψη και την καταπολέμηση του χωρικού διαχωρισμού και ενισχύουν την πρόσβαση σε ποιοτικές βασικές υπηρεσίες. Οι τομεακές πολιτικές της ΕΕ και τα κανονιστικά πλαίσια σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, τα οποία περιλαμβάνουν μέτρα προστασίας των καταναλωτών, πρακτικές δημοσίων συμβάσεων και υποχρεώσεις για ελάχιστη παροχή υπηρεσιών, πρέπει να υποστηρίξουν περαιτέρω τις παρεμβάσεις των κρατών μελών και να συμβάλουν στην ενίσχυση της πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες, καθώς και της προσβασιμότητάς τους. Η Επιτροπή αναλύει επί του παρόντος την ανάγκη αναθεώρησης του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία και του οδηγού για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος.

3.1.8 Το νέο Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο για τους Ρομά 2021 – 2030[10]

Το νέο Στρατηγικό Πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2020-2030 εγκαινιάσθηκε με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 7ης Οκτωβρίου 2020 «Μια Ένωση Ισότητας - Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά». Το νέο πλαίσιο βασίζεται στο προηγούμενο πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά έως το 2020 και ανανεώνει και ενισχύει τη δέσμευση της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, μέσω μιας πιο ολοκληρωμένης προσέγγισης για την κοινωνικοοικονομική ένταξη των περιθωριοποιημένων Ρομά, δίνοντας επιπλέον έμφαση στην προώθηση της ισότητας και ενίσχυσης της συμμετοχής.

Σχήμα 2: Η νέα προσέγγιση του Στρατηγικού Πλαισίου της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2021-2030.

[10] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2023). Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030 (1η ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ). Ανακτήθηκε από: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2023/06/EL_%CE%95%CE%A3%CE%9A%CE%95-%CE%A1%CE%BF%CE%BC%CE%B1-2021_2030_FINAL_1st-REVISION_2023-05.04.2023.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, 2023 (Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2023/06/EL_%CE%95%CE%A3%CE%9A%CE%95-%CE%A1%CE%BF%CE%BC%CE%B1-2021_2030_FINAL_1st-REVISION_2023-05.04.2023.pdf)

- Τρεις νέους οριζόντιους στόχους στους τομείς της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής.
- Τέσσερις τομεακούς στόχους στους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της στέγασης και της υγείας.

Στόχος του νέου δεκαετούς πλαισίου για τη στήριξη των Ρομά στην ΕΕ είναι η επίτευξη της πλήρους ισότητας, θέτοντας ελάχιστους ποσοτικούς στόχους για το 2030 σε ευρωπαϊκό επίπεδο με βάση την πρόοδο που σημειώθηκε στο προηγούμενο πλαίσιο 2011 - 2020.

Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται οι εξής:

- Μείωση του ποσοστού των Ρομά που έχουν υποστεί διακρίσεις τουλάχιστον κατά το ήμισυ·
- Διπλασιασμός του ποσοστού των Ρομά που προβαίνουν σε καταγγελία όταν αντιμετωπίζουν διακρίσεις·
- Μείωση του χάσματος φτώχειας μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού τουλάχιστον κατά το ήμισυ·
- Μείωση του χάσματος όσον αφορά στη συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση τουλάχιστον κατά το ήμισυ·
- Μείωση του ποσοστού των παιδιών Ρομά που φοιτούν σε διαχωρισμένα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά το ήμισυ στα κράτη μέλη με σημαντικό πληθυσμό Ρομά·
- Μείωση του χάσματος απασχόλησης και του χάσματος μεταξύ των φύλων στην απασχόληση τουλάχιστον κατά το ήμισυ·
- Μείωση του χάσματος όσον αφορά στο προσδόκιμο ζωής τουλάχιστον κατά το ήμισυ·

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

> Μείωση του χάσματος στη στέρηση στέγασης τουλάχιστον κατά ένα τρίτο·
> Εξασφάλιση ότι τουλάχιστον το 95 % των Ρομά έχουν πρόσβαση σε τρεχούμενο/ πόσιμο νερό.

Σχήμα 3: Οριζόντιοι και τομεακοί Στόχοι του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Πλαισίου για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά ως το 2030.

ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΙΣΟΤΗΤΑΣ, ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΙ ΕΩΣ ΤΟ 2030

Κόκκινο: Στόχος σε επίπεδο ΕΕ για την ελάχιστη πρόοδο που θα επιτευχθεί ως το 2030

Πράσινο: Ελάχιστη επιτευχθείσα πρόοδος για τους Ρομά έως το 2030

Μπλε: Πρόσφατα δεδομένα μέτρησης της προόδου

1. Καταπολέμηση και πρόληψη του αντιτσιγγανισμού και των διακρίσεων

Μείωση του ποσοστού των Ρομά που βίωσαν διάκριση τουλάχιστον κατά το ήμισυ
- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 λιγότερο από το 13% των Ρομά βιώνουν διακρίσεις
- Εμπειρίες διακρίσεων σε Ρομά: 26% (τους τελευταίους 12 μήνες), 41% (τα τελευταία 5 χρόνια).

Μείωση του ποσοστού του γενικού πληθυσμού που αισθάνεται άβολα έχοντας Ρομά γείτονες κατά τουλάχιστον στο 1/3
- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 λιγότερο από το 30% του πληθυσμού θα νιώθουν άβολα έχοντας Ρομά γείτονες
- Ποσοστό του γενικού πληθυσμού που αισθάνονται άβολα να έχουν Ρομά γείτονες:46%

2. Μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού προς γεφύρωση του κοινωνικοοικονομικού κενού ανάμεσα στους Ρομά και στο γενικό πληθυσμό

Περικοπή του χάσματος της φτώχειας ανάμεσα στους Ρομά και το γενικό πληθυσμό τουλάχιστον στο μισό
- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 η πλειοψηφία των Ρομά θα απέχει από συνθήκες φτώχειας
- Ποσοστό κινδύνου φτώχειας : 80% Ρομά, 16,8% γενικός πληθυσμός (απόσταση: 63,2%)

Περικοπή του χάσματος της φτώχειας ανάμεσα σε παιδιά Ρομά και μη Ρομά τουλάχιστον στο μισό
- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 η πλειοψηφία των παιδιών Ρομά θα απέχει από συνθήκες φτώχειας
- Παιδιά Ρομά: 85% παιδιά μη Ρομά :19,6% (απόσταση: 65,4%)

3. Προώθηση συμμετοχής μέσω της ενδυνάμωσης, συνεργασίας και εμπιστοσύνης

Εξουσιοδότηση και συμμετοχή τουλάχιστον 90 ΜΚΟ στην ΕΕ- συντονισμένη παρακολούθηση της κοινωνίας των Πολιτών των Ρομά
- ΜΚΟ που συμμετέχουν στο σχέδιο παρακολούθησης των πολιτών Ρομά:85

Διασφάλιση συμμετοχής των ΜΚΟ Ρομά ως πλήρες μέλος στις εθνικές επιτροπές παρακολούθησηςγια όλα τα προγράμματα που απευθύνονται στις ανάγκες των κοινοτήτων των Ρομά

Διπλασιασμός των Ρομά που υποβάλλουν καταγγελία όταν υφίστανται διακρίσεις
- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 τουλάχιστον το 30% των θυμάτων Ρομά θα καταγγέλει διακρίσεις
- Ποσοστό που κατήγγειλε το τελευταίο περιστατικό διάκρισης που αντιμετώπισαν (σε οποιοδήποτε τομέα) τα τελευταία 5 χρόνια: 16%

Ενθάρρυνση της συμμετοχής των Ρομά στην πολιτική ζωή σε τοπικά, περιφερειακά, εθνικά και ευρωπαϊκά επίπεδα(σε κράτη μέλη με σημαντικό πληθυσμιακό αριθμό Ρομά)
- Να διασφαλιστεί ότι εγγράφονται ως ψηφοφόροι, ότι ψηφίζουν, κατεβαίνουν ως υποψήφιοι.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ΤΟΜΕΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

4. Ενίσχυση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική βασική εκπαίδευση

Μείωση του χάσματος με τη συμμετοχή από προσχολική ηλικία στην εκπαίδευση και την φροντίδα τουλάχιστον στο μισό
- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 τουλάχιστον το 70% των παιδιών Ρομά θα συμμετέχουν στη προσχολική εκπαίδευση
- Προσχολική εκπαίδευση και κέντρα φροντίδας (3+): Ρομά 42%, γενικός πληθυσμός 92.2% (απόσταση 50.2 ποσοστιαίες μονάδες)

Μείωση του χάσματος στην ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τουλάχιστον στο 1/3
- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 η πλειοψηφία των νέων Ρομά θα ολοκληρώσει τουλάχιστον τηδευτεροβάθμια εκπαίδευση
- Ολοκληρωμένη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή ανώτερη: Ρομά 28%, γενικός πληθυσμός 83.5% (απόσταση 55.5 ποσοστιαίες μονάδες)

Να εργαστούν για την εξάλειψη του διαχωρισμού, μειώνοντας τουλάχιστον στο μισό το ποσοστό των παιδιών Ρομά που φοιτούν σε ξεχωριστά δημοτικά σχολεία (σε Κράτη Μέλη με σημαντικό πληθυσμό Ρομά)
- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 λιγότερα από ένα στα πέντε Ρομά παιδιών θα φοιτούν σε σχολεία όπου τα περισσότερα ή όλα τα παιδιά είναι Ρομά

Τα παιδιά Ρομά που φοιτούν σε σχολεία όπου τα περισσότερα ή όλα τα παιδιά είναι Ρομά: 44%

5. Ενίσχυση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση

Περικοπή στο εργασιακό χάσμα τουλάχιστον στο μισό
- Να εξασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 τουλάχιστον το 60% των Ρομά βρίσκονται σε καθεστώς αμειβόμενης εργασίας
- Αμειβόμενη απασχόληση: Ρομά 43%, γενικός πληθυσμός 73.1%(απόσταση 30.1 ποσοστιαίες μονάδες.)

Μείωση του εργασιακού χάσματος των φύλων τουλάχιστον στο μισό
- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 τουλάχιστον το 45% των γυναικών Ρομά βρίσκονται σε καθεστώς αμειβόμενης εργασίας
- Εργασιακό χάσμα φύλων- Ρομά: 27π.μ. (γυναίκες:29%, άντρες: 56%)˙ χάσμα γενικού πληθυσμού:11.7 π.μ. (γυναίκες:67.2%, άντρες 78.9%)

Μείωση του χάσματος στον δείκτη NEET τουλάχιστον στο μισό
- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 λιγότερο από ένας στους τρεις νέους Ρομά δεν βρίσκεται σε καθεστώς εκπαίδευσης, εργασίας ή κατάρτισης
- Δείκτης NEET (16-24 χρονών): Ρομά 62%˙ γενικός πληθυσμός 10.1% (απόσταση 51.9 ποσοστιαίες μονάδες)

6. Βελτίωση της υγείας των Ρομά και ενίσχυση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες

Μείωση του χάσματος του προσδόκιμου ζωής τουλάχιστον στο μισό
- **Να εξασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 γυναίκες και άνδρες Ρομά θα ζουν 5 (πέντε) χρόνια περισσότερο**
- Χάσμα προσδόκιμου ζωής κατά τη γέννηση (γενικός πληθυσμός έναντι Ρομά): Γυναίκες Ρομά 10.4 χρόνια άνδρες Ρομά 10.2 χρόνια

7. Ενίσχυση ισότιμης πρόσβασης σε επαρκή μεικτή στέγαση και βασικές υπηρεσίες

Μείωση του χάσματος αποστέρησης της στέγασης τουλάχιστον στο 1/3
- Να εξασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 η πλειοψηφία των Ρομά δεν αντιμετωπίζει έλλειψη στέγασης
- Έλλειψη στέγασης: Ρομά 61% ˙ γενικός πληθυσμός 17.9% (απόσταση: 43.1ποσοστιαίες μονάδες)

Μείωση του χάσματος του υπερπληθυσμού τουλάχιστον στο μισό
- Να εξασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 η πλειοψηφία των Ρομά δεν διαβιοί πλέον σε πολυπληθή νοικοκυριά
- Υπερπληθυσμός: Ρομά 78%˙ γενικός πληθυσμός 17.1% (απόσταση:60.9 ποσοστιαίες μονάδες)

Να διασφαλιστεί ότι τουλάχιστον το 95% των Ρομά έχουν πρόσβαση σε τρεχούμενο νερό
Πρόσβαση σε τρεχούμενο νερό στην κατοικία: Ρομά 70%, γενικός πληθυσμός:97.7%

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, 2023 (Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2023/06/EL_%CE%95%CE%A3%CE%9A%CE%95-%CE%A1%CE%BF%CE%BC%CE%B1-2021_2030_FINAL_1st-REVISION_2023-05.04.2023.pdf)

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Το νέο Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο προωθεί ,επίσης, τη συλλογή δεδομένων, την υποβολή εκθέσεων και την παρακολούθηση και προτείνει μια νέα δέσμη δεικτών, διευκρινίζοντας ότι τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέγουν δείκτες από ένα χαρτοφυλάκιο δεικτών για τη μέτρηση της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής των Ρομά, το οποίο έχει καταρτισθεί από κοινού από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη.

Ο βασικός μηχανισμός προώθησης των οριζόντιων και τομεακών στόχων του νέου Πλαισίου είναι η εκπόνηση και εφαρμογή Εθνικών Στρατηγικών για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά με βάση τις εθνικές ιδιαιτερότητες και κοινωνικοπολιτικές επιλογές των κρατών μελών. Επισημαίνεται, μάλιστα, ότι για πρώτη φορά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη με σημαντικούς πληθυσμούς Ρομά να συμπεριλάβουν στο Εθνικό τους Στρατηγικό Πλαίσιο για τους Ρομά πιο φιλόδοξες δεσμεύσεις, σύμφωνα με τις οποίες:

α) θα προβλέψουν ένα σχέδιο ή σύνολο μέτρων για την πρόληψη και την καταπολέμηση των διακρίσεων, του διαχωρισμού στην εκπαίδευση και τη στέγαση και των προκαταλήψεων και στερεοτύπων σε βάρος των Ρομά,

β) θα ενσωματώνουν στις γενικές πολιτικές την ισότητα και την ένταξη των Ρομά σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο,

γ) θα αξιοποιήσουν τα ενωσιακά και εθνικά κονδύλια και χρηματοδοτικά μέσα για μεταρρυθμίσεις γενικών πολιτικών με στόχο την ενσωμάτωση και τη λήψη στοχευμένων μέτρων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να υποβάλουν τις Εθνικές Στρατηγικές τους έως τον Σεπτέμβριο του 2021 και να υποβάλουν έκθεση σχετικά με την εφαρμογή τους ανά διετία. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί την πρόοδο για την επίτευξη των στόχων για το 2030, αντλώντας στοιχεία από τις τακτικές δημοσκοπήσεις του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και από πληροφορίες Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Θα υπάρξει, επίσης, σε βάθος ενδιάμεση αξιολόγηση του νέου δεκαετούς σχεδίου στο σύνολό του.

Το νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά συνδέεται με το έργο της Επιτροπής σε άλλους τομείς, όπως το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ κατά του Ρατσισμού 2020-2025, τη Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Θυμάτων και τη Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων.

Μαζί με το νέο Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο για τους Ρομά 2021-2030, η Επιτροπή ενέκρινε πρόταση νέας Σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, η οποία συμπληρώνει το νέο πλαίσιο με συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει να λάβουν τα κράτη μέλη για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

3.1.9 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ ως το 2030 και Κοινωνική Ένταξη των Ρομά

Το Θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη 2030, που υιοθετήθηκε από όλα τα κράτη μέλη του ΟΗΕ τον Σεπτέμβριο του 2015, περιλαμβάνει 17 Στόχους και 169 υπό-στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης ως το 2030 (Sustainable Development Goals – SDGs) και αποτελεί ορόσημο για τη διεθνή κοινότητα καθώς για πρώτη φορά τέθηκαν «οικουμενικοί» ειδικοί και γενικοί στόχοι για την επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας χωρίς αποκλεισμούς, την αντιμετώπιση της φτώχειας και των ανισοτήτων καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων προς όφελος των σημερινών και των μελλοντικών γενεών. Στο πλαίσιο αυτό, η κοινωνική ένταξη των Ρομά εμπίπτει ιδίως στους ακόλουθους γενικούς και ειδικούς στόχους που τέθηκαν στο Θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη 2030:

Πίνακας 2: Γενικοί και Ειδικοί στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ που συνδέονται άμεσα με την κοινωνική ένταξη των Ρομά.

Γενικοί Στόχοι	Ειδικοί Στόχοι
Γενικός στόχος 1: Μηδενική φτώχεια	- Ειδικός στόχος 1.1. Έως το 2030, εξάλειψη της ακραίας φτώχειας για όλους τους ανθρώπους παντού, η οποία μετράται, επί του παρόντος, με βάση τους ανθρώπους που ζουν με λιγότερα από 1,25 δολάρια την ημέρα. - Ειδικός στόχος 1.2. Έως το 2030, μείωση του ποσοστού των ανδρών, γυναικών και παιδιών κάθε ηλικίας που ζουν σε συνθήκες φτώχειας — σε όλες τις διαστάσεις της σύμφωνα με τους εθνικούς ορισμούς— τουλάχιστον στο μισό. - Ειδικός στόχος 3. Υλοποίηση εθνικά κατάλληλων συστημάτων και μέτρων κοινωνικής προστασίας για όλους, περιλαμβανομένων ελάχιστων επιπέδων και έως το 2030, επίτευξη ευρείας κάλυψης των φτωχών και ευάλωτων.
Γενικός στόχος 2: Μηδενική Πείνα	- Ειδικός στόχος 2.1. Έως το 2030, τερματισμός της πείνας και διασφάλιση της πρόσβασης όλων των ανθρώπων, ιδίως των φτωχών και των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, σε ασφαλή, θρεπτική και επαρκή τροφή καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. - Ειδικός στόχος 2.2. Έως το 2030, τερματισμός όλων των μορφών κακής διατροφής, επιτυγχάνοντας, έως το 2025, τους διεθνώς συμφωνηθέντες στόχους για την καχεξία και την εξασθένηση των παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών, καθώς και αντιμετώπιση των διατροφικών αναγκών των έφηβων κοριτσιών, των εγκύων, των γυναικών που θηλάζουν και των ηλικιωμένων ανθρώπων.
Γενικός Στόχος 3: Καλή υγεία και Ευημερία	- Ειδικός Στόχος: 3.5 Ενίσχυση της πρόληψης και της θεραπείας της κατάχρησης ουσιών, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ναρκωτικών ουσιών και της επιβλαβούς κατανάλωσης αλκοόλ. - Ειδικός Στόχος: 3.7 Έως το 2030, διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένου του οικογενειακού προγραμματισμού, της ενημέρωσης και εκπαίδευσης, και της ενσωμάτωσης της αναπαραγωγικής υγείας σε εθνικές στρατηγικές και προγράμματα. - Ειδικός Στόχος: 3.8 Επίτευξη καθολικής υγειονομικής κάλυψης,

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Γενικοί Στόχοι	Ειδικοί Στόχοι
	συμπεριλαμβανομένης της προστασίας από οικονομικούς κινδύνους, πρόσβαση σε βασικές ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, καθώς και πρόσβαση όλων σε ασφαλή, αποτελεσματικά, ποιοτικά και προσιτά βασικά φάρμακα και εμβόλια. - Ειδικός Στόχος 3.9 Έως το 2030 διασφάλιση της ουσιαστικής μείωσης του αριθμού των θανάτων και των ασθενειών που οφείλονται σε επικίνδυνες χημικές ουσίες καθώς και στη ρύπανση και τη μόλυνση του αέρα, των υδάτων και του εδάφους.
Γενικός Στόχος 4. Εξασφάλιση συμπεριληπτικής και δίκαιης ποιότητας εκπαίδευσης και προώθηση ευκαιριών δια βίου μάθησης για όλους	- Ειδικός στόχος 4.5. Μέχρι το 2030 εξάλειψη των ανισοτήτων των φύλων στην εκπαίδευση και εξασφάλιση ίσης πρόσβασης σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης για τους ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, των αυτόχθονων πληθυσμών και των ευάλωτων παιδιών. - Ειδικός στόχος 4.7. Μέχρι το 2030 διασφάλιση ότι όλοι οι μαθητές αποκτούν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται μέσω της εκπαίδευσης για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και του βιώσιμου τρόπου ζωής, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας των φύλων, της προώθησης μιας κουλτούρας ειρήνης και απουσίας βίας, της παγκόσμιας πολιτειότητας, της εκτίμησης της πολιτιστικής πολυμορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη.
Γενικός Στόχος 5. Επίτευξη της ισότητας των φύλων και ενδυνάμωση όλων των γυναικών και των κοριτσιών	- Ειδικός στόχος 5.1. Εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων εις βάρος όλων των γυναικών και των κοριτσιών σε όλους τους τομείς. - Ειδικός στόχος 5.2. Εξάλειψη κάθε μορφής βίας εναντίον όλων των γυναικών και κοριτσιών στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένης της εξάλειψης της εμπορίας, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης καθώς και άλλων μορφών εκμετάλλευσης. - Ειδικός στόχος 5.3. Εξάλειψη όλων των επιβλαβών πρακτικών, όπως του παιδικού, του πρώιμου και του αναγκαστικό γάμου και του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων.
Γενικός στόχος 6: Διασφάλιση της πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση για όλους.	- Ειδικός στόχος 6.1. Έως το 2030 επίτευξη καθολικής και ισότιμης πρόσβασης σε ασφαλές και οικονομικά προσιτό πόσιμο νερό για όλους. - Ειδικός στόχος 6.2. Έως το 2030 επίτευξη ισότιμης πρόσβασης σε επαρκείς υποδομές αποχέτευσης και υγιεινής για όλους και τερματισμός της αφόδευσης στο ύπαιθρο, με ιδιαίτερη μέριμνα για τις ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών καθώς και κάθε ευάλωτου ατόμου.
Γενικός Στόχος 7. Εξασφάλιση πρόσβασης σε προσιτή, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους.	- Ειδικός Στόχος 7.1 Έως το 2030 εξασφάλιση καθολικής πρόσβασης σε οικονομικές, αξιόπιστες και σύγχρονες ενεργειακές υπηρεσίες.
Γενικός στόχος 8: Προαγωγή της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς, της απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους.	- Ειδικός στόχος 8.5. Έως το 2030 επίτευξη πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και αξιοπρεπούς εργασίας για όλους τους άνδρες και όλες τις γυναίκες, μη εξαιρουμένων των νέων και των ατόμων με αναπηρία καθώς και ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας. - Ειδικός στόχος 8.6. Έως το 2030, σημαντική μείωση του ποσοστού των νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης. - Ειδικός στόχος 8.8. Προστασία εργασιακών δικαιωμάτων και προαγωγή ασφαλών συνθηκών εργασίας για όλους τους εργάτες, συμπεριλαμβανομένων των εργαζόμενων μεταναστών, και ιδίως των γυναικών μεταναστριών καθώς και εκείνων που έχουν επισφαλείς

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Γενικοί Στόχοι	Ειδικοί Στόχοι
	θέσεις απασχόλησης
Γενικός στόχος 10: Μείωση των ανισοτήτων εντός και μεταξύ χωρών.	- Ειδικός στόχος 10.1.Έως το 2030 προοδευτική επίτευξη και διατήρηση της αύξησης του εισοδήματος για το κατώτερο 40% του πληθυσμού με ρυθμό υψηλότερο του μέσου εθνικού. - Ειδικός στόχος 10.2. Έως το 2030 ενίσχυση και προαγωγή της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ένταξης ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, αναπηρίας, φυλής, εθνικότητας, καταγωγής, θρησκείας, οικονομικής ή άλλης κατάστασης. - Ειδικός στόχος 10. 3. Διασφάλιση ίσων ευκαιριών με σκοπό τη μείωση των ανισοτήτων, με κατάργηση νόμων, πολιτικών και πρακτικών που εισάγουν διακρίσεις και προώθηση της κατάλληλης νομοθεσίας, πολιτικών και δράσεων σε αυτό το πεδίο.
Γενικός στόχος 11: Επίτευξη ασφαλών, ανθεκτικών, βιώσιμων και χωρίς αποκλεισμούς πόλεων.	- Ειδικός στόχος 11.1. Έως το 2030 διασφάλιση πρόσβασης σε επαρκή, ασφαλή και προσιτή στέγη για όλους καθώς και στις βασικές υπηρεσίες και αναβάθμιση των «παραγκουπόλεων».
Γενικός στόχος 16: Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί	- Ειδικός Στόχος 16.1. Σημαντική εξάλειψη των ποσοστών όλων των μορφών βίας και των σχετικών ποσοστών θανάτων παντού. - Ειδικός Στόχος 16.2. Τερματισμός της κακοποίησης, της εκμετάλλευσης, της εμπορίας ανθρώπων καθώς και όλων των μορφών βίας και βασανιστηρίων που υφίστανται τα παιδιά. - Ειδικός Στόχος 16.3. Προαγωγή του κράτους δικαίου σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους. - Ειδικός Στόχος 16.4. Έως το 2030 σημαντική μείωση των παράνομων ροών χρημάτων και όπλων, ενίσχυση της ανάκτησης και επιστροφής παρανόμως αφαιρεθέντων περιουσιακών στοιχείων και καταπολέμηση κάθε μορφής οργανωμένου εγκλήματος. - Ειδικός Στόχος 16.7. Διασφάλιση της υπεύθυνης, χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχικής και αντιπροσωπευτικής λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα. - Ειδικός Στόχος 16.9 Έως το 2030 παροχή νομικής ταυτότητας σε όλους, συμπεριλαμβανομένης της ληξιαρχικής καταχώρησης των γεννήσεων.

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, 2023 (Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2023/06/EL_%CE%95%CE%A3%CE%9A%CE%95-%CE%A1%CE%BF%CE%BC%CE%B1-2021_2030_FINAL_1st-REVISION_2023-05.04.2023.pdf) & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

3.1.10 Το νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά (COM/2020/620)[11]

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε το 2020 το νέο Στρατηγικό Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ισότητα, την Ένταξη και τη Συμμετοχή των Ρομά για την περίοδο 2020–2030, αναγνωρίζοντας ότι οι Ρομά εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν συστηματικές διακρίσεις, αντιτσιγγανισμό και κοινωνικό αποκλεισμό. Το προηγούμενο πλαίσιο (2011–2020) συνέβαλε στην ανάδειξη του ζητήματος σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, ωστόσο η πρόοδος υπήρξε περιορισμένη, με εξαίρεση ορισμένα βήματα στον τομέα της εκπαίδευσης. Αντίθετα, η πρόσβαση στην απασχόληση και στη στέγαση παρέμεινε ιδιαίτερα προβληματική, ενώ η διάκριση και η περιθωριοποίηση συνέχισαν να χαρακτηρίζουν την καθημερινότητα πολλών κοινοτήτων Ρομά.

Το νέο στρατηγικό πλαίσιο επιχειρεί να υπερβεί τις αδυναμίες της προηγούμενης δεκαετίας θέτοντας πιο συγκεκριμένους και μετρήσιμους στόχους. Εστιάζει σε τρεις οριζόντιες προτεραιότητες – την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή – και σε τέσσερις τομεακές περιοχές πολιτικής, δηλαδή την εκπαίδευση, την απασχόληση, τη στέγαση και την υγεία. Για πρώτη φορά, καθιερώνονται ποσοτικοί στόχοι σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης με χρονικό ορίζοντα το 2030, ώστε να μπορεί να αξιολογηθεί η πρόοδος με αντικειμενικά δεδομένα. Οι στόχοι αυτοί περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη μείωση κατά το ήμισυ της εμπειρίας διακρίσεων των Ρομά και της κοινωνικής δυσπιστίας απέναντί τους, τη μείωση του χάσματος φτώχειας σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό, την αύξηση της συμμετοχής στην προσχολική εκπαίδευση, τη μείωση του εκπαιδευτικού διαχωρισμού, την ενίσχυση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας και τη βελτίωση των συνθηκών στέγασης και υγείας.

Κεντρικό ρόλο στην υλοποίηση της στρατηγικής καλούνται να διαδραματίσουν τα κράτη μέλη, τα οποία οφείλουν να εκπονήσουν εθνικά στρατηγικά πλαίσια για τους Ρομά με σαφείς στόχους, δεσμευμένους πόρους και μηχανισμούς παρακολούθησης. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη συμμετοχή των ίδιων των Ρομά στη διαμόρφωση και εφαρμογή των πολιτικών, καθώς και στη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών. Τα κράτη με μεγάλους πληθυσμούς Ρομά, όπως η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Ουγγαρία και η Σλοβακία, αναμένεται να αναλάβουν πιο φιλόδοξες δεσμεύσεις, δεδομένου του μεγέθους και της σημασίας του ζητήματος στις εθνικές τους κοινωνίες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύεται να ενισχύσει την εφαρμογή της νομοθεσίας κατά των διακρίσεων, να ενσωματώσει τη διάσταση της ισότητας των Ρομά σε όλες τις πολιτικές της και να αξιοποιήσει τα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά μέσα της περιόδου 2021–2027, όπως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το

---

[11] European Commission. (2020). A Union of Equality: EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation (COM/2020/620 final). Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Ανακτήθηκε από:

https://commission.europa.eu/publications/new-eu-roma-strategic-framework-equality-inclusion-and-participation-full-package_en

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

InvestEU. Παράλληλα, θα προωθήσει θετικά αφηγήματα για την ιστορία και τον πολιτισμό των Ρομά, ώστε να καταπολεμηθούν στερεότυπα και προκαταλήψεις.

Τέλος, η στρατηγική έχει και εξωτερική διάσταση, δίνοντας έμφαση στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων, όπου οι κυβερνήσεις έχουν ήδη δεσμευτεί για μετρήσιμη πρόοδο στους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της στέγασης και της υγείας μέσω της Διακήρυξης της Ποζνάν του 2019. Η επιτυχία του νέου πλαισίου θα εξαρτηθεί από τη συνέργεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των κρατών μελών, της κοινωνίας των πολιτών και των ίδιων των Ρομά, με τελικό στόχο μια Ευρώπη χωρίς αποκλεισμούς και διακρίσεις, όπου όλοι οι πολίτες θα έχουν ίσες ευκαιρίες.

3.1.11 Council of Europe Action Plan on Protecting Vulnerable Persons in the Context of Migration and Asylum in Europe (2021-2025) (2021) - Σχέδιο δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ευάλωτων ατόμων στο πλαίσιο της μετανάστευσης και του ασύλου στην Ευρώπη (2021-2025) (2021)[12]

Το Σχέδιο Δράσης (2021–2025) του Συμβουλίου της Ευρώπης διαμορφώθηκε με σκοπό την ενίσχυση της προστασίας των ευάλωτων προσώπων που βρίσκονται σε συνθήκες μετανάστευσης και ασύλου στην Ευρώπη, οικοδομώντας πάνω στα διδάγματα του προηγούμενου σχεδίου δράσης για τα προσφυγόπουλα (2017–2019). Η πρωτοβουλία αυτή εντάσσεται στον πυρήνα του θεσμικού ρόλου του Συμβουλίου –την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου– και απαντά στην αυξανόμενη ανάγκη για ενίσχυση της συνοχής, της συνέργειας και της διακυβερνητικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών.

Το σχέδιο δράσης υιοθετεί μια τετραπυλωνική δομή:

1. Προστασία και διασφάλιση των ευάλωτων προσώπων: Προωθείται η πρώιμη και αποτελεσματική αναγνώριση ευαλωτότητας και η ενεργοποίηση στοχευμένων παρεμβάσεων, με οδηγίες για τους επαγγελματίες, ενίσχυση της φροντίδας ασυνόδευτων ανηλίκων, προώθηση εναλλακτικών της διοικητικής κράτησης, πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και δράσεις σε περιπτώσεις κρίσεων όπως η πανδημία.
2. Πρόσβαση στο δίκαιο και στη δικαιοσύνη: Στοχεύει στην ενίσχυση της νομικής προστασίας των ευάλωτων ομάδων, με έμφαση στη νομική συνδρομή, τη δικαστική εκπροσώπηση, την παιδοκεντρική προσέγγιση στη δικαιοσύνη, την εφαρμογή εναλλακτικών λύσεων για την απώλεια ιθαγένειας και την αντιμετώπιση των εμποδίων στη δικαστική προσφυγή.

[12] Council of Europe. (2021). Council of Europe Action Plan on Protecting Vulnerable Persons in the Context of Migration and Asylum in Europe (2021-2025). Ανακτήθηκε από: https://edoc.coe.int/en/refugees/10241-council-of-europe-action-plan-on-protecting-vulnerable-persons-in-the-context-of-migration-and-asylum-in-europe-2021-2025.html

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

3. Συμμετοχή και ένταξη: Δίνεται προτεραιότητα στην κοινωνική ένταξη, την εκπαίδευση, την ενίσχυση της γλωσσικής επάρκειας και τη συμμετοχή σε δημοκρατικούς θεσμούς και δραστηριότητες. Ενθαρρύνεται η ανάπτυξη θετικών αφηγήσεων για τη μετανάστευση, η ένταξη των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον και η υποστήριξη μεταβατικών σταδίων προς την ενηλικίωση για τους νέους πρόσφυγες.
4. Οριζόντια συνεργασία: Μέσω του Δικτύου Σημείων Επαφής για τη Μετανάστευση (NFPM), προωθείται η δι-υπηρεσιακή συνεργασία και η διακρατική ανταλλαγή γνώσης, καλών πρακτικών και εργαλείων, ιδιαίτερα για τη φροντίδα παιδιών και γυναικών σε κατάσταση ευαλωτότητας.

Η έννοια της "ευαλωτότητας" στηρίζεται σε ατομική αξιολόγηση και αναφέρεται σε άτομα που, λόγω της κατάστασής τους, απαιτούν πρόσθετη προστασία και υποστήριξη από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τις διεθνείς τους υποχρεώσεις. Το Σχέδιο Δράσης δεν εισάγει νέα νομικά δεσμευτικά κριτήρια, αλλά παρέχει ένα σύνολο στοχευμένων μέτρων, εργαλείων και πολιτικών κατευθύνσεων, ώστε τα κράτη να μπορούν να αναγνωρίσουν και να ανταποκριθούν πιο αποτελεσματικά στις ανάγκες των ευάλωτων ατόμων.

Η στρατηγική του Σχεδίου Δράσης προάγει μια διατομεακή προσέγγιση, λαμβάνοντας υπόψη την έμφυλη διάσταση, την παιδική προστασία, την ένταξη νέων και τον διαπολιτισμικό διάλογο. Η εφαρμογή του υποστηρίζεται από θεσμικά όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης, περιλαμβανομένων των επιτροπών εμπειρογνωμόνων, των οργάνων παρακολούθησης, της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης, του Κογκρέσου Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών και της Αναπληρώτριας Ειδικής Αντιπροσώπου του Γενικού Γραμματέα για τη Μετανάστευση και τους Πρόσφυγες (SRSG).

Επιπλέον, ενισχύεται η πολυμερής συνεργασία με βασικούς διεθνείς φορείς, όπως η Ε.Ε., η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και ο ΟΑΣΕ.

Η διάρκεια του σχεδίου (2021–2025) συντονίζεται με τις δημοσιονομικές και προγραμματικές περιόδους των οργανισμών και παρέχει ένα συνεκτικό πλαίσιο δράσης για την ενίσχυση των κρατών μελών στον τομέα της προστασίας των δικαιωμάτων των μεταναστών και προσφύγων, με ιδιαίτερη μέριμνα στις ευάλωτες ομάδες, όπως τα παιδιά, οι γυναίκες, οι ΑμεΑ και τα ασυνόδευτα ανήλικα.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

3.1.12 Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης, 17 Δεκεμβρίου 2020, των FRA και ΕΔΔΑ (Έκδοση 2020)[13]

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί μια εκτενή και επικαιροποιημένη παρουσίαση της σχετικής ευρωπαϊκής και διεθνούς νομικής τάξης για ζητήματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης, με ιδιαίτερη έμφαση στην εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Επικεντρώνεται στη νομική προστασία μεταναστών και αιτούντων άσυλο, μεταξύ των οποίων και οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, ως μια από τις πιο ευάλωτες ομάδες.

Βασικά σημεία που αφορούν στους ασυνόδευτους ανηλίκους:

1. Θεμελιώδεις αρχές και διεθνείς υποχρεώσεις

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύεται από τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.
- Το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού (best interests of the child) αποτελεί καθοδηγητική αρχή σε κάθε σχετική διοικητική ή δικαστική απόφαση.
- Το δικαίωμα σε νομική εκπροσώπηση, συμμετοχή, και προστασία από αυθαίρετη κράτηση είναι κατοχυρωμένα στο ενωσιακό δίκαιο και τη νομολογία του ΔΕΕ και του ΕΔΔΑ.

2. Ειδική προστασία στο πλαίσιο του ασύλου

- Η Οδηγία 2011/95/ΕΕ (Οδηγία Προσφυγικής Ιδιότητας) και η Οδηγία 2013/33/ΕΕ (Οδηγία Υποδοχής) προβλέπουν:
    - Εξειδικευμένες διαδικασίες για τους ανηλίκους,
    - Υποχρέωση για διορισμό επιτρόπου,
    - Πρόσβαση σε εκπαίδευση, ψυχοκοινωνική στήριξη και υπηρεσίες υγείας.

3. Αξιολόγηση ηλικίας

- Η εκτίμηση ηλικίας πρέπει να γίνεται με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα του παιδιού, με το τεκμήριο υπέρ του ανήλικου σε περίπτωση αμφιβολίας.
- Η διαδικασία πρέπει να είναι πολυπαραγοντική, διαφανής και ανεξάρτητη.

4. Απαγόρευση κράτησης ανηλίκων

[13] FRA - European Union Agency for Fundamental Rights. (2020). Handbook on European law relating to asylum, borders and immigration - Edition 2020. Ανακτήθηκε από: https://fra.europa.eu/en/publication/2020/handbook-european-law-relating-asylum-borders-and-immigration-edition-2020

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

- Η κράτηση παιδιών είναι αντίθετη στις αρχές της αναλογικότητας και της αναγκαιότητας, και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να δικαιολογηθεί, με απόλυτο σεβασμό στα δικαιώματα του παιδιού.

5. Σύνορα και επιστροφές

- Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και η νομολογία του ΕΔΔΑ απαγορεύουν επιστροφή (refoulement) που θα εξέθετε τον ανήλικο σε κίνδυνο.
- Τα κράτη οφείλουν να εξετάζουν ατομικά κάθε περίπτωση και να αξιολογούν το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πριν αποφασίσουν για την επιστροφή του.

6. Δικαστικός έλεγχος και ένδικα μέσα

- Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δικαιούνται πλήρη πρόσβαση στη δικαιοσύνη με παροχή νομικής βοήθειας, μετάφρασης και κατάλληλης πληροφόρησης.
- Τονίζεται η ανάγκη για παιδοκεντρικές διαδικασίες με κατάλληλη εκπαίδευση των αρχών.

3.1.13 Fundamental rights of migrants in an irregular situation in the European Union - Θεμελιώδη δικαιώματα των μεταναστών που βρίσκονται σε αντικανονική κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Υπηρεσία Εκδόσεων, 7 Απριλίου 2017 του FRA (2011)[14]

Η παρούσα έκθεση καταγράφει τη νομική κατάσταση και τα εμπόδια στην άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μεταναστών που βρίσκονται σε παράτυπη ή ακανόνιστη κατάσταση στα κράτη μέλη της Ε.Ε. Σκοπός της είναι να εντοπίσει κενά εφαρμογής, να καταδείξει πρακτικές αποκλεισμού και να προτείνει λύσεις, στη βάση της ανάγκης προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος.

Κύρια σημεία της έκθεσης:

1. Βασική αρχή: όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαιώματα

Η έκθεση υπογραμμίζει ότι το νομικό καθεστώς δεν αναιρεί τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως:

- Η προστασία από βασανιστήρια και απάνθρωπη μεταχείριση,
- Η πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες (υγεία, εκπαίδευση για παιδιά),
- Το δικαίωμα προσφυγής και ένδικης προστασίας.

2. Ασυνόδευτοι ανήλικοι σε παράτυπη κατάσταση

[14] FRA - European Union Agency for Fundamental Rights. (2011). Fundamental rights of migrants in an irregular situation in the European Union. Ανακτήθηκε από: https://fra.europa.eu/en/publication/2012/fundamental-rights-migrants-irregular-situation-european-union

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, ακόμη και χωρίς καθεστώς προστασίας ή άδειας παραμονής, πρέπει να αντιμετωπίζονται πρωτίστως ως παιδιά και όχι ως παράτυποι μετανάστες.

- Πρέπει να έχουν πλήρη πρόσβαση σε εκπαίδευση, υγεία, φροντίδα και επιτροπεία.
- Η κράτησή τους για λόγους μετανάστευσης είναι ασύμβατη με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

3. Φόβος απέλασης ως εμπόδιο στην πρόσβαση

Πολλοί μετανάστες δεν προσφεύγουν σε αρχές ή υπηρεσίες λόγω του φόβου σύλληψης και απέλασης. Η έλλειψη διαχωρισμού μεταξύ παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και ελέγχου μετανάστευσης αποτελεί σοβαρό πρόβλημα.

- Η έκθεση καλεί τα κράτη να διασφαλίσουν ότι υπηρεσίες όπως νοσοκομεία, σχολεία, κοινωνικοί λειτουργοί δεν λειτουργούν ως μηχανισμοί καταγγελίας.

4. Πρακτικές καλής εφαρμογής

Αναφέρονται θετικά παραδείγματα κρατών που:

- Παρέχουν ανώνυμη ή απροϋπόθετη πρόσβαση σε υγειονομικές υπηρεσίες.
- Επιτρέπουν σε όλα τα παιδιά την εγγραφή στο σχολείο, ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος.
- Διαχωρίζουν σαφώς τις υπηρεσίες πρόνοιας από τις αρχές μετανάστευσης.

5. Συστάσεις πολιτικής

Η FRA προτείνει:

- Την αποποινικοποίηση της παράτυπης εισόδου,
- Την αναγνώριση των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως μη εξαρτώμενων από το καθεστώς παραμονής,
- Τη δημιουργία ασφαλών διαύλων πρόσβασης σε βοήθεια, ιδίως για παιδιά και ευάλωτα άτομα.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

3.3 Χρηματοδοτικά μέσα και εργαλεία για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

3.3.1 Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+)[15][16]

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) είναι το κύριο μέσο με το οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό και στηρίζει την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Με προϋπολογισμό 142,7 δισ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027, το ΕΚΤ+ θα συνεχίσει να παρέχει σημαντική συνεισφορά στις πολιτικές της ΕΕ για την απασχόληση, την κοινωνία, την εκπαίδευση και τις δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων σ' αυτούς τους τομείς.

Το Ταμείο θα αποτελέσει επίσης έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της κοινωνικοοικονομικής ανάκαμψης της ΕΕ από την πανδημία του κορονοϊού. Η πανδημία έχει αναστρέψει τα οφέλη όσον αφορά στη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, έχει προκαλέσει προβλήματα στα εκπαιδευτικά συστήματα και τα συστήματα υγείας και έχει αυξήσει τις ανισότητες. Το ΕΚΤ+ θα αποτελέσει ένα από τα βασικά μέσα της ΕΕ που θα βοηθήσουν τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις.

Στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής, το ΕΚΤ+ θα συνεχίσει επίσης την αποστολή του για στήριξη της οικονομικής, εδαφικής και κοινωνικής συνοχής στην ΕΕ, μειώνοντας τις ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών.

Το ΕΚΤ+ συγκεντρώνει τέσσερα χρηματοδοτικά μέσα που ήταν χωριστά την περίοδο προγραμματισμού 2014-20:

- το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ),
- το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ),
- την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων και
- το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία (EaSI).

Κατά κύριο λόγο, τα κράτη μέλη διαχειρίζονται τη στήριξη που παρέχεται στο πλαίσιο του ΕΚΤ+, ενώ η Επιτροπή έχει εποπτικό ρόλο. Στο πλαίσιο αυτό, η χρηματοδότηση προέρχεται από τα εξής:

> Το σκέλος της επιμερισμένης διαχείρισης – υλοποιείται από τα κράτη μέλη σε σύμπραξη με την Επιτροπή. Οι πόροι αυτοί διαθέτουν προϋπολογισμό 142 δισ. ευρώ

[15] Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (χ.χ). Τι είναι το ΕΚΤ+ ;Διαθέσιμο στο: https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/el/ti-einai-ekt

[16] Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2021). Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1057 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+). Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 231, 21–59. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1057

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

για την περίοδο προγραμματισμού 2021-27 (εκ των οποίων 95,1 δισ. ευρώ προέρχονται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ).

> Το σκέλος «Απασχόληση και Κοινωνική Καινοτομία» (EaSI) Strand – υλοποιείται από την Επιτροπή με προϋπολογισμό περίπου 762 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027.

Οι 20 αρχές του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων αποτελούν τον φάρο που καθοδηγεί προς μια ισχυρή κοινωνική Ευρώπη η οποία να είναι δίκαιη, χωρίς αποκλεισμούς και γεμάτη ευκαιρίες. Συνδέονται σαφώς με το ΕΚΤ+ μέσω των κύριων στόχων του.

Κύριες προτεραιότητες

Το ΕΚΤ+ χρηματοδοτεί την εφαρμογή των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων μέσω δράσεων στους τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής ένταξης.

Το ΕΚΤ+ στηρίζει την εφαρμογή της πολιτικής της ΕΕ και τις εθνικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις σε αυτούς τους τομείς, συμβάλλοντας έτσι στις προσπάθειες των κρατών μελών να μειώσουν την ανεργία, να προωθήσουν την ποιότητα και τις ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και την κατάρτιση και να βελτιώσουν την κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση.

Σε όλες τις επενδύσεις του, το ΕΚΤ+ προωθεί τις οριζόντιες αρχές της ισότητας των φύλων, του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των ίσων ευκαιριών και της απαγόρευσης των διακρίσεων.

Ως εκ τούτου, η χρηματοδότηση από το ΕΚΤ+ θα είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς ανάκαμψης της Ευρώπης και θα επικεντρωθεί στους ακόλουθους στόχους:

- **Κοινωνική ένταξη**
    - Ενεργός ένταξη
    - Κοινωνικοοικονομική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών
    - Κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά
    - Ίση πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας
    - Κοινωνική ένταξη των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού
    - Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης
- **Εκπαίδευση και δεξιότητες**
    - Βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα
    - Ίση πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

- Αναβάθμιση των δεξιοτήτων, επανειδίκευση και διά βίου μάθηση για όλους

- **Απασχόληση**
  - Πρόσβαση σε ποιοτική απασχόληση για όλους, συμπεριλαμβανομένης της απασχόλησης των νέων
  - Εκσυγχρονισμός των θεσμών και των υπηρεσιών της αγοράς εργασίας
  - Ισόρροπη συμμετοχή των φύλων στην αγορά εργασίας
  - Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή

Μέσω του ΕΚΤ+ συγχρηματοδοτούνται εθνικά και περιφερειακά προγράμματα που:

- Προωθούν την απασχόληση και την εργασιακή ένταξη: π.χ. κατάρτιση ανέργων, στήριξη νέων για εργασία (Youth Guarantee), ενεργητικές πολιτικές αγοράς εργασίας.
- Βελτιώνουν την πρόσβαση στην εκπαίδευση και διά βίου μάθηση: προγράμματα για ανάπτυξη δεξιοτήτων, καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, ενίσχυση ψηφιακών ικανοτήτων.
- Ενισχύουν την κοινωνική ένταξη και καταπολεμούν τη φτώχεια: χρηματοδότηση κοινωνικών υπηρεσιών, κοινωνικών δομών και προγραμμάτων για ευάλωτες ομάδες (παιδιά, ΑμεΑ, άστεγοι, Ρομά, μετανάστες). Στο πλαίσιο αυτό, ένα μέρος του ΕΚΤ+ διατίθεται υποχρεωτικά για την αντιμετώπιση υλικής στέρησης – π.χ. συνέχιση της παροχής τροφίμων και βασικής υλικής βοήθειας στους απόρους (πρώην Ταμείο FEAD).
- Υποστηρίζουν τις κοινωνικές καινοτομίες και την ανάπτυξη ικανοτήτων των φορέων κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνίας των πολιτών.

Με το ΕΚΤ+ η ΕΕ απαιτεί από κάθε κράτος να διαθέσει ένα ελάχιστο μερίδιο πόρων σε προτεραιότητες κοινωνικής ένταξης. Για παράδειγμα, η Ελλάδα στο νέο ΕΣΠΑ 2021–2027 μέσω του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» διοχετεύει σημαντικούς πόρους του ΕΚΤ+ σε δράσεις για τη μείωση της φτώχειας, την ένταξη μακροχρόνια ανέργων, την αποϊδρυματοποίηση και την παιδική προστασία. Το ΕΚΤ+ λειτουργεί συμπληρωματικά με άλλες πρωτοβουλίες, όπως το Ταμείο Ανάκαμψης (NextGenerationEU) που επίσης χρηματοδοτεί κοινωνικές μεταρρυθμίσεις (π.χ. στην υγεία, την πρόνοια) μετά την πανδημία. Συνολικά, η ΕΕ έχει δημιουργήσει ένα πολυεπίπεδο πλαίσιο στήριξης, όπου οι εθνικές στρατηγικές κοινωνικής ένταξης συντονίζονται και ενισχύονται οικονομικά από την ΕΕ, ενώ παράλληλα η πρόοδος παρακολουθείται μέσω του Κοινωνικού Πίνακα Αποτελεσμάτων (Social Scoreboard) του Πυλώνα.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

3.3.2 Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) αποσκοπεί στην ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της διόρθωσης των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της. Την περίοδο 2021-2027, με προϋπολογισμό περίπου 226 δισ. ευρώ, θα καταστήσει δυνατές τις επενδύσεις σε μια πιο έξυπνη, πιο πράσινη, πιο συνδεδεμένη και πιο κοινωνική Ευρώπη, που θα είναι πιο κοντά στους πολίτες της.

Το ΕΤΠΑ χρηματοδοτεί προγράμματα επιμερισμένης διαχείρισης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των εθνικών και περιφερειακών αρχών των κρατών-μελών. Οι διοικήσεις των κρατών-μελών επιλέγουν ποια έργα θα χρηματοδοτήσουν και αναλαμβάνουν την ευθύνη για την καθημερινή διαχείριση.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1058 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής[17]:

Άρθρο 2 - Καθήκοντα του ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής

1. Το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής συμβάλλουν στον γενικό στόχο της ενίσχυσης της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της Ένωσης.
2. Το ΕΤΠΑ συμβάλλει στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών μέσα στην Ένωση και στη μείωση της υστέρησης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών με τη συμμετοχή στη διαρθρωτική προσαρμογή των περιφερειών των οποίων η ανάπτυξη καθυστερεί και στη μετατροπή βιομηχανικών περιοχών σε παρακμή, συμπεριλαμβανομένης της βιώσιμης ανάπτυξης και της αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προκλήσεων.

Άρθρο 3 - Ειδικοί στόχοι για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής

1. Σύμφωνα με τους στόχους πολιτικής (ΣΠ) που ορίζονται στο άρθρο 5παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, το ΕΤΠΑ στηρίζει ειδικούς στόχους, εκ των οποίων ο ένας (δ) αφορά σε:

- μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΣΠ 4) με:

i. την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της χωρίς αποκλεισμούς ένταξης στην αγορά εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης των κοινωνικών υποδομών και της προώθησης της κοινωνικής οικονομίας·

[17] Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2021). Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1058 της 24ης Ιουνίου 2021 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 231, 60–93. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj/ell

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ii. τη βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης·

iii. την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες·

iv. την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες·

v. την εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και την προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα·

vi. την ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία.

3.3.3 Λοιπά Ταμεία και Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πέραν των Ταμείων που παρουσιάστηκαν ανωτέρω, λειτουργεί ένα ευρύτερο πλέγμα Ταμείων και Προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία συμβάλλουν ουσιαστικά στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2021–2027. Η υλοποίησή τους πραγματοποιείται είτε μέσω άμεσης διαχείρισης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είτε μέσω επιμερισμένης ή έμμεσης διαχείρισης από εθνικές αρμόδιες αρχές, ανάλογα με το θεσμικό και διοικητικό μοντέλο που διέπει κάθε χρηματοδοτικό μέσο.

Επισημαίνεται ότι ορισμένες εμβληματικές πρωτοβουλίες προηγούμενων προγραμματικών περιόδων, όπως το Πρόγραμμα EaSI (Employment and Social Innovation – Απασχόληση και Κοινωνική Καινοτομία), δεν υφίστανται πλέον ως αυτοτελή προγράμματα, αλλά έχουν ενσωματωθεί ως επιμέρους σκέλη στο διευρυμένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+). Το τελευταίο τελεί υπό άμεση διαχείριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αποσκοπεί στη στήριξη της κοινωνικής συνοχής, της κινητικότητας στην αγορά εργασίας, της πρόσβασης στη μικροχρηματοδότηση και της ανάπτυξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ενδεικτικά, αναφέρονται τα ακόλουθα χρηματοδοτικά μέσα και προγράμματα:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

3.3.3.1 Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας & Υλικής Στέρησης (ΕΒΥΣ) 2021-2027[18]

Το πρόγραμμα

Το πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας & Υλικής Στέρησης (ΕΒΥΣ), συγχρηματοδοτείται από το ΕΣΠΑ και την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή 2021-2027. Ως διάδοχο πρόγραμμα του ΤΕΒΑ, συνεχίζει την προσπάθεια για μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την αντιμετώπιση των υλικών στερήσεων.

Υλοποιεί ένα πλέγμα δράσεων για την πρακτική στήριξη των απόρων, και εν γένει όσων διαβιούν σε κίνδυνο ακραίας φτώχειας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, με την παροχή τροφίμων και βασικής υλικής βοήθειας, συμπληρώνοντας αυτές τις δράσεις με την παροχή συνοδευτικών μέτρων, δηλαδή δράσεων που στοχεύουν στην υποστήριξη της κοινωνικοποίησης και της κοινωνικής ένταξής των απόρων, μέσα από συνέργειες μεταξύ των δράσεων και των λοιπών Προτεραιοτήτων του ΠΑΔΚΣ.

Στόχος είναι η παροχή ολιστικών υπηρεσιών στήριξης τόσο προς τους ενήλικες ωφελούμενους όσο και προς τα παιδιά και τους έφηβους.

Ειδικότερα στο ΕΒΥΣ παρέχεται:

- **Επισιτιστική Βοήθεια**

Περιλαμβάνει την διανομή τροφίμων υψηλής διατροφικής αξίας. Η επιλογή τους, σύμφωνα με το άρθρο 19 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1057, γίνεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων που σχετίζονται με τις ανάγκες των απόρων, λαμβανομένων επίσης υπόψη κλιματικών πτυχών, με στόχο τη συμβολή τους στην ισορροπημένη διατροφή των ωφελουμένων (ομάδα στόχος).

- **Βασική Υλική Συνδρομή**

Περιλαμβάνει τη διανομή ειδών που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των βασικών υλικών στερήσεων που ικανοποιούν τις βασικές ανάγκες για μια αξιοπρεπή ζωή, όπως είδη ατομικής υγιεινής, είδη οικιακού καθαρισμού, ρουχισμός, σχολικά είδη κ.λπ. σε ευθεία συνάρτηση με την εξυπηρετούμενη ομάδα-στόχο (πχ. σχολικά είδη για τα παιδιά, ειδικά είδη για αστέγους κ.λπ.).

- **Συνοδευτικές Δράσεις**

Στο πλαίσιο των συνοδευτικών μέτρων προβλέπονται δράσεις όπως (ενδεικτικά και όχι περιοριστικά): Υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής στήριξης, ενδυνάμωσης και κοινωνικής ένταξης σε επίπεδο οικογένειας (ή και σε μονήρη άτομα) με έμφαση σε παιδιά και νέους, διατροφικές συμβουλές και συμβουλές υγιεινής διατροφής, παραπομπή σε κοινωνικές υπηρεσίες, υπηρεσίες κοινωνικοποίησης παιδιών (π.χ. πρόσβαση σε αθλητικές δραστηριότητες κλπ.), υλοποίηση πολιτιστικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων στήριξης της διαδικασίας

[18] Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας και Υλικής Στέρησης (ΕΒΥΣ). (χ.χ.). Διαθέσιμο στο: https://ebys.gr/

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

κοινωνικής ένταξης και αντιμετώπισης των διακρίσεων για παιδιά και νέους, κοινωνικά φροντιστήρια σε παιδιά κ.λπ., διασφαλίζοντας ισότιμους όρους ενημέρωσης, πρόσβασης και προσβασιμότητας των ωφελούμενων. Ειδικές πρόνοιες λαμβάνονται για άτομα που εντάσσονται στις ευπαθείς ομάδες αυξημένου κινδύνου, ΑΜΕΑ και, γενικά, τα εμποδιζόμενα άτομα.

Θεσμικό Πλαίσιο

Οι δράσεις του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ) για την αντιμετώπιση της υλικής στέρησης με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους απόρους, καθώς και η παροχή συνοδευτικών μέτρων προς υποστήριξη της κοινωνικής ένταξής τους, συνεχίζονται στο ΕΣΠΑ 2021 – 2027, μέσω του Προγράμματος "Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021-2027" (ΠΑΔΚΣ 2021-2027) και την Προτεραιότητα 6 - ΕΒΥΣ με προϋπολογισμό 400εκ. που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ+

Η Προτεραιότητα 6 - ΕΒΥΣ εξειδικεύεται:

1. στην παροχή επισιτιστικής βοήθειας μέσω διανομής τροφίμων, που σχετίζονται με τις ανάγκες των ωφελουμένων, λαμβανομένων επίσης υπόψη κλιματικών πτυχών, με στόχο τη συμβολή τους στην ισορροπημένη διατροφή και
2. στην παροχή μέσω διανομής ειδών βασικής υλικής συνδρομής, δηλαδή ειδών που ικανοποιούν καθημερινές ανάγκες αξιοπρεπούς διαβίωσης όπως είδη ατομικής υγιεινής, είδη οικιακού καθαρισμού, ρουχισμός κτλ.

Επιπλέον δίνεται έμφαση στην στήριξη των παιδιών τόσο μέσω διανομής ειδικών ειδών όπως βρεφικών τροφών, γάλακτος για βρέφη και παιδιά, σχολικά είδη κ.λπ. όσο και με τη διαφοροποίηση του διανεμόμενου πακέτου ανάλογα με τη σύνθεση της οικογένειας και την ύπαρξη παιδιών σε αυτήν.

Η παροχή επισιτιστικής και βασικής υλικής βοήθειας συμπληρώνεται με την παράλληλη παροχή συνοδευτικών μέτρων, δηλαδή δράσεων που στοχεύουν στην υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης των ωφελουμένων.

Προβλέπονται συνέργειες μεταξύ των δράσεων της Προτεραιότητας 6 και των δράσεων των λοιπών Προτεραιοτήτων του ΠΑΔΚΣ, ώστε να παρασχεθούν ολιστικές υπηρεσίες στήριξης στους ωφελούμενους και επίσης, να αναπτυχθούν ειδικές δράσεις συνοδευτικών μέτρων για τα παιδιά.

Η ΔΑ ΟΠΕΚΑ ορίστηκε ως Ενδιάμεσος Φορέας (ΕΦ) για το Πρόγραμμα της Π6-ΕΒΥΣ,το οποίο υλοποιείται μέσω των 13 Περιφερειών της χώρας. Τα κριτήρια επιλεξιμότητας του ωφελούμενου πληθυσμού είναι οριζόντια και αντικειμενικά, σύμφωνα με εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια, χωρίς καμία απολύτως διάκριση (φυλετική, εθνοτική, φύλου, θρησκείας, σεξουαλικού προσανατολισμού κλπ.).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πλέον των ανωτέρω, θα είναι δυνατή και η παροχή επισιτιστικής και βασικής υλικής συνδρομής σε απόρους μέσω της προώθησης προϊόντων του προγράμματος σε δομές συσσιτίων ή άλλες κοινωνικές δομές.

Φορείς υλοποίησης

Οι 13 Περιφέρειες της Χώρας, ως Δικαιούχοι των πράξεων της ΠΡ.6, υλοποιούν το Πρόγραμμα ΕΒΥΣ, σχεδιάζοντας, προγραμματίζοντας και διανέμοντας αγαθά δηλαδή τρόφιμα και άλλα είδη βασικής υλικής βοήθειας, σε πάνω από 600 σημεία διανομής, καλύπτοντας έτσι το σύνολο της Επικράτειας.

Παράλληλα κάθε Περιφέρεια, σχεδιάζει τις δράσεις των συνοδευτικών μέτρων που στοχεύουν στην υποστήριξη της κοινωνικοποίησης και της κοινωνικής ένταξής των ωφελουμένων της, προωθώντας συνέργειες με τις δράσεις των λοιπών Προτεραιοτήτων του ΠΑΔΚΣ και πάντα με στόχο σε δράσεις που εξειδικεύονται σύμφωνα με το προφίλ και τις ανάγκες της ομάδας στόχου, είτε αναφέρονται σε ενήλικες ωφελούμενους, είτε σε παιδιά και εφήβους.

3.3.3.2 Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ) 2021-2027[19]

Το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ) συστάθηκε για την περίοδο 2021-2027, με συνολικό προϋπολογισμό 9,88 δισ. ευρώ. Το Ταμείο αποσκοπεί στην περαιτέρω ενίσχυση των εθνικών αρχών και στη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης της μετανάστευσης, καθώς και στην ενίσχυση της αλληλεγγύης και του επιμερισμού των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως μέσω της βοήθειας έκτακτης ανάγκης και του μηχανισμού μετεγκατάστασης.

Το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ) θα συμβάλει στην επίτευξη τεσσάρων ειδικών στόχων, οι οποίοι είναι:

- ενίσχυση και ανάπτυξη όλων των πτυχών του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, συμπεριλαμβανομένης της εξωτερικής του διάστασης
- στήριξη της νόμιμης μετανάστευσης προς τα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων με τη συμβολή στην ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών
- συμβολή στην καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης και διασφάλιση της αποτελεσματικότητας της επιστροφής και της επανεισδοχής σε τρίτες χώρες
- ενίσχυση της αλληλεγγύης και του επιμερισμού ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως έναντι εκείνων που πλήττονται περισσότερο από τις προκλήσεις της μετανάστευσης και του ασύλου

Χρηματοδοτούμενες δράσεις

[19] Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών – Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ. (2023). Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ). Διαθέσιμο στο: https://www.espa.gr/el/pages/staticAMIF.aspx

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Οι δράσεις που χρηματοδοτούνται μέσω του ΤΑΜΕ μπορούν να περιλαμβάνουν ευρύ φάσμα πρωτοβουλιών, όπως:

- διασφάλιση της ομοιόμορφης εφαρμογής του κεκτημένου της ΕΕ (κοινό σύνολο κανόνων) και των προτεραιοτήτων που σχετίζονται με το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, τη νόμιμη μετανάστευση και την επιστροφή
- παροχή υποστήριξης και υπηρεσιών που συνάδουν με τις ανάγκες των ενδιαφερόμενων, ιδίως των ευάλωτων ομάδων
- στήριξη της επανεγκατάστασης, της εισδοχής για ανθρωπιστικούς λόγους και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας
- στήριξη της ανάπτυξης και της εφαρμογής πολιτικών για την προώθηση της νόμιμης μετανάστευσης, όπως η ανάπτυξη προγραμμάτων κινητικότητας στην ΕΕ και ευαισθητοποίηση σχετικά με τους κατάλληλους νόμιμους διαύλους μετανάστευσης
- στήριξη μέτρων ένταξης προσαρμοσμένων στις ανάγκες των υπηκόων τρίτων χωρών και προγραμμάτων ένταξης που εστιάζουν στην εκπαίδευση, τη γλώσσα και άλλες καταρτίσεις, όπως μαθήματα πολιτικής παιδείας και επαγγελματικός προσανατολισμός για την προετοιμασία της ενεργού συμμετοχής τους και της αποδοχής τους από την κοινωνία υποδοχής
- υποστηρικτικές δομές για την υποδοχή υπηκόων τρίτων χωρών,
- στήριξη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη διαχείριση της επιστροφής σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών, ανάπτυξη ικανοτήτων για αποτελεσματική και βιώσιμη επιστροφή και μείωση των κινήτρων για παράτυπη μετανάστευση
- στήριξη της υποβοηθούμενης οικειοθελούς επιστροφής και επανένταξης
- συνεργασία με τρίτες χώρες για το άσυλο, τη νόμιμη μετανάστευση και την καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης και την αποτελεσματική επιστροφή και επανεισδοχή με σκοπό τη διαχείριση της μετανάστευσης

3.3.3.3 Πρόγραμμα «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες (CERV)»[2021]

Το πρόγραμμα «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες (CERV)» είναι ένα χρηματοδοτικό πρόγραμμα της ΕΕ το οποίο ξεκίνησε το 2021 και θα διαρκέσει επτά χρόνια. Δημιουργήθηκε παράλληλα με το πρόγραμμα «Δικαιοσύνη 2021-2027» στο πλαίσιο του Ταμείου για τη Δικαιοσύνη, τα Δικαιώματα και τις Αξίες.

---

[20] Ευρωπαϊκή Ένωση. (χ.χ.). Πρόγραμμα «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες (CERV)». Διαθέσιμο στο: https://citizens-equality-rights-values.campaign.europa.eu/index_el

[21] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (χ.χ.). Πρόγραμμα «Πολίτες, ισότητα, δικαιώματα και αξίες». Διαθέσιμο στο: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/citizens-equality-rights-and-values-programme/citizens-equality-rights-and-values-programme-overview_el

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Το πρόγραμμα CERV χρηματοδοτεί έργα που αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στη διασφάλιση της πολυμορφίας και των πολιτικών δικαιωμάτων, στην καταπολέμηση της έμφυλης βίας, στην ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στη δημοκρατική ζωή και στην ανάδειξη της ευρωπαϊκής ιστορίας. Το CERV στηρίζει οικονομικά δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, καθώς και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, οι οποίοι, μέσω των έργων τους, συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων του προγράμματος.

Οι κύριοι στόχοι

Προστασία και προώθηση δικαιωμάτων και αξιών όπως κατοχυρώνονται στις Συνθήκες της ΕΕ, στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και σε διάφορες διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στην ουσία, αυτό σημαίνει υποστήριξη και ανάπτυξη ανοικτών, δημοκρατικών, ισότιμων και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών οι οποίες βασίζονται στα δικαιώματα και το κράτος δικαίου. Περιλαμβάνει, επίσης, την υποστήριξη μιας ζωντανής και ενδυναμωμένης κοινωνίας των πολιτών σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διακρατικό επίπεδο, την ενθάρρυνση της συμμετοχής των πολιτών στη δημοκρατική ζωή και την καλλιέργεια της πλούσιας ποικιλομορφίας της ευρωπαϊκής κοινωνίας, με βάση τις κοινές αξίες, την ιστορία και τη μνήμη της Ευρώπης.

Τέσσερις πυλώνες

Το πρόγραμμα CERV έχει τέσσερις πυλώνες:

1. Ισότητα, δικαιώματα και ισότητα των φύλων — προώθηση των δικαιωμάτων, απαγόρευση των διακρίσεων, ισότητα (συμπεριλαμβανομένης της ισότητας των φύλων) και προώθηση της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου και της απαγόρευσης των διακρίσεων
2. Δραστηριοποίηση και συμμετοχή των πολιτών — προώθηση της δραστηριοποίησης των πολιτών και της συμμετοχής τους στον δημοκρατικό βίο της Ένωσης, ανταλλαγές μεταξύ πολιτών διαφορετικών κρατών μελών και ευαισθητοποίησή τους σχετικά με την κοινή ευρωπαϊκή ιστορία
3. Δάφνη — καταπολέμηση της βίας, συμπεριλαμβανομένης της έμφυλης βίας και της βίας εις βάρος παιδιών
4. Αξίες της Ένωσης — προστασία και προώθηση των αξιών της Ένωσης

Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διακρατικό επίπεδο, καθώς και άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς, μπορούν να υποβάλουν αίτηση για χρηματοδότηση από το CERV για πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στη συμμετοχή των πολιτών, στην ισότητα για όλους και στην προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων και των αξιών της ΕΕ.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

3.3.3.4 Πρόγραμμα Erasmus+ 2021-2027[22]

Το Erasmus+ 2021-2027 είναι το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους τομείς της Εκπαίδευσης, της Κατάρτισης, της Νεολαίας και του Αθλητισμού. Με προϋπολογισμό ύψους σχεδόν 28 δις ευρώ, συνεχίζει να προσφέρει εμπειρίες σε περισσότερους συμμετέχοντες και χρηματοδότηση σε σχέδια κινητικότητας και διακρατικής συνεργασίας.

1. Συμβάλλει στην προσωπική ανάπτυξη και ενίσχυση των δεξιοτήτων των συμμετεχόντων, τη συμμετοχή τους στους δημοκρατικούς θεσμούς και τις διαδικασίες, και την επιτυχή μετάβασή τους στην αγορά εργασίας.
2. Προάγει την υψηλής ποιότητας εκπαίδευση και κατάρτιση χωρίς αποκλεισμούς, με την αξιοποίηση της τυπικής, μη τυπικής και άτυπης μάθησης.
3. Υποστηρίζει τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας, και προσφέρει ευκαιρίες συνεργασίας μεταξύ οργανισμών.

Το Erasmus+ είναι ανοικτό σε όλους, ενώ στο επίκεντρο βρίσκονται άτομα με λιγότερες ευκαιρίες, όπως άτομα με αναπηρία, μετανάστες και πολίτες που ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές ή αντιμετωπίζουν κοινωνικοοικονομικές δυσκολίες.

Προτεραιότητες Erasmus+

Το Erasmus+ διατηρεί τις προτεραιότητες της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου, τις επικαιροποιεί και τις εμπλουτίζει. Για την περίοδο 2021-2027 προτεραιότητες είναι:

- ✓ Κοινωνική ένταξη και πολυμορφία
- ✓ Καλλιέργεια ψηφιακών δεξιοτήτων
- ✓ Περιβάλλον και κλιματική αλλαγή
- ✓ Συμμετοχή στη δημοκρατική ζωή

Επίσης, δίνει έμφαση στην προώθηση της δια βίου μάθησης, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της ευρωπαϊκής ταυτότητας, και την ενθάρρυνση της καινοτομίας.

Βασικές Δράσεις Erasmus+

Το Erasmus+ δομείται επάνω σε 3 Βασικές Δράσεις (Key Action ή KA):

1. **Μαθησιακή κινητικότητα ατόμων:** Υποστηρίζει την κινητικότητα ατόμων στο εξωτερικό, για να σπουδάσουν, δουλέψουν, διδάξουν, εκπαιδεύσουν και αναπτύξουν επαγγελματικά προσόντα και δεξιότητες.
2. **Συνεργασία μεταξύ οργανισμών και ιδρυμάτων:** Υποστηρίζει τη συνεργασία μεταξύ οργανισμών και ιδρυμάτων. Στόχος είναι να αντιμετωπίζουν από κοινού σημαντικά θέματα, αναπτύσσουν συνεργασίες και μοιράζονται καινοτόμες πρακτικές.

[22] Erasmus+. (χ.χ.). Erasmus+. Διαθέσιμο στο: https://www.erasmus-plus.gr/

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

3. **Υποστήριξη μεταρρυθμίσεων πολιτικής:** Ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ οργανισμών για την ανταλλαγή καλών πρακτικών και την ανάπτυξη καινοτόμων δράσεων. Στόχος είναι να αξιοποιηθούν ως εργαλεία μεταρρύθμισης πολιτικής για την εκπαίδευση.

3.3.3.5 Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση για τους απολυμένους εργαζόμενους (ΕΤΠ)[23]

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση για τους απολυμένους εργαζόμενους (ΕΤΠ) είναι ένα ειδικό μέσο της ΕΕ που έχει ως στόχο την έκφραση της αλληλεγγύης της ΕΕ προς τους ευρωπαίους εργαζόμενους ή τους αυτοαπασχολούμενους που απολύθηκαν λόγω αναδιάρθρωσης, καθώς και τη διευκόλυνση της αναζήτησης νέων θέσεων εργασίας για τους απολυμένους εργαζόμενους.

Το ΕΤΠ συμβάλλει στη δημιουργία μιας περισσότερο δυναμικής και ανταγωνιστικής ευρωπαϊκής οικονομίας, βελτιώνοντας τις δεξιότητες και την απασχολησιμότητα των απολυμένων εργαζομένων, με σκοπό να τους βοηθήσει να βρουν καλύτερη εργασία.

Το ΕΤΠ βοηθά τα ανειδίκευτα και μειονεκτούντα άτομα που αναζητούν εργασία να αντιμετωπίσουν τις νέες προκλήσεις στην αγορά εργασίας.

Κατά κανόνα, το ΕΤΠ μπορεί να ενεργοποιηθεί όταν μια μεμονωμένη εταιρεία (συμπεριλαμβανομένων των προμηθευτών και των παραγωγών επόμενων σταδίων) απολύσει πάνω από 200 εργαζόμενους. Καλύπτει μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς εντός της ίδιας περιφέρειας ή σε έναν συγκεκριμένο τομέα σε μία ή περισσότερες γειτονικές περιφέρειες.

Το ΕΤΠ διαθέτει ετήσιο προϋπολογισμό ύψους 210 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027. Μπορεί να χρηματοδοτεί από 60 % έως 85 % του κόστους σχεδίων παροχής βοήθειας σε εργαζομένους που απολύονται, ώστε να βρουν νέα θέση εργασίας ή να δημιουργήσουν δικές τους επιχειρήσεις.

Οι εθνικές ή περιφερειακές αρχές υλοποιούν και διαχειρίζονται τα σχέδια του ΕΤΠ. Κάθε σχέδιο διαρκεί δύο χρόνια.

<u>Είδη στήριξης ΕΤΠ</u>

Το ΕΤΠ συμπληρώνει τις υφιστάμενες υπηρεσίες στήριξης της αγοράς εργασίας παρέχοντας εξατομικευμένα μέτρα για τους ανέργους.

Το ΕΤΠ μπορεί να συγχρηματοδοτεί μέτρα, όπως:

- ✓ βοήθεια για αναζήτηση εργασίας

[23] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (χ.χ.). Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση για τους απολυμένους εργαζόμενους (ΕΤΠ). Διαθέσιμο στο: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/funding/european-globalisation-adjustment-fund-displaced-workers-egf_el

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

- ✓ συμβουλές σε θέματα επαγγελματικής σταδιοδρομίας
- ✓ εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και επανακατάρτιση
- ✓ υπηρεσίες επαγγελματικής καθοδήγησης
- ✓ επιχειρηματικότητα και σύσταση επιχείρησης.

Μπορεί επίσης να παρέχει επιδόματα κατάρτισης, ημερήσια αποζημίωση ή παρόμοιες μορφές στήριξης, συμπεριλαμβανομένων επιδομάτων για άτομα που παρέχουν φροντίδα, επιδομάτων κινητικότητας και μετεγκατάστασης, καθώς και κίνητρα πρόσληψης για τους εργοδότες.

Το ΕΤΠ δεν συγχρηματοδοτεί μέτρα κοινωνικής προστασίας, όπως συντάξεις ή επιδόματα ανεργίας.

Δικαιούχοι

Δικαιούχοι των σχεδίων του ΕΤΠ είναι εργαζόμενοι που έχουν απολυθεί. Περιλαμβάνονται οι αυτοαπασχολούμενοι, οι έκτακτοι υπάλληλοι και οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου.

Το ΕΤΠ δεν παρέχει στήριξη με σκοπό να βοηθήσει τις επιχειρήσεις να παραμείνουν σε λειτουργία, να εκσυγχρονιστούν ή να αναδιαρθρωθούν.

Κανονισμός ΕΤΠ για την περίοδο 2021-2027

Οι κανόνες που διέπουν τα κριτήρια παρέμβασης, τους επιλέξιμους δικαιούχους και τα μέτρα περιλαμβάνονται στον κανονισμό ΕΤΠ. Οι κύριες πτυχές είναι οι εξής:

- ✓ Όσοι χάνουν την εργασία τους λόγω της κρίσης του κορονοϊού, της ψηφιοποίησης, της αυτοματοποίησης, της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα ή άλλων αλλαγών, είναι επιλέξιμοι για στήριξη, ανεξάρτητα από το τι προκάλεσε τη μετατόπιση της θέσης εργασίας.
- ✓ Η τυπική προϋπόθεση είναι τουλάχιστον 200 εργαζόμενοι να έχουν χάσει την εργασία τους εντός συγκεκριμένης περιόδου αναφοράς.
- ✓ Το ποσοστό συγχρηματοδότησης μπορεί να κυμαίνεται από 60 % έως 85 %.
- ✓ Κάθε σχέδιο διαρκεί 2 χρόνια.

Διαφορά ΕΤΠ από τα διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία της ΕΕ

Τα διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία της ΕΕ, και ιδίως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, ακολουθούν μια μακροπρόθεσμη προσέγγιση στρατηγικού χαρακτήρα. Στόχος είναι η πρόβλεψη και διαχείριση του κοινωνικού αντικτύπου των βιομηχανικών αλλαγών, μέσα από δραστηριότητες όπως η διά βίου μάθηση.

Το ΕΤΠ παρέχει στους εργαζομένους μεμονωμένη στήριξη με περιορισμένη χρονική διάρκεια και μόνο για μία φορά.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

3.3.3.6 Νέο σκέλος EaSI (Employment and Social Innovation) του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) για την περίοδο 2021–2027[24]

Το νέο σκέλος EaSI (Employment and Social Innovation) του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) για την περίοδο 2021–2027 συνεχίζει την επιτυχημένη πορεία της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου (2014–2020), με στόχο τη στήριξη της κοινωνικής συνοχής, της απασχόλησης, της ισότητας και της κοινωνικής καινοτομίας σε ολόκληρη την ΕΕ.

Κεντρικοί άξονες του EaSI είναι:

- Ο κοινωνικός πειραματισμός,
- Η τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής,
- Η εργασιακή κινητικότητα,
- Οι μικροχρηματοδοτήσεις,
- Η κοινωνική επιχειρηματικότητα.

Ως τμήμα του ΕΚΤ+, το EaSI στηρίζεται στον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και εστιάζει στις εξής πολιτικές προτεραιότητες:

- απασχόληση και δεξιότητες
- αγορά εργασίας και κινητικότητα εργατικού δυναμικού,
- κοινωνική προστασία και ενεργό ένταξη,
- βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

Αναμενόμενα αποτελέσματα και αντίκτυπος

Το EaSI συμβάλλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση μιας δίκαιης, χωρίς αποκλεισμούς και ανθεκτικής Ευρώπης, δημιουργώντας απτά οφέλη για πολίτες, κοινωνία και οικονομία.

Για την κοινωνία

- Προώθηση της κοινωνικής συνοχής και της ισότητας ευκαιριών.
- Καταπολέμηση των διακρίσεων και μείωση της φτώχειας.
- Στήριξη κοινωνικά ευάλωτων ομάδων για ισότιμη συμμετοχή.

Για την αγορά εργασίας

- Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.
- Ενίσχυση της κινητικότητας και της προσαρμοστικότητας του εργατικού δυναμικού.
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες.

---

[24] Ευρωπαϊκή Επιτροπή - EaSI NCP. (χ.χ.). Εθνικό Σημείο Επαφής για το EaSI. Διαθέσιμο στο: https://ncp-easi.gr

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Για τους πολίτες

- Πρόσβαση σε ποιοτικές και προσιτές υπηρεσίες.
- Ευκαιρίες διά βίου μάθησης και εκπαίδευσης.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της ισορροπίας επαγγελματικής–προσωπικής ζωής.

Με τον τρόπο αυτό, το EaSI ενισχύει την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και συμβάλλει στη δημιουργία ενός βιώσιμου ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου.

3.3.3.7 Πρόγραμμα URBACT IV: Στήριξη των πόλεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση 2021-2027[25]

Το URBACT IV είναι ένα από τα τέσσερα προγράμματα της ΕΕ για τη διαπεριφερειακή συνεργασία, το οποίο προωθεί τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη διευκολύνοντας την ανταλλαγή γνώσεων και ορθών πρακτικών μεταξύ των πόλεων. Στόχος του είναι να βελτιώσει τις αστικές πολιτικές, να προωθήσει την ολοκληρωμένη ανάπτυξη και να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της πολιτικής αστικής συνοχής. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν 27 κράτη μέλη της ΕΕ, η Νορβηγία, η Ελβετία και πέντε προενταξιακές χώρες της ΕΕ: η Αλβανία, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο, η Βόρεια Μακεδονία και η Σερβία.[26]

Αναλυτικότερα, το πρόγραμμα URBACT IV υποστηρίζει επίσης διακρατικά δίκτυα για τη βελτίωση της ικανότητας των ευρωπαϊκών πόλεων να:

- συν-σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν ολοκληρωμένα σχέδια δράσης που συνδέονται με κοινές προκλήσεις βιώσιμης αστικής ανάπτυξης,
- προσαρμόζουν και επαναχρησιμοποιούν καθιερωμένες αστικές ορθές πρακτικές,
- σχεδιάζουν επενδυτικά σχέδια για την αναπαραγωγή στοιχείων αστικών καινοτόμων δράσεων.

Το URBACT και η Ευρωπαϊκή Αστική Πρωτοβουλία συνεργάζονται για να προσφέρουν μια συνεκτική πρόταση στους αστικούς φορείς και να υποστηρίξουν τις πόλεις στην ολοκληρωμένη και βιώσιμη αστική τους ανάπτυξη στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής.

Για πρώτη φορά στο πρόγραμμα, στους δικαιούχους θα συμπεριληφθούν πόλεις από 5 χώρες IPA[27] (Αλβανία, Μαυροβούνιο, Σερβία, Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας, Βοσνία-

---

[25] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2022). URBACT IV: European Union support for Cities. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2022/09/23-09-2022-urbact-iv-european-union-support-for-cities?etrans=el

[26] Interreg. (χ.χ). URBACT IV. Διαθέσιμο στο: https://interreg.eu/programmes/urbact-iv/

[27] Ο Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας ή Μέσο Προενταξιακής Ενίσχυσης (ΜΠΒ ή IPA από Instrument for Pre-Accession Assistance) έχει θεσπιστεί από την ΕΕ για τη στήριξη των υποψηφίων χωρών και των πιθανών υποψηφίων χωρών.

European Union. (χ.χ.). Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA). Διαθέσιμο στο:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Ερζεγοβίνη). Οι ιδιαιτερότητες των πόλεων IPA που συμμετέχουν στο URBACT θα εξεταστούν μέσω ειδικής ανάλυσης των αναγκών. Οι πόλεις θα λάβουν υποστήριξη για τον σχεδιασμό ολοκληρωμένων σχεδίων δράσης για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και θα έχουν την ευκαιρία να ανταλλάξουν εμπειρίες με ομολόγους τους στην ΕΕ, υποστηρίζοντας την προετοιμασία αυτών των χωρών για την ένταξή τους στην ΕΕ.

Το URBACT IV θα προσφέρει επίσης διάφορα εργαλεία για να βοηθήσει τις πόλεις, όπως ένα ηλεκτρονικό εργαλείο αναζήτησης εταίρων, το οποίο θα τις βοηθήσει να βρουν εταίρους για το έργο τους ή να επικοινωνήσουν με άτομα που έχουν ήδη ιδέες.

3.3.3.8 Πρόγραμμα «Η ΕΕ για την υγεία» (EU4health) 2021-2027[28]

Το Πρόγραμμα «Η ΕΕ για την υγεία» (EU4health) 2021-2027 έχει προστιθέμενη αξία για την ΕΕ, καθώς συνεπάγεται οφέλη αποδοτικότητας και θετικές επιπτώσεις που δεν θα μπορούσαν να προκύψουν από την ανάληψη μέτρων μόνο σε εθνικό επίπεδο. Υποστηρίζει και συμπληρώνει εθνικές πολιτικές για την προαγωγή και τη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας στην ΕΕ και διασφαλίζει την προστασία της ανθρώπινης υγείας σε όλες τις πολιτικές και τις δράσεις της ΕΕ σύμφωνα με την προσέγγιση «Μία υγεία».

Οι τέσσερις γενικοί στόχοι είναι οι εξής:

1. βελτίωση και προαγωγή της υγείας στην ΕΕ·
2. προστασία των ανθρώπων από σοβαρές διασυνοριακές απειλές για την υγεία·
3. βελτίωση των φαρμάκων, των ιατρικών συσκευών και των προϊόντων που σχετίζονται με την κρίση·
4. ενίσχυση των συστημάτων υγείας μέσω της βελτίωσης της ανθεκτικότητάς τους και της αποδοτικής χρήσης των πόρων τους.

Οι γενικοί στόχοι επεκτείνονται σε δέκα ειδικούς στόχους:

- Για τη βελτίωση και προαγωγή της υγείας στην ΕΕ, το πρόγραμμα θα υποστηρίξει:
  - την πρόληψη των ασθενειών και την προαγωγή της υγείας·
  - τις διεθνείς πρωτοβουλίες στον τομέα της υγείας και τη διεθνή συνεργασία.
- Για την ενίσχυση των ικανοτήτων των κρατών μελών της ΕΕ αλλά και της ίδιας της ΕΕ όσον αφορά στην καταπολέμηση διασυνοριακών απειλών στον τομέα της υγείας, το πρόγραμμα θα υποστηρίξει:
  - την πρόληψη, την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση διασυνοριακών απειλών κατά της υγείας·

---

https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/glossary/ipa_en

[28] EUR-Lex. (2022). Πρόγραμμα «Η ΕΕ για την υγεία» (EU4health) (2021-2027). Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/eu4health-programme-2021-2027.html

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

- τη συμπλήρωση της εθνικής αποθεματοποίησης βασικών προϊόντων για την αντιμετώπιση κρίσεων·
- τη δημιουργία αποθέματος ιατρικού, υγειονομικού και υποστηρικτικού προσωπικού.

- Για τη συμβολή στην κάλυψη της ολοένα και μεγαλύτερης ζήτησης για υγειονομική περίθαλψη και για πιο δίκαιη προστασία της δημόσιας υγείας θα στηρίξει:
  - τη βελτίωση της διαθεσιμότητας, της προσβασιμότητας και της οικονομικής προσιτότητας των φαρμάκων και των ιατροτεχνολογικών προϊόντων και των προϊόντων για την αντιμετώπιση κρίσεων·
- Για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας και της αποδοτικότητας των πόρων των συστημάτων υγείας, το πρόγραμμα «Η ΕΕ για την υγεία» θα υποστηρίξει δράσεις που συμβάλλουν:
  - στην ενίσχυση των δεδομένων υγείας, των ψηφιακών εργαλείων και υπηρεσιών και του ψηφιακού μετασχηματισμού της υγειονομικής περίθαλψης·
  - στη βελτίωση της πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψη·
  - στην ανάπτυξη και εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ στον τομέα της υγείας και της λήψης τεκμηριωμένων αποφάσεων·
  - στην ολοκληρωμένη συνεργασία μεταξύ των συστημάτων υγείας των κρατών μελών.

Σε περιπτώσεις σοβαρής διασυνοριακής απειλής για την υγεία ή μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης στον τομέα της δημόσιας υγείας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί:

- να προβαίνει σε ομαδοποιημένες προμήθειες με τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των οποίων τα κράτη μέλη μπορούν να αποκτούν, να ενοικιάζουν ή να μισθώνουν πλήρως τα προϊόντα που προμηθεύονται·
- να συνάπτει δημόσιες συμβάσεις για λογαριασμό των κρατών μελών βάσει συμφωνίας·
- να προμηθεύει λειτουργώντας ως χονδρέμπορος αγοράζοντας, αποθηκεύοντας και μεταπωλώντας ή παρέχοντας δωρεάν εφόδια και υπηρεσίες, προς όφελος των κρατών μελών και επιλεγμένων οργανισμών-εταίρων.

3.3.3.9 Πρόγραμμα Ορίζοντας Ευρώπη 2021-2027[29]

Ο Ορίζοντας Ευρώπη είναι το νέο πρόγραμμα πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για την έρευνα και την καινοτομία για την περίοδο 2021-2027, με προϋπολογισμό 95,5 δισ. ευρώ.

<u>Γενικές πληροφορίες</u>

[29] ΓΓΕΚ (χ.χ). Ορίζοντας Ευρώπη (2021-2027). Διαθέσιμο στο: https://gsri.gov.gr/orizontas-evropi/

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Κεντρικός στόχος του Ορίζοντα – Ευρώπη (Ο-Ε) είναι η μεγιστοποίηση του επιστημονικού, οικονομικού και κοινωνικού αντίκτυπου των επενδύσεων της Ένωσης στην έρευνα και την καινοτομία. Το πρόγραμμα θα επιδιώξει την προσέλκυση επενδύσεων από τη βιομηχανία και τα κράτη μέλη και θα ενισχύσει την αλληλεπίδραση μεταξύ επιστήμης και κοινωνίας.

Η Δομή του Προγράμματος «Ορίζοντα Ευρώπη» 2021-2027

Το Ειδικό Πρόγραμμα Ορίζοντας-Ευρώπη (ΟΕ) αποτελείται από τρείς πυλώνες και ένα οριζόντιο τμήμα που αλληλοεπιδρά με τους 3 πυλώνες και υποστηρίζει το σύνολο του προγράμματος.

- Άριστη Επιστήμη (Excellent Science),
- Παγκόσμιες προκλήσεις και ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας (Global Challenges and European Industrial Competitiveness),
- Καινοτόμος Ευρώπη (Innovative Europe)(οριζόντιο τμήμα) Διεύρυνση της Συμμετοχής και Ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (Widening Participation and Strengthening the European Research Area).

Νεωτερισμοί του Προγράμματος «Ορίζοντα Ευρώπη» 2021-2027

Η δομή και τα καινούργια στοιχεία του Ορίζοντα Ευρώπη βασίστηκαν στα συμπεράσματα από την ενδιάμεση αξιολόγηση του Ορίζοντα 2020.

Τα νέα στοιχεία του προγράμματος αφορούν κυρίως στην ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας, στις Αποστολές, και στις Ευρωπαϊκές Συμπράξεις Ε&Κ, στην ενισχυμένη δέσμη μέτρων για τη γεφύρωση του χάσματος των επιδόσεων στην Ε&Κ (Widening) και στην ενίσχυση των συνεργειών με τα υπόλοιπα προγράμματα και πολιτικές της Ένωσης σε προγραμματικό και επιχειρησιακό επίπεδο.

3.3.3.10 Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης[30]

Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θεσπίζει τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), και καθορίζει τους στόχους του μηχανισμού και τα κριτήρια για τη λήψη χρηματοδότησης.

Τον Μάιο του 2022, μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το σχέδιο REPowerEU ώστε να ανεξαρτητοποιηθεί η ΕΕ από τα ορυκτά καύσιμα της Ρωσίας. Ο τροποποιητικός κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 επιτρέπει στα κράτη μέλη της ΕΕ να εισάγουν κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητάς τους προκειμένου να επιταχυνθεί η μετάβαση της ΕΕ στην καθαρή ενέργεια.

Ένας άλλος τροποποιητικός κανονισμός, ο κανονισμός (ΕΕ) 2024/795, ο οποίος θεσπίζει την πρωτοβουλία Πλατφόρμα Στρατηγικών Τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP), επιτρέπει στα

[30] EUR-Lex. (2024). Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/european-union-recovery-and-resilience-facility.html

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

κράτη μέλη να θεσπίσουν μέτρα που υποστηρίζουν επενδυτικές πράξεις που συμβάλλουν στους στόχους της STEP στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητάς τους.

Βασικά Σημεία

Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας στόχο έχει να προωθήσει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή της ΕΕ:

- βελτιώνοντας την ανθεκτικότητα των κρατών μελών, την ετοιμότητα όσον αφορά στην αντιμετώπιση κρίσεων, την ικανότητα προσαρμογής και τις προοπτικές ανάπτυξης·
- μετριάζοντας τον κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο της κρίσης της νόσου COVID-19, ιδίως στις γυναίκες·
- συμβάλλοντας στην εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων·
- υποστηρίζοντας την πράσινη μετάβαση (βλέπε σύνοψη) και συμβάλλοντας στην επίτευξη των στόχων του 2030 για το κλίμα και τον στόχο για την κλιματική ουδετερότητα μέχρι το 2050 της ΕΕ·
- ενθαρρύνοντας την ψηφιακή μετάβαση·
- αυξάνοντας την ανθεκτικότητα, την ασφάλεια και τη βιωσιμότητα του ενεργειακού συστήματος της ΕΕ.

Η χρηματοδότηση του ΜΑΑ διατίθεται για μέτρα που «δεν επιφέρουν σοβαρή βλάβη», δηλαδή που δεν βλάπτουν το περιβάλλον, και δεν συνεπάγονται τακτικές δαπάνες στους παρακάτω έξι τομείς πολιτικής:

- πράσινη μετάβαση,
- ψηφιακός μετασχηματισμός,
- έξυπνη, βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς,
- κοινωνική και εδαφική συνοχή,
- υγειονομική, οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα,
- πολιτικές για την επόμενη γενιά, όπως η εκπαίδευση και οι δεξιότητες.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΘΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η παρατεταμένη οικονομική κρίση που έπληξε την Ελλάδα ανέδειξε με ιδιαίτερη ένταση τις διαρθρωτικές αδυναμίες του συστήματος κοινωνικής προστασίας και επέτεινε τα φαινόμενα φτώχειας, κοινωνικού αποκλεισμού και ανισοτήτων. Σε αυτό το πλαίσιο, κατά την τελευταία δεκαετία, το εθνικό θεσμικό και στρατηγικό πλαίσιο κοινωνικής πολιτικής έχει υποστεί σημαντική αναμόρφωση, με στόχο τη μετάβαση από αποσπασματικές και κατακερματισμένες παρεμβάσεις σε ένα πιο συνεκτικό, στοχευμένο και αποτελεσματικό σύστημα κοινωνικής προστασίας. Η αναδιάρθρωση αυτή εστιάζει τόσο στην ενίσχυση των μηχανισμών πρόληψης και αντιμετώπισης της φτώχειας όσο και στη βελτίωση της πρόσβασης των ευάλωτων ομάδων σε βασικές κοινωνικές υπηρεσίες και παροχές.

Παράλληλα, η χάραξη των εθνικών πολιτικών ευθυγραμμίζεται ολοένα και περισσότερο με τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις για την κοινωνική ένταξη, την ενεργητική στήριξη της απασχόλησης και τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης για το σύνολο του πληθυσμού. Η εξέλιξη αυτή αποτυπώνεται σε ένα πλέγμα νομοθετικών ρυθμίσεων, εθνικών στρατηγικών και επιχειρησιακών εργαλείων, τα οποία συγκροτούν το σύγχρονο εθνικό περιβάλλον κοινωνικής πολιτικής και συνιστούν το βασικό πλαίσιο αναφοράς για την εφαρμογή δράσεων καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι βασικές στρατηγικές που διαμορφώνουν το εν λόγω πλαίσιο παρουσιάζονται αναλυτικά στις ενότητες που ακολουθούν.

4.1 Εθνικά Σχέδια Δράσης, Στρατηγικές και Μελέτες για την Κοινωνική προστασία των πολιτών

4.1.1 Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027» («ΕΣΠΑ 2021-2027»)[31]

Το νέο «Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027» («ΕΣΠΑ 2021-2027») αποτυπώνει σε μεγάλο βαθμό τις νέες προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τις νέες αναπτυξιακές προτεραιότητες της Ελλάδας για τα επόμενα χρόνια.

Εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 29 Ιουλίου 2021 και σύμφωνα με αυτό πρόκειται να διατεθούν για την χώρα μας πόροι συνολικού ύψους 26,2 δισ. ευρώ για τα επόμενα 7 έτη, από τα οποία τα 20,9 δισ. ευρώ αφορούν στην Ενωσιακή Στήριξη και ποσό 5,3 δισ. ευρώ αφορά στην Εθνική Συνεισφορά.

Η Ελλάδα είναι το πρώτο Κράτος-Μέλος της ΕΕ που προχώρησε σε επίσημη υποβολή και της εγκρίθηκε το «Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027» για τη νέα Προγραμματική Περίοδο.

[31] ΕΣΠΑ 2021-2027. (2023). ΕΣΠΑ 2021-2027. Διαθέσιμο στο: https://www.espa.gr/el/pages/espa2021-2027.aspx

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Το νέο «ΕΣΠΑ 2021-2027» αποτυπώνει και θέτει προτεραιότητες για την ενίσχυση του παραγωγικού δυναμικού της οικονομίας, των υποδομών, των ανθρώπινων δεξιοτήτων και την ενδυνάμωση της κοινωνικής προστασίας.

Τα έργα/δράσεις που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από το νέο ΕΣΠΑ λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες και ανάγκες της χώρας τα επόμενα χρόνια και απαντούν στις διαρθρωτικές υστερήσεις της ελληνικής οικονομίας. Ταυτόχρονα, συνεχίζονται και ολοκληρώνονται μεγάλα έργα που ξεκίνησαν στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Προβάλλονται, ως συνολική πολιτική, οι προτεραιότητες και δράσεις που θα υλοποιηθούν και οι οποίες ως σκοπό τους έχουν τη γόνιμη μετάβαση σε μια:

- «πιο έξυπνη» Ελλάδα - 20% των πόρων
- «πιο πράσινη» Ελλάδα - 27% των πόρων
- «πιο διασυνδεδεμένη» Ελλάδα - 8% των πόρων
- «πιο κοινωνική» Ελλάδα - 30% των πόρων
- Ελλάδα πιο κοντά στους πολίτες της- 6% των πόρων
- για τη Δίκαιη Μετάβαση των περιοχών μετά την απολιγνιτοποίηση - 7% των πόρων

Το νέο «ΕΣΠΑ 2021-2027» έχει ισχυρό αναπτυξιακό αποτύπωμα μέσα από δράσεις και έργα υψηλής προστιθέμενης αξίας και με πολλαπλασιαστικά οφέλη τόσο για την κοινωνία, όσο και για την οικονομία -μετά την πανδημική κρίση- συμβάλλοντας τα μέγιστα στην εκκίνηση ενός νέου κύκλου ευημερίας για όλους.

Σχήμα 4: Στόχοι Πολιτικής του νέου ΕΣΠΑ 2021-2027.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων - Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ, 2021 (Διαθέσιμο στο: https://www.espa.gr/el/Documents/2127/Parousiasi_neou_ESPA_21-27.pdf)

Παρακάτω ακολουθεί η περιγραφή του Στόχου Πολιτικής 4 «Μια πιο κοινωνική Ευρώπη», η οποία συνδέεται πιο άμεσα με επίτευξη της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμηση της φτώχειας σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο:

Κεντρική επιδίωξη των παρεμβάσεων στον ΣΠ4 είναι μια πιο κοινωνική Ελλάδα μέσω της επένδυσης στο ανθρώπινο δυναμικό και της διασφάλισης ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες και αγαθά σύμφωνα με τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Οι παρεμβάσεις σε όλους τους τομείς πολιτικής θα επιλέγονται στη βάση διαπιστωμένων αναγκών, διαθεσιμότητας υποδομών και υπηρεσιών και λαμβάνοντας υπόψη και τις ανάγκες των περισσότερο υποβαθμισμένων περιοχών.

Η αύξηση της απασχόλησης του ανθρώπινου δυναμικού και η βελτίωση της απασχολησιμότητας μέσω παρεμβάσεων για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας στη βάση των ατομικών αναγκών και τη μείωση της αναντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, με έμφαση στους NEETs 15-29, μακροχρόνια άνεργους, άνεργους με χαμηλό και κοινωνικοοικονομικό, μορφωτικό υπόβαθρο, μετανάστες & δικαιούχους διεθνούς προστασίας και ΑμΕΑ, αποτελεί βασική προτεραιότητα. Η ανακατεύθυνση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης μέσω της σταδιακής μετάβασης σε ένα νέο μοντέλο υλοποίησης για τις ΕΠΑ σε εθνικό επίπεδο, με συνεχώς διαθέσιμες δράσεις και ισχυρή εξατομικευμένη υποστήριξη, η ενίσχυση της διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας, η στήριξη της αυτοαπασχόλησης και παρεμβάσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων των ανέργων θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου.

Η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας θα προωθηθεί ως μέρος των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης που θα συμβάλουν στην κοινωνική και οικονομική ένταξη ατόμων και από ευάλωτες ομάδες. Η προώθηση της προσαρμογής αυτοαπασχολούμενων, εργαζομένων και επιχειρήσεων στην αλλαγή και της ενεργού γήρανσης και μέσω παρεμβάσεων συμβουλευτικής και κατάρτισης συνυπολογίζοντας, μεταξύ άλλων, τις απαιτήσεις της ψηφιακής και πράσινης οικονομίας, τίθεται στο επίκεντρο. Για την προώθηση της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση θα επιλεγούν επιπλέον και μέτρα εναρμόνισης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και προώθησης καινοτόμων μοντέλων λειτουργίας των επιχειρήσεων. Για την αντιμετώπιση έκτακτων συνθηκών στην αγορά εργασίας δύναται να υλοποιηθούν μέτρα ενισχύσεων. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη μεγαλύτερη ασφάλεια και υγεία στην εργασία σε κάθε ηλικία.

Βασική επιλογή αποτελεί η αύξηση της συμμετοχής των ενηλίκων στη μαθησιακή διαδικασία, η αναβάθμιση της ποιότητας και η ενίσχυση της εξωστρέφειας και της συνάφειας της Εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων και της Δια Βίου Μάθησης με την αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό θα δοθεί έμφαση στην χρήση εργαλείων που βασίζονται στις εξατομικευμένες ανάγκες των ενηλίκων, στη βελτίωση των επιδόσεων των μαθητών ιδιαίτερα σε σύγχρονες

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

γνώσεις και δεξιότητες, στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, στην ενίσχυση των υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής, στη βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων σπουδών και στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της ΕΕΚ.

Στην κατεύθυνση αυτή, τα εκπονούμενα στρατηγικά πλαίσια τόσο για τις ΕΠΑ, όσο και για την Εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες, την Κατάρτιση και τη Δια Βίου Μάθηση συντονίζονται σε εθνικό επίπεδο για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την επανεξέταση της ανάπτυξης δεξιοτήτων και αντιμετωπίζουν το θέμα της πρόβλεψης και της προσαρμογής των αναγκών σε δεξιότητες σε συνάφεια με την αγορά εργασίας και για όλα τα στάδια του βίου. Επιπλέον, η βελτίωση των επιδόσεων και η ενίσχυση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, τίθενται στο επίκεντρο.

Η δημιουργία και αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμού βάσει χαρτογράφησης αναγκών και η διασφάλιση της ποιότητας υπηρεσιών, μέσω της βελτίωσης της διακυβέρνησης όλων των βαθμίδων, της ενίσχυσης της αυτονομίας, καθώς και της ολοκλήρωσης του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, αποτελούν επίσης προτεραιότητες.

Η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των θεσμών και μηχανισμών κοινωνικής αλληλεγγύης αποτελεί βασική επιλογή με στόχο την ενεργό ένταξη, τον περιορισμό της εισοδηματικής ανισότητας, του κινδύνου φτώχειας με έμφαση στην μείωση της παιδικής φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των έμφυλων και άλλων διακρίσεων. Η διασφάλιση αυξημένης πρόσβασης σε ποιοτικά βασικά και κοινωνικά αγαθά και υπηρεσίες, οι δράσεις για την αντιμετώπιση του εκπαιδευτικού και στεγαστικού διαχωρισμού των πιο ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών και η ανάπτυξη υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την κοινότητα αποτελούν μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση. Παράλληλα ο εκσυγχρονισμός και η δημιουργία υποδομών κοινωνικής προστασίας στη βάση διαπιστωμένων αναγκών, αλλά και αναψυχής, τουρισμού και πολιτισμού αναμένεται να ενισχύσουν την ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία.

Οι επενδύσεις ΕΤΠΑ σε τουρισμό και πολιτισμό θα λαμβάνουν υπόψη την ευημερία των επισκεπτών, θα σέβονται το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και θα διασφαλίζουν την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα των προορισμών και των επιχειρήσεων μέσω μιας ολοκληρωμένης και ολιστικής προσέγγισης.

Στρατηγική επιλογή αποτελεί η προώθηση παρεμβάσεων αποϊδρυματοποίησης και μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο οικογένειας και κοινότητας των παιδιών, των ατόμων με αναπηρία και των ηλικιωμένων καθώς και η κοινωνική ένταξη για πολίτες περιθωριοποιημένων κοινοτήτων όπως οι Ρομά, μετανάστες & δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, μέσω της αντιμετώπισης των εις βάρος τους διακρίσεων, της επισφαλούς στέγασης και της ένταξής τους στην εκπαίδευση.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Η θεσμική ενδυνάμωση των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την αυξημένη και ουσιαστική συμμετοχή σε παρεμβάσεις εκπαίδευσης, απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης παραμένει στρατηγική επιλογή.

Η καθολική υγειονομική κάλυψη ως βασική επιλογή απαιτεί την ΠΦΥ επίκεντρο του δικτύου υγείας στην κοινότητα, έμφαση στην πρόληψη στο πλαίσιο και της ενεργού και υγιούς γήρανσης, θεσμοθετημένη μέριμνα για ευάλωτες και ευπαθείς ομάδες με συμβολή στην οικονομική και κοινωνική προστασία Προτεραιότητες αποτελούν ομοίως η Ψυχική Υγεία με έμφαση στο παιδί και τους ηλικιωμένους και η πρόληψη της ασυλοποίησης, η αναβάθμιση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, οι νέες υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας, η προσαρμογή υπηρεσιών, υποδομών και ανθρώπινου κεφαλαίου στις γεωγραφικές, πληθυσμιακές ιδιαιτερότητες, στην ηλεκτρονική υγεία, στην αντιμετώπιση υγειονομικών απειλών στη βάση χαρτογράφησης των αναγκών.

Η διατήρηση των αποτελεσμάτων ενισχύεται με επενδύσεις στο ΣΥ στην επείγουσα φροντίδα, τις ειδικές κλίνες, την αποκατάσταση, τις δομές Δημόσιας Υγείας. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η βελτίωση της διαχείρισης και της διοίκησης των υπηρεσιών, συμβάλλουν στην καθολική πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες σε ένα αποδοτικότερο σύστημα. Η τρέχουσα υγειονομική κρίση αναδεικνύει την προστασία της δημόσιας υγείας, ως θεμέλιο της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και αποτελεί πρόκληση για την ανάπτυξη ανθεκτικότητας.

Στα προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Interreg) προβλέπονται δράσεις υγείας.

4.1.2 Τομεακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021–2027

Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2021–2027 εξασφαλίζει τη συνεκτικότητα και τη συνέργεια των πολιτικών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Τα Τομεακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027 αφορούν ένα ή περισσότερους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και έχουν ως γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής ολόκληρη την Επικράτεια. Τα προγράμματα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή», «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» και «Ψηφιακός Μετασχηματισμός», χρηματοδοτεί δράσεις για την καταπολέμηση της φτώχειας, την ενίσχυση της απασχόλησης και τη βελτίωση της πρόσβασης στις κοινωνικές υπηρεσίες. Ειδικότερα:

(α) Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» (ΠΑΔΚΣ)

Το ΠΑΔΚΣ αποτελεί το κατεξοχήν κοινωνικό πρόγραμμα του ΕΣΠΑ 2021–2027, εστιάζοντας στη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής, την ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού και την καταπολέμηση της φτώχειας. Η κοινωνική του διάσταση εκφράζεται μέσω παρεμβάσεων για την ενίσχυση της απασχόλησης, την αναβάθμιση δεξιοτήτων, την πρόσβαση σε εκπαίδευση, τη διά βίου μάθηση και τη στήριξη ευάλωτων ομάδων. Ιδιαίτερη σημασία έχει η λειτουργία κοινωνικών δομών (Κέντρα Κοινότητας, Δομές Αστέγων, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας) που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα και ενισχύουν την τοπική κοινωνική προστασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

(β) Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» (ΠΕΚΑ) 2021-2027

Το ΠΕΚΑ αποτελεί, κυρίως, περιβαλλοντικό Πρόγραμμα. Ωστόσο, διαθέτει έντονη κοινωνική διάσταση, καθώς ενσωματώνει την Αρχή της «Δίκαιης Μετάβασης». Οι δράσεις του στοχεύουν στη μείωση της ενεργειακής φτώχειας, στη δημιουργία πράσινων θέσεων εργασίας και στη στήριξη των περιοχών που επηρεάζονται από την απολιγνιτοποίηση. Συνεπώς, το Πρόγραμμα συμβάλλει στην κοινωνική ισορροπία και την απασχόληση, προωθώντας ένα περιβαλλοντικά και κοινωνικά βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης. Οι επενδύσεις του ΠΕΚΑ στην ενεργειακή απόδοση δημοσίων κτιρίων, σχολείων και νοσοκομείων έχουν άμεσο θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα ζωής των πολιτών.

(γ) Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» (ΨΜ) 2021-2027

Στο πλαίσιο του ΨΜ έχει τεθεί η αποστολή για τη μετάβαση της Ελλάδας σε μια «Ψηφιακή Ευρώπη, χωρίς αποκλεισμούς». Η κοινωνική του διάσταση αφορά στη μείωση του ψηφιακού χάσματος, τη διεύρυνση της πρόσβασης σε δημόσιες υπηρεσίες και την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων του πληθυσμού. Μέσω της «Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020–2025», το Πρόγραμμα προωθεί την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών πρόνοιας, υγείας και απασχόλησης, διευκολύνοντας ιδιαίτερα τις ευάλωτες ομάδες (ηλικιωμένοι, άτομα με αναπηρία, κάτοικοι απομακρυσμένων περιοχών). Η ψηφιακή ένταξη αναγνωρίζεται ως προϋπόθεση κοινωνικής ισότητας.

4.1.3 Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας[32]

Η νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας εκπονήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας δια της αρμόδιας Διεύθυνσης Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής (ΔΚΕΚΣ), σε συνέχεια της επικαιροποίησης της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης του 2018.

Στόχος της νέας Εθνικής Στρατηγικής είναι η οριοθέτηση και τεκμηρίωση των στρατηγικών επιλογών του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, μέσω της ανάπτυξης μίας ολοκληρωμένης πολιτικής πρόληψης και καταπολέμησης του εργασιακού και κοινωνικού αποκλεισμού, κυρίως των ειδικών και ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, που διαβιούν στην Ελλάδα.

Η νέα Εθνική Στρατηγική θέτει πρωτίστως:

1. τις κύριες μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες και δράσεις προς την κατεύθυνση της ανασυγκρότησης της χώρας και της αναβάθμισης του κοινωνικού της ιστού,

[32] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2022). Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση τ η ς Φτώχειας. Διαθέσιμο στο: https://minscfa.gov.gr/ethniki-stratigiki-gia-tin-koinoniki-entaxi-kai-meiosi-tis-ftocheias/

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

2. τις νέες στρατηγικές προτεραιότητες για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και
3. τους νέους στόχους και τις γενικές κατευθύνσεις της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης.

Οι συνθήκες υπό τις οποίες καθορίστηκε το όραμα της νέας Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και τη Φτώχεια είναι ιδιαίτερες. Η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τον σχεδιασμό σήμερα αλλά και στο μέλλον, καθώς οι επιπτώσεις, αν δεν αντιμετωπιστούν μεθοδικά, θα είναι αρνητικές για την οικονομία και την κοινωνία. Το πλαίσιο πολιτικής που έχει διαμορφωθεί στην ΕΕ δίνει ένα πλέγμα μέσα στο οποίο μπορεί να διαμορφωθεί το Στρατηγικό Σχέδιο, μαθαίνοντας από την προηγούμενη εμπειρία και τροποποιώντας την προτεραιοποίηση βάσει των αναγκών του σήμερα και του αύριο.

Τρεις είναι οι άξονες που καθορίζουν το όραμα της Στρατηγικής:

> Να αμβλυνθούν κάθε μορφής ανισότητες, δίνοντας προτεραιότητα στις πιο ευάλωτες ομάδες. Η πολυμορφία/ποικιλομορφία (diversity) και η κοινωνική ένταξη αποτελούν πλεονεκτήματα για την κοινωνία στο σύνολο της.

> Το κράτος πρέπει να στηρίζει ενεργά τους πολίτες και τις πιο ευπαθείς ομάδες, όχι μόνο με παθητικές παρεμβάσεις, όπως γινόταν μέχρι πρόσφατα, αλλά και με εφόδια ώστε οι πολίτες να ωφεληθούν και να αποκτήσουν (ξανά) ενεργό ρόλο στην κοινωνία και την οικονομία.

> Να υπάρχει ανοικτός διάλογος κράτους και πολιτών, ώστε ο σχεδιασμός να αντανακλά τις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας. Απαραίτητος είναι και ο διάλογος των διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης και φορέων που ασκούν κοινωνική πολιτική.

<u>Οι Στόχοι της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας</u>

Η Στρατηγική διατυπώνεται σε τέσσερις Επιχειρησιακούς Άξονες:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Οι άξονες αυτοί συνδέονται με Στόχους Κοινωνικής Ένταξης, όπως αποτυπώνονται στον Πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 3: Επιχειρησιακοί Άξονες και Στόχοι Κοινωνικής Ένταξης.

Επιχειρησιακός Άξονας	Ομάδα Στόχου	Επιδιωκόμενοι Στόχοι Κοινωνικής Ένταξης
Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους και βασικά αγαθά	Άτομα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας (με έμφαση στους αστέγους)	- Καταπολέμηση του κινδύνου της φτώχειας και του προβλήματος έλλειψης στέγης ή πρόσβασης σε προσιτή στέγη. - Καταπολέμηση των διακρίσεων και πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού. - Ενίσχυση των μηχανισμών προστασίας της οικογένειας και πρόληψη και καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας.
Πρόσβαση σε Υπηρεσίες	Άτομα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, άτομα με αναπηρία/ίες, παιδιά, ηλικιωμένοι, γυναίκες θύματα βίας και κακοποίησης, άστεγοι, άλλες ευάλωτες ειδικές ομάδες (όπως Ρομά	- Καταπολέμηση των διακρίσεων και πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού. - Ενίσχυση των μηχανισμών προστασίας της οικογένειας και πρόληψη και καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας. - Βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία/ίες μέσω της προώθησης της αποϊδρυματοποίησης, αποκατάστασης και στήριξης της ανεξάρτητης διαβίωσης. - Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού (συμπεριλαμβανομένων των παιδιών και των ηλικιωμένων) μέσω της επέκτασης, διεύρυνσης, εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης κοινωνικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών, πολυδιάστατων παρεμβάσεων και κοινωνικής καινοτομίας. - Ανάπτυξη υπηρεσιών φροντίδας που

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Επιχειρησιακός Άξονας	Ομάδα Στόχου	Επιδιωκόμενοι Στόχοι Κοινωνικής Ένταξης
		βασίζονται στην οικογένεια και την κοινότητα.
Ένταξη στην αγορά εργασίας, βελτίωση της απασχολησιμότητας και πρόσβαση στην απασχόληση	Άνεργοι και εργαζόμενοι σε επισφάλεια	- Προώθηση της ενεργού ένταξης με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής και βελτίωση της απασχολησιμότητας. - Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας / δια βίου μάθησης εργαζομένων ενηλίκων και διαχείριση αλλαγών. - Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας ως εργαλείο κοινωνικής ένταξης και πρόσβασης στην απασχόληση.
Διακυβέρνηση της Στρατηγικής	Οριζόντιος	- Ενίσχυση του συστήματος διακυβέρνησης των πολιτικών ένταξης. - Διασφάλιση αποτελεσματικής εφαρμογής της Στρατηγικής. - Αναβάθμιση, βελτίωση και συμπλήρωση θεσμών και μηχανισμών που διευκολύνουν την κοινωνική ένταξη.

Πηγή: Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, 2022 (Διαθέσιμο στο: https://minscfa.gov.gr/ethniki-stratigiki-gia-tin-koinoniki-entaxi-kai-meiosi-tis-ftocheias/) & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Η Αρχιτεκτονική της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας

Πίνακας 4: Η Αρχιτεκτονική της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας.

Επιχειρησιακός Άξονας	Ομάδα στόχος	Επιδιωκόμενοι στόχοι κοινωνικής ένταξης	Προτεραιότητα Πολιτικής	Μέτρο
Επιχειρησιακός Άξονας 1: Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους και βασικά αγαθά	Γενικός πληθυσμός με έμφαση στα άτομα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας και στους αστέγους	- Καταπολέμηση της φτώχειας και του προβλήματος της έλλειψης στέγης ή πρόσβασης σε προσιτή στέγη. - Καταπολέμηση των διακρίσεων και πρόληψη κοινωνικού αποκλεισμού. - Ενίσχυση των μηχανισμών προστασίας της οικογένειας και πρόληψη και καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας.	Προτεραιότητα Πολιτικής 1.1.: Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους	- Μέτρο 1.1.1.: Εγγύηση ελάχιστου εισοδήματος - Μέτρο 1.1.2.: Πρόσβαση σε στέγη - Μέτρο 1.1.3.: Πρόσβαση στο ενιαίο σύστημα κοινωνικής ασφάλειας - Μέτρο 1.1.4.: Οικονομικές διευκολύνσεις ατόμων εκτός αγοράς εργασίας ή εργαζομένων σε επισφαλή θέση εργασίας - Μέτρο 1.1.5.: Πρόσβαση στο επίδομα παιδιού - Μέτρο 1.1.6.: Πρόσβαση στο επίδομα γέννησης - Μέτρο 1.1.7.: Ενίσχυση μητρότητας - Μέτρο 1.1.8.: Οικονομική ενίσχυση για τη στήριξη της ανάδοχης οικογένειας - Μέτρο 1.1.9.: Εισοδηματική ενίσχυση οικογενειών ορεινών και μειονεκτικών περιοχών - Μέτρο 1.1.10.: Επιδοματική πολιτική για άτομα με αναπηρία/ίες - Μέτρο 1.1.11.: Οικονομική ενίσχυση φοιτητών-τριών - Μέτρο 1.1.12.: Φορολογικές ευνοϊκές ρυθμίσεις - Μέτρο 1.1.13.: Δημοσιονομικές ευνοϊκές ρυθμίσεις - Μέτρο 1.1.14.: Αντιμετώπιση ιδιωτικού χρέους
			Προτεραιότητα Πολιτικής 1.2.: Πρόσβαση σε βασικά αγαθά	- Μέτρο 1.2.1.: Πρόσβαση σε βασικά είδη διαβίωσης
Επιχειρησιακός Άξονας 2: Πρόσβαση	Άτομα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας,	- Καταπολέμηση των διακρίσεων και πρόληψη του	Προτεραιότητα Πολιτικής 2.1.:	- Μέτρο 2.1.1.: Ανάπτυξη νέων και αναβάθμιση υφιστάμενων υπηρεσιών για τα άτομα με αναπηρία/ίες

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Επιχειρησιακός Άξονας	Ομάδα στόχος	Επιδιωκόμενοι στόχοι κοινωνικής ένταξης	Προτεραιότητα Πολιτικής	Μέτρο
σε υπηρεσίες	άτομα με αναπηρία/ίες, παιδιά, ηλικιωμένοι, άστεγοι, γυναίκες θύματα βίας και κακοποίησης, άλλες ευάλωτες ειδικές ομάδες (π.χ. Ρομά)	κοινωνικού αποκλεισμού. - Ενίσχυση των μηχανισμών προστασίας της οικογένειας και πρόληψη και καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας. - Βελτίωση της ποιότητας ζωής των άτομα με αναπηρία/ίες μέσω της προώθησης της αποϊδρυματοποίησης, αποκατάστασης και στήριξης της ανεξάρτητης διαβίωσης. - Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού (συμπεριλαμβανομένων των παιδιών και των ηλικιωμένων) μέσω της επέκτασης και διεύρυνσης, εκσυγχρονισμού κα αναβάθμισης κοινωνικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών, πολυδιάστατων παρεμβάσεων και κοινωνικής καινοτομίας. - Ανάπτυξη υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την κοινότητα.	Υπηρεσίες υποστήριξης και πρόληψης	- Μέτρο 2.1.2.: Αναβάθμιση της λειτουργίας του Μηχανισμού Αξιολόγησης της Αναπηρίας - Μέτρο 2.1.3.: Η διάσταση του φύλου στην αναπηρία - Μέτρο 2.1.4.:.Συντάξεις και παροχές αναπηρίας στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης - Μέτρο 2.1.5.: Ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας - Μέτρο 2.1.6.: Πρόσβαση σε υπηρεσίες πρόληψης - Μέτρο 2.1.7.: Ισότητα και μη διάκριση - Προσβασιμότητα σε αγαθά και υπηρεσίες για άτομα με αναπηρία/ίες και χρονίως πάσχοντες - Μέτρο 2.1.8.: Αντιμετώπιση κρίσεων - Μέτρο 2.1.9.: Υποστηρικτικές υπηρεσίες για την αντιμετώπιση έκτακτης κοινωνικής ανάγκης ή κινδύνου των γυναικών θυμάτων βίας και κακοποίησης που υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις - Μέτρο 2.1.10.: Πρόληψη της υπερχρέωσης
			Προτεραιότητα Πολιτικής 2.2.: Πρόσβαση σε υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας	- Μέτρο 2.2.1.: Πρόσβαση σε δομές ανοιχτής κοινωνικής φροντίδας
			Προτεραιότητα Πολιτικής 2.3.: Μετάβαση από δομές κλειστής φροντίδας σε δομές υποστηριζόμενης διαβίωσης στην κοινότητα ή στο	- Μέτρο 2.3.1.: Μετάβαση σε δομές υποστηριζόμενης διαβίωσης στην κοινότητα ή στο οικογενειακό περιβάλλον

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Επιχειρησιακός Άξονας	Ομάδα στόχος	Επιδιωκόμενοι στόχοι κοινωνικής ένταξης	Προτεραιότητα Πολιτικής	Μέτρο
			οικογενειακό περιβάλλον	
			Προτεραιότητα Πολιτικής 2.4.: Προώθηση της αποϊδρυματοποίησης και της αποκατάστασης	- Μέτρο 2.4.1.: Προώθηση ολοκληρωμένων διαδικασιών αποϊδρυματοποίησης, αποκατάστασης και επανένταξης των παιδιών με ή χωρίς αναπηρία που διαβιούν σε δημόσιες και ιδιωτικές δομές κλειστής φροντίδας - Μέτρο 2.4.2: Ανεξάρτητη διαβίωση
			Προτεραιότητα Πολιτικής 2.5.: Υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης, αγωγής και εκπαίδευσης	- Μέτρο 2.5.1.: Παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προσχολικής εκπαίδευσης σε παιδιά - Μέτρο 2.5.2.: Υποστηρικτικές παρεμβάσεις σε κοινότητες Ρομά για την ενίσχυση της πρόσβασης σε ποιοτική συμπεριληπτική γενική εκπαίδευση και μείωσης της εγκατάλειψης της εκπαίδευσης από παιδιά και νέους - Μέτρο 2.5.3.: Καταπολέμηση της σχολικής διαρροής και ενίσχυση της φοίτησης των παιδιών μεταναστών και δικαιούχων διεθνούς προστασίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση - Μέτρο 2.5.4.: Πρόσβαση σε υπηρεσίες σχολικής εκπαίδευσης - Μέτρο 2.5.5.: Εκπαίδευση μαθητών-τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
			Προτεραιότητα Πολιτικής 2.6.: Υπηρεσίες υγείας	- Μέτρο 2.6.1.: Πρόσβαση ανασφάλιστων πολιτών στην παροχή υπηρεσιών υγείας (ιατρικές εξετάσεις και συνταγογράφησης μέσω ΠΦΥ) - Μέτρο 2.6.2.: Πρόσβαση ανασφάλιστων πολιτών στην ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη - Μέτρο 2.6.3.: Διαπολιτισμική επιμόρφωση και υπηρεσίες διαπολιτισμικής μεσολάβησης
			Προτεραιότητα	- Μέτρο 2.7.1.: Λειτουργία υπνωτηρίων / ξενώνων

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Επιχειρησιακός Άξονας	Ομάδα στόχος	Επιδιωκόμενοι στόχοι κοινωνικής ένταξης	Προτεραιότητα Πολιτικής	Μέτρο
			Πολιτικής 2.7.: Πρόσβαση σε κατάλληλη στέγη	- Μέτρο 2.7.2.: Πρόσβαση στη στέγη δικαιούχων διεθνούς προστασίας και μελών της οικογένειάς τους - Μέτρο 2.7.3.: Πρόγραμμα «Στέγαση και Εργασία» - Μέτρο 2.7.4.: Απογραφή/Ψηφιοποίηση δεδομένων / Αξιοποίηση ακίνητης περιουσίας - Μέτρο 2.7.5.: Δράσεις στον τομέα της στέγασης, της κοινωνικής κατοικίας και των υποδομών σε οικισμούς/καταυλισμούς Ρομά - Μέτρο 2.7.6. : Πρόσβαση φοιτητών-τριών στη στέγη
			Προτεραιότητα Πολιτικής 2.8.: Πρόσβαση σε λοιπές υπηρεσίες	- Μέτρο 2.8.1.: Ενίσχυση της συμμετοχής των Ρομά μέσω της ενδυνάμωσης της ανάπτυξης σχέσεων εμπιστοσύνης και συνεργασίας και την καταπολέμηση των διακρίσεων - Μέτρο 2.8.2.:Πρόσβαση σε ηλεκτρική ενέργεια - Μέτρο 2.8.3.: Πρόσβαση σε νομικές υπηρεσίες - Μέτρο 2.8.4.: Πρόσβαση σε Μέσα Μαζικής Μεταφοράς και διευκολύνσεις μετακίνησης - Μέτρο 2.8.5.: Πρόσβαση σε προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες της ΑΑΔΕ - Μέτρο 2.8.6.: Πρόσβαση σε υπηρεσίες παιδείας, πολιτισμού και αναψυχής
Επιχειρησιακός Άξονας 3: Ένταξη στην αγορά εργασίας, βελτίωση της απασχολησιμότητας και πρόσβαση στην απασχόληση	Άνεργοι και εργαζόμενοι σε επισφάλεια	- Προώθηση της ενεργού ένταξης με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής και βελτίωση της απασχολησιμότητας - Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας / δια βίου μάθησης εργαζομένων ενηλίκων και διαχείριση	Προτεραιότητα Πολιτικής 3.1.: Συμβουλευτική	- Μέτρο 3.1.1.: Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τους/τις φοιτητές/τριες και τους αναζητούντες εργασία
			Προτεραιότητα Πολιτικής 3.2.: Επαγγελματική κατάρτιση / εκπαίδευση	- Μέτρο 3.2.1.: Πρόσβαση ευάλωτων ομάδων ανέργων σε δράσεις κοινωνικής επιχειρηματικότητας - Μέτρο 3.2.2.: Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης - Μέτρο 3.2.3.: Προσαρμογή / επανακατάρτιση ανέργων, εργαζομένων σε κίνδυνο φτώχειας ή/και σε

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Επιχειρησιακός Άξονας	Ομάδα στόχος	Επιδιωκόμενοι στόχοι κοινωνικής ένταξης	Προτεραιότητα Πολιτικής	Μέτρο
		αλλαγών - Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας ως εργαλείο κοινωνικής ένταξης και πρόσβασης στην απασχόληση		επισφαλή θέση εργασίας σε τομείς αιχμής - Μέτρο 3.2.4.: Ανάπτυξη δράσεων για την κοινωνική ένταξη των Ρομά
			Προτεραιότητα Πολιτικής 3.3.: Προγράμματα απασχόλησης	- Μέτρο 3.3.1.: Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε προγράμματα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης - Μέτρο 3.3.2.: Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε προγράμματα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, σε τοπικό επίπεδο - Μέτρο 3.3.3.: Πρόσβαση άνεργων γυναικών θυμάτων έμφυλης και οικογενειακής βίας σε προγράμματα εργασίας - Μέτρο 3.3.4.: Ενίσχυση επιχειρηματικότητας σε αγροτικές και αλιευτικές περιοχές - Μέτρο 3.3.5.: Ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση των Ρομά
			Προτεραιότητα Πολιτικής 3.4.: Προγράμματα Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ ΑπΚΟ	- Μέτρο 3.4.1.: Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) - Μέτρο 3.4.2.: Βελτίωση προοπτικών απασχόλησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού - Μέτρο 3.4.3.: Συστημικές παρεμβάσεις των θεσμών της αγοράς εργασίας και πρόνοιας - Μέτρο 3.4.4.: Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την «Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία» (EaSI)
			Προτεραιότητα Πολιτικής 3.5.: Άλλες υπηρεσίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας	- Μέτρο 3.5.1.: Πρόσβαση και προσαρμογή αιτούντων/ών και δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην εργασία μέσω της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας - Μέτρο 3.5.2.: Προσαρμογή ανέργων στον ψηφιακό μετασχηματισμό
Επιχειρησιακός	-	- Ενίσχυση του συστήματος	Προτεραιότητα	- Μέτρο 4.1.1: Θεσμική ενίσχυση του Εθνικού

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Επιχειρησιακός Άξονας	Ομάδα στόχος	Επιδιωκόμενοι στόχοι κοινωνικής ένταξης	Προτεραιότητα Πολιτικής	Μέτρο
Άξονας 4: Διακυβέρνηση της Ε.Σ.Κ.Ε.		διακυβέρνησης των πολιτικών ένταξης - Διασφάλιση αποτελεσματικής εφαρμογής της Στρατηγικής - Αναβάθμιση, βελτίωση και συμπλήρωση θεσμών και μηχανισμών που διευκολύνουν την κοινωνική ένταξη	Πολιτικής 4.1.: Θεσμική και επιχειρησιακή ενίσχυση του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής	Μηχανισμού - Μέτρο 4.1.2.: Επιχειρησιακή ενίσχυση του Εθνικού Μηχανισμού - Μέτρο 4.1.3.: Ενίσχυση και ολοκλήρωση των πληροφοριακών συστημάτων που υποστηρίζουν τον Εθνικό Μηχανισμό - Μέτρο 4.1.4.: Ενίσχυση των Περιφερειακών Παρατηρητηρίων § Μέτρο 4.1.5.: Ενίσχυση δομών κοινωνικής ένταξης § Μέτρο 4.1.6.: Ενίσχυση της λειτουργίας των κοινωνικών δομών των ΟΤΑ Α' βαθμού
			Προτεραιότητα Πολιτικής 4.2.: Ηλεκτρονική και ψηφιακή αναβάθμιση των προνοιακών θεσμών, δομών και εργαλείων για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχή	Μέτρο 4.2.1.: Ηλεκτρονική και ψηφιακή αναβάθμιση των προνοιακών θεσμών, δομών και εργαλείων

Πηγή: Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, 2022 (Διαθέσιμο στο: https://minscfa.gov.gr/ethniki-stratigiki-gia-tin-koinoniki-entaxi-kai-meiosi-tis-ftocheias/) & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Η Κάλυψη των Ομάδων Στόχου της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας

Στην Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας, οι Ομάδες Στόχου είναι οι ακόλουθες:

Σχήμα 5: Ομάδες Στόχου της ΕΣΚΕ 2021-2027.

Πηγή: Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, 2022 (Διαθέσιμο στο: https://minscfa.gov.gr/ethniki-stratigiki-gia-tin-koinoniki-entaxi-kai-meiosi-tis-ftocheias/)

Οι Ομάδες Στόχου της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας, ανάλογα με τα προβλεπόμενα Μέτρα Πολιτικής είναι οι ακόλουθες:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Σχήμα 6: Χαρτογράφηση μέτρων της ΕΣΚΕ 2021-2027 για τις Ομάδες Στόχου.

Πηγή: Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, 2022 (Διαθέσιμο στο: https://minscfa.gov.gr/ethniki-stratigiki-gia-tin-koinoniki-entaxi-kai-meiosi-tis-ftocheias/)

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

4.1.4 Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΣΑΑ) «Ελλάδα 2.0»

Το ΕΣΑΑ «Ελλάδα 2.0» (2021) αποτελεί τον εθνικό οδικό χάρτη μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ). Διαρθρώνεται στους εξής τέσσερις πυλώνες: (α) Ψηφιακός Μετασχηματισμός, (β) Απασχόληση, Δεξιότητες και Κοινωνική Συνοχή, (γ) Πράσινη Μετάβαση και (δ) Ιδιωτικές Επενδύσεις και Θεσμικός Μετασχηματισμός. Ο Πυλώνας «Απασχόληση, Δεξιότητες και Κοινωνική Συνοχή» έχει σαφή κοινωνική διάσταση, η οποία εστιάζει στην ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες και στην ενίσχυση της κοινωνικής κινητικότητας μέσα από εκπαίδευση και δεξιότητες και προβλέπεται επενδύσεις στην προσχολική αγωγή, στη φροντίδα παιδιών και ηλικιωμένων, στη βελτίωση των υποδομών υγείας, καθώς και στη στήριξη ατόμων με αναπηρία. Μέσα από δράσεις αναβάθμισης του ανθρώπινου κεφαλαίου, ενίσχυσης της απασχόλησης και προώθησης της κοινωνικής ένταξης, το ΕΣΑΑ επιδιώκει να δημιουργήσει ένα νέο, δίκαιο και ανθεκτικό μοντέλο ανάπτυξης. Πρακτικά, το ΕΣΑΑ λειτουργεί συμπληρωματικά προς το ΕΚΤ+, ενισχύοντας την απασχόληση και τη μείωση των ανισοτήτων, ιδίως σε τοπικό επίπεδο.

4.1.5 Εθνικό Σχέδιο Μεταρρυθμίσεων: Ελλάδα Μπροστά (2022)[33]

Το Εθνικό Σχέδιο Μεταρρυθμίσεων «Ελλάδα Μπροστά» (επικαιροποίηση Μαρτίου 2022 – 3ο έτος διακυβέρνησης) αποτελεί τον κεντρικό οδικό χάρτη της ελληνικής κυβέρνησης για τον εκσυγχρονισμό της χώρας και τη μετάβαση σε ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο. Το σχέδιο εστιάζει στην ενίσχυση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, με παράλληλη στόχευση στην κοινωνική συνοχή και την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των πολιτών. Κεντρικοί πυλώνες του αποτελούν ο ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους, η βιώσιμη ανάπτυξη με έμφαση στην πράσινη οικονομία, η απλούστευση των γραφειοκρατικών διαδικασιών και η αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Σε επίπεδο υλοποίησης, το σχέδιο διαρθρώνεται γύρω από στοχευμένες παρεμβάσεις ανά τομέα πολιτικής, όπως η αντιμετώπιση του ιδιωτικού χρέους, η ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης και της υγείας, καθώς και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών και της δικαιοσύνης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανθεκτικότητα του κρατικού μηχανισμού απέναντι σε μελλοντικές κρίσεις —υγειονομικές ή κλιματικές— μέσω της ίδρυσης νέων δομών, όπως το Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Συνολικά, το πρόγραμμα επιδιώκει να δημιουργήσει ένα σύγχρονο, αποτελεσματικό και ψηφιακό κράτος που θα προσφέρει ίσες ευκαιρίες και αναβαθμισμένες υπηρεσίες σε όλους τους πολίτες.

[33] Γενική Γραμματεία Συντονισμού – Γραφείο Συντονισμού Πολιτικών. (2022). Εθνικό Σχέδιο Μεταρρυθμίσεων: Ελλάδα Μπροστά. Διαθέσιμο στο: https://gsco.gov.gr/ethniko-sxedio-metarrythmiseon/

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

4.1.6 Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030 (1η Επικαιροποίηση)[34]

Τα τελευταία χρόνια η κοινωνική ένταξη των Ρομά παραμένει σημαντικό θέμα για την ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και για πολλά από τα κράτη μέλη της. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, παρά τις προσπάθειες, οι Ρομά βιώνουν ακόμη διακρίσεις, ανισότητες, περιθωριοποίηση και πολλαπλές μορφές αποστέρησης και αποκλεισμού από τα θεμελιώδη δικαιώματα της εκπαίδευσης, της εργασίας, της αξιοπρεπούς στέγασης και των βασικών υπηρεσιών υγείας.

Οι διακρίσεις και ο ρατσισμός σε βάρος των Ρομά αποτελούν μία από τις βαθύτερες αιτίες κοινωνικού αποκλεισμού τους, ενώ είναι επιζήμιες για το σύνολο της κοινωνίας. Η αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής περιθωριοποίησης των Ρομά δεν αποτελεί μόνο ηθικό καθήκον που συνάδει με τις θεμελιώδεις αξίες της Ε.Ε., αλλά και υποχρέωση που προκύπτει από τις δεσμεύσεις της Πολιτείας για τον σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων βάσει διεθνών συνθηκών.

Παράλληλα, η κοινωνική ένταξη των Ρομά αναμένεται να επιφέρει μακροπρόθεσμα οικονομικά οφέλη για τις γηράσκουσες ευρωπαϊκές κοινωνίες. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εκτιμάται ότι, μακροπρόθεσμα, η αποτελεσματική κοινωνική ένταξη των Ρομά θα επιφέρει δημοσιονομικά, ατομικά και κοινωνικά οφέλη. Μεταξύ αυτών είναι η αύξηση εισφορών στον κρατικό προϋπολογισμό, η μείωση της χρήσης κοινωνικών παροχών, ο θετικός αντίκτυπος στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) και στην αγορά εργασίας, μέσω της μείωσης των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων και της βελτίωσης της αποδοτικότητας, καθώς και της απασχολησιμότητας.

Στην Ελλάδα, οι συνθήκες διαβίωσης, το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο και επίπεδο υγείας, καθώς και το χαμηλό επίπεδο συμμετοχής στην εκπαίδευση και την απασχόληση, παρά τις προσπάθειες βελτίωσης από την Πολιτεία, αποτελούν μέχρι και σήμερα σημαντικά εμπόδια για την κοινωνική ένταξη, συμπερίληψη, ίση κοινωνική συμμετοχή και ευημερία των Ρομά.

Η νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030) αντανακλά τις αρχές του Ενεργητικού Κοινωνικού Κράτους με στόχο την προώθηση αναπτυξιακά προσανατολισμένων πολιτικών πρόληψης και καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Με βάση τις θεμελιώδεις αξίες της Ε.Ε. για μια κοινωνία ίσης μεταχείρισης, ίσων δικαιωμάτων και ευκαιριών για όλους, η ΕΣΚΕ Ρομά 2021- 2030 εστιάζει στην κοινωνική ένταξη, την ομαλή συνύπαρξη, τη δημιουργία αμοιβαίας εμπιστοσύνης και την ισότιμη συμμετοχή των Ρομά στον κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό και

[34] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2023). Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030 (1η ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ). Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2023/06/EL_%CE%95%CE%A3%CE%9A%CE%95-%CE%A1%CE%BF%CE%BC%CE%B1-2021_2030_FINAL_1st-REVISION_2023-05.04.2023.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

πολιτιστικό ιστό της χώρας. Επικεντρώνεται στη δημιουργία των προϋποθέσεων για την ενεργή συμμετοχή των Ρομά στα κοινωνικά δρώμενα ως Ελλήνων και Ευρωπαίων πολιτών και για την ισότιμη άσκηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους στην προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ζωή τους. Βασικός της πυρήνας είναι η ουσιαστική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των Ρομά μέσω ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης, της ενεργούς πολιτειότητας, της άρσης των όρων του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων.

Ειδικότερα, στόχος της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 είναι να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι πολλαπλές μορφές αποστέρησης που βιώνουν οι Ρομά και να προωθηθεί η ολοκληρωμένη ένταξή τους στον κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό ιστό της χώρας, με στοχευμένες (targeted) παρεμβάσεις στους τομείς της στέγασης, της υγειονομικής περίθαλψης, της εκπαίδευσης και της απασχόλησης και της ενίσχυσης της πρόσβασης σε γενικές (mainstream) πολιτικές ένταξης. Η καταπολέμηση φαινομένων χωρικού διαχωρισμού, η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, η στεγαστική αποκατάσταση, καθώς και η πρόσβαση σε βασικά κοινωνικά αγαθά αποτελούν κομβικούς στρατηγικούς στόχους. Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ενδυνάμωση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων των Ρομά, ιδιαίτερα των πιο ευάλωτων ομάδων, όπως οι γυναίκες και οι νέοι, αποβλέποντας στην ενεργή συμμετοχή τους στην τοπική κοινωνία. Επιπλέον, προωθείται η θέσπιση ρεαλιστικών και μετρήσιμων δεικτών παρακολούθησης και αξιολόγησης των μέτρων και δράσεων κοινωνικής ένταξης των Ρομά.

Μεθοδολογία εκπόνησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030

Η νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2030 εκπονήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ως επιτελικού φορέα για τον συντονισμό και την παρακολούθηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά σε εθνικό επίπεδο (π.δ. 84/2019 – Α΄123, π.δ.134/2017 – Α΄ 168) και ως Εθνικού Σημείου Επαφής της ΕΕ για θέματα Ρομά. Αποτελεί το αποτέλεσμα εις βάθος μελέτης με την επιστημονική υποστήριξη του Ερευνητικού Εργαστηρίου Κοινωνικής Διοίκησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ), σε συνέχεια αποτίμησης και επικαιροποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2011-2020.

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 είναι ο νέος θεσμικός οδικός χάρτης της Ελληνικής Πολιτείας, που συστηματοποιεί τις πρωτοβουλίες για την προώθηση της ισότητας, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της ουσιαστικής συμμετοχής των Ρομά στην ελληνική κοινωνία, στη βάση της ισότιμης και αποτελεσματικής άσκησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.

Η διαμόρφωση του πλαισίου της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 - 2030 αποτέλεσε μία σύνθετη συμμετοχική διαδικασία οριοθέτησης αρχών, στόχων και κοινωνικοπολιτικών προτεραιοτήτων, λαμβάνοντας υπόψη τα πορίσματα ανάλυσης των βασικών αξόνων του εσωτερικού και

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

εξωτερικού της περιβάλλοντος (όπως καταγράφηκαν με την χρήση της ανάλυσης PESTEL [P(olitical), E(conomic), S(ocio-cultural), T(echnological), E(nvironmental), L(egislative)] μέσω:

- της προκαταρκτικής διαβούλευσης με επιλεγμένους φορείς και αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινότητας των Ρομά,
- της μελέτης των κύριων εμποδίων και μορφών κοινωνικού αποκλεισμού της ομάδας στόχου στην Ελλάδα(μέσω δικτυακής ανάλυσης/βιβλιογραφικής έρευνας / έρευνας πεδίου),
- της αποτίμησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2011-2020 και του Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2017-2021,
- της κριτικής αξιοποίησης κρίσιμων συμπερασμάτων από την εφαρμογή των θεσμικών, επιχειρησιακών και χρηματοδοτικών παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της ένταξης των Ρομά σύμφωνα μετοπλαίσιο της ΕΕγια τις Εθνικές Στρατηγικές Ένταξης των Ρομά 2011-2020,
- της ενσωμάτωσης των νέων κατευθύνσεων, προτεραιοτήτων και στόχων σύμφωνα με το νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2021-2030,
- της ανάλυσης SWOT [S(trenghts), W(eaknesses), O(ppotunities), T(hreats) analysis].

Επιπλέον, ελήφθησαν υπόψη οι γενικές μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες και δράσεις προς την κατεύθυνση της ανασυγκρότησης της χώρας και της αναβάθμισης του κοινωνικού της ιστού, οι νέες στρατηγικές προτεραιότητες για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και οι νέοι στόχοι και γενικές κατευθύνσεις της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης.

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 αποτελεί αναγκαίο πρόσφορο όρο (enabling condition) στο πλαίσιο της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 για τον ειδικό στόχο "Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά" του ΕΚΤ. Η παρούσα Στρατηγική βασίζεται στη συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία και φορείς, καθώς και τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Τομεακών Προγραμμάτων.

Η νέα ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 ευθυγραμμίζεται με τις κατευθύνσεις και προτεραιότητες που έχουν τεθεί στο ευρωπαϊκό στρατηγικό πλαίσιο για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, 2020-2030, στη Σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 2021 (2021/C 93/01), καθώς και στις αρχές και στόχους του Σχεδίου Δράσης για τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Η νέα ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 αποτυπώνει και τεκμηριώνει τις στρατηγικές επιλογές του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με στόχο την αντιμετώπιση των

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

διαπιστωμένων και χρόνιων ζητημάτων κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά στην Ελλάδα. Επιπλέον, για να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις εθνικές και ευρωπαϊκές προκλήσεις που μπορεί να ανακύψουν και οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν τις μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες και δράσεις στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης, η νέα Στρατηγική έχει δυναμικό χαρακτήρα: προβλέπει στοχευμένα μέτρα μη εξαντλητικού χαρακτήρα ανά κατηγορία παρέμβασης, παρέχοντας τη δυνατότητα για αναγκαίες τροποποιήσεις ή και προσθήκη νέων παρεμβάσεων και διασφαλίζει την επίκαιρη προσαρμογή της νέας Στρατηγικής στις εκάστοτε κοινωνικο-οικονομικές ανάγκες προς όφελος της ομάδας στόχου. Εν τέλει, η νέα ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 μετουσιώνει σε στοχευμένες δράσεις και στόχους τη βούληση της Πολιτείας να αντιμετωπίσει ουσιαστικά και ριζικά όλα τα ανωτέρω.

Η νέα ΕΣΚΕ Ρομά διαρθρώνεται σε τέσσερις Πυλώνες που οριοθετούν τις βασικές προτεραιότητες δράσης της ελληνικής Πολιτείας την περίοδο 2021-2030:

ΠΥΛΩΝΑΣ Ι. «Πρόληψη και καταπολέμησητης φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά»

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «Ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε βασικές υπηρεσίες και αγαθά (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ. «Πρόληψη και καταπολέμηση των στερεοτύπων και των διακρίσεων σε βάρος των Ρομά»

ΠΥΛΩΝΑΣ IV. «Προώθηση της ενεργού συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή».

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 υιοθετεί μακροπρόθεσμους στρατηγικούς στόχους, οι οποίοι μετουσιώνονται σε στοχευμένα μέτρα που αφορούν αποκλειστικά στους Ρομά σε συνδυασμό με την ισότιμη συμμετοχή τους σε γενικά μέτρα υφιστάμενων και σχεδιαζόμενων στρατηγικών που αφορούν στις ευάλωτες ομάδες, αλλά και το γενικό πληθυσμό.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Κάθε Ρομά πρέπει να έχει πρόσβαση σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες.

Κάθε Ρομά πρέπει να έχει επικουρική πρόσβαση σε δημόσια προγράμματα εισοδηματικής ενίσχυσης.

Κάθε παιδί Ρομά πρέπει να έχει πρόσβαση σε προσχολική αγωγή και υποχρεωτική σχολική εκπαίδευση.

Κάθε νέος/α Ρομά πρέπει να υποστηρίζεται για να αποκτά επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση καθώς και ανώτατη εκπαίδευση.

Κάθε Ρομά πρέπει να υποστηρίζεται στην πρόσβαση σε απασχόληση και άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων.

Κάθε Ρομά πρέπει να έχει ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας.

Κάθε Ρομά πρέπει να έχει ισότιμη πρόσβαση σε επαρκή και βιώσιμη στέγαση μέσω δημόσιων πολιτικών κοινωνικής κατοικίας.

Κάθε Ρομά πρέπει να έχει πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες στέγασης (ύδρευση, ενέργεια, αποχέτευση).

Κάθε Ρομά πρέπει να υποστηρίζεται σε διαδικασίες διεκδίκησης των δικαιωμάτων του σε περιπτώσεις διακρίσεων σε βάρος του/της.

Κάθε Ρομά πρέπει να έχει πρόσβαση σε διαδικασίες διαβούλευσης και συμμετοχής σε ζητήματα ενδιαφέροντος του/της.

4.1.7 Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030 "Μια Ελλάδα με όλους, για όλους"[35]

Η Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030, με τίτλο "Μια Ελλάδα με όλους, για όλους", αποτελεί ένα εμβληματικό εγχείρημα που αποσκοπεί στην πλήρη συμπερίληψη των ατόμων με αναπηρία σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής της χώρας.

Θεμελιακές Αρχές της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030

[35] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. (2024). Μια Ελλάδα με Όλους για Όλους: Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030. Διαθέσιμο στο: https://amea.gov.gr/strategy/strategy-2024-2030

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Η Ελληνική Πολιτεία αναγνωρίζει την ισότητα, την ελευθερία, την κοινωνική δικαιοσύνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη διαφορετικότητα και τη μη διάκριση ως θεμελιακές της αξίες, οι οποίες, ως εκ τούτου, αποτελούν τη βάση της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030. Η θεώρηση της αναπηρίας που υιοθετεί η Εθνική Στρατηγική και το σύνολο των δράσεων που την συγκροτούν ακολουθεί τις προβλέψεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, αναφορικά με την αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία. Η Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030 στηρίζεται σε τρεις θεμελιακές αρχές που αποτελούν τη βάση για όλες τις δράσεις και πολιτικές που προτείνονται. Αυτές οι αρχές είναι οι εξής:

1. Προσβασιμότητα και Καθολικός Σχεδιασμός: Η αρχή της προσβασιμότητας αφορά στην ανάγκη εξασφάλισης ισότιμης πρόσβασης για όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως αναπηρίας, σε όλες τις εκφάνσεις του κοινωνικού, οικονομικού, πολιτικού και πολιτιστικού βίου. Η προσβασιμότητα σε όλες τις εκφάνσεις αποτελεί αυτοτελές δικαίωμα αλλά και αναγκαία συνθήκη για την άσκηση των υπολοίπων δικαιωμάτων και για την ισότιμη και πλήρη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στον ιδιωτικό και δημόσιο βίο. Η παρεμπόδιση -ακούσια ή εκούσια- που αποτρέπει την πρόσβαση σε υποδομές και εξοπλισμούς, αγαθά και υπηρεσίες, ενημέρωση, επικοινωνία και πληροφόρηση, διαδικασίες και πολιτικές, σε κάθε περίσταση συμπεριλαμβανομένων των έκτακτων συνθηκών, σε όλη την επικράτεια, αποτελεί στην πράξη αναίρεση θεμελιωδών δικαιωμάτων.

   Ο καθολικός σχεδιασμός (universal design) είναι η μεθοδολογία που υιοθετείται για τη δημιουργία αγαθών, υπηρεσιών, υποδομών και διαδικασιών που είναι προσβάσιμες σε όλους. Ο καθολικός σχεδιασμός διασφαλίζει ότι οι πολιτικές και τα νομοθετήματα αναπτύσσονται λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία εξ αρχής, αντί να επιδιώκεται η προσαρμογή τους εκ των υστέρων.

2. Ετερογένεια της Αναπηρίας: Η δεύτερη θεμελιακή αρχή αναγνωρίζει ότι η αναπηρία δεν είναι ομοιογενής έννοια, αλλά περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα καταστάσεων και αναγκών. Αυτές μπορεί να είναι σωματικές, κινητικές, ψυχοκοινωνικές, νοητικές/γνωστικές/αναπτυξιακές και αισθητηριακές, χρόνιες παθήσεις ή/και περιπτώσεις συνδυασμών αυτών (πολλαπλές αναπηρίες), ορατές και μη, μόνιμες αλλά και προσωρινές, καθώς και συσχετιζόμενες με την ηλικία. Η Εθνική Στρατηγική αναγνωρίζει την ανάγκη οι πολιτικές και οι στρατηγικές να προσαρμόζονται σε αυτή την ποικιλομορφία, διασφαλίζοντας ότι λαμβάνονται υπόψη όλες οι μορφές αναπηρίας. Αυτό σημαίνει ότι οι παρεμβάσεις πρέπει να είναι ευέλικτες και να προσαρμόζονται στις διαφορετικές ανάγκες και περιστάσεις κάθε ατόμου.

3. Πολλαπλότητα Αναπηρίας και Διακρίσεων: Η τρίτη θεμελιακή αρχή της στρατηγικής αναγνωρίζει ότι πολλά άτομα με αναπηρία βιώνουν πολλαπλές και διαθεματικές διακρίσεις. Οι πολλαπλές και διατομεακές (intersectional) διακρίσεις αποτελούν

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

βάση, επί της οποίας στοιχειοθετείται η απαίτηση για αυξημένες και στοχευμένες προσαρμογές, για την ουσιαστική άσκηση και απόλαυση δικαιωμάτων, όταν υφίστανται πολλαπλές και διασταυρωμένες ιδιότητες ευαλωτότητας και μορφές διακρίσεων στο ίδιο πρόσωπο. Η προαγωγή των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία ανεξαρτήτως φυλής, θρησκευτικών πεποιθήσεων, εθνοτικής καταγωγής, ηλικίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας, έκφρασης, χαρακτηριστικών φύλου ή/και οικογενειακής κατάστασης, χρήζει αυξημένης μέριμνας, για την επίτευξη μιας κοινωνίας ίσων ευκαιριών, ισότιμης πρόσβασης και συμμετοχής.

Σκοπός της Εθνικής Στρατηγικής

Βασικός σκοπός της Εθνικής Στρατηγικής είναι η διπλή σύγκλιση, δηλαδή η υλοποίηση δράσεων που θα επιφέρουν απτά και μετρήσιμα αποτελέσματα ως προς τη σταθερή μείωση -με στόχο την εξάλειψη- των διαφορών που υφίστανται τα άτομα με αναπηρία στους σχετικούς εθνικούς και ευρωπαϊκούς δείκτες που αποτυπώνουν το επίπεδο διαβίωσης, πρόσβασης και ισότητας, με:

(1) τα άτομα με αναπηρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά μέσο όρο, και

(2) τον γενικό πληθυσμό εντός της χώρας.

Μεθοδολογία της Εθνικής Στρατηγικής

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη διαμόρφωση της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030 βασίζεται σε μια ολιστική προσέγγιση, η οποία αντλεί άμεσα από την Ευρωπαϊκή Στρατηγική "Ένωση Ισότητας: Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021-2030". Η Εθνική Στρατηγική υιοθετεί τη φιλοσοφία, τη βασική διάρθρωση και το περιεχόμενο της Ευρωπαϊκής προσέγγισης, ενώ παράλληλα εναρμονίζεται με τις βασικές αρχές του Ευρωπαϊκού κεκτημένου και συντάσσεται με τους Ευρωπαϊκούς δείκτες παρακολούθησης που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο της υλοποίησής της.

Για την ανάπτυξη της Στρατηγικής, αξιοποιήθηκαν στατιστικά στοιχεία που συλλέγονται και επεξεργάζονται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) και το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της ΕΣΑμεΑ, προκειμένου να διασφαλιστεί η ακρίβεια και η αντιπροσωπευτικότητα των δεδομένων που χρησιμοποιούνται.

Η Στρατηγική υιοθετεί την παρουσίαση συγκεκριμένων δράσεων υλοποίησης και αναγνωρίζει ορισμένες από αυτές ως "Εμβληματικές Δράσεις", δίνοντας έμφαση σε βασικούς πυλώνες πολιτικής, όπως η καθολική προσβασιμότητα, η αποϊδρυματοποίηση και η δημιουργία συνθηκών αυτόνομης και ανεξάρτητης διαβίωσης στη βάση της ισοτιμίας και της μη διάκρισης. Εντός αυτής της προσέγγισης και υπό τη στοχοθεσία της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής, η Εθνική Στρατηγική αναπτύσσεται σε επτά πυλώνες στρατηγικής προτεραιότητας, που περιλαμβάνουν:

1. Καθολική προσβασιμότητα

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

2. Ανεξάρτητη διαβίωση στην κοινότητα
3. Πρόσβαση στην υγεία
4. Συμπερίληψη, καινοτομία και νέα προγράμματα σπουδών, επιμόρφωση και κατάρτιση
5. Πρόσβαση στην εργασία
6. Ορατότητα, αφύπνιση, ευαισθητοποίηση και ενημέρωση
7. Στήριξη της οικογένειας ατόμων με αναπηρία

Η ελαχιστοποίηση και η οριστική απαλοιφή των περιορισμών, εμποδίων και φραγμών που υφίστανται τα άτομα με αναπηρία κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αποτελεί βασικό στόχο της Εθνικής Στρατηγικής για το 2030.

4.1.8 Εθνική Στρατηγική για την Αποϊδρυματοποίηση

Η Αποϊδρυματοποίηση εντάσσεται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, το οποίο στηρίζεται στις αρχές της ισότιμης συμμετοχής, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων, της επιλογής και του ελέγχου της ζωής και στο δικαίωμα λήψης υποστήριξης σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες και χαρακτηριστικά των ωφελουμένων.

Το όραμα της στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης είναι η ανάπτυξη ενός σταθερού πλαισίου συστημάτων κοινωνικής υποστήριξης, έτσι ώστε τα παιδιά - με ιδιαίτερη έμφαση στα παραμελημένα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρίες – οι ενήλικες με αναπηρία και οι ηλικιωμένοι με διάφορες ανάγκες υποστήριξης να μπορούν να ενταχθούν πλήρως στην κοινωνία μέσω της παροχής υπηρεσιών στην κοινότητα. Προτεραιότητα θα δοθεί στην αποϊδρυματοποίηση των παιδιών και των ατόμων με αναπηρία.

Οι στρατηγικοί στόχοι καθορίζονται στην βάση των τριών διακριτών ωφελουμένων: στα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρίες, στους ενήλικες με αναπηρία και τους ηλικιωμένους. Κάθε προτεραιότητα εξειδικεύεται σε επιμέρους δράσεις.

Οι προτεραιότητες που τίθενται για τα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρία είναι:

1. Εξασφάλιση μιας σταθερής βάσης υπηρεσιών υποστήριξης με στόχο την ενίσχυση και ενδυνάμωση των οικογενειών, παιδιών και παιδιών με αναπηρία.
2. Ανάπτυξη μιας σειράς εναλλακτικών μέτρων φροντίδας για τα παιδιά που στερούνται γονικής μέριμνας - συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρία – σε ένα οικογενειακό περιβάλλον που προσομοιάζει με αυτό της φυσικής οικογένειας που στερούνται.
3. Σταδιακή μείωση υπηρεσιών κλειστής φροντίδας, επανένταξη των παιδιών και παιδιών με αναπηρία στο οικογενειακό τους περιβάλλον ή μετάβασή τους από τα ιδρύματα σε δομές υποστηριζόμενης διαβίωσης στην κοινότητα.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

4. Ενίσχυση, προώθηση και περαιτέρω ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων για παιδιά και παιδιά με αναπηρία.
5. Ανάπτυξη προγραμμάτων υποστήριξης των παιδιών και παιδιών με αναπηρία που εγκαταλείπουν τα ιδρύματα, καθώς και την μετέπειτα υποστήριξή τους.

Οι Προτεραιότητες που τίθενται για τους ενήλικες με αναπηρία είναι:

1. Σταδιακή μείωση των ιδρυμάτων και μετάβαση των ενηλίκων με αναπηρία σε δομές υποστηριζόμενης διαβίωσης στην κοινότητα.
2. Ανάπτυξη μιας σειράς υπηρεσιών στο πλαίσιο της κοινότητας.
3. Πρόληψη της δραματοποίησης.
4. Ανάπτυξη θεσμικού πλαισίου για την ενίσχυση της συμμετοχής των ενηλίκων με αναπηρία στην κοινότητα.

Οι Προτεραιότητες που τίθενται για τους ηλικιωμένους είναι:

1. Ανάπτυξη προγράμματος-πλαισίου που θα αναδείξει τις ανάγκες των ηλικιωμένων και τις σχετικές υπηρεσίες που τις καλύπτουν.
2. Ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης του εργατικού δυναμικού με στόχο την καλύτερη αντιμετώπιση των μεταβαλλόμενων αναγκών των ηλικιωμένων εργαζομένων.

4.1.9 Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη[36]

Τον Απρίλιο του 2013 εκπονήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών η πρώτη Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη πολιτών τρίτων χωρών με στόχο την οροθέτηση των βασικών αρχών και εθνικών στρατηγικών προτεραιοτήτων και πολιτικών του Υπουργείου για την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για την ένταξη των νομίμως διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία. Υπόβαθρο της Εθνικής Στρατηγικής αποτέλεσαν οι διεθνείς διαστάσεις που λάμβανε το μεταναστευτικό φαινόμενο με κεντρικό άξονα τις ανάγκες της ελληνικής πολιτείας, της ελληνικής αγοράς εργασίας και οικονομίας, καθώς και την εναρμόνιση με το ευρωπαϊκό πλαίσιο αρχών και αξιών.

Πλέον η ανάγκη για μια εκ βάθρων αναθεώρηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη γίνεται επιτακτική στο πλαίσιο των νέων αναγκών που προκύπτουν από διεθνείς και εσωτερικές συγκυρίες. Τα νέα αυτά δεδομένα αντικατοπτρίζονται σε πλήθος κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών εξελίξεων και δημιουργούν μια νέα βάση για την άσκηση μιας

[36] Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής. (2024). Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη. Διαθέσιμο στο: https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/%CE%926.-%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-2019.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

σύγχρονης πολιτικής για την υποδοχή και την ένταξη, με διαφορετικές προτεραιότητες και στοχεύσεις.

Συγκεκριμένα, η νέα Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη αντικατοπτρίζει τις εξής πραγματικότητες που διαμορφώθηκαν πριν την εκπόνησή της και έθεσαν τις βάσεις της:

α) τη μαζική ροή μεικτών μεταναστευτικών ρευμάτων καθώς και αιτούντων/αιτουσών διεθνούς προστασίας και μεταναστών/μεταναστριών από εμπόλεμες περιοχές που αντιμετωπίζουν υψηλά ποσοστά ανεργίας και φτώχειας, με αυξημένο αριθμό ευάλωτων ατόμων (παιδιά, γυναίκες, άτομα με μετατραυματικές διαταραχές),

β) τη σύσταση και τη λειτουργία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής (Π.Δ. 123/2016), υπό το φως των νέων εξελίξεων στον τομέα της μετανάστευσης, με βασικές αρμοδιότητές του τη δημιουργία ενός συστήματος υποδοχής και υποστήριξης μεταναστών/μεταναστριών, αιτούντων/αιτουσών διεθνούς προστασίας και των δικαιούχων αυτής, τη διασφάλιση της νόμιμης διαμονής τους στη χώρα, καθώς και την πρόβλεψη και το σχεδιασμό δράσεων και προγραμμάτων με στόχο την ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία, διατηρώντας και προστατεύοντας παράλληλα την κοινωνική συνοχή,

γ) την οικονομική ύφεση στην οποία βρίσκεται η χώρα κατά την τελευταία δεκαετία, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας των νόμιμων μεταναστών/μεταναστριών, τη γενικότερη συρρίκνωση των θέσεων εργασίας και τη δυσκολία ένταξης στην αγορά εργασίας των νεοεισελθέντων ατόμων,

δ) την ανάγκη μεγαλύτερης και πιο ενεργούς συμμετοχής και άλλων θεσμικών και μη συμμετεχόντων στη διαδικασία της υποδοχής και της ένταξης, και ειδικότερα τοπικών παραγόντων όπως είναι οι δήμοι, οι οποίοι καλούνται να παίξουν κομβικό και καίριο ρόλο σε αυτήν την προσπάθεια,

ε) τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (Τ.Α.Μ.Ε.), καθώς και της λειτουργίας Ειδικής Γραμματείας για τη διαχείρισή του εντός του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης (Ν. 4375/2016), με στόχο τη χρηματοδοτική υποστήριξη των προσπαθειών των κρατών-μελών για την υιοθέτηση και ανάπτυξη ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου και μετανάστευσης (Common European Asylum System), μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής ένταξης νομίμων μεταναστών/μεταναστριών και δικαιούχων διεθνούς προστασίας καθώς και μιας αποτελεσματικής πολιτικής επιστροφών, τηρώντας τις αρχές της αξιοπρέπειας και της διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων,

στ) τη βούληση της πολιτικής ηγεσίας για τη δημιουργία ενός κοινού πλαισίου για την υποδοχή και την ένταξη πολιτών τρίτων χωρών με όρους ισότητας και νομιμότητας, το οποίο θα καλλιεργεί την ουσιαστική ανταλλαγή ανάμεσα σε διαφορετικές κουλτούρες, θα ενισχύει το θετικό αντίκτυπο των ενταξιακών παρεμβάσεων στην τοπική οικονομία και κοινωνία, και, εν τέλει, θα θέτει τις βάσεις για μια κοινωνία ανοιχτή, δυναμική και ποικιλόμορφη,

θ) τη θέσπιση και σύσταση θεσμικών οργάνων οριζόντιου χαρακτήρα με στόχο το συντονισμό και την εποπτεία της υλοποίησης σχεδίων δράσης τα οποία διασφαλίζουν την κοινωνική

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

συνοχή, επιχειρούν να καταπολεμήσουν την ξενοφοβία και το ρατσισμό και προωθούν το σχεδιασμό δράσεων κοινωνικής πολιτικής, όπως ο Εθνικός Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, και το Κυβερνητικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΥ.Σ.ΚΟΙ.Π.),

η) την ανάγκη για την εξασφάλιση του γενικού συντονισμού και της ευρύτερης πολιτικής συνοχής μεταξύ συναρμόδιων Υπουργείων και λοιπών φορέων έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί η δυναμική και η αποτελεσματικότητα της Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη.

Τα νέα αυτά δεδομένα υπαγόρευσαν μια επανεξέταση των στοχεύσεων της ελληνικής πολιτείας στον τομέα της μετανάστευσης, η οποία αντικατοπτρίζεται στην Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη.

Η Στρατηγική ορίζει τη μετανάστευση ως πολυδιάστατο φαινόμενο που συνδέεται με κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές μεταβολές. Δίνει έμφαση στη διάκριση μεταξύ μεταναστών και δικαιούχων διεθνούς προστασίας, ενώ αναδεικνύει την πολυπλοκότητα της ένταξης ως διαδικασίας που περιλαμβάνει πρόσβαση σε βασικά αγαθά (στέγαση, υγεία, εκπαίδευση, εργασία) αλλά και προσαρμογή σε νέες κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες.

Στο θεωρητικό επίπεδο παρουσιάζονται τα μοντέλα ένταξης:

- το αφομοιωτικό,
- το πολυπολιτισμικό (φιλελεύθερο/κοινωνικό),
- το ευρωπαϊκό μοντέλο κοινωνικής ένταξης, που προωθεί τον διαπολιτισμικό διάλογο.

Για την Ελλάδα υιοθετείται ένα νέο κοινωνικό μοντέλο ένταξης, προσαρμοσμένο στις εγχώριες ιδιαιτερότητες, με τελικό στόχο τη διαπολιτισμικότητα και την κοινωνική συνοχή. Κεντρικοί πυλώνες είναι η ενεργός συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η συνεργασία με ΜΚΟ και διεθνείς οργανισμούς και η ισότιμη συμμετοχή των μεταναστών στην κοινωνία.

Η στρατηγική οργανώνεται σε δύο επίπεδα:

1. Υποδοχή (αιτούντες άσυλο) – εξασφάλιση στέγασης, υγειονομικής περίθαλψης και βασικών συνθηκών διαβίωσης.
2. Ένταξη (δικαιούχοι διεθνούς προστασίας και μετανάστες) – πρόσβαση στην εκπαίδευση, εργασία, κοινωνική ασφάλιση, συμμετοχή στα κοινά.

Οι άξονες πολιτικής περιλαμβάνουν:

- συνεργασία με την Αυτοδιοίκηση,
- ισότιμη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες,
- προώθηση της εκπαίδευσης και της απασχόλησης,
- ενίσχυση της διαπολιτισμικότητας,

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

- συμμετοχή στα κοινά,
- καταπολέμηση ρατσισμού και ξενοφοβίας,
- στοχευμένες πολιτικές για ευάλωτες ομάδες (παιδιά, γυναίκες, ασυνόδευτοι ανήλικοι, δεύτερη γενιά).

Τέλος, προβλέπονται μέσα υλοποίησης: αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων (ιδίως του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ), διυπουργικός συντονισμός, συνεργασία με κοινωνικούς και ιδιωτικούς φορείς, καθώς και συστηματική αξιολόγηση της εφαρμογής.

Η στρατηγική επιδιώκει τη διαμόρφωση μιας ανοιχτής, δυναμικής και πολυπολιτισμικής κοινωνίας, όπου η ένταξη δεν αποτελεί μονομερή διαδικασία αλλά αμφίδρομη προσαρμογή μεταναστών και κοινωνίας υποδοχής, με βασική αρχή τον σεβασμό των δικαιωμάτων, της ισότητας και της κοινωνικής συνοχής.

4.1.10 Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Αστεγίας 2023-2027[37]

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Αστεγίας 2023-2027 πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο σχέδιο που διαρθρώνεται σε επτά πυλώνες. Περιλαμβάνει δράσεις συνολικού προϋπολογισμού 72 εκατ. ευρώ που εκτιμάται ότι θα βοηθήσουν περί τα 5.700 νοικοκυριά και θα υλοποιηθούν από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας.

Το Σχέδιο προδιαγράφει παρεμβάσεις που αφενός διευκολύνουν την πρόσβαση σε κατάλληλη και αξιοπρεπή στέγαση για ευάλωτους πολίτες, αφετέρου στοχεύουν στην πρόληψη του φαινομένου της αστεγίας. Μακροπρόθεσμος στόχος είναι η μόνιμη αντιμετώπιση των προβλημάτων στέγασης για όλους τους Έλληνες, με αξιοποίηση εθνικών και ευρωπαϊκών πόρων (ΕΣΠΑ, Ταμείο Ανάκαμψης).

Στις σημαντικότερες δράσεις του σχεδίου περιλαμβάνονται οι παρακάτω τρεις:

1. Το Πρόγραμμα «Κάλυψη» μέσω του οποίου θα αξιοποιηθεί το υφιστάμενο απόθεμα διαμερισμάτων του προγράμματος «ΕΣΤΙΑ» για την υλοποίηση προγράμματος κοινωνικής κατοικίας. Στόχος είναι η διάθεση τουλάχιστον 1.000 διαμερισμάτων ως κοινωνικές κατοικίες σε νέους ηλικίας 25-39 ετών, δικαιούχους του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, χωρίς ιδιόκτητη πρώτη κατοικία. Το πρόγραμμα που έχει προϋπολογισμό 21,5 εκατ. ευρώ θα καλύπτει το κόστος μίσθωσης της κατοικίας για διάστημα τριών ετών και τυχόν δαπάνες επισκευών, όπου απαιτείται. Οι πρώτες κατοικίες θα παραδοθούν εντός του Μαρτίου.

[37] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. (2023). Τι περιλαμβάνει το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη στήριξη των αστέγων. Διαθέσιμο στο: https://ypergasias.gov.gr/ti-perilamvanei-to-ethniko-schedio-drasis-gia-ti-stirixi-ton-astegon/

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

2. Το πρόγραμμα «Στέγαση και Εργασία για τους αστέγους» που μετατράπηκε από πιλοτικό σε μόνιμο εργαλείο κοινωνικής πολιτικής και λειτουργεί σε 43 Δήμους σε όλη τη χώρα παρέχοντας επιδότηση ενοικίου στους ωφελούμενους για δυο χρόνια. κάλυψη βασικών δαπανών για οικοσκευές και πληρωμή λογαριασμών ΔΕΚΟ και επιδότηση του μισθού και των ασφαλιστικών εισφορών για ένα χρόνο για εξεύρεση εργασίας σε ιδιωτικές επιχειρήσεις ή για τη δημιουργία επιχείρησης. Στόχος, είναι η επανένταξη 800 ωφελούμενων.

Το πιλοτικό πρόγραμμα Κοινωνικής Κατοικίας που και θα υλοποιηθεί στους Δήμους Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Στοχεύει στην πρόληψη και την αντιμετώπιση του αποκλεισμού από κατοικία ευάλωτων ομάδων που απειλούνται ή αντιμετωπίζουν έλλειψη στέγης, κάνοντας χρήση μέρους του ιδιωτικού και δημόσιου στεγαστικού αποθέματος που δεν χρησιμοποιείται. Προβλέπεται μάλιστα η επέκτασή και σε άλλους μεγάλους δήμους της χώρας μέσω της ένταξής του στο νέο ΕΣΠΑ 2021-2027.

4.1.11 Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού 2021-2023[38]

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΕΣΔΔΠ) συγκροτεί το κεντρικό πολιτικό και στρατηγικό πλαίσιο της ελληνικής πολιτείας για την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων των παιδιών. Εκπονήθηκε σε συμμόρφωση με τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας, ιδίως τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989), αλλά και σε συντονισμό με τις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές, όπως η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δικαιώματα του Παιδιού (2021) και η Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα Παιδιά (2021). Στόχος του είναι να παρέχει ένα συνεκτικό πλαίσιο πολιτικών που ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των παιδιών, με έμφαση σε εκείνα που βιώνουν συνθήκες φτώχειας, αποκλεισμού ή πολλαπλών ανισοτήτων.

Το Σχέδιο στηρίζεται σε μια σειρά θεματικών αξόνων, που αποτυπώνουν τις προτεραιότητες της Πολιτείας:

1. Καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και των επιπτώσεων της στα παιδιά
2. Δικαιοσύνη φιλική προς τα παιδιά
3. Προστασία των παιδιών στο πλαίσιο των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών
4. Διασφάλιση του δικαιώματος των παιδιών στην Υγεία
5. Δικαιώματα των παιδιών στην εκπαίδευση
6. Προστασία της οικογένειας και των παιδιών στην Κοινότητα – Αποϊδρυματοποίηση
7. Οριζόντια δράση για τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρίες και διεθνής προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού

[38] Υπουργείο Δικαιοσύνης. (2021). Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Ανακτήθηκε από:https://www.ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2021/12/National_Action_Plan_for_the_Rights_of_the_Child.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Το ΕΣΔΔΠ φιλοδοξεί να διαμορφώσει μια συνεκτική, ανθρωποκεντρική και μακροπρόθεσμη πολιτική για τα παιδιά, η οποία θα μειώσει δραστικά την παιδική φτώχεια, θα εξαλείψει τις διακρίσεις και θα εξασφαλίσει την πλήρη συμμετοχή όλων των παιδιών στην κοινωνία. Η προσέγγισή του εστιάζει στην ισότητα των ευκαιριών, στην κοινωνική ένταξη και στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που εγγυάται σε κάθε παιδί αξιοπρέπεια, ασφάλεια και προοπτική.

4.1.12 Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη πολιτών τρίτων χωρών

Η Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη (ΕΣΕ) αποτυπώνει την οπτική και τον σχεδιασμό του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου για τα δικαιώματα των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και των μεταναστών και λαμβάνει υπόψη τη μαζική ροή μεικτών μεταναστευτικών ρευμάτων, καθώς και αιτούντων διεθνούς προστασίας, αλλά και την οικονομική ύφεση της χώρας κατά την περίοδο 2009-2019.

Ως πυρήνα της θέτει την ένταξη σε τοπικό επίπεδο, δημιουργώντας τη βάση για την ενεργό εμπλοκή και συμμετοχή διαφόρων θεσμικών ή/και τοπικών παραγόντων στη διαδικασία της ένταξης, όπως είναι οι Δήμοι και οι Περιφέρειες, καθιστώντας την τοπική αυτοδιοίκηση βασικό συνδιαμορφωτή και φορέα υλοποίησης ενταξιακών πρωτοβουλιών με συντονισμό από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου.

Για να επιτευχθεί αυτό, προτείνει μια νέα πολιτική προσέγγιση για την ένταξη πολιτών τρίτων χωρών, η οποία ενθαρρύνει αφενός μεν την ουσιαστική κατανόηση ανάμεσα σε διαφορετικές κουλτούρες, αλλά παράλληλα ενισχύει τον θετικό και αναπτυξιακό αντίκτυπο των ενταξιακών παρεμβάσεων στις τοπικές οικονομίες και κοινωνίες και θέτει τις βάσεις για μια ανοιχτή κοινωνία. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η κοινωνία υποδοχής έχει ουσιαστικό και βαρύνοντα ρόλο.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη αποτελεί ο γενικός και οριζόντιος συντονισμός και η διασφάλιση της συνοχής των ενταξιακών πολιτικών μεταξύ συναρμόδιων Υπουργείων και λοιπών φορέων, η οποία εναρμονίζεται με τη συνολική πολιτική της κυβέρνησης για τη δημιουργία εθνικών μηχανισμών για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής.

Οι βασικοί άξονες του σχεδιασμού του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου είναι: η πρώιμη ένταξη των αιτούντων άσυλο, η κοινωνική ένταξη των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, η πρόληψη και αποτελεσματική προστασία από κάθε μορφή βίας, εκμετάλλευσης και κακοποίησης και τέλος η παρακολούθηση της ενταξιακής πορείας.

Για τον πρώτο άξονα των δράσεων πρώιμης ένταξης των αιτούντων άσυλο οι βασικοί στόχοι είναι: Η διασφάλιση ασφάλειας και προστασίας, η διασφάλιση πρόσβασης στα δικαιώματα και υπηρεσίες, η διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών και η προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής. Οι βασικές επιδιώξεις του πρώτου άξονα είναι: Η διασφάλιση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος διαβίωσης, ειδικά για γυναίκες, παιδιά και άτομα με αυξημένες ανάγκες φροντίδας και υποδοχής, ο έγκαιρος εντοπισμός και διαχείριση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

περιπτώσεων χρόνιων προβλημάτων ψυχικής υγείας και / ή αναπηριών, η προώθηση της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, η προώθηση προγραμμάτων απεξάρτησης από ναρκωτικές ουσίες, η ενίσχυση της πρόσβασης στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση, η εξασφάλιση πρόσβασης σε περιεκτικές και ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, τις νομικές επιλογές και τους νόμους, η προώθηση φιλικών προς τα παιδιά πληροφοριών και η ενίσχυση της συμμετοχής των παιδιών σε όλες τις αποφάσεις που τους επηρεάζουν, η εξασφάλιση πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση, η εξοικείωση με τους δημοκρατικούς θεσμούς, το κράτος δικαίου κ.λπ.,η ευαισθητοποίηση σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων, τον σεβασμό της πολυμορφίας και τις συνεκτικές κοινότητες και τέλος η ενίσχυση της ανάπτυξης δεξιοτήτων ζωής,

Για τον δεύτερο άξονα της κοινωνικής ένταξης των δικαιούχων διεθνούς προστασίας οι βασικοί στόχοι είναι: Η βραχυπρόθεσμη και στοχευμένη στήριξη για τη διευκόλυνση της αυτονομίας, η διασφάλιση της πρόσβασης στα δικαιώματα και η ανάπτυξη συνεκτικών κοινοτήτων. Οι βασικές επιδιώξεις προς αυτή την κατεύθυνση είναι : Οι βασικές επιδιώξεις του δεύτερου άξονα είναι: Η ένταξη των προσφύγων σε προγράμματα διευκόλυνσης της αυτονομίας , η ανάπτυξη προγραμμάτων ταχείας διαδικασίας για τη διευκόλυνση της άμεσης πρόσβασης των αναγνωρισμένων προσφύγων στην αγορά εργασίας, η προώθηση της σωματικής και ψυχικής υγείας και ευημερίας των δικαιούχων διεθνούς προστασίας ,η διασφάλιση της πρόσβασης στη σχολική εκπαίδευση για ανηλίκους και ενηλίκους, η ενίσχυση της απασχολησιμότητας και της πρόσβασης στην απασχόληση, η διασφάλιση της πρόσβασης σε αξιόπιστες πληροφορίες και υπηρεσίες, η δημιουργία ευκαιριών στέγασης, η προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της συμμετοχής των γυναικών και των νέων στην κοινότητα, η ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα που σχετίζονται με το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την κοινωνική συνοχή και την ένταξη, η προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής, η ανάπτυξη ευκαιριών απασχόλησης για τον τοπικό πληθυσμό και τους πρόσφυγες σε τοπικό επίπεδο και τέλος η εξασφάλιση εναρμονισμένης γεωγραφικής κατανομής των δικαιούχων διεθνούς προστασίας σε ολόκληρη την Ελλάδα.

Για τον τρίτο άξονα της πρόληψης και αποτελεσματικής προστασίας από κάθε μορφή βίας, εκμετάλλευσης και κακοποίησης οι βασικοί στόχοι είναι: Η δημιουργία οικολογικού πλαισίου για την πρόληψη της βίας, της εκμετάλλευσης και της κακοποίησης και η ενίσχυση των μηχανισμών παραπομπής για θύματα βίας, εκμετάλλευσης και κακοποίησης. Οι βασικές επιδιώξεις προς αυτή την κατεύθυνση είναι: Η ενίσχυση της πρωτογενούς, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας πρόληψης της βίας με βάση το φύλο, της κακοποίησης παιδιών και της εμπορίας ανθρώπων (σε ατομικό, διαπροσωπικό, κοινοτικό και πολιτικό επίπεδο · σε εγκαταστάσεις πρώτης υποδοχής και στην κοινότητα · εστίαση στις γυναίκες και τα παιδιά), ο καθορισμός προτύπων για την προστασία των γυναικών, των παιδιών και των ατόμων με αυξημένες ανάγκες φροντίδας, η καταπολέμηση της ξενοφοβίας, των διακρίσεων και της ριζοσπαστικοποίησης, η εξασφάλιση αποτελεσματικής αντίδρασης στη βία, την

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

εκμετάλλευση και την κακοποίηση και η ενίσχυση των κρατικών μηχανισμών παρακολούθησης.

Για τον τέταρτο άξονα της παρακολούθησης της ενταξιακής πορείας οι βασικές επιδιώξεις είναι: Η διασφάλιση της ικανότητας των δικαιούχων διεθνούς προστασίας σε αυτόνομη διαβίωση, η ανάπτυξη βάσης δεδομένων και πληροφορικής τόσο σε επίπεδο υπουργείου όσο και σε επίπεδο δήμου, και η παρακολούθηση της προόδου της ένταξης των δικαιούχων μέσω κοινώς αποδεκτών και συγκρίσιμων δεικτών ένταξης.

4.1.13 Εθνική Στρατηγική για τα Ασυνόδευτα Ανήλικα

Η Εθνική Στρατηγική για την Προστασία των Ασυνόδευτων Ανηλίκων αποτελεί ένα εξειδικευμένο πλαίσιο πολιτικής, εναρμονισμένο με τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού (ν. 2101/1992) και τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Στόχος της είναι η προστασία, φροντίδα και κοινωνική ένταξη των ασυνόδευτων παιδιών που φτάνουν στην Ελλάδα χωρίς τους φροντιστές τους. Η Στρατηγική βασίζεται στον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, στην πρόσβαση σε ασφάλεια, εκπαίδευση, υγεία και ψυχοκοινωνική υποστήριξη, καθώς και στη δημιουργία βιώσιμων μηχανισμών μετάβασης στην ενηλικίωση. Προβλέπει τη χαρτογράφηση όλων των δομών φιλοξενίας και την ενίσχυση της συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ, ώστε να εξασφαλιστεί μια συνεκτική αλυσίδα προστασίας για κάθε παιδί.

4.1.14 Εθνική Στρατηγική για τις Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης (ΕΠΑ)

Η Εθνική Στρατηγική για τις Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης (ΕΠΑ) εκπονήθηκε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ενίσχυσης της Απασχόλησης και τη ΔΥΠΑ, με επιστημονική υποστήριξη του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Αποτελεί ένα ολιστικό στρατηγικό πλαίσιο για την περίοδο 2022–2030, που συνδυάζει ενεργητικές και παθητικές πολιτικές της αγοράς εργασίας. Η στρατηγική επιδιώκει να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων απασχόλησης, να ενισχύσει την επανένταξη των ανέργων και να διασφαλίσει ότι τα συστήματα κατάρτισης και επανακατάρτισης ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της αγοράς. Παράλληλα, συνδέεται με τον ανασχεδιασμό των ενεργητικών πολιτικών (Αναγκαίος Πρόσφορος Όρος 4.1 του ΕΣΠΑ 2021–2027), υπερβαίνοντας όμως τις τυπικές απαιτήσεις και προσδιορίζοντας ένα μακροπρόθεσμο όραμα για την ενίσχυση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής.

4.1.15 Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για τη Μακροχρόνια Φροντίδα

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για τη Μακροχρόνια Φροντίδα ανταποκρίνεται στην αυξανόμενη ζήτηση για υπηρεσίες φροντίδας σε ένα δημογραφικά μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Επιδιώκει τη δημιουργία ενός προσβάσιμου, ποιοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος μακροχρόνιας φροντίδας, που θα καλύπτει ηλικιωμένους και άτομα

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

με αναπηρία. Η Στρατηγική δίνει έμφαση στην ανεξάρτητη διαβίωση, στην ολοκληρωμένη υποστήριξη φροντιστών και στην ενίσχυση της κοινοτικής φροντίδας έναντι του ιδρυματικού μοντέλου. Παράλληλα, επιδιώκει την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας σχετικά με τις ανάγκες των ωφελούμενων και την υιοθέτηση της αρχής της αλληλεγγύης στη μακροχρόνια φροντίδα. Επίσης, το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για τη Μακροχρόνια Φροντίδα προωθεί τη διασύνδεση υγειονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών, συμβάλλοντας στην ποιότητα ζωής των πολιτών και στη βιωσιμότητα του κοινωνικού κράτους.

4.1.16 Εθνική Στρατηγική για την Απασχόληση των Νέων

Η Εθνική Στρατηγική για την Απασχόληση των Νέων αποτελεί ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και τη βελτίωση της απασχολησιμότητάς τους στην Ελλάδα. Εκπονήθηκε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ενίσχυσης της Απασχόλησης, τη ΔΥΠΑ και το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Η ΕΝ ΛΟΓΩ Στρατηγική εστιάζει στη διευκόλυνση της μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία, στην αναβάθμιση δεξιοτήτων και στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των νέων. Συνδέεται άμεσα με την Ενισχυμένη Εγγύηση για τη Νεολαία, ενώ στοχεύει στη δημιουργία ενός ανθεκτικού και δίκαιου εργασιακού περιβάλλοντος. Με αυτόν τον τρόπο, συμβάλλει στη συγκράτηση του ανθρώπινου δυναμικού στη χώρα και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσω της ενεργούς συμμετοχής των νέων στην οικονομική ζωή.

4.1.17 Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων (2021–2025)

Η Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων 2021–2025 (ΕΣΔΙΦ) αποτυπώνει τη δέσμευση της Ελλάδας στην εφαρμογή πολιτικών ισότητας, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις. Αναπτύσσεται σε μια περίοδο κοινωνικών ανακατατάξεων λόγω της πανδημίας και στοχεύει στην εξάλειψη των έμφυλων ανισοτήτων, στην ενδυνάμωση των γυναικών και στην πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας. Κομβικό εργαλείο αποτελεί το Δίκτυο Δομών Ισότητας, που περιλαμβάνει 43 Συμβουλευτικά Κέντρα, 19 Ξενώνες Φιλοξενίας και τη Γραμμή SOS 15900. Η στρατηγική οργανώνεται γύρω από τέσσερις άξονες: πρόληψη βίας, ισότιμη συμμετοχή στην εργασία, εκπροσώπηση στη λήψη αποφάσεων και ενσωμάτωση της οπτικής του φύλου σε όλες τις δημόσιες πολιτικές.

4.1.18 Εθνική Στρατηγική για την Κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ+

Η Εθνική Στρατηγική για την Κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ+ συνιστά την πρώτη θεσμική προσπάθεια της χώρας για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων και την ισότιμη συμμετοχή των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Υιοθετεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που περιλαμβάνει δράσεις για την πρόληψη των διακρίσεων, τη βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση, την υγεία και την απασχόληση, καθώς και την ενίσχυση της ορατότητας και εκπροσώπησης. Ενσωματώνει την αρχή της ίσης μεταχείρισης και την προστασία από ρητορική μίσους και βία. Παράλληλα, προβλέπει την εκπαίδευση δημοσίων λειτουργών και την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας, ενισχύοντας το δικαίωμα όλων να ζουν ελεύθερα και χωρίς διακρίσεις.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

4.1.19 Εθνικό Σχέδιο Δράσης Δημόσιας Υγείας 2021–2025

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία 2021–2025 αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη στρατηγική για τη Δημόσια Υγεία στην Ελλάδα. Αναπτύχθηκε μετά τον COVID-19 και σηματοδοτεί τη μετάβαση σε ένα σύγχρονο, προληπτικό και διατομεακό σύστημα δημόσιας υγείας. Στόχος του είναι η προάσπιση της υγείας του πληθυσμού μέσω της πρόληψης, της έγκαιρης διάγνωσης και της μείωσης των ανισοτήτων στην πρόσβαση σε υπηρεσίες. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 4675/2020, οι βασικές Αρχές του Σχεδίου είναι η προαγωγή της υγείας, η προστασία ευάλωτων ομάδων, η διατομεακή συνεργασία και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας του συστήματος. Το Σχέδιο αυτό ενισχύει τον κοινωνικό ρόλο του Κράτους, προάγοντας την ισότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω ενός ενιαίου πλαισίου για την υγεία και την κοινωνική ευημερία.

4.1.20 Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την «Ευρωπαϊκη Εγγύηση για το Παιδί» (National Action Plan for the European Child Guarantee)[39]

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την «Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί» (2022) αποτελεί την απάντηση της ελληνικής Πολιτείας στη δέσμευση που ανέλαβαν τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με βάση τη Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Στόχος του είναι η διασφάλιση ότι όλα τα παιδιά στην Ελλάδα, και ιδίως όσα ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, έχουν ουσιαστική και αποτελεσματική πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες υψηλής ποιότητας.

Το Σχέδιο Δράσης διαρθρώνεται γύρω από πέντε καίριους άξονες:

- Προσχολική αγωγή και παιδική φροντίδα: καθολική πρόσβαση όλων των παιδιών, με έμφαση στην ισότιμη ένταξη παιδιών Ρομά, μεταναστών και παιδιών με αναπηρία.
- Εκπαίδευση και σχολικές δραστηριότητες: πρόληψη της σχολικής διαρροής, παροχή δωρεάν εκπαιδευτικών υλικών, ενισχυτική διδασκαλία και προγράμματα πολιτιστικών/αθλητικών δραστηριοτήτων.
- Υγειονομική περίθαλψη: καθολική πρόσβαση σε υπηρεσίες πρωτοβάθμιας υγείας, πρόληψης και ψυχικής υγείας, με ανάπτυξη εξειδικευμένων δομών για παιδιά και εφήβους.

[39] Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων. (2022). Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΓΓΥΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ». Ανακτήθηκε από: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/social-protection-social-inclusion/addressing-poverty-and-supporting-social-inclusion/investing-children/european-child-guarantee/national-action-plans-and-progress-reports_en

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

- Υγιεινή διατροφή: καθιέρωση δωρεάν σχολικών γευμάτων σε ολοένα περισσότερες σχολικές μονάδες, ενίσχυση προγραμμάτων διατροφικής αγωγής και καταπολέμηση του υποσιτισμού.
- Αξιοπρεπής στέγαση: πολιτικές αποϊδρυματοποίησης, προώθηση της αναδοχής και υιοθεσίας, αλλά και δράσεις για την υποστήριξη αστέγων οικογενειών με παιδιά.

Παράλληλα, το Σχέδιο ενσωματώνει οριζόντιες προτεραιότητες όπως η προστασία παιδιών με αναπηρία, η καταπολέμηση των διακρίσεων, η ενίσχυση της συμμετοχής των παιδιών στη λήψη αποφάσεων και η συστηματική παρακολούθηση της προόδου μέσω δεικτών και εκθέσεων αξιολόγησης.

Η χρηματοδότηση προέρχεται από εθνικούς πόρους αλλά και από ευρωπαϊκά ταμεία, κυρίως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το νέο ΕΣΠΑ 2021–2027. Η υλοποίηση συντονίζεται από τα αρμόδια υπουργεία (Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Παιδείας, Υγείας, Εσωτερικών), με την υποστήριξη των Περιφερειών και των κοινωνικών φορέων.

Συνολικά, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την «Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί» φιλοδοξεί να αποτελέσει εργαλείο ολοκληρωμένης κοινωνικής πολιτικής, που θα μειώσει τα ποσοστά παιδικής φτώχειας και θα ενισχύσει τη συνοχή, διασφαλίζοντας σε όλα τα παιδιά ισότιμη εκκίνηση στη ζωή.

4.1.21 Ενισχυμένη Εγγύηση για τη Νεολαία

Η Ενισχυμένη Εγγύηση για τη Νεολαία αφορά στη δέσμευση που ανέλαβαν τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι όλοι οι νέοι κάτω των 30 ετών, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή Σύσταση της 30ης Οκτωβρίου 2020, θα λαμβάνουν ποιοτική προσφορά απασχόλησης, συνεχούς εκπαίδευσης, μαθητείας, πρακτικής άσκησης, εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που χάνουν τη δουλειά τους ή εξέρχονται από την επίσημη εκπαίδευση.

Οι εγγυήσεις για τη νεολαία μετατόπισαν το κέντρο βάρους στην έγκαιρη παρέμβαση και την προσέγγιση των νέων εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης, και ταυτόχρονα φώτισαν τα κενά που υπάρχουν στην παροχή υπηρεσιών προς τους άνεργους νέους. Ως αποτέλεσμα, οι περισσότερες δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης βελτίωσαν και επέκτειναν τις υπηρεσίες τους προς τους νέους σχετικά με τη μαθητεία και την πρακτική άσκηση, γεγονός που συνέβαλε στην βελτίωση της ζωής εκατομμυρίων νεαρών Ευρωπαίων, καθώς τους βοήθησε να προετοιμάζονται καλύτερα για την αγορά εργασίας και να αποκτούν τις απαιτούμενες δεξιότητες.

Η Επιτροπή συνεχίζει να στηρίζει την πλήρη ανάπτυξη των εθνικών προγραμμάτων εγγυήσεων για τη νεολαία. Η δέσμευσή της μάλιστα, όσον αφορά στις εγγυήσεις για τη νεολαία επαναλαμβάνεται και ανταποκρίνεται στους στόχους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως τούτοι προσδιορίζονται στο Σχέδιο Δράσης για την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Η νέα Στρατηγική, υπό το πρίσμα της ενισχυμένης εγγύησης περιλαμβάνει στοχευμένες δράσεις για την συγκεκριμένη ομάδα στόχο (βλ. 3ος επιχειρησιακός άξονας) έχοντας λάβει υπόψη της ειδικότερες στοχεύσεις, όπως:

- ✓ την πλήρη και βέλτιστη χρήση των διαθέσιμων κεφαλαίων (εθνικών και ενωσιακών) που απαιτούνται για την εφαρμογή των μέτρων στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής,
- ✓ τις ανάγκες των νέων ατόμων και ιδίως των πιο ευάλωτων, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της απασχολησιμότητάς τους με επίκεντρο τη στόχευση της κατά το δυνατό ενεργούς ενσωμάτωσής τους στον κοινωνικό ιστό,
- ✓ την βελτίωση του τρόπου συλλογής δεδομένων και παρακολούθησης (όπως μηχανισμός παρακολούθησης, δείκτες),
- ✓ την παρακολούθηση της εφαρμογής των συστημάτων εγγυήσεων για τη νεολαία μέσω της Επιτροπής Απασχόλησης (EMCO), στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

4.1.22 Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)[40]

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), παρότι αποτελεί κατεξοχήν περιβαλλοντική και αναπτυξιακή στρατηγική, ενσωματώνει έντονη κοινωνική διάσταση μέσω της προώθησης της δίκαιης ενεργειακής μετάβασης. Στο πλαίσιο αυτό, περιλαμβάνει πολιτικές και μέτρα που στοχεύουν στην αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, στη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των κατοικιών, ιδίως για ευάλωτα νοικοκυριά, καθώς και στη διεύρυνση της πρόσβασης σε καθαρές και οικονομικά προσιτές μορφές ενέργειας. Παράλληλα, η υλοποίηση των παρεμβάσεων του ΕΣΕΚ συμβάλλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στην ανάπτυξη πράσινων δεξιοτήτων, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή και στηρίζοντας την ομαλή μετάβαση της οικονομίας και της κοινωνίας σε ένα πιο βιώσιμο και ανθεκτικό αναπτυξιακό πρότυπο.

4.1.23 Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020–2025

Η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού θεσπίστηκε από το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Λειτουργεί ως εθνικό σχέδιο για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Ελλάδας και διακρίνεται στους ακόλουθους έξι Άξονες: (α) Συνδεσιμότητα, (β) Ψηφιακές Ικανότητες και Δεξιότητες, (γ) Ψηφιακές Δημόσιες Υπηρεσίες, (δ) Ψηφιακός Μετασχηματισμός Επιχειρήσεων, (ε) Ψηφιακή Καινοτομία και (στ) Αξιοποίηση Προηγμένων Τεχνολογιών. Οι Άξονες ψηφιακή εκπαίδευση, ψηφιακές δεξιότητες και ηλεκτρονικές δημόσιες υπηρεσίες διαθέτουν κοινωνική διάσταση, που εστιάζει στην προσβασιμότητα όλων των πολιτών στα ψηφιακά αγαθά, στη διαφάνεια στη δημόσια διοίκηση και στη μείωση των κοινωνικών

[40] Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. (2024). Κύρωση του αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) (ΦΕΚ 6983/Β'/19.12.2024) - Εθνικό Σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα (Αναθεωρημένη έκδοση). Διαθέσιμο στο: https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2025/04/%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%BF-%CE%95%CE%A3%CE%95%CE%9A-2024-%CE%A6%CE%95%CE%9A-6983.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ανισοτήτων μέσω της τεχνολογίας. Παράλληλα, η Βίβλος ενισχύει τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά και βελτιώνει τη σχέση Κράτους–Πολίτη, μέσα από Υπηρεσίες (λ.χ. ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων για επιδόματα ή κοινωνικές παροχές). Επομένως, η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού συνδέει την ψηφιακή πρόοδο με την κοινωνική δικαιοσύνη, προωθώντας ένα Κράτος προσβάσιμο και ανοιχτό για όλους.

4.1.24 Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Ενεργειακής Ένδειας

Το Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Ενεργειακής Ένδειας, το οποίο εκπονήθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και αναμένεται να θεσμοθετηθεί μέσα στο 2021, αποτελεί το πρώτο καθοριστικό βήμα για την υιοθέτηση μιας συνεκτικής στρατηγικής, με σκοπό την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του φαινομένου της ενεργειακής ένδειας στην Ελλάδα, την περίοδο 2021-2030 μέσω του σχεδιασμού και της εφαρμογής στοχευμένων μέτρων πολιτικής. Για τις ανάγκες παρακολούθησής του, ένας ολιστικός μηχανισμός παρακολούθησης θα αναπτυχθεί, ο οποίος θα επιτρέπει τόσο την “από την κορυφή στη βάση” παρακολούθηση της εξέλιξης του φαινομένου της ενεργειακής ένδειας σε ετήσια βάση, όσο και την “από τη βάση στην κορυφή”.

Στόχος του είναι η αρχική χαρτογράφηση και ανάλυση των χαρακτηριστικών των πληττόμενων νοικοκυριών, με σκοπό την ορθότερη κατανόηση του φαινομένου και τον αποτελεσματικότερο σχεδιασμό και εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων πολιτικής για την επίτευξη των ποσοτικών στόχων που έχουν τεθεί στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ). Το Σχέδιο δε, περιγράφει το υφιστάμενο πλαίσιο πολιτικής σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο για την καταπολέμηση της ενεργειακής ένδειας.

Οι κατηγορίες πελατών, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως ευάλωτες είναι οι οικονομικά ασθενείς οικιακοί πελάτες, οι πελάτες που χρήζουν υποστήριξης ή παρακολούθησης ζωτικών λειτουργιών, οι ηλικιωμένοι πελάτες, άνω των 70 ετών, υπό την προϋπόθεση ότι δεν συνοικούν με άλλο πρόσωπο, το οποίο δεν έχει συμπληρώσει το ίδιο έτος ηλικίας, οι πελάτες με σοβαρά προβλήματα υγείας, οι οποίοι εκ του λόγου τούτου δεν δύνανται να διαχειριστούν και διαπραγματευτούν τη συμβατική τους σχέση με τον προμηθευτή και οι πελάτες σε απομακρυσμένες περιοχές και ιδιαίτερα στα μη διασυνδεδεμένα νησιά.

Η εξειδίκευση των σχεδιαζόμενων μέτρων πολιτικής στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης βασίζεται σε τρεις διαφορετικές διαστάσεις, η πρώτη διάσταση αφορά στη διεξαγωγή δράσεων ενημέρωσης και εκπαίδευσης σε πληττόμενα νοικοκυριά, η δεύτερη διάσταση στοχεύει στη βραχυπρόσθεσμη προστασία των πληττόμενων καταναλωτών από το φαινόμενο της ενεργειακής ένδειας και η τρίτη διάσταση αποσκοπεί στη μακροπρόθεσμη καταπολέμηση του φαινομένου της ενεργειακής ένδειας μέσω της υλοποίησης χρηματοδοτικών προγραμμάτων για τη συντεταγμένη βελτίωση της ενεργειακή απόδοσης και την προώθηση της χρήσης ΑΠΕ σε κτίρια κατοικίας πληττόμενων νοικοκυριών. Τέσσερα διαφορετικά μέτρα πολιτικής περιγράφεται πως θα εφαρμοστούν στο πλαίσιο της τρίτης διάστασης πλήρως ευθυγραμμισμένα με τις βασικές αρχές σχεδιασμού που περιγράφονται στο ΕΣΕΚ, τόσο για την περίπτωση χρηματοδοτικών προγραμμάτων, όσο και για

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

συγκεκριμένους μηχανισμούς της αγοράς, όπως ενδεικτικά είναι τα Καθεστώτα Επιβολής της Υποχρέωσης Ενεργειακής Απόδοσης.

4.1.25 Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2024[41]

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) δημοσίευσε στοιχεία για τον κίνδυνο φτώχειας, όπως προκύπτουν από την Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (SILC), έτους 2024, με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2023.

Η έρευνα αποτελεί τη βασική πηγή αναφοράς των συγκριτικών στατιστικών για την κατανομή του εισοδήματος και τον κοινωνικό αποκλεισμό, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Α. Κίνδυνος φτώχειας ή σε κοινωνικό αποκλεισμό

Με βάση τα στοιχεία της Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2024, ο πληθυσμός που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό[42] ανέρχεται στο 26,9% του πληθυσμού της Χώρας (2.740.051 άτομα), παρουσιάζοντας αύξηση κατά 0,8 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2023 (26,1%). Στο πλαίσιο του προγράμματος «Ευρώπη 2030», αναφορικά με την καταπολέμηση της φτώχειας, έχει τεθεί ως στόχος «να μειωθούν κατά 15 εκατομμύρια τα άτομα που βρίσκονται ή που κινδυνεύουν να βρεθούν σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό, εκ των οποίων τα 5 εκατομμύρια να είναι παιδιά», έως το έτος 2030.

Διάγραμμα 1: Ποσοστό (%) πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή σε κοινωνικό αποκλεισμό: 2015 – 2024.

[41] ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2025). ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ Ή ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ: Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2024 (Περίοδος αναφοράς εισοδήματος: Έτος 2023). (2025). Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5

[42] ***Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό:*** πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή με υλικές και κοινωνικές στερήσεις (δηλαδή πληθυσμός που στερείται τουλάχιστον 7 από έναν κατάλογο 13 αγαθών και υπηρεσιών) ή που διαβιεί σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας (περισσότερες πληροφορίες στις επεξηγηματικές σημειώσεις).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5).

Διάγραμμα 2: Ποσοστό (%) πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας, υλική και κοινωνική στέρηση και χαμηλή ένταση εργασίας (Ευρώπη 2030): 2015 – 2024.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5).

Η αύξηση του ποσοστού του κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (δείκτης που συντίθεται από τους επιμέρους δείκτες του κινδύνου φτώχειας, της υλικής και κοινωνικής στέρησης και της χαμηλής έντασης εργασίας) οφείλεται στην αύξηση του ποσοστού κινδύνου φτώχειας, σε 19,6% το 2024 από 18,9% το 2023 και της υλικής και κοινωνικής στέρησης σε 14,0% το 2024 από 13,5% το 2023.

Πίνακας 5: Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό, κατά συνιστώσα: 2024 (%).

Δείκτης/Συνιστώσα	Σύνολο πληθυσμού	Γυναίκες	Άνδρες
Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού	26,9	27,9	25,9
Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις)	19,6	20,2	18,9
Πληθυσμός σε υλική και κοινωνική στέρηση	14,0	13,4	14,5
Πληθυσμός 0 - 64 ετών που διαβιεί σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας	7,5	8,3	6,7

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5) & ιδία επεξεργασία.

Ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού είναι υψηλότερος στην περίπτωση των παιδιών ηλικίας 17 ετών και κάτω (27,9%), μειωμένος σε σχέση με το 2023 (28,1%).

Πίνακας 6: Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό, κατά ομάδες ηλικιών και φύλο: 2024.

Ομάδες ηλικιών	Σύνολο πληθυσμού	Γυναίκες	Άνδρες

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Σύνολο	26,9	27,9	25,9
0-17	27,9	28,0	27,8
18-64	27,5	27,8	27,1
65+	24,9	28,1	20,9

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5) & ιδία επεξεργασία.

Το ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 18-64 ετών που διαβιεί σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας υπολογίζεται σε 8,6% επί του συνόλου του πληθυσμού αυτής της ομάδας ηλικιών, εμφανίζοντας μείωση κατά 0,9 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το έτος 2023. Το ποσοστό για τους άνδρες ανέρχεται σε 7,6% και για τις γυναίκες σε 9,7%.

Σε δύο Μεγάλες Γεωγραφικές Περιοχές – NUTS 1 – (Αττική, Νησιά Αιγαίου και Κρήτη) καταγράφονται ποσοστά κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού χαμηλότερα από αυτό του συνόλου της Χώρας, ενώ στις άλλες δύο Μεγάλες Γεωγραφικές Περιοχές (Βόρεια Ελλάδα, Κεντρική Ελλάδα) τα αντίστοιχα ποσοστά είναι υψηλότερα.

Διάγραμμα 3: Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, ανά Μεγάλη Γεωγραφική Περιοχή: 2024.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5).

Το ποσοστό του κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού νοικοκυριών με έναν ενήλικα και τουλάχιστον ένα εξαρτώμενο παιδί ανέρχεται σε 43,7%, ενώ των νοικοκυριών με εξαρτώμενα παιδιά ανέρχεται σε 28,9% και των νοικοκυριών χωρίς εξαρτώμενα παιδιά σε 20,6%.

Πίνακας 7: Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό, κατά τύπο νοικοκυριού: 2024.

Τύπος νοικοκυριού	Ποσοστό %
Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά	**20,6**
Ένας ενήλικας ηλικίας κάτω των 65 ετών - Άρρεν	35,4
Ένας ενήλικας ηλικίας κάτω των 65 ετών - Θήλυ	42,1

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Τύπος νοικοκυριού	Ποσοστό %
Ένας ενήλικας ηλικίας 65 ετών και άνω - Άρρεν	25,5
Ένας ενήλικας ηλικίας 65 ετών και άνω- Θήλυ	38,4
Μονομελές νοικοκυριό	36,8
Δύο ενήλικες ηλικίας κάτω των 65 ετών	22,0
Δύο ενήλικες, εκ των οποίων ο ένας ηλικίας 65 ετών και άνω	23,8
Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά	**28,9**
Μονογονεϊκό νοικοκυριό με, τουλάχιστον, ένα εξαρτώμενο παιδί	43,7
Δύο ενήλικες με ένα εξαρτώμενο παιδί	24,2
Δύο ενήλικες με δύο εξαρτώμενα παιδιά	24,4
Δύο ενήλικες με τρία ή περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά	36,2
Λοιπά νοικοκυριά – χωρίς ταξινόμηση	39,5

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5) & ιδία επεξεργασία.

Ο πληθυσμός που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού που διαβιεί σε ιδιόκτητη κατοικία με οικονομικές υποχρεώσεις ανέρχεται σε 22,0%, σε ιδιόκτητη κατοικία χωρίς οικονομικές υποχρεώσεις σε 24,6%, ενώ σε ενοικιασμένη κατοικία σε 32,2%.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται ο δείκτης κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού της περιόδου 2015-2024, για όσες ευρωπαϊκές χώρες είναι διαθέσιμα τα αποτελέσματα της έρευνας τη δεδομένη χρονική στιγμή.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 8: Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό σε χώρες που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το 2024 τη δεδομένη χρονική στιγμή: 2015-2024.

Χώρες	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Βουλγαρία	30,3	30,0	32,2	31,7	33,5	33,2	33,0	38,0	41,0	43,3
Ελλάδα	26,9	26,1	26,3	28,3	27,4	29,0	30,3	32,2	32,6	32,4
Ισπανία	25,8	26,5	26,0	27,8	27,0	26,2	27,3	27,5	28,8	28,7
Λετονία	24,3	25,6	26,0	26,1	25,1	26,7	28,4	28,5	28,2	30,0
Ιταλία	23,1	22,8	24,4	25,2	24,9	24,6	25,7	25,9	27,8	28,4
Εσθονία	22,2	24,2	25,2	22,2	22,8	23,7	23,6	23,3	23,1	23,6
Λουξεμβούργο	20,0	21,4	19,4	21,1	19,9	20,1	20,1	19,3	19,1	18,4
Γερμανία	20,0	21,2	21,1	21,0	20,4	17,3	18,5	18,8	19,8	20,0
Βέλγιο	18,2	18,6	18,7	18,8	20,3	20,0	20,5	22,0	22,2	21,6
Δανία	18,0	17,9	17,1	17,3	16,8	17,3	17,5	17,8	17,5	18,6
Σουηδία	17,5	18,4	18,6	17,2	17,7	18,4	17,7	17,2	17,7	18,2
Φινλανδία	16,8	15,8	16,3	14,2	14,9	14,5	16,6	16,0	16,5	16,9
Ολλανδία	16,4	16,3	16,6	16,6	16,0	16,5	16,5	16,6	16,3	16,4
Σλοβενία	14,4	13,7	13,3	13,2	14,3	13,7	15,4	16,6	16,9	17,7
Τσεχία	11,3	12,0	11,8	10,7	11,5	12,1	11,8	12,1	12,4	13,0

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5).

Β. Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας[43] και κατώφλι κινδύνου φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις

Το κατώφλι της φτώχειας ανέρχεται στο ποσό των 6.510 ευρώ ετησίως για μονοπρόσωπο νοικοκυριό και σε 13.671 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών.

Πίνακας 9: Κατώφλι κινδύνου φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, κατά τύπο νοικοκυριού: 2024.

Τύπος νοικοκυριού	Κατώφλι κινδύνου φτώχειας (ποσά σε ευρώ)
Μονοπρόσωπα νοικοκυριά	6.510

[43] Ως ***κίνδυνος φτώχειας*** μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις ορίζεται το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά, των οποίων το συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα είναι χαμηλότερο του 60% του εθνικού διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος. 3Σημειώνεται ότι οι πληθυσμιακές ομάδες που κατά τεκμήριο είναι φτωχές, όπως άστεγοι, παράνομοι οικονομικοί μετανάστες, Ρομά που μετακινούνται και αλλάζουν τόπο διαμονής κ.λπ., υπο-αντιπροσωπεύονται στην έρευνα.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Νοικοκυριά με δύο ενήλικες	9.765
Νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά κάτω των 14 ετών	13.671

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5) & ιδία επεξεργασία.

Το κατώφλι της φτώχειας ορίζεται στο 60% του διάμεσου συνολικού ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, το οποίο εκτιμήθηκε σε 10.850 ευρώ, ενώ το μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών της Χώρας εκτιμήθηκε σε 20.103 ευρώ.

Το έτος 2024 (περίοδος αναφοράς εισοδήματος το έτος 2023), το 19,6% του συνολικού πληθυσμού της Χώρας ήταν σε κίνδυνο φτώχειας3 μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, σημειώνοντας αύξηση κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Παρακάτω παρουσιάζεται ο δείκτης κινδύνου φτώχειας της περιόδου 2015-2024.

Διάγραμμα 4: Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας: 2015 – 2024.*

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5).

**Επισημαίνεται ότι η περίοδος αναφοράς των εισοδημάτων αφορά στο προηγούμενο έτος από το έτος διενέργειας της έρευνας, δηλ. στα αντίστοιχα έτη 2014-2023.*

Τα νοικοκυριά που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας εκτιμώνται σε 842.421 σε σύνολο 4.298.067 νοικοκυριών και τα μέλη τους σε 1.996.833 στο σύνολο των 10.187.923 ατόμων του εκτιμώμενου πληθυσμού της Χώρας που διαβιεί σε ιδιωτικά νοικοκυριά.

Ο κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, για παιδιά ηλικίας 0-17 ετών (παιδική φτώχεια) ανέρχεται σε 22,4%, σημειώνοντας αύξηση κατά 0,6 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2023 (21,8%), ενώ για τις ομάδες ηλικιών 18-64 ετών και 65 ετών και άνω ανέρχεται σε 19,1% (18,6% το 2023) και 18,8% (17,6% το 2023), αντίστοιχα.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 10: Κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, κατά φύλο και ομάδες ηλικιών: 2024.

Ομάδες ηλικιών	Σύνολο	Γυναίκες	Άνδρες
Σύνολο	19,6	20,2	18,9
0-17	22,4	23,0	21,8
18-64	19,1	19,1	19,2
65+	18,8	21,3	15,6

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5) & ιδία επεξεργασία.

Ο κίνδυνος φτώχειας, υπολογιζόμενος με κατώφλια διαφορετικά του 60% του διάμεσου συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος, ανέρχεται σε:

- 7,0%, αν το κατώφλι οριστεί στο 40% του διάμεσου συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος,
- 11,8%, αν το κατώφλι οριστεί στο 50% του διάμεσου συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος και,
- 25,9%, αν το κατώφλι οριστεί στο 70% του διάμεσου συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος, αντίστοιχα.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η σημασία του επιπέδου εκπαίδευσης στη μείωση του κινδύνου φτώχειας. Όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης τόσο μικρότερο είναι το ποσοστό του κινδύνου φτώχειας. Για το έτος 2024, ο κίνδυνος φτώχειας εκτιμάται σε 28,2% για όσους έχουν ολοκληρώσει προσχολική, πρωτοβάθμια και το πρώτο στάδιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 19,1% για όσους έχουν ολοκληρώσει το δεύτερο στάδιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και σε 7,1% για όσους έχουν ολοκληρώσει το πρώτο και το δεύτερο στάδιο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Διάγραμμα 5: Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 18 ετών και άνω σε κίνδυνο φτώχειας κατά επίπεδο εκπαίδευσης που έχει ολοκληρώσει : 2015 – 2024.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5).

Οι εργαζόμενοι 18 ετών και άνω αντιμετωπίζουν χαμηλότερο κίνδυνο φτώχειας σε σύγκριση με τους ανέργους και τους οικονομικά μη ενεργούς. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας για τους εργαζομένους 18 ετών και άνω ανέρχεται σε 10,5%, σημειώνοντας αύξηση κατά 0,6 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το έτος 2023. Μείωση κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες παρουσίασε το ποσοστό κινδύνου φτώχειας για τις εργαζόμενες γυναίκες 18 ετών και άνω, και αύξηση κατά 1,1 ποσοστιαίες μονάδες το ποσοστό για τους εργαζόμενους άνδρες, με τα αντίστοιχα ποσοστά να διαμορφώνονται σε 7,3% και 12,9%.

Για τους ανέργους, όπως ήδη αναφέρθηκε, ο κίνδυνος φτώχειας είναι σημαντικά μεγαλύτερος και ανέρχεται σε 49,2%, παρουσιάζοντας σημαντική διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών (61,0% και 40,7% αντίστοιχα). Ο κίνδυνος φτώχειας για όσους είναι οικονομικά μη ενεργοί (μη συμπεριλαμβανομένων των συνταξιούχων) αυξήθηκε κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2023 και ανήλθε σε 31,9%.

Πίνακας 11: Κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις του πληθυσμού ηλικίας 18 ετών και άνω, κατά φύλο και κατάσταση απασχόλησης: 2024.

Κατάσταση απασχόλησης	Σύνολο πληθυσμού	Γυναίκες	Άνδρες
Εργαζόμενοι	10,5	7,3	12,9
Μισθωτοί	6,3	4,8	7,6
Εργαζόμενοι εκτός μισθωτών	23,2	17,7	26,0
Άνεργοι	49,2	40,7	61,0
Συνταξιούχοι	13,6	13,7	13,1
Λοιποί μη οικονομικά ενεργοί (εκτός συνταξιούχων)	31,9	32,2	27,1

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5) & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας για τους εργαζομένους 18-64 ετών ανέρχεται σε 10,5%, σημειώνοντας αύξηση κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το έτος 2023. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας για τις εργαζόμενες γυναίκες 18-64 ετών παρέμεινε σταθερό (7,3%) ενώ αύξηση κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες παρουσίασε το αντίστοιχο ποσοστό για τους εργαζόμενους άνδρες 18-64 ετών με το ποσοστό να διαμορφώνεται σε 12,9%.

Ο κίνδυνος φτώχειας για τους εργαζομένους με πλήρη απασχόληση ανέρχεται σε 9,8%, ενώ για τους εργαζομένους με μερική απασχόληση ανέρχεται σε 20,6%.

Γ. Κοινωνικές μεταβιβάσεις και κίνδυνος φτώχειας

Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (δηλαδή μη συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιδομάτων[44] και των συντάξεων[45] στο συνολικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών) ανέρχεται σε 45,0% ενώ, όταν περιλαμβάνονται μόνο οι συντάξεις και όχι τα κοινωνικά επιδόματα, μειώνεται στο 23,5%. Αναφορικά με τα κοινωνικά επιδόματα, επισημαίνεται ότι αυτά περιλαμβάνουν παροχές κοινωνικής βοήθειας (όπως το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, το επίδομα στέγασης, το επίδομα θέρμανσης κ.λπ.), οικογενειακά επιδόματα (όπως επιδόματα τέκνων), καθώς και επιδόματα ή βοηθήματα ανεργίας, ασθένειας, αναπηρίας ή ανικανότητας, ή και εκπαιδευτικές παροχές. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις ανέρχεται σε 19,6%, ως εκ τούτου διαπιστώνεται ότι τα κοινωνικά επιδόματα συμβάλλουν στη μείωση του ποσοστού του κινδύνου φτώχειας κατά 3,9 ποσοστιαίες μονάδες ενώ, εν συνεχεία, οι συντάξεις κατά 21,5 ποσοστιαίες μονάδες. Το σύνολο των κοινωνικών μεταβιβάσεων μειώνει το ποσοστό του κινδύνου φτώχειας κατά 25,4 ποσοστιαίες μονάδες.

Διάγραμμα 6: Ποσοστό κινδύνου φτώχειας (%).

[44] **Κοινωνικά επιδόματα** είναι η κοινωνική βοήθεια (Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, επίδομα θέρμανσης, επίδομα στέγασης, εισοδηματική ενίσχυση οικογενειών ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, καθώς και οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα και τέκνα υποχρεωτικής εκπαίδευσης, παροχές παλιννοστούντων, προσφύγων, αποφυλακισμένων, τοξικομανών, Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Ανασφαλίστων Υπερηλίκων, βοηθήματα για αντιμετώπιση πρώτων αναγκών ατόμων πληγέντων από σεισμό, πλημμύρα κλπ.), τα οικογενειακά επιδόματα, τα επιδόματα/βοηθήματα ανεργίας, τα επιδόματα/βοηθήματα ασθένειας, τα επιδόματα/βοηθήματα αναπηρίας - ανικανότητας και οι εκπαιδευτικές παροχές.

[45] Ως **συντάξεις** θεωρούνται οι συντάξεις γήρατος από εργασία και οι συντάξεις/βοηθήματα από τον/τη σύζυγο.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5).

Δ. Βάθος (χάσμα) του κινδύνου φτώχειας

Το βάθος (χάσμα) κινδύνου φτώχειας αναφέρεται στην εισοδηματική κατάσταση των ατόμων που βρίσκονται κάτω από το κατώφλι της φτώχειας. Για την εκτίμησή του υπολογίζεται η διαφορά μεταξύ του κατωφλίου του κινδύνου φτώχειας για το σύνολο του πληθυσμού και του διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος του φτωχού πληθυσμού, η οποία εκφράζεται ως ποσοστό επί του κατωφλίου του κινδύνου φτώχειας.

Διάγραμμα 7: Βάθος (χάσμα) κινδύνου φτώχειας: 2015-2024.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5).

Για το έτος 2024, το βάθος (χάσμα) κινδύνου φτώχειας ανήλθε σε 23,3% του κατωφλίου του κινδύνου φτώχειας, σημειώνοντας αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Με βάση το

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ποσοστό αυτό, εκτιμάται ότι το 50% των φτωχών κατέχουν εισόδημα μικρότερο από το 76,7% του κατωφλίου του κινδύνου φτώχειας (το οποίο ανέρχεται σε 6.510 ευρώ), δηλαδή κάτω από 4.993 ευρώ, ετησίως, ανά άτομο.

Όπως παρουσιάζεται στο παραπάνω διάγραμμα, το βάθος (χάσμα) κινδύνου φτώχειας το έτος 2016 ανήλθε σε 31,9% σημειώνοντας τη μέγιστη τιμή των τελευταίων ετών. Έκτοτε, παρουσιάζει μείωση, εκτός από το έτος 2020 που εμφάνισε μικρή αύξηση κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2019, και το έτος 2024 οπότε ανήλθε σε 23,3% σημειώνοντας αύξηση κατά 0,8 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2023.

Ε. Κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, υπολογιζόμενος με το κατώφλι φτώχειας των ετών 2008 και 2019 (εκφρασμένου σε τιμές του έτους 2023 με βάση τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή)

Ο κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις υπολογιζόμενος με το κατώφλι φτώχειας σε μια σταθερή χρονική στιγμή – και συγκεκριμένα τα έτη 2008 και 2019 – αποτελεί ένδειξη για το εάν το επίπεδο διαβίωσης για τα χαμηλότερα εισοδήματα παρουσιάζει βελτίωση με το πέρασμα του χρόνου. Ο σκοπός αυτής της σύγκρισης είναι να καταγράψει πώς μεταβάλλεται ο κίνδυνος φτώχειας σε απόλυτους και όχι σε σχετικούς όρους, δηλαδή όταν το κατώφλι φτώχειας παραμένει διαχρονικά σταθερό σε όρους πραγματικής αγοραστικής δύναμης.

Το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας για το έτος 2024 υπολογιζόμενο με το κατώφλι φτώχειας έτους 2008 (δηλαδή το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά, των οποίων το συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα κατά το έτος 2024 είναι χαμηλότερο του 60% της διαμέσου του ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος του έτους 2008 εκφρασμένου σε τιμές του έτους 2023 με βάση τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή), εκτιμάται σε 31,2%. Αυτό σημαίνει ότι ποσοστό 31,2% του πληθυσμού του έτους 2024 θα κατατασσόταν ως εκτεθειμένο στον κίνδυνο φτώχειας με βάση τις συνθήκες του έτους 2008. Οι γυναίκες καταγράφουν υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με τους άνδρες (32,4% έναντι 30,1%), ενώ η ομάδα ηλικιών με το υψηλότερο ποσοστό (35,1%) είναι αυτή των παιδιών έως 17 ετών.

Το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας για το έτος 2024 υπολογιζόμενο με το κατώφλι φτώχειας έτους 2019 (δηλαδή το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά, των οποίων το συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα κατά το έτος 2024 είναι χαμηλότερο του 60% της διαμέσου του ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος του έτους 2019 εκφρασμένου σε τιμές του έτους 2023 με βάση τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή), εκτιμάται σε 12,8%. Επομένως, το 12,8% του πληθυσμού του έτους 2024 θα κατατασσόταν ως εκτεθειμένο στον κίνδυνο φτώχειας με βάση τις συνθήκες του έτους 2019.

Οι γυναίκες καταγράφουν υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με τους άνδρες (13,1% έναντι 12,4%), ενώ η ομάδα ηλικιών με το υψηλότερο ποσοστό (14,5%) είναι αυτή των παιδιών έως και 17 ετών.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Στ. Εξέλιξη του εισοδήματος των νοικοκυριών

Το 13,3 % των νοικοκυριών δήλωσε ότι το εισόδημά του αυξήθηκε κατά τους τελευταίους δώδεκα μήνες, το 10,2% των νοικοκυριών δήλωσε ότι μειώθηκε και το 76,6% των νοικοκυριών ότι παρέμεινε το ίδιο.

Διάγραμμα 8: Μεταβολή (%) του μέσου ισοδύναμου ατομικού διαθέσιμου εισοδήματος: 2015-2024.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5).

Το μέσο ισοδύναμο ατομικό διαθέσιμο εισόδημα ανήλθε σε 12.391 ευρώ, αυξημένο κατά 7,3% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Στο Γράφημα 8 εμφανίζεται η εξέλιξη του εισοδήματος από το έτος 2015 έως το έτος 2024.

Πίνακας 12: Μέσο ισοδύναμο ατομικό διαθέσιμο εισόδημα: 2015-2024.

Έτος έρευνας	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Έτος αναφοράς εισοδήματος	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*
Μέσο ατομικό εισόδημα (σε ευρώ)	8.682	8.672	8.800	9.034	9.382	10.041	9.952	10.832	11.546	12.391

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5).

Για το 2024 η κύρια πηγή εισοδήματος των νοικοκυριών της Χώρας είναι το εισόδημα από εργασία (70,6%) και ακολουθεί το εισόδημα από συντάξεις (23,4%).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

4.1.26 Έκθεση για τη φτώχεια στην Ελλάδα για το 2025 της EAPN Greece[46]

Η Έκθεση για τη Φτώχεια στην Ελλάδα 2025, έβδομη συνεχόμενη έκδοση του Ελληνικού Δικτύου για την Καταπολέμηση της Φτώχειας (EAPN Greece), αξιολογεί με περιεκτικό τρόπο τη φτώχεια, τις ανισότητες και τον κοινωνικό αποκλεισμό στη χώρα σε ένα ιδιαίτερα απαιτητικό παγκόσμιο και εθνικό περιβάλλον. Αντλώντας από επίσημα στοιχεία, έρευνα πεδίου, και τις απόψεις των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚοιΠ) καθώς και των ανθρώπων που πλήττονται από την φτώχεια (PeP), η έκθεση αξιολογεί την πρόοδο της υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και τη Μείωση της Φτώχειας (2021–2027) και αναδεικνύει τις νέες ανάγκες, τα κενά, και βασικές συστάσεις πολιτικής.

Βασικά ευρήματα

Το 2025, 26,9% του πληθυσμού της χώρας (2,74 εκατ. άτομα) διαβιώνουν σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού — ποσοστό αυξημένο κατά 0,8 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά.

Η παιδική φτώχεια παραμένει υψηλή (22,4%), ενώ ο κίνδυνος υλικής και κοινωνικής στέρησης επίσης αυξήθηκε, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ). Η ένταση εργασίας, οι χαμηλοί μισθοί, η εργασιακή ανασφάλεια και η αναντιστοιχία μεταξύ εισοδημάτων και υψηλών τιμών στα είδη πρώτης ανάγκης και στην κατανάλωση ενέργειας εξακολουθούν να παγιδεύουν τους εργαζόμενους/ες στη φτώχεια παρά τις όποιες επιμέρους βελτιώσεις.

Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ) καλύπτει μόλις το 60% του ορίου φτώχειας, ποσοστό ανεπαρκές με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η ετήσια έκθεση συμπεριλαμβάνει ειδική αναφορά και ανάλυση στο μέτρο του ΕΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη μαρτυρίες των εξυπηρετούμενων και των επαγγελματιών που το χορηγούν, καταλήγοντας σε συγκεκριμένες προτάσεις πολιτικής προς το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας αλλά και το Υπουργείο Οικονομικών.

Η έρευνα των ΟΚοιΠ καταδεικνύει επιδείνωση της στεγαστικής ανασφάλειας, του άγχους που πηγάζει από ζητήματα ψυχικής υγείας, και του ψηφιακού αποκλεισμού, ενώ αναδύονται ευαλωτότητες μεταξύ προσφύγων, μονογονεϊκών οικογενειών, ηλικιωμένων, γυναικών που βιώνουν βία, άτυπων παρόχων φροντίδας, και αγροτικών πληθυσμών. Η κρυφή αστεγία και η ενεργειακή φτώχεια έχουν ενταθεί, αποκαλύπτοντας τα κενά στο ισχύον σύστημα προστασίας. Η αναστολή του προγράμματος ΤΕΒΑ, η ανάθεσή του στις Περιφέρειες και η

[46] Ελληνικό Δίκτυο για την Καταπολέμηση της Φτώχειας. (2025). Έκθεση για τη φτώχεια στην Ελλάδα. (2025). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy.gr/wp-content/uploads/2025/10/%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97-%CE%93%CE%99%CE%91-%CE%A4%CE%97-%CE%A6%CE%A4%CE%A9%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%91-%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D-%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%91-2025.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

διετής καθυστέρηση της υλοποίησης της νέας φάσης του ως ΕΒΥΣ έχει περιορίσει ακόμα περισσότερο την πρόσβαση στα βασικά αγαθά στους ευάλωτους πληθυσμούς.

Σημαντικά ερευνητικά έργα που ολοκληρώθηκαν το 2025

Τρεις αξιοσημείωτες ερευνητικές πρωτοβουλίες συμπεριλαμβάνονται στη φετινή Έκθεση για τη Φτώχεια παρέχοντας ευρήματα και συστάσεις πολιτικές για δομικά/συστημικά προβλήματα αλλά και για νέα αναδυόμενα προφίλ φτώχειας:

- το πρόγραμμα POVE.R.RE[47] (Πάντειο Πανεπιστήμιο | ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) ανέδειξε την κρυφή αγροτική φτώχεια και τη στεγαστική επισφάλεια βάσει φύλου, συνδέοντας την κοινωνική στέρηση με τις κλιματικές επιπτώσεις,
- το πρόγραμμα REVERTER[48] (Ε.Κ.ΠΟΙ.ΖΩ. | Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο | ΚΑΠΕ, LIFE ΕΕ) υπογράμμισε την ανάγκη για πλήρως χρηματοδοτούμενα, απλοποιημένα προγράμματα ενεργειακής αναβάθμισης για ευάλωτα νοικοκυριά, για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, και
- το πρόγραμμα Ε.ΠΑ.Φ.Ε.Σ.[49] (Ελληνικό Δίκτυο για την Καταπολέμηση της Φτώχειας | Ελληνικό Δίκτυο για το Δικαίωμα στη Στέγη και την Κατοικία | BUILD ΕΕ) χαρτογράφησε τις αδυναμίες και τις καλές πρακτικές της τοπικής κοινωνικής πολιτικής σε πέντε (5) άξονες (κοινωνικές υπηρεσίες, στέγαση, αστεγία, ενεργειακή φτώχεια, παιδική φτώχεια). Υπογράμμισε τη σημασία της ενδυνάμωσης των δήμων και των ΟΚοιΠ με επαρκείς πόρους και εξειδίκευση και την ανάγκη συνεργασίας μεταξύ τους, με τις Περιφέρειες και με την κεντρική διακυβέρνηση.

Συνολικά, τα έργα αυτά υπογραμμίζουν ότι η αποτελεσματική πολιτική για την καταπολέμηση της φτώχειας απαιτεί έρευνα και εντοπισμό αναγκών σε τοπικό επίπεδο, διατομεακό συντονισμό, και συμμετοχική διακυβέρνηση που να συμπεριλαμβάνει και τους ανθρώπους που πλήττονται από φτώχεια.

Διακυβέρνηση και Συμμετοχή

Η Έκθεση διαπιστώνει την περιορισμένη εμπλοκή των ενδιαφερόμενων μερών στο σχεδιασμό και την αξιολόγηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και τη Μείωση της Φτώχειας. Οι περισσότερες ΟΚοιΠ και τα άτομα που πλήττονται από τη φτώχεια

---

[47] Ελληνικό Δίκτυο για την Καταπολέμηση της Φτώχειας. (χ.χ.). Ελληνικό Παρατηρητήριο για τη Φτώχεια και την Έλλειψη Στέγης - HOusing and Poverty Eradication Watch (HO.P.E. watch) - Ενίσχυση της Κοινωνικής Πολιτικής και Προστασία των Ευάλωτων Ομάδων. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy.panteion.gr/research/activity/projects/1655-poverty-and-housing-precariousness-rural-areasthrough-lens-social

[48] REVERTER. (χ.χ.). Deep REnovation roadmaps to decrease households VulnERability To Energy poverty. Διαθέσιμο στο: https://reverterhub.eu/

[49] Ελληνικό Δίκτυο για την Καταπολέμηση της φτώχειας. (χ.χ.). Ελληνικό Παρατηρητήριο για τη Φτώχεια και την Έλλειψη Στέγης (HO.P.E. Watch). Διαθέσιμο στο: https://antipoverty.org.gr/hopewatch

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

που ρωτήθηκαν κατά τη διάρκεια της έρευνας ανέφεραν ελάχιστη συμμετοχή στη διαβούλευση και υπογράμμισαν την ανάγκη θεσμοθετημένων μηχανισμών συμμετοχής τους. Απηχώντας τις ευρωπαϊκές απαιτήσεις, οι άνθρωποι που πλήττονται από φτώχεια υπερασπίζονται την αρχή «τίποτα για εμάς χωρίς εμάς» — απαιτώντας μόνιμη εκπροσώπηση, λογοδοσία, και συν-δημιουργία κοινωνικών πολιτικών.

Κύριες Συστάσεις

Η Έκθεση καλεί σε αποφασιστική και πολυδιάστατη δράση στους εξής άξονες:

1. Αναγνώριση και υποστήριξη των αόρατων πληθυσμών: χαρτογράφηση και στήριξη των αόρατων πληθυσμών μέσω της συλλογής συμπληρωματικών δεδομένων, συμμετοχικού σχεδιασμού, και έμφασης στις αναδυόμενες συνθήκες ψυχικής υγείας που συνδέονται με τα νέα προφίλ φτώχειας. Προσαρμογή των κοινωνικών πολιτικών με βάση τις νέες και τοπικές ανάγκες

2. Μεταρρύθμιση των δομών: ενίσχυση και ενδυνάμωση της τοπικής αυτοδιοίκησης, καλύτερος συντονισμός μεταξύ των υπουργείων, θεσμοθετημένο πλαίσιο συνεργασίας των ΟΚοιΠ με τα κέντρα διαμόρφωσης και λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και διασφάλιση διαφάνειας και αξιολόγησης της εφαρμογής των κοινωνικών πολιτικών.

3. Στήριξη εκείνων που στηρίζουν: εξασφάλιση μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης και ανάπτυξης ικανοτήτων για ΟΚοιΠ και παρόχους φροντίδας ώστε να συντηρηθούν οι κρίσιμες υπηρεσίες που παρέχονται σε επίπεδο κοινότητας.

4. Ενδυνάμωση των ειδικών: θεσμοθέτηση της ισότιμης συμμετοχής των ανθρώπων που πλήττονται από φτώχεια, σεβασμός των δικαιωμάτων τους μακριά από αποκλεισμούς και διακρίσεις.

5. Διασφάλιση της συνοχής σε δημοσιονομικό και πολιτικό επίπεδο: αλλαγή του άνισου φορολογικού συστήματος με δικαιότερη συμμετοχή στη φορολογική επιβάρυνση· οι πολιτικές που σχετίζονται με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση να είναι κοινωνικά δίκαιες χωρίς αποκλεισμούς· εξαίρεση των κοινωνικών δαπανών από τη δημοσιονομική προσαρμογή.

Συμπέρασμα της έκθεσης

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει επίμονες, εξελισσόμενες και αναδυόμενες μορφές φτώχειας. Η αγοραστική δύναμη των μισθών και των συντάξεων είναι η χαμηλότερη της Ευρώπης. Το σύστημα φορολόγησης επιβαρύνει δυσανάλογα τα οικονομικά αδύναμα νοικοκυριά. Οι κοινωνικές πολιτικές που εφαρμόζονται για τους πιο ευάλωτους πληθυσμούς δεν καταφέρνουν να τους βγάλουν από τη φτώχεια. Υπάρχει ανάγκη αποτελεσματικότερης συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης. Η ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών και η ουσιαστική συμμετοχή των άμεσα πληττόμενων είναι προϋποθέσεις για την επίτευξη των στόχων της Ευρώπης 2030 για τη μείωση της φτώχειας. Η Έκθεση για τη Φτώχεια στην

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Ελλάδα 2025 υπογραμμίζει ότι η βιώσιμη πρόοδος δεν εξαρτάται μόνο από τους δείκτες της οικονομίας αλλά από την ορατότητα, την αξιοπρέπεια και την ενδυνάμωση όλων όσων ζουν σε συνθήκες φτώχειας.

4.2 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» 2014-2020[50]

4.2.1 Στρατηγική του Προγράμματος – Δομή - αναμενόμενα αποτελέσματα

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) της Προγραμματικής Περιόδου 2014–2020 αποτελεί ένα από τα επτά Τομεακά/Εθνικά Επιχειρησιακά Προγράμματα της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, με τη συγχρηματοδότηση του ΕΚΤ και της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων (έγκριση με την αριθμ. C(2014)10128/17-12-2014 και αναθεωρήσεις με τις αριθμ. C(2017)8798/18.12.2017, C(2018)8768/13.12.2018, C(2019)9420/19.12.2019, C(2020)5103final/20.07.2020, C(2020)9115/10.12.2020 και C(2021) 8879 final /01.12.2021 (Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής).

Το Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» εντάσσεται στον αναπτυξιακό σχεδιασμό του ΕΣΠΑ 2014-2020, καθώς περιλαμβάνει τις παρεμβάσεις που εντάσσονται στη δεύτερη χρηματοδοτική προτεραιότητα αναφορικά με την «Ανάπτυξη και την αξιοποίηση ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού - ενεργό κοινωνική ενσωμάτωση» και καλείται να αντιμετωπίσει τις πλέον αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης και της ύφεσης, την ανεργία και τη φτώχεια. Στόχος του είναι η αντιμετώπιση της ανεργίας, με εστίαση στη δημιουργία ποιοτικών δυνατοτήτων εκπαίδευσης, αναβάθμισης δεξιοτήτων και βιώσιμης απασχόλησης για όλους και γνώμονα την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Οι παρεμβάσεις του Ε.Π. αποσκοπούν στην κάλυψη των ακόλουθων αναγκών:

- Καταπολέμηση της ανεργίας, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ενίσχυση της απασχόλησης και ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας με βραχυπρόθεσμα μέτρα σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας για το σύνολο του εργατικού δυναμικού, κυρίως σε ομάδες με μεγάλα ποσοστά ανεργίας (μακροχρόνια άνεργοι, άνεργοι με μειωμένα τυπικά προσόντα, γυναίκες, άνεργοι 30-44 ετών),
- Ανάπτυξη των γνώσεων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, ιδίως άτομα μειωμένων τυπικών προσόντων, με στόχο την ένταξη ή/και επανένταξή τους στην αγορά εργασίας,

[50] Project4. (2023). Έκθεση σύνοψης αποτελεσμάτων αξιολογήσεων ΕΠ: Παραδοτέο Β1.2 – Έκθεση ποιοτικών ευρημάτων έρευνας. Διαθέσιμο στο: https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2023/11/%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%9F-%CE%92.1.2.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

- Μείωση της ανεργίας των νέων 15-29 ετών, ιδιαίτερα εκείνων εκτός εργασίας, δομών εκπαίδευσης ή κατάρτισης, με τη διευκόλυνση της εισόδου στην αγορά εργασίας και ενίσχυσης των δεξιοτήτων τους,
- Εκσυγχρονισμός και περαιτέρω ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας,
- Εναρμόνιση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής,
- Ένταξη ή/και επανένταξη στην αγορά εργασίας ωφελουμένων στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής του «Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος»,
- Ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής ένταξης ευάλωτων κοινωνικά ομάδων (ΕΚΟ), μέσω και της προώθησης της κοινωνικής οικονομίας,
- Μείωση της σχολικής διαρροής, ιδιαίτερα σε περιοχές με υψηλά ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου (ΠΕΣ),
- Αναβάθμιση και διασύνδεση των συστημάτων Τεχνικής - Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης με την αγορά εργασίας,
- Προώθηση της έγκαιρης ολοκλήρωσης των σπουδών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ενδυνάμωση των δεσμών της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και τον επιχειρηματικό κόσμο,
- Ενίσχυση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης μέσω της προώθησης της έρευνας και της καινοτομίας και της ενδυνάμωσης του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού,
- Αναβάθμιση του συστήματος Διά Βίου Μάθησης και αύξηση της συμμετοχής σε αυτήν.

Η υλοποίηση των παρεμβάσεων του ΕΠ καλύπτει το σύνολο των Περιφερειών της χώρας, έτσι όπως αυτές κατηγοριοποιούνται με βάση το κανονιστικό πλαίσιο των Ευρωπαϊκών και Διαρθρωτικών Επενδυτικών Ταμείων της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020.

Στρατηγική του Προγράμματος

Το όραμα που διέπει το πρόγραμμα είναι η συμβολή του -με το σχεδιασμό και την υλοποίηση παρεμβάσεων απασχόλησης, κατάρτισης, εκπαίδευσης και διά βίου μάθησης- στην επίτευξη των εθνικών στόχων για την απασχόληση, την καταπολέμηση της φτώχειας και την εκπαίδευση, υποστηρίζοντας έτσι το συνολικό όραμα της χώρας για τη αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Το ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ επικεντρώνεται σε τέσσερις στόχους:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

1. Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση στο σύνολο των Περιφερειών της χώρα.

2. Αντιμετώπιση της ανεργίας και αύξηση της βιώσιμης απασχόλησης για όλους.

3. Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας όλων των βαθμίδων του εκπαιδευτικού συστήματος.

4. Ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης και βελτίωση της συνάφειας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με την αγορά εργασίας.

Οι παραπάνω στόχοι εξειδικεύονται σε **Επενδυτικές Προτεραιότητες (ΕΠ)** στο πλαίσιο των **Θεματικών Στόχων** που έχουν οριστεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη τη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης 2014-2020, ως εξής:

- **ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 8** «Προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού»

- Επενδυτική Προτεραιότητα 8i - Πρόσβαση των ατόμων που αναζητούν εργασία και των μη ενεργών οικονομικά ατόμων στην απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων και των ατόμων που βρίσκονται για μεγάλο χρονικό διάστημα εκτός της αγοράς εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση και της υποστήριξης της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού.

- Επενδυτική Προτεραιότητα 8ii - Βιώσιμη ένταξη στην αγορά εργασίας των νέων (ΕΚΤ), ιδιαίτερα εκείνων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένων των νέων που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού και των νέων από περιθωριοποιημένες κοινότητες, μεταξύ άλλων μέσω της υλοποίησης της «Εγγύησης για τη νεολαία».

- Επενδυτική Προτεραιότητα 8iv - Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στην απασχόληση, της επαγγελματικής σταδιοδρομίας, του συνδυασμού επαγγελματικού και οικογενειακού βίου και της προώθησης της ίσης αμοιβής για όμοια εργασία.

- Επενδυτική Προτεραιότητα 8vii - Εκσυγχρονισμός των θεσμικών φορέων της αγοράς εργασίας, όπως είναι οι δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες απασχόλησης, και εξισορρόπηση μεταξύ των δεξιοτήτων των εργαζομένων και των αναγκών της αγοράς εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω δράσεων που βελτιώνουν τη διακρατική κινητικότητα των εργαζομένων με προγράμματα κινητικότητας και μέσω της βελτίωσης της συνεργασίας μεταξύ των θεσμικών φορέων και των άμεσα ενδιαφερομένων.

- **ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 09** «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης»

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

- Επενδυτική Προτεραιότητα 9iv - Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

- Επενδυτική Προτεραιότητα 9v - Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ενσωμάτωσης σε κοινωνικές επιχειρήσεις και την κοινωνική και αλληλέγγυο οικονομία ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση.

- **ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 10** «Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση»

- Επενδυτική Προτεραιότητα 10i - Μείωση και πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική νηπιακή, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς επίσης και σε τυπικές, μη τυπικές και άτυπες δυνατότητες εκπαίδευσης για την επανένταξη στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.

- Επενδυτική Προτεραιότητα 10ii - Βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της πρόσβασης στην τριτοβάθμια και ισοδύναμη με αυτήν εκπαίδευση, με σκοπό τη βελτίωση των επιπέδων φοίτησης και επιτυχίας, ιδιαίτερα για τα μειονεκτούντα άτομα.

- Επενδυτική Προτεραιότητα 10iii - Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης στη διά βίου μάθηση για όλες τις ηλικιακές ομάδες στο πλαίσιο τυπικών, άτυπων και μη τυπικών δομών, αναβάθμιση των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού και προώθηση ευέλικτων δυνατοτήτων μάθησης, μεταξύ άλλων μέσω του επαγγελματικού προσανατολισμού και της πιστοποίησης των αποκτώμενων προσόντων.

- Επενδυτική Προτεραιότητα 10iv - Βελτίωση της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, διευκόλυνση της μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία, και ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και συστημάτων κατάρτισης και της ποιότητάς τους, μεταξύ άλλων μέσω μηχανισμών πρόβλεψης των αναγκών σε δεξιότητες, της προσαρμογής των προγραμμάτων σπουδών και της καθιέρωσης και ανάπτυξης συστημάτων μάθησης με βάση την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των διττών συστημάτων μάθησης και μαθητείας.

Η στρατηγική αυτή υλοποιείται μέσα από **εννέα (9) Άξονες Προτεραιότητας (ΑΠ),** πλέον των Αξόνων της Τεχνικής Βοήθειας, οι οποίοι περιλαμβάνουν δράσεις απόλυτα εναρμονισμένες με τους Θεματικούς Στόχους (ΘΣ) 8, 9 και 10 του Κανονισμού ΕΚΤ:

- **ΑΠ1 Συστημικές Παρεμβάσεις των θεσμών της αγοράς εργασίας και της πρόνοιας.**
- **ΑΠ2** Βελτίωση Προοπτικών Απασχόλησης και Ανάπτυξης Δεξιοτήτων Ανθρώπινου Δυναμικού.
- **ΑΠ3** Διευκόλυνση της Πρόσβασης στην Απασχόληση των Νέων έως 29 ετών.
- **ΑΠ4** Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.
- **ΑΠ5** Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

- **ΑΠ6** Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος.
- **ΑΠ7** Ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης και Βελτίωση της Συνάφειας της εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας.
- **ΑΠ8** Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος και της Διά Βίου Μάθησης - σύνδεση με την αγορά εργασίας στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.
- **ΑΠ9** Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος και της Διά Βίου Μάθησης - σύνδεση με την αγορά εργασίας στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.
- **ΑΠ10** Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής ΕΠ.
- **ΑΠ11** Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής ΕΠ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.
- **ΑΠ12** Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής ΕΠ στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.

Προϋπολογισμός

Σε συνέχεια της αναθεώρησης του 2021 [C(2021)8879/1.12.2021], ο συνολικός προϋπολογισμός του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) ανέρχεται σε 3.314,3 εκ. ευρώ (ΔΔ), εκ των οποίων τα 2.106,7 εκ. ευρώ προέρχονται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), τα 512,4 εκ. ευρώ από την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) και τα 647,6 εκ. ευρώ από Εθνικούς Πόρους. Το μέσο ποσοστό συγχρηματοδότησης ανέρχεται σε 79%.

Στον Τομέα της Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού κατανέμεται το 66% της συνολικής χρηματοδότησης του προγράμματος, ενώ στον Τομέα της Εκπαίδευσης και Διά Βίου Μάθησης το 33%. Το υπόλοιπο 1% της συνολικής χρηματοδότησης κατανέμεται στην Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος. Ο ΘΣ 8 «Προώθηση της βιώσιμης απασχόλησης υψηλής ποιότητας και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων» λαμβάνει το 55% της συνολικής χρηματοδότησης του προγράμματος. Ο ΘΣ 9 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας» λαμβάνει το 11% της συνολικής χρηματοδότησης του προγράμματος, ενώ ο ΘΣ 10 «Επένδυση στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και στη διά βίου μάθηση» λαμβάνει το 34% της συνολικής χρηματοδότησης του προγράμματος.

4.2.2 Αξιολόγηση δράσεων που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» 2014-2020

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζονται συνοπτικά επιλεγμένες δράσεις που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» 2014–2020, καθώς και βασικά ευρήματα πρωτογενών ερευνών που πραγματοποιήθηκαν.

Αξιολόγηση της πορείας της λειτουργίας των Κοινωνικών Δομών του ΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014 -2020[51]

Στην Τελική Έκθεση Αξιολόγησης του έργου «Αξιολόγηση της πορείας της λειτουργίας των Κοινωνικών Δομών του ΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014–2020», που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, αποτυπώνεται το σύνολο των ευρημάτων που αφορούν στη λειτουργία των Κοινωνικών Δομών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Τα ευρήματα αυτά προέκυψαν μέσα από συνδυαστική αξιοποίηση δευτερογενούς και πρωτογενούς έρευνας, διασφαλίζοντας μια ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης.

Η δευτερογενής έρευνα βασίστηκε σε ευρύ φάσμα θεσμικών, διοικητικών και επιχειρησιακών πηγών, όπως η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (ΕΣΚΕ), η Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (ΠΕΣΚΕ), οι Αποφάσεις Ένταξης και οι Προσκλήσεις των αξιολογούμενων Πράξεων, καθώς και ο Οδηγός εφαρμογής και λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας και των λοιπών Κοινωνικών Δομών. Παράλληλα, αξιοποιήθηκαν δεδομένα που αφορούν στους ωφελούμενους των Δομών από το σύστημα Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Κοινωνικής Ασφάλισης, τα πληροφοριακά συστήματα των Δικαιούχων, καθώς και στοιχεία σχετικά με τη λειτουργία των Δομών από το ΟΠΣ-ΕΣΠΑ 2014–2020.

Στο πλαίσιο της πρωτογενούς έρευνας, συλλέχθηκαν στοιχεία μέσω ερευνών πεδίου που απευθύνθηκαν τόσο σε Συντονιστές και Υπευθύνους Έργων των Κοινωνικών Δομών, όσο και σε στελέχη της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΕΠ Δυτικής Ελλάδας, της Διεύθυνσης Κοινωνικής Μέριμνας της Περιφέρειας, καθώς και του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης. Παράλληλα, ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στα δεδομένα που προέκυψαν από έρευνες σε δείγμα ωφελούμενων των Δομών Παροχής Βασικών Αγαθών, καθώς και από έρευνες που κάλυψαν το σύνολο των ωφελούμενων των Δομών Σίτισης, των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) και των Κέντρων Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ), καθώς και των δικαστικών συμπαραστατών τους.

Τόσο οι Συντονιστές και οι Υπεύθυνοι Δομών, όσο και οι ωφελούμενοι των Δομών προέρχονταν από δεκαεννιά (19) Κέντρα Κοινότητας εκ των οποίων οχτώ (8) με Παραρτήματα Ρομά και ένα (1) με Κέντρο Ένταξης Μεταναστών, επτά (7) Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών (τρία (3) Κοινωνικά Φαρμακεία, επτά (7) Κοινωνικά Παντοπωλεία και τρία (3) Συσσίτια), δύο

[51] SMR Consultants. (2021). Αξιολόγηση της πορείας λειτουργίας των Κοινωνικών Δομών του Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας 2014–2020 που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο: Τελική έκθεση αξιολόγησης (Παραδοτέο 3). Διαθέσιμο στο: https://2014-2020.dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2025/09/%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%9F-%CE%A03_%CE%A3%CE%9C%CE%A1-%CE%A3%CE%A5%CE%9C%CE%92%CE%9F%CE%A5%CE%9B%CE%95%CE%A5%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

(2) Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων, πέντε (5) Κέντρα Διημέρευσης Ατόμων με Αναπηρία και τέσσερεις (4) Δομές Αστέγων, που καταγράφηκαν στο σύνολο της Περιφέρειας.

Με βάση αξιολογικά κριτήρια που αφορούν στη συνάφεια και τη συνοχή, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και την προστιθέμενη αξία, και αξιοποιώντας συνδυαστικά τα πρωτογενή και τα δευτερογενή δεδομένα που συγκεντρώθηκαν, διαμορφώθηκε ένα συνεκτικό πλαίσιο απάντησης σε κρίσιμα αξιολογικά ερωτήματα. Η επεξεργασία των δεδομένων αυτών επέτρεψε την εξαγωγή βασικών συμπερασμάτων αναφορικά με τη λειτουργία και τη συνολική συμβολή των Κοινωνικών Δομών της Περιφέρειας.

Σε σχέση με το κριτήριο της συνάφειας και της συνοχής και τη σύνδεση των παρεμβάσεων με τους στόχους των ισχυουσών Εθνικών Στρατηγικών, η αξιοποίηση των Μητρών Συνάφειας ανέδειξε τον ιδιαίτερα υψηλό βαθμό συμβολής των Κέντρων Κοινότητας στην υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη. Η συμβολή αυτή χαρακτηρίζεται από πολύ υψηλής έντασης συνέργεια, καθώς τα Κέντρα Κοινότητας υποστηρίζουν ουσιαστικά τους Δήμους στο πλαίσιο του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, ενώ παράλληλα λειτουργούν ως τοπικά σημεία αναφοράς για την υποδοχή, την εξυπηρέτηση και τη διασύνδεση των πολιτών με το σύνολο των κοινωνικών προγραμμάτων και υπηρεσιών που υλοποιούνται στις περιοχές παρέμβασης. Στις περιπτώσεις όπου τα Κέντρα Κοινότητας ενσωματώνουν και λειτουργίες εξειδικευμένων δομών, μέσω διακριτών παραρτημάτων για ειδικές κατηγορίες πληθυσμού (όπως τα Παραρτήματα Ρομά), ενισχύεται περαιτέρω η συμβολή τους στην εφαρμογή των Εθνικών Στρατηγικών για τους Ρομά και για την ένταξη πολιτών τρίτων χωρών.

Οι Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών συμβάλλουν ουσιαστικά στην επίτευξη της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη, ιδίως στο σκέλος της καταπολέμησης της φτώχειας, καθώς εντάσσονται στις δομές αντιμετώπισης της φτώχειας στο πλαίσιο του Θεματικού Στόχου 9. Τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), ως ανοικτές ημερήσιες κοινωνικές δομές, προάγουν την κοινωνική ένταξη μέσω της άρσης των συνθηκών κοινωνικού αποκλεισμού των ηλικιωμένων που δεν δύνανται να αυτοεξυπηρετηθούν πλήρως, εξασφαλίζοντας παράλληλα αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και διατηρώντας τη συνοχή της οικογένειας. Επιπλέον, συμβάλλουν στην καταπολέμηση της φτώχειας, διευκολύνοντας την εναρμόνιση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής των μελών των οικογενειών με ηλικιωμένο εξαρτώμενο άτομο.

Τα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ) συνεισφέρουν επίσης καθοριστικά στην υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη, καθώς μέσω των παρεχόμενων υπηρεσιών εκτός του νοικοκυριού αντιμετωπίζεται ο κοινωνικός αποκλεισμός παιδιών και ατόμων με αναπηρία, με την παροχή εκπαιδευτικών και ιατροπαιδαγωγικών υπηρεσιών. Τέλος, οι Δομές Αστέγων ενισχύουν την εφαρμογή της Στρατηγικής μέσω της καταπολέμησης της ακραίας φτώχειας και της

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

διεύρυνσης της πρόσβασης των ωφελούμενων σε υπηρεσίες στήριξης και κοινωνικής μέριμνας.

Σε σχέση με τους στόχους των Περιφερειακών Στρατηγικών που υπηρετούν οι παρεμβάσεις, τα Κέντρα Κοινότητας συμβάλλουν καθοριστικά στην επίτευξη της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη (ΠΕΣΚΕ), καθώς αποτελούν βασικό μηχανισμό υλοποίησής της, επιτρέποντας την άσκηση ολιστικών παρεμβάσεων προς πολλαπλές ομάδες πληθυσμού. Η συμβολή αυτή υλοποιείται κυρίως μέσω της συστηματικής παραπομπής των πολιτών σε αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς, ενισχύοντας τον συντονισμό και την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων κοινωνικών πολιτικών.

Οι Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών ενισχύουν ουσιαστικά την εφαρμογή της ΠΕΣΚΕ στο σκέλος της καταπολέμησης της ακραίας φτώχειας, καθώς στοχεύουν στην άμεση αντιμετώπιση ακραίων φαινομένων υλικής στέρησης, εξασφαλίζοντας πρόσβαση σε βασικά αγαθά όπως η διατροφή και η φαρμακευτική αγωγή. Τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), ως δομές ανοικτής φροντίδας που απευθύνονται σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, συμβάλλουν στην υλοποίηση της ΠΕΣΚΕ με διττό τρόπο: αφενός μέσω της κοινωνικής και εργασιακής ενεργοποίησης των ατόμων που είχαν την ευθύνη φροντίδας των ηλικιωμένων, και αφετέρου μέσω της άρσης της κοινωνικής απομόνωσης και του αποκλεισμού των ηλικιωμένων.

Τα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ) συνεισφέρουν επίσης ουσιαστικά στην επίτευξη των στόχων της ΠΕΣΚΕ, καθώς μέσω των παρεχόμενων υπηρεσιών τους καταπολεμάται η φτώχεια και αμβλύνονται οι διακρίσεις, διασφαλίζοντας την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνική ζωή. Η συμβολή αυτή τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι τα ΚΔΗΦ παρέχουν υπηρεσίες που αντιμετωπίζουν τις διακρίσεις λόγω αναπηρίας, βελτιώνουν τις συνθήκες κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης των Ατόμων με Αναπηρία και ενισχύουν συνολικά την παρουσία και εκπροσώπησή τους στον δημόσιο βίο.

Τέλος, οι Δομές Αστέγων ανταποκρίνονται στο σύνολο των στοχεύσεων της ΠΕΣΚΕ, λειτουργώντας ως φορείς ανοικτής φροντίδας για άτομα που πλήττονται από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, παρέχοντας τόσο βασικές υπηρεσίες, όπως σίτιση και στέγαση, όσο και ολοκληρωμένες υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης.

Σε ό,τι αφορά στον βαθμό συνάφειας και συνοχής της λογικής των παρεμβάσεων, τα Κέντρα Κοινότητας, καθώς και οι Δομές Αστέγων, ανταποκρίνονται σε υψηλό βαθμό στον Ειδικό Στόχο της Επενδυτικής Προτεραιότητας 9ii, ο οποίος αφορά στην «κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων». Η συμβολή αυτή τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι οι συγκεκριμένες δομές αντιμετωπίζουν την απουσία ολοκληρωμένης προσέγγισης στον σχεδιασμό και την εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, λειτουργώντας ως μηχανισμοί συντονισμένης και πολυδιάστατης παρέμβασης.

Αντίστοιχα, οι Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) και τα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Αναπηρία (ΚΔΗΦ) ανταποκρίνονται στον Ειδικό Στόχο της Επενδυτικής Προτεραιότητας 9iv, που αφορά στην «ανάσχεση των εμποδίων πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας», καθώς ενισχύουν ουσιαστικά την πρόσβαση και την ικανοποίηση των ευπαθών ομάδων από την παροχή βασικών αγαθών και υπηρεσιών πρώτης ανάγκης.

Σε ό,τι αφορά στο κριτήριο της αποτελεσματικότητας και την αποτίμηση της προόδου υλοποίησης του οικονομικού αντικειμένου των παρεμβάσεων, στο σύνολο των παρεμβάσεων σε επίπεδο Επιχειρησιακού Προγράμματος καταγράφεται ποσοστό απορρόφησης 1,55%, ενώ σε επίπεδο πόρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται σε 7,14%. Σε επίπεδο επιμέρους Πράξεων, η απορρόφηση παρουσιάζει σημαντική διακύμανση, με ποσοστά που κυμαίνονται από 12,98% έως 105,06%. Παράλληλα, σημειώνεται ότι το συνολικό ποσοστό απορρόφησης των αξιολογούμενων Πράξεων, βάσει των πραγματοποιηθεισών δαπανών έως τις 31/12/2019, ανέρχεται σε 58,50%.

Σε επίπεδο Κατηγορίας Δομής, ο δείκτης που αφορά στον αριθμό των υποστηριζόμενων δομών (05502) έχει επιτευχθεί σε ποσοστό 100% σε όλες τις κατηγορίες, με εξαίρεση τις Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, καθώς υλοποιήθηκε το σύνολο των δομών που είχαν αρχικά σχεδιαστεί. Ειδικότερα για τις Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, ο συγκεκριμένος δείκτης επιτυγχάνεται σε ποσοστό 75%, δεδομένου ότι υλοποιήθηκαν εννέα (9) δομές έναντι δώδεκα (12) που προβλέπονταν στον αρχικό σχεδιασμό.

Για τα Κέντρα Κοινότητας, τις Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) και τα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ), ο δείκτης που αφορά στον αριθμό των ωφελούμενων των υποστηριζόμενων δομών (05503) έχει υπερκαλυφθεί. Αντίθετα, στις Δομές Αστέγων ο ίδιος δείκτης έχει επιτευχθεί σε ποσοστό 33,75%, γεγονός που αποδίδεται στο ότι οι Δομές του Δήμου Πατρέων ξεκίνησαν τη λειτουργία τους προς το τέλος του 2019 και, ως εκ τούτου, δεν παρουσιάζουν ακόμη ουσιαστικά στοιχεία υλοποίησης.

Σε ό,τι αφορά στον δείκτη αποτελέσματος που σχετίζεται με τον αριθμό των δομών που παρέχουν βελτιωμένες ή/και διευρυμένες υπηρεσίες (05504), στα Κέντρα Κοινότητας καταγράφεται επίτευξη σε ποσοστό 31,58%, καθώς μόνο έξι (6) από τις δεκαεννέα (19) δομές παρείχαν διευρυμένες υπηρεσίες σε όλους τους Πυλώνες Υπηρεσιών. Στις λοιπές κατηγορίες δομών, ο δείκτης παραμένει μηδενικός, δεδομένου ότι μέχρι σήμερα δεν πληρούται το κριτήριο λειτουργίας του Ενιαίου Πληροφοριακού Συστήματος.

Στο πλαίσιο της Επενδυτικής Προτεραιότητας 9ii, στην οποία εντάσσονται οι δράσεις των Κέντρων Κοινότητας και των Δομών Αστέγων, και σε σχέση με την επίτευξη των στόχων του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος έως το τέλος της Προγραμματικής Περιόδου, ο δείκτης που αφορά στον αριθμό των υποστηριζόμενων δομών (05502) έχει επιτευχθεί σε ποσοστό 200%, καταγράφοντας πλήρη κάλυψη και υπέρβαση της τιμής-στόχου για το 2023. Συγκεκριμένα, έναντι έντεκα (11) δομών που είχαν τεθεί ως στόχος, υλοποιήθηκαν συνολικά

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

είκοσι δύο (22). Αντίστοιχα, ο δείκτης που αφορά στον αριθμό των ωφελούμενων από τις υποστηριζόμενες δομές (05503) παρουσιάζει σημαντική υπερεπίτευξη, σε ποσοστό 655,46%, γεγονός που αποδίδεται στη μεγάλη προσέλευση ωφελούμενων στα Κέντρα Κοινότητας που συμβάλλουν στην υλοποίηση της συγκεκριμένης Επενδυτικής Προτεραιότητας. Ο δείκτης αποτελέσματος που αφορά στον αριθμό των δομών που παρέχουν διευρυμένες υπηρεσίες (05504) επιτυγχάνεται σε ποσοστό 54,55%, καθώς μόνο έξι (6) από τα δεκαεννέα (19) Κέντρα Κοινότητας εμφανίζουν διευρυμένο εύρος παρεχόμενων υπηρεσιών.

Σε ό,τι αφορά στην Επενδυτική Προτεραιότητα 9iii, στην οποία εντάσσονται οι δράσεις των Δομών Παροχής Βασικών Αγαθών, των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) και των Κέντρων Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ), ο δείκτης που αφορά στον αριθμό των υποστηριζόμενων δομών (05502) έχει επιτευχθεί σε ποσοστό 64%. Επισημαίνεται ότι ο συγκεκριμένος δείκτης ενισχύεται και από λοιπές δράσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος Δυτικής Ελλάδας, οι οποίες δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσας αποτίμησης. Σε επίπεδο των εξεταζόμενων δράσεων, από τις είκοσι πέντε (25) δομές που είχαν αρχικά προβλεφθεί, υλοποιήθηκαν συνολικά δεκαεννέα (19). Ο δείκτης που αφορά στον αριθμό των ωφελούμενων των υποστηριζόμενων δομών (05503) εμφανίζει υπερεπίτευξη σε ποσοστό 377,74%. Αντιθέτως, ο δείκτης αποτελέσματος που αφορά στον αριθμό των δομών που παρέχουν βελτιωμένες ή/και διευρυμένες υπηρεσίες (05504) παραμένει μέχρι σήμερα μηδενικός και δεν αναμένεται να επιτευχθεί για τις Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, τα ΚΗΦΗ, τα ΚΔΗΦ και τις Δομές Αστέγων.

Σε σχέση με το κατά πόσο οι παρεμβάσεις υλοποιούνται σύμφωνα με τον αρχικό τους σχεδιασμό, ως προς τις κατηγορίες ωφελούμενων και το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών, διαπιστώνεται ότι στα Κέντρα Κοινότητας η παροχή υπηρεσιών δεν ακολουθεί με απόλυτη ακρίβεια τον αρχικό σχεδιασμό. Ειδικότερα, η μεγαλύτερη ζήτηση καταγράφεται σε υπηρεσίες που αφορούν στην πρόσβαση σε προνοιακά επιδόματα, καθώς και στην παραπομπή των ωφελούμενων σε άλλες δομές και υπηρεσίες, ενώ η ζήτηση για παραπομπή σε υπηρεσίες απασχόλησης παραμένει ιδιαίτερα περιορισμένη. Το γεγονός αυτό συνδέεται με το ότι σημαντικό ποσοστό των ωφελούμενων της Περιφέρειας είναι μακροχρόνια άνεργοι, στοιχείο που αναδεικνύει ότι δεν ενεργοποιείται πλήρως το σύνολο των υπηρεσιών που προβλέπονται στο πλαίσιο λειτουργίας των Δομών. Η χαμηλή αξιοποίηση των υπηρεσιών παραπομπής σε προγράμματα απασχόλησης αποδίδεται είτε στην ελλιπή ενημέρωση των ωφελούμενων σχετικά με τον ρόλο και το εύρος των υπηρεσιών των Κέντρων Κοινότητας, είτε στην περιορισμένη διαθεσιμότητα χρόνου και εξειδικευμένης γνώσης του προσωπικού για την υποστήριξη των ωφελούμενων σε ζητήματα απασχόλησης.

Αντίθετα, στα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), το υψηλό επίπεδο ικανοποίησης τόσο των άμεσα εξυπηρετούμενων ομάδων στόχου όσο και των οικογενειών τους, σε συνδυασμό με το πλήρες εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών, τεκμηριώνει ότι η υλοποίηση των συγκεκριμένων παρεμβάσεων ευθυγραμμίζεται με τον αρχικό τους σχεδιασμό. Αντίστοιχα, στα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ), βάσει των απαντήσεων των ωφελούμενων και των δικαστικών τους

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

συμπαραστατών, καταγράφεται η παροχή του συνόλου των υπηρεσιών που είχαν προβλεφθεί κατά το στάδιο του σχεδιασμού.

Σε ό,τι αφορά στις Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά των ωφελούμενων που εξυπηρετούν, καθώς και το υψηλό επίπεδο ικανοποίησης από τις παρεχόμενες υπηρεσίες για την κάλυψη βασικών αναγκών, εκτιμάται ότι το σύνολο των υπηρεσιών που προσφέρονται συμβαδίζει πλήρως με τον αρχικό σχεδιασμό των παρεμβάσεων. Για τις Δομές Αστέγων, παρότι καλύφθηκαν σε σημαντικό βαθμό οι ομάδες στόχου για τις οποίες σχεδιάστηκαν και παρασχέθηκε ευρύ φάσμα υπηρεσιών, όπως είχε αρχικά προβλεφθεί, η προσέλευση του ωφελούμενου πληθυσμού θα μπορούσε να είναι μεγαλύτερη. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται με την ύπαρξη ανασταλτικών παραγόντων, όπως η έλλειψη ορισμένων ειδικοτήτων προσωπικού, η οποία περιόρισε την πλήρη ανάπτυξη του συνόλου των προβλεπόμενων υπηρεσιών, καθώς και με τη δυσκολία εξεύρεσης κατάλληλων κτιριακών εγκαταστάσεων για τη στέγαση δύο από τις τέσσερις δομές (Υπνωτήριο και Κέντρο Ημέρας του Δήμου Πατρέων), γεγονός που οδήγησε σε καθυστέρηση στην έναρξη υλοποίησης της σχετικής Πράξης.

Σε ό,τι αφορά στην καταλληλότητα, την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των συστημάτων και μηχανισμών παρακολούθησης των παρεμβάσεων, με αφετηρία τα Κέντρα Κοινότητας και το Ενιαίο Πληροφοριακό Σύστημα που χρησιμοποιούν, καταγράφεται δυσλειτουργία και περιορισμένη αποτελεσματικότητα του συστήματος αυτού. Ως αποτέλεσμα, σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις των Κέντρων Κοινότητας τηρούνται παράλληλα συμπληρωματικά αρχεία, προκειμένου να διασφαλίζεται η πληρέστερη καταγραφή των ωφελούμενων. Παράλληλα, παρατηρείται ανομοιομορφία στον τρόπο καταγραφής και διατήρησης των στοιχείων των ωφελούμενων στα επιμέρους πληροφοριακά συστήματα των Δομών, ενώ ιδίως στην περίπτωση των Κέντρων Κοινότητας καταγράφεται αναντιστοιχία μεταξύ του αριθμού των ωφελούμενων που είναι καταγεγραμμένοι στο Ενιαίο Πληροφοριακό Σύστημα και του αριθμού των εξυπηρετούμενων που έχει καταχωρηθεί στο ΟΠΣ-ΕΣΠΑ 2014–2020. Η αναντιστοιχία αυτή αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στη μη καταχώρηση του συνόλου των ωφελούμενων στο Ενιαίο Πληροφοριακό Σύστημα, καθώς η δυσχρηστία του και τα επαναλαμβανόμενα τεχνικά προβλήματα λειτουργούν συχνά ανασταλτικά για την ορθή και πλήρη καταγραφή των στοιχείων.

Σε σχέση με τους παράγοντες που ευνόησαν ή εμπόδισαν την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων, διαπιστώνεται ότι στα Κέντρα Κοινότητας λειτούργησε ιδιαίτερα ευεργετικά η στενή συνεργασία με άλλες κοινωνικές δομές που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια, καθώς και με φορείς όπως ο ΟΑΕΔ, συλλογικοί φορείς Ατόμων με Αναπηρία και φορείς εκπροσώπησης των εργαζομένων. Αντίθετα, αρνητική επίδραση άσκησε η μη πλήρης ενεργοποίηση όλων των Πυλώνων Υπηρεσιών που είχαν προβλεφθεί κατά τον σχεδιασμό, με αποτέλεσμα η πλειονότητα των Δομών να μην παρέχει διευρυμένο εύρος υπηρεσιών προς τους ωφελούμενους. Επιπλέον, ανασταλτικά λειτούργησαν τόσο η μη αποτελεσματική λειτουργία του Ενιαίου Πληροφοριακού Συστήματος όσο και το αυξημένο διοικητικό φορτίο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

που καλούνται να διαχειριστούν καθημερινά τα στελέχη, λόγω του μεγάλου όγκου αιτημάτων που αφορούν στην παροχή προνοιακών επιδομάτων.

Στη λειτουργία των Δομών Παροχής Βασικών Αγαθών, καθοριστικά θετική επίδραση είχε η συνεργασία με άλλες κοινωνικές δομές, όπως τα Κέντρα Κοινότητας, καθώς και με υπηρεσίες υποστήριξης Ατόμων με Αναπηρία και ηλικιωμένων, σε συνδυασμό με την επάρκεια της στελέχωσής τους. Ωστόσο, ανασταλτικός παράγοντας καταγράφεται κυρίως στην περίπτωση των Κοινωνικών Φαρμακείων, όπου η έλλειψη οργανωμένου δικτύου εθελοντών περιόρισε την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας τους.

Για τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), θετικά επέδρασαν η διοικητική και επιχειρησιακή ωριμότητα των Δικαιούχων από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, η ικανοποιητική στελέχωση των δομών, καθώς και η στενή συνεργασία με τις Κοινωνικές Υπηρεσίες των Δήμων και της Περιφέρειας. Αντίστοιχα, στα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ), η αποτελεσματικότητα ενισχύθηκε από τις συνεργασίες που αναπτύχθηκαν με τους περισσότερους συναρμόδιους φορείς, σύμφωνα με το εγκεκριμένο Σχέδιο Δικτύωσης, καθώς και από την επάρκεια της στελέχωσης, η οποία συνέβαλε καθοριστικά στην απρόσκοπτη παροχή των προβλεπόμενων υπηρεσιών προς τους ωφελούμενους.

Αναφορικά με τις Δομές Αστέγων του Δήμου Αγρινίου, οι οποίες είναι οι μόνες που παρουσιάζουν αξιόλογα στοιχεία υλοποίησης κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, δεδομένου ότι οι αντίστοιχες δομές του Δήμου Πατρέων ξεκίνησαν τη λειτουργία τους στα τέλη του 2019 λόγω δυσκολιών στην εξεύρεση κατάλληλων κτιριακών εγκαταστάσεων, ιδιαίτερα ευεργετικά λειτούργησε η στενή συνεργασία με την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου, τα Κέντρα Κοινότητας και τις Δομές Σίτισης. Παράλληλα, για τη βελτίωση της λειτουργίας τους κρίνεται αναγκαία η ενίσχυση του προσωπικού με στελέχη συγκεκριμένων ειδικοτήτων.

Σε ό,τι αφορά στο κριτήριο της αποδοτικότητας, η σύγκριση μεταξύ των προγραμματισμένων και των πραγματικών μοναδιαίων κόστους των δομών καταδεικνύει ότι η πλειονότητα των Κέντρων Κοινότητας και των Δομών Παροχής Βασικών Αγαθών λειτουργεί με οικονομικότερους όρους σε σχέση με τους προκαθορισμένους. Στην περίπτωση των Κέντρων Κοινότητας, καθοριστικοί παράγοντες για τη μείωση του μοναδιαίου κόστους αποτελούν ο ιδιαίτερα υψηλός σωρευτικός αριθμός ωφελούμενων, δεδομένου ότι οι δομές δέχονται καθημερινά μεγάλο όγκο αιτημάτων για τη χορήγηση προνοιακών επιδομάτων, καθώς και η μη πλήρης ενεργοποίηση των Πυλώνων Υπηρεσιών Β3 και Γ4, με αποτέλεσμα η κύρια λειτουργική έμφαση να δίνεται στον Πυλώνα Α «Υποδοχή – Ενημέρωση – Υποστήριξη των Πολιτών».

Αντίστοιχα, στις Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, η λειτουργία με χαμηλότερο κόστος από το προγραμματισμένο συνδέεται άμεσα με τη μεγάλη προσέλευση ωφελούμενων, η οποία αντανακλά τη διαρκώς αυξανόμενη ανάγκη κάλυψης βασικών αναγκών, όπως η παροχή ειδών πρώτης ανάγκης και φαρμάκων. Οι Δομές Αστέγων (Υπνωτήριο και Κέντρο Ημέρας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Δήμου Αγρινίου) εμφανίζουν επίσης λειτουργία με οικονομικότερους όρους, γεγονός που αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό σε ελλείψεις συγκεκριμένων ειδικοτήτων προσωπικού, οι οποίες ενδέχεται να περιορίζουν την πλήρη ανάπτυξη και ενεργοποίηση όλων των προβλεπόμενων δραστηριοτήτων. Τέλος, όσον αφορά στις δομές ΚΗΦΗ, η μία εκ των δύο παρουσιάζει απόκλιση από τα προκαθορισμένα κόστη, ενώ η δεύτερη λειτουργεί με οικονομικότερους όρους, χωρίς να καταγράφονται συγκεκριμένοι παράγοντες που να επηρεάζουν τα μοναδιαία κόστη της.

Σε σχέση με το κριτήριο της προστιθέμενης αξίας των παρεμβάσεων στο πλαίσιο της υφιστάμενης Εθνικής Κοινωνικής Πολιτικής, τα διαθέσιμα ευρήματα ανά κατηγορία Δομής καταδεικνύουν ότι τα Κέντρα Κοινότητας, παρά το γεγονός ότι δεν ανέπτυξαν πλήρως το σύνολο των προβλεπόμενων υπηρεσιών λόγω της μη ισόρροπης ενεργοποίησης και των τριών Πυλώνων Υπηρεσιών, δημιούργησαν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση ενός λειτουργικού και αποτελεσματικού συστήματος προώθησης της Εθνικής Κοινωνικής Πολιτικής σε τοπικό επίπεδο. Το σύστημα αυτό λειτουργεί επικουρικά προς τις Κοινωνικές Υπηρεσίες των Δήμων, αναλαμβάνοντας την πρώτη επαφή με τους ωφελούμενους και διασυνδέοντας τους πολίτες με τις κατάλληλες κοινωνικές δομές και υπηρεσίες άλλων φορέων, ενισχύοντας τον συντονισμό και τη συνοχή των παρεμβάσεων.

Οι Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, μέσω της παροχής και διανομής βασικών ειδών και της άμεσης κάλυψης κρίσιμων αναγκών διαβίωσης των ωφελούμενων, λειτούργησαν ως καίρια εργαλεία αντιμετώπισης της ακραίας φτώχειας, προσδίδοντας ουσιαστική προστιθέμενη αξία στο συνολικό κοινωνικό δίκτυο της Περιφέρειας και ενισχύοντας τη συμπληρωματικότητα των υφιστάμενων κοινωνικών πολιτικών.

Τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), ως ανοικτές δομές φροντίδας και υποστήριξης αξιοπρεπούς διαβίωσης των ηλικιωμένων, συνέβαλαν σημαντικά στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο της Εθνικής Κοινωνικής Πολιτικής. Η συμβολή αυτή προκύπτει ιδίως από τη δυνατότητα αποδέσμευσης των φροντιστών των ηλικιωμένων από καθήκοντα καθημερινής φροντίδας, διευκολύνοντας την επανένταξή τους στην αγορά εργασίας και ενισχύοντας την κοινωνική και οικονομική τους ενεργοποίηση.

Τα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ), μέσω της παροχής υπηρεσιών φροντίδας, υποστήριξης και ενδυνάμωσης ατόμων με αναπηρία, συνέβαλαν ουσιαστικά στην κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων και στην αντιμετώπιση των διακρίσεων λόγω αναπηρίας, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό την επίτευξη των βασικών στόχων της Εθνικής Κοινωνικής Πολιτικής.

Τέλος, οι Δομές Αστέγων προσδίδουν σαφή προστιθέμενη αξία στην κοινωνική πολιτική της Περιφέρειας, καθώς ενισχύουν το κοινωνικό της προφίλ και παρέχουν άμεσες και προσωρινές λύσεις στο πρόβλημα της αστεγίας για άτομα που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, λειτουργώντας συμπληρωματικά προς τις λοιπές πολιτικές κοινωνικής προστασίας και ένταξης.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Το σύνολο των ευρημάτων που αποτυπώθηκαν ανά κριτήριο αξιολόγησης και αξιολογικό ερώτημα συνέβαλε στη διαμόρφωση στοχευμένων προτάσεων με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των Κοινωνικών Δομών έως τη λήξη της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου, καθώς και την ουσιαστική υποστήριξη του σχεδιασμού και της ενίσχυσης του Κοινωνικού Δικτύου της Περιφέρειας κατά την επόμενη περίοδο. Οι προτάσεις αυτές εδράζονται στα καταγεγραμμένα λειτουργικά χαρακτηριστικά των Δομών και στις διαπιστωμένες ανάγκες ενίσχυσης της συνοχής, της προβολής και της αξιοποίησης των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Ειδικότερα για τα Κέντρα Κοινότητας, προκειμένου να ενισχυθεί η διάδοση του ρόλου, της αποστολής και της λειτουργίας τους, προτείνεται η συστηματική σύνδεση του Σχεδίου Δημοσιότητας κάθε Δομής με μηχανισμό ανατροφοδότησης και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητάς του. Παράλληλα, κρίνεται σκόπιμη η ανάπτυξη στοχευμένων μηνυμάτων δημοσιότητας ανά ομάδα στόχου, όπου αυτό απαιτείται, σε συνδυασμό με την επιλογή των κατάλληλων μέσων επικοινωνίας. Συμπληρωματικά, προτείνεται η τακτική ενημέρωση των ωφελούμενων μέσω αποστολής ενημερωτικών μηνυμάτων, καθώς και η διοργάνωση θεματικών εκδηλώσεων, κατά τα πρότυπα ομαδικών εργαστηρίων συμβουλευτικής, με στόχο την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης, της ενεργούς συμμετοχής και της καλύτερης αξιοποίησης των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Για την ουσιαστικότερη υποστήριξη των ωφελούμενων, προτείνεται η συστηματική αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού των Δομών μέσω της διοργάνωσης στοχευμένων επιμορφωτικών σεμιναρίων. Τα σεμινάρια αυτά θα πρέπει να καλύπτουν θεματικές όπως η διαχείριση και εφαρμογή των προνοιακών επιδομάτων, η αποτελεσματική χρήση του Ενιαίου Πληροφοριακού Συστήματος, καθώς και το σύνολο των παρεχόμενων υπηρεσιών των Δομών. Η ενίσχυση των γνώσεων και δεξιοτήτων του προσωπικού εκτιμάται ότι θα συμβάλει όχι μόνο στη βελτίωση της ποιότητας των υφιστάμενων υπηρεσιών, αλλά και στην ενεργοποίηση και παροχή νέων υπηρεσιών που προβλέπονται θεσμικά αλλά δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί, με ιδιαίτερη έμφαση στη διασύνδεση του ωφελούμενου πληθυσμού με την τοπική αγορά εργασίας.

Παράλληλα, κρίνεται αναγκαία η τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας, ώστε να προβλέπεται ο αναλογικός αριθμός στελεχών και ειδικοτήτων ανά Κέντρο Κοινότητας, σε συνάρτηση με το πληθυσμιακό μέγεθος και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του Δήμου που εξυπηρετεί. Η προσαρμογή αυτή εκτιμάται ότι θα ενισχύσει τη λειτουργική επάρκεια των Δομών και θα βελτιώσει την ανταπόκρισή τους στις αυξημένες και διαφοροποιημένες ανάγκες των ωφελούμενων.

Επιπλέον, προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της προσβασιμότητας και της ποιότητας εξυπηρέτησης, προτείνεται ο εμπλουτισμός του υφιστάμενου δικτύου με την ανάπτυξη Κινητών Μονάδων. Οι Κινητές Μονάδες αναμένεται να ενισχύσουν την τοπική παρουσία των Κοινωνικών Δομών και να διευκολύνουν την εξυπηρέτηση ωφελούμενων που διαμένουν σε απομακρυσμένους οικισμούς ή σε περιοχές με περιορισμένη φυσική πρόσβαση στις

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

υφιστάμενες δομές, συμβάλλοντας έτσι στη μείωση των χωρικών ανισοτήτων και στην ισότιμη πρόσβαση στις κοινωνικές υπηρεσίες.

Σε ό,τι αφορά στο πληροφοριακό σύστημα, την ενίσχυση της επικοινωνίας μεταξύ των Δομών και τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, προτείνεται η αναβάθμιση και περαιτέρω παραμετροποίηση του Ενιαίου Πληροφοριακού Συστήματος, ώστε να καθίσταται δυνατή η συστηματική εξαγωγή αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων και κοινωνικών δεικτών. Παράλληλα, προτείνεται η δημιουργία ψηφιακού φόρουμ δικτύωσης για το σύνολο των Κέντρων Κοινότητας, το οποίο θα λειτουργεί ως εργαλείο ανταλλαγής εμπειριών, γνώσεων και καλών πρακτικών σε ζητήματα οργάνωσης, λειτουργίας και παροχής υπηρεσιών. Συμπληρωματικά, προτείνεται η θεσμοθέτηση και λειτουργία Γραμμής Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης ως βασικής οριζόντιας υπηρεσίας των Κέντρων Κοινότητας, με στόχο την ενίσχυση της άμεσης υποστήριξης των ωφελούμενων.

Για τη βελτίωση της συνεργασίας των Κέντρων Κοινότητας με λοιπούς φορείς σε τοπικό επίπεδο, προτείνεται η σύναψη πρωτοκόλλων συνεργασίας, μέσω των οποίων θα αποσαφηνίζεται το πλαίσιο της συνεργασίας στη λογική της «Κοινωνικής Σύμπραξης». Τα πρωτόκολλα αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνουν σαφή κατανομή αρμοδιοτήτων, συγκεκριμένο χρονισμό ενεργειών και μηχανισμούς συντονισμού, με σκοπό την αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων και τοπικού ανταγωνισμού μεταξύ των δράσεων των επιμέρους φορέων. Παράλληλα, κρίνεται αναγκαία η αξιολόγηση και, όπου απαιτείται, επικαιροποίηση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τα Κέντρα Κοινότητας, αναφορικά με τις αρμοδιότητες και τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους, προκειμένου να διασφαλίζεται η συμπληρωματικότητα και να αποφεύγεται η επικάλυψη με αντίστοιχες υπηρεσίες και αρμοδιότητες άλλων δομών που λειτουργούν στην Περιφέρεια, συγχρηματοδοτούμενων ή μη, όπως εκκλησιαστικοί φορείς, δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Σε ό,τι αφορά στις Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, λαμβάνοντας υπόψη τη σταθερά αυξημένη προσέλευση του ωφελούμενου πληθυσμού, κρίνεται απολύτως αναγκαίο, κατά τον σχεδιασμό της επόμενης Προγραμματικής Περιόδου, να συνεκτιμηθούν με ιδιαίτερη βαρύτητα οι αυξανόμενες ανάγκες που σχετίζονται με την παροχή βασικών αγαθών και ειδών πρώτης ανάγκης. Οι ανάγκες αυτές, οι οποίες εντείνονται λόγω των ευρύτερων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών της χώρας, καθιστούν τις συγκεκριμένες δομές κρίσιμο πυλώνα άμεσης κοινωνικής στήριξης. Ο υψηλός βαθμός ανταπόκρισης των ωφελούμενων, σε συνδυασμό με τη σημαντική προστιθέμενη αξία που προσφέρει η λειτουργία των Δομών αυτών στο σύνολο της Περιφέρειας, θα πρέπει να αποτελέσουν ισχυρό κίνητρο για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη αντίστοιχων παρεμβάσεων και σε επιπλέον Δήμους που σήμερα δεν καλύπτονται επαρκώς από το υφιστάμενο κοινωνικό δίκτυο.

Αναφορικά με τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), βασική κατεύθυνση βελτιστοποίησης της λειτουργίας τους αποτελεί η ενίσχυση της πληροφόρησης των ωφελούμενων και των οικογενειών τους σχετικά με το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών και το πρόγραμμα δραστηριοτήτων. Παράλληλα, η αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

και του εξοπλισμού αναδεικνύεται ως παράγοντας που μπορεί να ενισχύσει ουσιαστικά την αποτελεσματικότητα των Δομών. Επιπλέον, κρίνεται σκόπιμη η αξιοποίηση της ήδη διαμορφωμένης ωριμότητας της Περιφέρειας στην υλοποίηση παρεμβάσεων αυτού του τύπου, με στόχο τη δημιουργία νέων αντίστοιχων δομών σε Δήμους που δεν καλύπτονται από το υφιστάμενο Κοινωνικό Δίκτυο.

Τέλος, για την επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων σε ό,τι αφορά στη σύνδεση των δικαστικών συμπαραστατών των ωφελούμενων με την αγορά εργασίας, προτείνεται η ανάπτυξη λειτουργικών συνεργειών μεταξύ των Δομών και των τοπικών υπηρεσιών απασχόλησης. Μέσω της συνεργασίας αυτής, οι ενδιαφερόμενοι δικαστικοί συμπαραστάτες θα μπορούν, εφόσον το επιθυμούν, να εντάσσονται σε ένα ολοκληρωμένο πακέτο υποστηρικτικών υπηρεσιών, το οποίο θα καλύπτει τόσο την ενδυνάμωση και τη βελτίωση των δεξιοτήτων τους όσο και τη σταδιακή προώθησή τους στην απασχόληση.

Σε ό,τι αφορά στα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ), κρίσιμη παράμετρος που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τον σχεδιασμό του Κοινωνικού Δικτύου της επόμενης Προγραμματικής Περιόδου είναι η ανάπτυξη λειτουργικών συνεργειών μεταξύ των ΚΔΗΦ και των τοπικών υπηρεσιών απασχόλησης. Η ενίσχυση της διασύνδεσης αυτής εκτιμάται ότι θα συμβάλει σε καλύτερα αποτελέσματα ως προς τη σύνδεση των δικαστικών συμπαραστατών των ωφελούμενων με την αγορά εργασίας, μέσα από στοχευμένες και ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υποστήριξης.

Αναφορικά με τις Δομές Αστέγων, προτείνεται η ενίσχυση της στελέχωσής τους με πρόσθετες ειδικότητες, οι οποίες θα υποστηρίξουν ουσιαστικά την εύρυθμη και ολοκληρωμένη λειτουργία των Δομών. Παράλληλα, κρίνεται αναγκαία η κατάλληλη επιμόρφωση του προσωπικού σε ζητήματα ψυχοκοινωνικού χαρακτήρα, ώστε να ενισχυθεί η ικανότητα αποτελεσματικής διαχείρισης σύνθετων και ευάλωτων περιστατικών. Επιπλέον, προς την κατεύθυνση της περαιτέρω ενίσχυσης της λειτουργίας των Δομών, προτείνεται η εδραίωση και διεύρυνση των δικτυώσεων με τοπικούς φορείς και οργανώσεις, τόσο για τον έγκαιρο εντοπισμό των ομάδων στόχου και την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης του ωφελούμενου πληθυσμού, όσο και για την προσέλκυση και ενεργοποίηση εθελοντών που μπορούν να υποστηρίξουν συμπληρωματικά το ανθρώπινο δυναμικό των Δομών.

Αξιολόγηση των επιπτώσεων των παρεμβάσεων της Επενδυτικής Προτεραιότητας 8.i[52]

Στην παρούσα υποενότητα συνοψίζονται τα βασικά ευρήματα της αξιολόγησης των παρεμβάσεων της Επενδυτικής Προτεραιότητας 8.1 του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου

[52] KNOWLEDGE SOCIETY LTD. (2023). Παροχή υπηρεσιών συμβούλου για τη διεξαγωγή αξιολογήσεων του Σχεδίου Αξιολόγησης του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ για το ΤΜΗΜΑ 3: Αξιολόγηση των επιπτώσεων των παρεμβάσεων της Επενδυτικής Προτεραιότητας 8.1 (κωδ. 1.4): α) Προγράμματα απασχόλησης, β) δράσεις κατάρτισης και γ) εφαρμογή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης. Παραδοτέο Π.Γ.: Τελική Έκθεση. Διαθέσιμο στο: https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2024/07/%CE%A4%CE%BC%CE%AE%CE%BC%CE%B1-3-%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%AD%CE%BF-%CE%93_FINAL.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» 2014–2020, οι οποίες αφορούν προγράμματα απασχόλησης, δράσεις κατάρτισης και την εφαρμογή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης. Η αξιολόγηση βασίστηκε σε συνδυασμό ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας και εξετάζει τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τις επιπτώσεις των παρεμβάσεων στην απασχόληση και την κοινωνική ένταξη. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν συνολικά θετική συμβολή των δράσεων στην επίτευξη των στόχων του Ειδικού Στόχου 8.1, με ιδιαίτερη έμφαση στη στήριξη ανέργων και μακροχρόνια ανέργων, ενώ παράλληλα αναδεικνύονται ζητήματα βελτίωσης που σχετίζονται με την έγκαιρη υλοποίηση, τη διαθεσιμότητα δεδομένων και τη μακροπρόθεσμη ενίσχυση των επιπτώσεων στην αγορά εργασίας.

Παρέμβαση «Προγράμματα Κοινωφελούς Εργασίας»

Η Παρέμβαση «Προγράμματα Κοινωφελούς Εργασίας» απευθύνθηκε σε ανέργους, μακροχρόνια ανέργους και ωφελούμενους ΚΕΑ, στο πλαίσιο της Επενδυτικής Προτεραιότητας 8.i του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ. Δικαιούχος ήταν η Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (Τομέας Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας), με φορέα υλοποίησης τη ΔΥΠΑ (τ. ΟΑΕΔ). Κατά την περίοδο αναφοράς υλοποιήθηκαν 12 προγράμματα, συνολικού προϋπολογισμού 931.111.972,81 €. Οι πραγματοποιηθείσες πληρωμές, με δεδομένο ότι δεν είχε ολοκληρωθεί η δήλωση δαπανών, ανήλθαν σε 591.403.261,18 €, αντιστοιχώντας στο 63,52% του σχεδιασμού. Οι συμμετέχοντες ανήλθαν σε 112.697, με ποσοστό επίτευξης στόχου 75,94% για τις πράξεις με επαρκή στοιχεία και μέσο όρο επίτευξης στόχων 80,20%.

Σε επίπεδο συνολικής στοχοθεσίας του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και του Ειδικού Στόχου 8.1 (267.590 ωφελούμενοι), η συμβολή της Παρέμβασης ανήλθε στο 45%. Το κατώτατο κόστος ανά ωφελούμενο, βάσει ΚΥΑ, ήταν 6.500 € για οκτάμηνη απασχόληση, ωστόσο το μέσο κόστος διαμορφώθηκε χαμηλότερα, στα 5.749,97 € ανά ωφελούμενο. Η απόκλιση αυτή συνδέεται με το γεγονός ότι σε αρκετές πράξεις το φυσικό αντικείμενο περιορίστηκε στην κατάρτιση, καθώς η απασχόληση εξαιρέθηκε από τη συγχρηματοδότηση στις Περιφέρειες Αττικής και Νοτίου Αιγαίου. Επισημαίνεται ότι κατά τον χρόνο της αξιολόγησης δεν είχε ολοκληρωθεί η δήλωση δαπανών για όλα τα προγράμματα.

Η συνολική αξιολόγηση καταδεικνύει ότι ο σχεδιασμός των πράξεων έδωσε έμφαση σε ειδικές ομάδες στόχου, ιδίως στους μακροχρόνια ανέργους, με στόχο την επανένταξή τους στην αγορά εργασίας. Η σημασία της Παρέμβασης για το ΕΠ αποτυπώνεται τόσο στο υψηλό ύψος του προϋπολογισμού (περί το 1 δισ. €) όσο και στον μεγάλο αριθμό ωφελούμενων και στην ανάγκη υλοποίησης πολλαπλών κύκλων κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014–2020. Η αξιολόγηση των κριτηρίων δείχνει ικανοποιητική εικόνα ως προς τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αποτελεσματικότητα, γεγονός που αντανακλάται και στο ποσοστό απορρόφησης.

Μετά το 2017, τα προγράμματα περιλάμβαναν προκηρύξεις μεγάλου αριθμού θέσεων με διαφοροποιημένα προσόντα, καλύπτοντας επίπεδα από Υποχρεωτική έως Πανεπιστημιακή

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Εκπαίδευση. Παράλληλα, το περιεχόμενο των πράξεων εξελίχθηκε: οι πρώτοι κύκλοι αφορούσαν αποκλειστικά τοποθετήσεις σε θέσεις απασχόλησης, ενώ στους επόμενους ενσωματώθηκαν δράσεις θεωρητικής κατάρτισης και πιστοποίησης. Οι παρεμβάσεις χαρακτηρίζονται μεγάλης κλίμακας, με τα διαθέσιμα δεδομένα να επιβεβαιώνουν τη συνάφεια και την καταλληλότητά τους.

Τέλος, η προστιθέμενη αξία της Παρέμβασης εντοπίζεται κυρίως στο ατομικό επίπεδο, μέσω της ενίσχυσης του εργασιακού προφίλ των συμμετεχόντων, καθώς τα προγράμματα λειτούργησαν ως μηχανισμός αντιμετώπισης ειδικών αναγκών και συνθηκών της αγοράς εργασίας.

Παρέμβαση «Προγράμματα Κατάρτισης και Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας»

Η Παρέμβαση «Προγράμματα Κατάρτισης και Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας» απευθύνθηκε σε ανέργους, μακροχρόνια ανέργους και ωφελούμενους ΚΕΑ, στο πλαίσιο της Επενδυτικής Προτεραιότητας 8.i του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ, και υλοποιήθηκε από την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (ΑπΚΟ). Κατά την περίοδο αναφοράς υλοποιήθηκαν 12 προγράμματα συνολικού προϋπολογισμού 311.372.798,89 €, εκ των οποίων τέσσερα αξιολογήθηκαν στο παρόν με συνολικό προϋπολογισμό 211.261.709,82 €. Τα υπόλοιπα οκτώ δεν αξιολογήθηκαν, λόγω καθυστερήσεων υλοποίησης, καθώς μεταφέρθηκαν ως πράξεις στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή» 2021–2027.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του ΟΠΣ, οι πληρωμές των αξιολογούμενων προγραμμάτων ανήλθαν σε 126.305.535,43 €, που αντιστοιχεί στο 59,78% του σχεδιασμού, ενώ οι συμμετέχοντες ανήλθαν σε 41.196 άτομα. Το ποσοστό επίτευξης στόχου για τις πράξεις με επαρκή στοιχεία διαμορφώθηκε στο 83,63%, με μέσο όρο επίτευξης στόχων 85,70%. Σε σχέση με τη συνολική στοχοθεσία του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και του Ειδικού Στόχου 8.1 (267.590 ωφελούμενοι), η συμβολή της Παρέμβασης ανήλθε στο 23%.

Το κόστος ανά ωφελούμενο κινήθηκε χαμηλότερα από το προβλεπόμενο, με μέσο όρο 2.887,39 € ανά άτομο, λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς που σχετίζονται με τη μη πλήρη διαθεσιμότητα δεδομένων. Η συνολική αποτίμηση της Παρέμβασης κρίνεται ικανοποιητική ως προς τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, τις βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις και την προστιθέμενη αξία, παρά τις καθυστερήσεις. Ωστόσο, ως προς την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα, τα διαθέσιμα δεδομένα δεν αποδίδουν πλήρως την εικόνα όλων των προγραμμάτων, αν και καταγράφεται σαφής συμβολή στον Ειδικό Στόχο 8.1 και θετικό πρόσημο στις αξιολογούμενες δράσεις.

Οι πράξεις στόχευαν στην κατάρτιση και ενίσχυση των προσόντων των ωφελούμενων, με έμφαση σε ανέργους χαμηλής εργασιακής εμπειρίας και χαμηλότερων τυπικών προσόντων, ενσωματώνοντας το ανανεωμένο θεσμικό πλαίσιο της συνεχιζόμενης κατάρτισης. Οι παρεμβάσεις περιλάμβαναν θεωρητική κατάρτιση, εξατομικευμένη συμβουλευτική, πιστοποίηση δεξιοτήτων και πρακτική άσκηση, συγκροτώντας ολοκληρωμένες δράσεις, ενώ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

αξιολογήθηκε θετικά και η προσαρμογή στις συνθήκες της πανδημίας COVID-19 μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Κρίσιμο ζήτημα αποτέλεσε η καθυστέρηση υλοποίησης λόγω της ανάγκης θέσπισης νέου θεσμικού πλαισίου και ολοκλήρωσης διαδικασιών εφαρμογής του, γεγονός που οδήγησε στη μεταφορά σημαντικού αριθμού πράξεων στην επόμενη προγραμματική περίοδο και στη μη διαθεσιμότητα στοιχείων για αυτές. Η ευρύτερη προστιθέμενη αξία της Παρέμβασης αξιολογείται θετικά κυρίως σε ατομικό επίπεδο, μέσω της βελτίωσης της εργασιακής κατάστασης των συμμετεχόντων, ενώ για την επίτευξη μακροχρόνιων επιπτώσεων κρίνεται αναγκαία η διασύνδεσή της με άλλες ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.

Παρέμβαση «Δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) της ΔΥΠΑ/τ.ΟΑΕΔ»

Η Παρέμβαση «Δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) της ΔΥΠΑ/τ. ΟΑΕΔ» στόχευσε στη δημιουργία θέσεων πλήρους απασχόλησης για ανέργους, με έμφαση σε ανέργους, μακροχρόνια ανέργους, ωφελούμενους ΚΕΑ και ειδικές ομάδες, όπως οι γυναίκες, καθώς και σε τοπικές προσεγγίσεις ανά τύπο Περιφέρειας. Οι δράσεις αποσκοπούσαν στην άμβλυνση των συνεπειών της ανεργίας, ιδίως για μακροχρόνια ανέργους και ανέργους μεγαλύτερων ηλικιών, των οποίων η παρατεταμένη απομάκρυνση από την εργασία δυσχεραίνει την επανένταξη στην αγορά εργασίας.

Δικαιούχος των πράξεων ήταν η ΔΥΠΑ (τ. ΟΑΕΔ) και, μέσω αυτής, ιδιωτικές επιχειρήσεις, φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας και εργοδότες του ιδιωτικού τομέα σε όλη τη χώρα, οι οποίοι απασχόλησαν ανέργους και έλαβαν ή προβλεπόταν να λάβουν ενισχύσεις στο πλαίσιο του Κανονισμού de minimis (1407/2013). Ο συνολικός προϋπολογισμός των προσκλήσεων ανήλθε σε 181.832.199,00 €, εκ των οποίων 130.512.043,20 € εντάχθηκαν σε έργα. Στην παρούσα αξιολόγηση εξετάζεται ενδεικτικά μία πρόσκληση (ΟΑΕΔ 01), καθώς δύο προσκλήσεις (ΟΑΕΔ 06 και ΔΥΠΑ 09) μεταφέρθηκαν στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή» 2021–2027 και για τις λοιπές δεν υπήρχαν επαρκή δεδομένα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΠΣ, οι πληρωμές της αξιολογούμενης πρόσκλησης ανήλθαν σε 13.629.433,47 €, αντιστοιχώντας στο 78,89% του σχεδιασμού, μέσω της υλοποίησης 3.293 έργων επιδότησης θέσεων εργασίας. Σε σχέση με τη συνολική στοχοθεσία του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και του Ειδικού Στόχου 8.1 (267.590 ωφελούμενοι), η συμβολή της Παρέμβασης ανήλθε στο 1%.

Η συνολική αξιολόγηση των Προγραμμάτων ΝΘΕ κρίνεται ικανοποιητική ως προς τα αποτελέσματα και την απόδοσή τους, στηριζόμενη σε σταθερές βάσεις υλοποίησης λόγω της εμπλοκής της αρμόδιας υπηρεσίας (ΔΥΠΑ). Τα ευρήματα της πρωτογενούς έρευνας καταδεικνύουν θετική συμβολή στην προώθηση ανέργων στην απασχόληση μέσω παροχής κινήτρων στους εργοδότες. Παράλληλα, αναδεικνύεται η ανάγκη βελτιώσεων, ιδίως ως προς την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη λειτουργία του πληροφοριακού συστήματος, καθώς και την επιτάχυνση της ένταξης και αποπληρωμής πράξεων, δεδομένου ότι οι καθυστερήσεις μπορεί να λειτουργήσουν αποτρεπτικά για τη συμμετοχή επιχειρήσεων.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Ως προς τη συνάφεια, τη συνοχή και την καταλληλότητα, οι δράσεις αξιολογούνται θετικά, καθώς επιτυγχάνουν τον βασικό στόχο της προώθησης των ανέργων στην απασχόληση. Ωστόσο, κατά την αρχική φάση υλοποίησης καταγράφηκαν σημαντικά τεχνικά προβλήματα στη χρήση του πληροφοριακού συστήματος, όπως ασυμβατότητες και δυσκολίες χειρισμού, που οδήγησαν σε καθυστερήσεις στην καταχώρηση δεδομένων και επηρέασαν την αξιολόγηση. Υπό τις συνθήκες αυτές, η αποτελεσματικότητα και οι επιπτώσεις της Παρέμβασης εκτιμώνται ως ικανοποιητικές, με επιφύλαξη ως προς τη διαθεσιμότητα πλήρων δεδομένων.

Η αποδοτικότητα δεν αξιολογείται συγκριτικά, καθώς η επιδότηση των επιχειρήσεων ήταν σταθερή βάσει σχεδιασμού. Ως προς την προστιθέμενη αξία, το μοντέλο κρίνεται ικανοποιητικό, καθώς σε επίπεδο ωφελούμενων παράγεται σαφής προστιθέμενη αξία μέσω της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και της τοποθέτησης ανέργων σε θέσεις απασχόλησης διάρκειας 18 μηνών, που αποτελεί τον βασικό στόχο των Προγραμμάτων.

Παρέμβαση «Προγράμματα Κατάρτισης Άνεργων Ναυτικών»

Η Παρέμβαση «Προγράμματα Κατάρτισης Ανέργων Ναυτικών» αποτελεί συνέχεια της θεσμοθετημένης διαδικασίας εκπαίδευσης, κατάρτισης και πιστοποίησης δεξιοτήτων των Ελλήνων ναυτικών στο πλαίσιο του Ελληνικού Συστήματος Ναυτικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης & Πιστοποίησης, μέσω Σχολείων, Κέντρων Επιμόρφωσης και Σχολών του εμπορικού ναυτικού. Ωφελούμενοι ήταν άνεργοι επαγγελματίες ναυτικοί, οι οποίοι καταρτίστηκαν σε εξειδικευμένα αντικείμενα μέσω επαναλαμβανόμενων κύκλων κατάρτισης, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα της Σύμβασης STCW ’78, οδηγούμενοι –υπό τις προϋποθέσεις της κείμενης νομοθεσίας– σε πιστοποίηση γνώσεων και απόκτηση ναυτικών δικαιωμάτων υπηρεσίας. Δικαιούχος φορέας υπήρξε η Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ναυτικών (ΔΕΚΝ) του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής.

Κατά την περίοδο 2015–2023 υλοποιήθηκαν επτά (7) Προγράμματα, συνολικού προϋπολογισμού 29.568.308,25 €. Οι πληρωμές, βάσει διαθέσιμων και μη οριστικοποιημένων στοιχείων του ΟΠΣ, ανήλθαν σε 19.067.650,95 €, αντιστοιχώντας στο 64,49% του σχεδιασμού. Οι συμμετέχοντες ανήλθαν σε 7.382, με ποσοστό επίτευξης στόχου 55,58% και μέσο όρο επίτευξης στόχων 55,53% για τις πράξεις με επαρκή στοιχεία. Λόγω της μη ολοκλήρωσης ορισμένων προγραμμάτων και της εκκρεμούς ανάρτησης στοιχείων στο ΟΠΣ, τα δεδομένα δεν θεωρούνται τελικά. Σε σχέση με τη συνολική στοχοθεσία του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ και του Ειδικού Στόχου 8.1 (267.590 ωφελούμενοι), η συμβολή της Παρέμβασης εκτιμάται στο 3%. Το μέσο κόστος ανά ωφελούμενο διαμορφώθηκε υψηλότερα του σχεδιασμού, περί τα 1.831 €.

Η συνολική αξιολόγηση της Παρέμβασης είναι θετική, καθώς τα προγράμματα κρίνονται ικανοποιητικά ως προς τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητά τους, παρά τις υπερβάσεις και αναπροσαρμογές προϋπολογισμών, οι οποίες αποδίδονται σε ειδικές και απρόβλεπτες συνθήκες. Εντοπίστηκαν ζητήματα υλοποίησης που σχετίζονται κυρίως με τεχνικές αδυναμίες του πληροφοριακού συστήματος

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

παρακολούθησης, επηρεάζοντας τη διαθεσιμότητα δεδομένων, χωρίς όμως να οδηγούν σε αρνητική αποτίμηση. Προτείνεται η αξιοποίηση των εμπειριών αυτών στην επόμενη προγραμματική περίοδο και η επιτάχυνση των διαδικασιών ένταξης, ώστε να αποφευχθούν καθυστερήσεις δαπανών και πιστοποιήσεων, ιδίως για την αρχική περίοδο 2015–2017.

Ως προς τις επιπτώσεις και την προστιθέμενη αξία, η αξιολόγηση κρίνεται ικανοποιητική, καθώς τα προγράμματα συνέβαλαν ουσιαστικά στην ενίσχυση της απασχόλησης, των επαγγελματικών προσόντων και της πιστοποίησης δεξιοτήτων των ανέργων ναυτικών. Η προστιθέμενη αξία εντοπίζεται κυρίως στο επίπεδο του κλάδου, λόγω της ειδικής φύσης του επαγγέλματος, μέσω της ενδυνάμωσης και εύρυθμης λειτουργίας του Ελληνικού Συστήματος Ναυτικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης & Πιστοποίησης.

Συνολική Αποτίμηση Παρεμβάσεων Επενδυτικής Προτεραιότητας 8.1

Η συνολική αποτίμηση των παρεμβάσεων της Επενδυτικής Προτεραιότητας 8.1 αναδεικνύει μια σαφώς θετική εικόνα ως προς την υλοποίηση και τα αποτελέσματά τους. Σε απόλυτα ποσοτικά μεγέθη, τα Προγράμματα Κοινωφελούς Εργασίας παρουσίασαν τη μεγαλύτερη συμβολή τόσο σε δείκτες υλοποίησης όσο και σε συνολικές πληρωμές, ενώ τα Προγράμματα Δημιουργίας Νέων Θέσεων Εργασίας της ΔΥΠΑ/τ. ΟΑΕΔ κατέγραψαν το υψηλότερο ποσοστό απορρόφησης μεταξύ των αξιολογούμενων παρεμβάσεων. Τα ευρήματα αυτά καταδεικνύουν τη βαρύτητα των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης στο συνολικό σχεδιασμό της Επενδυτικής Προτεραιότητας.

Σε επίπεδο επίτευξης στόχων, οι βασικοί δείκτες εκροών εμφανίζουν ιδιαίτερα ικανοποιητικές επιδόσεις. Ο δείκτης CO01 προσεγγίζει το σύνολο της στοχοθεσίας του Ειδικού Στόχου 8.1, ενώ ο δείκτης CO02 για τους μακροχρόνια ανέργους υπερκαλύπτει τη σχετική πρόβλεψη, επιβεβαιώνοντας την αποτελεσματική στόχευση των παρεμβάσεων στις πλέον ευάλωτες ομάδες. Παράλληλα, οι επιδόσεις σε ειδικούς δείκτες που αφορούν ηλικιακές και εκπαιδευτικές ομάδες, καθώς και στους ωφελούμενους του ΚΕΑ, υποδηλώνουν ουσιαστική συμβολή τόσο στην εργασιακή όσο και στην κοινωνική ένταξη.

Συνολικά, τα αποτελέσματα αντανακλούν μια επιτυχή και συνεκτική εφαρμογή των παρεμβάσεων, με υψηλά επίπεδα απορρόφησης και μετρήσιμα οφέλη για τους ωφελούμενους, παρά τις επιμέρους δυσκολίες και περιορισμούς που καταγράφηκαν κατά την υλοποίηση. Η συνδυαστική εφαρμογή δράσεων απασχόλησης και κατάρτισης ενίσχυσε την κοινωνική συνοχή και τη δυνατότητα επανένταξης στην αγορά εργασίας, επιβεβαιώνοντας τη στρατηγική συνάφεια και τη συνολική προστιθέμενη αξία της Επενδυτικής Προτεραιότητας 8.1.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Αξιολόγηση των παρεμβάσεων στο πλαίσιο της Κοινωνικής Οικονομίας και των λοιπών δράσεων της ΕΠ 9.5 (κωδ.12)[53]

Η Τελική Έκθεση Αξιολόγησης των παρεμβάσεων στο πλαίσιο της Κοινωνικής Οικονομίας και των λοιπών δράσεων της ΕΠ 9.5 (κωδ.12) αποτιμά τις παρεμβάσεις της Επενδυτικής Προτεραιότητας 9v του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» 2014–2020 στον τομέα της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Διαπιστώνεται ότι, παρότι ο αρχικός σχεδιασμός ήταν φιλόδοξος και συνεκτικός, κατά την υλοποίηση υπήρξαν σημαντικές τροποποιήσεις, καθυστερήσεις και μη υλοποίηση κρίσιμων δράσεων, με αποτέλεσμα περιορισμένη αποδοτικότητα και δυσκολία αποτύπωσης ουσιαστικού αντικτύπου. Ως θετικά στοιχεία αναδεικνύονται ο πιλοτικός χαρακτήρας του Προγράμματος, η συμβολή των Κέντρων Στήριξης και η σημασία της δικτύωσης και της δημοσιότητας για την ενίσχυση του οικοσυστήματος Κ.ΑΛ.Ο. Η έκθεση καταλήγει στην ανάγκη πιο στοχευμένου και συμμετοχικού σχεδιασμού, έγκαιρης υλοποίησης, ενίσχυσης της χρηματοδότησης και σαφών μηχανισμών παρακολούθησης για την περίοδο 2021–2027, ώστε να υποστηριχθεί αποτελεσματικότερα η βιώσιμη ανάπτυξη του τομέα.

Η Επενδυτική Προτεραιότητα 9v και η Κοινωνική Οικονομία & Επιχειρηματικότητα

Το ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ 2014-2020, στο πλαίσιο του Θ.Σ. 9 Ε.Π.9v - Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ενσωμάτωσης σε κοινωνικές επιχειρήσεις και την κοινωνική και αλληλέγγυο οικονομία ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση, περιέλαβε τους ακόλουθους ενδεικτικούς τύπους δράσεων: Κέντρα Στήριξης Κ.ΑΛ.Ο., Ενίσχυση υφιστάμενων Φορέων Κ.ΑΛ.Ο., Ενίσχυση της απασχόλησης μέσω προσλήψεων ΑμΕΑ από φορείς Κ.ΑΛ.Ο., και Σύσταση και λειτουργία Ταμείου Κοινωνικής Οικονομίας.

Το Ε.Π. προβλέπει τις εξής δράσεις:

- «Κέντρα Στήριξης Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας»
- «Ενίσχυση υφιστάμενων Φορέων Κ.ΑΛ.Ο.»
- «Ενίσχυση της απασχόλησης μέσω προσλήψεων ΑμΕΑ από Φορείς Κ.ΑΛ.Ο.»
- «Σύσταση και λειτουργία Ταμείου Κοινωνικής Οικονομίας»

---

[53] LDK Σύμβουλοι Κοινωνικοοικονομικής Ανάπτυξης Ι.Κ.Ε. (2020). Παραδοτέο Γ. Τελική Έκθεση Αξιολόγησης: Παροχή υπηρεσιών συμβούλου για τη διεξαγωγή αξιολογήσεων του Σχεδίου Αξιολόγησης του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» – Τμήμα 1: Μελέτη αξιολόγησης των παρεμβάσεων στο πλαίσιο της Κοινωνικής Οικονομίας και των λοιπών δράσεων της ΕΠ 9.5 (κωδ. 12). Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Προγραμμάτων ΕΚΤ. Διαθέσιμο στο: https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2023/11/%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%9F-%CE%93-%CE%A4%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%91%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82_21-8-2023_LDK.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

- Άλλες δράσεις.

Οι δράσεις αυτές αξιολογήθηκαν ως προς τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα και τον συνολικό τους αντίκτυπο, αναδεικνύοντας τόσο θετικά αποτελέσματα όσο και κρίσιμα σημεία προς βελτίωση.

<u>Κύρια ευρήματα ανά αξιολογικό ερώτημα</u>

- Συνάφεια και καταλληλότητα

Οι δράσεις για την υποστήριξη της Κοινωνικής Οικονομίας που σχεδιάστηκαν για χρηματοδότηση από το ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ, εξειδικεύθηκαν σε συνάφεια με:

α) την σχετική Ευρωπαϊκή Στρατηγική (Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Οικονομίας)

β) το Στρατηγικό Σχέδιο για την ανάπτυξη του τομέα της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας (2014) και το Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα (2017)

γ) τις τεθείσες προτεραιότητες της Επενδυτικής Προτεραιότητας 9v του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ.

Σύμφωνα με την αποτίμηση της ΕΥΔ ΕΠ ΑΝΑΕΔΒΜ, η υλοποίηση δράσεων για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας ήταν περιορισμένης κλίμακος, παρά τον αρχικό σχεδιασμό ο οποίος μεταβλήθηκε κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Ειδικότερα, ο σχεδιασμός των δράσεων υπήρξε διακοπτόμενος και μεταβαλλόμενος, ενώ η επιμέρους στόχευση (ειδικό πλαίσιο σχεδιασμού) και τα χαρακτηριστικά των δράσεων εμφάνισαν σημαντικές διαφοροποιήσεις στη διάρκεια της περιόδου 2014-2020, κυρίως λόγω αλλαγής πολιτικής αντίληψης: '…από τους Περιφερειακούς Μηχανισμούς…περάσαμε στα Κέντρα Στήριξης'.

Οι σχεδιαζόμενες δράσεις του ΕΠ, ως προς τη στόχευσή τους, φαίνονται να ανταποκρίνονται σε πάγια αιτήματα του οικοσυστήματος, στο τρίπτυχο: υποστήριξη στη διεύρυνση του οικοσυστήματος, πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία προς αυτό και ενίσχυση της αναγνωρισιμότητας και της προστιθέμενης αξίας του τομέα στο ευρύ κοινό και διευκόλυνση της πρόσβασης των φορέων στις αγορές. Οι ανάγκες αυτές ειδικότερα αφορούν σε:

- Θέματα χρηματοδότησης και υποστήριξης: οι φορείς δηλώνουν ότι δεν έχουν πρόσβαση σε ρεαλιστικά για αυτούς χρηματοδοτικά εργαλεία, επιδοτήσεις ή συγχρηματοδοτήσεις, ότι δεν έχουν έγκαιρη ενημέρωση για συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα και την προεργασία συμμετοχής σε αυτά, ότι χρειάζονται υποστήριξη στη διεκδίκηση προγραμμάτων και τη συμμετοχή τους σε αυτά ενδεχομένως σαν μέλη δικτύου επιχειρήσεων με συντονιστή φορέα ευρύτερου δημόσιου τομέα ή ΚΣ.
- Θέματα ενημέρωσης (π.χ. συνέδρια, εκθέσεις, ημερίδες οργανωμένα από το Υπουργείο), πληροφόρησης και εκπαίδευσης για ζητήματα που αφορούν στις κοινωνικές επιχειρήσεις, ακόμα και ενημέρωση των νέων για την κοινωνική οικονομία στον σχολικό περιβάλλον.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

- Πρωτοβουλίες δικτύωσης (μεταξύ οργανισμών κοινωνικής οικονομίας καθώς και με παγκόσμια δίκτυα κοινωνικής οικονομίας), συνεργασίας μεταξύ φορέων και ενώσεων Κ.ΑΛ.Ο., ενίσχυση της εξωστρέφειας σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδα. Αυτό θα ενθάρρυνε την μεταφορά τεχνογνωσίας και την ανταλλαγή καλών πρακτικών από ήδη υπάρχουσες κοινωνικές επιχειρήσεις με σχετική εμπειρία.

Η Λογική της Παρέμβασης (ΛτΠ) των Δράσεων της ΕΠ 9v είναι ξεκάθαρη καθ' όλη τη διάρκεια του ΕΠ, παρά τις αλλαγές που έγιναν στον αρχικό σχεδιασμό και την μη-υλοποίηση όλων των προβλεπόμενων δράσεων.

1. Ο Ειδικός Στόχος 9v(i) του Θεματικού Στόχου 9 του Προγράμματος αντιστοιχεί στις ανάγκες ανάπτυξης της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και την ενσωμάτωση ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες στην αγορά εργασίας.

2. Ο Ειδικός Στόχος εντάσσεται στην επιλεγμένη επενδυτική προτεραιότητα και στον επιλεγέντα θεματικό στόχο και διατυπώνεται συνδεδεμένος δείκτης αποτελέσματος ο οποίος στην αναθεωρημένη του έκδοση δεν συνδέεται με στοχοθεσία που να τεκμηριώνει μια ουσιαστική θετική μεταβολή.

3. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα (results) διατυπώνονται επαρκώς. Θεωρείται οριακά επαρκής η επιτυχία των αποτελεσμάτων μέσω των παρεμβάσεων που συνδέονται με συγκεκριμένες εκροές (outputs).

4. Έχουν οριστικοποιηθεί περιορισμένες κατηγορίες δράσεων, με δύο δείκτες εκροών οι οποίοι κρίνονται τυπικά επαρκείς.

5. Η ΛτΠ των δράσεων θεωρείται συνεκτική, αν και μεταβάλλεται κατά τη διάρκεια του ΕΠ. Καθώς υλοποιείτο το ΕΠ, οι δράσεις αλλά και η ίδια η ΛτΠ αυτοπεριορίστηκαν. Ανακύπτει επίσης ζήτημα τεκμηρίωσης των αποτελεσμάτων, καθώς μειώνονται αντιστοίχως και οι δείκτες αποτελεσμάτων ενώ ο τρόπος μέτρησής τους δεν είναι απολύτως σαφής.

Το Ε.Π. 2014-2020 και η ΕΠ 9v μπορούν να θεωρηθούν «πιλοτικές» πρωτοβουλίες, εντοπίζοντας τις δυσκολίες που προκύπτουν κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των σχετικών δράσεων, στον τομέα της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, όπου οι φορείς αναμένεται να «επιχειρούν» με «κοινωνικό» χαρακτήρα. Η καίρια σημασία του τομέα και μελλοντικά οδηγεί στην συνεχιζόμενη ανάγκη υποστήριξής του, σύμφωνα με τους στόχους του ΕΠ 2021-2027 και συμβάλλοντας παράλληλα στην επίτευξη των στόχων του Επικαιροποιημένου Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Καινοτομία.

Καταγράφεται η ανάγκη για στοχευμένο σχεδιασμό δράσεων και Πράξεων, με προαπαιτούμενα για την επίτευξη των στόχων το ενδιαφέρον του Υπουργείου για την ενίσχυση της Κ.ΑΛ.Ο., η διαμόρφωση σταθερού πλαισίου για την υλοποίηση των δράσεων και η ευθυγράμμισή τους με το Επικαιροποιημένο Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Καινοτομία. Ο συμμετοχικός σχεδιασμός και η διαβούλευση είναι

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

πρόσθετες παράμετροι, όπως και ο σωστός εντοπισμός των αναγκών του πεδίου και των δυνατοτήτων του (capacity) να ανταπεξέλθει στις προβλεπόμενες δράσεις.

- Αποτελεσματικότητα και Επιπτώσεις

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας, σημειώνεται σημαντική καθυστέρηση στην υλοποίηση των Πράξεων που αφορούν στη **Συστημική Παρέμβαση**.

Οι μεγάλες καθυστερήσεις στην εξέλιξη των παραπάνω πράξεων αποδίδονται στα εξής25:

- αδύναμος σχεδιασμός των πράξεων,
- εναλλαγές στις πολιτικές προτεραιότητες και την έλλειψη ευθυγράμμισης των προτεραιοτήτων του ΕΠΑΝΑΔ, της ΑΠΚΟ και της Δ/σης Κ.ΑΛ.Ο.,
- εξωτερικοί παράγοντες, όπως οι οικονομικές δυσχέρειες της πρώτης περιόδου του σχεδιασμού που δυσκόλεψαν την δημιουργία χρηματοδοτικών εργαλείων που πλαισίωναν τις υπόλοιπες δράσεις, αλλά και οι περιορισμοί που έφερε η πανδημία τόσο στην ολοκλήρωση του σχεδιασμού όσο και στην υλοποίηση των επιμέρους δράσεων,
- χρονοβόρες διαδικασίες της δημόσιας διοίκησης,
- έλλειψη αναγνωσιμότητας και κατανόησης του οικοσυστήματος στην κοινωνία, στη δημόσια διοίκηση, και σε φορείς του ιδιωτικού τομέα (π.χ. τράπεζες, Επιμελητήρια, κ.λπ.).

Ο εκτιμώμενος αντίκτυπος από την καθυστερημένη υλοποίηση των παρεμβάσεων της Συστημικής είναι:

- Η απουσία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου εντός του οποίου τα ΚΣ θα είχαν βελτιωμένη απόδοση
- Η ευρεία γνωστοποίηση του τομέα της κοινωνικής οικονομίας καθυστερεί, και κατά συνέπεια δεν καλλιεργείται μια ‘κουλτούρα’ θετική προς την Κ.ΑΛ.Ο. ούτε υπάρχει γρήγορη αύξηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας26
- Η συνεχιζόμενη έλλειψη χρηματοδότησης/χρηματοδοτικών εργαλείων εμποδίζει την ανάπτυξη του τομέα και αποτελεί μόνιμη πηγή δυσκολιών για τους φορείς Κ.ΑΛ.Ο.

- Αποδοτικότητα

Οι Πράξεις της Συστημικής Παρέμβασης παρουσίασαν σημαντικές καθυστερήσεις στην ενεργοποίησή τους. Δεδομένου ότι όφειλαν να έχουν ολοκληρωθεί έως τις 31/12/2023, η ένταξή τους κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2022 (με εξαίρεση το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης για την Προώθηση της Κ.ΑΛ.Ο.) είχε ως αποτέλεσμα ο διαθέσιμος χρόνος για τη διαγωνιστική διαδικασία και την υλοποίηση των προβλεπόμενων δραστηριοτήτων να είναι περιορισμένος. Κατά το χρονικό σημείο της αξιολόγησης, οι Πράξεις βρίσκονταν ήδη σε

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

φάση υλοποίησης, γεγονός που δεν επέτρεπε την τεκμηριωμένη αποτίμηση της αποδοτικότητάς τους.

Σε ό,τι αφορά στα Πακέτα Εργασίας του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Δράσης, επισημαίνεται ότι οι Εκθέσεις Κ.ΑΛ.Ο., οι οποίες είχαν κριθεί επιτυχημένες ως προς την ενίσχυση της δημοσιότητας του τομέα, την ενημέρωση και τη δικτύωση των μελών του οικοσυστήματος, είχαν διακοπεί από το 2019. Η πανδημία COVID-19 δεν επέτρεψε τη διοργάνωση περαιτέρω εκθέσεων ή συναφών εκδηλώσεων τα επόμενα έτη, ενώ δεν πραγματοποιήθηκε σχετική διοργάνωση ούτε εντός του 2023.

Παράλληλα, η Εθνική καμπάνια ενίσχυσης της αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών φορέων Κ.ΑΛ.Ο. βρισκόταν σε εξέλιξη κατά τους τελευταίους μήνες πριν την ολοκλήρωση της αξιολογικής διαδικασίας, με αποτέλεσμα να μην είναι ακόμη διαθέσιμα επαρκή στοιχεία για την αποτίμηση των αποτελεσμάτων της. Σύμφωνα με τα ευρήματα της αξιολογικής έρευνας, η υλοποίηση της εν λόγω ενέργειας σε προγενέστερο στάδιο, πριν την έναρξη λειτουργίας των Κέντρων Στήριξης ή τουλάχιστον κατά τους πρώτους μήνες δράσης τους, θα μπορούσε να είχε ενισχύσει το ενδιαφέρον για την Κ.ΑΛ.Ο. και να διευκολύνει ουσιαστικά το έργο των Κέντρων Στήριξης τόσο ως προς την υποστήριξη της ίδρυσης νέων κοινωνικών επιχειρήσεων όσο και ως προς τη βιώσιμη λειτουργία των υφιστάμενων φορέων.

- Προστιθέμενη αξία

Οι Πράξεις της Συστημικής Παρέμβασης βρίσκονταν σε μεγάλο βαθμό σε εξέλιξη, γεγονός που δεν επέτρεψε πλήρη αποτίμηση της προστιθέμενης αξίας τους. Ωστόσο, από την αξιολογική έρευνα προκύπτουν σαφείς ενδείξεις δυνητικής και μερικώς επιτευχθείσας προστιθέμενης αξίας, ενισχυόμενης από τον υψηλό βαθμό συνάφειας των Πράξεων με τις ανάγκες του τομέα Κ.ΑΛ.Ο.

Σε εθνικό επίπεδο, η προβολή και η επικοινωνία της Κ.ΑΛ.Ο. αναγνωρίζονται ως κρίσιμος παράγοντας ανάπτυξης, με την ηλεκτρονική πλατφόρμα (foreis-kalo.gr) να λειτουργεί ήδη ως κεντρικός κόμβος πληροφόρησης και διασύνδεσης, προσφέροντας άμεση και σημαντική προστιθέμενη αξία. Οι Ετήσιες Εκθέσεις Κ.ΑΛ.Ο. (2017–2018) αξιολογήθηκαν ιδιαίτερα θετικά ως προς τη δημοσιότητα, τη δικτύωση και τη διάχυση του τομέα, με αποτελέσματα που είχαν διάρκεια πέραν της υλοποίησής τους. Αντίθετα, λοιπές δράσεις δημοσιότητας και υλικό προβολής δεν τεκμηριώθηκε ότι παρήγαγαν μακροχρόνια προστιθέμενη αξία. Η εθνική καμπάνια τύπου «buy social» εκτιμάται ότι θα μπορούσε να είχε υψηλή προστιθέμενη αξία, ωστόσο η μη υλοποίησή της σε εθνική κλίμακα περιόρισε την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων και επιβάρυνε τα Κέντρα Στήριξης.

Η εκπαίδευση στελεχών των Κέντρων Στήριξης αξιολογήθηκε θετικά σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, αλλά κρίθηκε ανεπαρκής ως προς τη μακροχρόνια προστιθέμενη αξία, λόγω περιορισμένης διάρκειας, εναλλαγής προσωπικού και εύρους αναγκών των φορέων Κ.ΑΛ.Ο. Ο περιφερειακός σχεδιασμός της Κ.ΑΛ.Ο. και το Εθνικό Θεματικό Δίκτυο δεν υλοποιήθηκαν, με αποτέλεσμα να μην παραχθεί αντίστοιχη προστιθέμενη αξία. Αντίστοιχα, Πράξεις που

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

αφορούν την εκπαίδευση και τις δημόσιες συμβάσεις κοινωνικής αναφοράς βρίσκονταν σε πρώιμο στάδιο και δεν μπορούσαν να αξιολογηθούν.

Ιδιαίτερα θετική προστιθέμενη αξία αναδείχθηκε από τη λειτουργία των Κέντρων Στήριξης Κ.ΑΛ.Ο., τα οποία συνέβαλαν στη δημιουργία βιώσιμων φορέων, στην ενίσχυση της δικτύωσης, στη συνεργασία με το Μητρώο Κ.ΑΛ.Ο., στην αύξηση της ορατότητας του τομέα και στην απόδειξη της ανθεκτικότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων. Τα ευρήματα της ποσοτικής έρευνας επιβεβαιώνουν την υψηλή αποδοχή και χρησιμότητα των Κέντρων Στήριξης. Συνολικά, η Πράξη των Κέντρων Στήριξης αξιολογείται ως επιτυχημένη πιλοτική παρέμβαση, με ισχυρή προστιθέμενη αξία και σαφή περιθώρια βελτίωσης και συνέχειας στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

Συμπεράσματα

Το ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ 2014–2020 και η ΕΠ 9ν επιχείρησαν, με έναν αρχικά φιλόδοξο και ολοκληρωμένο σχεδιασμό, να ανταποκριθούν στις σύνθετες ανάγκες της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας. Κατά την εφαρμογή τους, ωστόσο, η στόχευση και το περιεχόμενο των παρεμβάσεων μεταβλήθηκαν σημαντικά, λόγω πολιτικών και τεχνικών καθυστερήσεων, περιορισμένης γνώσης του πεδίου και της σχετικής ανωριμότητας του οικοσυστήματος. Ως αποτέλεσμα, ορισμένες δράσεις δεν υλοποιήθηκαν ή υλοποιήθηκαν με καθυστέρηση, ενώ ο περιορισμός και η απλοποίηση των δεικτών δυσχέραναν την αποτύπωση του πραγματικού αντικτύπου των παρεμβάσεων. Παρά τις αδυναμίες αυτές, το Πρόγραμμα λειτούργησε σε μεγάλο βαθμό πιλοτικά, αναδεικνύοντας τις ιδιαιτερότητες του τομέα Κ.ΑΛ.Ο. και προσφέροντας κρίσιμα διδάγματα για τον μελλοντικό σχεδιασμό.

Η αξιολόγηση ανέδειξε την ανάγκη για πιο στοχευμένο, ρεαλιστικό και συμμετοχικό σχεδιασμό δράσεων, ευθυγραμμισμένο με τις πραγματικές δυνατότητες του πεδίου, καθώς και για έγκαιρη υλοποίηση των παρεμβάσεων. Ιδιαίτερη σημασία αποδόθηκε στη δημοσιότητα, τη δικτύωση, την ενημέρωση και την εκπαίδευση, ιδίως των νέων, ως βασικούς μοχλούς ενίσχυσης της κοινωνικής οικονομίας. Τα Κέντρα Στήριξης αναγνωρίστηκαν ως μια από τις πλέον επιτυχημένες παρεμβάσεις, με ουσιαστική συμβολή στη δημιουργία βιώσιμων φορέων, στη δικτύωση και στην ενίσχυση της ορατότητας της Κ.ΑΛ.Ο., υπό την προϋπόθεση όμως ενίσχυσης, θεσμικής συνέχειας, βελτίωσης των όρων λειτουργίας τους και σύμπραξης φορέων Κ.ΑΛ.Ο. με επαγγελματίες της επιχειρηματικότητας.

Παράλληλα, αναδείχθηκε ως κρίσιμη και διαχρονική αδυναμία η περιορισμένη πρόσβαση των φορέων Κ.ΑΛ.Ο. σε κατάλληλη χρηματοδότηση, καθώς και η απουσία συντονισμένων εργαλείων όπως το Ταμείο Κοινωνικής Οικονομίας και η αξιοποίηση των Δημόσιων Συμβάσεων Κοινωνικής Αναφοράς. Η σημασία του σωστού χρονισμού των δράσεων, της συστηματικής μέτρησης αποτελεσμάτων και κοινωνικού αντικτύπου, αλλά και της συνεχούς προσαρμοστικότητας του σχεδιασμού, αναδείχθηκαν ως καθοριστικοί παράγοντες επιτυχίας. Συνολικά, το Πρόγραμμα συνέβαλε στη διαμόρφωση ενός σαφούς «οδικού χάρτη» για την επόμενη περίοδο, καθιστώντας σαφές ότι η ουσιαστική ανάπτυξη της

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας προϋποθέτει συνεχή κρατική στήριξη, εθνικές παρεμβάσεις και ενεργό συμμετοχή του ίδιου του οικοσυστήματος.

Αξιολόγηση των δράσεων εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής στο ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και στα ΠΕΠ[54]

Η δράση «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» αποτέλεσε αντικείμενο συστηματικής αξιολόγησης στο πλαίσιο του έργου «Αξιολόγηση των δράσεων εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής στο ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και στα ΠΕΠ», το οποίο εκπονήθηκε για λογαριασμό της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Η αξιολόγηση κάλυψε την εφαρμογή της δράσης κατά τρεις διακριτούς κύκλους υλοποίησης, που αντιστοιχούν στα σχολικά έτη 2014–2015, 2015–2016 και 2016–2017, και αφορούσαν τόσο το τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα όσο και τα δεκατρία Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα της χώρας.

Η δράση σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε σε ένα ιδιαίτερα δυσμενές κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, το οποίο χαρακτηριζόταν από παρατεταμένες συνέπειες της οικονομικής κρίσης, υψηλά επίπεδα ανεργίας, διεύρυνση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης και αυξημένο ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Στο πλαίσιο αυτό, οι γυναίκες, τα μονογονεϊκά νοικοκυριά και τα νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά συγκαταλέγονταν στις ομάδες που αντιμετώπιζαν τις εντονότερες πιέσεις, λόγω του συνδυασμού περιορισμένων εισοδημάτων και αυξημένων υποχρεώσεων φροντίδας. Η δράση της εναρμόνισης κλήθηκε να απαντήσει σε αυτές τις συνθήκες, παρέχοντας υπηρεσίες φροντίδας και φιλοξενίας βρεφών, νηπίων, παιδιών, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, με σκοπό τη διευκόλυνση της συμμετοχής των ωφελούμενων στην αγορά εργασίας, την αναζήτηση εργασίας ή τη συμμετοχή τους σε δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Κατά την εξεταζόμενη τριετία, η δράση υλοποιήθηκε μέσω 54 επιμέρους Πράξεων, οι οποίες εντάχθηκαν είτε στο τομεακό πρόγραμμα είτε στα ΠΕΠ, ανάλογα με το εισοδηματικό προφίλ των ωφελούμενων σε σχέση με το όριο της φτώχειας. Συνολικά, 158.808 άτομα ωφελήθηκαν από τη δράση στους τρεις κύκλους εφαρμογής, με σαφή αυξητική τάση από τον πρώτο στον τρίτο κύκλο. Ειδικότερα, κατά τον κύκλο 2014–2015 ωφελήθηκαν 38.149 άτομα, κατά τον κύκλο 2015–2016 45.693 άτομα και κατά τον κύκλο 2016–2017 74.966 άτομα. Η κλιμακούμενη αυτή αύξηση αποτυπώνει τόσο τη διεύρυνση της εμβέλειας της δράσης όσο και την αυξημένη κοινωνική ζήτηση για υπηρεσίες φροντίδας και υποστήριξης της απασχόλησης.

---

[54] CMT Prooptiki. (2018). Παραδοτέο Ε: Τελική Έκθεση Αξιολόγησης στο πλαίσιο του έργου με τίτλο: Αξιολόγηση των δράσεων εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» και στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» 2014–2020.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Παράλληλα, στη δράση συμμετείχαν περισσότεροι από 1.300 φορείς παροχής υπηρεσιών φροντίδας και φύλαξης παιδιών, δημόσιοι και ιδιωτικοί, οι οποίοι λειτουργούσαν βρεφικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς, παιδικούς σταθμούς, Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) και ΚΔΑΠ-ΜΕΑ. Η συμμετοχή των φορέων αυτών υπήρξε καθοριστική για τη γεωγραφική διάχυση της δράσης και την κάλυψη αναγκών σε εθνικό επίπεδο, ενώ συνέβαλε και στη βιωσιμότητα των δομών φροντίδας, ιδίως σε περιόδους αυξημένης οικονομικής πίεσης.

Η αξιολόγηση των διαδικασιών σχεδιασμού και υλοποίησης καταδεικνύει ότι η δράση παρουσίασε σημαντική εξέλιξη μεταξύ των τριών κύκλων εφαρμογής. Οι ουσιαστικότερες αλλαγές εντοπίζονται στον τρίτο κύκλο (2016–2017), όπου, αξιοποιώντας την εμπειρία των προηγούμενων ετών, πραγματοποιήθηκε αναθεώρηση κρίσιμων παραμέτρων της δράσης. Κεντρική αλλαγή αποτέλεσε η τροποποίηση της στόχευσης μέσω του συστήματος μοριοδότησης, με σαφή προτεραιότητα σε ανέργους, επισφαλώς απασχολούμενους και άτομα με εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας. Η αλλαγή αυτή οδήγησε σε διαφοροποίηση της σύνθεσης των ωφελούμενων, με αυξημένο ποσοστό ανέργων κατά την ένταξή τους στη δράση, στοιχείο που αξιολογείται ως ουσιαστική ενίσχυση του κοινωνικού και ενταξιακού χαρακτήρα της παρέμβασης.

Στον ίδιο κύκλο εισήχθη και το σύστημα voucher για την τοποθέτηση παιδιών στις δομές, αντικαθιστώντας το προηγούμενο σύστημα σύζευξης. Το νέο σύστημα παρείχε μεγαλύτερη ευελιξία στους ωφελούμενους, επιτρέποντάς τους να επιλέγουν ελεύθερα τη δομή, να αλλάζουν δομή χωρίς απώλεια της αξίας τοποθέτησης και να ενεργοποιούν το voucher σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο εντός του κύκλου. Παράλληλα, δόθηκε η δυνατότητα στις δομές να διαθέτουν έως και το σύνολο της δυναμικότητάς τους στη δράση. Η αλλαγή αυτή αξιολογείται συνολικά θετικά, καθώς αντιμετώπισε παθογένειες του προηγούμενου συστήματος, αν και καταγράφηκαν επιμέρους δυσκολίες, κυρίως σε περιοχές με περιορισμένη διαθεσιμότητα θέσεων και δυσχέρειες στον προγραμματισμό.

Ιδιαίτερα θετική κρίνεται και η αλλαγή του τρόπου πληρωμής των φορέων κατά τον κύκλο 2016–2017, με τη μετάβαση σε μηνιαία διαδικασία πληρωμών και ταχύτερη εκκαθάριση των δαπανών. Παρότι η νέα διαδικασία αύξησε τον διοικητικό και λογιστικό φόρτο για τους φορείς, συνέβαλε ουσιαστικά στην ενίσχυση της ταμειακής τους ρευστότητας και στην εύρυθμη λειτουργία των δομών. Η αξιολόγηση επισημαίνει, ωστόσο, την ανάγκη επανεξέτασης του ύψους της αποζημίωσης ανά θέση, ώστε να αντανακλά πληρέστερα το πραγματικό κόστος παροχής υπηρεσιών φροντίδας.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, η εφαρμογή της δράσης «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό συγκυριακής συμμετοχής των ωφελούμενων και περιορισμένη επαναληπτικότητα ένταξης στους διαδοχικούς κύκλους υλοποίησης. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία της αξιολόγησης, το 86,9% των ωφελούμενων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας συμμετείχε σε έναν μόνο κύκλο της δράσης, ποσοστό από τα υψηλότερα σε εθνικό επίπεδο και αισθητά αυξημένο σε σχέση με τον

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

συνολικό μέσο όρο της χώρας (73,6%). Αντίθετα, μόλις το 13,1% των ωφελούμενων συμμετείχε σε δύο κύκλους, ενώ δεν καταγράφεται συμμετοχή σε τρεις κύκλους, στοιχείο που διαφοροποιεί τη Δυτική Ελλάδα από Περιφέρειες όπως η Αττική, η Κεντρική Μακεδονία ή το Νότιο Αιγαίο, όπου παρατηρείται μεγαλύτερη συνέχεια στη χρήση της παρέμβασης. Το εύρημα αυτό υποδηλώνει ότι στη Δυτική Ελλάδα η δράση λειτούργησε κυρίως ως βραχυπρόθεσμο υποστηρικτικό μέτρο κάλυψης άμεσων αναγκών φροντίδας, παρά ως σταθερός μηχανισμός μακροχρόνιας στήριξης της απασχόλησης.

Παράλληλα, τα στοιχεία που αφορούν στη λειτουργία των δομών φροντίδας και φύλαξης παιδιών δείχνουν ότι η Δυτική Ελλάδα ακολούθησε τη γενική εθνική τάση ενίσχυσης της συμμετοχής φορέων και δομών στον τρίτο κύκλο (2016–2017), στο πλαίσιο των θεσμικών αλλαγών που εισήχθησαν με το σύστημα voucher και την αύξηση της επιλέξιμης δυναμικότητας έως το 100%. Σε επίπεδο συνόλου χώρας, ο αριθμός των συμμετεχόντων φορέων αυξήθηκε από 701 στον κύκλο 2014–2015 σε 1.248 το 2016–2017, ενώ ο αριθμός των δομών αυξήθηκε από 1.918 σε 3.826 αντίστοιχα, εξέλιξη που αντανακλάται και στις Περιφέρειες εφαρμογής μέσω ΠΕΠ, συμπεριλαμβανομένης της Δυτικής Ελλάδας.

Σε συνδυασμό με το υψηλό ποσοστό μονοκύκλιας συμμετοχής των ωφελούμενων, τα παραπάνω στοιχεία τεκμηριώνουν ότι στη Δυτική Ελλάδα η δράση λειτούργησε μεν αποτελεσματικά ως μηχανισμός κοινωνικής αποφόρτισης και στήριξης της πρόσβασης σε υπηρεσίες φροντίδας, αλλά με περιορισμένη δυναμική επαναλαμβανόμενης χρήσης από τα ίδια νοικοκυριά, γεγονός που έχει άμεση σημασία για τον σχεδιασμό πιο στοχευμένων και διαρθρωτικών παρεμβάσεων την περίοδο 2021–2027.

Συνολικά, η Τελική Έκθεση Αξιολόγησης καταλήγει ότι η δράση «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» παρουσίασε θετικά αποτελέσματα ως προς την κάλυψη των αναγκών των ωφελούμενων, τη στήριξη της απασχόλησης και τη βιωσιμότητα των δομών φροντίδας και φύλαξης παιδιών. Τα συνθετικά συμπεράσματα και οι προτάσεις που διατυπώνονται συνιστούν κρίσιμη βάση τεκμηρίωσης για τον μελλοντικό σχεδιασμό και την περαιτέρω ωρίμανση αντίστοιχων παρεμβάσεων κοινωνικής πολιτικής.

Αξιολόγηση για το έργο «Μελέτη για την 2η αξιολόγηση των παρεμβάσεων της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ 2014-2020»[55]

Στο πλαίσιο του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» 2014–2020 υλοποιήθηκε ένα εκτεταμένο σύνολο παρεμβάσεων που στόχευαν στην ενίσχυση της απασχόλησης, στη βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και στη στήριξη ομάδων που αντιμετώπιζαν

[55] Premium Consulting. (2019). Μελέτη για τη 2η αξιολόγηση των παρεμβάσεων της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ 2014–2020: Τελική έκθεση αξιολόγησης (Παραδοτέο Γ΄). Αθήνα: Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση». Διαθέσιμο στο: https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2019/10/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%AD%CE%BF_%CE%93_Final_Reviewed-Version_24062019.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

αυξημένο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού. Οι δράσεις αυτές, παρότι σχεδιάστηκαν σε τομεακό επίπεδο, είχαν σαφές αποτύπωμα και σε περιφερειακό επίπεδο, επηρεάζοντας τις τοπικές αγορές εργασίας και τα κοινωνικά συστήματα στήριξης, μεταξύ των οποίων και εκείνα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε σε παρεμβάσεις ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, με βασικό άξονα την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων. Οι παρεμβάσεις αυτές συνδύασαν προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, δράσεις κατάρτισης και πιστοποίησης δεξιοτήτων, καθώς και υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης, με στόχο την ενίσχυση της απασχολησιμότητας νέων ανέργων, ιδίως όσων διέθεταν χαμηλά ή μεσαία τυπικά προσόντα. Σε περιφερειακό επίπεδο, οι δράσεις αυτές λειτούργησαν ως βασικός μηχανισμός ένταξης νέων στην αγορά εργασίας, προσφέροντας προσωρινές αλλά ουσιαστικές ευκαιρίες επαγγελματικής εμπειρίας και επαφής με τον παραγωγικό ιστό.

Παράλληλα, σημαντικό ρόλο είχαν οι δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και πιστοποίησης σε τομείς αιχμής της οικονομίας, οι οποίες σχεδιάστηκαν με γνώμονα τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και τη βελτίωση των επαγγελματικών προοπτικών των ωφελούμενων. Η αξιολόγηση των παρεμβάσεων αυτών ανέδειξε ότι, ανεξαρτήτως των περιορισμών που έθετε το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον, οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν τη συμβολή τους στην αναβάθμιση δεξιοτήτων, στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και στη βελτίωση της δυνατότητας επανένταξης στην απασχόληση ή στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση. Ιδιαίτερα για τις περιφέρειες με δομικά προβλήματα ανεργίας και φτώχειας, όπως η Δυτική Ελλάδα, οι δράσεις αυτές αποτέλεσαν κρίσιμο συμπληρωματικό εργαλείο κοινωνικής πολιτικής.

Επιπλέον, μέσα από την υλοποίηση των πράξεων του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ αναπτύχθηκαν συνεργασίες μεταξύ κεντρικών και περιφερειακών φορέων, παρόχων κατάρτισης, δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης και επιχειρήσεων. Το στοιχείο αυτό ενίσχυσε τη διοικητική εμπειρία και τη θεσμική ετοιμότητα σε περιφερειακό επίπεδο, δημιουργώντας ένα υπόβαθρο γνώσης και πρακτικών που αξιοποιείται στον σχεδιασμό των νεότερων παρεμβάσεων της περιόδου 2021–2027. Παράλληλα, οι σχετικές αξιολογήσεις κατέγραψαν τόσο θετικά αποτελέσματα όσο και διαρθρωτικές αδυναμίες, ιδίως ως προς τη βιωσιμότητα των θέσεων απασχόλησης και τη μακροπρόθεσμη ένταξη των ωφελούμενων.

Συνολικά, οι δράσεις και πράξεις που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ 2014–2020 σε περιφερειακό επίπεδο συνιστούν ένα σημαντικό σημείο αναφοράς για τη διαμόρφωση της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης και Καταπολέμησης της Φτώχειας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2021–2027. Το αποτύπωμά τους αναδεικνύει την ανάγκη μετάβασης από αποσπασματικές παρεμβάσεις σε περισσότερο ολοκληρωμένες και στοχευμένες πολιτικές, με ισχυρότερη σύνδεση με τις τοπικές ανάγκες, μεγαλύτερη έμφαση στη βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων και σαφή προσανατολισμό στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και του κινδύνου φτώχειας.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Παρακάτω ακολουθεί μια σύντομη αξιολόγηση για τις επτά (7) Πράξεις της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ), οι οποίες αφορούσαν στο σύνολο της χώρας (Κωδ. ΟΠΣ 5000084, 5000585, 5000618, 5007886, 5007852, 5007856, 5007859).

Πράξη με Κωδικό ΟΠΣ 5000084 – Επιταγή εισόδου για νέους έως 29 ετών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις στον κλάδο του τουρισμού για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας

Η Πράξη αποσκοπούσε στη διευκόλυνση της εισόδου νέων ανέργων ηλικίας έως 29 ετών στην αγορά εργασίας μέσω της απόκτησης οργανωμένης εργασιακής εμπειρίας σε ιδιωτικές επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα. Ο σχεδιασμός της εστίασε στην αντιμετώπιση της υψηλής νεανικής ανεργίας και των περιορισμένων ευκαιριών πρώτης απασχόλησης, προσφέροντας στους ωφελούμενους τη δυνατότητα να αναπτύξουν βασικές επαγγελματικές δεξιότητες, να εξοικειωθούν με πραγματικές συνθήκες εργασίας και να ενισχύσουν την απασχολησιμότητά τους σε έναν από τους πλέον δυναμικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας. Η συμμετοχή στη δράση αξιολογήθηκε θετικά από τους ωφελούμενους, ιδίως ως προς τη χρησιμότητα της εμπειρίας και τη συμβολή της στην αναβάθμιση των επαγγελματικών τους προσόντων.

Ωστόσο, η αξιολόγηση της Πράξης ανέδειξε ότι η συμβολή της στη δημιουργία βιώσιμων και σταθερών θέσεων απασχόλησης μετά την ολοκλήρωσή της ήταν περιορισμένη και άνιση μεταξύ των συμμετεχόντων. Η αποτελεσματικότητα της παρέμβασης επηρεάστηκε σημαντικά από τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά του τουριστικού τομέα, όπως η εποχικότητα και η κυριαρχία βραχυχρόνιων μορφών απασχόλησης, καθώς και από το γενικότερο μακροοικονομικό περιβάλλον της περιόδου υλοποίησης. Παρά τους περιορισμούς αυτούς, η Πράξη λειτούργησε ως σημαντικό εργαλείο πρώτης ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας και παρείχε χρήσιμα διδάγματα για τον σχεδιασμό μελλοντικών παρεμβάσεων που απαιτούν ισχυρότερη σύνδεση της εργασιακής εμπειρίας με μηχανισμούς διατηρήσιμης απασχόλησης.

Πράξη με Κωδικό ΟΠΣ 5000585 – Πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας για νέους 18–24 ετών

Η Πράξη «Πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας για νέους 18–24 ετών» σχεδιάστηκε με στόχο τη διευκόλυνση της πρώτης επαφής νέων ανέργων ηλικίας 18–24 ετών με την αγορά εργασίας, απευθυνόμενη κυρίως σε άτομα με περιορισμένη ή μηδενική προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία. Μέσω της τοποθέτησης των ωφελούμενων σε φορείς και επιχειρήσεις, η δράση επιδίωξε να καλύψει βασικά ελλείμματα εργασιακής ετοιμότητας, να ενισχύσει την κατανόηση των πραγματικών συνθηκών απασχόλησης και να συμβάλει στην ανάπτυξη βασικών οριζόντιων δεξιοτήτων. Η συμμετοχή των νέων υπήρξε υψηλή και τα επίπεδα ικανοποίησης καταγράφηκαν θετικά, ιδίως ως προς την εμπειρία ένταξης σε οργανωμένο εργασιακό περιβάλλον και τη χρησιμότητα της δράσης για την προσωπική και επαγγελματική ενδυνάμωση των ωφελούμενων.

Η αξιολόγηση της Πράξης ανέδειξε ότι το πρόγραμμα ανταποκρίθηκε σε πραγματικές ανάγκες της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας, η οποία εμφανίζει αυξημένα ποσοστά ανεργίας και δυσκολίες μετάβασης από την εκπαίδευση στην απασχόληση. Παράλληλα,

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

επιβεβαιώθηκε ότι η στοχευμένη εργασιακή εμπειρία μπορεί να λειτουργήσει ως κρίσιμο πρώτο βήμα για την ενεργοποίηση νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης. Ωστόσο, τα αποτελέσματα ως προς τη μακροπρόθεσμη ένταξη στην αγορά εργασίας ήταν περιορισμένα, καθώς η ολοκλήρωση της δράσης δεν συνοδεύτηκε σε ευρεία κλίμακα από συνέχιση της απασχόλησης ή μετατροπή της εμπειρίας σε σταθερές εργασιακές σχέσεις.

Συνολικά, η Πράξη 5000585 αξιολογείται ως αποτελεσματική ως προς την επίτευξη του άμεσου στόχου της απόκτησης εργασιακής εμπειρίας και της ενίσχυσης της απασχολησιμότητας νέων 18–24 ετών, χωρίς όμως να διασφαλίζει από μόνη της βιώσιμη επαγγελματική αποκατάσταση. Τα ευρήματα υποδεικνύουν την ανάγκη ενσωμάτωσης της εργασιακής εμπειρίας σε ένα πιο ολοκληρωμένο πλαίσιο ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, με ισχυρότερη διασύνδεση με κατάρτιση, συμβουλευτική και μηχανισμούς παρακολούθησης μετά την ολοκλήρωση της δράσης, ώστε να ενισχύεται η διάρκεια και η ποιότητα των αποτελεσμάτων.

Πράξη με Κωδικό ΟΠΣ 5000618 – Πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας για νέους 25–29 ετών

Η Πράξη σχεδιάστηκε με στόχο την ενίσχυση της απασχολησιμότητας ανέργων νέων ηλικίας 25–29 ετών, μιας ηλικιακής ομάδας που, παρά την εγγύτητά της με την αγορά εργασίας, αντιμετωπίζει συχνά συσσωρευμένα εμπόδια ένταξης, όπως παρατεταμένη ανεργία, αποσπασματική εργασιακή εμπειρία ή αναντιστοιχία δεξιοτήτων με τις ανάγκες της οικονομίας. Μέσω της παροχής δομημένης εργασιακής εμπειρίας σε επιχειρήσεις και φορείς, η δράση επιδίωξε να ενισχύσει την εργασιακή ετοιμότητα των ωφελούμενων, να βελτιώσει την επαγγελματική τους εικόνα και να λειτουργήσει ως γέφυρα επανένταξης στην απασχόληση. Τα επίπεδα συμμετοχής και ικανοποίησης των ωφελούμενων καταγράφηκαν θετικά, ιδίως ως προς τη δυνατότητα απόκτησης ουσιαστικής εμπειρίας σε πραγματικές συνθήκες εργασίας.

Η αξιολόγηση της Πράξης ανέδειξε ότι η παρέμβαση συνέβαλε στην αναβάθμιση βασικών και οριζόντιων δεξιοτήτων, καθώς και στη βελτίωση της αυτοπεποίθησης και της εργασιακής ενεργοποίησης των συμμετεχόντων. Παράλληλα, επιβεβαιώθηκε ότι για την ηλικιακή ομάδα 25–29 ετών η εργασιακή εμπειρία αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς λειτουργεί ως κρίσιμο στοιχείο επανασύνδεσης με την αγορά εργασίας μετά από περιόδους ανεργίας ή ασταθούς απασχόλησης. Ωστόσο, τα αποτελέσματα ως προς τη βιώσιμη ένταξη στην απασχόληση εμφανίστηκαν περιορισμένα, με τη συνέχιση της εργασιακής σχέσης μετά την ολοκλήρωση της δράσης να μην αποτελεί τον κανόνα.

Συνολικά, η Πράξη 5000618 αξιολογείται ως αποτελεσματική ως προς την επίτευξη του άμεσου στόχου της απόκτησης εργασιακής εμπειρίας και της ενίσχυσης της απασχολησιμότητας νέων 25–29 ετών, χωρίς όμως να εξασφαλίζει μακροπρόθεσμη επαγγελματική σταθερότητα. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη συμπληρωματικών παρεμβάσεων, όπως στοχευμένη κατάρτιση, εξατομικευμένη συμβουλευτική και ισχυρότερη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

διασύνδεση με εργοδότες, ώστε η εργασιακή εμπειρία να μετατρέπεται συχνότερα σε διατηρήσιμη και ποιοτική απασχόληση.

Πράξη με Κωδικό ΟΠΣ 5007886 – Δράσεις Κατάρτισης, Πρακτικής άσκησης, Συμβουλευτικής και Πιστοποίησης για άνεργους Νέους 18-24 ετών στον τομέα του λιανικού εμπορίου

Η Πράξη σχεδιάστηκε ως μια ολοκληρωμένη παρέμβαση ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, συνδυάζοντας θεωρητική κατάρτιση, πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου, υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης και πιστοποίηση επαγγελματικών προσόντων. Στόχος της ήταν η ενίσχυση της απασχολησιμότητας νέων ανέργων ηλικίας 18–24 ετών, ιδίως εκείνων με χαμηλά ή μεσαία τυπικά προσόντα, μέσα από την απόκτηση στοχευμένων δεξιοτήτων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες ενός εκτεταμένου και διαρθρωτικά σημαντικού κλάδου της ελληνικής οικονομίας. Η συμμετοχή των ωφελούμενων υπήρξε υψηλή και τα επίπεδα ικανοποίησης καταγράφηκαν θετικά, ιδίως ως προς την ποιότητα της κατάρτισης και τη χρησιμότητα της πρακτικής άσκησης για την κατανόηση των πραγματικών συνθηκών εργασίας.

Η αξιολόγηση της Πράξης ανέδειξε ότι η συνδυαστική φύση των παρεμβάσεων αποτέλεσε βασικό πλεονέκτημα, καθώς συνέβαλε ουσιαστικά στην αναβάθμιση επαγγελματικών δεξιοτήτων και στην ενίσχυση της εργασιακής ετοιμότητας των συμμετεχόντων. Η πιστοποίηση των αποκτηθέντων προσόντων λειτούργησε ως πρόσθετο εργαλείο ενδυνάμωσης της επαγγελματικής τους θέσης, ενώ η συμβουλευτική υποστήριξη ενίσχυσε την αυτοπεποίθηση και την ικανότητα ενεργούς αναζήτησης εργασίας. Παρά τα θετικά αυτά στοιχεία, τα αποτελέσματα ως προς τη δημιουργία βιώσιμων και ποιοτικών θέσεων απασχόλησης μετά την ολοκλήρωση της δράσης εμφανίστηκαν περιορισμένα, γεγονός που συνδέεται με τα δομικά χαρακτηριστικά του τομέα του λιανικού εμπορίου, όπως η ευελιξία των μορφών απασχόλησης και οι χαμηλές προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης.

Συνολικά, η Πράξη 5007886 αξιολογείται ως αποτελεσματική ως προς την επίτευξη του άμεσου στόχου της ενίσχυσης της απασχολησιμότητας και της επαγγελματικής ενεργοποίησης νέων ανέργων 18–24 ετών, χωρίς ωστόσο να διασφαλίζει σε ευρεία κλίμακα τη μετάβαση σε σταθερή απασχόληση. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι παρεμβάσεις αυτού του τύπου μπορούν να έχουν μεγαλύτερο και διαρκέστερο αντίκτυπο όταν εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πολιτικών που ενισχύουν τη σύνδεση της κατάρτισης με πραγματικές ανάγκες προσλήψεων και δημιουργούν προϋποθέσεις βιωσιμότητας της απασχόλησης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Πράξη με Κωδικό ΟΠΣ 5007852 – Δράσεις Κατάρτισης, Πιστοποίησης και Συμβουλευτικής με στόχο την ενδυνάμωση των δεξιοτήτων ανέργων νέων 18-24 ετών σε ειδικότητες του τομέα του εξαγωγικού εμπορίου προϊόντων, με έμφαση στον πρωτογενή τομέα της παραγωγής

Η Πράξη σχεδιάστηκε με στόχο την ενίσχυση της απασχολησιμότητας ανέργων νέων ηλικίας 18–24 ετών μέσω της ανάπτυξης εξειδικευμένων δεξιοτήτων που συνδέονται με το

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

εξαγωγικό εμπόριο προϊόντων, με ιδιαίτερη έμφαση στον πρωτογενή τομέα της παραγωγής. Η παρέμβαση περιλάμβανε δράσεις θεωρητικής κατάρτισης, πιστοποίησης επαγγελματικών προσόντων και συμβουλευτικής υποστήριξης, επιδιώκοντας να προετοιμάσει τους ωφελούμενους για την ένταξή τους σε αλυσίδες αξίας με αναπτυξιακές προοπτικές. Ο σχεδιασμός της ανταποκρίθηκε στη στρατηγική ανάγκη σύνδεσης της νεανικής απασχόλησης με δυναμικούς τομείς της οικονομίας, στους οποίους η προστιθέμενη αξία και η εξωστρέφεια θεωρούνται κρίσιμες παράμετροι ανάπτυξης.

Η αξιολόγηση της Πράξης ανέδειξε θετικά αποτελέσματα ως προς την ποιότητα της παρεχόμενης κατάρτισης και τη συνάφεια των δεξιοτήτων που αποκτήθηκαν με τις ανάγκες του εξαγωγικού εμπορίου και του πρωτογενούς τομέα. Οι ωφελούμενοι κατέγραψαν υψηλά επίπεδα ικανοποίησης, ιδίως σε σχέση με τη χρησιμότητα των γνώσεων και την αξία της πιστοποίησης ως εργαλείου ενίσχυσης του επαγγελματικού τους προφίλ. Παράλληλα, η συμβουλευτική υποστήριξη συνέβαλε στην καλύτερη κατανόηση των επαγγελματικών δυνατοτήτων και στην ενδυνάμωση της ενεργούς αναζήτησης εργασίας.

Ωστόσο, τα αποτελέσματα ως προς την άμεση και βιώσιμη ένταξη των συμμετεχόντων στην απασχόληση εμφανίστηκαν περιορισμένα. Η μετάβαση σε σταθερές θέσεις εργασίας εξαρτήθηκε σε μεγάλο βαθμό από εξωγενείς παράγοντες, όπως η τοπική ζήτηση εργασίας, η ωριμότητα των επιχειρήσεων του πρωτογενούς τομέα και η ικανότητά τους να απορροφήσουν εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Συνολικά, η Πράξη 5007852 αξιολογείται ως αποτελεσματική ως προς την αναβάθμιση δεξιοτήτων και την ενίσχυση της απασχολησιμότητας των νέων, αναδεικνύοντας παράλληλα την ανάγκη ισχυρότερης διασύνδεσης αντίστοιχων δράσεων με συγκεκριμένες ανάγκες προσλήψεων και τοπικά αναπτυξιακά οικοσυστήματα, ώστε να ενισχυθεί η βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων.

Πράξη με Κωδικό ΟΠΣ 5007856 – Δράσεις Κατάρτισης, Πιστοποίησης και Συμβουλευτικής με στόχο την ενδυνάμωση των δεξιοτήτων άνεργων νέων 18-24 ετών σε ειδικότητες του τομέα της Εφοδιαστικής Αλυσίδας – Logistics

Η Πράξη σχεδιάστηκε με στόχο την ενίσχυση της απασχολησιμότητας ανέργων νέων ηλικίας 18–24 ετών μέσω της απόκτησης εξειδικευμένων γνώσεων και δεξιοτήτων στον τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας, έναν κλάδο με αυξανόμενη σημασία για την ελληνική οικονομία και σαφείς αναπτυξιακές προοπτικές. Η παρέμβαση περιλάμβανε δράσεις θεωρητικής κατάρτισης, πιστοποίησης επαγγελματικών προσόντων και συμβουλευτικής υποστήριξης, επιδιώκοντας να προετοιμάσει τους ωφελούμενους για την κάλυψη σύγχρονων αναγκών της αγοράς εργασίας, όπως η διαχείριση αποθεμάτων, οι διαδικασίες διακίνησης προϊόντων και η βασική κατανόηση λειτουργιών logistics. Ο σχεδιασμός της Πράξης ανταποκρίθηκε στη στρατηγική ανάγκη σύνδεσης της νεανικής απασχόλησης με τομείς που παρουσιάζουν διαρθρωτική δυναμική και δυνατότητες απορρόφησης ανθρώπινου δυναμικού.

Η αξιολόγηση κατέδειξε ότι η Πράξη συνέβαλε ουσιαστικά στην αναβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων των συμμετεχόντων, με τους ωφελούμενους να αναγνωρίζουν τη χρησιμότητα της κατάρτισης και την αξία της πιστοποίησης ως εργαλείου ενίσχυσης του

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

επαγγελματικού τους προφίλ. Η συμβουλευτική υποστήριξη λειτούργησε συμπληρωματικά, ενισχύοντας την κατανόηση των επαγγελματικών διεξόδων και την ικανότητα ενεργούς αναζήτησης εργασίας. Παρά τα θετικά αυτά στοιχεία, η αξιολόγηση ανέδειξε ότι η μετάβαση σε βιώσιμες και σταθερές θέσεις απασχόλησης δεν υπήρξε γενικευμένη, καθώς η απορρόφηση των ωφελούμενων εξαρτήθηκε σε μεγάλο βαθμό από τη γεωγραφική συγκέντρωση των επιχειρήσεων logistics και τη ζήτηση εργασίας σε τοπικό επίπεδο.

Συνολικά, η Πράξη 5007856 αξιολογείται ως αποτελεσματική ως προς την ενίσχυση της απασχολησιμότητας και την επαγγελματική ενεργοποίηση νέων 18–24 ετών, επιβεβαιώνοντας τη σημασία στοχευμένων παρεμβάσεων σε αναπτυσσόμενους κλάδους. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν, ωστόσο, την ανάγκη ισχυρότερης διασύνδεσης της κατάρτισης με συγκεκριμένες ανάγκες προσλήψεων και επιχειρησιακές συνεργασίες, ώστε οι αποκτηθείσες δεξιότητες να μεταφράζονται συχνότερα σε διατηρήσιμη και ποιοτική απασχόληση.

Πράξη με Κωδικό ΟΠΣ 5007859 – Δράσεις Κατάρτισης, Πιστοποίησης και Συμβουλευτικής με στόχο την ενδυνάμωση των δεξιοτήτων άνεργων Νέων 18-24 ετών σε ειδικότητες του Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

Η Πράξη σχεδιάστηκε με στόχο την ενίσχυση της απασχολησιμότητας ανέργων νέων ηλικίας 18–24 ετών μέσω της ανάπτυξης ψηφιακών και τεχνολογικών δεξιοτήτων σε ειδικότητες των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), έναν τομέα με υψηλή προστιθέμενη αξία και αυξανόμενη ζήτηση σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Η παρέμβαση περιλάμβανε στοχευμένες δράσεις κατάρτισης, πιστοποίησης επαγγελματικών προσόντων και συμβουλευτικής υποστήριξης, επιδιώκοντας να καλύψει ελλείμματα βασικών και εξειδικευμένων ψηφιακών δεξιοτήτων και να διευκολύνει την είσοδο των ωφελούμενων σε σύγχρονα επαγγελματικά πεδία. Ο σχεδιασμός της Πράξης ευθυγραμμίστηκε με τη στρατηγική προτεραιότητα της ενίσχυσης του ψηφιακού μετασχηματισμού και της σύνδεσής του με πολιτικές απασχόλησης για νέους.

Η αξιολόγηση ανέδειξε ιδιαίτερα θετικά στοιχεία ως προς την ποιότητα της παρεχόμενης κατάρτισης και τη χρησιμότητα της πιστοποίησης, με τους συμμετέχοντες να αναγνωρίζουν σημαντική αναβάθμιση των επαγγελματικών τους προσόντων και του ψηφιακού τους υπόβαθρου. Η συμβουλευτική υποστήριξη συνέβαλε στη βελτίωση της επαγγελματικής ετοιμότητας και στην κατανόηση των δυνατοτήτων απασχόλησης στον τομέα των ΤΠΕ, ενισχύοντας την αυτοπεποίθηση και την ενεργή αναζήτηση εργασίας. Παράλληλα, καταγράφηκαν υψηλά επίπεδα ικανοποίησης των ωφελούμενων από το περιεχόμενο και τη δομή της δράσης.

Ωστόσο, τα αποτελέσματα ως προς τη βιώσιμη και άμεση ένταξη στην απασχόληση παρουσίασαν διαφοροποιήσεις, καθώς η αξιοποίηση των αποκτηθεισών δεξιοτήτων εξαρτήθηκε σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο των αρχικών γνώσεων των συμμετεχόντων, τη γεωγραφική κατανομή των ευκαιριών απασχόλησης και τη δυναμική της αγοράς εργασίας στον τομέα των ΤΠΕ. Συνολικά, η Πράξη 5007859 αξιολογείται ως ιδιαίτερα αποτελεσματική

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ως προς την αναβάθμιση δεξιοτήτων και την ενίσχυση της απασχολησιμότητας των νέων, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα την ανάγκη συμπληρωματικών παρεμβάσεων που θα ενισχύουν τη διασύνδεση της κατάρτισης με συγκεκριμένες ανάγκες προσλήψεων και θα υποστηρίζουν τη μετάβαση σε διατηρήσιμες και ποιοτικές θέσεις εργασίας.

Αξιολογήσεις Αποδοτικότητας/Αποτελεσματικότητας για το Ε.Π. «Δυτική Ελλάδα 2014-2020»[56]

Σύμφωνα με την Αξιολόγηση αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα 2014-2020», η Περιφέρεια αντιμετωπίζει διαχρονικές αναπτυξιακές υστερήσεις σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο, με υψηλή ανεργία (ιδίως νεανική, μακροχρόνια και γυναικών), χαμηλά εισοδήματα, δημογραφική γήρανση και έντονες χωρικές ανισότητες σε αγροτικές/ορεινές περιοχές. Η πολυδιάστατη φτώχεια εκδηλώνεται με ελλείψεις σε στέγαση, ενέργεια, υγεία, εκπαίδευση και ψηφιακή πρόσβαση, πλήττοντας κυρίως ευάλωτες ομάδες όπως μονογονεϊκές/πολύτεκνες οικογένειες, άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένους, μετανάστες και Ρομά.

Αποτελέσματα υλοποίησης και δομικά κενά

Η αξιολόγηση καταγράφει μέτρια πρόοδο στους άξονες προτεραιότητας, με καθυστερήσεις σε ενταγμένα έργα, δαπάνες και δείκτες εκροών/αποτελεσμάτων, ιδίως σε απασχόληση και κοινωνική ένταξη. Το δίκτυο κοινωνικών δομών (κέντρα κοινότητας, κοινωνικά παντοπωλεία) παρουσιάζει κατακερματισμό, γεωγραφικά κενά και περιορισμένο συντονισμό, με έμφαση σε αντισταθμιστικές παρεμβάσεις αντί για πρόληψη και ενεργοποίηση. Επισημαίνονται επίσης κενά σε συνδέσεις με στόχους Ε2020, RIS3 και EUSAIR, καθώς και ανάγκη βελτίωσης προτεραιοποίησης και διαχείρισης πόρων.

Προτεινόμενες βελτιώσεις

Προτείνονται στοχευμένες παρεμβάσεις για μείωση φτώχειας (εισοδηματική στήριξη, πρόληψη), ενεργητική ένταξη (δεξιότητες, απασχόληση), αναβάθμιση δομών και κοινωνική οικονομία. Επιβάλλεται συντονισμός φορέων, μηχανισμοί παρακολούθησης με δείκτες και συμμετοχή τοπικών κοινωνιών.

Η ενσωμάτωση των προτάσεων αυτής της αξιολόγησης στη νέα προγραμματική περίοδο μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στην υπέρβαση των παθογενειών του παρελθόντος, μέσω ενός πιο ολοκληρωμένου πλαισίου παρεμβάσεων που συνδυάζουν κοινωνική προστασία, οικονομική ενεργοποίηση και χωρική κάλυψη. Η εστίαση σε δράσεις πρόληψης, έγκαιρης παρέμβασης και μακροπρόθεσμης ενδυνάμωσης των ωφελουμένων, παράλληλα

[56] ΕΕΟ GROUP ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ. (2020). Αξιολογήσεις αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα 2014–2020»: 4ο παραδοτέο – Τελική προσαρμογή. Πάτρα. Διαθέσιμο στο: https://2014-2020.dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2025/09/4%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%AD%CE%BF_%CE%A4%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B3%CE%AE_final.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

με την ψηφιοποίηση και τον συντονισμό των υπηρεσιών, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μετρήσιμη μείωση της φτώχειας και ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Τέλος, η συστηματική αξιοποίηση δεικτών και ανατροφοδότησης από τις τοπικές κοινωνίες εξασφαλίζει διαφάνεια, λογοδοσία και δυναμική προσαρμογή των πολιτικών στις μεταβαλλόμενες ανάγκες.

Μέτρηση των δεικτών μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων ΠΑΝ του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ 2014-2020[57]

Η Έκθεση Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων αποτιμά τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) για τις περιόδους 2015–2016 και 2016–2017, με βάση ποσοτική τηλεφωνική έρευνα σε σταθμισμένο και αντιπροσωπευτικό δείγμα 3.553 ωφελουμένων ηλικίας 18–29 ετών. Η αξιολόγηση εστιάζει στη μέτρηση των δεικτών μακροπρόθεσμου αποτελέσματος του ΕΚΤ (CR10ΠΑΝ, CR11ΠΑΝ και CR12ΠΑΝ), εξετάζοντας την εργασιακή, εκπαιδευτική ή καταρτιστική κατάσταση των συμμετεχόντων έξι μήνες μετά την ολοκλήρωση ή την πρόωρη αποχώρησή τους από τις παρεμβάσεις της ΠΑΝ, καθώς και ποιοτικές διαστάσεις που αφορούν στην απασχόληση, την αυτοαπασχόληση και την πρακτική άσκηση.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι έξι μήνες μετά την έξοδο από την ΠΑΝ, το 33% των ωφελουμένων εργάζονταν, το 1% ήταν αυτοαπασχολούμενοι και το 5% συμμετείχαν σε εκπαίδευση, κατάρτιση, μαθητεία ή πρακτική άσκηση, ενώ η πλειονότητα (61%) παρέμενε άνεργη. Οι θέσεις εργασίας προέρχονταν σχεδόν αποκλειστικά από τον ιδιωτικό τομέα, με σχετικά υψηλά ποσοστά πλήρους απασχόλησης, αλλά περιορισμένη διάρκεια συμβάσεων και χαμηλές μέσες μηνιαίες αποδοχές. Η σύνδεση της απασχόλησης με προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία αναδεικνύεται ως κρίσιμος παράγοντας ένταξης στην αγορά εργασίας, γεγονός που υπογραμμίζει τη δυσκολία των νέων χωρίς εμπειρία να επιτύχουν βιώσιμη επαγγελματική αποκατάσταση.

Σε επίπεδο ποιοτικής αξιολόγησης, η πρακτική άσκηση και η επαγγελματική κατάρτιση αποτιμώνται θετικά από τους ωφελούμενους, κυρίως ως προς την απόκτηση γνώσεων και πρακτικών δεξιοτήτων και τη συνολική ενίσχυση της απασχολησιμότητας. Παράλληλα, η αυτοαπασχόληση αφορά μικρό ποσοστό συμμετεχόντων και συνδέεται κυρίως με ατομικές ή πολύ μικρές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Συνολικά, η ΠΑΝ αξιολογείται ως χρήσιμη παρέμβαση για την υποστήριξη των νέων, ωστόσο τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι η συμβολή της στη σταθερή και ποιοτική ένταξη στην αγορά εργασίας παραμένει περιορισμένη, αναδεικνύοντας την ανάγκη ανασχεδιασμού και ενίσχυσης των παρεμβάσεων με έμφαση στη βιωσιμότητα της απασχόλησης.

---

[57] Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση». (2018). Παροχή υπηρεσιών συμβούλου για την υποστήριξη της ΕΥΔ στη μέτρηση των δεικτών μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων ΠΑΝ του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ 2014–2020: Παραδοτέο Β3 – Έκθεση Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων. Αθήνα: ΕΣΠΑ 2014–2020. Διαθέσιμο στο: https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2019/10/%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%9F-B3.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

4.3 Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021-2027»

Το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» (ΠΑΔΚΣ 2021-2027) αποτελεί Τομεακό Πρόγραμμα της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ+ και συνολικό προϋπολογισμό 4.161.594.204€ (ΔΔ), το οποίο εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 22-06-2022. (ΕΕ C(2022)4446).

Το Πρόγραμμα στηρίζει την προώθηση των αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΠΚΔ) και καλύπτει το σύνολο των Περιφερειών της χώρας. Ειδικότερα, οι στρατηγικοί στόχοι του Προγράμματος είναι οι εξής:

- Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και ενίσχυση της απασχολησιμότητας του ανθρώπινου δυναμικού, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους έως 29 ετών εκτός Απασχόλησης, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΑΕΚ),
- Βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης και ενίσχυση της ίσης πρόσβασης, χωρίς αποκλεισμούς, στην εκπαίδευση, κατάρτιση και δια βίου μάθηση,
- Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης,
- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της ίσης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας,
- Προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας.

Ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων εντάσσεται στο συνολικό όραμα της χώρας, όπως αποτυπώνεται στο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, στο ΕΣΠΑ 2021-2027 και στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», αναφορικά με τη μετάβαση της χώρας σε μία νέα εποχή, μέσω θεμελιωδών οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τομεακές Εθνικές Στρατηγικές και το πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ (αρχές ΕΠΚΔ, Κανονισμοί της ΠΠ 2021-2027, κ.α.) και η υλοποίησή τους θα ακολουθεί τους εθνικούς κανόνες επιλεξιμότητας.

Το ΠΑΔΚΣ 2021-2027 δομείται σε 7 Προτεραιότητες:

Προτεραιότητα 1 - Οριζόντιες Συστημικές Παρεμβάσεις: με παρεμβάσεις για τον εκσυγχρονισμό και ενίσχυση θεσμών και υπηρεσιών της αγοράς εργασίας, της εκπαίδευσης, της κοινωνικής ένταξης και υγείας και για τη βελτίωση της θεσμικής ικανότητας κοινωνικών εταίρων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Προτεραιότητα 2 - Απασχόληση και Αγορά Εργασίας: με παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της ανεργίας, την ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας και τη βελτίωση της, για την προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των δύο φύλων στην αγορά εργασίας και για την ενίσχυση της απασχολησιμότητας και της κοινωνικής ένταξης ευάλωτων κοινωνικά ομάδων.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Προτεραιότητα 3 - Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση: με παρεμβάσεις για την αναβάθμιση της ποιότητας και την ενίσχυση της εξωστρέφειας και της συνάφειας της εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης με την αγορά εργασίας, την προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και την προώθηση της δια βίου μάθησης.

Προτεραιότητα 4 - Δράσεις Κοινωνικής Καινοτομίας: με δράσεις κοινωνικής καινοτομίας και κοινωνικού πειραματισμού.

Προτεραιότητα 5 - Απασχόληση των Νέων: με δράσεις για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων έως 29 ετών και την ένταξη των νέων 15-29 ετών που βρίσκονται εκτός Απασχόλησης, Εκπαίδευσης ή Κατάρτισης.

Προτεραιότητα 6 - Επισιτιστική Βοήθεια και Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης: με στοχευμένες δράσεις για τη στήριξη των απόρων και όσων διαβιούν σε κίνδυνο ακραίας φτώχειας, με έμφαση στη στήριξη των παιδιών.

Προτεραιότητα 7 – Τεχνική Βοήθεια.

Η κατανομή των πόρων του Προγράμματος στις ως άνω προτεραιότητες παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 13: Κατανομή των πόρων του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» ανά Προτεραιότητα.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (Δ.Δ.) %	ΣΥΝΟΛΟΥ
Π 01	165.000.000	4%
Π 02	1.355.240.300	33%
Π 03	1.223.000.000	29%
Π 04	25.000.000	1%
Π 05	939.382.635	23%
Π 06	400.000.000	10%
Π 07	53.971.268	1%
ΣΥΝΟΛΟ	4.161.594.204	100%

Πηγή: Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» & ιδία επεξεργασία.

4.4 Πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2014-2019[58]

Το Πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την περίοδο 2014–2019 αποτέλεσε το βασικό εργαλείο στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού της Περιφέρειας, αποσκοπώντας στην οργάνωση και ιεράρχηση των παρεμβάσεων

[58] Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (2015). Με προοπτική για το μέλλον το Πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2014-2019. Διαθέσιμο στο: https://legacy.pde.gov.gr/gr/enimerosi/deltia-tupou/item/5974-me-prooptiki-gia-to-mellon-to-pentaetes-epixeirisiako-programma-perifereias-dytikis-elladas-2014-2019.html?tmpl=component&print=1&jjj=1768835469539

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

περιφερειακής πολιτικής σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Το Πρόγραμμα εγκρίθηκε από το Περιφερειακό Συμβούλιο και αναπτύχθηκε σε δύο διακριτές αλλά αλληλοσυμπληρούμενες φάσεις: την Α΄ Φάση (Στρατηγικό Σχέδιο) και τη Β΄ Φάση (Επιχειρησιακό Σχέδιο).

Ο σχεδιασμός του Προγράμματος βασίστηκε στη λογική του δημοκρατικού και συμμετοχικού προγραμματισμού, μέσω διαδικασιών διαβούλευσης με τους εμπλεκόμενους φορείς και τις υπηρεσίες της Περιφέρειας. Στο πλαίσιο αυτό, οι γενικοί στρατηγικοί στόχοι εξειδικεύθηκαν σε επιμέρους στόχους και δράσεις, οι οποίοι τέθηκαν ως προτεραιότητες περιφερειακής πολιτικής για την πενταετή περίοδο αναφοράς. Παράλληλα, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα λειτούργησε συμπληρωματικά προς τον διεκδικητικό ρόλο της Περιφέρειας, ιδίως ως προς την προώθηση κρίσιμων έργων υποδομής και την αποτελεσματική αξιοποίηση διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων, υπό συνθήκες δημοσιονομικής και χρηματοοικονομικής σταθερότητας.

Βασική επιδίωξη του Πενταετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος 2014–2019 υπήρξε η επίτευξη ενός συνεκτικού πλαισίου ανάπτυξης, το οποίο συνοψίζεται στο ακόλουθο τρίπτυχο στρατηγικών προτεραιοτήτων:

α) προστασία του περιβάλλοντος και βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών,

β) άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, με έμφαση στην αντιμετώπιση της ανεργίας ως κύριας αιτίας κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας, και

γ) προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της δημιουργίας προστιθέμενης αξίας, με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και την ενίσχυση της απασχόλησης.

Η Β΄ Φάση του Προγράμματος, ήτοι το Επιχειρησιακό Σχέδιο, επικεντρώθηκε στην αποτύπωση της επιχειρησιακής στόχευσης της Περιφέρειας, λαμβάνοντας υπόψη το θεσμικό πλαίσιο, τις διοικητικές δυνατότητες και το διαθέσιμο ανθρώπινο δυναμικό. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην αξιοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων και στην ανάπτυξη δράσεων που προέκυπταν μέσα από μια σταδιακή και συστηματική εξειδίκευση της στρατηγικής κατεύθυνσης.

Οι βασικοί άξονες παρέμβασης της Β΄ Φάσης συνοψίζονται στους εξής τομείς:

- ενίσχυση και ανασυγκρότηση της παραγωγικής βάσης της Περιφέρειας,
- στήριξη της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας,
- προώθηση βιώσιμων μεταφορών και αντιμετώπιση ελλείψεων σε βασικές υποδομές,
- ανάδειξη και διασύνδεση του τουριστικού προϊόντος με τους πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους,
- βελτίωση της διοικητικής λειτουργίας της Περιφέρειας με στόχο την αποτελεσματικότερη χάραξη και υλοποίηση περιφερειακής πολιτικής,

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

– ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσω στοχευμένων δράσεων και αναβάθμισης των υποδομών και υπηρεσιών στους τομείς της Υγείας, της Πρόνοιας, της Παιδείας, της Δια Βίου Μάθησης και του Αθλητισμού.

Τέλος, το Πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2014–2019 σχεδιάστηκε ως δυναμικό και εξελισσόμενο πλαίσιο πολιτικής, το οποίο υπόκειται σε τακτική αξιολόγηση, αναθεώρηση και επικαιροποίηση, ώστε να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και στις αναδυόμενες ανάγκες της Περιφέρειας.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

5.1 Υφιστάμενη Κατάσταση στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελεί μία από τις δεκατρείς περιφέρειες της χώρας, με διοικητικό κέντρο την Πάτρα, και περιλαμβάνει τις Περιφερειακές Ενότητες Αχαΐας, Αιτωλοακαρνανίας και Ηλείας. Εκτείνεται σε συνολική έκταση 11.350 τετραγωνικών χιλιομέτρων, αντιπροσωπεύοντας περίπου το 8,6% της συνολικής επικράτειας της χώρας.

Στο μεγαλύτερο ποσοστό τα εδάφη της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι ορεινά (45,3%) και ημιορεινά (25,6%), ενώ μόλις το 29,1% είναι πεδινές εκτάσεις. Έχει εκτεταμένα παράλια και στις τρεις Περιφερειακές Ενότητες, που βρέχονται από τη θάλασσα του Ιονίου Πελάγους και των κόλπων Αμβρακικού, Πατραϊκού και Κορινθιακού.

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελείται από τρεις (3) Περιφερειακές Ενότητες και δεκαεννέα (19) Δήμους. Οι Π.Ε. είναι οι εξής:

- ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας,
- ΠΕ Αχαΐας και
- Π. Ηλείας.

Σε ό,τι αφορά στα δημογραφικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ο μόνιμος πληθυσμός της ανέρχεται σε 648.220 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ για το 2021, και αποτελεί το 6,2% του πληθυσμού της χώρας. Η πυκνότητα της Περιφέρειας εκτιμάται σε 57,1 κάτοικοι/τ.χλμ. Μεγαλύτερη πόλη και πρωτεύουσα της Περιφέρειας είναι η Πάτρα. Παρακάτω παρατίθεται ένας αναλυτικός Πίνακας με τις ΠΕ, τους Δήμους και τις Έδρες τους για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Πίνακας 14: Περιφερειακές Ενότητες, Δήμοι, και Έδρες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Περιφέρεια	Περιφερειακή Ενότητα	Δήμος	Έδρα
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	**Αιτωλοακαρνανίας**	Αγρινίου	Αγρίνιο
		Ακτίου-Βόνιτσας	Βόνιτσα
		Αμφιλοχίας	Αμφιλοχία
		Θέρμου	Θέρμο
		Ιεράς Πόλης Μεσολογγίου	Μεσολόγγι
		Ναυπακτίας	Ναύπακτος
		Ξηρομέρου	Αστακός
	Αχαΐας	Αιγιαλείας	Αίγιο
		Δυτικής Αχαΐας	Κάτω Αχαΐα
		Ερυμάνθου	Χαλανδρίτσα

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Περιφέρεια	Περιφερειακή Ενότητα	Δήμος	Έδρα
		Καλαβρύτων	Καλάβρυτα
		Πατρέων	Πάτρα
	Ηλείας	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Λεχαινά
		Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	Κρέστενα
		Αρχαίας Ολυμπίας	Αρχαία Ολυμπία
		Ζαχάρως	Ζαχάρω
		Ήλιδας	Αμαλιάδα
		Πηνειού	Γαστούνη
		Πύργου	Πύργος

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας & ιδία επεξεργασία.

Εικόνα 1: Οι Περιφερειακές Ενότητες και οι έδρες των Δήμων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Η γεωγραφική θέση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι στρατηγική, καθώς λειτουργεί ως δυτική πύλη της χώρας προς την Αδριατική και την Κεντρική Μεσόγειο, με κρίσιμους θαλάσσιους και οδικούς διαύλους διασύνδεσης (Ιόνιο Πέλαγος, Πατραϊκός κόλπος, οδικός άξονας ΠΑΘΕ, Ιόνια Οδός). Το φυσικό ανάγλυφο χαρακτηρίζεται από εκτεταμένες παράκτιες ζώνες, ορεινούς όγκους (Παναιτωλικό, Ερύμανθος), πλούσιο υδατικό δίκτυο και εύφορες πεδιάδες, στοιχεία που καθορίζουν τη δομή των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και των παραγωγικών συστημάτων της περιοχής.

Πίνακας 15: Η Περιοχή Παρέμβασης της ΠΕΣΚΕ Δυτικής Ελλάδας 2021-2027.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Α. Πληθυσμιακά και κοινωνικά χαρακτηριστικά

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελείται από τρεις Περιφερειακές Ενότητες (Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας, Ηλείας), στις οποίες υπάγονται 19 πρωτοβάθμιοι Δήμοι (ΟΤΑ). Συγκεκριμένα, η Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας αποτελείται από εφτά (7) Δήμους, η Π.Ε. Αχαΐας από πέντε (5) και η Π.Ε. Ηλείας από εφτά (7).

Ο μόνιμος πληθυσμός της ανέρχεται σε 648.220 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ για το 2021, και αποτελεί το 6,2% του πληθυσμού της χώρας. Η πυκνότητα της Περιφέρειας εκτιμάται σε 57,1 κάτοικοι/τ.χλμ. Μεγαλύτερη πόλη και πρωτεύουσα της Περιφέρειας είναι η Πάτρα. Παρακάτω παρουσιάζεται ένας πίνακας με τον μόνιμο πληθυσμό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά ΠΕ και Δήμο για το 2021 σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ.:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 16: Μόνιμος Πληθυσμός της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα και ανά Δήμο (2021).

Διοικητική Ενότητα	Πληθυσμός 2021
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	**648.220**
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΧΑΪΑΣ	**305.979**
ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ	215.923
ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ	46.989
ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΧΑΪΑΣ	25.634
ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ	8.208
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	9.224
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	**192.346**
ΔΗΜΟΣ ΙΕΡΑΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	32.048
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	89.689
ΔΗΜΟΣ ΑΚΤΙΟΥ - ΒΟΝΙΤΣΑΣ	14.641
ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ	14.980
ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΜΟΥ	5.711
ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	25.065
ΔΗΜΟΣ ΞΗΡΟΜΕΡΟΥ	10.207
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ	**149.895**
ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ	45.364
ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ - ΚΥΛΛΗΝΗΣ	22.550
ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	11.202
ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	11.156
ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ	8.654
ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ	29.346
ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ	21.624

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Η πληθυσμιακή εξέλιξη της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (2011-2021) εμφανίζει μείωση της τάξης του 4,6%, ποσοστό υψηλότερο από το αντίστοιχο της χώρας συνολικά (-3,1%). Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας εκτιμάται ότι φτάνει τους 648.220 μόνιμους κατοίκους (2021), το οποίο αντιστοιχεί στο 6,1% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Όσον αφορά στις Περιφερειακές Ενότητες, μεγαλύτερη μείωση παρατηρείται στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας (-8,8%), ακολουθεί η Π.Ε. Ηλείας (-5,9%) ενώ μικρότερη μείωση καταγράφεται στην Π.Ε. Αχαΐας (-1,2%).

Πίνακας 17: Μόνιμος πληθυσμός του συνόλου της χώρας, Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των Περιφερειακών Ενοτήτων που εντάσσονται σ' αυτήν (2011-2021).

Διοικητική Ενότητα	Μόνιμος πληθυσμός		Ποσοστιαία μεταβολή 2011-2021 (%)
	2011	2021	
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.816.286	10.482.487	-3,1%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	679.796	648.220	-4,6%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΧΑΪΑΣ	309.694	305.979	-1,2%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	210.802	192.346	-8,8%

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διοικητική Ενότητα	Μόνιμος πληθυσμός		Ποσοστιαία μεταβολή 2011-2021 (%)
	2011	2021	
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ	159.300	149.895	-5,9%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Το παρακάτω Διάγραμμα απεικονίζει τη μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, των ΠΕ της και του συνόλου της χώρας για το διάστημα 2011-2021.

Διάγραμμα 9: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, τις Περιφερειακές Ενότητες που ανήκουν σ' αυτήν και για το σύνολο της χώρας (%, 2011-2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Σχετικά με την ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού για το 2021, η ΠΕ Αχαΐας αντιπροσωπεύει το 47% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ακολουθεί η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας με το 30% ενώ το χαμηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην ΠΕ Ηλείας που κατέχει το 23%.

Διάγραμμα 10: Ποσοστιαία κατανομή της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα (%, 2021).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Εξετάζοντας την ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε επίπεδο Δήμου μεταξύ των ετών 2011-2021, παρατηρείται ότι με εξαίρεση το Δήμο Πατρέων (+0,9) της ΠΕ Αχαΐας, το Δήμο Ανδραβίδας – Κυλλήνης (+4,5%) και το Δήμο Πηνειού (+2,8%) της ΠΕ Ηλείας όπου η ποσοστιαία μεταβολή έχει θετικό πρόσημο, σε όλους τους υπόλοιπους Δήμους καταγράφεται μείωση μέχρι και 31%.

Πίνακας 18: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, τις Περιφερειακές Ενότητες και τους Δήμους που ανήκουν σ' αυτήν και για το σύνολο της χώρας (%, 2011-2021).

Διοικητική Ενότητα	Μόνιμος πληθυσμός		Ποσοστιαία μεταβολή 2011-2021 (%)
	2011	2021	
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	**10.816.286**	**10.482.487**	-3,1%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	**679.796**	**648.220**	-4,6%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΧΑΪΑΣ	**309.694**	**305.979**	-1,2%
ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ	213.984	215.923	0,9%
ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ	49.872	46.989	-5,8%
ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΧΑΪΑΣ	25.916	25.634	-1,1%
ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ	8.877	8.208	-7,5%
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	11.045	9.224	-16,5%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	**210.802**	**192.346**	-8,8%
ΔΗΜΟΣ ΙΕΡΑΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	34.416	32.048	-6,9%
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	94.181	89.689	-4,8%
ΔΗΜΟΣ ΑΚΤΙΟΥ - ΒΟΝΙΤΣΑΣ	17.370	14.641	-15,7%
ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ	17.056	14.980	-12,2%

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΜΟΥ	8.242	5.711	-30,7%
ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	27.800	25.065	-9,8%
ΔΗΜΟΣ ΞΗΡΟΜΕΡΟΥ	11.737	10.207	-13,0%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΛΕΙΑΣ	**159.300**	**149.895**	-5,9%
ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ	47.995	45.364	-5,5%
ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ - ΚΥΛΛΗΝΗΣ	21.581	22.550	4,5%
ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	14.109	11.202	-20,6%
ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	13.409	11.156	-16,8%
ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ	8.953	8.654	-3,3%
ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ	32.219	29.346	-8,9%
ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ	21.034	21.624	2,8%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 11: Ποσοστιαία μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, τις Περιφερειακές Ενότητες και τους Δήμους που ανήκουν σ' αυτήν και για το σύνολο της χώρας (%, 2011-2021).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Η δημογραφική εξέλιξη της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας κατά την περίοδο 2015-2024 αποτυπώνει στο Διάγραμμα που ακολουθεί. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, καταγράφεται μια αδιάκοπη φθίνουσα πορεία του πληθυσμού που ξεκινά από τους 674.000 κατοίκους το 2015 και φτάνει στους 640.000 κατοίκους το 2024. Η συνολική απώλεια πληθυσμού ανέρχεται σε περίπου 34.000 άτομα, γεγονός που αντιστοιχεί σε ποσοστιαία μείωση της τάξης του 5% μέσα σε μία δεκαετία. Η καμπύλη της πληθυσμιακής εξέλιξης εμφανίζει σταθερή και γραμμική πτώση, χωρίς ουσιαστικές διακυμάνσεις ή περιόδους ανάκαμψης, στοιχείο που υποδηλώνει μια δομική και συστημική δημογραφική συρρίκνωση.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διάγραμμα 12: Χρονολογική σειρά εξέλιξης πληθυσμού Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Πηγή: Eurostat & Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/chronologiki-seira-exelixis-plithysmoy-perifereias-dytikis-elladas/)

Πυκνότητα

Η πληθυσμιακή πυκνότητα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας το 2021 εκτιμάται στους 57,1 κατ./τ.χλμ., αριθμός αρκετά χαμηλότερος συγκριτικά με τον εθνικό μέσο όρο που αντιστοιχεί σε 79,4 κατ./τ.χλμ. Μεγάλο ενδιαφέρον προξενεί η έντονη διακύμανση ανάμεσα στις ΠΕ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας καθώς η χαμηλότερη πυκνότητα αντιστοιχεί σε 35,5 κατ./τ.χλμ και ανήκει στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, ακολουθεί η Π.Ε. Ηλείας με 57,2 κατ./τ.χλμ. ενώ η υψηλότερη πυκνότητα, η οποία ξεπερνά και αυτή του συνόλου της χώρας, καταγράφεται στην Π.Ε. Αχαΐας και αντιστοιχεί σε 93,4 κατ./τ.χλμ.

Πίνακας 19: Πυκνότητα της Ελλάδας, της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των Περιφερειακών Ενοτήτων της (2021).

Διοικητική Ενότητα	Πληθυσμός 2021	Έκταση (τ.χλμ)	Πυκνότητα (κάτοικοι/τ.χλμ.)
Σύνολο χώρας	10.482.487	132.049	79,4
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	648.220	11.350	57,1
ΠΕ Αχαΐας	305.979	3.275	93,4
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	192.346	5.423	35,5
ΠΕ Ηλείας	149.895	2.619	57,2

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Ηλικιακή διάρθρωση & φύλο

Η πληθυσμιακή σύνθεση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας χαρακτηρίζεται από αυξητικές τάξεις του γηραιού πληθυσμού και συνεπώς, αυξανόμενο δείκτη εξάρτησης, υψηλό ποσοστό

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

αγροτικού πληθυσμού και χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης ενώ φαίνεται να ακολουθεί την πληθυσμιακή τάση του συνόλου της χώρας.

Αναλυτικότερα, ο «Δείκτης γήρανσης» είναι ένας απλός δημογραφικός λόγος και συγκεκριμένα ο λόγος (πηλίκο) των ατόμων 65+ ετών προς τον πληθυσμό των 0-14 ετών. Επομένως, ο αναλογών αριθμός ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω επί 100 παιδιών.[59]

Ειδικότερα, για το 2021, από τον υπολογισμό του δείκτη γήρανσης για τις εξεταζόμενες περιοχές προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Στο σύνολο της χώρας στα 100 παιδιά ηλικίας 0-14 ετών αντιστοιχούσαν 168,6 ηλικιωμένοι (άτομα άνω των 65 ετών),
- Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας στα 100 παιδιά ηλικίας 0-14 ετών αντιστοιχούσαν 172,1 ηλικιωμένοι (άτομα άνω των 65 ετών),
- Στην ΠΕ Αχαΐας στα 100 παιδιά ηλικίας 0-14 ετών αντιστοιχούσαν 150,5 ηλικιωμένοι (άτομα άνω των 65 ετών),
- Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας στα 100 παιδιά ηλικίας 0-14 ετών αντιστοιχούσαν 187,2 ηλικιωμένοι (άτομα άνω των 65 ετών),
- Στην ΠΕ Ηλείας στα 100 παιδιά ηλικίας 0-14 ετών αντιστοιχούσαν 200,5 ηλικιωμένοι (άτομα άνω των 65 ετών).

Ο «Δείκτης εξάρτησης» αναφέρεται σε ένα δημογραφικό μέτρο που υπολογίζει τον αριθμό των ατόμων σε μια χώρα ή περιοχή που θεωρούνται μη παραγωγικά (π.χ. παιδιά κάτω των 15 ετών και άτομα άνω των 65 ετών) σε σχέση με τον πληθυσμό ηλικίας εργασίας (15-64 ετών). Υπολογίζεται διαιρώντας το άθροισμα του πληθυσμού των εξαρτώμενων (παιδιά και ηλικιωμένοι) με τον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας, και στη συνέχεια πολλαπλασιάζοντας το αποτέλεσμα επί 100.[60]

---

[59] Κοτζαμάνης, Βύρων. (χ.χ.). Ειδικά Θέματα Δημογραφίας: Χωρικές Διαστάσεις Δημογραφικών Δεδομένων - Ενότητα 1.1: Αναλογίες, Πιθανότητες, Δείκτες – Πληθυσμιακές Δομές - Δομικοί Δείκτες. Διαθέσιμο στο:

http://archive.eclass.uth.gr/eclass/modules/document/file.php/MHXA281/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BB%CE%AD%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%95%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%201_1_%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B5%CF%82%2C%20%CE%A0%CE%B9%CE%B8%CE%B1%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82%2C%20%CE%94%CE%B5%CE%AF%CE%BA%CF%84%CE%B5%CF%82_%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AD%CF%82%20%CE%94%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CF%82_%CE%94%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF%20%CE%94%CE%B5%CE%AF%CE%BA%CF%84%CE%B5%CF%82.pdf

[60] Κοτζαμάνης, Βύρων. (χ.χ.). Ειδικά Θέματα Δημογραφίας: Χωρικές Διαστάσεις Δημογραφικών Δεδομένων - Ενότητα 1.1: Αναλογίες, Πιθανότητες, Δείκτες – Πληθυσμιακές Δομές - Δομικοί Δείκτες. Διαθέσιμο στο:

http://archive.eclass.uth.gr/eclass/modules/document/file.php/MHXA281/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BB%CE%AD%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%95%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Ειδικότερα, για το 2021, από τον υπολογισμό του δείκτη εξάρτησης για τις εξεταζόμενες περιοχές προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Στο σύνολο της χώρας στα 100 μη παραγωγικά άτομα (παιδιά κάτω των 15 ετών και άτομα άνω των 65 ετών) αντιστοιχούν 57,0 παραγωγικά (15-64 ετών),
- Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας στα 100 μη παραγωγικά άτομα (παιδιά κάτω των 15 ετών και άτομα άνω των 65 ετών) αντιστοιχούν 58,6 παραγωγικά (15-64 ετών),
- Στην ΠΕ Αχαΐας στα 100 μη παραγωγικά άτομα (παιδιά κάτω των 15 ετών και άτομα άνω των 65 ετών) αντιστοιχούν 54,4 παραγωγικά (15-64 ετών),
- Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας στα 100 μη παραγωγικά άτομα (παιδιά κάτω των 15 ετών και άτομα άνω των 65 ετών) αντιστοιχούν 64,1 παραγωγικά (15-64 ετών),
- Στην ΠΕ Ηλείας στα 100 μη παραγωγικά άτομα (παιδιά κάτω των 15 ετών και άτομα άνω των 65 ετών) αντιστοιχούν 60,9 παραγωγικά (15-64 ετών),

Πίνακας 20: Δείκτης γήρανσης και δείκτης εξάρτησης για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

Διοικητική Ενότητα	Δείκτης γήρανσης	Δείκτης εξάρτησης
Σύνολο χώρας	168,6	57,0
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	172,1	58,6
ΠΕ Αχαΐας	150,5	54,4
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	187,2	64,1
ΠΕ Ηλείας	200,5	60,9

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Παρακάτω ακολουθούν ο Πίνακας που απεικονίζεται τη ηλικιακή διάρθρωση σε επίπεδο Συνόλου Χώρας, Περιφέρειας και ΠΕ, καθώς και σχετικά Διαγράμματα.

84%CE%B1%201_1_%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B5%CF%82%2C%20%CE%A0%CE%B9%CE%B8%CE%B1%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82%2C%20%CE%94%CE%B5%CE%AF%CE%BA%CF%84%CE%B5%CF%82_%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AD%CF%82%20%CE%94%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CF%82_%CE%94%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF%20%CE%94%CE%B5%CE%AF%CE%BA%CF%84%CE%B5%CF%82.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 21: Μόνιμος πληθυσμός κατά ομάδες ηλικιών για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

Διοικητική Ενότητα	Και των δύο φύλων																	
	Σύνολο	Ομάδες ηλικιών																
		0-4	5-9	10 - 14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+
Σύνολο χώρας	10.482.487	412.752	465.740	538.490	529.726	520.619	532.682	569.596	686.797	794.315	801.716	807.125	736.214	698.206	626.429	555.556	1.206.521
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	648.220	25.670	28.602	33.782	35.918	36.599	32.891	34.185	40.155	44.984	46.585	48.315	44.759	44.234	39.936	35.961	75.648
ΠΕ Αχαΐας	305.979	12.766	14.058	16.210	19.049	20.824	15.864	15.960	19.220	22.123	22.145	22.725	20.526	19.771	17.985	15.672	31.090
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	192.346	7.583	8.467	10.106	9.967	8.684	8.890	9.366	11.345	12.721	13.934	14.687	13.990	13.665	12.239	11.281	25.433
ΠΕ Ηλείας	149.895	5.321	6.078	7.471	6.902	7.095	8.137	8.858	9.596	10.140	10.506	10.904	10.248	10.798	9.706	9.008	19.129

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2021), η ηλικιακή ομάδα με το υψηλότερο ποσοστό σε επίπεδο χώρας είναι οι κάτοικοι άνω των 75 ετών (11,5%) ενώ το χαμηλότερο ποσοστό ανήκει στα παιδιά από 0-4 ετών (3,9%).

Διάγραμμα 13: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων του συνόλου της χώρας (%, 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Ακολουθώντας την πληθυσμιακή τάση του συνόλου της χώρας, το μεγαλύτερο ποσοστό μόνιμων κατοίκων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας για το 2021 εντοπίζεται εξίσου στην ηλικιακή ομάδα 75+ (11,7%) ενώ το χαμηλότερο ποσοστό εντοπίζεται στα παιδιά ηλικίας 0-4 ετών (4,0%).

Διάγραμμα 14: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Στη συνέχεια, εξετάζοντας την πληθυσμιακή διάρθρωση του μόνιμου πληθυσμού ανά Περιφερειακή Ενότητα της ΠΔΕ, διαπιστώνεται ότι και οι τρεις ΠΕ έχουν παρόμοια ποσοστά με το σύνολο της χώρας και την Περιφέρεια. Συγκεκριμένα, τα υψηλότερα ποσοστά κατέχουν οι κάτοικοι ηλικίας άνω των 75+ ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στα παιδιά κάτω των 4 ετών.

Διάγραμμα 15: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας (%, 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 16: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας (%, 2021).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 17: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των μόνιμων κατοίκων στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας (%, 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Στη συνέχεια εξετάζεται η κατανομή του μόνιμου πληθυσμού ανά φύλο για το 2021. Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας οι άνδρες είναι ελαφρώς περισσότεροι (50,2% άνδρες έναντι 49,8% οι γυναίκες). Το ίδιο ισχύει για την ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας (50,2% οι άνδρες και 49,8% οι γυναίκες) και για την ΠΕ Ηλείας, όπου η διαφορά ανάμεσα στο ποσοστό των φύλων είναι αρκετά μεγαλύτερο σε σχέση με τις υπόλοιπες εξεταζόμενες περιοχές (52,3% οι άνδρες έναντι 47,7% οι γυναίκες). Αντίθετα, στο σύνολο της χώρας και στην ΠΕ Αχαΐας οι γυναίκες υπερτερούν έναντι των ανδρών (51,1% οι γυναίκες έναντι 48,9% οι άνδρες και 50,9% οι γυναίκες έναντι 49,1% οι άνδρες αντίστοιχα).

Διάγραμμα 18: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά φύλο για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την κατανομή του μόνιμου πληθυσμού, για το 2021, κατά ομάδες ηλικιών και κατά φύλο. Για όλες τις εξεταζόμενες Χωρικές Ενότητας, παρατηρείται πως τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφονται στις γυναίκες άνω των 75 ετών, ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στα κορίτσια κάτω των 4 ετών. Επίσης, παρουσιάζονται σχετικά Διαγράμματα.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 22: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις Περιφερειακές Ενότητες που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021).

Διοικητική Ενότητα	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+
Σύνολο χώρας	**Άνδρες**															
	2,0%	2,3%	2,6%	2,6%	2,6%	2,6%	2,8%	3,3%	3,8%	3,8%	3,8%	3,4%	3,2%	2,8%	2,5%	4,8%
	Γυναίκες															
	1,9%	2,2%	2,5%	2,4%	2,4%	2,4%	2,7%	3,3%	3,8%	3,8%	3,9%	3,6%	3,5%	3,1%	2,8%	6,7%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	**Άνδρες**															
	2,0%	2,3%	2,7%	2,9%	3,0%	2,8%	2,8%	3,2%	3,6%	3,7%	3,8%	3,4%	3,4%	3,1%	2,7%	4,9%
	Γυναίκες															
	1,9%	2,1%	2,5%	2,7%	2,7%	2,3%	2,5%	3,0%	3,4%	3,5%	3,7%	3,5%	3,4%	3,1%	2,8%	6,8%
ΠΕ Αχαΐας	**Άνδρες**															
	2,1%	2,4%	2,8%	3,2%	3,5%	2,7%	2,6%	3,1%	3,6%	3,6%	3,6%	3,2%	3,1%	2,8%	2,5%	4,3%
	Γυναίκες															
	2,0%	2,2%	2,5%	3,0%	3,3%	2,5%	2,6%	3,2%	3,6%	3,6%	3,8%	3,5%	3,3%	3,0%	2,7%	5,8%
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	**Άνδρες**															
	2,1%	2,3%	2,7%	2,7%	2,4%	2,5%	2,5%	3,0%	3,4%	3,8%	4,0%	3,8%	3,7%	3,3%	2,8%	5,3%
	Γυναίκες															
	1,9%	2,1%	2,5%	2,5%	2,1%	2,1%	2,4%	2,9%	3,2%	3,5%	3,6%	3,5%	3,4%	3,1%	3,0%	8,0%
ΠΕ Ηλείας	**Άνδρες**															
	1,8%	2,1%	2,6%	2,4%	2,7%	3,3%	3,6%	3,6%	3,6%	3,7%	3,7%	3,5%	3,7%	3,3%	3,0%	5,6%
	Γυναίκες															
	1,7%	2,0%	2,4%	2,2%	2,0%	2,1%	2,3%	2,8%	3,1%	3,4%	3,5%	3,3%	3,5%	3,2%	3,0%	7,1%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διάγραμμα 19: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για το σύνολο της χώρας (%, 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 20: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 21: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την ΠΕ Αχαΐας (%, 2021).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 22: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας (%, 2021).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 23: Ποσοστιαία κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα και κατά φύλο για την ΠΕ Ηλείας (%, 2021).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Νοικοκυριά

Σε ό,τι αφορά στον αριθμό μελών των νοικοκυριών, η κατάσταση των εξεταζόμενων περιοχών συνοψίζεται στα στοιχεία του πίνακα που ακολουθεί. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Απογραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2021, το μέσο μέγεθος νοικοκυριού στη Δυτική Ελλάδα ήταν 2,4 μέλη/νοικοκυριό, ακολουθώντας την τάση του συνόλου της χώρας (2,4 μέλη/νοικοκυριό). Παρόμοια, στην ΠΕ Αχαΐας, το μέσο μέγεθος νοικοκυριού εκτιμάται στα 2,4 μέλη/νοικοκυριό ενώ στις υπόλοιπες δύο ΠΕ (Αιτωλοακαρνανίας και Ηλείας), φτάνει στα 2,5 μέλη/νοικοκυριό. Επιπλέον, σε όλες τις εξεταζόμενες περιοχές, το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στα νοικοκυριά με ένα μέλος (29%-35%) και ακολουθούν τα νοικοκυριά με 2 μέλη (26%-29%), με εξαίρεση την ΠΕ Ηλείας που έχουν ίδιο ποσοστό (29%).

Πίνακας 23: Νοικοκυριά κατά μέγεθος και μέλη αυτών (2021).

Διοικητική Ενότητα	Νοικοκυριά	Σύνολο μελών των νοικοκυριών	Μέσο μέγεθος νοικοκυριού	Νοικοκυριά κατά αριθμό μελών (%)				
				1 μέλος	2 μέλη	3 μέλη	4 μέλη	5+ μέλη
Σύνολο χώρας	4.332.456	10.270.092	2,4	32%	28%	18%	15%	6%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	257.340	630.061	2,4	32%	28%	17%	15%	8%
ΠΕ Αχαΐας	125.084	298.831	2,4	35%	26%	17%	15%	7%
ΠΕ	76.419	189.108	2,5	30%	29%	17%	15%	9%

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Αιτωλοακαρνανίας								
ΠΕ Ηλείας	55.834	142.117	2,5	29%	29%	18%	15%	9%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 24: Ποσοστό (%) νοικοκυριών κατά μέλη αυτών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 25: Ποσοστό (%) νοικοκυριών κατά μέλη αυτών για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και για τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα στατιστικά στοιχεία για τον βαθμό χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) από τα νοικοκυριά και τα μέλη τους για το σύνολο της χώρας και για την χωρική ενότητα της Κεντρικής Ελλάδας συγκεκριμένα. Τα στοιχεία

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

προέρχονται από τη δειγματοληπτική Έρευνα Χρήσης Τεχνολογιών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας από Νοικοκυριά και Άτομα για το έτος 2024.[61] Στην Έρευνα Χρήσης Τεχνολογιών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας από Νοικοκυριά και Άτομα ερευνήθηκαν ερευνήθηκαν 3.585 ιδιωτικά νοικοκυριά και ισάριθμα μέλη αυτών, σε ολόκληρη την Ελλάδα, με προϋπόθεση την ύπαρξη ενός, τουλάχιστον, μέλους ηλικίας 16 - 74 ετών σε κάθε νοικοκυριό.

Από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι το 86,9% των νοικοκυριών έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κατοικία τους. Σε σύγκριση με το 2014 καταγράφεται αύξηση 32,5% στην πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κατοικία.

Διάγραμμα 26: Πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κατοικία, 2014-2024.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2025 & ιδία επεξεργασία (Διαθέσιμος στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/929ceecb-9d23-70df-762f-286cca4a81da)

Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζεται η πρόσβαση στο διαδίκτυο κατά μεγάλη γεωγραφική περιοχή (NUTS1). Στην Κεντρική Ελλάδα, στην οποία περιλαμβάνονται οι Περιφέρειες της Θεσσαλίας, Ιόνιων Νήσων, Δυτικής Ελλάδας, Λοιπής Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου), το 2024 η πρόσβαση στο διαδίκτυο ξεπερνάει το 85,5%.

Διάγραμμα 27: Πρόσβαση στο διαδίκτυο κατά μεγάλη γεωγραφική περιοχή (NUTS1), 2023 – 2024.

[61] ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2023). ΕΡΕΥΝΑ ΧΡΗΣΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΑΠΟ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΚΑΙ ΑΤΟΜΑ: Έτος 2024. Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/929ceecb-9d23-70df-762f-286cca4a81da

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/929ceecb-9d23-70df-762f-286cca4a81da)

Στη συνέχεια, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, η Κεντρική Ελλάδα σημείωσε αξιοσημείωτη πρόοδο στη χρήση ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, το ποσοστό των πολιτών που αλληλεπίδρασαν με τις δημόσιες αρχές μέσω διαδικτύου αυξήθηκε κατά 14,1% την περίοδο 2017-2021. Η αύξηση αυτή αντανακλά τόσο την εξοικείωση των πολιτών με τις ψηφιακές τεχνολογίες όσο και την επιτυχή ψηφιοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών, διευκολύνοντας την εξ αποστάσεως εξυπηρέτηση των πολιτών.

Πίνακας 24: Άτομα (%) που χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο για αλληλεπίδραση με τις δημόσιες αρχές (2017-2021).

Διοικητική ενότητα	2017	2018	2019	2020	2021
Ελλάδα	47,35%	49,75%	52,09%	52,93%	55,00%
Κεντρική Ελλάδα	38,43%	36,67%	40,78%	39,39%	43,86%

Πηγή: Eurostat, 2025 & ιδία επεξεργασία (Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_r_gov_i/default/table?lang=en&category=reg.reg_isoc.reg_isoc_i) & ιδία επεξεργασία.

Ιθαγένεια

Εξετάζοντας την υπηκοότητα των μόνιμων κατοίκων του συνόλου της χώρας, της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν, σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2021, στην Ελλάδα το 92,7% διαθέτει ελληνική υπηκοότητα έναντι του 7,3% που διαθέτει μη ελληνική. Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας τα ποσοστά διαφέρουν, καταγράφοντας 95,1% σε μόνιμους κατοίκους ελληνικής υπηκοότητας ενώ μόλις το 4,9% δηλώνει πως διαθέτει υπηκοότητα κάποιας άλλης χώρας. Όσον αφορά στις ΠΕ της ΠΔΕ, παρόλο που η ΠΕ Αχαΐας και η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας ακολουθούν την τάση της

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Περιφέρειας στην οποία ανήκουν, στην ΠΕ Ηλείας παρατηρείται ότι 1 στους 10 μόνιμους κατοίκους δεν έχει ελληνική υπηκοότητα.

Διάγραμμα 28: Μόνιμος πληθυσμός κατά ομάδες ιθαγένειας για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Πιο συγκεκριμένα, σε κάθε εξεταζόμενη περιοχή, η πλειοψηφία των μόνιμων κατοίκων με υπηκοότητα διαφορετική της ελληνικής, προέρχεται από χώρες Ευρώπης εκτός ΕΕ (48%-79%). Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι στο σύνολο της χώρας, στην ΠΔΕ και στην ΠΕ Ηλείας, η δεύτερη πολυπληθέστερη ομάδα είναι άτομα από χώρες της Ασίας, με την ΠΕ Ηλείας να φτάνει στο 40%, ενώ στην ΠΕ Αχαΐας και Αιτωλοακαρνανίας, κατοικούν κυρίως άτομα από χώρες ΕΕ εκτός Ελλάδας.

Πίνακας 25: Μόνιμος Πληθυσμός κατά ομάδες υπηκοοτήτων εκτός Ελλάδας (%, 2021).

Διοικητική Ενότητα	Χώρες ΕΕ εκτός Ελλάδας	Χώρες Ευρώπης εκτός ΕΕ	Χώρες Αφρικής	Χώρες Καραϊβικής, Νότιας ή Κεντρικής Αμερικής	Χώρες Βόρειας Αμερικής	Χώρες Ασίας	Χώρες Ωκεανίας	Χωρίς δηλωθείσα χώρα	Χωρίς Ιθαγένεια ή Αδιευκρίνιστη Ιθαγένεια
Σύνολο χώρας	15%	57%	4%	0%	1%	21%	0%	0%	0%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	13%	61%	1%	0%	1%	22%	0%	0%	0%
ΠΕ Αχαΐας	18%	68%	2%	0%	1%	9%	1%	1%	1%
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	12%	79%	1%	0%	1%	6%	0%	0%	0%

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διοικητική Ενότητα	Χώρες ΕΕ εκτός Ελλάδας	Χώρες Ευρώπης εκτός ΕΕ	Χώρες Αφρικής	Χώρες Καραϊβικής, Νότιας ή Κεντρικής Αμερικής	Χώρες Βόρειας Αμερικής	Χώρες Ασίας	Χώρες Ωκεανίας	Χωρίς δηλωθείσα χώρα	Χωρίς Ιθαγένεια ή Αδιευκρίνιστη Ιθαγένεια
ΠΕ Ηλείας	10%	48%	1%	0%	0%	40%	0%	0%	0%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 29: Μόνιμος Πληθυσμός κατά ομάδες υπηκοοτήτων εκτός Ελλάδας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Φυσικό και μεταναστευτικό ισοζύγιο[62]

Σύμφωνα με τον Παππά και Κοτζαμάνη (2021), ως φυσικό ισοζύγιο μια γεωγραφικής περιοχής ορίζεται η διαφορά μεταξύ γεννήσεων και θανάτων, ενώ ως μεταναστευτικό η διαφορά μεταξύ εισροών και εκροών πληθυσμού. Τα μεταναστευτικά ισοζύγια (είσοδοι-έξοδοι) υπεισέρχονται και παίζουν συχνά καθοριστικό ρόλο. Τα ισοζύγια αυτά σε εθνικό επίπεδο δίδουν μεν σχεδόν 185.000 περισσότερες εξόδους από εισόδους (είναι δηλαδή αρνητικά), αλλά στην πλειοψηφία των Περιφερειακών Ενοτήτων (32/51) είναι θετικά. Είναι προφανές ότι όπου τόσο το Φ.Ι όσο και το Μ.Ι είναι αρνητικά, προστιθέμενα, οδηγούν σε ακόμη μεγαλύτερες μειώσεις του πληθυσμού. Αντιθέτως, όταν τα Μ.Ι είναι θετικά α) είτε υπερτερούν των αρνητικών Φ.Ι και οδηγούν σε αύξηση του πληθυσμού, είτε ιι) υπολείπονται των ΦΙ και στην περίπτωση αυτή οι μειώσεις είναι μικρότερες.

Ο παρακάτω Χάρτης δίδει μια συνθετική εικόνα ταξινομώντας τις Περιφερειακές Ενότητες με βάση τρία κριτήρια: την μεταβολή του πληθυσμού, τα Φυσικά τους (Φ.Ι) και τα Μεταναστευτικά τους Ισοζύγια (Μ.Ι). Διαπιστώνουμε ότι το 1/3 των Νομών (17, όλοι στην ηπειρωτική χώρα με εξαίρεση το Λασίθι) έχουν ταυτόχρονα αρνητικά Μ.Ι και Φ.Ι (και προφανώς και απώλειες στον πληθυσμό τους). Στον αντίποδα, 4 μόνον ΠΕ (τρείς στην Κρήτη και Δωδεκάνησα) έχουν θετικά Μ.Ι και Φ.Ι (και προφανώς αύξηση του πληθυσμού τους). Οι υπόλοιπες 30 ΠΕ εντάσσονται σε κάποια από τις άλλες τρεις ενδιάμεσες ομάδες.

Αναφορικά με τις Περιφερειακές Ενότητες της Δυτικής Ελλάδας, παρατηρείται ότι το Φυσικό Ισοζύγιο (ΦΙ) είναι αρνητικό και στις τρεις ΠΕ ενώ όσον αφορά στο Μεταναστευτικό (ΜΙ), στην ΠΕ Ηλείας είναι θετικό ενώ στις άλλες δύο (ΠΕ Αχαΐας και Αιτωλοακαρνανίας) είναι αρνητικό.

Για την ΠΕ Ηλείας αυτό σημαίνει ότι ακόμα κι αν το μεταναστευτικό της ισοζύγιο είναι θετικό, δεν επαρκεί να καλύψει τις απώλειες του αρνητικού Φυσικού της Ισοζυγίου, με αποτέλεσμα να έχει μείωση του πληθυσμού της.

Χάρτης 1: Μεταβολές του πληθυσμού, Φυσικά και Μεταναστευτικά Ισοζύγια Περιφερειακών Ενοτήτων (2011-2020).

[62] Παππάς, Κοτζαμάνης & DIRAP. (2021). Ο πληθυσμός της Ελλάδας μειώνεται συνεχώς, οι μεταβολές του όμως σε περιφερειακό επίπεδο διαφέρουν σημαντικά: ο ρόλος των Φυσικών (γεννήσεις– θάνατοι) και των Μεταναστευτικών Ισοζυγίων (είσοδοι- έξοδοι). FLASH NEWS, Τεύχος 4. Διαθέσιμο στο:

https://x-demography.gr/Content/Upload/News/Files/Flash/DIIRAP%20FLASH%20NEWS%204_2021.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: https://x-demography.gr/Content/Upload/News/Files/Flash/DIIRAP%20FLASH%20NEWS%204_2021.pdf

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των επιστημόνων, η δημογραφική «ατονία» της χώρας χαρακτηρίζει, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, το σύνολο πλέον του ελληνικού χώρου και όχι μόνον κάποια τμήματά του. Όσον αφορά δε το μέλλον, τα Φυσικά Ισοζύγια δεν αναμένεται να αλλάξουν πρόσημο, παραμένοντας αρνητικά για δύο λόγους: i) οι θάνατοι, μετά από μια πρώτη μείωσή τους, τα επόμενα από την πανδημία έτη, θα συνεχίσουν να αυξάνονται λόγω της δημογραφικής γήρανσης (της αύξησης δηλαδή του πλήθους και του ποσοστού των 65 ετών και άνω, στον συνολικό πληθυσμό), και ii) οι γεννήσεις δεν αναμένεται να ανακάμψουν, ακόμη και αν οι νεότερες γενεές σταματήσουν να κάνουν λιγότερα παιδιά σε όλο και μεγαλύτερη ηλικία: η μείωση των, σε αναπαραγωγική ηλικία, γυναικών, που έχει αρχίσει από τα μέσα της δεκαετίας του 2000 στη χώρα, θα συνεχισθεί. Επομένως, τα φυσικά ισοζύγια της επόμενης εικοσαετίας, σε εθνικό επίπεδο, θα παραμείνουν αρνητικά, όπως αρνητικά θα συνεχίσουν να είναι και τα Φ.Ι. του συνόλου σχεδόν των Περιφερειακών Ενοτήτων και των Δήμων. Κατ' επέκταση, εάν δεν συμβούν

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

συνταρακτικές ανατροπές (νέο κύμα μαζικής μετανάστευσης αλλοδαπών και δευτερευόντως ανακοπή της φυγής των νέων), οι ρυθμοί μείωσης του πληθυσμού δεν πρόκειται να ανακοπούν.

Εκπαιδευτικό επίπεδο

Μελετώντας το εκπαιδευτικό επίπεδο του συνόλου της χώρας, της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν, σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2021), παρατηρείται ότι η πλειοψηφία των μόνιμων κατοίκων της Ελλάδας είναι απόφοιτοι Λυκείου (27%) ή κατέχουν Διδακτορικό/Μεταπτυχιακό/Πτυχίο Πανεπιστημίου-Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανώτερων Επαγγελματικών Σχολών και ισότιμων σχολών (21%). Όσον αφορά στην ΠΔΕ, το υψηλότερο ποσοστό του πληθυσμού είναι απόφοιτοι Λυκείου (Γενικού, Επαγγελματικού, Εκκλησιαστικού κ.λπ. ή εξαταξίου Γυμνασίου) (28%) ή διαθέτουν μόνο απολυτήριο Δημοτικού (24%).

Εξετάζοντας την Περιφέρεια, σε επίπεδο ΠΕ, παρατηρούνται τα ακόλουθα:

- ΠΕ Αχαΐας: η πλειοψηφία κατέχει απολυτήριο Λυκείου (31%), ενώ οι απόφοιτοι Δημοτικού και οι κατέχοντες Διδακτορικού/Μεταπτυχιακού/Πτυχίου Πανεπιστημίου-Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανώτερων Επαγγελματικών Σχολών και ισότιμων σχολών καταγράφουν το ίδιο ποσοστό (19%).
- ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας και ΠΕ Ηλείας: οι περισσότεροι μόνιμοι κάτοικοι έχουν ολοκληρώσει μόνο το Δημοτικό και ξεπερνούν το ¼ των κατοίκων (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας: 28% και ΠΕ Ηλείας: 31%), ενώ το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό, και συγκεκριμένα το ¼ των μόνιμων κατοίκων (25%), έχουν καταφέρει να ολοκληρώσουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 26: Μόνιμος πληθυσμός κατά επίπεδο εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021).

Διοικητική Ενότητα	Διδακτορικό / Μεταπτυχιακό / Πτυχίο Πανεπιστημίου-Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανώτερων Επαγγελματικών Σχολών και ισότιμων σχολών	Πτυχίο μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κλπ.)	Απολυτήριο Λυκείου (Γενικού, Επαγγελματικού, Εκκλησιαστικού κ.λπ. ή εξαταξίου Γυμνασίου)	Πτυχίο Επαγγελματικών Σχολών / Απολυτήριο τριτάξιου Γυμνασίου	Απολυτήριο Δημοτικού	Εγκατέλειψε ή δε φοίτησε στο Δημοτικό, αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση / Ολοκλήρωσε την προσχολική αγωγή / Δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	Μη καταταγέντα μετά την 1/1/2016)
Σύνολο χώρας	21%	6%	27%	13%	19%	9%	5%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	16%	4%	28%	13%	24%	11%	5%
ΠΕ Αχαΐας	19%	4%	31%	12%	19%	9%	5%
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	14%	4%	25%	14%	28%	12%	5%
ΠΕ Ηλείας	11%	3%	25%	15%	31%	12%	4%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διάγραμμα 30: Μόνιμος πληθυσμός κατά επίπεδο εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 31: Μόνιμος πληθυσμός κατά επίπεδο εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Απασχόληση & Ανεργία

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζονται τα οικονομικά χαρακτηριστικά και οι οικονομικές δραστηριότητες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδα, σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2021. Πιο ειδικά, αποτελεί συνοπτική περιγραφή της οικονομικής διάρθρωσης και των οικονομικών δραστηριοτήτων της. Παράλληλα πραγματοποιείται σύγκριση με τα αντίστοιχα στοιχεία σε ευρύτερες χωρικές ενότητες (π.χ. Σύνολο χώρας) ή τις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν.

Αρχικά, παρακάτω παρατίθεται ένας συνολικός πίνακας με τον οικονομικά ενεργό και μη ενεργό πληθυσμό, τους απασχολούμενους κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας και τους ανέργους για το σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν και αφορά στο έτος 2021.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 27: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, άνεργοι στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (2021).

Διοικητική Ενότητα	Σύνολο	Κατάσταση ασχολίας						
		Οικονομικά ενεργοί						Οικονομικά μη ενεργοί
		Σύνολο	Απασχολούμενοι				Άνεργοι	
			Σύνολο	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας		
Σύνολο χώρας	10.482.487	4.645.760	3.986.515	364.124	594.601	3.027.790	659.248	5.836.726
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	648.220	266.912	217.748	44.053	27.543	146.152	49.161	381.311
ΠΕ Αχαΐας	305.979	126.079	102.739	9.153	13.870	79.715	23.342	179.897
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	192.346	77.609	62.149	15.107	8.275	38.766	15.458	114.735
ΠΕ Ηλείας	149.895	63.225	52.861	19.792	5.397	27.672	10.360	86.674

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Όπως είναι εμφανές και από τα διαγράμματα που ακολουθούν, η πλειοψηφία των μόνιμων κατοίκων και στις πέντε περιοχές που εξετάζονται είναι οικονομικά μη ενεργοί. Συγκεκριμένα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, το ποσοστό των οικονομικά ενεργών εκτιμάται στο 41,2%, ελαφρώς χαμηλότερο από το σύνολο της χώρας (44,3%) έναντι του 58,8% που αποτελείται από τους οικονομικά μη ενεργούς (55,7% στο σύνολο της χώρας).

Διάγραμμα 32: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 33: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Στη συνέχεια, παρατηρείται ότι το 81,6% των οικονομικά ενεργών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας είναι απασχολούμενοι ενώ το 18,4% δηλώνουν άνεργοι. Ωστόσο, τα αντίστοιχα ποσοστά στο σύνολο της χώρας είναι 85,8% και 14,2% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 34: Απασχολούμενοι και Άνεργοι στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 35: Απασχολούμενοι και Άνεργοι στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Παράλληλα, σύμφωνα με το Μηχανισμό Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας[63] και με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία για την ανεργία (Δεκέμβριος του 2023), το σύνολο των ανέργων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έφτανε τους 76.714 κατοίκους, εκ των οποίων οι 29.701 ήταν άνδρες (38,7%) ενώ οι 47.013 ήταν γυναίκες (61,3%).

Εξετάζοντας την ανεργία της ΠΔΕ ανά μήνα του 2023, τον Ιανουάριο καταγράφεται ο υψηλότερος αριθμός ανέργων (79.716) ενώ τον Μάιο ο χαμηλότερος (67.980). Την ίδια τάση ακολουθούν και οι τρεις ΠΕ που εντάσσονται στην ΠΔΕ, με εξαίρεση την ΠΕ Αχαΐας, όπου ο χαμηλότερος αριθμός ανέργων καταγράφεται τον Σεπτέμβριο, με μικρή διαφορά σε σχέση με τον Μάιο.

Διάγραμμα 36: Εγγεγραμμένοι άνεργοι στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2023).

Πηγή: Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας & ιδία επεξεργασία (Διαθέσιμο στο: https://mdaae.gr/data/engegrammenoi-anergoi-ana-dimo/).

Η κατανομή των ανέργων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανά εκπαιδευτικό επίπεδο καταδεικνύει ότι η ανεργία πλήττει κυρίως άτομα με μεσαίο μορφωτικό υπόβαθρο, καθώς το υψηλότερο ποσοστό ανέργων (36%) διαθέτει απολυτήριο Λυκείου. Σημαντική είναι επίσης η παρουσία ανέργων με προσόντα τριτοβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι αθροιστικά ανέρχονται στο 37% (25% πτυχιούχοι Πανεπιστημίου, Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ ή ισότιμων σχολών και 12% απόφοιτοι ΙΕΚ και λοιπών μεταδευτεροβάθμιων δομών), γεγονός που υποδηλώνει φαινόμενα αναντιστοιχίας δεξιοτήτων και δυσκολίες απορρόφησης ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στην περιφερειακή αγορά εργασίας. Παράλληλα, το 14% των ανέργων έχει ολοκληρώσει επαγγελματικές σχολές ή το τριτάξιο Γυμνάσιο, ενώ το 11% περιορίζεται σε απολυτήριο

[63] ΔΥΠΑ. (2025). Εγγεγραμμένοι άνεργοι ανά Δήμο. Διαθέσιμο στο: https://mdaae.gr/data/engegrammenoi-anergoi-ana-dimo/

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Δημοτικού. Τέλος, ένα μικρό αλλά κοινωνικά ευάλωτο τμήμα (2%) αφορά άτομα με ελλιπή ή ανύπαρκτη φοίτηση στο Δημοτικό, αναδεικνύοντας την ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, τόσο για την αναβάθμιση δεξιοτήτων των χαμηλότερων εκπαιδευτικών κατηγοριών όσο και για τη βελτίωση της επαγγελματικής ένταξης των υψηλότερα καταρτισμένων ανέργων

Διάγραμμα 37: Άνεργοι κατά εκπαιδευτικό επίπεδο στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ιδία επεξεργασία.

Στη συνέχεια, εξετάζονται οι απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στο σύνολο της χώρας, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν για το 2021. Το διάγραμμα που ακολουθεί αποκαλύπτει τις σημαντικές περιφερειακές ανισότητες στην ΠΔΕ, με τον τριτογενή τομέα να κυριαρχεί παντού (52,3%-77,6%) αλλά με εντυπωσιακές διαφορές στον πρωτογενή τομέα: η ΠΕ Ηλείας εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα (37,4%), υποδηλώνοντας μια πιο παραδοσιακή αγροτική οικονομία, ενώ η ΠΕ Αχαΐας το χαμηλότερο (8,9%), δείχνοντας μια πιο σύγχρονη και διαφοροποιημένη οικονομική δομή. Η εικόνα αυτή αντανακλά τις διαρθρωτικές προκλήσεις της ελληνικής οικονομίας, όπου οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές εξακολουθούν να στηρίζονται κυρίως στη γεωργία, ενώ οι πιο αστικοποιημένες έχουν μεταβεί σε υπηρεσίες και βιομηχανία.

Διάγραμμα 38: Απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στο σύνολο της χώρας, την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στις ΠΕ που εντάσσονται σ' αυτήν (%, 2021).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 39: Απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Στοιχεία Νοικοκυριών & Εισοδήματος

Η μελέτη του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών αποτελεί έναν από τους πιο κρίσιμους δείκτες για την αποτύπωση της οικονομικής ευημερίας και της κοινωνικής συνοχής σε περιφερειακό επίπεδο. Το διαθέσιμο εισόδημα αποτυπώνει το σύνολο των πόρων που έχουν τα νοικοκυριά στη διάθεσή τους για κατανάλωση και αποταμίευση, μετά την αφαίρεση των φόρων και των κοινωνικών εισφορών, και επομένως αποτελεί άμεσο μέτρο του βιοτικού επιπέδου. Η εξέλιξή του επιτρέπει την εκτίμηση των οικονομικών πιέσεων που ασκούνται

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

στα νοικοκυριά, την αξιολόγηση της αγοραστικής τους δύναμης και την κατανόηση των επιπτώσεων των κοινωνικοοικονομικών κρίσεων, αλλά και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών κοινωνικής προστασίας.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, η πορεία του διαθέσιμου εισοδήματος κατά την περίοδο 2012–2022 παρουσιάζει σημαντικές διακυμάνσεις. Στα πρώτα χρόνια της περιόδου (2012–2016), οι τιμές παραμένουν σχετικά χαμηλές, κυμαινόμενες γύρω στα 6.200–6.300 εκατομμύρια πρότυπα αγοραστικής δύναμης (PPS), γεγονός που αντανακλά τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης και της λιτότητας, με εξαίρεση το 2013 που η τιμή είχε πέσει στα 5.961,06.

Από το 2017 καταγράφεται μια τάση ανόδου, η οποία όμως δεν είναι γραμμική. Συγκεκριμένα, το διαθέσιμο εισόδημα αυξάνεται από τα 6.497,40 εκατομμύρια το 2017 στα 6.819,29 το 2019, με μια ενδιάμεση υποχώρηση το 2018 (6.396,26). Το 2020 εμφανίζεται εκ νέου μείωση (6.560,04).

Η εικόνα αντιστρέφεται την τριετία 2020–2022, οπότε παρατηρείται σαφής βελτίωση. Το διαθέσιμο εισόδημα αυξάνεται σημαντικά το 2021 (7.116,48) και φτάνει στο υψηλότερο επίπεδο της περιόδου το 2022 (7.519,81), γεγονός που πιθανότατα συνδέεται με την ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας και την υλοποίηση μέτρων στήριξης σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

Συνολικά, η ανάλυση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών της ΠΔΕ παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα. Η Περιφέρεια ακολουθεί μια πορεία σταδιακής ενίσχυσης του διαθέσιμου εισοδήματος, αν και εξακολουθεί να εμφανίζει ευπάθειες σε περιόδους κρίσεων.

Πίνακας 28: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2022).

ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	ΕΥΡΩ										
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	6.214,43	5.961,06	6.291,96	6.242,47	6.253,85	6.497,40	6.396,26	6.819,29	6.560,04	7.116,48	7.519,81

Χρονική συχνότητα: Ετήσια

Μονάδα μέτρησης: Εκατομμύρια πρότυπα αγοραστικής δύναμης (PPS, ΕΕ27 από το 2020)

Κατεύθυνση ροής: Ισοζύγιο

Δείκτης εθνικών λογαριασμών (ΕΕΚ 2010): Διαθέσιμο εισόδημα, καθαρό

Πηγή: Eurostat, 2025 (Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 40: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2022).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πηγή: Eurostat 2025 (Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco) & ιδία επεξεργασία.

Η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών αποτελεί έναν σημαντικό δείκτη για την εκτίμηση του βιοτικού επιπέδου και της αγοραστικής δύναμης των πολιτών. Ο δείκτης αυτός αποτυπώνει το ύψος των χρηματικών πόρων που διαθέτουν τα νοικοκυριά σε μηνιαία βάση για κατανάλωση, καλύπτοντας βασικές και μη βασικές ανάγκες. Η ανάλυσή του σε περιφερειακό επίπεδο αναδεικνύει τις χωρικές ανισότητες και τις διαφοροποιήσεις που υπάρχουν στο εσωτερικό της χώρας, οι οποίες συχνά συνδέονται με την οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση, την παραγωγική διάρθρωση και τις κοινωνικές συνθήκες κάθε περιοχής.

Ο Πίνακας και το Διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει στοιχεία για τη μέση μηνιαία δαπάνη για το έτος 2023. Η ΠΔΕ καταγράφει μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ύψους 92,9 μονάδων, τοποθετούμενη λίγο πάνω από τον μέσο όρο των περισσότερων ηπειρωτικών περιφερειών της χώρας. Η δαπάνη αυτή είναι υψηλότερη από εκείνη της Ηπείρου (78,1), της Στερεάς Ελλάδας (69,5) και της Ανατολικής Μακεδονίας (85,1), γεγονός που υποδηλώνει μια σχετική ανθεκτικότητα των νοικοκυριών της Περιφέρειας σε σχέση με άλλες περιοχές με χαμηλότερη κατανάλωση. Ωστόσο, παραμένει χαμηλότερη από τις πιο ανεπτυγμένες και αστικοποιημένες περιφέρειες, όπως η Αττική (115,3), το Νότιο Αιγαίο (112,4) και η Κρήτη (98,4).

Πίνακας 29: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια (2023).

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΜΕΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ ΔΑΠΑΝΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ
Ανατολική Μακεδονία	85,1
Κεντρική Μακεδονία	90,7
Δυτική Μακεδονία	88,8
Ήπειρος	78,1
Θεσσαλία	87,3

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΜΕΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ ΔΑΠΑΝΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ
Ιόνια Νησιά	90,4
Δυτική Ελλάδα	92,9
Στερεά Ελλάδα	69,5
Αττική	115,3
Πελοπόννησος	84
Βόρειο Αιγαίο	89,7
Νότιο Αιγαίο	112,4
Κρήτη	98,4

Πηγή: Eurostat & Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/category/statistika-stoicheia/)

Διάγραμμα 41: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια (2023).

Πηγή: Eurostat & Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/category/statistika-stoicheia/)

Πληθυσμιακή ομάδα Ρομά

Σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική «Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021)»[64] του 2022, το 2021 ο συνολικός πληθυσμός Ρομά που κατοικούσε

[64] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2022). Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021). Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας εκτιμάται σε 15.080 άτομα, αριθμός που μειώθηκε κατά 5% σε σχέση με το 2017, όπου κατοικούσαν 15.898 άτομα.

Αποτελούν το 13% του συνολικού πληθυσμού Ρομά στην Ελλάδα και η πλειοψηφία διαβιεί σε οικισμούς Τύπου ΙΙ (41%). Οι υπόλοιποι διαβιούν σε οικισμούς Τύπου ΙΙΙ (37%), διάσπαρτα σε σπίτια, διαμερίσματα, παραπήγματα (15%) ενώ το μικρότερο ποσοστό διαβιεί σε οικισμούς Τύπου Ι (8%).

Πίνακας 30: Κατανομή πληθυσμού Ρομά σε Οικισμούς και Διάσπαρτα (2021).

Διοικητική Ενότητα	Συνολικός πληθυσμός Ρομά 2021	Ποσοστό (%) επί του Συνολικού Πληθυσμού Ρομά	ΟΙΚΙΣΜΟΙ 2021			
			Τύπου Ι	Τύπου ΙΙ	Τύπου ΙΙΙ	Διάσπαρτα
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	15.080	13%	1.239	6.135	5.510	2.196
ΕΛΛΑΔΑ	117.495		12.216	46.838	34.741	23.700

Πηγή: Εθνική Στρατηγική «Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021)»[65] (2022) & ιδία επεξεργασία.

content/uploads/2022/10/%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97-%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%98%CE%A5%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5-%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%91-2021_FINAL_compressed.pdf

[65] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2022). Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021). Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2022/10/%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97-%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%98%CE%A5%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5-%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%91-2021_FINAL_compressed.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διάγραμμα 42: Κατανομή πληθυσμού Ρομά της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε Οικισμούς ανά Τύπο και Διάσπαρτα (2021).

Πηγή: Εθνική Στρατηγική «Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021)»[66] (2022) & ιδία επεξεργασία.

Σ' αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί η κατηγοριοποίηση των περιοχών διαβίωσης έγινε σε τρεις (3) βασικούς τύπους:

1. Τύπου I «Άκρως υποβαθμισμένες περιοχές» Συνθήκες διαβίωσης μη αποδεκτές με καλύβια, παραπήγματα και απουσία βασικών υποδομών.
2. Τύπου II «Μικτός καταυλισμός» Ανάμιξη σπιτιών με πρόχειρες κατασκευές (παραπήγματα, σκηνές /τσαντίρια, λυόμενες κατασκευές (container) με μόνιμη, συνήθως, χρήση και μερική υποδομή (ύδρευσης, ηλεκτροδότησης, οδοποιίας), συνήθως στις παρυφές κατοικημένης περιοχής.
3. Τύπου III «Γειτονιά» σε μόνιμη χρήση, συχνά σε υποβαθμισμένες περιοχές του αστικού ιστού (κυρίως σπίτια, κανονική οικοδομή - διαμερίσματα ή μονοκατοικίες και κάποιες λυόμενες κατασκευές (container)).

[66] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2022). Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021). Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2022/10/%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97-%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%98%CE%A5%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5-%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%91-2021_FINAL_compressed.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Στη συνέχεια, σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική, εντοπίζονται 108 περιοχές διαβίωσης πληθυσμού Ρομά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, εκ των οποίων οι 61 (56%) είναι περιοχές διαβίωσης (Οικισμοί Τύπου Ι: 7%, Τύπου ΙΙ: 35% και Τύπου 3: 14%) ενώ οι υπόλοιπες 47 (44%) είναι περιοχές όπου διαβιεί πληθυσμός Ρομά διάσπαρτα σε σπίτια, διαμερίσματα, παραπήγματα κλπ.

Πίνακας 31: Αριθμός οικισμών και τύποι οικισμών που διαβιούν οι Ρομά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στο σύνολο της χώρας.

Διοικητική ενότητα	Συνολικός Πληθυσμός Ρομά 2021	Ποσοστό (%) επί του Συνόλου Περιοχών Διαβίωσης Ρομά	Οικισμοί 2021			Διάσπαρτα	Σύνολο
			Τύπου Ι	Τύπου ΙΙ	Τύπου ΙΙΙ		
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	15.080	23%	8	38	15	47	108
ΕΛΛΑΔΑ	117.495		77	122	67	196	462

Πηγή: Εθνική Στρατηγική «Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021)»[67] (2022) & ιδία επεξεργασία.

[67] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2022). Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021). Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2022/10/%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97-%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%98%CE%A5%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5-%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%91-2021_FINAL_compressed.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διάγραμμα 43: Ποσοστό (%) Οικισμών ανά τύπο/Διάσπαρτες περιοχές που διαβιούν οι Ρομά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2021).

Πηγή: Εθνική Στρατηγική «Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021)»[68] (2022) & ιδία επεξεργασία.

Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα

Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα είναι ένα προνοϊακό πρόγραμμα που αποτελεί αναγκαίο δίχτυ προστασίας για την αντιμετώπιση των συνεπειών της φτώχειας και την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού.

Το πρόγραμμα βασίζεται σε τρεις άξονες: α) την εισοδηματική ενίσχυση, β) τη διασύνδεση με υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, και γ) τη διασύνδεση με υπηρεσίες ενεργοποίησης που στοχεύουν στην ένταξη ή επανένταξη των δικαιούχων στην αγορά εργασίας και στην κοινωνική επανένταξη.

Ακολουθεί πίνακας με τις αιτήσεις και τα μέλη για το Ε.Ε.Ε. για το έτος 2024 ανά Δήμο της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

[68] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2022). Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021). Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2022/10/%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97-%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%98%CE%A5%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5-%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%91-2021_FINAL_compressed.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 32: Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2024).

Περιφερειακή Ενότητα	Δήμοι	Αιτήσεις	Ωφελούμενοι	Άνδρες	Γυναίκες	18-29	67 +
ΑΧΑΪΑΣ	Αιγιαλείας	1787	3035	1563	1472	345	203
	Δυτικής Αχαΐας	906	1705	926	779	345	63
	Ερυμάνθου	306	449	234	215	58	29
	Καλαβρύτων	129	198	119	79	10	20
	Πατρέων	5407	8384	3759	4625	1107	605
ΗΛΕΙΑΣ	Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	418	695	396	299	60	48
	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	568	998	513	485	119	68
	Αρχαίας Ολυμπίας	463	769	437	332	72	58
	Ζαχάρως	279	530	265	265	52	36
	Ήλιδας	1484	2523	1280	1243	372	138
	Πηνειού	580	988	525	463	173	51
	Πύργου	2299	3908	1988	1920	552	220
ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ	Αγρινίου	3556	6370	3374	2996	832	298
	Ακτίου-Βονίτσης	306	519	311	208	41	36
	Αμφιλοχίας	707	1207	686	521	103	87
	Θέρμου	180	299	178	121	26	9
	Ι.Π. Μεσολογγίου	1835	3276	1704	1572	570	119
	Ναυπακτίας	580	942	503	439	113	61
	Ξηρομέρου	323	623	350	273	63	26

Πηγή: Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής & Οικογένειας & ιδία επεξεργασία.

Από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα προκύπτει ότι τα μεγάλα αστικά κέντρα, συμπεριλαμβανομένης και της έδρας της Περιφέρειας, συγκεντρώνουν τους υψηλότερους αριθμούς τόσο ωφελούμενων όσο και υποβληθεισών αιτήσεων. Επιπλέον, η Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας καταγράφει τον μεγαλύτερο αριθμό ωφελούμενων, εξέλιξη που συνδέεται άμεσα με το αυξημένο πληθυσμιακό της μέγεθος.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διάγραμμα 44: Ωφελούμενοι ΕΕΕ ανά Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Πηγή: Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής & Οικογένειας & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 45: Ωφελούμενοι ΕΕΕ ανά φύλο και Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Πηγή: Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής & Οικογένειας & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Β. Οικονομικά Χαρακτηριστικά και Οικονομικές Δραστηριότητες

Η συγκεκριμένη υποενότητα παρουσιάζει τα οικονομικά χαρακτηριστικά και τις οικονομικές δραστηριότητες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Ειδικότερα, αποτελεί συνοπτική περιγραφή της οικονομικής διάρθρωσης και των οικονομικών δραστηριοτήτων του. Παράλληλα πραγματοποιεί σύγκριση με τα αντίστοιχα στοιχεία σε ευρύτερες χωρικές ενότητες (π.χ. σύνολο χώρας) και τις μικρότερες χωρικές ενότητες (πχ Περιφερειακές Ενότητες). Τέλος αναφέρει τις οικονομικές προκλήσεις και τις χωρικές ιδιαιτερότητες και περιορισμούς της περιοχής αναφοράς.

Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες μετρήσεις, η ΠΔΕ παράγει το 4,5% του εγχώριου ΑΕΠ (ΕΛΣΤΑΤ, 2021) και είναι η 6η περιφερειακή οικονομία της χώρας (OECD, 2020b). Το αναπτυξιακό της δυναμικό, όσον αφορά στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, είναι ωστόσο χαμηλό, στο 74% του εθνικού και στο 44% του Ευρωπαϊκού. Η ΠΔΕ απώλεσε το 24% του ΑΕΠ της κατά την οικονομική κρίση (2008-2017).[69]

Η κλιμάκωση και διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα αποτελεί την πιο χαρακτηριστική εκδήλωση της αναπτυξιακής υστέρησης και του ελλείμματος ανταγωνιστικότητας. Η ΠΔΕ κατατάσσεται ένατη (9η) μεταξύ των ελληνικών περιφερειών, καταγράφοντας υπερδιπλάσιο ποσοστό ανεργίας σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (Eurostat, 2020).

Η ΠΔΕ αποτελεί μία από τις σημαντικότερες της χώρας στην παραγωγή ερευνητικής δραστηριότητας, καθώς έχει δημιουργήσει ένα μικρό αλλά δυναμικό οικοσύστημα καινοτομίας, το οποίο χρήζει ενδυνάμωσης για να δημιουργήσει αξιόλογο αντίκτυπο στην περιφερειακή οικονομία.

---

[69] Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα». (2022). Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027". Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2022/09/sfc2021-PRG-2021EL16FFPR010-1.2.pdf

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Η οικονομία στηρίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα, με έναν αξιόλογο δευτερογενή, και έναν ισχυρό τριτογενή. Ο πρωτογενής τομέας χαρακτηρίζεται από χαμηλά επίπεδα σχετικής παραγωγικότητας, ο δευτερογενής και ο τριτογενής καταγράφουν ικανοποιητικά επίπεδα.

Αναλυτικότερα, ο πρωτογενής τομέας αποτελεί ισχυρό πυλώνα, συνεισφέροντας κατά τρόπο σημαντικό στο ακαθάριστο προϊόν, καθώς απασχολεί 10% περίπου της περιφερειακής οικονομίας, έναντι 4% σε εθνικό επίπεδο, συμβάλλοντας στη διατήρηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο. Η ανεπάρκεια των τεχνολογικών υποδομών και οι μικρές μη-διασυνδεμένες εκμεταλλεύσεις αποτελούν εμπόδιο στην τυποποίηση και τη δημιουργία αλυσίδων προστιθέμενης αξίας.

Ο δευτερογενής τομέας βασίζεται στον κατασκευαστικό κλάδο και σε βιομηχανίες έντασης εργασίας (όπως η ξυλεία) με σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα παραγωγικότητας.

Ο τριτογενής τομέας παρουσιάζει επίσης ικανοποιητικά επίπεδα παραγωγικότητας, εστιάζοντας στον τομέα των ΤΠΕ, καθώς και τις διοικητικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες.

Ως προς την πρόσβαση σε ΤΠΕ η ΠΔΕ εμφανίζει ιδιαίτερα χαμηλές επιδόσεις τόσο στη χρήση Η/Υ και Διαδικτύου, όσο και στη χρήση ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών. Διαθέτει όμως σημαντικούς ερευνητικούς πόλους, που σε συνδυασμό με τον ικανοποιητικό όγκο νεοφυών / καινοτόμων επιχειρήσεων μπορεί να επιτύχει ανάπτυξη έρευνας - καινοτομίας και να οδηγηθεί ομαλά στη μετάβαση προς την ψηφιακή ενσωμάτωση.

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)

Στην παρούσα υποενότητα εξετάζεται η διαχρονική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) κατά την πενταετία 2018-2022* (Προσωρινά στοιχεία), τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των τριών Περιφερειακών Ενοτήτων που την απαρτίζουν. Τα δεδομένα αυτά επιτρέπουν την κατανόηση των μακροοικονομικών τάσεων αλλά και των περιφερειακών διαφοροποιήσεων, ιδίως σε μια περίοδο που σημαδεύτηκε από τη διεθνή οικονομική κρίση που προκάλεσε η πανδημία.

Στο εθνικό επίπεδο, το ΑΕΠ της Ελλάδας μειώθηκε αισθητά το 2020, υποχωρώντας στα 167,5 δισ. ευρώ, σε συνέχεια των επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης. Ωστόσο, τα έτη 2021 και 2022 χαρακτηρίζονται από έντονη ανάκαμψη, με το ΑΕΠ να ανέρχεται εκ νέου στα 207,9 δισ. ευρώ το 2022. Η ίδια τάση εντοπίζεται και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, όπου η συρρίκνωση του 2020 (7.395 εκατ. ευρώ) αντισταθμίζεται από μια σταδιακή άνοδο, που κορυφώνεται στα 9.141 εκατ. ευρώ το 2022.

Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων, η Αχαΐα διατηρεί την πρωτοκαθεδρία στην οικονομική δραστηριότητα, με το ΑΕΠ της να ξεπερνά τα 4,5 εκατ. ευρώ το 2022. Η Αιτωλοακαρνανία ακολουθεί με 2,697 εκατ. ευρώ, ενώ η Ηλεία συνεισφέρει 1.965 εκατ. ευρώ. Η εικόνα αυτή αναδεικνύει την εσωτερική ανισοκατανομή των παραγωγικών δραστηριοτήτων στο εσωτερικό της Περιφέρειας, ενώ παράλληλα τεκμηριώνει την ανθεκτικότητα και τη δυναμική ανάκαμψης της περιφερειακής οικονομίας μετά το σοκ του 2020.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 33: Διαχρονική απεικόνιση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) σε επίπεδο Επικράτειας, Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των ΠΕ μεταξύ των ετών 2018-2022 (σε εκ. ευρώ).*

Διοικητική Ενότητα	2018	2019	2020	2021	2022*
Ελλάδα	180.616	185.181	167.540	184.575	207.854
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	7.938	8.105	7.395	8.021	9.141
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	2.370	2.351	2.149	2.353	2.697
ΠΕ Αχαΐας	3.890	4.011	3.686	3.995	4.479
ΠΕ Ηλείας	1.678	1.744	1.561	1.673	1.965

**: Προσωρινά στοιχεία*

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 46: Διαχρονική απεικόνιση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) σε επίπεδο Επικράτειας, Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των ΠΕ μεταξύ των ετών 2018-2022 (σε εκ. ευρώ).*

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

*: Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 47: Διαχρονική απεικόνιση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) των Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας μεταξύ των ετών 2018-2022 (σε εκ. ευρώ).*

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

*: *Προσωρινά στοιχεία*

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Το Διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει στοιχεία για την Ακαθόριστη Προστιθέμενη Αξίας (ΑΠΑ) ανά κλάδο (σε εκ. ευρώ) για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022*).

Διάγραμμα 48: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξίας (ΑΠΑ) ανά κλάδο (σε εκ. ευρώ) για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).*

*: *Προσωρινά στοιχεία*

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν

Η εξέλιξη του κατά κεφαλήν Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) την περίοδο 2018–2022* (*Προσωρινά στοιχεία) αποτυπώνει με σαφήνεια τόσο τις επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης όσο και τις υφιστάμενες και διαχρονικές χωρικές ανισότητες μεταξύ εθνικού, περιφερειακού και ενδοπεριφερειακού επιπέδου.

Σε εθνικό επίπεδο, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας εμφανίζει σταθερή αύξηση την περίοδο 2018–2019, ακολουθούμενη από αισθητή υποχώρηση το 2020 (15.660 €), ως άμεση συνέπεια της υγειονομικής κρίσης. Η ανάκαμψη των ετών 2021 και κυρίως 2022 είναι έντονη, με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ να ανέρχεται σε 19.647 €, υπερβαίνοντας σαφώς τα προ πανδημίας επίπεδα και υποδηλώνοντας ισχυρή μακροοικονομική επαναφορά.

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ακολουθεί αντίστοιχη πορεία, ωστόσο με σταθερά χαμηλότερες τιμές σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ διαμορφώνεται από 12.077 € το 2018 σε 12.410 € το 2019, υποχωρεί το 2020 (11.397 €) και ανακάμπτει σταδιακά τα έτη 2021–2022, φθάνοντας τα 14.268 €. Παρά τη βελτίωση, το χάσμα σε σχέση με τη χώρα παραμένει σημαντικό, γεγονός που αναδεικνύει τη διαρθρωτική υστέρηση της Περιφέρειας και την ανάγκη στοχευμένων αναπτυξιακών παρεμβάσεων.

Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων, παρατηρούνται αξιόλογες ενδοπεριφερειακές διαφοροποιήσεις. Η ΠΕ Αχαΐας καταγράφει διαχρονικά τις υψηλότερες τιμές κατά κεφαλήν ΑΕΠ εντός της Περιφέρειας, με σαφή ανοδική τάση μετά το 2020 και τιμή 15.318 € το 2022, γεγονός που αντανακλά τον ρόλο της ως κύριου αστικού, οικονομικού και παραγωγικού πόλου. Αντίθετα, η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας και ιδίως η ΠΕ Ηλείας εμφανίζουν χαμηλότερα επίπεδα οικονομικής ευημερίας. Παρότι και στις δύο περιπτώσεις καταγράφεται σημαντική ανάκαμψη το 2022 (13.804 € και 12.855 € αντίστοιχα), οι τιμές παραμένουν αισθητά χαμηλότερες τόσο από τον εθνικό όσο και από τον περιφερειακό μέσο όρο.

Συνολικά, τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι, παρά τη γενικευμένη οικονομική ανάκαμψη μετά την πανδημία, οι χωρικές ανισότητες παραμένουν έντονες. Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και ορισμένες Περιφερειακές Ενότητες εξακολουθούν να υστερούν σε όρους κατά κεφαλήν ΑΕΠ, γεγονός που υπογραμμίζει την ανάγκη για ολοκληρωμένες χωρικές και αναπτυξιακές πολιτικές, με έμφαση στην ενίσχυση της παραγωγικής βάσης, της απασχόλησης και της τοπικής προστιθέμενης αξίας, ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες ενότητες.

Πίνακας 34: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) του συνόλου της χώρας, της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των Περιφερειακών Ενοτήτων της μεταξύ των ετών 2018-2022 (σε εκ. ευρώ).*

Διοικητική ενότητα	2018	2019	2020	2021	2022*
ΕΛΛΑΔΑ	**16.828**	**17.272**	**15.660**	**17.347**	**19.647**
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	**12.077**	**12.410**	**11.397**	**12.448**	**14.268**
Αιτωλοακαρνανία	11.767	11.768	10.848	11.972	13.804
Αχαΐα	12.963	13.461	12.451	13.584	15.318

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διοικητική ενότητα	2018	2019	2020	2021	2022*
Ηλεία	10.772	11.221	10.084	10.883	12.855

*: Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 49: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) του συνόλου της χώρας και της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας μεταξύ των ετών 2018-2022 (σε εκ. ευρώ).*

*: Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025 & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διάγραμμα 50: Διαχρονική απεικόνιση του Κατά Κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) των Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας μεταξύ των ετών 2018-2022 (σε εκ. ευρώ).*

**: Προσωρινά στοιχεία*

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2026 & ιδία επεξεργασία.

Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) ανά Κλάδο

Η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας για το 2022 (προσωρινά στοιχεία, σε εκατ. ευρώ) παρουσιάζει έντονη συγκέντρωση σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας. Τη μεγαλύτερη συμβολή εμφανίζουν οι κλάδοι του χονδρικού και λιανικού εμπορίου, της μεταφοράς και αποθήκευσης και των δραστηριοτήτων παροχής καταλύματος και εστίασης (Ζ, Η, Θ), οι οποίοι συγκεντρώνουν το 23% της συνολικής ΑΠΑ (1.815 εκατ. ευρώ), ακολουθούμενοι από τη δημόσια διοίκηση, την εκπαίδευση και τις δραστηριότητες υγείας και κοινωνικής μέριμνας (Ξ, Ο, Π) με 22% (1.760 εκατ. ευρώ). Σημαντική είναι επίσης η συμβολή της μεταποίησης και των δραστηριοτήτων ενέργειας, ύδρευσης και διαχείρισης αποβλήτων (Β, Γ, Δ, Ε) με 16% (1.269 εκατ. ευρώ), καθώς και της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας (Λ) με 15% (1.230 εκατ. ευρώ). Αντίθετα, χαμηλότερη συμμετοχή καταγράφουν η γεωργία, δασοκομία και αλιεία (Α) με 11% (878 εκατ. ευρώ), οι κατασκευές (ΣΤ) με 2% (195 εκατ. ευρώ), οι χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες (Κ) με 3% (203 εκατ. ευρώ), οι επαγγελματικές και διοικητικές

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

δραστηριότητες (Μ, Ν) με 3% (271 εκατ. ευρώ), καθώς και οι λοιπές δραστηριότητες (Ρ, Σ, Τ, Υ) με 4% (299 εκατ. ευρώ). Η εικόνα αυτή αποτυπώνει τη βαρύτητα του τριτογενούς τομέα στην περιφερειακή οικονομία, αλλά και τις περιορισμένες αποδόσεις ορισμένων παραγωγικών κλάδων, στοιχείο κρίσιμο για τον σχεδιασμό στοχευμένων αναπτυξιακών παρεμβάσεων.

Διάγραμμα 51: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) ανά Κλάδο στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2022).*

**Προσωρινά Στοιχεία, σε εκατομμύρια ευρώ.*

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2026 & ιδία επεξεργασία.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διάγραμμα 52: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά Κλάδο στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2022).*

**Προσωρινά Στοιχεία, σε εκατμ/ρια ευρώ.*

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2026 & ιδία επεξεργασία.

Εικόνα 2: Κλάδοι οικονομίας.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Α	Α	Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία
Β, Γ, Δ, Ε	Β	Ορυχεία και Λατομεία
	Γ	Μεταποίηση
	Δ	Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού
	Ε	Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης
ΣΤ	ΣΤ	Κατασκευές
Ζ, Η, Θ	Ζ	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών
	Η	Μεταφορά και Αποθήκευση
	Θ	Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης
Ι	Ι	Ενημέρωση και Επικοινωνία
Κ	Κ	Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές Δραστηριότητες
Λ	Λ	Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας
Μ, Ν	Μ	Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες
	Ν	Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες
Ξ, Ο, Π	Ξ	Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα
	Ο	Εκπαίδευση
	Π	Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα
Ρ, Σ, Τ, Υ	Ρ	Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία
	Σ	Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών
	Τ	Δραστηριότητες Νοικοκυριών ως Εργοδοτών, μη Διαφοροποιημένες Δραστηριότητες Νοικοκυριών που αφορούν την Παραγωγή Αγαθών και Υπηρεσιών για Ίδια Χρήση
	Υ	Δραστηριότητες Ετερόδικων Οργανισμών και Φορέων

5.2 Κοινωνικοί δείκτες που αποτυπώνουν την υφιστάμενη κατάσταση στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζονται σημαντικοί κοινωνικοί δείκτες, οι οποίοι σκιαγραφούν την υφιστάμενη κατάσταση στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Προσδόκιμο ζωής

Το προσδόκιμο ζωής αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς και αντιπροσωπευτικούς δείκτες για την αξιολόγηση της ποιότητας ζωής, της αποτελεσματικότητας των συστημάτων υγείας και του επιπέδου κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης μιας περιοχής. Ως στατιστικός δείκτης που εκφράζει τον μέσο αριθμό ετών που αναμένεται να ζήσει ένα άτομο από τη στιγμή της γέννησής του, το προσδόκιμο ζωής συνοψίζει σε έναν αριθμό πολύπλοκες κοινωνικές, οικονομικές και υγειονομικές παραμέτρους. Η χρονική του εξέλιξη αντικατοπτρίζει τις αλλαγές στις συνθήκες διαβίωσης, την πρόοδο της ιατρικής επιστήμης,

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

την αποτελεσματικότητα των πολιτικών δημόσιας υγείας, καθώς και την επίδραση εξωγενών παραγόντων όπως οικονομικές κρίσεις, πανδημίες ή φυσικές καταστροφές.

Στο πλαίσιο της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, η μελέτη του προσδόκιμου ζωής αποκτά ιδιαίτερη σημασία καθώς αποτελεί καθρέφτη των δημογραφικών και κοινωνικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια, ιδιαίτερα σε μια περίοδο έντονων μεταβολών όπως η δεκαετία 2012-2024. Η σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και τα εθνικά δεδομένα παρέχει πολύτιμες πληροφορίες για τις περιφερειακές ανισότητες και την αποτελεσματικότητα των τοπικών πολιτικών, ενώ παράλληλα αναδεικνύει τις επιπτώσεις μεγάλων κρίσεων, όπως η οικονομική κρίση και η πανδημία COVID-19, στη δημόσια υγεία και την κοινωνική ευημερία.

Ο παρακάτω πίνακας αποκαλύπτει τη χρονική εξέλιξη του προσδόκιμου ζωής κατά την περίοδο 2012-2024 στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ελλάδα και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, με τη γενική εικόνα να είναι θετική. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζει σταθερή βελτίωση από 80,5 έτη το 2013 σε 81,7 έτη το 2024 (+1,2 έτη), ενώ η Ελλάδα διατηρεί συστηματικά υψηλότερα επίπεδα, αυξάνοντας από 81,4 (2013) σε 81,9 έτη (2024) (+0,5 έτη). Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, παρά την ασταθή πορεία, καταγράφει τη μεγαλύτερη συνολική βελτίωση από 80,4 σε 81,7 έτη (+1,3 έτη) από το 2012-2023, αν και συχνά υστερεί έναντι του εθνικού μέσου όρου.

Κρίσιμη καμπή αποτελεί το 2020, όταν η πανδημία COVID-19 προκαλεί δραματική πτώση του προσδόκιμου ζωής, με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο να πέφτει στα 80,4 έτη από 81,3 που ήταν το 2019. Η ανάκαμψη που ακολουθεί από το 2021 είναι γρήγορη, με όλες τις περιοχές να ξεπερνούν τα προ-πανδημίας επίπεδα μέχρι το 2024 και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας να κρατά σταθερό το δείκτη (81,7 έτη). Παρά τη γενική βελτίωση, εμφανίζονται γεωγραφικές ανισότητες που υποδηλώνουν διαφοροποιήσεις στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, ιδιαίτερα στην περιφέρεια έναντι των αστικών κέντρων.

Πίνακας 35: Προσδόκιμο ζωής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες-από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2024, έτη).

Διοικητική Ενότητα	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020)	-	80,5	80,8 (b)	80,5 (b)	80,9	80,9 (b)	81,0 (ep)	81,3 (bep)	80,4 (bep)	80,1 (bep)	80,6 (bep)	81,4 (bep)	81,7 (ip)
Ελλάδα	-	81,4	81,5	81,1	81,5	81,4	81,9	81,7	81,4	80,2	80,8	81,8	81,9 (ip)
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	80,4	80,9	81,5	80,9	81,2	81,4	81,7	81,5	81,7	80,3	80,3	81,7	-

(b): break in time series (διακοπή της χρονικής σειράς)

(bep): break in time series, estimated, provisional (διακοπή της χρονικής σειράς, εκτιμώμενη, προσωρινή)

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

(ip): value imputed by Eurostat or other receiving agencies, provisional (τιμή που υπολογίστηκε από την Eurostat ή άλλους φορείς παραλαβής, προσωρινή)

Πηγή: Eurostat[70][71], 2025 & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 53: Προσδόκιμο ζωής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες-από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2024, %).

Πηγή: Eurostat[72][73], 2025 & ιδία επεξεργασία.

[70] Eurostat. (2025). Life expectancy at birth by sex. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00205/default/table?lang=en. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

[71] Eurostat. (2025). Life expectancy at birth by sex and NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00101/default/table?lang=en. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

[72] Eurostat. (2025). Life expectancy at birth by sex. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00205/default/table?lang=en. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

[73] Eurostat. (2025). Life expectancy at birth by sex and NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00101/default/table?lang=en. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διάγραμμα 54: Προσδόκιμο ζωής στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2023, %).

Πηγή: Eurostat[74][75], 2025 & ιδία επεξεργασία.

Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας (ΣΔΓ)

Σύμφωνα με τη Eurostat, ο Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας (ΣΔΓ) (Total Fertility Rate - TFR) εκφράζει το μέσο αριθμό παιδιών που μπορεί να αποκτήσει μια γυναίκα κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ηλικίας, λαμβάνοντας υπόψη τον τρέχοντα μέσο αριθμό ζωντανών γεννήσεων για διαφορετικές ηλικιακές ομάδες.

Ο ΣΔΓ αποτελεί έναν από τους πλέον σημαντικούς δημογραφικούς δείκτες, καθώς θεωρείται κρίσιμος για την αξιολόγηση της δημογραφικής βιωσιμότητας μιας χώρας. Αυτό συμβαίνει γιατί το επίπεδο αναπλήρωσης του πληθυσμού απαιτεί δείκτη περίπου 2,1 παιδιά ανά γυναίκα. Τιμές κάτω από αυτό το όριο υποδηλώνουν πληθυσμιακή συρρίκνωση σε μακροπρόθεσμη βάση, ενώ τιμές άνω του 2,1 καταδεικνύουν πληθυσμιακή αύξηση.

Η εξέλιξη του δείκτη γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020) παρουσιάζει μια σταδιακή πτωτική πορεία καθ' όλη τη διάρκεια της υπό εξέτασης περιόδου. Από το 2012 (1,54) έως το 2023 (1,38), ο δείκτης εμφανίζει μια γενική πτωτική τάση, παρά τις διακυμάνσεις και περιόδους αύξησης που παρεμβάλλονται.

Αναλυτικότερα, την περίοδο 2012-2015, ο δείκτης παρέμεινε σχετικά σταθερός κυμαινόμενος από 1,51 έως 1,54, ενώ το 2016 αυξήθηκε στο 1,57. Ωστόσο, από το 2017 και έπειτα, η πτωτική τάση γίνεται πιο έντονη. Ο δείκτης μειώθηκε σταδιακά από 1,56 το 2017

---

[74] Eurostat. (2025). Life expectancy at birth by sex. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00205/default/table?lang=en. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

[75] Eurostat. (2025). Life expectancy at birth by sex and NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00101/default/table?lang=en. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

σε 1,53 το 2019, ενώ η πανδημία του COVID-19 το 2020 φαίνεται να επιτάχυνε αυτή την πτώση, με τον δείκτη να φτάνει στο 1,51. Η περαιτέρω μείωση συνεχίστηκε και τα επόμενα έτη, με τον δείκτη να διαμορφώνεται στο 1,46 το 2022 και στο 1,38 το 2023, που αποτελεί το χαμηλότερο επίπεδο της περιόδου.

Η Ελλάδα εμφανίζει μια ακόμη πιο δραματική εικόνα όσον αφορά στη γονιμότητα. Ξεκινώντας από ένα ήδη χαμηλό επίπεδο 1,34 το 2012, ο δείκτης μειώθηκε το 2013 στο 1,29 και στη συνέχεια παρουσίασε ανοδική σταθεροποίηση κυμαινόμενος από 1,30 έως 1,38 την περίοδο 2014-2016. Το 2017, ο δείκτης ξαναέπεσε στο 1,35, παρέμεινε σταθερός μέχρι το 2018 και ξαναμειώθηκε στο 1,34 το 2019.

Από το 2019 και έπειτα παρατηρείται αντιφατική εξέλιξη. Ο δείκτης μειώθηκε από 1,35 το 2018 σε 1,34 το 2019, στη συνέχεια όμως σημείωσε αύξηση στο 1,39 το 2020 και περαιτέρω στο 1,43 το 2021. Από το 2022 όμως άρχισε απότομη πτώση στο 1,32 και στη συνέχεια στο 1,26 το 2023.

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας παρουσιάζει μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα εικόνα ως προς τον Συνολικό Δείκτη Γονιμότητας κατά την περίοδο 2012–2023. Ξεκινώντας από το 2012 με τιμή 1,35, η οποία ήταν ελαφρώς υψηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο (1,34), η Περιφέρεια κατόρθωσε να διατηρήσει σε μεγάλο βαθμό μια σχετική σταθερότητα τα επόμενα χρόνια, με τον δείκτη να κυμαίνεται γύρω στο 1,31–1,36. Αυτή η σταθερότητα, σε μια περίοδο που η χώρα βίωνε έντονα τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης, υποδηλώνει μια ορισμένη δημογραφική ανθεκτικότητα, πιθανόν συνδεδεμένη με τον κοινωνικό και πολιτισμικό ιστό της περιοχής, όπου η οικογένεια και η τοπική κοινότητα εξακολουθούν να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο.

Ωστόσο, από το 2018 και μετά, παρατηρείται μια σταδιακή υποχώρηση που κορυφώνεται στην τριετία 2018–2020, όταν ο δείκτης κυμαίνεται μεταξύ 1,29 και 1,32, αντανακλώντας τις συνέπειες της παρατεταμένης οικονομικής δυσπραγίας αλλά και της αβεβαιότητας που επέφερε η πανδημία. Το 2021 καταγράφεται μια αξιοσημείωτη αύξηση στο 1,42, η οποία όμως αποδείχθηκε παροδική, αφού τα επόμενα δύο έτη ακολούθησε ξανά πτώση στο 1,34. Συνολικά, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, παρότι κινείται σταθερά πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, ακολουθεί τη γενική πτωτική πορεία της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό αναδεικνύει τόσο τη σχετική της ανθεκτικότητα όσο και την ανάγκη εφαρμογής στοχευμένων πολιτικών κοινωνικής προστασίας και οικογενειακής στήριξης, ώστε να αντιστραφεί η τάση και να ενισχυθεί η δημογραφική της προοπτική.

Πίνακας 36: Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2023).

Διοικητική Ενότητα	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ευρωπαϊκή Ένωση - 27 χώρες (από το 2020)	1,54 (b)	1,51	1,54 (b)	1,54 (b)	1,57	1,56 (b)	1,54 (ep)	1,53 (bep)	1,51 (bep)	1,53 (ep)	1,46 (bep)	1,38 (bep)
Ελλάδα	1,34	1,29	1,30	1,33	1,38	1,35	1,35	1,34	1,39	1,43	1,32	1,26

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	1,35	1,33	1,31	1,33	1,36	1,32	1,29	1,32	1,35	1,42	1,42	1,34

(b): break in time series (διακοπή της χρονικής σειράς)

(bep): break in time series, estimated, provisional (διακοπή της χρονικής σειράς, εκτιμώμενη, προσωρινή)

(ep) estimated, provisional (εκτιμώμενο, προσωρινό)

Πηγή: Eurostat, 2025[76][77] *& ιδία επεξεργασία.*

Διάγραμμα 55: Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Πηγή: Eurostat, 2025[78][79] *& ιδία επεξεργασία.*

---

[76] Eurostat. (2025). Total fertility rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00199/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_fer. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

[77] Eurostat. (2025). Total fertility rate by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00100/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demofmreg. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

[78] Eurostat. (2025). Total fertility rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00199/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_fer. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

[79] Eurostat. (2025). Total fertility rate by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00100/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demofmreg. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διάγραμμα 56: Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Πηγή: Eurostat, 2025[80] & ιδία επεξεργασία.

Σύγκριση Γεννήσεων – Θανάτων

Η μελέτη της φυσικής κίνησης του πληθυσμού, δηλαδή της σχέσης γεννήσεων και θανάτων, αποτελεί θεμελιώδη δείκτη για την κατανόηση των δημογραφικών τάσεων και των κοινωνικοοικονομικών τους επιπτώσεων. Ο αριθμός των γεννήσεων αντανακλά τη δυναμική αναπαραγωγής ενός πληθυσμού και συνδέεται άμεσα με την ηλικιακή του διάρθρωση, τις κοινωνικές πολιτικές στήριξης της οικογένειας, αλλά και το γενικότερο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον. Αντίστοιχα, οι θάνατοι εκφράζουν την υγειονομική κατάσταση, το προσδόκιμο ζωής και τις επιδράσεις παραγόντων όπως οι κρίσεις ή οι επιδημίες. Ο συνδυασμός των δύο αυτών μεγεθών –γεννήσεις και θάνατοι– διαμορφώνει το φυσικό ισοζύγιο του πληθυσμού, το οποίο αποτελεί κρίσιμο μέγεθος για τη βιωσιμότητα των κοινωνιών, την προοπτική ανάπτυξης και την αναπαραγωγή του ανθρώπινου δυναμικού.

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα που ακολουθεί, τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στην Ελλάδα παρατηρείται μια σαφής τάση υποχώρησης των γεννήσεων και ταυτόχρονα διατήρησης των θανάτων σε υψηλά επίπεδα. Στην ΕΕ οι γεννήσεις μειώνονται από περίπου 4,30 εκατομμύρια το 2013 σε 3,56 εκατομμύρια το 2024, ενώ οι θάνατοι ξεπερνούν σταθερά τα 4,4 εκατομμύρια ετησίως, οδηγώντας σε ένα αρνητικό φυσικό ισοζύγιο που επιβεβαιώνει τη δημογραφική γήρανση της Ευρώπης. Στην Ελλάδα η εικόνα είναι ακόμη πιο ανησυχητική: οι γεννήσεις υποχωρούν από 94.134 το 2013 σε μόλις 68.288 το 2024, ενώ οι θάνατοι αυξάνονται από 111.794 σε 125.892 κατά την ίδια περίοδο. Το χάσμα μεταξύ γεννήσεων και θανάτων διευρύνεται συνεχώς, με αποτέλεσμα η χώρα να βιώνει μια έντονη δημογραφική κρίση, η οποία επηρεάζει άμεσα την κοινωνική συνοχή, την αγορά εργασίας και το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.

[80] Eurostat. (2025). Total fertility rate by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00100/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demofmreg. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Πίνακας 37: Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020) και στην Ελλάδα (2013-2024).

	Διοικητική Ενότητα	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Γεννήσεις	ΕΕ (27 χώρες - από το 2020)	4.302.289	4.360.234	4329512 (bep)	4.378.440	4327775 (bep)	4244353 (be)	4166236 (bep)	4.069.896	4.088.494	3.879.509	3.669.659	3.556.198 (p)
	Ελλάδα	94.134	92.149	91.847	92.898	88.553	86.440	83.763	84.764	85.346	75.921	71.249	68288 (p)
Θάνατοι	ΕΕ (27 χώρες - από το 2020)	4.419.258	4.372.607	4.620.411	4.534.200	4.661.018	4.693.576	4.653.033	5.185.351	5.297.333	5.158.399	4.856.197	4.815.526 (p)
	Ελλάδα	111.794	113.740	121.183	118.788	124.501	120.296	124.965	131.047	143.923	139.921	127.169	125.892 (p)

(be): break in time series, estimated (διακοπή στη χρονοσειρά, εκτιμώμενη)

(bep): break in time series, estimated, provisional (διακοπή της χρονικής σειράς, εκτιμώμενη, προσωρινή)

(p) provisional (προσωρινή)

Πηγή: Eurostat[81][82], 2025 & ιδία επεξεργασία.

[81] Eurostat. (2025). Live births and crude birth rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/view/tps00204?category=t_demo.t_demo_fer . Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

[82] Eurostat. (2025). Deaths and crude death rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00029/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_mor . Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027

Διάγραμμα 57: Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020) (2013-2024).

Πηγή: Eurostat[83][84], 2025 & ιδία επεξεργασία.

[83] Eurostat. (2025). Live births and crude birth rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/view/tps00204?category=t_demo.t_demo_fer . Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

[84] Eurostat. (2025). Deaths and crude death rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00029/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_mor . Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

Διάγραμμα 58: Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Ελλάδα (2013-2024).

Πηγή: Eurostat[85][86], 2025 & ιδία επεξεργασία.

Η εξέλιξη των γεννήσεων και θανάτων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας την περίοδο 2018–2023 αναδεικνύει τη διεύρυνση του δημογραφικού ελλείμματος. Οι γεννήσεις παραμένουν σχετικά σταθερές μέχρι το 2021, κινούμενες γύρω στις 5.000 ετησίως, αλλά στη συνέχεια καταγράφεται μια καθοδική πορεία, με σημαντική μείωση το 2023 (4.347 γεννήσεις). Αντίθετα, οι θάνατοι ακολουθούν αυξητική τάση, φτάνοντας το 2021 και 2022 σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα (9.099 και 9.271 αντίστοιχα), πριν σημειώσουν μερική υποχώρηση το 2023 (7.981), που ωστόσο παραμένει πολύ πάνω από τον αριθμό των γεννήσεων.

Το χάσμα ανάμεσα στις δύο κατηγορίες είναι ενδεικτικό της έντονης γήρανσης του πληθυσμού και της υπογεννητικότητας που χαρακτηρίζουν την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Η διαρκής υπεροχή των θανάτων έναντι των γεννήσεων οδηγεί σε αρνητικό φυσικό ισοζύγιο, το οποίο μεσοπρόθεσμα αναμένεται να επιδράσει αρνητικά στη δυναμική ανάπτυξης, στην αγορά εργασίας και στη βιωσιμότητα των κοινωνικών δομών της Περιφέρειας. Πρόκειται για μια τάση που εντάσσεται στη γενικότερη εθνική εικόνα, αλλά με τοπικές ιδιαιτερότητες, καθώς η Δυτική Ελλάδα εμφανίζει εντονότερα το φαινόμενο της πληθυσμιακής συρρίκνωσης.

---

[85] Eurostat. (2025). Live births and crude birth rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/view/tps00204?category=t_demo.t_demo_fer . Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

[86] Eurostat. (2025). Deaths and crude death rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00029/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_mor . Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

Διάγραμμα 59: Σύγκριση γεννήσεων και θανάτων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2018-2023).

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/sygkrisi-genniseon-thanaton-synolika-gia-tin-perifereia-dytikis-elladas/) & ιδία επεξεργασία.

Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Η μελέτη του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών αποτελεί έναν από τους πιο κρίσιμους δείκτες για την αποτύπωση της οικονομικής ευημερίας και της κοινωνικής συνοχής σε περιφερειακό επίπεδο. Το διαθέσιμο εισόδημα αποτυπώνει το σύνολο των πόρων που έχουν τα νοικοκυριά στη διάθεσή τους για κατανάλωση και αποταμίευση, μετά την αφαίρεση των φόρων και των κοινωνικών εισφορών, και επομένως αποτελεί άμεσο μέτρο του βιοτικού επιπέδου. Η εξέλιξή του επιτρέπει την εκτίμηση των οικονομικών πιέσεων που ασκούνται στα νοικοκυριά, την αξιολόγηση της αγοραστικής τους δύναμης και την κατανόηση των επιπτώσεων των κοινωνικοοικονομικών κρίσεων, αλλά και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών κοινωνικής προστασίας.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, η πορεία του διαθέσιμου εισοδήματος κατά την περίοδο 2012–2022 παρουσιάζει σημαντικές διακυμάνσεις. Στα πρώτα χρόνια της περιόδου (2012–2016), οι τιμές παραμένουν σχετικά χαμηλές, κυμαινόμενες γύρω στα 6.200–6.300 εκατομμύρια πρότυπα αγοραστικής δύναμης (PPS), γεγονός που αντανακλά τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης και της λιτότητας, με εξαίρεση το 2013 που η τιμή είχε πέσει στα 5.961,06.

Από το 2017 καταγράφεται μια τάση ανόδου, η οποία όμως δεν είναι γραμμική. Συγκεκριμένα, το διαθέσιμο εισόδημα αυξάνεται από τα 6.497,40 εκατομμύρια το 2017 στα 6.819,29 το 2019, με μια ενδιάμεση υποχώρηση το 2018 (6.396,26). Το 2020 εμφανίζεται εκ νέου μείωση (6.560,04), η οποία συνδέεται με τις αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19, επιβεβαιώνοντας την ευαισθησία της Περιφέρειας σε εξωγενείς κρίσεις.

Η εικόνα αντιστρέφεται την τριετία 2020–2022, οπότε παρατηρείται σαφής βελτίωση. Το διαθέσιμο εισόδημα αυξάνεται σημαντικά το 2021 (7.116,48) και φτάνει στο υψηλότερο επίπεδο της περιόδου το 2022 (7.519,81), γεγονός που πιθανότατα συνδέεται με την ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας και την υλοποίηση μέτρων στήριξης σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

Συνολικά, η ανάλυση δείχνει ότι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ακολουθεί μια πορεία σταδιακής ενίσχυσης του διαθέσιμου εισοδήματος, αν και εξακολουθεί να εμφανίζει ευπάθειες σε περιόδους κρίσεων. Η βελτίωση των τελευταίων ετών αναδεικνύει την ανάγκη για σταθερές και μακροπρόθεσμες πολιτικές ενίσχυσης της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών, ώστε να διασφαλιστεί η κοινωνική συνοχή και να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα της Περιφέρειας απέναντι σε μελλοντικές προκλήσεις.

Πίνακας 38: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2022).

Έτος	Διαθέσιμο εισόδημα
2012	6.214,43
2013	5.961,06
2014	6.291,96
2015	6.242,47
2016	6.253,85
2017	6.497,40
2018	6.396,26
2019	6.819,29
2020	6.560,04
2021	7.116,48
2022	7.519,81 (p)

(p) provisional (προσωρινή)

Χρονική συχνότητα: Ετήσια

Μονάδα μέτρησης: Εκατομμύρια πρότυπα αγοραστικής δύναμης (PPS, EE27 από το 2020)

Κατεύθυνση ροής: Ισοζύγιο

Δείκτης εθνικών λογαριασμών (ΕΕΚ 2010): Διαθέσιμο εισόδημα, καθαρό

Πηγή: Eurostat[87], 2025 & ιδία επεξεργασία.

[87] Eurostat. (2025). Disposable income of private households by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco . Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25.01.2026)

Διάγραμμα 60: Διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2012-2022).

Πηγή: Eurostat[88], 2025 & ιδία επεξεργασία.

Οικογενειακό Δηλωθέν Εισόδημα (2018-2023)

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ), της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το έτος 2023, τα νοικοκυριά που διαμένουν στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας δαπανούν κατά μέσο όρο το 92,9% της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών της χώρας. Η μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές) για την Π.Δ.Ε. ανήλθε σε 1.564,87 ευρώ, ενώ η ποσοστιαία μεταβολή της από το προηγούμενο έτος (2022) ήταν εννέα τοις εκατό (9%).

Διάγραμμα 61: Οικογενειακό Δηλωθέν Εισόδημα (2018-2023).

[88] Eurostat. (2025). Disposable income of private households by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco . Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25.01.2026)

Πηγή: ΑΑΔΕ & ιδία επεξεργασία.

Μέση Μηνιαία Δαπάνη Νοικοκυριού

Η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών αποτελεί έναν σημαντικό δείκτη για την εκτίμηση του βιοτικού επιπέδου και της αγοραστικής δύναμης των πολιτών. Ο δείκτης αυτός αποτυπώνει το ύψος των χρηματικών πόρων που διαθέτουν τα νοικοκυριά σε μηνιαία βάση για κατανάλωση, καλύπτοντας βασικές και μη βασικές ανάγκες. Η ανάλυσή του σε περιφερειακό επίπεδο αναδεικνύει τις χωρικές ανισότητες και τις διαφοροποιήσεις που υπάρχουν στο εσωτερικό της χώρας, οι οποίες συχνά συνδέονται με την οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση, την παραγωγική διάρθρωση και τις κοινωνικές συνθήκες κάθε περιοχής.

Σύμφωνα με τα στοιχεία για το 2023, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας καταγράφει μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ύψους 92,9 μονάδων, τοποθετούμενη λίγο πάνω από τον μέσο όρο των περισσότερων ηπειρωτικών περιφερειών της χώρας. Η δαπάνη αυτή είναι υψηλότερη από εκείνη της Ηπείρου (78,1), της Στερεάς Ελλάδας (69,5) και της Ανατολικής Μακεδονίας (85,1), γεγονός που υποδηλώνει μια σχετική ανθεκτικότητα των νοικοκυριών της Περιφέρειας σε σχέση με άλλες περιοχές με χαμηλότερη κατανάλωση. Ωστόσο, παραμένει χαμηλότερη από τις πιο ανεπτυγμένες και αστικοποιημένες περιφέρειες, όπως η Αττική (115,3), το Νότιο Αιγαίο (112,4) και η Κρήτη (98,4).

Η θέση της Δυτικής Ελλάδας αντανακλά τον μεσαίο χαρακτήρα της Περιφέρειας: δεν συγκαταλέγεται στις πλέον εύρωστες περιοχές, αλλά ούτε και στις πλέον αδύναμες. Η καταναλωτική της δαπάνη αποτυπώνει έναν πληθυσμό που, παρά τις διαχρονικές οικονομικές πιέσεις και τη στασιμότητα της παραγωγικής βάσης, καταφέρνει να διατηρεί ένα σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο κατανάλωσης. Παράλληλα, η ανάλυση δείχνει ότι η Περιφέρεια χρειάζεται περαιτέρω ενίσχυση σε όρους εισοδήματος και απασχόλησης, ώστε να συγκλίνει με τις ισχυρότερες οικονομικά περιφέρειες της χώρας και να ενισχύσει τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.

Πίνακας 39: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια (2023).

Περιφέρεια	Μέση Μηνιαία Δαπάνη Νοικοκυριού
Ανατολική Μακεδονία	85,1
Κεντρική Μακεδονία	90,7
Δυτική Μακεδονία	88,8
Ήπειρος	78,1
Θεσσαλία	87,3
Ιόνια Νησιά	90,4
Δυτική Ελλάδα	92,9
Στερεά Ελλάδα	69,5
Αττική	115,3
Πελοπόννησος	84
Βόρειο Αιγαίο	89,7
Νότιο Αιγαίο	112,4
Κρήτη	98,4

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/mesi-miniaia-dapani-noikokyrioy-ana-perifereia-2023/) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 62: Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού ανά Περιφέρεια (2023).

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/mesi-miniaia-dapani-noikokyrioy-ana-perifereia-2023/) & ιδία επεξεργασία.

Συνολική ανεργία ανά ηλικιακή ομάδα

Η ανεργία αποτελεί έναν από τους κύριους κοινωνικοοικονομικούς δείκτες, καθώς επηρεάζει άμεσα την ευημερία των νοικοκυριών, την κοινωνική συνοχή και τις προοπτικές ανάπτυξης σε περιφερειακό επίπεδο. Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, η αποτύπωση των εγγεγραμμένων ανέργων για το 2023 αναδεικνύει κρίσιμες τάσεις που σχετίζονται με τη διάρθρωση της αγοράς εργασίας και τις ιδιαίτερες ανάγκες των ηλικιακών ομάδων. Η ανάλυση αυτών των δεδομένων καθίσταται απαραίτητη προκειμένου να τεκμηριωθούν στοχευμένες πολιτικές απασχόλησης, να ενισχυθεί η κοινωνική προστασία και να μειωθούν οι παράγοντες που τροφοδοτούν τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Τα στοιχεία για το 2023 αναδεικνύουν ότι το μεγαλύτερο μέρος των εγγεγραμμένων ανέργων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας συγκεντρώνεται στις ηλικιακές κατηγορίες 35–44 ετών (24%) και 45–54 ετών (24%), οι οποίες μαζί αντιπροσωπεύουν σχεδόν το ήμισυ του συνόλου. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει πως η ανεργία δεν πλήττει μόνο τους νεότερους, αλλά κυρίως άτομα σε παραγωγική και οικογενειακά απαιτητική φάση της ζωής τους, με σημαντικές επιπτώσεις τόσο στο εισόδημα των νοικοκυριών όσο και στη γενικότερη κοινωνική συνοχή. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι η ομάδα των 55–64 ετών καταγράφει ένα υψηλό ποσοστό (19%), γεγονός που αντανακλά τις δυσκολίες επανένταξης των μεγαλύτερων ηλικιακά εργαζομένων στην αγορά εργασίας.

Αντιθέτως, οι νεότερες ηλικιακές ομάδες (15–24 ετών) αποτελούν μόλις το 9% του συνόλου, ενώ οι άνω των 65 ετών περιορίζονται σε 4%, υποδηλώνοντας είτε χαμηλότερη συμμετοχή στην αναζήτηση εργασίας είτε διαφοροποιημένες επαγγελματικές και κοινωνικές συνθήκες. Συνολικά, οι αριθμοί αυτοί σκιαγραφούν μια εικόνα έντονης συγκέντρωσης της ανεργίας στις μέσες παραγωγικές ηλικίες, στοιχείο που αναδεικνύει την ανάγκη για στοχευμένες πολιτικές στήριξης, τόσο με δράσεις επανεκπαίδευσης και κατάρτισης όσο και με μέτρα ενίσχυσης της απασχόλησης σε κλάδους με προοπτικές ανάπτυξης.

Διάγραμμα 63: Εγγεγραμμένοι άνεργοι ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Πηγή: Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, 2025. (Διαθέσιμο στο: https://mdaae.gr/data/engegrammenoi-anergoi-ana-dimo/) & ιδία επεξεργασία.

Διάγραμμα 64: Ποσοστά εγγεγραμμένων ανέργων ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2023).

Πηγή: Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, 2025. (Διαθέσιμο στο: https://mdaae.gr/data/engegrammenoi-anergoi-ana-dimo/) & ιδία επεξεργασία.

Άτομα που κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό

Σύμφωνα με τη Eurostat, ένας άνθρωπος βρίσκεται σε κατάσταση φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού όταν αντιμετωπίζει μία ή περισσότερες από τις παρακάτω προβληματικές καταστάσεις: Είτε θεωρείται φτωχός (δηλαδή έχει εισοδήματα μικρότερα του 60% του μέσου εθνικού εισοδήματος), είτε ζει σε κατάσταση ένδειας (δηλαδή στερείται βασικά καταναλωτικά αγαθά, ή αδυνατεί να ανταπεξέλθει σε στοιχειώδεις οικονομικές υποχρεώσεις), είτε ζει σε οικογένεια αντιμέτωπη με τον κίνδυνο της ανεργίας (δηλαδή σε οικογένεια που κανένα μέλος της δεν έχει «κανονική δουλειά»).

Παρακάτω παρουσιάζεται ένα Διάγραμμα που απεικονίζει το ποσοστό των κατοίκων που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για τα έτη 2020-2024 στην Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), στο σύνολο της χώρας και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται είναι σε επίπεδο Περιφέρειας και χώρας, λόγω της έλλειψης δεδομένων σε μικρότερη κλίμακα.

Το διάγραμμα αποκαλύπτει μια σταθερή βελτίωση στους δείκτες κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού κατά την περίοδο 2020-2024, με την Ευρωπαϊκή Ένωση να παραμένει σχετικά σταθερή γύρω στο 21%, την Ελλάδα να σημειώνει μια σημαντική μείωση από 27,4% το 2020 σε 26,9% το 2024, και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας να εμφανίζει τη μεγαλύτερη βελτίωση με πτώση από 43,7% σε 35,2% (μείωση της τάξης του 19,5%). Παρά τη θετική εξέλιξη, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις κοινωνικής συνοχής, καθώς το ποσοστό της παραμένει σχεδόν διπλάσιο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ η Ελλάδα συνολικά, αν και βελτιώνεται, εξακολουθεί να υστερεί κατά περίπου 6 ποσοστιαίες μονάδες από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Όπως είναι αναμενόμενο, ο δείκτης αυτός έχει άμεσο αρνητικό αντίκτυπο για όλη την περιοχή παρέμβασης.

Πίνακας 40: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για την Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), το σύνολο της χώρας και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2020-2024).

Διοικητική Ενότητα	2020	2021	2022	2023	2024
Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες - από το 2020)	21,5	21,7	21,6	21,3	21,0
Ελλάδα	27,4	28,3	26,3	26,1	26,9
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	43,7	42	37,2	35,2	35,2

Πηγή: Eurostat, 2025[89][90] & ιδία επεξεργασία.

[89] Eurostat. (2025). Persons at risk of poverty or social exclusion by age and sex. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 26.01.2026.

[90] Eurostat. (2025). Persons at risk of poverty or social exclusion by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps11n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 26.01.2026.

Διάγραμμα 65: Ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για την Ευρωπαϊκή Ένωση (27 χώρες – από το 2020), το σύνολο της χώρας και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2020-2024).

Πηγή: Eurostat 2025[91][92] *& ιδία επεξεργασία.*

Σε σύγκριση με τις λοιπές Περιφέρειες της χώρας, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας εμφανίζει ιδιαίτερα αυξημένο κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, καταλαμβάνοντας τη δεύτερη υψηλότερη θέση σε επίπεδο επικράτειας ως προς το σχετικό ποσοστό.

[91] Eurostat. (2025). Persons at risk of poverty or social exclusion by age and sex. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 26.01.2026.

[92] Eurostat. (2025). Persons at risk of poverty or social exclusion by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps11n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 26.01.2026.

Διάγραμμα 66: Κίνδυνος φτώχειας-κοινωνικού αποκλεισμού ανά Περιφέρεια (%, 2024)

Πηγή: Eurostat, 2025[93][94] *& ιδία επεξεργασία.*

Αδυναμία αντιμετώπισης απροσδόκητων οικονομικών δαπανών

Η εξέλιξη της αδυναμίας κάλυψης έκτακτων χρηματοοικονομικών δαπανών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας την περίοδο 2021–2024 καταδεικνύει μια σαφή, αν και σταδιακή, βελτίωση της οικονομικής θέσης των νοικοκυριών. Το ποσοστό μειώνεται από ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα το 2021 (62%) σε 56,4% το 2022 και 53,4% το 2023, για να διαμορφωθεί στο 44,3% το 2024. Παρά τη σημαντική αυτή αποκλιμάκωση, η Περιφέρεια εξακολουθεί να εμφανίζει δυσμενέστερη εικόνα σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο καθ' όλη σχεδόν την εξεταζόμενη περίοδο, γεγονός που αντανακλά τη διαρθρωτική οικονομική ευαλωτότητα μεγάλου μέρους του πληθυσμού. Ωστόσο, το 2024 παρατηρείται ουσιαστική σύγκλιση με το πανελλαδικό ποσοστό (43,9%), εξέλιξη που συνιστά θετική ένδειξη βελτίωσης της οικονομικής ανθεκτικότητας των νοικοκυριών, χωρίς να αναιρεί την ανάγκη για συνέχιση και ενίσχυση στοχευμένων κοινωνικών και εισοδηματικών παρεμβάσεων στην Περιφέρεια.

---

[93] Eurostat. (2025). Persons at risk of poverty or social exclusion by age and sex. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 26.01.2026.

[94] Eurostat. (2025). Persons at risk of poverty or social exclusion by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps11n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 26.01.2026.

Διάγραμμα 67: Αδυναμία αντιμετώπισης απροσδόκητων οικονομικών δαπανών στην Ελλάδα και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (%, 2021-2024).

Πηγή: Eurostat 2025[95] *& ιδία επεξεργασία.*

Καθυστερημένες οφειλές κατοίκων ανά Περιφέρεια για το 2023

Στο πλαίσιο της αποτύπωσης της οικονομικής ευαλωτότητας των νοικοκυριών σε περιφερειακό επίπεδο, το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζει τα ποσοστά κατοίκων με καθυστερημένες οφειλές ανά Περιφέρεια για το έτος 2023. Από τα στοιχεία προκύπτει ότι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας συγκαταλέγεται μεταξύ των Περιφερειών με τα υψηλότερα ποσοστά, καθώς το σχετικό ποσοστό διαμορφώνεται στο 53,3%, κατατάσσοντάς την στην τέταρτη υψηλότερη θέση σε πανελλαδικό επίπεδο, μετά τα Ιόνια Νησιά, την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη και την Πελοπόννησο. Η επίδοση αυτή υπερβαίνει αισθητά τον εθνικό μέσο όρο και αντανακλά τη δυσχερή οικονομική κατάσταση σημαντικού τμήματος των νοικοκυριών της Περιφέρειας. Συνολικά, τα ευρήματα αναδεικνύουν τις έντονες πιέσεις στο διαθέσιμο εισόδημα και την περιορισμένη οικονομική ανθεκτικότητα της Δυτικής Ελλάδας, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις οικονομικής και κοινωνικής στήριξης.

[95] Eurostat. (2026). Inability to face unexpected financial expenses by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdes04_r/default/table?lang=en. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25.01.2026.

Διάγραμμα 68: Καθυστερημένες οφειλές κατοίκων ανά Περιφέρεια (%, 2023).*

**υποθήκη ή ενοίκιο, λογαριασμοί κοινής ωφελείας ή αγορά μίσθωσης*

Πηγή: Eurostat.

Οικονομική ανισότητα – Εισόδημα και Συνθήκες Διαβίωσης των Νοικοκυριών[96]

Η Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2023, εξετάζει την οικονομική ανισότητα στην Ελλάδα για το έτος έρευνας 2024 (εισόδημα 2023), στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής έρευνας EU-SILC για εισόδημα και συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών. Στόχος είναι να αποτυπωθεί πώς κατανέμεται το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα μεταξύ ατόμων και νοικοκυριών και πώς εξελίσσεται η ανισότητα διαχρονικά και σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Α. Δείκτες οικονομικής ανισότητας

Κύριος δείκτης είναι ο Δείκτης κατανομής εισοδήματος (S80/S20) σε πεμπτημόρια εισοδήματος, ο οποίος μετρά τη σχετική ανισότητα στη διανομή του εισοδήματος, συγκρίνει το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα που κατέχει το 20% των πλουσιότερων ατόμων με αυτό που κατέχει το 20% των φτωχότερων και επηρεάζεται από τις ακραίες τιμές της κατανομής του εισοδήματος.

Ο δείκτης S80/S20 το 2024, με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το 2023, μειώθηκε κατά 0,01 ποσοστιαίες μονάδες (σε σχέση με την προηγούμενη αντίστοιχη χρονική περίοδο 2022) και ανέρχεται σε 5,27, δηλαδή, το μερίδιο του εισοδήματος του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού είναι 5,27 φορές μεγαλύτερο από το μερίδιο του εισοδήματος του φτωχότερου 20% του πληθυσμού.

[96] ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2025). ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ: Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2024 (Περίοδος αναφοράς εισοδήματος: Έτος 2023). Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/b06f2d68-d8df-2aa6-daf8-3840c861a925

Η οικονομική ανισότητα μεταξύ των ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω μειώθηκε κατά 0,09 μονάδες και διαμορφώνεται στο 4,05 έναντι 4,14 το προηγούμενο έτος. Αντίστοιχα, η οικονομική ανισότητα μεταξύ των ατόμων κάτω των 65 ετών αυξήθηκε κατά 0,02 μονάδες και διαμορφώνεται στο 5,69 έναντι 5,67 το προηγούμενο έτος.

Για την καλύτερη αποτύπωση της οικονομικής ανισότητας χρησιμοποιείται συμπληρωματικά ο δείκτης άνισης κατανομής εισοδήματος (συντελεστής Gini), ο οποίος, σε αντίθεση με τον δείκτη κατανομής εισοδήματος (S80/S20) σε πεμπτημόρια εισοδήματος, δεν επηρεάζεται από τις ακραίες τιμές της κατανομής του εισοδήματος.

Ο δείκτης άνισης κατανομής εισοδήματος (συντελεστής Gini) ορίζεται ως ο λόγος των αθροιστικών μεριδίων του πληθυσμού, κατανεμημένου ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος, προς το αθροιστικό μερίδιο του συνολικού εισοδήματος όλου του πληθυσμού. Η τιμή του κυμαίνεται από 0 (ή 0%), που αντιστοιχεί σε πλήρη εισοδηματική ισότητα έως 1 (ή 100%) που αντιστοιχεί σε πλήρη εισοδηματική ανισότητα, και ερμηνεύεται ως η στατιστικά αναμενόμενη διαφορά του αποτελέσματος της σύγκρισης δύο τυχαίων εισοδημάτων, ως ποσοστό του μέσου όρου. Αν όλο το εθνικό εισόδημα ήταν συγκεντρωμένο σε ένα άτομο, ο συντελεστής θα ήταν 1. Αν ο συντελεστής Gini ήταν π.χ. 30,0%, το εισόδημα 2 τυχαίων ατόμων θα διέφερε κατά 30,0% του μέσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος.

Ο συντελεστής Gini εκτιμήθηκε το 2024 σε 31,8%, παραμένοντας σταθερός σε σχέση με το 2023. Το παραπάνω ποσοστό ερμηνεύεται ως εξής: αν επιλέξουμε δύο τυχαία άτομα του πληθυσμού, αναμένουμε ότι το εισόδημά τους θα διαφέρει κατά 31,8% του μέσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος. Επίσης, από το 2015, η συνολική ανισότητα μειώθηκε κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες (34,2% το 2015).

Διάγραμμα 69: Δείκτες Οικονομικής Ανισότητας: 2015 – 2024.

**Επισημαίνεται ότι η περίοδος αναφοράς των εισοδημάτων αφορά στο προηγούμενο από το έτος διενέργειας της έρευνας, δηλ. στα αντίστοιχα έτη 2014 - 2023.*

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/b06f2d68-d8df-2aa6-daf8-3840c861a925).

Β. Μερίδιο εισοδήματος σε τεταρτημόρια

Στη συνέχεια, τα στοιχεία της κατανομής του εισοδήματος σε τεταρτημόρια εκφράζουν το ποσοστό του συνολικού εθνικού ισοδύναμου εισοδήματος που κατέχει κάθε ένα από τέσσερα (ίσα) τμήματα του πληθυσμού. Συγκεκριμένα, εάν κατατάξουμε τα άτομα του πληθυσμού σε αύξουσα σειρά με βάση το εισόδημά τους (από το μικρότερο στο μεγαλύτερο) και στη συνέχεια χωρίσουμε τον πληθυσμό σε τέσσερα ίσα μέρη (με βάση τον συνολικό αριθμό των ατόμων), προκύπτουν τα εξής:

- το 25% του πληθυσμού στο 1ο τεταρτημόριο, με το χαμηλότερο εισόδημα, κατέχει το 10,3 % του συνολικού εθνικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος, ποσοστό μειωμένο κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2023.
- το 25% του πληθυσμού στο 4ο τεταρτημόριο, με το υψηλότερο εισόδημα, κατέχει το 45,6 % του συνολικού εθνικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος, ποσοστό μειωμένο κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2023.
- το 50% του πληθυσμού στο 2ο και 3ο τεταρτημόριο, με μεσαία εισοδήματα, κατέχουν το 44,0% του εθνικού διαθέσιμου εισοδήματος, ποσοστό που παραμένει σταθερό σε σχέση με το 2023.
- το υψηλότερο ατομικό ετήσιο ισοδύναμο εισόδημα για το 1ο τεταρτημόριο ανέρχεται σε 7.476 ευρώ.
- το χαμηλότερο ατομικό ετήσιο ισοδύναμο εισόδημα για το 4ο τεταρτημόριο ανέρχεται σε 14.705 ευρώ.

Διάγραμμα 70: Μερίδιο εισοδήματος (%) σε τεταρτημόρια: 2023—2024.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/b06f2d68-d8df-2aa6-daf8-3840c861a925).

Μία άλλη μέθοδος κατανομής του εισοδήματος εκφράζεται σε πεμπτημόρια (ποσοστό του συνολικού εθνικού ισοδύναμου εισοδήματος που κατέχει κάθε ένα από πέντε (ίσα) τμήματα του πληθυσμού). Συγκεκριμένα, εάν κατατάξουμε τα άτομα του πληθυσμού σε αύξουσα

σειρά με βάση το εισόδημά τους (από το μικρότερο στο μεγαλύτερο) και στη συνέχεια χωρίσουμε τον πληθυσμό σε πέντε ίσα μέρη (με βάση τον συνολικό αριθμό των ατόμων), προκύπτουν τα εξής:

- το 20% του πληθυσμού στο 1ο πεμπτημόριο, με το χαμηλότερο εισόδημα, κατέχει το 7,5 % του συνολικού εθνικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος.
- το 20% του πληθυσμού στο 5ο πεμπτημόριο, με το υψηλότερο εισόδημα, κατέχει το 39,5 % του συνολικού εθνικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος.

Διάγραμμα 71: Μερίδιο εισοδήματος (%) σε πεμπτημόρια: 2024.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2025. (Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/b06f2d68-d8df-2aa6-daf8-3840c861a925).

5.2.1 Ετήσια Περιφερειακή Έρευνα Εισοδήματος & Συνθήκων Διαβίωσης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2024[97]

Η Περιφερειακή Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης εκπονήθηκε από το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, στο πλαίσιο του Εθνικού Μηχανισμού για τον Συντονισμό, την Παρακολούθηση και την Αξιολόγηση των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής (σύμφωνα με το άρθρο 14 του ν. 4387/2016).

[97] Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας – Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας Περιφερειακό - Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2025). Ετήσια έκθεση πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (για την περίοδο 01-01-2024 έως 31-12-2024). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2025/09/etisia-ekthesi-pde-2024.pdf

Βασικός στόχος της έρευνας είναι η αποτύπωση των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών που επικρατούν στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, με έμφαση στην εισοδηματική κατανομή, τα φαινόμενα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, για το έτος 2024.

Η έρευνα για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας το 2024 αναδεικνύει μια περιοχή που βρίσκεται σε φάση μετασχηματισμού, με θετικές αλλά και ανησυχητικές τάσεις. Η σημαντική δημογραφική συρρίκνωση και η γήρανση του πληθυσμού συνιστούν κρίσιμες προκλήσεις, καθώς παρατηρείται μείωση γεννήσεων, αρνητικό ισοζύγιο γεννήσεων-θανάτων και υπογεννητικότητα, ιδίως στην ύπαιθρο. Παρά τη σταθεροποιητική επίδραση των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, η πληθυσμιακή φθορά παραμένει έντονη.

Σε κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, η Περιφέρεια καταγράφει μείωση της ανεργίας και σταδιακή αύξηση της απασχόλησης, αλλά τα ποσοστά παραμένουν χαμηλότερα από τον εθνικό μέσο όρο, με έντονες ανισότητες φύλου και ηλικίας. Παράλληλα, το υψηλό ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού εξακολουθεί να αποτελεί ζήτημα, αν και ακολουθεί πτωτική πορεία. Η Αχαΐα αναδεικνύεται ως ο βασικός πόλος οικονομικής ανάπτυξης, με υψηλότερο εισόδημα και μεγαλύτερη δυναμική, σε αντίθεση με την Αιτωλοακαρνανία και την Ηλεία που παραμένουν πιο αδύναμες.

Συνολικά, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας εμφανίζει ενθαρρυντικές εξελίξεις στην εισοδηματική ισότητα και τη μείωση της φτώχειας, καθώς και αυξητική τάση στα εισοδήματα και την κατανάλωση. Ωστόσο, η διατήρηση των διαρθρωτικών αδυναμιών στην αγορά εργασίας, η συγκέντρωση της ανάπτυξης σε έναν μόνο πόλο και οι έντονες δημογραφικές πιέσεις καθιστούν αναγκαία την εφαρμογή πιο στοχευμένων πολιτικών για την ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη.

5.3 Κοινωνικές δομές και δράσεις στην Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται συνοπτικά τα βασικά στοιχεία που αφορούν στις κοινωνικές δομές και τις παρεχόμενες υπηρεσίες στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας κατά το έτος 2024. Η αποτύπωση αυτή βασίζεται στα δεδομένα της Ετήσιας Έκθεσης Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την περίοδο από 01-01-2024 έως 31-12-2024.[98]

5.3.1 Παιδική Προστασία

<u>Μονάδες Φροντίδας Προσχολικής Αγωγής και Διαπαιδαγώγησης (βρεφικοί, παιδικοί, βρεφονηπιακοί, μονάδες απασχόλησης βρεφών και νηπίων)</u>

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας το έτος 2024 λειτούργησαν εκατό τριανταπέντε (135) δομές οι οποίες ανήκουν τόσο σε φορείς ιδιωτικού δικαίου - κερδοσκοπικού και μη

[98] Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας – Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας Περιφερειακό - Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2025). Ετήσια έκθεση πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (για την περίοδο 01-01-2024 έως 31-12-2024). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2025/09/etisia-ekthesi-pde-2024.pdf

χαρακτήρα (σύλλογοι, σωματεία , ΜΚΟ, ΑΜΚΕ, ιδιώτες), όσο και σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (κοινωφελείς επιχειρήσεις των Δήμων κλπ.).

Παρακάτω ακολουθεί μια συνοπτική περιγραφή των κοινωνικών δομών αυτών ανά κατηγορία δομών και υπηρεσιών:

- **Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (Κ.Δ.Α.Π.)**

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) είναι θεσμοθετημένες δομές κοινωνικής πρόνοιας, στις οποίες απασχολούνται, δημιουργικά, παιδιά ηλικίας από πέντε (5) έως δώδεκα (12) ετών για ένα χρονικό διάστημα της ημέρας εκτός του σχολικού ωραρίου. Στις δομές αυτές, δύνανται να απασχολούνται δημιουργικά και παιδιά με ελαφριάς μορφής κινητικές ή αισθητηριακές αναπηρίες.

Σκοπός των ΚΔΑΠ είναι η δημιουργική απασχόληση των παιδιών και η προαγωγή των δεξιοτήτων τους με την εφαρμογή σύγχρονων παιδαγωγικών πρακτικών και οργανωμένων εξατομικευμένων και ομαδικών δραστηριοτήτων για την υποστήριξη της σωματικής, νοητικής, συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξής τους και της εξοικείωσής τους με τις νέες τεχνολογίες και με μορφές έκφρασης και επικοινωνίας (π.χ. το παιχνίδι, το τραγούδι, η ζωγραφική, η μουσική, ο χορός, ο αθλητισμός, οι τέχνες και η συζήτηση). Επιπρόσθετα, ως δημιουργική απασχόληση των παιδιών νοούνται και δράσεις που προάγουν υγιή πρότυπα κοινωνικής ανάπτυξης και διαβίωσης. Στην κοινωνική αποστολή των ΚΔΑΠ εντάσσεται και η παροχή υποστήριξης στα φιλοξενούμενα παιδιά για τη μελέτη των σχολικών μαθημάτων. Παράλληλος στόχος των ΚΔΑΠ είναι η ενίσχυση της εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

Για το έτος 2024, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, λειτούργησαν συνολικά και στις τρείς Περιφερειακές Ενότητες 142 δομές, τόσο από Δήμους και Νομικά Πρόσωπα αυτών, όσο και από Φορείς Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και ιδιώτες κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

- **Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (Κ.Δ.Α.Π.ΑμεΑ)**

Τα κέντρα δημιουργικής απασχόλησης για άτομα με αναπηρία δημιουργήθηκαν στα πλαίσια κοινωνικής πολιτικής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μέσα από το πρόγραμμα «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» του Εθνικού Στρατηγικού πλαισίου Αναφοράς ((ΕΣΠΑ) 2014-2020) με στόχο να συμβάλλουν στην οικογενειακή και επαγγελματική ζωή γονέων και κηδεμόνων.

Ο σκοπός ύπαρξής τους δεν διαφέρει από τα ΚΔΑΠ, ωστόσο απευθύνονται μόνο σε κηδεμόνες ατόμων με 35% αναπηρία και άνω. Παρέχουν υπηρεσίες από εξειδικευμένο προσωπικό και φροντιστές και τα προγράμματα είναι ειδικά διαμορφωμένα για τις ανάγκες των εν λόγω παιδιών.

Για το έτος 2024, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας , λειτούργησαν συνολικά και στις τρείς Περιφερειακές Ενότητες 18 δομές, τόσο από Δήμους και Νομικά Πρόσωπα αυτών, όσο και από Φορείς Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και ιδιώτες κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

5.3.2 Στήριξη της τρίτης ηλικίας

> **Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ)**

Η κλειστή περίθαλψη των ηλικιωμένων, αυτοεξυπηρετούμενων και μη, παρέχεται από τις Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ), οι οποίες λειτουργούν με τη μορφή Ν.Π.Ι.Δ. μη κερδοσκοπικού (ιδρύονται από φιλανθρωπικά σωματεία, την Εκκλησία κ.λπ.) ή κερδοσκοπικού χαρακτήρα (ιδρύονται από ιδιώτες). Στις ΜΦΗ χορηγείται άδεια ίδρυσης και λειτουργίας από την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Περαιτέρω, βασική προϋπόθεση για τη νόμιμη λειτουργία των φορέων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα είναι η εγγραφή τους στο Εθνικό Μητρώο Ιδιωτικών Φορέων Κοινωνικής Φροντίδας.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας για το 2024 λειτούργησαν δεκαπέντε (15) Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων.

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τη νομοθεσία, κάθε μονάδα φροντίδας ηλικιωμένων είναι υποχρεωμένη να ορίσει Υπεύθυνο Προστασίας Φιλοξενουμένων. (Ν.4837/2021 και Ν.4921/2022, πιο συγκεκριμένα άρθρο 65 του Ν. 4921/2022 ΦΕΚ 75).

Ως «Υπεύθυνος Προστασίας Ωφελούμενων» νοείται το φυσικό πρόσωπο που ορίζεται σε κάθε φορέα, με αρμοδιότητα να αναλαμβάνει τη συγκέντρωση και καταγραφή των αναφορών και των περιστατικών κακοποίησης, τη διαβίβασή τους στον αρμόδιο Εισαγγελέα ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή ή δυνητικά στις Κοινωνικές Υπηρεσίες των Ο.Τ.Α. Α΄ βαθμού, καθώς και τη χωρίς χρονοτριβή παράλληλη ενημέρωση της διοίκησης του φορέα.

> **Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η.)**

Τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων αποτελούν μονάδες ημερήσιας φιλοξενίας και ανοιχτής περίθαλψης5 ηλικιωμένων ατόμων μη δυναμένων να αυτοεξυπηρετηθούν απόλυτα (κινητικές δυσκολίες, άνοια κ.λπ.), των οποίων το οικογενειακό περιβάλλον που τα φροντίζει, εργάζεται ή αντιμετωπίζει σοβαρά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα ή προβλήματα υγείας και αδυνατεί να ανταποκριθεί στην φροντίδα τους. Σκοπός των ΚΗΦΗ είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων και η παραμονή τους στο φυσικό και οικογενειακό τους περιβάλλον, καθώς και η διατήρηση μιας φυσιολογικής κοινωνικής και εργασιακής ζωής των μελών του οικογενειακού και συγγενικού περιβάλλοντος που ασχολούνται με την φροντίδα των ατόμων αυτών.

Ιδρύονται και λειτουργούν από επιχειρήσεις των ΟΤΑ και φορείς ιδιωτικού δικαίου κερδοσκοπικού και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, καθώς και φυσικά πρόσωπα, σε αστικές και ημι-αστικές περιοχές, διασυνδέονται δε σε λειτουργικό επίπεδο με τα ΚΑΠΗ που ενδεχομένως υπάρχουν στην ίδια περιοχή. Για τη λειτουργία κάθε ΚΗΦΗ είναι απαραίτητη η έκδοση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας από την οικεία Περιφέρεια.

Συγκεκριμένα, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας για το 2024 λειτούργησαν τρία (3) ΚΗΦΗ.

> **Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.)**

Τα ΚΑΠΗ (Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων) είναι ένας θεσμός που προασπίζει τα κοινωνικά δικαιώματα της τρίτης ηλικίας. Ο σκοπός των ΚΑΠΗ είναι η πρόληψη ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων των ηλικιωμένων, η συνεργασία του κοινωνικού συνόλου και

των ειδικών φορέων σχετικά με τα προβλήματα των ηλικιωμένων, και η υγειονομική πρόληψη. Προσφέρουν ψυχοσυναισθηματική στήριξη, κοινωνική φροντίδα στα άτομα της τρίτης ηλικίας, ιατροφαρμακευτική και Νοσοκομειακή Περίθαλψη. Επίσης σε όσους χρειάζεται προσφέρεται και φυσικοθεραπεία. Επιπλέον παρέχεται εργοθεραπεία και οργανωμένη ψυχαγωγία Τα ΚΑΠΗ βοηθάνε στην επιμόρφωση, στις διαλέξεις, στη μελέτη θεμάτων. Οργανώνουν επισκέψεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και κατασκηνώσεις.

Συγκεκριμένα, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας για το 2024 λειτούργησαν οκτώ (8) ΚΑΠΗ.

«Οι ανωτέρω Φορείς Κοινωνικής Προστασίας, υποχρεούνται να μεριμνούν για την έγκαιρη αντιμετώπιση περιστατικών κακοποίησης των ωφελούμενων που τελούν υπό την προστασία τους, τα οποία είτε καταγγέλλονται είτε υποπίπτουν στην αντίληψη των απασχολούμενων σε αυτούς». Γι' αυτό, σε κάθε Φορέα, ορίζεται Υπεύθυνος Προστασίας Ωφελούμενων με αρμοδιότητα να αναλαμβάνει τη καταγραφή των αναφορών περιστατικών κακοποίησης ανηλίκων, τη διαβίβασή τους στον αρμόδιο Εισαγγελέα ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή ή δυνητικά στις Κοινωνικές Υπηρεσίες των Ο.Τ.Α. Α' βαθμού, καθώς και τη συνεχόμενη ενημέρωση της διοίκησης του φορέα. Ο Υπεύθυνος Προστασίας Ωφελούμενων υποχρεούται στην υποβολή των αναφορών του στο συστημένο Εθνικό Σύστημα Καταγραφής και Παρακολούθησης Αναφορών8 περιστατικών κακοποίησης, στο οποίο γίνεται καταγραφή όλων των γνωστοποιήσεων περιστατικών κακοποίησης, που υποβάλλονται από τους Φορείς Κοινωνικής Προστασίας και κάθε άλλον αντίστοιχο φορέα.

5.3.3 Δομές Ατόμων με Αναπηρία

> **Κέντρα Αποθεραπείας - Αποκατάστασης**

Τα Κέντρα Αποκατάστασης και Αποθεραπείας είναι αυτοτελείς και ανεξάρτητες μονάδες στις οποίες παρέχονται υπηρεσίες υγείας και νοσηλείας σε ασθενείς εσωτερικούς και εξωτερικούς που έχουν ανάγκη φυσικής αποκατάστασης και πάσχουν από παθήσεις του νευρικού, κυκλοφορικού, αναπνευστικού συστήματος και από νοητική στέρηση.

Διακρίνονται στις παρακάτω κατηγορίες:

- Κέντρα Α-Α κλειστής νοσηλείας
- Ελάχιστη μονάδα ιατρικής αποκατάστασης
- Ελάχιστη μονάδα ιατρικής αποκατάστασης

> **Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ)**

Οι Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (Σ.Υ.Δ.) αποτελούν ένα σύγχρονο πλαίσιο ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, το οποίο παρέχει ολοκληρωμένες, ποιοτικές υπηρεσίες εξειδικευμένης επιστημονικής θεραπευτικής υποστήριξης σε άτομα με Νοητική Στέρηση. Αποσκοπούν στην υπεράσπιση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των φιλοξενούμενων καθώς και στην εξασφάλιση ανεξάρτητης και αξιοπρεπούς διαβίωσης με ενεργή ένταξη στο κοινωνικό περιβάλλον.

Λειτουργούν ως στέγες μακράς διαμονής – υποστηριζόμενης διαβίωσης (κλειστή μονάδα) 24ωρης φιλοξενίας, στις οποίες μπορεί να φιλοξενηθούν άτομα με ελαφριά, μέση έως βαριά

νοητική υστέρηση (οφειλόμενη σε γενετικά ή περιβαλλοντικά αίτια ή και αυτισμό), μερικώς αυτοεξυπηρετούμενα ή δια βίου υποστηριζόμενα από το προσωπικό των Σ.Υ.Δ., από 18 ετών και άνω. Οι Σ.Υ.Δ. δύνανται να φιλοξενήσουν και άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, κατόπιν σχετικής αξιολόγησης της Διεπιστημονικής Ομάδας, λαμβανομένων υπόψη παράλληλα και των κοινωνικών αναγκών των εκάστοτε περιπτώσεων.

Σκοπός των στεγών υποστηριζόμενης διαβίωσης είναι η ψυχοκοινωνική αποκατάσταση των ατόμων με νοητική υστέρηση, η από-ασυλοποίηση και η επανένταξη στην ευρύτερη κοινότητα.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν δώδεκα (12) Σ.Υ.Δ., εκ των οποίων πέντε (5) βρίσκονται στην Ηλεία, μία (1) στην Αχαΐα και έξι (6) στην Αιτωλοακαρνανία

- **Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ)**

Τα ΚΔΗΦ επικεντρώνονται στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ωφελούμενων, τη δημιουργική απασχόληση και την ενίσχυση της κοινωνικοποίησής και της κοινωνικής τους ένταξης. Σκοπός των Κέντρων Διημέρευσης - Ημερησίας Φροντίδας για Άτομα με Αναπηρία είναι να προσφέρουν στους ωφελούμενους ένα πλαίσιο κατάκτησης νέων δεξιοτήτων, που θα τους προσφέρουν καλύτερη ποιότητα ζωής και μεγαλύτερο επίπεδο αυτονομίας.

Τα ΚΔΗΦ παρέχουν υπηρεσίες ημερήσιας φροντίδας και παραμονής σε άτομα με αναπηρίες, οι οποίες περιλαμβάνουν:

- Τη μεταφορά των ωφελούμενων προς και από το Κέντρο, με μεταφορικό μέσο του δικαιούχου.
- Τη διαμονή και τη διατροφή τους (πρόχειρο γεύμα).
- Το πρόγραμμα πράξεων ειδικής αγωγής που έχουν ανάγκη ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε ατόμου (εργοθεραπείες, λογοθεραπείες, φυσικοθεραπείες και άλλα), βάσει του εξατομικευμένου προγράμματος του κάθε ωφελούμενου.
- Την παροχή ατομικής ή και ομαδικής άσκησης.
- Την εκπαίδευσή τους στην αυτοεξυπηρέτηση και την εκμάθηση δραστηριοτήτων καθημερινής ζωής.
- Τη δημιουργική απασχόλησή τους και δραστηριότητες κοινωνικοποίησής τους.
- Την παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης, γνώσεων και δεξιοτήτων σε διάφορες θεματικές κατηγορίες
- Τη συμμετοχή τους σε προγράμματα ψυχαγωγίας, πολιτισμού και άθλησης
- Την υλοποίηση δράσεων δικτύωσης και συνεργασίας με κοινωνικούς φορείς / φορείς παροχής κοινωνικών υπηρεσιών κλπ.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν πέντε (5) Κ.Δ.Η.Φ.

5.3.4 Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών

- **Κοινωνικό Παντοπωλείο:** αφορά στη διανομή σε σταθερή και τακτική βάση τροφίμων, ειδών παντοπωλείου, ειδών ατομικής υγιεινής, κατεψυγμένων

προϊόντων, ειδών ένδυσης και υπόδησης, βιβλίων, παιχνιδιών, cd, κλπ, σε ωφελούμενα άτομα και οικογένειες που τα έχουν ανάγκη.

> **Δομή Παροχής Συσσιτίου:** αφορά στην παροχή συσσιτίων σε σταθερή και τακτική σε ωφελούμενα άτομα και οικογένειες που τα έχουν ανάγκη. Η παρασκευή και παροχή συσσιτίων θα πρέπει να πραγματοποιείται σε πλήρη συμφωνία με τις κείμενες υγειονομικές διατάξεις.

- **Κοινωνικό Φαρμακείο:** Αφορά στην παροχή σε σταθερή και τακτική βάση δωρεάν φαρμάκων, υγειονομικού υλικού και παραφαρμακευτικών προϊόντων σε ωφελούμενα άτομα που τα έχουν ανάγκη. Το σχετικό φαρμακευτικό υλικό θα πρέπει να εξασφαλίζεται μέσω συγκεκριμένων συνεργασιών με φαρμακοβιομηχανίες και τοπικούς φαρμακευτικούς συλλόγους, καθώς και από τη συμμετοχή και κινητοποίηση συλλογικών φορέων και πολιτών.

Ωφελούμενοι των υπηρεσιών είναι άτομα/νοικοκυριά τα οποία διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας ή διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, (π.χ. ωφελούμενοι του Προγράμματος «Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα», ανασφάλιστα άτομα με πολύ χαμηλό ετήσιο εισόδημα, ωφελούμενοι του Προγράμματος Επισιτιστικής Βοήθειας και Υλικής Στέρησης).

Το Κοινωνικό Παντοπωλείο και η Δομή Παροχής Συσσιτίου μπορούν να συλλειτουργούν στο ίδιο ή/και σε διαφορετικό χώρο, ενώ το Κοινωνικό Φαρμακείο υποχρεωτικά πρέπει να λειτουργεί σε ξεχωριστό χώρο.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν 11 Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών εκ των οποίων οι 7 είναι Κοινωνικά Παντοπωλεία, οι 2 Παροχή Συσσιτίων και οι 2 Κοινωνικά Φαρμακεία.

5.3.5 Κέντρα Κοινότητας

Τα Κέντρα Κοινότητας, είναι η νέα δομή που δημιούργησε η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, με τη συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, εντάχθηκαν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτική Ελλάδα 2014-2020, με σκοπό την αντιμετώπιση της φτώχειας και τη προστασία των οικονομικά αδυνάτων και συνεχίζουν και στη νέα Προγραμματική Περίοδο 2021-2027.

Οι Υπηρεσίες που παρέχει το Κέντρο Κοινότητας κινούνται σε τρεις κεντρικούς άξονες: – Υποδοχή – Ενημέρωση – Υποστήριξη των πολιτών – Συνεργασία με Υπηρεσίες, Φορείς και Δομές παροχής υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας – Παροχή Υπηρεσιών που θα αποσκοπούν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών και θα διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων.

Ειδικότερα, το Κέντρο Κοινότητας μπορεί:

- να πληροφορεί και να διασυνδέει τους πολίτες με φορείς και προγράμματα κοινωνικής προστασίας, αλληλεγγύης και κοινωνικής ένταξης που υλοποιούνται σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο,

- να υποστηρίζει τους πολίτες για την ένταξή τους στα προγράμματα κοινωνικής προστασίας και στη διαδικασία υποβολής αιτήσεων, – να παρέχει ολοκληρωμένη υποστήριξη στους ωφελούμενους του Προγράμματος «Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», από τη διαδικασία της υποβολής της αίτησης και την ορθή συμπλήρωσή της έως τις απαραίτητες οδηγίες για την προσκόμιση και παραλαβή των απαραίτητων δικαιολογητικών.
- να συνεργάζεται και παραπέμπει αιτήματα σε άλλες δομές καθώς και σε υπηρεσίες απασχόλησης, που παρέχονται στα γεωγραφικά όρια της περιοχής λειτουργίας του:
- να παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη,
- να αναπτύσσει δράσεις δημιουργικής απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης, – να συγκεντρώνει και διανέμει βασικά αγαθά,
- να συμπράττει στην ανάπτυξη Δικτύου Εθελοντισμού
- να διοργανώνει εκδηλώσεις πολιτισμικού, επιμορφωτικού, κοινωνικού περιεχομένου.

Έχουν ενταχθεί Κέντρα Κοινότητας και στους 19 Δήμους της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και σήμερα βρίσκονται σε λειτουργία. Μεταξύ αυτών υπάρχουν:

- 8 Κέντρα με παράρτημα Ρομά εκ των οποίων τα 4 είναι υφιστάμενα.
- 1 Κέντρο με Ένταξη Μεταναστών (ΚΕΜ) που λειτουργεί στο Δήμο Ανδραβίδας – Κυλλήνης.
- 2 Κέντρα με κινητή Μονάδα (κινητά Κέντρα Κοινότητας με οδηγό) στην Πάτρα και το Αίγιο.

Σύμφωνα με την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» στα Κέντρα Κοινότητας δημιουργήθηκαν 89 νέες θέσεις εργασίας διαφόρων ειδικοτήτων (κυρίως Κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, παιδαγωγοί και διαμεσολαβητές).

5.3.6 Συμβουλευτικό Κέντρο & Ξενώνας Φιλοξενίας Γυναικών

Στο πλαίσιο των δράσεων για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, που εντάσσονται στο «Εθνικό Πρόγραμμα για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών», η ΓΓΙΦ λειτουργεί Συμβουλευτικά Κέντρα παρέχοντας ΔΩΡΕΑΝ υπηρεσίες πληροφόρησης και συμβουλευτικής σε γυναίκες που απευθύνονται σε αυτά.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργεί 1 Συμβουλευτικό Κέντρο στην Πάτρα.

Τα Συμβουλευτικά Κέντρα παρέχουν υπηρεσίες: – ενημέρωσης και πληροφόρησης σε θέματα ισότητας των φύλων, αντιμετώπισης της βίας και πολλαπλών διακρίσεων κατά των γυναικών, – κοινωνικής, ψυχολογικής, νομικής και εργασιακής στήριξης (με την οπτική του φύλου), –παραπομπής ή συνοδείας -όποτε αυτό απαιτείται- των γυναικών σε ξενώνες φιλοξενίας, στις αστυνομικές και εισαγγελικές αρχές, στο δικαστήριο, σε νοσοκομεία, κέντρα υγείας, κέντρα ψυχικής υγείας, σε φορείς αρμόδιους για προνοιακά ή άλλα επιδόματα, σε φορείς προώθησης της απασχόλησης και επιχειρηματικότητας, σε φορείς προστασίας και στήριξης παιδιών κ.λπ., –νομικής βοήθειας, σε συνεργασία με τους δικηγορικούς συλλόγους.

Παράλληλα υλοποιούν δράσεις για την πρόληψη, την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, μέσω λειτουργίας 24ωρης τηλεφωνικής γραμμής SOS 15900.

Όσον αφορά στους Ξενώνες Φιλοξενίας Γυναικών, στόχος τους είναι η πρόληψη και η καταπολέμηση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών και των παιδιών, καθώς και η φιλοξενία θυμάτων βίας. Ο ξενώνας λειτουργεί με συγχρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ σε ειδικό χώρο, κατάλληλα διαμορφωμένο για τις ιδιαίτερες ανάγκες των ατόμων που πρόκειται να φιλοξενήσει. Λειτουργεί επί24ωρου βάσης με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου και δίνει τη δυνατότητα στις γυναίκες μαζί με τα παιδιά τους να προστατευτούν εν ώρα κρίσης βίας μέσα στην οικογένεια. Συγκεκριμένα παρέχει φιλοξενία, στέγη και διατροφή, ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη. Στελεχώνεται από τις εξής ειδικότητες: Κοινωνικό Λειτουργό, Ψυχολόγο, Παιδοψυχολόγο, Διοικητικό Υπάλληλο, Βοηθητικό Προσωπικό, Φύλακα.

Οι παραπομπές γίνονται από:

- Τα Συμβουλευτικά Κέντρα Γυναικών της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων,
- Τα Συμβουλευτικά Κέντρα Γυναικών και τις κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων και
- Τις Υπηρεσίες του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.)

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργεί ένας (1) Ξενώνας Φιλοξενίας Γυναικών και εδρεύει στο Αγρίνιο.

5.3.7 Δράσεις κατά των εξαρτήσεων

> **Κέντρα Πρόληψης**

Τα Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας εφαρμόζουν προγράμματα πρόληψης βασισμένα στη φιλοσοφία της αγωγής και της προαγωγής της υγείας, και επιδιώκουν την ευαισθητοποίηση των φορέων και των πολιτών των τοπικών κοινωνιών, με σκοπό την ενεργοποίησή τους στον αγώνα της πρόληψης. Ειδικότερα τα προγράμματά τους στηρίζονται τόσο στη φιλοσοφία της καθολικής πρόληψης όσο και στις πρακτικές των επικεντρωμένων ή των στοχευμένων παρεμβάσεων ανάλογα με τις ανάγκες του πληθυσμού στόχου.

Τα προγράμματα που αναπτύσσουν τα Κέντρα Πρόληψης απευθύνονται:

- Σε γονείς,
- Σε μαθητές και εφήβους,
- Σε στρατευμένους,
- Σε αθλητικούς συλλόγους και ομάδες,
- Σε επαγγελματίες που έρχονται σε άμεση επαφή με το πρόβλημα (εκπαιδευτικούς, προπονητές, αστυνομικούς, επαγγελματίες υγείας, ιερείς, στρατιωτικούς κ.ά.),
- Σε ειδικές πληθυσμιακές ομάδες (παλιννοστούντες, πρόσφυγες, μειονοτικές ομάδες, φυλακισμένους κ.ά.),
- Στην ευρύτερη κοινότητα.

Οι στόχοι τους, ανάλογα με την ομάδα στην οποία απευθύνονται και τη διάρκεια της παρέμβασης, είναι:

- Η ενδυνάμωση, υποστήριξη και εκπαίδευση των νέων ώστε να υιοθετήσουν μια θετική στάση ζωής και να αναπτύξουν δεξιότητες που να αντιστέκονται στη χρήση των εξαρτησιογόνων ουσιών, αλλά και σε άλλες εξαρτητικές συμπεριφορές (τζόγος, διαδίκτυο κ.ά.).
- Η υποστήριξη της οικογένειας με σκοπό την ενίσχυση του γονεϊκού ρόλου και τη βελτίωση της επικοινωνίας.
- Η ευαισθητοποίηση καθηγητών και δασκάλων σε θέματα πρόληψης, η ενίσχυση του παιδαγωγικού τους ρόλου και η ενδυνάμωση των σχέσεων εκπαιδευτικών -μαθητών.
- Η έγκαιρη αναγνώριση πιθανής εξαρτητικής συμπεριφοράς, ενημέρωση για τα υπάρχοντα προγράμματα και παραπομπή στο κατάλληλο θεραπευτικό πλαίσιο.
- Η πληροφόρηση, ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση της ευρύτερης κοινότητας.

Σήμερα υπάρχουν 75 Κέντρα Πρόληψης εκ των οποίων τα τρία (3) βρίσκονται στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Στελεχώνονται από εξειδικευμένους επιστήμονες, οι οποίοι προέρχονται από το χώρο των Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών (π.χ. Ψυχολόγοι, Κοινωνικοί Λειτουργοί, Ψυχίατροι, Κοινωνιολόγοι, κλπ.) προσεγγίζοντας πολύπλευρα το ζήτημα της πρόληψης των εξαρτήσεων.

5.3.8 Δομές με Θεραπευτικά Προγράμματα

Στον αντίποδα με τα Κέντρα Πρόληψης, οι δομές με Θεραπευτικά Προγράμματα προσφέρουν, με σεβασμό στο απόρρητο, ολοκληρωμένες υπηρεσίες για την αντιμετώπιση της εξάρτησης τόσο στους άμεσα ενδιαφερόμενους/ες όσο και στους ανθρώπους του συγγενικού τους περιβάλλοντος. Προσφέρουν στήριξη και θεραπεία σε άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα με εξαρτήσεις — όπως από ναρκωτικά, αλκοόλ, τζόγο ή ακόμα και συμπεριφορές (π.χ. διαδίκτυο).

Αυτές οι δομές προσφέρουν:

- Ατομική και ομαδική ψυχοθεραπεία
- Συμβουλευτική και υποστήριξη οικογένειας
- Απεξάρτηση (στεγνά προγράμματα ή με φαρμακευτική υποστήριξη)
- Κοινωνική επανένταξη (βοήθεια για σπουδές, εργασία, κοινωνικές δεξιότητες)
- Προγράμματα πρόληψης και ενημέρωσης.

Υπάρχουν διάφοροι τύποι τέτοιων δομών στην Ελλάδα, όπως:

- ΚΕΘΕΑ (Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων) — προσφέρει κυρίως "στεγνά" προγράμματα χωρίς υποκατάστατα,

- ΟΚΑΝΑ (Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών) — προσφέρει και φαρμακευτική υποστήριξη,
- Ψυχιατρικές μονάδες νοσοκομείων — για πιο ιατροκεντρική παρέμβαση,
- Ιδιωτικές θεραπευτικές κοινότητες.

Κάθε πρόγραμμα είναι σχεδιασμένο διαφορετικά, ανάλογα με το μοντέλο θεραπείας που ακολουθεί (ψυχοδυναμικό, γνωσιακό-συμπεριφορικό, κλπ.), και το αν είναι στεγνό (χωρίς φαρμακευτική αγωγή) ή υποκατάστασης.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν 11 δομές με Θεραπευτικά Προγράμματα στις οποίες συγκαταλέγονται Πολυδύναμα Κέντρα Θεραπείας, ΚΕΘΕΑ, ΟΚΑΝΑ (δομές Πρόληψης, Θεραπείας, Μείωση Βλάβης, Κοινωνικής Επανένταξης), νοσοκομειακές Μονάδες Ολοκληρωμένης Θεραπείας Εξάρτησης, Κέντρα Ημέρας Φιλοξενίας, καθώς και Κινητές Μονάδες.

5.3.9 Δράσεις για τη στήριξη των ευάλωτων και ειδικών ομάδων του πληθυσμού

Σύμφωνα με τα απολογιστικά στοιχεία της Δ/νσης Κοινωνικής Μέριμνας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που αφορούν στη χορήγηση των δελτίων μετακίνησης ατόμων με αναπηρία του έτους 2024, τα δελτία που διατέθηκαν από τις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα.

Η διαδικασία αφορά στη χορήγηση δελτίων (κουπονιών) για τη δωρεάν ή/και με μειωμένο κόμιστρο (50%) μετακίνηση των Ατόμων με Αναπηρία (ΑΜΕΑ), εφόσον αυτοί διαμένουν μόνιμα και νόμιμα στην Ελλάδα και έχουν ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω ή είναι δικαιούχοι προνοιακών επιδομάτων ΑμεΑ που χορηγεί ο ΟΠΕΚΑ.

Πίνακας 41: Δελτία μετακίνησης ατόμων με αναπηρία ανά ΠΕ στην ΠΔΕ (2024).

Α/Α	Περιφερειακή Ενότητα	Παραλαβή	Χορήγηση	Αδιάθετα Δελτία
1	Αιτωλοακαρνανίας	2600	1564	1036
2	Αχαΐας	3500	2850	650
3	Ηλεία	19	19	0
	Σύνολο	6119	4433	1686

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2025. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2025/09/etisia-ekthesi-pde-2024.pdf) & ιδία επεξεργασία.

5.4 Χαρτογράφηση διαθέσιμων δομών κοινωνικής προστασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, μέσω του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης, έχει αναπτύξει ένα εκτεταμένο και λειτουργικά οργανωμένο δίκτυο δομών κοινωνικής προστασίας, το οποίο παρέχει πολυδιάστατες υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και υποστήριξης προς τους πολίτες της Περιφέρειας. Το δίκτυο αυτό καλύπτει ένα ευρύ φάσμα αναγκών, συμβάλλοντας τόσο στην πρόληψη όσο και στην αντιμετώπιση φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού, στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης περιφερειακής πολιτικής κοινωνικής ένταξης.

Στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2021–2027, οι Κοινωνικές Δομές και Υπηρεσίες που υλοποιούνται μέσω του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης έχουν συστηματοποιηθεί και ταξινομηθεί σε επιμέρους κατηγορίες, με στόχο την αποτύπωση του εύρους, της θεματικής εξειδίκευσης και της χωρικής τους κατανομής.

- Παιδί και οικογένεια
- Άτομα με αναπηρία (ΑΜΕΑ)
- Τρίτη ηλικία
- Ρομά
- Άνεργοι
- Χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών
- Ψυχική υγεία
- Κακοποίηση
- Πρόσφυγες – Μετανάστες –
- Άστεγοι
- Γραμμές SOS – Ζωής
- Νέοι/Φοιτητές
- Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)

Οι κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που λειτουργούν στο πλαίσιο της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας κατανέμονται χωρικά ανά Περιφερειακή Ενότητα ως εξής:

- στην ΠΕ Αχαΐας λειτουργούν 149 δομές,
- στην ΠΕ Ηλείας 91 δομές και
- στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας 145 δομές.

Εικόνα 3: Αριθμός κοινωνικών δομών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανά Περιφερειακή Ενότητα.

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pde/chartografisi-koinonikon-domon-k-ypiresion/)

Εικόνα 4: Γεωχωρική απεικόνιση των Κοινωνικών Δομών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/perifereiako-paratiritirio-koinonikis-entaxis/organosi-kai-leitoyrgia/)

Στη συνέχεια της παρούσας ενότητας, ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση των κοινωνικών δομών και υπηρεσιών σε διακριτές υποενότητες, αρχικά ανά Περιφερειακή Ενότητα και, σε δεύτερο επίπεδο, ανά κατηγορία δομής και είδος παρεχόμενων υπηρεσιών, προκειμένου να καταστεί δυνατή η σαφής και συγκρίσιμη αποτύπωση του κοινωνικού ιστού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

5.4.1 Κοινωνικές δομές στην ΠΕ Αχαΐας

Ακολουθεί η καταγραφή των κοινωνικών δομών που λειτουργούν στην ΠΕ Αχαΐας:

Εικόνα 5: Κοινωνικές Δομές Περιφερειακής Ενότητας Αχαΐας ανά είδος.

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/)

Πίνακας 42: Δομές Περιφερειακής Ενότητας Αχαΐας της ΠΔΕ ανά είδος.

Δομές	Αριθμός Δομών
Παιδί και οικογένεια	49
Άτομα με αναπηρία (ΑμΕΑ)	66
Τρίτη ηλικία	55
Ρομά	39
Άνεργοι	35
Χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών	42
Ψυχική υγεία	46
Κακοποίηση	40
Πρόσφυγες-Μετανάστες	33
Άστεγοι	34
Γραμμές SOS - Ζωής	25
Νέοι/Φοιτητές	14
Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)	21

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά οι κοινωνικές δομές της ΠΕ Αχαΐας, ομαδοποιημένες ανά είδος. Σημειώνεται ότι σε περιπτώσεις όπου μια δομή εντάσσεται σε περισσότερες της μίας κατηγορίες, καταγράφεται μία μόνο φορά.

5.4.1.1 Κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια» στην ΠΕ Αχαΐας[99]

Η κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια» αποτελείται από 12 υποκατηγορίες, οι οποίες παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 43: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια» στην ΠΕ Αχαΐας.

Δομές	Αριθμός Δομών
ΝΠΔΔ (Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου)	2
Κέντρα Κοινότητας	5
Κοινωνικά Φαρμακεία	1
Κοινωνικά Παντοπωλεία	2
Κοινωνικά Φροντιστήρια	0
Διανομή Τροφίμων	1
ΤΕΒΑ	1
Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ	15
Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας	1
Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ)	10
Παιδικές εξοχές (Κατασκηνώσεις)	5
Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.)	6

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/paidi-kai-oikogeneia/) & ιδία επεξεργασία.

Ακολούθως παρουσιάζονται συνοπτικά οι κοινωνικές δομές του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που λειτουργούν στην ΠΕ Αχαΐας και εντάσσονται στην κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια».

1. **ΝΠΔΔ (Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου) στην ΠΕ Αχαΐας**

Η ΠΕ Αχαΐας διαθέτει δύο (2) Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) κοινωνικής πρόνοιας που υπάγονται στο Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. Ωφελούμενοι των ΝΠΔΔ είναι άτομα/νοικοκυριά που διαμένουν στο Δήμο που λειτουργεί η δομή, συμπεριλαμβανομένων των νόμιμα διαμενόντων στη χώρα και ανιθαγενών, καθώς και οι δικαιούχοι / αιτούντες διεθνούς προστασίας.

Ακολουθεί ένας πίνακας με τις απαραίτητες πληροφορίες αυτών:

Πίνακας 44: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	Πατρέων	Κορυτσάς & Αγίων Σαράντα, Πάτρα, 26222	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ
Κοινωνικός Οργανισμός Δήμου	Πατρέων	Γούναρη 76, ΤΚ 26224	ΝΠΔΔ

[99] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2026). Παιδί και Οικογένεια (ΠΕ Αχαΐας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/paidi-kai-oikogeneia/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
Πατρέων (Κ.Ο.ΔΗ.Π.)		Πάτρα	

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/npdd-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

2. Κέντρα Κοινότητας στην ΠΕ Αχαΐας [100][101][102]

Τα Κέντρα Κοινότητας είναι δομές που σχεδιάστηκαν από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ιδρύθηκαν σε Δήμους και χρηματοδοτούνταν από το ΕΣΠΑ 2014-2020.

Η δράση συνεχίζει την χρηματοδότησή της κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ στο πλαίσιο των 13 Περιφερειακών Προγραμμάτων και πιο συγκεκριμένα του Ειδικού Στόχου 4.11 «Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης».

Το Κέντρο Κοινότητας είναι το πρώτο σημείο επαφής του πολίτη με την κοινωνική υπηρεσία του κάθε Δήμου. Από εκεί ο πολίτης ενημερώνεται για όλα τα επιδόματα που δικαιούται, όλους τους φορείς, υπηρεσίες και προγράμματα που του παρέχουν κοινωνική φροντίδα οποιαδήποτε μορφής, σε επίπεδο Δήμου, Περιφέρειας ή επικράτειας.

Στο Κέντρο Κοινότητας του κάθε Δήμου μπορούν να απευθύνονται όλοι οι πολίτες της περιοχής οι οποίοι αντιμετωπίζουν κάποιο κοινωνικό πρόβλημα οι ίδιοι ή μέλη της οικογένειάς τους (ανεργία, οικονομική αδυναμία, έλλειψη στέγης, προβλήματα διαβίωσης λόγω αναπηρίας ή γήρατος) και χρειάζονται τη συνδρομή της Πολιτείας.

Συγχρόνως τα Κέντρα Κοινότητας παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης σε θέματα όπως η προσέγγιση της τοπικής αγοράς για εύρεση εργασίας, η δημιουργία ευκαιριών για νέους ώστε να ξεκινήσουν την επαγγελματική τους ζωή, προβλήματα ενδοοικογενειακής βίας η οικογενειακών δυσαρμονιών, ζητήματα νομικού χαρακτήρα, μαθησιακή στήριξη παιδιών και εφήβων, διοργάνωση τοπικών εκδηλώσεων με επιμορφωτικό, ενημερωτικό και κοινωνικό περιεχόμενο.

---

[100] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2026). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentro-koinotitas-pe-achaias/

[101] Κέντρο Κοινότητας. (χ.χ.). Διαθέσιμο στο: https://www.kentrakoinotitas.gr/

[102] Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών – Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ. (2024). Ηλεκτρονική βιβλιοθήκη - Οδηγός Εφαρμογής και Λειτουργίας Κέντρων Κοινότητας - 2024 Διαθέσιμο στο: https://www.espa.gr/el/Pages/eLibraryFS.aspx?item=2606

Πολλά Κέντρα Κοινότητας ορεινών ή νησιωτικών Δήμων διαθέτουν και κινητή μονάδα που εξυπηρετεί τους πολίτες των πιο απομακρυσμένων περιοχών οι οποίοι δεν χρειάζεται έτσι να μετακινηθούν στην έδρα του Δήμου.

Στα Κέντρα Κοινότητας με παραρτήματα για Ρομά και Μετανάστες οι αντίστοιχοι πληθυσμοί μπορούν να απευθύνονται για πιο εξειδικευμένες υπηρεσίες οι οποίες έχουν σχέση με τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν με στόχο την αναβάθμιση του βιοτικού τους επιπέδου και την πλήρη κοινωνική τους ένταξη.

Τα Κέντρα Κοινότητας, επομένως, είναι οι αισθητήρες κάθε Δήμου για όλες τις υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας που χρειάζεται ο πολίτης.

Η ΠΕ Αχαΐας διαθέτει δύο (2) Κέντρα Κοινότητας και ωφελούμενοι των δομών είναι οι πολίτες που διαμένουν στην περιοχή παρέμβασης (κατά προτεραιότητα άτομα που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας, ωφελούμενοι ΕΕΕ, μετανάστες, ΑμεΑ κ.α.).

Ακολουθεί σχετικός πίνακας.

Πίνακας 45: Κέντρα Κοινότητας στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Αιγιαλείας (Κινητή Μονάδα)	Αιγιαλείας	Ελίκης 51, Αίγιο	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Πατρέων (Κινητή Μονάδα)	Πατρέων	Ελ. Βενιζέλου 38 & Σολωμού, Πάτρα	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Καλαβρύτων	Καλαβρύτων	Πολύκεντρο, Πολιτιστικό Κέντρο (δίπλα από νέα ΚΤΕΛ)	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ερυμάνθου (Παράρτημα Ρομά)	Ερυμάνθου	Χαλανδρίτσα	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΧΑΪΑΣ (Παράρτημα Ρομά)	Δυτικής Αχαΐας	Σώσου Ταυρομένεος 50, Κάτω Αχαΐα, Δημαρχείο	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentro-koinotitas-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

3. Κοινωνικά Φαρμακεία στην ΠΕ Αχαΐας [103]

Τα Κοινωνικά Φαρμακεία παρέχουν σε σταθερή και τακτική βάση δωρεάν φάρμακα, υγειονομικό υλικό και παραφαρμακευτικά προϊόντα, σε ωφελούμενα άτομα που τα έχουν ανάγκη. Συγκεκριμένα, ωφελούμενοι αυτής της υπηρεσίας είναι άτομα/νοικοκυριά που διαμένουν στο Δήμο που λειτουργεί η δομή, συμπεριλαμβανομένων των νόμιμα διαμενόντων στη χώρα και ανιθαγενών, καθώς και οι δικαιούχοι / αιτούντες διεθνούς προστασίας.

Στην ΠΕ Αχαΐας εντοπίζεται ένα Κοινωνικό Φαρμακείο:

[103] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2026). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinoniko-farmakeio-pe-achaias/

Πίνακας 46: Κοινωνικά Φαρμακεία της ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Ερυμάνθου	Ερυμάνθου	Πρώην Δημαρχείο, Χαλανδρίτσα Αχαΐας	ΔΠΒΑ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinoniko-farmakeio-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

4. Κοινωνικά Παντοπωλεία στην ΠΕ Αχαΐας [104]

Τα κοινωνικά παντοπωλεία είναι υπηρεσία παροχής ειδών πρώτης ανάγκης για τη σίτιση και την ένδυση απόρων κατοίκων. Τα παρεχόμενα είδη προέρχονται από δωρεές και χορηγίες και, εφόσον διαπιστώνεται ανεπάρκεια ειδών, είναι δυνατή η προμήθειά τους σύμφωνα με τις διατάξεις του ΕΚΠΟΤΑ.

Στο πλαίσιο των παντοπωλείων, οι ΟΤΑ πρώτου και δεύτερου βαθμού μπορούν να διοργανώνουν και συσσίτια για τη διανομή φαγητού σε απόρους και αστέγους. Μπορούν, επίσης, να λαμβάνουν κάθε άλλο μέτρο υποστήριξης αστέγων και απόρων.

Ωφελούμενοι της υπηρεσίας είναι άτομα/νοικοκυριά που διαμένουν στο Δήμο που λειτουργεί η δομή, συμπεριλαμβανομένων των νόμιμα διαμενόντων στη χώρα και ανιθαγενών, καθώς και οι δικαιούχοι / αιτούντες διεθνούς προστασίας.

Στην ΠΕ Αχαΐας λειτουργούν δύο (2) Κοινωνικά Παντοπωλεία, τα οποία παρουσιάζονται παρακάτω:

Πίνακας 47: Τα Κοινωνικά Παντοπωλεία της ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
Κοινωνικού Παντοπωλείο Δήμου Ερυμάνθου	Ερυμάνθου	Πρώην Δημαρχείο, Χαλανδρίτσα Αχαΐας	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ Δήμου ΠΑΤΡΕΩΝ	Πατρέων	Ελευθερίου Βενιζέλου 38 & Σολωμού, Πάτρα	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinoniko-pantopoleio-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

5. Κοινωνικά Φροντιστήρια στην ΠΕ Αχαΐας

Τα Κοινωνικά Φροντιστήρια αποτελούν εθελοντικά εκπαιδευτικά προγράμματα που προσφέρουν δωρεάν μαθήματα σε μαθητές (κυρίως γυμνασίου και λυκείου) των οποίων οι οικογένειες αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες και δεν μπορούν να επωμιστούν τα δίδακτρα για ιδιωτικά φροντιστήρια.

Βασικά χαρακτηριστικά των Κοινωνικών Φροντιστηρίων είναι:

- Η διδασκαλία από εθελοντές: καθηγητές, εκπαιδευτικούς, ακόμα και φοιτητές σχετικών ειδικοτήτων.

---

[104] Υπουργείο Εσωτερικών – Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων. (2012). Διαθέσιμο στο: https://www.opengov.gr/ypes/?p=1256

- Η δωρεάν συμμετοχή: για μαθητές που πληρούν κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια.
- Στόχο αποτελεί η ενίσχυση των μαθητών σε βασικά μαθήματα (π.χ. μαθηματικά, φυσική, αρχαία, έκθεση) και η υποστήριξή τους για τις Πανελλήνιες.

Η ΠΕ Αχαΐας δε διαθέτει κανένα Κοινωνικό Φροντιστήριο.

6. Διανομή Τροφίμων στην ΠΕ Αχαΐας

Η υπηρεσία Διανομής Τροφίμων αφορά στην παροχή συσσιτίων σε σταθερή και τακτική βάση, σε ωφελούμενα άτομα και οικογένειες που τα έχουν ανάγκη. Ωφελούμενοι της υπηρεσίας είναι άτομα/νοικοκυριά που διαμένουν στο Δήμο που λειτουργεί η δομή.

Η ΠΕ Αχαΐας διαθέτει μια δομή Διανομής Τροφίμων.

Πίνακας 48: Δομές Διανομής Τροφίμων στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ – ΣΥΣΣΙΤΙΟ	Πατρέων	Ελευθερίου Βενιζέλου 38 & Σολωμού, Πάτρα	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/dianomi-syssitioy-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

7. Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους (ΤΕΒΑ) στην ΠΕ Αχαΐας [105]

Το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ) υποστηρίζει τη διανομή τροφίμων και βασικών υλικών αγαθών, συνδυάζεται με συνοδευτικά μέτρα τα οποία συμβάλλουν στην κοινωνική ενσωμάτωση των ωφελουμένων και υλοποιείται στο σύνολο της χώρας. Το πεδίο εφαρμογής του ΤΕΒΑ εξειδικεύεται στην Ελλάδα μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής (ΕΠ Ι). Το Πρόγραμμα υλοποιείται μέσω Κοινωνικών Συμπράξεων και οι ωφελούμενοι επιλέγονται σύμφωνα με εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια. Ωφελούμενοι της υπηρεσίας ήταν άτομα/νοικοκυριά που διαμένουν στο Δήμο που λειτουργεί η δομή.

Σημειώνεται ότι το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ) ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του έτους 2023.

Η ΠΕ Αχαΐας διέθετε μία (1) δομή ΤΕΒΑ:

Πίνακας 49: Πρώην δομές ΤΕΒΑ στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΤΕΒΑ Κοινωνική Σύμπραξη Π.Ε. ΑΧΑΪΑΣ	Πατρέων	Π.Π. Γερμανού 98, 26225, Πάτρα

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/teva-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

Οι δράσεις του ΤΕΒΑ για την αντιμετώπιση της υλικής στέρησης με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους απόρους, καθώς και η παροχή συνοδευτικών μέτρων προς υποστήριξη της κοινωνικής ένταξής τους, συνεχίζονται στο ΕΣΠΑ 2021 – 2027, μέσω

[105] Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Επισιτιστικής & Βασικής Υλικής Συνδρομής. (χ.χ.). ΤΕΒΑ. Διαθέσιμο στο: https://teba.opeka.gr/%cf%80%cf%81%cf%8c%ce%b3%cf%81%ce%b1%ce%bc%ce%bc%ce%b1/

του Προγράμματος "Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021-2027" (ΠΑΔΚΣ 2021-2027) που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ+.

Το νέο πρόγραμμα ονομάζεται «ΕΒΥΣ - Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας και Υλικής Στέρησης». Οι 13 Περιφέρειες της Χώρας, ως Δικαιούχοι των πράξεων της ΠΡ.6, υλοποιούν το Πρόγραμμα ΕΒΥΣ, σχεδιάζοντας, προγραμματίζοντας και διανέμοντας αγαθά δηλαδή τρόφιμα και άλλα είδη βασικής υλικής βοήθειας, σε πάνω από 600 σημεία διανομής, καλύπτοντας έτσι το σύνολο της Επικράτειας.

Παράλληλα εκάστη Περιφέρεια, σχεδιάζει τις δράσεις των συνοδευτικών μέτρων που στοχεύουν στην υποστήριξη της κοινωνικοποίησης και της κοινωνικής ένταξής των ωφελουμένων της, προωθώντας συνέργειες με τις δράσεις των λοιπών Προτεραιοτήτων του ΠΑΔΚΣ και πάντα με στόχο σε δράσεις που εξειδικεύονται σύμφωνα με το προφίλ και τις ανάγκες της ομάδας στόχου, είτε αναφέρονται σε ενήλικες ωφελούμενους, είτε σε παιδιά και εφήβους.[106]

8. Σύλλογοι – Σωματεία – ΜΚΟ στην ΠΕ Αχαΐας [107]

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας διαθέτει πληθώρα Συλλόγων, Σωματείων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, που παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας στους κατοίκους της Περιοχής. Ωφελούμενοι των υπηρεσιών αυτών είναι τα άτομα που διαμένουν στο Δήμο που λειτουργεί η δομή, συμπεριλαμβανομένων των νόμιμα διαμενόντων στη χώρα και ανιθαγενών, καθώς και οι δικαιούχοι/αιτούντες διεθνούς προστασίας.

Ακολουθεί σχετικός πίνακας με τους 15 Συλλόγους-Σωματεία-ΜΚΟ της ΠΕ Αχαΐας:

Πίνακας 50: Σύλλογοι – Σωματεία – ΜΚΟ της ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
HELIOS+ Δυτική Ελλάδα	Πατρέων	Μαιζώνος 192-194	ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ
CO2GETHER	Πατρέων	Κολοκοτρώνη 65, Πάτρα, 26225	ΑΜΚΕ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΝΟΤΙΩΝ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ (Π.ΟΜ.Α.μεΑ Δ.Ε ΚΑΙ Ν.Ι.Ν)	Πατρέων	Ακτή Δυμαίων 5, Τ.Κ. 226 22, Πάτρα	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.ΑμεΑ)	Ηλιούπολης	Λεωφ. Ελ. Βενιζέλου 236, 163 41, Ηλιούπολη, Αττική	ΣΥΛΛΟΓΟΣ

[106] ΕΒΥΣ – Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας και Υλικής Στέρησης. (χ.χ.). Διαθέσιμο στο: https://ebys.gr/regions

[107] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2026). ΣΥΛΛΟΓΟΙ - ΣΩΜΑΤΕΙΑ - ΜΚΟ (ΑΧΑΪΑΣ). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/syllogos-pe-achaias/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ "ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ"	Πατρέων	Ναυαρίνου 10-12, Πάτρα Τ.Κ. 26222	ΑΜΚΕ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΑΙΜΟΔΟΤΩΝ Ν. ΑΧΑΪΑΣ "Ο ΑΙΜΟΔΟΤΗΣ"	Πατρέων	Μαιζώνος 110, Πάτρα	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ (Αίγιο)	Αιγιαλείας	Τέμενη Αιγίου	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ (Πάτρα)	Πατρέων	Όθωνος Αμαλίας 83, Πάτρα	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕ ΤΙΤΛΟ "ΙΚΕΛΟΣ"	Πατρέων	ΑΚΤΗ ΔΥΜΑΙΩΝ 25 & ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΕΡΟΘΕΟΥ, ΠΑΤΡΑ	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΝΟΤΙΩΝ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	Πατρέων	ΑΚΤΗ ΔΥΜΑΙΩΝ 5, ΠΑΤΡΑ	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΤΡΙΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ Ν. ΑΧΑΪΑΣ	Πατρέων	ΠΑΤΡΩΝ-ΚΛΑΟΥΣ 93, ΠΑΤΡΑ	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΠΑΙΔΩΝ ΦΟΙΤΟΥΝΤΩΝ Η' ΦΟΙΤΗΣΑΝΤΩΝ ΣΤΟ ΙΔΡΥΜΑ «ΜΕΡΙΜΝΑ»	Πατρέων	ΑΛΣΟΣ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΥ, ΠΑΤΡΑ	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ "ΣΟΨΥ" ΠΑΤΡΑΣ	Πατρέων	ΚΑΝΑΡΗ 74, ΠΑΤΡΑ	ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
ΚΙΝΗΣΗ "ΠΡΟΤΑΣΗ"	Πατρέων	ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟΥ 20, ΠΑΤΡΑ	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ "ΓΑΛΗΝΗ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ"	Πατρέων	Κ. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ 29-31, ΠΑΤΡΑ	ΚΛΕΙΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΙΑ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/syllogos-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

9. Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) στην ΠΕ Αχαΐας [108]

[108] Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. (χ.χ.). Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/scholeia-deyteris-eykairias-sde/ & https://sde.inedivim.gr/

Τα «Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας» (Σ.Δ.Ε.) είναι δημόσια σχολεία ενηλίκων στο πεδίο της Διά Βίου Μάθησης. Απευθύνονται σε πολίτες 18 ετών και άνω, που δεν έχουν ολοκληρώσει την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση. Με το θεσμό αυτό παρέχεται η δυνατότητα να αποκτήσουν τίτλο ισότιμο με το απολυτήριο Γυμνασίου (ν.4763/2020), δίνοντας έμφαση στην απόκτηση βασικών προσόντων και στην ανάπτυξη προσωπικών δεξιοτήτων.

Σκοπός των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) είναι η συνολική ανάπτυξη των εκπαιδευόμενων, η πληρέστερη συμμετοχή τους στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό γίγνεσθαι.

Οι στόχοι των Σ.Δ.Ε. είναι:

- Η ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης πολιτών 18 ετών και άνω,
- Η επανασύνδεση των εκπαιδευόμενων με τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης,
- Η απόκτηση σύγχρονων γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων που θα τους βοηθήσουν στην κοινωνική – οικονομική ένταξη και ανέλιξη,
- Η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των εκπαιδευόμενων,
- Η συμβολή στην ένταξη τους στην αγορά ή στη βελτίωση της θέσης τους στον χώρο της εργασίας Σήμερα σε όλη τη χώρα λειτουργούν εβδομήντα εννέα (79) Σ.Δ.Ε., εκ των οποίων τα δώδεκα (12) σε Καταστήματα Κράτησης και 23 εκτός έδρας τμήματα.

Ωφελούμενοι των ΣΔΕ είναι άτομα που διαμένουν στο Δήμο που λειτουργεί η δομή, συμπεριλαμβανομένων των νόμιμα διαμενόντων στη χώρα και ανιθαγενών, καθώς και οι δικαιούχοι/αιτούντες διεθνούς προστασίας.

Στην ΠΕ Αχαΐας λειτουργεί ένα Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας:

Πίνακας 51: Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
2ο ΣΔΕ ΠΑΤΡΑΣ	Πατρέων	Κατάστημα Κράτησης ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΒΙΠΕ ΠΑΤΡΩΝ, 26110	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/scholeia-deyteris-eykairias-sde-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

10. Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) στην ΠΕ Αχαΐας [109]

Στα ΚΔΑΠ παρέχονται σε παιδιά ηλικίας 5 έως 12 ετών, υπηρεσίες δημιουργικής απασχόληση, εκτός σχολικού ωραρίου, με την εφαρμογή σύγχρονων παιδαγωγικών πρακτικών και οργανωμένων ατομικών και ομαδικών δραστηριοτήτων για την υποστήριξη της σωματικής, νοητικής, συναισθηματικής και κοινωνικής τους ανάπτυξης.

Τα ΚΔΑΠ λειτουργούν από τους δήμους και τα νομικά τους πρόσωπα, από ιδιώτες και από φορείς ΝΠΙΔ, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ενώ οι προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας

[109] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2026). Διαθέσιμο στο: Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdap-pe-achaias/

καθορίζονται από τις διατάξεις του ν.4756/2020 (ΦΕΚ 235 Α/2020, και από τις ΚΥΑ με ΦΕΚ 2332 Β/2021, 3851 Β/2021 και 827 Β/2022.

Ωφελούμενοι των ΚΔΑΠ της ΠΔΕ είναι παιδιά από 5 έως και 12 ετών, καθώς και παιδιά με ελαφριάς μορφής κινητικά ή αισθητηριακά προβλήματα.

Η ΠΕ Αχαΐας διαθέτει δέκα (10) δομές ΚΔΑΠ, τα οποία παρουσιάζονται ακολούθως.

Πίνακας 52: Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΔΑΠ ΔΕ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ	Αιγιαλείας	ΑΒΥΘΟΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑΣ (ΕΝΤΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΒΥΘΟΥ)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΔΙΑΚΟΠΤΟΥ "ΦΕΓΓΑΡΟΛΟΥΣΤΗ"	Αιγιαλείας	ΔΙΑΚΟΠΤΟ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ (ΕΝΤΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΔΙΑΚΟΠΤΟΥ)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΑΚΡΑΤΑΣ	Αιγιαλείας	ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΙΓΑΙΟΥ 14Α, ΑΚΡΑΤΑ (ΕΝΤΟΣ 2ου ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΚΡΑΤΑΣ)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
Γ΄ ΚΔΑΠ ΑΙΓΙΟΥ	Αιγιαλείας	ΣΤΑΦΙΔΑΛΩΝΑ, ΑΙΓΙΟ (ΕΝΤΟΣ 7ου ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΙΓΙΟΥ)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
Β΄ ΚΔΑΠ ΑΙΓΙΟΥ "ΓΑΪΤΑΝΑΚΙ"	Αιγιαλείας	ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ 28, ΑΙΓΙΟ (ΕΝΤΟΣ 3ου ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΙΓΙΟΥ)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
Α΄ ΚΔΑΠ ΑΙΓΙΟΥ "ΑΙΣΩΠΟΣ"	Αιγιαλείας	ΡΩΜΑΝΙΩΛΗ 43, ΑΙΓΙΟ (ΕΝΤΟΣ 2ου ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΙΓΙΟΥ)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΦΑΡΡΩΝ	Ερυμάνθου	ΚΡΙΘΑΡΑΚΙΑ, ΕΡΥΜΑΝΘΕΙΑ	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΔΕ ΒΡΑΧΝΑΙΙΚΩΝ	Πατρέων	ΠΑΤΡΩΝ-ΠΥΡΓΟΥ 455, Τσουκαλέικα	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΝΟΤΙΟΥ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ	Πατρέων	ΕΥΒΟΙΑΣ 211, ΖΑΡΟΥΧΛΕΪΚΑ, ΠΑΤΡΑ	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΑΡΚΤΙΚΟΥ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ	Πατρέων	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 186, ΠΑΤΡΑ	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdap-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

11. Παιδικές Εξοχές (Κατασκηνώσεις) στην ΠΕ Αχαΐας [110]

Οι παιδικές κατασκηνώσεις της ΠΔΕ απευθύνονται σε αγόρια και κορίτσια ηλικίας 5–16 ετών, που επιθυμούν να περάσουν ένα καλοκαίρι γεμάτο δραστηριότητες, δημιουργική απασχόληση και κοινωνικοποίηση, μέσα σε ένα ασφαλές και οργανωμένο περιβάλλον.

[110] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2026). ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΕΞΟΧΕΣ (ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ) (ΑΧΑΪΑΣ). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/paidikes-exoches-kataskinoseis-pe-achaias/

Η ΠΕ Αχαΐας διαθέτει πέντε τέτοιες δομές, οι οποίες παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 53: Παιδικές Εξοχές (Κατασκηνώσεις) στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
"Το Όραμα" – Ι.Μ. Καλαβρύτων &	Αιγιαλείας	Αιγιαλείας Ρωμανιώλη 41, Αίγιο	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ
"Χαρούμενη Πολιτεία" – ΓΕΧΑ ΑΙΓΙΟΥ	Αιγιαλείας	Πυργάκι, 251 00 Αίγιο	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ
ΑΓΚΥΡΑ – ΓΕΧΑ ΠΑΤΡΩΝ	Πατρέων	Παναγοπούλα Πατρών	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ
Αχαϊκό Χωριό	Αιγιαλείας	Άγιος Παντελεήμονας, Δ.Δ. Φτέρης /Δ. Αιγιαλείας	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ
«Ροδέα Ο.Ε.» Κατασκηνωτικό Κέντρο Περιβαλλοντικής Ευαισθησίας & Αγωγής	Καλαβρύτων	Δάσος Μανεσίου, Πατρών-Καλαβρύτων 50ο χλμ.	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/paidikes-exoches-kataskinoseis-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

12. Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολίτων (Κ.Ε.Π.) στην ΠΕ Αχαΐας

Τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.) είναι κρατικά καταστήματα που συστάθηκαν με αυτήν την ονομασία με το άρθρο 31 του νόμου 3013/2002 (Φ.Ε.Κ. 102/Α), αρχικά στις έδρες των πρώην Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, νυν Περιφερειακές Ενότητες, με σκοπό τη μείωση της γραφειοκρατίας και την ταχύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών σε ότι αφορά στις συναλλαγές τους με το δημόσιο. Ο ρόλος των Κ.Ε.Π είναι να αποτελέσουν τα σημεία επαφής των Δημοσίων υπηρεσιών με τους πολίτες και να παράσχουν υπηρεσίες μιας στάσης.

Η ΠΕ Αχαΐας διαθέτει πέντε (5) Κέντρα Εξυπηρέτησης Πελατών (Κ.Ε.Π.), όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 54: Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολίτων (Κ.Ε.Π.) στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΚΕΠ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ (ΠΑΛΙΟ ΛΙΜΑΝΙ)	Πατρέων	Συνεδριακό Κέντρο Δήμου Πατρέων, Παλαιός Λιμένας
ΚΕΠ ΠΑΡΑΛΙΑΣ	Πατρέων	Πατρών - Πύργου 60
ΚΕΠ ΟΒΡΥΑΣ	Πατρέων	Ηλείας 83
ΚΕΠ ΒΡΑΧΝΑΪΚΩΝ	Πατρέων	Βενιζέλου Ελευθερίου & Σταυροπούλου Ιωάννη
ΚΕΠ ΡΙΟΥ	Πατρέων	Αθηνών 6

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-exypiretisis-politon-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.1.2 Κατηγορία «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)» στην ΠΕ Αχαΐας

Η κατηγορία «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)» στην ΠΕ Αχαΐας αποτελείται από 16 υποκατηγορίες, οι οποίες παρουσιάζονται στον πίνακα και στις εικόνες που ακολουθούν.

Εικόνα 6: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)» στην ΠΕ Αχαΐας.

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/atoma-me-anapiria-amea/)

Πίνακας 55: Κοινωνικές δομές του Περιφερειακού Παρατηρητήριου Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ που αφορούν στα «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)».

Δομές	Αριθμός Δομών
Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠμεΑ)	4
Κέντρα Αποκατάστασης ΑΜΕΑ	1
Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ)	3
Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ)	1
ΚΕΠΑ	1
Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση	16
Αθλητικά Σωματεία ΑΜΕΑ	2
Βοήθεια στο Σπίτι	5
ΝΠΔΔ	2
Κέντρα Κοινότητας	5
Κοινωνικά Φαρμακεία	1
Κοινωνικά Παντοπωλεία	2
Διανομή Τροφίμων	1
ΤΕΒΑ	1
Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ	15
Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.)	6

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/atoma-me-anapiria-amea/) & ιδία επεξεργασία.

Αναλυτικότερα, οι εφτά (7) Κοινωνικές Δομές που ασχολούνται αποκλειστικά με Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) παρουσιάζονται παρακάτω. Σημειώνεται ότι οι υπόλοιπες δομές έχουν αναλυθεί στην υποενότητα «Παιδί και Οικογένεια»:

1. **Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠμεΑ) στην ΠΕ Αχαΐας** [111][112]

Στα ΚΔΑΠ παρέχονται σε παιδιά ηλικίας 5 έως 12 ετών, υπηρεσίες δημιουργικής απασχόληση, εκτός σχολικού ωραρίου, με την εφαρμογή σύγχρονων παιδαγωγικών πρακτικών και οργανωμένων ατομικών και ομαδικών δραστηριοτήτων για την υποστήριξη της σωματικής, νοητικής, συναισθηματικής και κοινωνικής τους ανάπτυξης.

Τα ΚΔΑΠ λειτουργούν από τους δήμους και τα νομικά τους πρόσωπα, από ιδιώτες και από φορείς ΝΠΙΔ, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ενώ οι προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας καθορίζονται από τις διατάξεις του ν.4756/2020 (ΦΕΚ 235 Α/2020, και από τις ΚΥΑ με ΦΕΚ 2332 Β/2021, 3851 Β/2021 και 827 Β/2022.

Σκοπός των ΚΔΑΠΑμεΑ είναι η δημιουργική απασχόληση παιδιών και εφήβων με αναπηρία, μέσω προγραμμάτων έκφρασης και ψυχαγωγίας, άσκησης λόγου, ενισχύοντας τόσο τις δεξιότητες των ίδιων των ΑμεΑ όσο και την εκπαίδευση – ενημέρωση του οικογενειακού περιβάλλοντος μέσω κατάλληλων υποστηρικτικών υπηρεσιών.

Ωφελούμενοι των ΚΔΑΠΑμεΑ είναι παιδιά και νέοι με αναπηρία με στόχο την ανάπτυξη προσωπικών κοινωνικών δεξιοτήτων.

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με αναπηρία (ΚΔΑΠμεΑ) χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: στα Δημόσια και στα Ιδιωτικά ΚΔΑΠμεΑ.

Τα Δημόσια Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠμεΑ) στην ΠΕ Αχαΐας είναι συνολικά τα 4 παρακάτω:

Πίνακας 56: Δημόσια ΚΔΑΠμεΑ στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα ΚΔΑΠ	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ «Η ΜΕΡΙΜΝΑ»	Πατρέων	Άλσος Γηροκομείου, Πάτρα	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ
ΚΔΑΠ ΜΕΑ ΑΙΓΙΟΥ "ΑΓΚΑΛΙΑ"	Αιγιαλείας	Σελινούντος, Αίγιο (1ο Ειδικό Σχολείο Αιγίου / 10ο Δημοτικό Σχολείο Αιγίου)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΜΕΑ Κομαιθώ	Πατρέων	Κανελλοπούλου 106, Πάτρα	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΜΕΑ Αμπέτ	Πατρέων	ΘΟΥΚΥΔΙΔΙΟΥ 106 &	ΜΟΝΑΔΑ

[111] Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/kdapmea/

[112] Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας. (χ.χ.). Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης (ΚΔΑΠ), Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΑΠΑμεΑ), Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών μέσω της Τεχνολογίας (ΚΔΑΠ STEM). Διαθέσιμο στο: https://minscfa.gov.gr/dimografiki-politiki/enotita-2i-paidiki-prostasia/2-5-kentra-dimiourgikis-apascholisis-kdap-kentra-dimiourgikis-apascholisis-atomon-me-anapiria-kdapamea-kentra-dimiourgikis-apascholisis-paidion-meso-tis-technologias-kdap-stem/

Όνομα ΚΔΑΠ	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
Χασμάν		ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, ΠΑΤΡΑ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdapmea-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

2. Κέντρα Αποκατάστασης ΑμεΑ στην ΠΕ Αχαΐας [113]

Ωφελούμενοι των Κέντρων Αποκατάστασης ΑμεΑ στην ΠΕ Αχαΐας είναι πολίτες που διαμένουν στην περιοχή παρέμβασης (κατά προτεραιότητα άτομα που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας, ωφελούμενοι ΕΕΕ, μετανάστες, ΑμεΑ κ.α.).

Το Κέντρο Αποκατάστασης ΑμεΑ που λειτουργεί στην ΠΕ Αχαΐας είναι ένα:

Εικόνα 7: Κέντρο Αποκατάστασης ΑμεΑ στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΕΙΔΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΑΜΕΑ (Ε.Κ.Α.ΜΕ.)	Αιγιαλείας	ΤΕΡΜΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ, 25100 ΑΙΓΙΟ	ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-apokatastasis-amea-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

3. Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ) στην ΠΕ Αχαΐας

Τα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία παρέχουν σημαντικές υπηρεσίες σε παιδιά και νέους με αναπηρία όπως μετακίνηση, διαμονή, διατροφή, εργοθεραπείες, λογοθεραπείες, δημιουργική απασχόληση, εκπαίδευση, ψυχαγωγία. Στόχος των Κέντρων αυτών είναι η ανάπτυξη προσωπικών κοινωνικών δεξιοτήτων των ωφελούμενων.

Ωφελούμενοι των ΚΔΗΦ είναι άτομα-παιδιά με νοητική υστέρηση ή και αυτισμό.

Τα Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ) στην ΠΕ Αχαΐας είναι τρία (3) και παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 57: Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ) στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΕΙΔΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΑΜΕΑ (Ε.Κ.Α.ΜΕ.)	Αιγιαλείας	ΤΕΡΜΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ, 25100 ΑΙΓΙΟ	ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ "ΜΑΧΗΤΕΣ"	Πατρέων	Βερμίου & Αρακύνθου, Πάτρα	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ «Η	Πατρέων	Άλσος Γηροκομείου, Πάτρα	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ

[113] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2026). ΚΕΝΤΡΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΜΕΑ (ΑΧΑΪΑΣ). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-apokatastasis-amea-pe-achaias/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΜΕΡΙΜΝΑ»			ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdif-pe-achaias/ & ιδίας επεξεργασίας.

4. Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) στην ΠΕ Αχαΐας [114]

Ωφελούμενοι των ΣΥΔ είναι άτομα με νοητική αναπηρία.

Στην ΠΕ Αχαΐας εδράζει μια Στέγη Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ).

Πίνακας 58: Στέγη Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΣΥΔ "ΜΑΧΗΤΕΣ"	Πατρέων	Βερμίου & Αρακύνθου, Πάτρα	ΣΥΛΛΟΓΟΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/syd-pe-achaias/ & ιδία επεξεργασία.

5. Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) στην ΠΕ Αχαΐας [115]

Το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) είναι δημόσια υπηρεσία στην Ελλάδα που έχει ως κύριο σκοπό την πιστοποίηση της αναπηρίας για τα άτομα που την έχουν και αποτελεί μέρος του ΕΦΚΑ (Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης). Η πιστοποίηση αυτή είναι απαραίτητη για την απόκτηση διαφόρων κοινωνικών και οικονομικών ωφελημάτων, όπως η χορήγηση αναπηρικής σύνταξης, η ένταξη σε ειδικά προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας, καθώς και η δυνατότητα χρήσης διευκολύνσεων για τα άτομα με αναπηρία (π.χ., δωρεάν μεταφορές, φορολογικές ελαφρύνσεις κ.ά.).

Η διαδικασία της πιστοποίησης γίνεται από ειδικές επιτροπές του ΚΕ.Π.Α., οι οποίες εξετάζουν την ιατρική κατάσταση του αιτούντος και αποφασίζουν για το ποσοστό αναπηρίας που έχει το άτομο. Ανάλογα με την αναπηρία, οι υπηρεσίες που μπορεί να λάβει το άτομο ποικίλλουν.

Ωφελούμενοι των ΚΕΠΑ είναι άτομα με αναπηρία που διαμένουν στο Δήμο που λειτουργεί η δομή.

Στην ΠΕ Αχαΐας εντοπίζεται ένα Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.):

Πίνακας 59: Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΕ.Π.Α. - ΑΓΙΟΥ ΑΛΕΞΙΟΥ	Πατρέων	Υπάγεται και στεγάζεται στην Τοπική Διεύθυνση e-ΕΦΚΑ Β΄ Αχαΐας με έδρα την Πάτρα

[114] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2026). ΣΤΕΓΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ (ΣΥΔ) (ΑΧΑΪΑΣ). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/syd-pe-achaias/

[115] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2026). Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes/kentro-pistopoiisis-anapirias-ke-p-a/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
		Κορίνθου 331 & Γούναρη τ.κ. 26222 Πάτρα

Πηγή: e-ΕΦΚΑ, χ.χ. (Διαθέσιμο στο: https://www.e-efka.gov.gr/el/yperesies-e-ephka/kentro-pistopoieses-anaperias-kepa-2/grammateia-kepa-agioy-alexioy) & ιδία επεξεργασία.

6. Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση στην ΠΕ Αχαΐας

Τα ειδικά σχολεία προσφέρουν εξειδικευμένο περιβάλλον και προσωπικό (εκπαιδευτικοί ειδικής εκπαίδευσης, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, λογοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, φυσικοθεραπευτές, σχολικοί νοσηλευτές και ειδικό βοηθητικό προσωπικό) με την κατάλληλη κατάρτιση για να ανταποκριθούν στις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Η παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης στους μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, αποτελεί υποχρέωση της Πολιτείας και ως εκ τούτου προτεραιότητα του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού.

Ωφελούμενοι των Ειδικών Σχολείων είναι τα άτομα με αναπηρία.

Στην ΠΕ Αχαΐας λειτουργούν δέκα (10) Ειδικά Σχολεία με Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση, τα οποία παρουσιάζονται παρακάτω:

Πίνακας 60: Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
Ε.Ε.Ε.ΕΚ. Αχαΐας	Πατρέων	Διοδώρου 11,Μποζαΐτικα	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
Ε.Ε.Ε.ΕΚ. Αιγίου	Αιγιαλείας	Τέρμα Μητροπόλεως & Αχιλλέως, Αίγιο, 25100	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
Ειδικό Δημοτικό Σχολείο ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	Καλαβρύτων	ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ 13	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ειδικό Δημοτικό Σχολείο ΚΑΤΩ ΑΧΑΪΑΣ	Δυτικής Αχαΐας	ΑΓ. ΤΡΙΑΔΟΣ 25	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ειδικό Νηπιαγωγείο ΚΑΤΩ ΑΧΑΪΑΣ	Δυτικής Αχαΐας	ΓΕΩΡΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ, ΚΑΤΩ ΑΧΑΪΑ	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΕΙΔΙΚΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΩΦΩΝ ΠΑΤΡΩΝ	Πατρέων	ΔΙΟΔΩΡΟΥ 11	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΕΙΔΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΩΦΩΝ-ΒΑΡΗΚΟΩΝ ΠΑΤΡΑΣ	Πατρέων	ΔΙΟΔΩΡΟΥ 11	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
3ο Ειδικό Νηπιαγωγείο ΠΑΤΡΩΝ	Πατρέων	ΜΙΑΟΥΛΗ 42	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
3ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο ΠΑΤΡΩΝ – ΠΙΚΠΑ	Πατρέων	ΜΙΑΟΥΛΗ 42	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
2ο Ειδικό Νηπιαγωγείο ΠΑΤΡΩΝ	Πατρέων	Τέρμα Νόρμαν 162	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
2ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο ΠΑΤΡΩΝ	Πατρέων	Τέρμα Νόρμαν	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
1ο Ειδικό Νηπιαγωγείο	Πατρέων	ΙΠΠΟΛΥΤΗΣ 8	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΠΑΤΡΩΝ			
1ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο ΠΑΤΡΩΝ	Πατρέων	ΙΠΠΟΛΥΤΗΣ 8	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο – Λύκειο (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.) ΑΙΓΙΟΥ	Αιγιαλείας	Κλεισούρας και Παρ. Κορίνθου	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ειδικό Νηπιαγωγείο ΑΙΓΙΟΥ	Αιγιαλείας	ΔΩΔΩΝΗΣ 3	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
1ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο ΑΙΓΙΟΥ	Αιγιαλείας	Πάροδος Σελινούντος	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/eidika-scholeia-eidiki-epaggelmatiki-ekpaideysi-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7. **Αθλητικά Σωματεία ΑΜΕΑ στην ΠΕ Αχαΐας**[116]

Αθλητικό σωματείο ΑμεΑ είναι ένας οργανισμός που προωθεί τον αθλητισμό και την άθληση ατόμων με αναπηρίες, εστιάζοντας στην εξοικείωση της κοινωνίας με την αναπηρία, την κοινωνική ενσωμάτωση και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των μελών του. Ωφελούμενοι των Αθλητικών Σωματείων ΑμεΑ είναι τα άτομα με αναπηρία.

Η ΠΕ Αχαΐας διαθέτει δύο (2) Αθλητικά Σωματεία ΑμεΑ, τα οποία παρουσιάζονται ακολούθως:

Πίνακας 61: Αθλητικά Σωματεία ΑΜΕΑ στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΝΑΣ ΑμεΑ	Πατρέων	Παπαδιαμαντοπούλου 17, Πάτρα	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΗΦΑΙΣΤΟΣ	Πατρέων	Χαριλάου Τρικούπη, Πάτρα	ΣΥΛΛΟΓΟΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/athlitika-somateia-amea-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

8. **Βοήθεια στο σπίτι στην ΠΕ Αχαΐας**[117]

---

[116] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2026). ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ ΑΜΕΑ (ΑΧΑΪΑΣ). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/athlitika-somateia-amea-pe-achaias/

[117] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2026). ΒΟΗΘΕΙΑ

Το πρόγραμμα "Βοήθεια στο Σπίτι" απευθύνεται σε άτομα της τρίτης ηλικίας που δεν αυτοεξυπηρετούνται πλήρως και σε άτομα με κινητικές δυσλειτουργίες και ειδικά προβλήματα, με προτεραιότητα αυτούς που ζουν μόνοι τους ή δεν έχουν την πλήρη φροντίδα της οικογένειας ή που το εισόδημά τους δεν τους επιτρέπει να εξασφαλίσουν τις απαιτούμενες υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.

Σκοπός του προγράμματος είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων της τρίτης ηλικίας καθώς και ατόμων με κινητικά ή άλλα ειδικά προβλήματα (ΑμεΑ), η υποβοήθηση της αυτόνομης και αξιοπρεπούς διαβίωσης, η υποστήριξη του οικογενειακού περιβάλλοντος των επωφελούμενων και η προώθηση στην απασχόληση ικανού και εξειδικευμένου προσωπικού.

Το πρόγραμμα παρέχει συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη, νοσηλευτική φροντίδα, οικογενειακή βοήθεια και συντροφιά.

Η ομαλή λειτουργία του προγράμματος εξασφαλίζεται από μια εξειδικευμένη και καλά οργανωμένη ομάδα δράσης σε κάθε δομή και αποτελείται από κοινωνική λειτουργό, νοσηλεύτρια και οικογενειακή βοηθό.

Η κοινωνική λειτουργός του προγράμματος έχει τη συνολική εποπτεία των ωφελούμενων, αξιολογώντας τα περιστατικά, παρέχοντας κοινωνική υποστήριξη, ερχόμενη σε επαφή με συναρμόδιους φορείς και παραπέμποντας περιστατικά που δεν άπτονται των υπηρεσιών του προγράμματος.

Η ΠΕ Αχαΐας διαθέτει 5 Δομές για το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι», οι οποίες παρατίθενται παρακάτω:

Πίνακας 62: Κοινωνικές δομές για το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Ερυμάνθου	Ερυμάνθου		Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Δυτικής Αχαΐας	Δυτικής Αχαΐας	Αράτου 22, Κάτω Αχαΐα	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Καλαβρύτων	Καλαβρύτων	Ευσεβίου Κηπουργού 6, Καλάβρυτα	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Αιγιαλείας	Αιγιαλείας	Νικολάου Πλαστήρα 19, Αίγιο	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Πατρέων	Πατρέων	Γούναρη 76, Πάτρα (Γραφεία ΚΟΔΗΠ)	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/vss-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ (ΒσΣ) (ΑΧΑΪΑΣ). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/vss-pe-achaias/

5.4.1.3 Κατηγορία «Τρίτη Ηλικία» στην ΠΕ Αχαΐας

Η κατηγορία «Τρίτη Ηλικία στην ΠΕ Αχαΐας αποτελείται από 15 υποκατηγορίες, οι οποίες παρουσιάζονται στον πίνακα και στις εικόνες που ακολουθούν.

Εικόνα 8: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Τρίτη Ηλικία» στην ΠΕ Αχαΐας.

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/triti-ilikia/) & ιδία επεξεργασία.

Πίνακας 63: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Τρίτη Ηλικία» στην ΠΕ Αχαΐας.

Δομές	Αριθμός Δομών
ΝΠΔΔ (Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου)	2
Κέντρα Κοινότητας	5
Κοινωνικά Φαρμακεία	1
Κοινωνικά Παντοπωλεία	2
Διανομή Τροφίμων	1
ΤΕΒΑ	1
Βοήθεια στο σπίτι	5
Κλικ Ζωής	1
Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)	1
Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ)	5
Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ)	8
ΕΦΚΑ	1
Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ	15
Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας	1
Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.)	6

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/triti-ilikia/) & ιδία επεξεργασία.

Ακολουθεί ανάλυση των Κοινωνικών Δομών που αφορούν αποκλειστικά στην Τρίτη ηλικία. Σημειώνεται ότι οι υπόλοιπες Κοινωνικές Δομές έχουν περιγράφει στις υποενότητες «Παιδί και Οικογένεια» και «Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ)».

1. **Κλικ Ζωής στην ΠΕ Αχαΐας**[118][119]

Το «Κλικ Ζωής» είναι μια κοινωνική υπηρεσία τηλεφροντίδας που στοχεύει στην υποστήριξη της αυτόνομης διαβίωσης στο σπίτι τους, ατόμων που κινδυνεύουν λόγω ηλικίας, προβλημάτων υγείας ή κοινωνικής απομόνωσης, προσφέροντας εξατομικευμένη προσοχή που μπορεί να βελτιώσει τις συνθήκες ασφαλείας, να μειώσει το αίσθημα της μοναξιάς στην καθημερινή ζωή, να ενισχύσει την ανεξαρτησία, να ανιχνεύσει και να αποτρέψει επικίνδυνες καταστάσεις.

Οι υπηρεσίες τηλεφροντίδας που παρέχονται στους ενδιαφερόμενους είναι:

- **Υπηρεσία παρακολούθησης μέσω ειδικών συσκευών τηλεειδοποίησης:** Περιλαμβάνει την 24ώρη παρακολούθηση των ηλικιωμένων μέσω ειδικών συσκευών.
- **Υπηρεσία ιατρικού ιστορικού και ειδοποιήσεων:** Χρησιμοποιείται για την λήψη ειδοποιήσεων από τους συγγενείς των ηλικιωμένων
- **Υπηρεσία αξιολόγησης συμπεριφοράς ηλικιωμένων:** Αφορά στην έξυπνη παρακολούθηση των ωφελούμενων για την εξαγωγή μοτίβων συμπεριφοράς,.

Οι κάτοικοι της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας εξυπηρετούνται από για την υπηρεσία «Κλικ Ζωής» που εδρεύει στην Αθήνα. Το κέντρο λειτουργεί με 24ώρη παρακολούθηση και τηλεφωνική υποστήριξη αυτόνομης διαβίωσης ηλικιωμένων.

---

[118] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κλικ Ζωής (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/klik-zois-pe-achaias/

[119] Κλικ Ζωής, χ.χ. Διαθέσιμο στο: https://clickzois.gr/

Στην παρακάτω ιστοσελίδα διατίθεται ένας Οδηγός για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής ηλικιωμένων & φροντιστών, ο οποίος δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΚΛΙΚ ΖΩΗΣ»: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2022/06/ekpaideytiko_yliko-odigos.pdf

2. Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στην ΠΕ Αχαΐας [120]

Τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η.) είναι μονάδες ημερήσιας φιλοξενίας ηλικιωμένων που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα τα οποία δεν τους επιτρέπουν να αυτοεξυπηρετηθούν απόλυτα (κινητικές δυσκολίες – άνοια κ.λπ.) και παράλληλα το περιβάλλον που τα φροντίζει, εργάζεται ή αντιμετωπίζει σοβαρά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα ή προβλήματα υγείας και αδυνατεί να ανταποκριθεί στη φροντίδα τους. Λειτουργούν σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους σε καθημερινή βάση και μπορούν να φιλοξενούν ηλικιωμένους για σημαντικό χρονικό διάστημα της ημέρας. Παρέχουν υπηρεσίες ημερήσιας φιλοξενίας στους ηλικιωμένους στη διάρκεια της παραμονής τους όπως νοσηλευτική φροντίδα, φροντίδα για την ικανοποίηση πρακτικών αναγκών διαβίωσης, ατομική υγιεινή, προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης κλπ.

Η συγχρηματοδότηση των δομών εστιάζει και στοχεύει στην εξατομικευμένη εξυπηρέτηση των ωφελουμένων, σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους και συνάδει με τις πολιτικές της αποϊδρυματοποίησης, της ενεργού διαβίωσης στη κοινότητα, αλλά και της πολιτικής για την μακροχρόνια φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας.

Ως ομάδα στόχος ορίζονται τα άτομα τρίτης ηλικίας.

Σκοπός της δράσης είναι η παραμονή των ατόμων τρίτης και τέταρτης ηλικίας στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, η διατήρηση της συνοχής της οικογένειας, η εναρμόνιση της οικογενειακής και εργασιακής ζωής των μελών των οικογενειών με ηλικιωμένο μέλος, η αποφυγή της ιδρυματικής περίθαλψης και του κοινωνικού αποκλεισμού, η εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και η βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των μελών της οικογένειας.

Η ΠΕ Αχαΐας διαθέτει ένα Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), το οποίο παρατίθεται ακολούθως:

Πίνακας 64: Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στην ΠΕ Αχαΐας.

---

[120] Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών – Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ. (2024). Προγράμματα – Προσκλήσεις: Νέα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στη Δυτική Ελλάδα. Διαθέσιμο στο:

https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=6467#:~:text=%CE%94%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B5%20%CE%B5%CF%80%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%82%20*%20%CE%94%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CF%82%20%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%87%CE%AD%CF%82%20%CE%92%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD%20%CE%91%CE%B3%CE%B1%CE%B8%CF%8E%CE%BD,%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B2%CE%AC%CE%B8%CE%BC%CE%B9%CF%83%CE%B7/%CF%83%CF%85%CE%BC%CF%80%CE%BB%CE%AE%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7%20%CF%84%CF%89%CE%BD%20%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD%20%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CF%8E%CE%BD%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%86%CE%AD%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CF%82%20%CE%9A%CF%81%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%82

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΟΙΝΟΦΕΛΕΣ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΑΡΩΓΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ "ΦΡΟΝΤΙΖΩ"	Πατρέων	ΠΑΤΡΩΝ - ΠΥΡΓΟΥ 115	ΚΗΦΗ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kifi-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

1.

2.

3. **Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) στην ΠΕ Αχαΐας** [121]

Τα ΚΑΠΗ (Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων) προσφέρουν ψυχοσυναισθηματική στήριξη, κοινωνική φροντίδα στα άτομα της τρίτης ηλικίας, ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη. Επίσης σε όσους χρειάζεται προσφέρεται και φυσικοθεραπεία. Επιπλέον παρέχεται εργοθεραπεία και οργανωμένη ψυχαγωγία. Τα ΚΑΠΗ βοηθάνε στην επιμόρφωση, στις διαλέξεις, στη μελέτη θεμάτων. Οργανώνουν επισκέψεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και κατασκηνώσεις.

Στην ΠΕ Αχαΐας εντοπίζονται πέντε (5) Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ):

Πίνακας 65: Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΑΠΗ Συνοικισμού	Αιγιαλείας	Νικ. Πλαστήρα 75, Αίγιο	ΚΑΠΗ
ΚΑΠΗ Υψηλών Αλωνίων	Αιγιαλείας	Μελετοπούλων 7, Αίγιο	ΚΑΠΗ
Γ' ΚΑΠΗ Δήμου Πατρέων	Πατρέων	Αιδηψού 2 & Αγ. Ιωάννη Πράτσικα, Πάτρα	ΚΑΠΗ
Β' ΚΑΠΗ Δήμου Πατρέων	Πατρέων	Καζαντζάκη 21 (Αγυιά), Πάτρα	ΚΑΠΗ
Α' ΚΑΠΗ Δήμου Πατρέων	Πατρέων	Βοσπόρου 7, Πάτρα	ΚΑΠΗ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kapi-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

1.

2.

3.

4. **Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ) στην ΠΕ Αχαΐας** [122]

Οι μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα είναι οι μονάδες που φροντίζουν ηλικιωμένα άτομα αυτοεξυπηρετούμενα και μη. Οι μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων εξασφαλίζουν στους φιλοξενούμενους υγιεινή και ασφαλή διαμονή, υγιεινή διατροφή, τακτική ιατρική παρακολούθηση, φυσικοθεραπεία, ψυχαγωγία, ψυχολογική υποστήριξη και γενικά σεβασμό και ενδιαφέρον στον περιθαλπόμενο, ανεξαρτήτως πνευματικής και σωματικής κατάστασης.

[121] Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kapi/page/2/

[122] Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/mfi/

Στην ΠΕ Αχαΐας λειτουργούν 8 Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ), οι οποίες παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 66: Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ) στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
"ΑΙΝΕΙΑΣ" ΜΟΝΑΔΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ	Πατρέων	Λυσίου & Μαραγκοπούλου 96, Πάτρα	
ΜΟΝΑΔΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ "ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ"	Πατρέων	Νιφοραίικα Αχαΐας	ΚΛΕΙΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΙΑ
ΜΟΝΑΔΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ "ΑΦΡΟΔΙΤΗ"	Πατρέων	Αγίου Στεφάνου 5, Σαραβάλι Πατρέων	ΚΛΕΙΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΙΑ
Αγάπης Μέλαθρον «Ο Άγιος Χαράλαμπος εν Αιγίω»	Αιγιαλείας	ΠΑΡΟΔΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, ΑΙΓΙΟ	ΚΛΕΙΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΙΑ
ΚΑΛΛΙΜΑΝΟΠΟΥΛΕΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΔΙΑΚΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ (ΚΕΔΙΚ)	Καλαβρύτων	Καλάβρυτα	ΚΛΕΙΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΙΑ
ΧΡΙΣΤΑΝΙΚΗ ΕΣΤΙΑ – ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΑΤΡΩΝ "ΑΓΙΑ ΣΚΕΠΗ"	Πατρέων	ΑΓΙΑΣ ΣΚΕΠΗΣ 3, ΑΡΟΗ, ΠΑΤΡΑ	ΚΛΕΙΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΙΑ
ΑΣΥΛΟ ΑΝΙΑΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ "Η ΑΓΙΑ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ"	Πατρέων	Πλατεία Παντοκράτορος, Πάτρα	ΚΛΕΙΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΙΑ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΕΙΟ ΕΥΓΗΡΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ	Πατρέων	Πην. Κωνσταντοπούλου 10, Πάτρα	ΚΛΕΙΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΙΑ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/mfi-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

1.
2.
3.
4.
5. **Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)**[123]

Ο Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (e-ΕΦΚΑ) είναι ο κύριος φορέας κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα και αποτελεί τη συνένωση των φορέων κοινωνικής ασφάλισης που υπήρχαν στη Χώρα πριν την 1η Ιανουαρίου 2017, ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του νέου φορέα. Δημιουργήθηκε μετά την ψήφιση του Ν. 4387/2016, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 13/05/2016 με έναρξη λειτουργίας του οργανισμού την 1η Ιανουαρίου 2017. Βρίσκεται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

Στόχοι του e-ΕΦΚΑ είναι η καλύτερη και πιο αποτελεσματική εξυπηρέτηση του πολίτη (ασφαλισμένου και συνταξιούχου), η βέλτιστη χρήση και η εξοικονόμηση των πόρων του ασφαλιστικού συστήματος και η εξάλειψη της εισφοροδιαφυγής.

[123] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2026). Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes/ethnikos-foreas-koinonikis-asfalisis-e-f-k-a/.

Οι Περιφερειακές Υπηρεσίες ΠΥΣΥ (Περιφερειακές Υπηρεσίες Συντονισμού & Υποστήριξης) είναι αποκεντρωμένες μονάδες του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) που λειτουργούν σε διάφορες περιφέρειες της Ελλάδας, με σκοπό τον συντονισμό, την υποστήριξη και τη λειτουργία των τοπικών υπηρεσιών, όπως τοπικές διευθύνσεις και Γραφεία Εξυπηρέτησης Ανάπηρων (ΓΚΑ). Κάθε ΠΥΣΥ έχει την ευθύνη για τη διαχείριση και την παροχή υπηρεσιών σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές.

Οι κάτοικοι της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας εξυπηρετούνται από τις Περιφερειακές Υπηρεσίες ΠΥΣΥ Δ. Ελλάδας, Ζακύνθου, Κεφαλληνίας & Λευκάδας, οι οποίες παρουσιάζονται παρακάτω:

Πίνακας 67: Περιφερειακές Υπηρεσίες ΠΥΣΥ Δ. Ελλάδας.

Στοιχεία επικοινωνίας για το MyEFKA Live/ Διευθύνσεις, Γραφεία και Τμήματα ΕΦΚΑ	
ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Α' ΑΧΑΪΑΣ	1. ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: tm.dioik.td.aachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2610466278
	2. ΤΜΗΜΑ ΜΗΤΡΩΩΝ & ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ: tm.mitr.td.aachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα: 2610437127
	3. ΤΜΗΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ & ΕΙΣΦΟΡΩΝ: tm.asf.td.td.aachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα: 2610466303
	4. ΤΜΗΜΑ Α ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ: tm.asint.td.aachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2610466261
	5. ΤΜΗΜΑ Β ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ: tm.bsint.td.aachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2610466261
	6. ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΟΧΩΝ: tm.par.td.aachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2610466290
ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Β' ΑΧΑΪΑΣ	1. ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: tm.dioik.td.bachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2610367229
	2. ΤΜΗΜΑ ΜΗΤΡΩΩΝ & ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ: tm.mitr.td.bachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2610367215
	3. ΤΜΗΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ & ΕΙΣΦΟΡΩΝ: tm.asf.td.bachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2610367224
	4. ΤΜΗΜΑ Α ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ: tm.asint.td.bachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2610367211
	5. ΤΜΗΜΑ Β ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ: tm.bsint.td.bachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2610367209
	6. ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΟΧΩΝ: tm.par.td.bachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2610367214
ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (ΓΚΑ) ΚΑΤΩ ΑΧΑΪΑΣ	katoahaia@efka.gov.gr, τηλέφωνο: 2693022631
ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Γ' ΑΧΑΪΑΣ	1. ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: tm.dioik.td.cachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2691069662
	2. ΤΜΗΜΑ ΜΗΤΡΩΩΝ & ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ: tm.mitr.td.cachaias@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2691069634
	3. ΤΜΗΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ & ΕΙΣΦΟΡΩΝ: tm.asf.td.cachaias@efka.gov.grτηλέφωνα:2691069667, 2691069675
	4. ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ & ΠΑΡΟΧΩΝ: tm.sintpar.td.cachaias@efka.gov.gr τηλέφωνα:2691069637, 2691069645 (για συντάξεις), 2691069652 (για παροχές)
ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (ΓΚΑ)ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	kalavrita@efka.gov.gr, τηλέφωνα: 2692360714, 2692360715

Στοιχεία επικοινωνίας για το MyEFKA Live/ Διευθύνσεις, Γραφεία και Τμήματα ΕΦΚΑ	
ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Α΄ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	1. ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: tm.dioik.td.aaitol@efka.gov.gr, τηλέφωνα:26310 55915
	2. ΤΜΗΜΑ ΜΗΤΡΩΩΝ & ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ: tm.mitr.td.aaitol@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2631055934
	3. ΤΜΗΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ & ΕΙΣΦΟΡΩΝ: tm.asf.td.aaitol@efka.gov.gr, τηλέφωνα: 26310 55938
	4. ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ & ΠΑΡΟΧΩΝ:(για συντάξεις) tm.sintpar.td.aaitol@efka.gov.gr (για παροχές) tm.sintpar.td.aaitol@efka.gov.gr , τηλέφωνα:(για συντάξεις) 2631055918, (για παροχές) 2631055920
ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (ΓΚΑ)ΑΣΤΑΚΟΥ	astakos@efka.gov.gr, τηλέφωνα: 264636010
ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Β΄ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	1. ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: tm.dioik.td.baitol@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2641060155
	2. ΤΜΗΜΑ ΜΗΤΡΩΩΝ & ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ: tm.mitr.td.baitol@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2641060110
	3. ΤΜΗΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ & ΕΙΣΦΟΡΩΝ: tm.asf.td.baitol@efka.gov.gr , τηλέφωνα:2641060177
	4. ΤΜΗΜΑ Α ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ: tm.asint.td.baitol@efka.gov.gr,τηλέφωνα: 2641060118
	5. ΤΜΗΜΑ Β ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ: tm.bsint.td.baitol@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2641060149
	6. ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΟΧΩΝ: tm.par.td.baitol@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2641060132
ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (ΓΚΑ)ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ	amfilohia@efka.gov.gr, τηλέφωνα: 2642023664
ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Γ΄ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	1. ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: td.caitol@efka.gov.gr (για θέματα ασφάλισης) tm.dioikasf.td.caitol@efka.gov.gr (για το Διοικητικό) , τηλέφωνα:2634038480 (για θέματα ασφάλισης), 2634038470 (για το Διοικητικό)
	2. ΤΜΗΜΑ ΜΗΤΡΩΩΝ & ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ: tm.mitr.td.caitol@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2634038474
	3. ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ & ΠΑΡΟΧΩΝ: tm.sintpar.td.caitol@efka.gov.gr (για συντάξεις), tm.sintpar.td.caitol@efka.gov.gr (για παροχές), τηλέφωνα:2634038485 (για συντάξεις), 2634038487 (για παροχές)
ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Α΄ΗΛΕΙΑΣ	1. ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: tm.dioik.td.aileias@efka.gov.gr , τηλέφωνα:2621083950
	2. ΤΜΗΜΑ ΜΗΤΡΩΩΝ & ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ: tm.mitr.td.aileias@efka.gov.gr τηλέφωνα:2621083912
	3. ΤΜΗΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ & ΕΙΣΦΟΡΩΝ: tm.asf.td.aileias@efka.gov.gr ,τηλέφωνα:2621083970
	4.ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ: tm.sint.td.aileias@efka.gov.gr, τηλέφωνα: 2621083930
	5.ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΟΧΩΝ: tm.par.td.aileias@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2621083920
ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (ΓΚΑ)ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	krestena@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2625360111

Στοιχεία επικοινωνίας για το MyEFKA Live/ Διευθύνσεις, Γραφεία και Τμήματα ΕΦΚΑ	
ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Β΄ΗΛΕΙΑΣ	1. ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ: tm.dioik.td.bileias@efka.gov.gr, τηλέφωνα: 2622025503
	2. ΤΜΗΜΑ ΜΗΤΡΩΩΝ & ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ: tm.mitr.td.bileias@efka.gov.gr , τηλέφωνα:2622021732
	3. ΤΜΗΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ & ΕΙΣΦΟΡΩΝ: tm.asf.td.bileias@efka.gov.gr , τηλέφωνα:2622028582
	4. ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ & ΠΑΡΟΧΩΝ: tm.sintpar.td.bileias@efka.gov.gr (για συντάξεις), tm.sintpar.td.bileias@efka.gov.gr (για παροχές), 2622027181 (για συντάξεις), 2622027181 (για παροχές)
ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (ΓΚΑ)ΛΕΧΑΙΝΩΝ	lehena@efka.gov.gr, τηλέφωνα:2623024214

Πηγή: e-ΕΦΚΑ, χ.χ. (Διαθέσιμο στο: https://www.e-efka.gov.gr/el/4-periphereiakes-yperesies-pysy-d-elladas-zakynthoy-kephallenias-leykadas) & ιδία επεξεργασία.

5.4.1.4 Κατηγορία «Ρομά» στην ΠΕ Αχαΐας[124]

Η κατηγορία «Ρομά» περιλαμβάνει δέκα (10) υποκατηγορίες, οι οποίες αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Βοήθεια στο Σπίτι, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

5.4.1.5 Κατηγορία «Άνεργοι» στην ΠΕ Αχαΐας[125]

Παρόμοια, η κατηγορία «Άνεργοι» περιλαμβάνει δέκα (10) υποκατηγορίες, οι οποίες αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, ΔΥΠΑ, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Εξαίρεση αποτελεί η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α.), η οποία αποτελεί κρατικό φορέα που έχει ως κύριο σκοπό την υποστήριξη της απασχόλησης και την καταπολέμηση της ανεργίας. Η Δ.ΥΠ.Α παρέχει διάφορες υπηρεσίες στους πολίτες, όπως η καταγραφή ανέργων, η παροχή συμβουλευτικής καθοδήγησης και η προώθηση θέσεων εργασίας μέσω διασύνδεσης με εργοδότες. Επιπλέον, υλοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα και επιδοτήσεις για την ενίσχυση των δεξιοτήτων των ανέργων. Στόχος της είναι η εύρεση εργασίας σε ανέργους, η ανάπτυξη των επαγγελματικών τους ικανοτήτων και η ένταξη/επανένταξη στην αγορά εργασίας με καλύτερες συνθήκες.

Πίνακας 68: Σημεία Εξυπηρέτησης της ΔΥΠΑ στην ΠΕ Αχαΐας.

---

[124] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Ρομά (ΠΕ Αχαΐας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/roma/

[125] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Άνεργοι (ΠΕ Αχαΐας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/anergoi/

Όνομα	Δήμος	Πόλη	Διεύθυνση
ΣΑΕΚ Πάτρας	Πατρέων	Ρίο	Λ. Αθηνών 89
ΠΕΡ/ΚΗ Δ/ΝΣΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	Πατρέων	Ρίο	Λ. Αθηνών 89
ΚΠΑ2 ΑΙΓΙΟΥ	Αιγιαλείας	Αίγιο	Δεσποτοπούλων 13
ΚΠΑ2 ΠΑΤΡΩΝ	Πατρέων	Πάτρα	Κωστή Παλαμά 13
ΕΠΑΣ ΠΑΤΡΑΣ	Πατρέων	Ρίο	Λ. Αθηνών 89
ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΔΥΠΑ ΠΑΤΡΑΣ	Πατρέων	Πάτρα	Νοταρά 16
ΚΠΑ2 ΠΑΤΡΩΝ – ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ EURES	Πατρέων	Πάτρα	Κωστή Παλαμά 13
ΠΕΡ/ΚΗ Δ/ΝΣΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ – ΒΟΗΘΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ EURES	Πατρέων	Πάτρα	Κωστή Παλαμά 13
ΠΕΡ/ΚΗ Δ/ΝΣΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ –ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ EURES	Πατρέων	Ρίο	Λ. Αθηνών 89

Πηγή: ΔΥΠΑ, χ.χ. (Διαθέσιμο στο: https://www.dypa.gov.gr/simia-eksipiretisis) & ιδία επεξεργασία.

5.4.1.6 Κατηγορία «Χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών» στην ΠΕ Αχαΐας[126]

Παρόμοια, η κατηγορία «Χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών» περιλαμβάνει έντεκα (11) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση δύο δομές αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Οι δύο δομές/υπηρεσίες που στοχεύουν στην φροντίδα των χρηστών και πρώην χρηστών εξαρτησιογόνων ουσιών παρατίθενται παρακάτω:

1. **Κέντρα Πρόληψης Εξαρτήσεων (ΠΕ Αχαΐας)**

Τα Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας εφαρμόζουν προγράμματα πρόληψης βασισμένα στη φιλοσοφία της αγωγής και της προαγωγής της υγείας, και επιδιώκουν την ευαισθητοποίηση των φορέων και των πολιτών των τοπικών κοινωνιών, με σκοπό την ενεργοποίησή τους στον αγώνα της πρόληψης. Ειδικότερα τα προγράμματά τους στηρίζονται τόσο στη φιλοσοφία της καθολικής πρόληψης όσο και στις πρακτικές των επικεντρωμένων ή των στοχευμένων παρεμβάσεων ανάλογα με τις ανάγκες του πληθυσμού στόχου.

Τα προγράμματα που αναπτύσσουν τα Κέντρα Πρόληψης απευθύνονται:

- ✓ Σε γονείς
- ✓ Σε μαθητές και εφήβους
- ✓ Σε στρατευμένους
- ✓ Σε αθλητικούς συλλόγους και ομάδες
- ✓ Σε επαγγελματίες που έρχονται σε άμεση επαφή με το πρόβλημα (εκπαιδευτικούς, προπονητές, αστυνομικούς, επαγγελματίες υγείας, ιερείς, στρατιωτικούς κ.ά.)

---

[126] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών (ΠΕ Αχαΐας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/christes-kai-proin-christes-exartisiogonon-oysion/

- ✓ Σε ειδικές πληθυσμιακές ομάδες (παλιννοστούντες, πρόσφυγες, μειονοτικές ομάδες, φυλακισμένους κ.ά.)
- ✓ Στην ευρύτερη κοινότητα

Οι στόχοι τους, ανάλογα με την ομάδα στην οποία απευθύνονται και τη διάρκεια της παρέμβασης, είναι:

- ✓ Η ενδυνάμωση, υποστήριξη και εκπαίδευση των νέων ώστε να υιοθετήσουν μια θετική στάση ζωής και να αναπτύξουν δεξιότητες που να αντιστέκονται στη χρήση των εξαρτησιογόνων ουσιών, αλλά και σε άλλες εξαρτητικές συμπεριφορές (τζόγος, διαδίκτυο κ.ά.).
- ✓ Η υποστήριξη της οικογένειας με σκοπό την ενίσχυση του γονεϊκού ρόλου και τη βελτίωση της επικοινωνίας.
- ✓ Η ευαισθητοποίηση καθηγητών και δασκάλων σε θέματα πρόληψης, η ενίσχυση του παιδαγωγικού τους ρόλου και η ενδυνάμωση των σχέσεων εκπαιδευτικών -μαθητών.
- ✓ Η έγκαιρη αναγνώριση πιθανής εξαρτητικής συμπεριφοράς, ενημέρωση για τα υπάρχοντα προγράμματα και παραπομπή στο κατάλληλο θεραπευτικό πλαίσιο.
- ✓ Η πληροφόρηση, ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση της ευρύτερης κοινότητας

Σήμερα υπάρχουν 75 Κέντρα Πρόληψης τα οποία καλύπτουν και τις 13 Περιφέρειες της χώρας.

Στελεχώνονται από εξειδικευμένους επιστήμονες, οι οποίοι προέρχονται από το χώρο των Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών (πχ Ψυχολόγοι, Κοινωνικοί Λειτουργοί, Ψυχίατροι, Κοινωνιολόγοι, Κοινωνικοί Ανθρωπολόγοι κ.λπ.) προσεγγίζοντας πολύπλευρα το ζήτημα της πρόληψης των εξαρτήσεων.[127]

Στην ΠΕ Αχαΐας λειτουργεί ένα Κέντρο Πρόληψης:

Πίνακας 69: Κέντρα Πρόληψης στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Περιφερειακής Ενότητας Αχαΐας ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ	Πατρέων	Ν.Ε.Ο. ΠΑΤΡΩΝ-ΑΘΗΝΩΝ 35, ΠΑΤΡΑ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-prolipsis-exartiseon-pe-achaias/ & ιδία επεξεργασία.

2. Θεραπευτικά Προγράμματα

Τα θεραπευτικά προγράμματα για χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών αποτελούν βασικές παρεμβάσεις υποστήριξης, με στόχο τη σταδιακή αποκατάσταση της λειτουργικότητας και την κοινωνική επανένταξη, μέσα από συνδυασμό ψυχοκοινωνικής φροντίδας, συμβουλευτικής και υποστηρικτικών υπηρεσιών, λαμβάνοντας υπόψη την

[127] ΟΚΑΝΑ, χ.χ. Κέντρα Πρόληψης. Διαθέσιμο στο: https://www.okana.gr/el/services/prolipsi/kentra-prolipsis

πολυδιάστατη φύση της εξάρτησης και τις ανάγκες του ατόμου σε διαφορετικά στάδια της θεραπευτικής διαδικασίας.

Στην Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας υλοποιούνται συνολικά έξι (6) θεραπευτικά προγράμματα που απευθύνονται σε χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών.

Πίνακας 70: Θεραπευτικά προγράμματα στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΜΟΘΕ (Πρόγραμμα Υποκατάστασης)	Πατρέων	Φυλακές Αγίου Στεφάνου, Πάτρα	ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ
Κινητή Μονάδα Πάτρας	Πατρέων	Μπουμπουλίνας 10, Τ.Κ. 26222, Πάτρα	Υπηρεσίες Μείωσης της Βλάβης
ΜΟΘΕ Π.Γ.Ν. ΠΑΤΡΩΝ (ΜΟΝΑΔΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ)	Πατρέων	Ρίο	Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Πατρών
Κέντρο Ημέρας-Υπηρεσίες Βραχείας Φιλοξενίας Πάτρας	Πατρέων	Μπουμπουλίνας 10 Πάτρα	ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΑΣ
ΟΚΑΝΑ (Πάτρας)	Πατρέων	Υψηλάντη Αλεξάνδρου 185, Πάτρα	ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΟΓΡΑΦΗΣΗΣ
ΚΕΘΕΑ "ΚΥΤΤΑΡΟ ΟΞΥΓΟΝΟ"	Πατρέων	Φωκαίας 26, Πάτρα - Πλατεία Ελευθερίας	ΚΕΝΤΡΟ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/therapeytika-programmata-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.1.7 Κατηγορία «Ψυχική υγεία» στην ΠΕ Αχαΐας[128]

Η κατηγορία «Ψυχική υγεία» περιλαμβάνει έντεκα (11) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση μια δομή, αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Βοήθεια στο σπίτι, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Η μόνη υπηρεσία που έχει αποκλειστικό αντικείμενο την παροχή φροντίδας στον τομέα της ψυχικής υγείας είναι οι Φορείς Ψυχικής Υγείας και στην ΠΕ Αχαΐας λειτουργούν οι παρακάτω εφτά (7) δομές:

Πίνακας 71: Φορείς Ψυχικής Υγείας στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΕ. ΚΟΙ.ΨΥ ΠΑΤΡΑ	Πατρέων	Πάροδος Αγίας Σοφίας 76, Πάτρα	ΝΠΙΔ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ
Σωματείο Ατόμων με Ψυχική Αναπηρία	Πατρέων	Ακτή Δυμαίων 5, Πάτρα	ΝΠΙΔ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΥ

[128] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Ψυχική υγεία (ΠΕ Αχαΐας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/psychiki-ygeia/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
Π.Ε. Αχαΐας «ΣΘΕΝΟΣ»			ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ
Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης «ΦΑΡΟΣ»	Πατρέων	Μυκηνών 1, Πάτρα	ΜΟΝΑΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
Μονάδα Ψυχικής Υγείας & Οικοτροφείο "ΥΠΑΤΙΑ"	Πατρέων	25ης Μαρτίου 104 & Παντανάσσης, Πάτρα	ΜΟΝΑΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
Ελληνικό Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής & Ερευνών	Πατρέων	Μυκηνών 1, Πλατεία Παπανδρέου, Πάτρα	ΚΟΙΝΟΦΕΛΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
Παιδοψυχιατρικό τμήμα Καραμανδάνειο Νοσοκομείο Παίδων Πάτρας	Πατρέων	Ερυθρού Σταυρού 40, Πάτρα	ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ
Κέντρο Ψυχικής Υγείας, Γ.Ν. Πατρών "ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ"	Πατρέων	Επιδαύρου 8, Τερψιθέα	ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/foreis-psychikis-ygeias-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.1.8 Κατηγορία «Κακοποίηση» στην ΠΕ Αχαΐας[129]

Η κατηγορία «Κακοποίηση» περιλαμβάνει δέκα (10) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση τα Συμβουλευτικά Κέντρα, αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Βοήθεια στο σπίτι, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Τα Συμβουλευτικά Κέντρα για την κακοποίηση γυναικών παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης σε γυναίκες που βιώνουν ή έχουν βιώσει έμφυλη βία, με στόχο την προστασία τους, την ψυχοκοινωνική ενδυνάμωση και την υποστήριξη στη διαχείριση των συνεπειών της κακοποίησης, λειτουργώντας ως δομές πρώτης γραμμής που διασυνδέουν την παροχή συμβουλευτικής και ψυχολογικής στήριξης με την ενημέρωση για δικαιώματα, τις διαθέσιμες υπηρεσίες και τους μηχανισμούς προστασίας.

Στην Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας λειτουργούν δύο δομές συμβουλευτικής υποστήριξης, το Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Πάτρας και το Συμβουλευτικό Κέντρο Ατόμου και Οικογένειας, οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες βοήθειας και ενδυνάμωσης σε άτομα που αντιμετωπίζουν ζητήματα έμφυλης βίας και ευρύτερων ψυχοκοινωνικών δυσκολιών.

Πίνακας 72: Συμβουλευτικά κέντρα στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ	Πατρέων	Κανακάρη 101β,	ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ

[129] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κακοποίηση (ΠΕ Αχαΐας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/kakopoiisi/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΕΝΤΡΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΑΤΡΑΣ		Πάτρα	ΚΕΝΤΡΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΤΟΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	Πατρέων	Ελευθερίου Βενιζέλου 38 & Σολωμού, Πάτρα (κτίριο Κέντρου Κοινότητας)	ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/symvoyleytika-kentra-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.1.9 Κατηγορία «Πρόσφυγες-Μετανάστες» στην ΠΕ Αχαΐας[130]

Η κατηγορία «Πρόσφυγες-Μετανάστες» περιλαμβάνει εννιά (9) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ), αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Κέντρα Κοινότητας, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) θεσμοθετήθηκαν το 2016 με το ν. 4368 (ΦΕΚ 21 Α') και αποτελούν Παραρτήματα των Κέντρων Κοινότητας, μια νέας δομής των ΟΤΑ α' βαθμού, συμπληρωματικής των Κοινωνικών Υπηρεσιών των Δήμων. Τα ΚΕΜ έχουν στόχο την πληροφόρηση και εξυπηρέτηση μεταναστών, αιτούντων και δικαιούχων διεθνούς προστασίας, προσφέροντας εξειδικευμένες υπηρεσίες και καλύπτοντας την υλοποίηση ενός ευρέως φάσματος δράσεων ένταξης σε τοπικό επίπεδο, με έμφαση στους τομείς απασχόλησης, εκπαίδευσης, υγείας, προστασίας και πρόνοιας, κοινωνικής ασφάλισης και διαπολιτισμικής μεσολάβησης / διερμηνείας.[131]

Στην ΠΕ Αχαΐας δε φαίνεται να λειτουργεί Κέντρο Ένταξης Μεταναστών στην παρούσα φάση.

5.4.1.10 Κατηγορία «Άστεγοι» στην ΠΕ Αχαΐας[132]

Η κατηγορία «Άστεγοι» περιλαμβάνει εννιά (9) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση τις Δομές Αστέγων, αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Οι δομές αστέγων αποτελούν βασικό μηχανισμό κοινωνικής προστασίας για άτομα και οικογένειες που διαβιούν σε συνθήκες έλλειψης στέγης, παρέχοντας οργανωμένη φιλοξενία και υποστηρικτικές υπηρεσίες σε ασφαλές και ελεγχόμενο περιβάλλον. Μέσω υπνωτηρίων, ξενώνων και ανοικτών κέντρων ημέρας, οι δομές αυτές καλύπτουν άμεσες στεγαστικές και

---

[130] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Πρόσφυγες-Μετανάστες (ΠΕ Αχαΐας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/prosfyges-metanastes/

[131] Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. (χ.χ.). Κέντρα Ένταξης Μεταναστών. Διαθέσιμο στο: https://migration.gov.gr/migration-policy/integration/draseis-koinonikis-entaxis-se-ethniko-epipedo/kentra-entaxis-metanaston-2/

[132] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Άστεγοι (ΠΕ Αχαΐας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/astegoi/

βασικές ανάγκες, ενώ παράλληλα λειτουργούν ως σημεία πρώτης υποδοχής και σταθεροποίησης, με στόχο την προσωρινή προστασία, την ενίσχυση της αυτονομίας και τη σταδιακή κοινωνική επανένταξη των ωφελούμενων, βάσει συγκεκριμένων προϋποθέσεων λειτουργικότητας και συνεργασίας με το πλαίσιο της δομής.[133]

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικές πληροφορίες σχετικά με τη Δομή Αστέγων που λειτουργεί στην Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας.

Πίνακας 73: Δομές αστέγων στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΔΟΜΕΣ ΑΣΤΕΓΩΝ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ	Πατρέων	Μπουκαούρη 100 & Γούναρη, Πάτρα	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/domes-astegon-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.1.11 Κατηγορία «Γραμμές SOS-ΖΩΗΣ» στην ΠΕ Αχαΐας[134]

Η κατηγορία «Γραμμές SOS-Ζωής» περιλαμβάνει ένα σύνολο υποκατηγοριών τηλεφωνικής και διαδικτυακής υποστήριξης, οι οποίες απευθύνονται σε πολίτες που διαμένουν σε όλη την επικράτεια και καλύπτουν διαφορετικά πεδία κοινωνικής προστασίας, όπως γενικά κοινωνικά ζητήματα, υποστήριξη γυναικών, παιδική προστασία, ψυχική υγεία και εξαρτήσεις, καθώς και εξυπηρέτηση μέσω ψηφιακών καναλιών και Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών. Οι υπηρεσίες αυτές λειτουργούν συμπληρωματικά, παρέχοντας άμεση ενημέρωση, καθοδήγηση και παραπομπή, με έμφαση σε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, όπως άτομα που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας, ωφελούμενοι κοινωνικών παροχών, μετανάστες και άτομα με αναπηρία.

Ακολουθεί ο σχετικός πίνακας με τις τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας:

Πίνακας 74: Κατηγορία «Γραμμές SOS-Ζωής».

Ωφελούμενοι/ Κατηγορία	Τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας
Γενικά	1) 1109 -Γραμμή Πληροφόρησης για την Εμπορία Ανθρώπων 2) 112 - Ευρωπαϊκή Ημέρα του Ενιαίος αριθμός έκτακτης ανάγκης στις χώρες της ΕΕ 3) 197 - Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης
Γυναίκες	1) 210 9319054 Τηλεφωνική Γραμμή Υποστήριξης της Ψυχικής Υγείας της Εγκύου και της Νέας Μητέρας 2) 15900 Η Γραμμή SOS (Βία κατά των Γυναικών)
Διαδίκτυο	1) 80011/80015 - Γραμμή Βοηθείας «ΥποΣΤΗΡΙΖΩ» 2) 11188 - Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη) 3) 210 6007686 Η Γραμμή Βοηθείας Help-line (Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς

[133] Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, χ.χ. Δομές φιλοξενίας αστέγων. Διαθέσιμο στο: https://stegasi.gov.gr/programs/domes-filoxenias-astegon/

[134] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Γραμμές SOS-Ζωής (ΠΕ Αχαΐας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/grammes-sos-zois/

Ωφελούμενοι/ Κατηγορία	Τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας
	Διαδικτύου)
Παιδική προστασία	1) 1056 - Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή Βοήθειας για τα Παιδιά SOS 1056 (Το Χαμόγελο του Παιδιού)- Εφαρμογή Chat 1056 2) 1107 - Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας 3) 116111 - Ευρωπαϊκή Γραμμή Στήριξης Παιδιών & Εφήβων (Το Χαμόγελο του Παιδιού) 4) 11525 - Τηλεφωνική Γραμμή βοήθειας «Μαζί για το Παιδί» της Ένωσης «Μαζί για το Παιδί» 5) 8001132000, 213 1306703, 213 1306605 - Γραμμή βοήθειας για παιδιά, Συνήγορος του Παιδιού 6) 116000 – Ευρωπαϊκή Γραμμή για τα Εξαφανισμένα Παιδιά (Το Χαμόγελο του Παιδιού σε εθνικό επίπεδο) 7) 15107 – Νέα Γραμμή Εντοπισμού για την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών 8) 0030-2132128888 & 0030-6942773030 Τηλεφωνική γραμμή του Εθνικού Μηχανισμού Επείγουσας Ανταπόκρισης που βοηθά στην ταυτοποίηση και στον εντοπισμό των παιδιών που βρίσκονται σε ανάγκη (Προστασία Ασυνόδευτων Ανηλίκων Τρίτων Χωρών) 9) 10454 - ΕΛΙΖΑ Γραμμή Παιδιών για επαγγελματίες που ασχολούνται με παιδιά και εφήβους
Ψυχική Υγεία & Εξαρτήσεις	1) 1018 - Κέντρο Ημέρας για την Πρόληψη της Αυτοκτονίας 2) 1031 - Τηλεφωνική γραμμή ΟΚΑΝΑ 3) 1145 - Τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης «ΙΘΑΚΗ» ΚΕ.Θ.Ε.Α 4) 1114 - Γραμμή ΚΕΘΑ τζόγος 5) 10306 - Τηλεφωνική Γραμμή Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης 6) 1034 - Γραμμή Βοήθειας για την Κατάθλιψη 7) 1102 - Γραμμή Βοήθειας για την Άνοια 8) 11528 - Γραμμή ψυχολογικής υποστήριξης για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και το οικογενειακό, φιλικό, σχολικό και εργασιακό περιβάλλον τους

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/grammes-sos-zois/ & ιδία επεξεργασία.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι στην Κατηγορία αυτήν συμπεριλαμβάνονται και τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

5.4.1.12 Κατηγορία «Νέοι/Φοιτητές» στην ΠΕ Αχαΐας[135]

Η κατηγορία «Νέοι/Φοιτητές» αποτελείται από πέντε υποενότητες, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι δομές της Ψυχικής Υγείας και των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.), οι οποίες έχουν αναλυθεί σε προηγούμενες ενότητες.

Οι τρεις κατηγορίες δομών που παρέχουν ειδικά διαμορφωμένες υπηρεσίες για φοιτητές και νέους είναι οι ακόλουθες:

[135] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Νέοι/Φοιτητές (ΠΕ Αχαΐας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/neoi-foitites/

1. Δομές Στέγασης

Η στέγαση στις φοιτητικές εστίες αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της φοιτητικής ζωής και της συνολικής ευημερίας των φοιτητών. Το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, το οποίο διαθέτει ένα Περιφερειακό Τμήμα στην Πάτρα (ΠΕ Αχαΐας) και το Πανεπιστήμιο Πατρών, μεριμνούν για τη διασφάλιση συνθηκών καθαριότητας, ασφάλειας και υγιεινής στους χώρους διαμονής, εφαρμόζοντας τακτικούς υγειονομικούς ελέγχους, εποπτεύοντας την καθαριότητα των κοινόχρηστων χώρων και παρέχοντας σχετική ενημέρωση για ζητήματα υγιεινής και ασφάλειας. Παράλληλα, συνεργάζονται με το προσωπικό των εστιών για την άμεση αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων και τη συνεχή βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, με στόχο τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού και λειτουργικού περιβάλλοντος που ενισχύει την ακαδημαϊκή και προσωπική ανάπτυξη των φοιτητών.[136]

Στην ΠΕ Αχαΐας λειτουργούν οι παρακάτω Διευθύνσεις Φοιτητικής Μέριμνας που ασχολούνται με τη στέγασης των φοιτητών:

- **Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας Πανεπιστημίου Πελοποννήσου/Φοιτητική εστία Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στην Πάτρα[137]**

Η Φοιτητική Εστία της Πάτρας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου αποτελείται από δύο κτήρια τα οποία κατασκευάστηκαν το μεν διώροφο το έτος 1973, το δε τριώροφο το έτος 1989 και αρχικά λειτουργούσαν ως ξενοδοχεία, αγοράστηκαν δε από το πρώην Τ.Ε.Ι. Πάτρας το έτος 1995 για να χρησιμοποιηθούν ως Φοιτητικές Εστίες για τις ανάγκες των Φοιτητών του.

Τα δύο αυτά κτήρια που στεγάζουν την Φοιτητική εστία Πανεπιστημίου Πελοποννήσου με την 105875/Ζ1/1-7-2019 υπουργική απόφαση δόθηκε η χρήση τους και με τον Νόμο 4823 – άρθρο 196 της 3/8/2021 περιήλθε και η ιδιοκτησία τους στο Πανεπιστήμιο.

Βρίσκονται παραπλεύρως των εγκαταστάσεων του πρώην Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας και νυν τμημάτων των Πανεπιστημίων Πελοποννήσου (Σχολή Μηχανικών) και Πάτρας, στην Νοτιοανατολική πλευρά της πόλης της Πάτρας. Διαθέτει 48 δωμάτια / Σύνολο κλινών 98.

- Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας Πανεπιστημίου Πατρών/Φοιτητικές εστίες στην Πάτρα, το Κουκούλι και το Μεσολόγγι[138]

Η στέγαση φοιτητών στο Πανεπιστήμιο Πατρών υλοποιείται μέσω φοιτητικών εστιών, μισθωμένων κλινών και οργανωμένων χώρων φιλοξενίας, στο πλαίσιο της φοιτητικής μέριμνας και της υποστήριξης της ακαδημαϊκής ζωής. Η διαδικασία στέγασης βασίζεται στην υποβολή σχετικής αίτησης με τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά εντός συγκεκριμένων προθεσμιών, ενώ παρέχεται αναλυτική ενημέρωση μέσω των επίσημων ψηφιακών πλατφορμών του Ιδρύματος σχετικά με τα κριτήρια, τον κανονισμό λειτουργίας και τις υποχρεώσεις των διαμενόντων.

---

[136] Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, χ.χ. Φοιτητική μέριμνα. Διαθέσιμο στο: https://studentcare.uop.gr/

[137] Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, χ.χ. Στέγαση. Διαθέσιμο στο: https://studentcare.uop.gr/stegasi

[138] Πανεπιστήμιο Πατρών, χ.χ. Στέγαση. Διαθέσιμο στο: https://www.upatras.gr/foitites/foititiki-merimna/stegasi/

Παράλληλα, το Πανεπιστήμιο Πατρών διαθέτει δομές προσωρινής φιλοξενίας για αλλοδαπούς φοιτητές, μεταπτυχιακούς, διδάσκοντες και συμμετέχοντες σε προγράμματα κινητικότητας, καθώς και για ειδικές κατηγορίες με ακαδημαϊκή ιδιότητα. Η διάθεση των χώρων πραγματοποιείται βάσει καθορισμένης διαδικασίας και συνεργασίας με τις αρμόδιες διοικητικές υπηρεσίες, με στόχο την κάλυψη βραχυχρόνιων στεγαστικών αναγκών και τη διευκόλυνση της διεθνούς ακαδημαϊκής κινητικότητας.

Πίνακας 75: Διευθύνσεις Φοιτητικής Μέριμνας για στέγαση στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Τμήμα	Δήμος/ΠΕ	Διεύθυνση/Στοιχεία επικοινωνίας
Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας Πανεπιστημίου Πελοποννήσου		Πατρέων/Αχαΐας	Δομίνικου Θεοτοκόπουλου 3-5, Κουκούλι Πάτρας
Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας Πανεπιστημίου Πατρών	Τμήμα Φοιτητικής Εστίας Πατρών	Πατρέων/Αχαΐας	Πανεπιστημιούπολη, 26504 Ρίο, Αχαΐα
	Τμήμα Φοιτητικής Εστίας Πατρών για Τμήματα στην Πανεπιστημιούπολη στο Κουκούλι	Πατρέων/Αχαΐας	
	Τμήμα Φοιτητικής Εστίας Μεσολογγίου για Τμήματα με έδρα σε Μεσολόγγι και Αγρίνιο	Δήμος Ιεράς Πόλης Μεσολογγίου/ Αιτωλοακαρνανίας	Νέα Κτίρια, Μεσολόγγι Αιτωλοακαρνανία, 30200

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes/dieythynsi-foitikis-merimnas-panepistimioy-peloponnisoy/ και Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, 2025 (Διαθέσιμο στο: https://studentcare.uop.gr/stegasi) & ιδία επεξεργασία.

2. Δομές σίτισης

Η σίτιση των φοιτητών αποτελεί βασικό πεδίο μέριμνας για το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και το Πανεπιστήμιο Πατρών στο πλαίσιο της συνολικής υποστήριξης της φοιτητικής ζωής. Τα Ιδρύματα μεριμνούν για τη διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας στους χώρους εστίασης, εφαρμόζοντας ελέγχους στις εγκαταστάσεις και στις διαδικασίες παρασκευής και διάθεσης τροφίμων, σε συνεργασία με τους αρμόδιους παρόχους. Παράλληλα, προωθούν ενημέρωση γύρω από ζητήματα διατροφής και υγιεινής, με στόχο τη διατήρηση και ενίσχυση της ευεξίας των φοιτητών.

Στην ΠΕ Αχαΐας λειτουργούν δομές σίτισης για τους φοιτητές:

- Σίτιση στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου[139]

Η παροχή δωρεάν σίτισης γίνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην υπ' αριθ. Φ.5/68535/Β3/18-6-2012 (Β΄ 1965) κοινή υπουργική απόφαση «Καθορισμός όρων,

[139] Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, 2024. Σίτιση. Διαθέσιμο στο: https://studentcare.uop.gr/sitisi

προϋποθέσεων και διαδικασίας για τη παροχή δωρεάν σίτισης στους φοιτητές των Α.Ε.Ι.» των Υπουργών Οικονομικών και Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων».

Το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου παρέχει τη δωρεάν σίτιση σε ορισμένο αριθμό φοιτητών/φοιτητριών ανάλογα με το ύψος της χρηματοδότησης από το Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.

- Σίτιση στο Πανεπιστήμιο Πατρών[140]

Η σίτιση των φοιτητών στο Πανεπιστήμιο Πατρών παρέχεται κυρίως δωρεάν σε δικαιούχους μέσω των φοιτητικών εστιατορίων, στο πλαίσιο της φοιτητικής μέριμνας και της υποστήριξης της ακαδημαϊκής ζωής. Η παροχή καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος του ακαδημαϊκού έτους και περιλαμβάνει βασικά γεύματα, ενώ προβλέπεται οργανωμένη διαδικασία υποβολής αιτήσεων και έκδοσης κάρτας σίτισης σε ετήσια βάση, με δυνατότητα πρόσβασης στις υπηρεσίες εστίασης και για φοιτητές που δεν πληρούν τα κριτήρια δωρεάν σίτισης, έναντι χαμηλού αντιτίμου.

Πίνακας 76: Διευθύνσεις Φοιτητικής Μέριμνας για σίτιση στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Τμήμα	Δήμος/ΠΕ
Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας Πανεπιστημίου Πελοποννήσου		Πατρέων/Αχαΐας
Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας Πανεπιστημίου Πατρών	Τμήμα σίτισης και παροχών για Τμήματα με έδρα στην Πανεπιστημιούπολη στο Ρίο	Πατρέων/Αχαΐας
	Τμήμα σίτισης και παροχών για Τμήματα στην Πανεπιστημιούπολη στο Κουκούλι	Πατρέων/Αχαΐας
	Τμήμα σίτισης και παροχών για Τμήματα με έδρα στο Αγρίνιο	Δήμος Ιεράς Πόλης Μεσολογγίου/ Αιτωλοακαρνανίας

Πηγή: Πανεπιστήμιο Πατρών, χ.χ. (Διαθέσιμο στο: https://www.upatras.gr/foitites/foititiki-merimna/sitisi/), Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, 2024. (Διαθέσιμο στο: https://studentcare.uop.gr/sitisi) και Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026 (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/domes-sitisis-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

3. Συνήγορος του Φοιτητή[141][142]

Ο «Συνήγορος του Φοιτητή» είναι ένας εξειδικευμένος θεσμός που αποσκοπεί στη διαμεσολάβηση μεταξύ από τη μία πλευρά των φοιτητριών και φοιτητών και από την άλλη θεσμικών οργάνων, διδασκόντων/ουσών, υπηρεσιών ή στελεχών του Πανεπιστημίου, όταν

[140] Πανεπιστήμιο Πατρών, χ.χ. Σίτιση. Διαθέσιμο στο: https://www.upatras.gr/foitites/foititiki-merimna/sitisi/

[141] Συνήγορος του Φοιτητή – Πανεπιστήμιο Πατρών, χ.χ. Συνήγορος του Φοιτητή. Διαθέσιμο στο: https://synigorosfoititi.upatras.gr/

[142] Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, χ.χ. Πληροφορίες σχετικά με τον Συνήγορο του Φοιτητή. Διαθέσιμο στο: https://synigoros.uop.gr/

υπάρχει κάποια δυσεπίλυτη διχογνωμία, διαφοροποιημένη προσέγγιση που οδηγεί σε αποκλίνουσες εκτιμήσεις για τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν ή κάποια καταγγελία.

Ο θεσμός του Συνηγόρου του φοιτητή από τη φύση του, σηματοδοτεί μια εξαιρετικά θετική πρόσληψη και κατανόηση των σχέσεων και της συνεργασίας όλων των πλευρών στο πλαίσιο της Πανεπιστημιακής Κοινότητας. Αποσκοπεί στη μετατροπή της διαφωνίας σε δημιουργική σύνθεση των απόψεων, στην απόσβεση των συγκρούσεων, την εμβάθυνση μιας κουλτούρας καλής επικοινωνίας, ηρεμίας και ακαδημαϊκής αξιοπρέπειας και στην εμπέδωση της ολόπλευρης στήριξης του Πανεπιστημίου στις φοιτήτριες και τους φοιτητές του που αντιμετωπίζει με το μέγιστο δυνατό ενδιαφέρον για τις σπουδές, τις συνθήκες ζωής, την υγεία και την ολόπλευρη ανάπτυξή τους.

Γι' αυτούς τους λόγους θα βρίσκεται πάντα στην υπηρεσία των φοιτητριών και φοιτητών του Πανεπιστημίου Πατρών καθώς εκφράζει σε αυτή την κατεύθυνση τη βούληση του Πρύτανη και της Πρυτανικής Αρχής, της Συγκλήτου και ολόκληρης της Πανεπιστημιακής Κοινότητας.

Το γραφείο του Συνηγόρου του φοιτητή «δεν έχει αρμοδιότητα σε θέματα εξετάσεων και βαθμολογίας» όπως ρητά αναφέρει ο Νόμος. Πλην των ζητημάτων αυτών θα αποτελεί πάντα μια γέφυρα επικοινωνίας για:

- ✓ διευκόλυνση των φοιτητριών/ών με τα όργανα διοίκησης και τις υπηρεσίες του πανεπιστημίου,
- ✓ εξέταση και αναζήτηση λύσεων στα αιτήματα φοιτητών/τριών για θέματα που αντιμετωπίζουν με τις ακαδημαϊκές ή τις διοικητικές υπηρεσίες,
- ✓ εξέταση αναφορών ή καταγγελιών των φοιτητών/τριών για την τήρηση διατάξεων και κανόνων της δεοντολογίας και της πανεπιστημιακής νομοθεσίας,
- ✓ ενημέρωση των φοιτητριών/ών για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το νομικό πλαίσιο αλλά και τα ήθη που απορρέουν από την ένταξη στην Πανεπιστημιακή Κοινότητα.

Στην Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας παρέχονται υπηρεσίες Συνηγόρου του Φοιτητή και από τα δύο πανεπιστήμια που διαθέτουν τμήματα εντός της περιοχής.

Πίνακας 77: Συνήγορος του Φοιτητή στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Διεύθυνση
Συνήγορος του Φοιτητή (Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου)	Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Μεγάλου Αλεξάνδρου 1, Πάτρα
Συνήγορος του Φοιτητή (Πανεπιστήμιο Πατρών)	Πανεπιστημιούπολη Πατρών, Ρίο, Πάτρα

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/synigoros-toy-foititi-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.1.13 Κατηγορία «Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)» στην ΠΕ Αχαΐας[143]

Οι Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.) είναι το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων που στηρίζονται σε μια εναλλακτική μορφή οργάνωσης των σχέσεων παραγωγής, διανομής, κατανάλωσης και επανεπένδυσης, βασισμένη στις αρχές της δημοκρατίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της συνεργασίας και του σεβασμού στον άνθρωπο και το περιβάλλον.

Στην Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας δραστηριοποιούνται οι ακόλουθοι είκοσι ένας (21) Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.).

Πίνακας 78: Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)» στην ΠΕ Αχαΐας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής/ Υπηρεσία
Το Δόντι	Πατρέων	Καραϊσκάκη 147, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Εκδόσεις
ΣΤΕΓΗ ΚΑΛΑΒΡΥΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΩΝ ΠΑΤΡΑΣ "ΑΓΙΑ ΛΑΥΡΑ"	Πατρέων	Βαλτετσιού 14, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Ανάδειξη - Προώθηση - Προβολή Πολιτιστικών Προϊόντων
ΣήΜΑ ΚοινΣΕπ	Πατρέων	Πατρέως 13-15, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Διοργάνωση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων και θεαμάτων, καθώς και στην υποστήριξη διοργάνωσης αθλητικών, κοινωνικών, επιστημονικών και εταιρικών εκδηλώσεων
ΚοινΣΕπ ΠΕΛΟΠ	Πατρέων	Αγίας Τριάδος 71, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Αγροτικές και Κτηνοτροφικές Δραστηριότητες
"ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΧΑΪΑΣ"	Πατρέων	Τσαμάδου 39, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Ανάπτυξη- Διαχείριση Δράσεων που αφορούν στην Προστασία του Περιβάλλοντος
Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης "Οι Γέφυρες"	Πατρέων	Πατρέως 86, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Παροχή υπηρεσιών κλάδου εστίασης ως καφετέρια και τροφοδοσίας εκδηλώσεων, όπου απασχολούνται άτομα

[143] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.) (ΠΕ Αχαΐας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kalo-pe-achaias/ & https://socialpolicy-pde.gr/domes-pde/foreis-koinonikis-kai-allileggyas-oikonomias-k-al-o/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής/ Υπηρεσία
			που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.
"Κέντρο Πολιτισμού-Ολυμπισμού Κωστής Παλαμάς"	Πατρέων	Παλαιών Πατρών Γερμανού 30, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ/Οργάνωση Επιστημονικών & Πολιτισμικών Εκδηλώσεων
"ΔΡΑΣΙΣ"	Πατρέων	Φιλοποίμενος 55, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Διοργανώσεις Συνεδρίων, Εκθέσεων και Δράσεις Πολιτισμού - Κινητό Μουσείο Εκπαίδευσης
"Δράσεις Έκφρασης"	Πατρέων	Σκύρου 95, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Παραγωγή και διοργάνωση εκδηλώσεων πολιτισμού και αθλητισμού
"ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ"	Πατρέων	Ναυαρίνου 10-12, Πάτρα	ΑΜΚΕ/ Υποστήριξη σε ασθενείς με αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο
"Ανακυκλώνω στην πηγή"	Πατρέων	Καραϊσκάκη 120, Ακταίον Ρίου, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Ανακύκλωση με διαλογή στην πηγή 4 σάκων ανά σπίτι και τετραπλού κάδου ανά γειτονιά για χαρτί, πλαστικό, μέταλλα, ρούχα, τηγανέλαια, ηλεκτρικά.
"NETICS"	Πατρέων	Καρυά, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ / Σχεδίαση Ιστοσελίδων, Λογισμικού, Πληροφορικής, Εκπαίδευσης και Ψηφιακών Υπηρεσιών
"Mosaic"	Πατρέων	Ερμού 112, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Υπηρεσία που εξειδικεύεται στον Δημιουργικό και Πολιτιστικό Κλάδο, παρέχοντας συμβουλευτική σε δημόσιους φορείς και δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης στελεχών του κλάδου.
"Liofyllo"	Πατρέων	Δωδώνης 15, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Υπηρεσία που δραστηριοποιείται στον τομέα του πολιτισμού και της δημιουργικής ανάπτυξης, παρέχοντας

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής/ Υπηρεσία
			υποστηρικτικές και συμβουλευτικές δράσεις με ευρύ κοινωνικό και αναπτυξιακό προσανατολισμό.
COHESION NETWORK 2GETHER	Πατρέων	Κολοκοτρώνη 65, Πάτρα	ΑΜΚΕ/ Υπηρεσία κοινωνικής υποστήριξης και συνοχής που δραστηριοποιείται σε περιφερειακό επίπεδο, παρέχοντας δικτυωμένες παρεμβάσεις στην κοινότητα και κατ' οίκον, με έμφαση στη φροντίδα, την ψυχοκοινωνική υποστήριξη και την κάλυψη βασικών αναγκών ευάλωτων ομάδων.
"Εριφύλη"	Πατρέων	Κανάρη 45, Πάτρα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Υπηρεσίες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης
Κέντρο Συμβουλευτικής & Ψηφιακής Εξυπηρέτησης Πολιτών	Καλαβρύτων	Αροάνια, Καλαβρύτων	Υπηρεσίες συμβουλευτικής
Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Συλλογικής & Κοινωνικής Ωφέλειας "Ενεργοί Ρομά"	Δυτικής Αχαΐας	Ταυρομενέως Σώσου 8, Κάτω Αχαΐα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Υπηρεσίες Συλλογής Μη Επικίνδυνων Ανακυκλώσιμων Απορριμμάτων, Δημοτικών
Πολιτιστικός Σύλλογος Σελιανιτίκων "Ήλιος"	Αιγιαλείας	Σελιανίτικα Αχαΐα	ΣΥΛΛΟΓΟΣ/ Ανάδειξη – Προώθηση – Προβολή πολιτιστικών προϊόντων

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kalo-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.2 Κοινωνικές δομές στην ΠΕ Ηλείας

Ακολουθεί η καταγραφή των κοινωνικών δομών που λειτουργούν στην ΠΕ Ηλείας:

Εικόνα 9: Δομές Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας ανά είδος.

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/)

Πίνακας 79: Δομές Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας της ΠΔΕ ανά είδος.

Δομές	Αριθμός Δομών
Παιδί και οικογένεια	43
Άτομα με αναπηρία (ΑμΕΑ)	56
Τρίτη ηλικία	54
Ρομά	44
Άνεργοι	38
Χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών	62
Ψυχική υγεία	46
Κακοποίηση	44
Πρόσφυγες-Μετανάστες	38
Άστεγοι	36
Γραμμές SOS - Ζωής	25
Νέοι/Φοιτητές	11
Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)	7

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι κοινωνικές δομές της Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας, οργανωμένες ανά κατηγορία. Επισημαίνεται ότι το σύνολο των τύπων δομών και υπηρεσιών έχει ήδη αναλυθεί διεξοδικά στην αντίστοιχη υποενότητα της Περιφερειακής Ενότητας

Αχαΐας· ως εκ τούτου, στην παρούσα υποενότητα αποτυπώνεται αποκλειστικά ο αριθμός των δομών ανά κατηγορία, καθώς και τυχόν διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται.

5.4.2.1 Κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια» στην ΠΕ Ηλείας[144]

Η κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια» αποτελείται από 12 υποκατηγορίες, οι οποίες παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 80: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια» στην ΠΕ Ηλείας.

Δομές	Αριθμός Δομών
ΝΠΔΔ (Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου)	6
Κέντρα Κοινότητας	7
Κοινωνικά Φαρμακεία	0
Κοινωνικά Παντοπωλεία	2
Κοινωνικά Φροντιστήρια	1
Διανομή Τροφίμων	0
ΤΕΒΑ	1
Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ	9
Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας	1
Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ)	2
Παιδικές εξοχές (Κατασκηνώσεις)	3
Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.)	11

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/paidi-kai-oikogeneia/) & ιδία επεξεργασία.

Ακολούθως παρουσιάζονται συνοπτικά οι κοινωνικές δομές του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που λειτουργούν στην ΠΕ Ηλείας και εντάσσονται στην κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια.

1. **ΝΠΔΔ (Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου) στην ΠΕ Ηλείας**

Η ΠΕ Ηλείας διαθέτει έξι (6) Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) κοινωνικής πρόνοιας που υπάγονται στο Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.

Ακολουθεί ένας πίνακας με τις απαραίτητες πληροφορίες αυτών:

Πίνακας 81: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΠΗΝΕΙΟΥ	Πηνειού	Γεωργίου Σισίνη & Χαλικιόπουλου, Γαστούνη
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ – ΚΥΛΛΗΝΗΣ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Πολυτεχνείου 2, Κυλλήνη

[144] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Παιδί και Οικογένεια (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/paidi-kai-oikogeneia/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
Ν.Π.Δ.Δ. ΔΗΜΟΥ ΗΛΙΔΑΣ «Ο ΗΛΕΙΟΣ»	Ήλιδας	Ελ. Βενιζέλου & Παπαγιαννοπούλου 35, Αμαλιάδα
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΥΡΓΟΥ (ΔΗΚΕΠ)	Πύργου	Πετρόπουλου Τ. & Πατρών, Πύργος
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	Διονυσίου Χειμώνα 30
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΖΑΧΑΡΩΣ	Ζαχάρως	Πολυχρονοπούλου, Ζαχάρω Ηλείας

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/npdd-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

2. Κέντρα Κοινότητας στην ΠΕ Ηλείας [145][146][147]

Η ΠΕ Ηλείας διαθέτει εφτά (7) Κέντρα Κοινότητας και ωφελούμενοι των δομών είναι οι πολίτες που διαμένουν στην περιοχή παρέμβασης (κατά προτεραιότητα άτομα που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας, ωφελούμενοι ΕΕΕ, μετανάστες, ΑμεΑ κ.α.). Ακολουθεί σχετικός πίνακας.

Κέντρα Κοινότητας στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Πύργου (Παράρτημα Ρομά)	Πύργου	Αγίου Σπυρίδωνος 41, Πύργος
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ήλιδας (Παράρτημα Ρομά)	Ήλιδας	Μπουντουβή Αχιλλέα 21, Αμαλιάδα
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Πηνειού (Παράρτημα Ρομά)	Πηνειού	1ο χλμ. επαρχ. οδού Γαστούνης-Βαρθολομιού
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ζαχάρως	Ζαχάρως	Τασίας Παπαδοπούλου
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας	Αρχαίας Ολυμπίας	Π. Κονδύλη 1, Αρχαία Ολυμπία
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	Νέο Δημαρχείο Πλ. Παπαπολυχρονίου
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ανδραβίδας-Κυλλήνης (Παράρτημα Ρομά & ΚΕΜ)	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Ανδρέα Καρκαβίτσα 21

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentro-koinotitas-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

3. Κοινωνικά Φαρμακεία στην ΠΕ Ηλείας [148]

---

[145] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/atoma-me-anapiria-amea/

[146] Κέντρο Κοινότητας. (χ.χ.). Διαθέσιμο στο: https://www.kentrakoinotitas.gr/

[147] Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών – Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ. (2024). Ηλεκτρονική βιβλιοθήκη - Οδηγός Εφαρμογής και Λειτουργίας Κέντρων Κοινότητας - 2024 Διαθέσιμο στο: https://www.espa.gr/el/Pages/eLibraryFS.aspx?item=2606

[148] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κοινωνικά Φαρμακεία (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinoniko-farmakeio-pe-ileias/

Δεν εντοπίζονται Κοινωνικά Φαρμακεία στην ΠΕ Ηλείας.

4. Κοινωνικά Παντοπωλεία στην ΠΕ Ηλείας [149]

Στην ΠΕ Ηλείας λειτουργούν δύο (2) Κοινωνικά Παντοπωλεία, τα οποία παρουσιάζονται παρακάτω:

Πίνακας 82: Τα Κοινωνικά Παντοπωλεία της ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ-ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	Ανατολική Πλατεία Ειρήνης (Παπαπολυχρονίου), Κρέστενα
ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΔΗΜΟΥ ΗΛΙΔΑΣ	Ήλιδας	Αχιλλέα Μπουντουβή 21Α, Αμαλιάδα

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinoniko-pantopoleio-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

5. Κοινωνικά Φροντιστήρια στην ΠΕ Ηλείας[150]

Η ΠΕ Ηλείας διαθέτει ένα Κοινωνικό Φροντιστήριο, το οποίο παρατίθεται παρακάτω:

Πίνακας 83: Τα Κοινωνικά Φροντιστήρια της ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
Κοινωνικό Φροντιστήριο Πύργου	Πύργου	2ο Γυμνάσιο και Λύκειο Πύργου	ΔΩΡΕΑΝ ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinonika-frontistiria-pe-ileias/ & ιδία επεξεργασία.

6. Διανομή Τροφίμων στην ΠΕ Ηλείας[151]

Η ΠΕ Ηλείας δε διαθέτει δομή Διανομής Τροφίμων.

7. Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους (ΤΕΒΑ) στην ΠΕ Ηλείας [152]

Η ΠΕ Ηλείας διέθετε μία (1) δομή ΤΕΒΑ:

Πίνακας 84: Πρώην δομές ΤΕΒΑ στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΤΕΒΑ Κοινωνική Σύμπραξη Π.Ε. ΗΛΕΙΑΣ	Πύργου	Μανωλοπούλου 47 (Διοικητήριο), 27131, Πύργος

---

[149] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κοινωνικά Παντοπωλεία (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinoniko-pantopoleio-pe-ileias/

[150] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κοινωνικά Φροντιστήρια (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinonika-frontistiria-pe-ileias/

[151] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). ΤΕΒΑ (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/dianomi-syssitioy-pe-ileias/

[152] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Διανομή τροφίμων ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/teva-pe-ileias/

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/teva-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

Οι δράσεις του ΤΕΒΑ για την αντιμετώπιση της υλικής στέρησης και την υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης των απόρων συνεχίζονται την προγραμματική περίοδο 2021–2027 μέσω του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021–2027», στο πλαίσιο του νέου Προγράμματος «ΕΒΥΣ – Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας και Υλικής Στέρησης», με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ+.[153]

8. Σύλλογοι – Σωματεία – ΜΚΟ στην ΠΕ Ηλείας [154]

Στην ΠΕ Ηλείας δραστηριοποιούνται εννιά (9) Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, οι οποίοι παρατίθενται παρακάτω:

Πίνακας 85: Σύλλογοι – Σωματεία – ΜΚΟ της ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
HELIOS+ Δυτική Ελλάδα	Πατρέων	Μαιζώνος 192-194	ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ
Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.ΑμεΑ)	Ηλιούπολης	Λεωφ. Ελ. Βενιζέλου 236, 163 41, Ηλιούπολη, Αττική	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
Οικοτροφείο «Τυρώ»	Πύργου	Ε.Ο Πύργου Πατρών, Λαστέικα, ΤΚ 27100	Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία
Σύλλογος Μεσογειακής Αναιμίας Ν. Ηλείας	Ήλιδας	Έλλης 49, Αμαλιάδα	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
Σύλλογος Εθελοντών Αιμοδοτών Περιοχής Ανδραβίδας "Η ΖΩΗ"	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Ελ. Βενιζέλου 5, Ανδραβίδα	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία "Ανθρώπινη Αλληλεγγύη"	Ήλιδας	Φιλελλήνων 20, Αμαλιάδα	ΑΜΚΕ
Σύλλογος Πολυτέκνων Πύργου & Περιχώρων	Πύργου	Ζακύνθου & Παναγή Τσαλδάρη, Πύργος	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
«ΑΡΩΓΗ» ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Πύργου	ΜΙΑΟΥΛΗ 3, ΠΥΡΓΟΣ	ΜΚΟ
ΣΠΙΤΙ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΒΡΟΧΙΤΣΑΣ ΗΛΕΙΑΣ	Πύργου	ΒΡΟΧΙΤΣΑ	ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/syllogos-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

9. Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) στην ΠΕ Ηλείας [155]

---

[153] ΕΒΥΣ – Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας και Υλικής Στέρησης. (χ.χ.). Διαθέσιμο στο: https://ebys.gr/regions

[154] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). ΣΥΛΛΟΓΟΙ - ΣΩΜΑΤΕΙΑ - ΜΚΟ (ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/syllogos-pe-ileias/

[155] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/scholeia-deyteris-eykairias-sde-pe-ileias/

Στην ΠΕ Ηλείας λειτουργεί ένα Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας:

Πίνακας 86: Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΣΔΕ ΠΥΡΓΟΥ	Πύργου	2ο Χιλ Εθνικής Οδού Πύργου - Κυπαρισσίας, 27100	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/scholeia-deyteris-eykairias-sde-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

10. Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) στην ΠΕ Ηλείας [156]

Η ΠΕ Ηλείας διαθέτει δύο (2) δομές ΚΔΑΠ, τα οποία παρουσιάζονται ακολούθως:

Πίνακας 87: Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής	Δημόσιο/Ιδιωτικό
ΚΔΑΠ ΔΗΜΟΥ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	Αρχαίας Ολυμπίας	ΠΕΛΟΠΙΟ, ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	Δημόσιο
ΚΔΑΠ ΔΗΜΟΥ ΖΑΧΑΡΩΣ	Ζαχάρως	Δ.Δ. ΞΗΡΟΧΩΡΙΟΥ	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	Δημόσιο

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdap-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

11. Παιδικές Εξοχές (Κατασκηνώσεις) στην ΠΕ Ηλείας [157]

Στην ΠΕ Ηλείας λειτουργούν τρεις (3) παιδικές εξοχές (κατασκηνώσεις), όπως φαίνεται και παρακάτω:

Πίνακας 88: Παιδικές Εξοχές (Κατασκηνώσεις) στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
			ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ
Χριστιανική Ένωση Πύργου	Πύργου	Κούμανης, Λάλας, ΗΛΕΙΑΣ	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ
Green Camp	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Λεχαινά Ηλείας	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ
Olympia Camp	Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	Τοπική Κοινότητα Φρίξας του Δήμου Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/paidikes-exoches-kataskinoseis-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

---

[156] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdap-pe-ileias/

[157] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Παιδικές εξοχές (Κατασκηνώσεις). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/paidikes-exoches-kataskinoseis-pe-ileias/

12. Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολίτων (Κ.Ε.Π.) στην ΠΕ Ηλείας[158]

Η ΠΕ Ηλείας διαθέτει έντεκα (11) Κέντρα Εξυπηρέτησης Πελατών (Κ.Ε.Π.), όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 89: Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολίτων (Κ.Ε.Π.) στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΚΕΠ ΠΥΡΓΟΥ	Πύργου	ΤΑΚΗ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΠΑΤΡΩΝ 2
ΚΕΠ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΙΑΡΔΑΝΟΥ	Πύργου	ΒΟΥΝΑΡΓΟ ΗΛΕΙΑΣ
ΚΕΠ ΠΗΝΕΙΑΣ	Πηνειού	ΣΙΜΟΠΟΥΛΟ
ΚΕΠ ΛΕΧΑΙΝΩΝ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΡΑΝΤΟΥΝΑ & ΖΑΡΟΚΑΝΕΛΛΟΥ
ΚΕΠ ΚΑΣΤΡΟΥ ΚΥΛΛΗΝΗΣ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Κάστρο Κυλλήνης
ΚΕΠ ΖΑΧΑΡΩΣ	Ζαχάρως	Ζαχάρω, Ηλεία
ΚΕΠ ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ	Πηνειού	ΠΛ.ΗΡΩΩΝ 18
ΚΕΠ ΒΟΥΠΡΑΣΙΑΣ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Π.Ε.Ο ΠΑΤΡΩΝ ΠΥΡΓΟΥ
ΚΕΠ ΒΑΡΘΟΛΟΜΙΟΥ	Πηνειού	ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΓΙΑΤΡΑ 3
ΚΕΠ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	Αρχαίας Ολυμπίας	ΛΑΛΑ ΗΛΕΙΑΣ
ΚΕΠ ΑΜΑΛΙΑΔΑΣ	Ήλιδας	ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΩΣΤΑ ΒΑΡΝΑΛΗ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-exypiretisis-politon-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.2.2 Κατηγορία «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)» στην ΠΕ Ηλείας

Η κατηγορία «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)» στην ΠΕ Ηλείας αποτελείται από 16 υποκατηγορίες, οι οποίες παρουσιάζονται στον πίνακα και στις εικόνες που ακολουθούν.

Εικόνα 10: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)» στην ΠΕ Ηλείας.

[158] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.) (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-exypiretisis-politon-pe-ileias/

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/atoma-me-anapiria-amea/).

Πίνακας 90: Κοινωνικές δομές του Περιφερειακού Παρατηρητήριου Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ που αφορούν στα «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)».

Δομές	Αριθμός Δομών
Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠμεΑ)	1
Κέντρα Αποκατάστασης ΑΜΕΑ	0
Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ)	0
Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ)	5
ΚΕΠΑ	1
Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση	6
Αθλητικά Σωματεία ΑΜΕΑ	0
Βοήθεια στο Σπίτι	7
ΝΠΔΔ	6
Κέντρα Κοινότητας	7
Κοινωνικά Φαρμακεία	0
Κοινωνικά Παντοπωλεία	2
Διανομή Τροφίμων	0
ΤΕΒΑ	1
Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ	9
Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.)	11

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/atoma-me-anapiria-amea/) & ιδία επεξεργασία.

Αναλυτικότερα, οι εφτά (7) Κοινωνικές Δομές που ασχολούνται αποκλειστικά με Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) παρουσιάζονται παρακάτω. Σημειώνεται ότι οι υπόλοιπες δομές έχουν αναλυθεί στην υποενότητα «Παιδί και Οικογένεια» της ΠΕ Ηλείας και Αχαΐας:

2. **Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠμεΑ) στην ΠΕ Ηλείας** [159][160]

Στην ΠΕ Ηλείας λειτουργεί ένα Δημόσιο Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠμεΑ).

Πίνακας 91: Δημόσια ΚΔΑΠμεΑ στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα ΚΔΑΠ	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΚΔΑΠ ΔΗΜΟΥ ΠΥΡΓΟΥ "ΗΛΙΑΝΘΟΣ"	Πύργου	Τέρμα Σαρανταπόρου, Περιοχή Κούβελος, Πύργος	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdapmea-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

3. **Κέντρα Αποκατάστασης ΑμεΑ στην ΠΕ Ηλείας** [161]

---

[159] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠμεΑ) (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdapmea-pe-ileias/

[160] Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας. (χ.χ.). Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης (ΚΔΑΠ), Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΑΠΑμεΑ), Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών μέσω της Τεχνολογίας (ΚΔΑΠ STEM). Διαθέσιμο στο: https://minscfa.gov.gr/dimografiki-politiki/enotita-2i-paidiki-prostasia/2-5-kentra-dimiourgikis-apascholisis-kdap-kentra-dimiourgikis-apascholisis-atomon-me-anapiria-kdapamea-kentra-dimiourgikis-apascholisis-paidion-meso-tis-technologias-kdap-stem/

[161] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα

Σημειώνεται ότι δε λειτουργεί κανένα Κέντρο Αποκατάστασης ΑμεΑ στην ΠΕ Ηλείας.

4. Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ) στην ΠΕ Ηλείας[162]

Σημειώνεται ότι δε λειτουργεί κανένα Κέντρο Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ) στην ΠΕ Ηλείας.

5. Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) στην ΠΕ Ηλείας [163]

Στην ΠΕ Ηλείας λειτουργούν πέντε (5) Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ).

Πίνακας 92: Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
1η ΣΥΔ ΛΕΧΑΙΝΩΝ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	ΕΛΕΝΗΣ ΔΗΜΑΚΗ & ΚΩΚΛΙΑΝΗ ΛΕΧΑΙΝΑ
2η ΣΥΔ ΒΑΡΔΑΣ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Καραϊσκάκη, Βάρδα
3η ΣΥΔ ΒΑΡΔΑΣ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	ΣΥΡΜΠΑΝΙ ΒΑΡΔΑΣ
4η ΣΥΔ ΒΑΡΔΑΣ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Σωκράτους & Καραϊσκάκη, Βάρδα
5η ΣΥΔ ΒΑΡΔΑΣ	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Σωκράτους & Καραϊσκάκη, Βάρδα

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/syd-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

6. Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) στην ΠΕ Ηλείας [164]

Στην ΠΕ Ηλείας εντοπίζεται ένα Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.):

Πίνακας 93: Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΕ.Π.Α. - ΠΥΡΓΟΥ ΗΛΕΙΑΣ	Πύργου	Υπάγεται και στεγάζεται στην Τοπική Διεύθυνση e-ΕΦΚΑ Α΄ Ηλείας με έδρα τον Πύργο Μυστρά 7, Πύργος

Πηγή: e-ΕΦΚΑ, χ.χ. (Διαθέσιμο στο: https://www.e-efka.gov.gr/el/yperesies-e-ephka/kentro-pistopoieses-anaperias-kepa-2/grammateia-kepa-pyrgoy-eleias) & ιδία επεξεργασία.

7. Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση στην ΠΕ Ηλείας[165]

Αποκατάστασης ΑμεΑ (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-apokatastasis-amea-pe-ileias/

[162] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ) (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdif-pe-ileias/

[163] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/syd-pe-ileias/

[164] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kepa-pe-ileias/

[165] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/eidika-scholeia-eidiki-epaggelmatiki-ekpaideysi-pe-ileias/

Στην ΠΕ Ηλείας λειτουργούν έξι (6) Ειδικά Σχολεία με Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση, τα οποία παρουσιάζονται παρακάτω:

Πίνακας 94: Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
"Φούφειο" Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Αμαλιάδας	Ήλιδας	Τέρμα Αθηνών	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ειδικό Νηπιαγωγείο Πηνειού	Πηνειού	Καρδιακαύτι	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο Πύργου	Πύργου	Μυρτιά Πύργου	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Πύργου	Πύργου	Ποσειδώνος 51, Λιθαράκια	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ειδικό Νηπιαγωγείο Πύργου	Πύργου	ΚΑΤΑΡΑΧΙΟΥ	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Λεχαινών	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Γεωργίου Δροσίνη Τέρμα	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/eidika-scholeia-eidiki-epaggelmatiki-ekpaideysi-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15. Αθλητικά Σωματεία ΑΜΕΑ στην ΠΕ Ηλείας[166]

Η ΠΕ Ηλείας δε διαθέτει κανένα Αθλητικό Σωματείο ΑμεΑ.

16. Βοήθεια στο σπίτι στην ΠΕ Ηλείας[167]

Η ΠΕ Ηλείας διαθέτει εφτά (7) Δομές για το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι», οι οποίες παρατίθενται παρακάτω:

Πίνακας 95: Κοινωνικές δομές για το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Πηνειού	Πηνειού	1ο χλμ. επαρχ. οδού Γαστούνης-Βαρθολομιού	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας

[166] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Αθλητικά Σωματεία ΑΜΕΑ (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/athlitika-somateia-amea-pe-ileias/

[167] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Βοήθεια στο σπίτι (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/vss-pe-ileias/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Ανδραβίδας – Κυλλήνης	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ 21, ΛΕΧΑΙΝΑ ΗΛΕΙΑΣ	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Αρχαίας Ολυμπίας	Αρχαίας Ολυμπίας	Πραξιτέλους Κονδύλη & Κοσμοπούλου 1, Αρχαία Ολυμπία	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Ήλιδας	Ήλιδας	Ρήγα Φεραίου & Αγ. Τρύφωνος 5, Αμαλιάδα	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Πύργου	Πύργου	Λάτσειο Δημοτικό Μέγαρο, Πλατεία Σάκη Καράγιωργα, Πύργος	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Ανδρίτσαινας – Κρεστένων	Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	Αγίου Γεωργίου 22, Κρέστενα Ηλείας	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Ζαχάρως	Ζαχάρως	Πολυχρονοπούλου	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/vss-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.2.3 Κατηγορία «Τρίτη Ηλικία» στην ΠΕ Ηλείας[168]

Η κατηγορία «Τρίτη Ηλικία» στην ΠΕ Ηλείας αποτελείται από 15 υποκατηγορίες, οι οποίες παρουσιάζονται παρακάτω.

Πίνακας 96: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Τρίτη Ηλικία» στην ΠΕ Ηλείας.

Δομές	Αριθμός Δομών
ΝΠΔΔ (Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου)	6
Κέντρα Κοινότητας	7
Κοινωνικά Φαρμακεία	0
Κοινωνικά Παντοπωλεία	2
Διανομή Τροφίμων	0
ΤΕΒΑ	1
Βοήθεια στο σπίτι	7
Κλικ Ζωής	1
Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)	1
Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ)	4
Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ)	4
ΕΦΚΑ	1
Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ	9
Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας	1
Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.)	11

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/triti-ilikia/) & ιδία επεξεργασία.

---

[168] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Τρίτη ηλικία (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/triti-ilikia/

Ακολουθεί ανάλυση των Κοινωνικών Δομών που αφορούν αποκλειστικά στην Τρίτη ηλικία. Σημειώνεται ότι οι υπόλοιπες Κοινωνικές Δομές έχουν περιγράφει στις υποενότητες «Παιδί και Οικογένεια» και «Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ)».

1. **Κλικ Ζωής στην ΠΕ Ηλείας**[169]

Οι κάτοικοι της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας εξυπηρετούνται από για την υπηρεσία «Κλικ Ζωής» που εδρεύει στην Αθήνα. Το κέντρο λειτουργεί με 24ώρη παρακολούθηση και τηλεφωνική υποστήριξη αυτόνομης διαβίωσης ηλικιωμένων.

2. **Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στην ΠΕ Ηλείας** [170]

Η ΠΕ Ηλείας διαθέτει ένα Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), το οποίο παρατίθεται ακολούθως:

Πίνακας 97: Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΔΗ.Κ.Ε.Η.	Ήλιδας	ΛΕΧΟΥΡΙΤΗ, ΑΓ.ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΑΜΑΛΙΑΔΑΣ	ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kifi-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

3. **Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) στην ΠΕ Ηλείας**[171]

Στην ΠΕ Ηλείας εντοπίζονται τέσσερις (4) Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ):

Πίνακας 98: Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΑΠΗ Κρεστένων	Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	Πλατεία Παπαπολυχρονίου, Κρέστενα	ΚΑΠΗ
ΚΑΠΗ Ανδραβίδας	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Καπετάν Κωνσταντή 19	ΚΑΠΗ
ΚΑΠΗ Βάρδας	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Αγίας Τριάδος & Κολοκοτρώνη	ΚΑΠΗ
ΚΑΠΗ Λεχαινών	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Εθνικής Αντιστάσεως	ΚΑΠΗ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kapi-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

4. **Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ) στην ΠΕ Ηλείας** [172]

---

[169] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κλικ Ζωής (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/klik-zois-pe-achaias/ & Κλικ Ζωής, χ.χ. Διαθέσιμο στο: https://clickzois.gr/

[170] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kifi-pe-ileias/

[171] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kapi-pe-ileias/

[172] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Μονάδες

Στην ΠΕ Ηλείας λειτουργούν τέσσερις (4) Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ), οι οποίες παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 99: Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ) στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
"ΑΙΝΕΙΑΣ" ΜΟΝΑΔΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ	Πύργου	Ε.Ο. Πατρών - Πύργου, Συμπάνιο, Βάρδα Ηλείας	
ΙΔΡΥΜΑ ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΚΟΙΤΩΝ ΓΕΡΟΝΤΩΝ «ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΒΛΑΧΕΡΝΑ»	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	ΚΑΤΩ ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΥΛΛΗΝΗΣ	ΚΛΕΙΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΙΑ
ΑΣΥΛΟ ΑΝΑΠΗΡΩΝ – ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ «ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ»	Πηνειού	ΣΗΜΑΔΙΑΚΟΥ 20, ΓΑΣΤΟΥΝΗ	ΚΛΕΙΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΙΑ
ΑΣΥΛΟ ΑΝΙΑΤΩΝ "Η ΝΕΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΛΑΣΤΕΪΚΩΝ"	Πύργου	ΛΑΣΤΕΪΚΑ ΠΥΡΓΟΥ	ΚΛΕΙΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΙΑ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/mfi-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

5. Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)[173]

Όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τον Ε.Φ.Κ.Α. στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας παρατίθενται στη σχετική υποενότητα της ΠΕ Αχαΐας.

5.4.2.4 Κατηγορία «Ρομά» στην ΠΕ Ηλείας[174]

Η κατηγορία «Ρομά» περιλαμβάνει δέκα (10) υποκατηγορίες, οι οποίες αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Βοήθεια στο Σπίτι, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

5.4.2.5 Κατηγορία «Άνεργοι» στην ΠΕ Ηλείας[175]

Παρόμοια, η κατηγορία «Άνεργοι» περιλαμβάνει δέκα (10) υποκατηγορίες, οι οποίες αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, ΔΥΠΑ, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Εξαίρεση αποτελεί η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α.). Παρακάτω παρατίθενται το σύνολο σημείων εξυπηρέτησης της ΔΥΠΑ στην ΠΕ Ηλείας.

Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ) (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/mfi-pe-ileias/

[173] Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes/ethnikos-foreas-koinonikis-asfalisis-e-f-k-a/

[174] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Ρομά (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/roma/

[175] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Άνεργοι (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/anergoi/

Πίνακας 100: Σημεία Εξυπηρέτησης της ΔΥΠΑ στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Πόλη/ Περιοχή	Διεύθυνση
ΣΑΕΚ Πύργου	Πύργου	Πύργος/ Λαστέικα	4ο χλμ. Λεωφ. Πύργου - Πατρών
ΚΠΑ2 Αμαλιάδας	Αμαλιάδας	Αμαλιάδα	Κουμουνδούρου 24
ΚΠΑ2 Πύργου	Πύργου	Πύργος/ Λαστέικα	4ο χλμ. Λεωφ. Πύργου - Πατρών
ΕΠΑΣ Πύργου	Πύργου	Πύργος/ Λαστέικα	4ο χλμ. Λεωφ. Πύργου - Πατρών

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://www.dypa.gov.gr/simia-eksipiretisis) & ιδία επεξεργασία.

5.4.2.6 Κατηγορία «Χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών» στην ΠΕ Ηλείας[176]

Παρόμοια, η κατηγορία «Χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών» περιλαμβάνει έντεκα (11) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση δύο δομές αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Οι δύο δομές/υπηρεσίες που στοχεύουν στην φροντίδα των χρηστών και πρώην χρηστών εξαρτησιογόνων ουσιών παρατίθενται παρακάτω:

1. **Κέντρα Πρόληψης Εξαρτήσεων (ΠΕ Ηλείας)**[177]

Στην ΠΕ Ηλείας λειτουργεί ένα Κέντρο Πρόληψης:

Πίνακας 101: Κέντρα Πρόληψης στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΕ ΗΛΕΙΑΣ "ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ"	Ήλιδας	Ελ. Βενιζέλου 29, Αμαλιάδα

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-prolipsis-exartiseon-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

2. **Θεραπευτικά Προγράμματα**[178]

Στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας υλοποιούνται συνολικά τέσσερα (4) θεραπευτικά προγράμματα που απευθύνονται σε χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών.

---

[176] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes/dimosia-ypiresia-apascholisis-d-yp-a/

[177] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα Πρόληψης Εξαρτήσεων (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-prolipsis-exartiseon-pe-ileias/

[178] [178] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Θεραπευτικά προγράμματα (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/therapeytika-programmata-pe-ileias/

Πίνακας 102: Θεραπευτικά προγράμματα στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΜΟΘΕ Γ.Ν. ΠΥΡΓΟΥ	Πύργου	Συντριάδα, Πύργος	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΟΚΑΝΑ (Πύργος)	Πύργου	Συντριάδα & Αγίου Γεωργίου, Πύργος	Μονάδα Ολοκληρωμένης Θεραπείας της Εξάρτησης
ΚΕΘΕΑ "ΚΥΤΤΑΡΟ ΟΞΥΓΟΝΟ" Πύργου	Πύργου	Πατριάρχου Γρηγορίου Ε 11, Πύργος	ΚΕΝΤΡΟ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ
ΠΟΛΥΔΥΝΑΜΟ ΚΕΝΤΡΟ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ	Πύργου	Τ. Πετρόπουλου 10, 27131, Πύργος	ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ- ΚΕΘΕΑ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/therapeytika-programmata-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.2.7 Κατηγορία «Ψυχική υγεία» στην ΠΕ Ηλείας[179]

Η κατηγορία «Ψυχική υγεία» περιλαμβάνει έντεκα (11) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση μια δομή, αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Βοήθεια στο σπίτι, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Η μόνη υπηρεσία που έχει αποκλειστικό αντικείμενο την παροχή φροντίδας στον τομέα της ψυχικής υγείας είναι οι Φορείς Ψυχικής Υγείας και στην ΠΕ Ηλείας λειτουργούν οι παρακάτω δύο (2) δομές:

Πίνακας 103: Φορείς Ψυχικής Υγείας στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
Οικοτροφείο «Τυρώ»	Πύργου	Ε.Ο Πύργου Πατρών, Λαστέικα	Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία
Ψυχιατρική Κλινική Γ.Ν. Ηλείας "ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ"	Πύργου	Συντριάδα, Πύργος Ηλείας	Νοσοκομείο

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/foreis-psychikis-ygeias-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.2.8 Κατηγορία «Κακοποίηση» στην ΠΕ Ηλείας[180]

Η κατηγορία «Κακοποίηση» περιλαμβάνει δέκα (10) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση τα Συμβουλευτικά Κέντρα, αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά

[179] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Ψυχική υγεία (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/psychiki-ygeia/

[180] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κακοποίηση (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/kakopoiisi/

Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Βοήθεια στο σπίτι, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας λειτουργεί μία δομή Συμβουλευτικής Υποστήριξης, όπως φαίνεται στο παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 104: Συμβουλευτικά κέντρα στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΕΘΕΑ	Πύργου	Γρηγορίου Ε 11, Πύργος	ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/symvoyleytika-kentra-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.2.9 Κατηγορία «Πρόσφυγες-Μετανάστες» στην ΠΕ Ηλείας[181]

Η κατηγορία «Πρόσφυγες-Μετανάστες» περιλαμβάνει εννιά (9) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ), αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Κέντρα Κοινότητας, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Στην ΠΕ Ηλείας λειτουργούν δύο Κέντρα Ένταξης Μεταναστών:

Πίνακας 105: Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) στην ΠΕ Ηλείας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΤΑΞΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ (ΚΕΜ)	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Α. Καρκαβίτσα 21, Λεχαινά Ηλείας	ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΤΑΞΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ανδραβίδας-Κυλλήνης (Παράρτημα Ρομά & ΚΕΜ)	Ανδραβίδας-Κυλλήνης	Ανδρέα Καρκαβίτσα 21	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-entaxis-metanaston-kem-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.2.10 Κατηγορία «Άστεγοι» στην ΠΕ Ηλείας[182]

Η κατηγορία «Άστεγοι» περιλαμβάνει εννιά (9) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση τις Δομές Αστέγων, αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Σημειώνεται ότι δε λειτουργεί καμία Δομή Αστέγων στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας.

---

[181] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Πρόσφυγες-Μετανάστες (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/prosfyges-metanastes/

[182] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Άστεγοι (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/astegoi/

5.4.2.11 Κατηγορία «Γραμμές SOS-ΖΩΗΣ» στην ΠΕ Ηλείας[183]

Όλες οι σχετικές πληροφορίες για την Κατηγορία «Γραμμές SOS-ΖΩΗΣ» παρατίθενται στην αντίστοιχη υποενότητα της ΠΕ Αχαΐας.

5.4.2.12 Κατηγορία «Νέοι/Φοιτητές» στην ΠΕ Ηλείας[184]

Η κατηγορία «Νέοι/Φοιτητές» αποτελείται από πέντε υποενότητες, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι δομές της Ψυχικής Υγείας και των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.), οι οποίες έχουν αναλυθεί σε προηγούμενες ενότητες.

Οι τρεις κατηγορίες δομών που παρέχουν ειδικά διαμορφωμένες υπηρεσίες για φοιτητές και νέους είναι οι ακόλουθες:

1. **Δομές Στέγασης στην ΠΕ Ηλείας**[185]

Δεν καταγράφεται η λειτουργία δομής φοιτητικής στέγασης στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας.

2. **Δομές σίτισης στην ΠΕ Ηλείας**[186]

Δεν καταγράφεται η λειτουργία δομής φοιτητικής σίτισης στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας.

3. **Συνήγορος του Φοιτητή**[187]

Δεν καταγράφεται η παροχή υπηρεσίας Συνηγόρου του Φοιτητή στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας.

5.4.2.13 Κατηγορία «Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)» στην ΠΕ Ηλείας[188][189]

Στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας δραστηριοποιούνται οι ακόλουθοι επτά (7) Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.).

Πίνακας 106: Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)» στην ΠΕ Ηλείας.

---

[183] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Γραμμές SOS-Ζωής (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/grammes-sos-zois/

[184] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Νέοι/Φοιτητές (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/neoi-foitites/

[185] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Δομές στέγασης. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/domes-stegasis-pe-ileias/

[186] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Δομές σίτισης. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/domes-sitisis-pe-ileias/

[187] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Συνήγορος του Φοιτητή. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/synigoros-toy-foititi-pe-ileias/

[188] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.) (ΠΕ Ηλείας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kalo-pe-ileias/

[189] Πλατφόρμα Δικτύωσης Φορέων Κ.ΑΛ.Ο.: Φορείς Κοινωνικής & Αλληλέγγυας Οικονομίας, χ.χ. Χάρτης Φορέων Κ.ΑΛ.Ο. Διαθέσιμο στο: https://foreis-kalo.gr/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Τύπος Φορέα/ Τομέας
"ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΕΦΙΟΥ"	Αρχαίας Ολυμπίας	Στρέφι Ηλείας	Υπηρεσίες υποστήριξης για τη βελτίωση της ζωής των πολιτών και την αναβάθμιση των γενικών συνθήκων διαβίωσης
"Epinoo"	Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	Ξενοφώντος	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Ανάπτυξη / Διαχείριση δράσεων που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος
"Πολιτισμός και Ευημερία"	Ανδρίτσαινας-Κρεστένων	Ξενοφώντος	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Υπηρεσίες Εκπαίδευσης - Κατάρτισης
ΞΕΛΑΣΙΣ ΚΟΙΝΣΕΠ	Ήλιδας	Τέρμα Μεσολογγίου	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Υπηρεσίες υποστήριξης για τη βελτίωση της ζωής των πολιτών και την αναβάθμιση των γενικών συνθήκων διαβίωσης
"ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΟΤΣΑΝΑ"	Πύργου	Κατάκολο Ηλείας	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Ανάδειξη – Προώθηση – Προβολή Πολιτιστικών Προϊόντων
ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	Πύργου	Χρυσανθακοπούλου 2, Πύργος	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Ανάδειξη – Προώθηση – Προβολή Πολιτιστικών Προϊόντων
"VOX media"	Πύργου	28ης Οκτωβρίου 50	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Ανάδειξη – Προώθηση – Προβολή Πολιτιστικών Προϊόντων

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kalo-pe-ileias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.3 Κοινωνικές δομές στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας

Στην παρούσα υποενότητα, γίνεται η καταγραφή των κοινωνικών δομών που λειτουργούν στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας:

Εικόνα 11: Δομές Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας ανά είδος.

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-aitoloakarnanias/)

Πίνακας 107: Δομές Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας της ΠΔΕ ανά είδος.

Δομές	Αριθμός Δομών
Παιδί και οικογένεια	84
Άτομα με αναπηρία (ΑμΕΑ)	90
Τρίτη ηλικία	73
Ρομά	59
Άνεργοι	57
Χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών	57
Ψυχική υγεία	68
Κακοποίηση	60
Πρόσφυγες-Μετανάστες	52
Άστεγοι	53
Γραμμές SOS - Ζωής	25
Νέοι/Φοιτητές	28
Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)	8

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι κοινωνικές δομές της Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας, οργανωμένες ανά κατηγορία. Επισημαίνεται ότι το σύνολο των τύπων δομών και υπηρεσιών έχει ήδη αναλυθεί διεξοδικά στην αντίστοιχη υποενότητα της Περιφερειακής Ενότητας Αχαΐας και της Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας· ως εκ τούτου, στην παρούσα υποενότητα αποτυπώνεται αποκλειστικά ο αριθμός των δομών ανά κατηγορία, καθώς και τυχόν διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται.

5.4.3.1 Κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[190]

Η κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια» αποτελείται από 12 υποκατηγορίες, οι οποίες παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 108: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Δομές	Αριθμός Δομών
ΝΠΔΔ (Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου)	5
Κέντρα Κοινότητας	7
Κοινωνικά Φαρμακεία	2
Κοινωνικά Παντοπωλεία	4
Κοινωνικά Φροντιστήρια	1
Διανομή Τροφίμων	1
ΤΕΒΑ	1
Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ	4
Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας	4
Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ)	21
Παιδικές εξοχές (Κατασκηνώσεις)	6
Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.)	28

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-aitoloakarnanias/paidi-kai-oikogeneia/) & ιδία επεξεργασία.

Ακολούθως παρουσιάζονται συνοπτικά οι κοινωνικές δομές του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας που λειτουργούν στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας και εντάσσονται στην κατηγορία «Παιδί και Οικογένεια.

1. **ΝΠΔΔ (Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας**

Η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας διαθέτει πέντε (5) Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), οι οποίοι παρατίθενται παρακάτω:

Πίνακας 109: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΘΕΡΜΟΥ (ΟΚΠΑΠ ΔΗΘ)	Θέρμου	Γεωργίου Σωτηριάδη & Κων/νου Ρωμαίου, Αρχαιολόγων, Θέρμο
ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	Ναυπακτίας	Παλαιοπαναγιά, Ε.Ο. Αντιρρίου-Ναυπάκτου (Κόμβος Περιφερειακού)
ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΑΚΤΙΟΥ-ΒΟΝΙΤΣΑΣ	Ακτίου-Βόνιτσας	Βόνιτσα
ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ Ι.Π. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Φάβρου 3, Μεσολόγγι
ΚΟΙ.Π.Α. ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Δ. Μακρή 11, Αγρίνιο

[190] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Παιδί και Οικογένεια (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-aitoloakarnanias/paidi-kai-oikogeneia/

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/npdd-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

2. Κέντρα Κοινότητας στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας [191]

Η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας διαθέτει επτά (7) Κέντρα Κοινότητας και ωφελούμενοι των δομών είναι οι πολίτες που διαμένουν στην περιοχή παρέμβασης (κατά προτεραιότητα άτομα που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας, ωφελούμενοι ΕΕΕ, μετανάστες, ΑμεΑ κ.α.).

Ακολουθεί σχετικός πίνακας.

Πίνακας 110: Κέντρα Κοινότητας στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ξηρομέρου	Ξηρομέρου	Αστακός
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ακτίου-Βόνιτσας	Ακτίου-Βόνιτσας	Πλ. Αγίου Σπυρίδωνος, Βόνιτσα
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Θέρμου	Θέρμου	Πλατεία Οικογένειας Νικολίτσα, Δημαρχείο Θέρμου
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου	Αμφιλοχίας	Αμφιλοχίας Β. Καραπάνου, Αμφιλοχία
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Αγρινίου (Παράρτημα Ρομά)	Αγρινίου	Παράδρομος Ε.Ο. Αγρινίου-Αντιρρίου & Δ. Γληνού, Αγρίνιο
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ναυπακτίας (Παράρτημα Ρομά)	Ναυπακτίας	Θ. Νόβα 16, Ναύπακτος
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου (Παράρτημα Ρομά)	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Σταυροπούλου 31, Ραδιομέγαρο, Μεσολόγγι

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentro-koinotitas-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

3. Κοινωνικά Φαρμακεία στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας [192]

Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας εντοπίζονται δύο Κοινωνικά Φαρμακεία:

Πίνακας 111: Κοινωνικά Φαρμακεία στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Κωστή Παλαμά 20, Αγρίνιο	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ ΘΕΡΜΟΥ	Θέρμου	Πλατεία Οικογένειας Νικολίτσα, Δημαρχείο Θέρμου	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinoniko-farmakeio-pe-aitoloakarnanias/)& ιδία επεξεργασία.

---

[191] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα Κοινότητας (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentro-koinotitas/

[192] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κοινωνικά Φαρμακεία (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinoniko-farmakeio-pe-aitoloakarnanias/

4. Κοινωνικά Παντοπωλεία στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας [193]

Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας λειτουργούν τέσσερα (4) Κοινωνικά Παντοπωλεία, τα οποία παρουσιάζονται παρακάτω:

Πίνακας 112: Κοινωνικά Παντοπωλεία στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΣΣΙΤΙΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Τσιτσιμελή Στέλιου 2 & 1ο χλμ Ε.Ο. Αγρινίου-Αντιρρίου, Αγρίνιο	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΡΜΟΥ	Θέρμου	Πλατεία Οικογένειας Νικολίτσα, Δημαρχείο Θέρμου	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ Ι.Π. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Λουδοβίκου Βαυαρίας 13, Μεσολόγγι	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ	Ναυπακτίας	Ναυπακτίας Φαλυσίου 6, Ναύπακτος	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinoniko-pantopoleio-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

5. Κοινωνικά Φροντιστήρια στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[194]

Η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας διαθέτει ένα Κοινωνικό Φροντιστήριο, όπως φαίνεται και παρακάτω:

Πίνακας 113: Κοινωνικά Φροντιστήρια στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
Κοινωνικό Φροντιστήριο ΑΓΡΙΝΙΟΥ «Άγιος Ιωάννης ο Βραχωρίτης»	Αγρινίου	6ο Γυμνάσιο Αγρινίου	ΔΩΡΕΑΝ ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinonika-frontistiria-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

6. Διανομή Τροφίμων στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[195]

Η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας διαθέτει μια δομή Διανομής Τροφίμων.

Πίνακας 114: Δομές Διανομής Τροφίμων στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΚΑΙ	Αγρινίου	Τσιτσιμελή Στέλιου 2	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ

[193] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κοινωνικά Παντοπωλεία (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinoniko-pantopoleio-pe-aitoloakarnanias/

[194] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κοινωνικά Φροντιστήρια (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/koinonika-frontistiria-pe-aitoloakarnanias/

[195] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Διανομή τροφίμων (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/dianomi-syssitioy-pe-aitoloakarnanias/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΣΣΙΤΙΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ		& 1ο χλμ Ε.Ο. Αγρινίου-Αντιρρίου, Αγρίνιο	ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/dianomi-syssitioy-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

7. Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους (ΤΕΒΑ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας [196]

Η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας διέθετε μία (1) δομή ΤΕΒΑ:

Πίνακας 115: Πρώην δομές ΤΕΒΑ στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΤΕΒΑ Κοινωνική Σύμπραξη Π.Ε. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Κύπρου 30 (Διοικητήριο), 30200, Μεσολόγγι

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/teva-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

Όπως και στις προηγούμενες ΠΕ, υπογραμμίζεται ότι οι δράσεις του ΤΕΒΑ για την αντιμετώπιση της υλικής στέρησης και την υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης των απόρων συνεχίζονται την προγραμματική περίοδο 2021–2027 μέσω του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021–2027», στο πλαίσιο του νέου Προγράμματος «ΕΒΥΣ – Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας και Υλικής Στέρησης», με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ+.[197]

8. Σύλλογοι – Σωματεία – ΜΚΟ στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας [198]

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τους τέσσερις (4) Οργανισμούς, Συλλόγους και συναφείς φορείς που δραστηριοποιούνται στην Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας ή, παρότι εδρεύουν σε άλλες περιοχές, παρέχουν υπηρεσίες προσβάσιμες και στους κατοίκους της.

Σύλλογοι – Σωματεία – ΜΚΟ της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
HELIOS+ Δυτική Ελλάδα	Πατρέων	Μαιζώνος 192-194	ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ
Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.ΑμεΑ)	Ηλιούπολη	Λεωφ. Ελ. Βενιζέλου 236, 163 41 Ηλιούπολη, Αττική	ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ (Αγρίνιο)	Αγρινίου	Καλύβια Αγρινίου	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

[196] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). ΤΕΒΑ (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/teva-pe-aitoloakarnanias/

[197] ΕΒΥΣ – Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας και Υλικής Στέρησης. (χ.χ.). *Φορείς υλοποίησης*. Διαθέσιμο στο: https://ebys.gr/regions

[198] Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/syllogos/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΑΓΙΟΣ ΑΡΣΕΝΙΟΣ Ο ΚΑΠΠΑΔΟΚΗΣ"	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Τραυλαντώνη 3, Μεσολόγγι	ΣΥΛΛΟΓΟΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-aitoloakarnanias/paidi-kai-oikogeneia/) & ιδία επεξεργασία.

9. Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας [199]

Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας λειτουργούν τέσσερα (4) Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας:

Πίνακας 116: Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΣΔΕ ΞΗΡΟΜΕΡΟΥ	Ξηρομέρου	ΑΣΤΑΚΟΣ	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΣΔΕ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ	Ναυπακτίας	Νίκου Τσάρα 9	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΣΔΕ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Τέρμα Σπύρου Τρικούπη	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΣΔΕ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Δεληγιώργη 27	ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/scholeia-deyteris-eykairias-sde-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

10. Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας [200]

Η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας διαθέτει είκοσι μία (21) δομές ΚΔΑΠ, όπως φαίνεται και ακολούθως.

Πίνακας 117: Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΔΑΠ ΘΕΡΜΟΥ	Θέρμου	Γεωργίου Σωτηριάδη & Κων/νου Ρωμαίου, Αρχαιολόγων, Θέρμο	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
2ο ΚΔΑΠ ΔΗΜΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	Ναυπακτίας	Μανασσή 4, Ναύπακτος (εντός 1ου Δημοτικού Σχολείου Ναυπάκτου)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
3ο ΚΔΑΠ ΔΗΜΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	Ναυπακτίας	Λυγιά Ναυπάκτου (εντός 3ου Γυμνασίου Ναυπάκτου)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
4ο ΚΔΑΠ ΔΗΜΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	Ναυπακτίας	Θέρμου 60, Ναύπακτος (εντός 2ου Δημοτικού Σχολείου Ναυπάκτου)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
5ο ΚΔΑΠ ΔΗΜΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	Ναυπακτίας	Αντίρριο (εντός Γυμνασίου Αντιρρίου)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
6ο ΚΔΑΠ ΔΗΜΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	Ναυπακτίας	Γαλατάς Ναυπακτίας (εντός Δημοτικού Σχολείου Γαλατά)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΑΝΑΚΤΟΡΙΟΥ	Ακτίου-	Αλ. Κουμουνδούρου 3,	ΜΟΝΑΔΑ

[199] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/scholeia-deyteris-eykairias-sde-pe-aitoloakarnanias/

[200] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdap-pe-aitoloakarnanias/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
	Βόνιτσας	Βόνιτσα	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΠΑΛΑΙΡΟΥ	Ακτίου-Βόνιτσας	Πάλαιρος Ακτίου-Βόνιτσας	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΜΕΔΕΩΝΟΣ	Ακτίου-Βόνιτσας	Κατούνα Μεδεώνος (εντός Δημοτικού Σχολείου Κατούνας)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΠΑΛΑΙΟΜΑΝΙΝΑΣ	Ξηρομέρου	Παλαιομάνινα Ξηρομέρου (εντός Δημοτικού Σχολείου Παλαιομάνινας)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΦΥΤΕΙΩΝ	Ξηρομέρου	Φυτείες Ξηρομέρου	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΚΑΝΔΗΛΑΣ	Ξηρομέρου	Κανδήλα Ξηρομέρου	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΑΣΤΑΚΟΥ	Ξηρομέρου	Παραλιακή Οδός Αστακού	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΚΑΤΟΧΗΣ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Κατοχή Μεσολογγίου (εντός 1ου Δημοτικού Σχολείου Κατοχής)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΕΥΗΝΟΧΩΡΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Ευηνοχώρι Μεσολογγίου (εντός Δημοτικού Σχολείου Ευηνοχωρίου)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Νεοχώρι Μεσολογγίου (εντός 2ου Δημοτικού Σχολείου Νεοχωρίου)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	39ου Συντάγματος, Αιτωλικό (εντός 2ου Δημοτικού Σχολείου Αιτωλικού)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
1ο ΚΔΑΠ ΔΗΜΟΥ Ι.Π. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ "ΕΙΡΗΝΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ"	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Πραΐδου 18, Βίγλα	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
2ο ΚΔΑΠ ΔΗΜΟΥ Ι.Π. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Μάνας, Μεσολόγγι (εντός 4ου Δημοτικού Σχολείου Μεσολογγίου)	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ "ΤΟ ΑΕΡΟΣΤΑΤΟ 3"	Αγρινίου	Παραβόλα Αγρινίου	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ "ΤΟ ΑΕΡΟΣΤΑΤΟ"	Αγρινίου	Προυσιωτίσσης & Νικηταρά, Αγρίνιο	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdap-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

11. Παιδικές Εξοχές (Κατασκηνώσεις) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας [201]

Η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας διαθέτει έξι (6) τέτοιες δομές, οι οποίες παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 118: Παιδικές Εξοχές (Κατασκηνώσεις) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

[201] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Παιδικές Εξοχές (Κατασκηνώσεις) (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/paidikes-exoches-kataskinoseis-pe-aitoloakarnanias/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
Κατασκήνωση Δήμου Αμφιλοχίας	Αμφιλοχίας	Μπούκα, Αμφιλοχία	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ
Κατασκήνωση της Χριστιανικής Ένωσης Αγρινίου	Αγρινίου	Βρύση Παπαγιώργη Άνω Άγιος Βλάσιος Τριχωνίδας	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ
Κατασκήνωση της Ι.Μ Αιτωλίας και Ακαρνανίας	Ναυπακτίας	Θέση Ρίζα, ΔΕ Αντιρρίου	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ
"Κατασκήνωση Χριστιανικής Στέγης Πατρών ΤΙΒΕΡΙΑΣ"	Ναυπακτίας	Ρίζα, ΔΕ Αντιρρίου	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ
Κατασκηνώσεις "Μεταμόρφωσις του Σωτήρως"	Ναυπακτίας	ΚΩΣΤΑΙΙΚΑ ΚΑΤΩ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ, ΔΕ ΧΑΛΚΙΑΣ	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ
"Εκκλησιαστικές Κατασκηνώσεις Ι. Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου"	Ναυπακτίας	Συνοικισμός Αγίου Παντελεήμονος, ΔΚ Αντιρρίου	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/paidikes-exoches-kataskinoseis-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

12. Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολίτων (Κ.Ε.Π.) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[202]

Η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας διαθέτει είκοσι οχτώ (28) Κέντρα Εξυπηρέτησης Πελατών (Κ.Ε.Π.), όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 119: Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολίτων (Κ.Ε.Π.) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Παναιτωλικού	Αγρινίου	Σκουτερά, Αγρίνιο
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Μεδεώνος	Ακτίου-Βόνιτσας	Κατούνα
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Αποδοτίας	Ναυπακτίας	Άνω Χώρα
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Αιτωλικού	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Λιακατά Γρηγορίου 1, Αιτωλικό
ΚΕΠ Δήμου Ναυπακτίας	Ναυπακτίας	Λεωφόρος Καθόδου Δωριέων, Ναύπακτος - Παραλία Γριμπόβου
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Αρακύνθου	Αγρινίου	Ματαράγκα
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Μακρυνείας	Αγρινίου	Τριχωνίου 1, Γαβαλού
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Θεστιαίων	Αγρινίου	Νέα Αβόρανη
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Πυλήνης	Ναυπακτίας	Σίμος
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας	Αγρινίου	Άγιος Βλάσιος

[202] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολίτων (Κ.Ε.Π.) (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-exypiretisis-politon-pe-aitoloakarnanias/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
Παρακαμπυλιών		
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Στράτου	Αγρινίου	Λεπενού, Αγρίνιο
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Αγγελοκάστρου	Αγρινίου	Αγγελόκαστρο, Αιτωλικό
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Ινάχου	Αμφιλοχίας	Νέος Οικισμός Χαλκιόπουλου, Εμπεσός
ΚΕΠ Δήμου Αγρινίου	Αγρινίου	Αγίου Κωνσταντίνου 59Α, Αγρίνιο
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Αντιρρίου	Ναυπακτίας	Αντίρριο
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Οινιαδών	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Κουφού Ιωάννη & Καρατζογιάννη, Νεοχώρι Αιτωλοακαρνανίας
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Παλαιρού	Ακτίου-Βόνιτσας	Πάλαιρος
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Πλατάνου	Ναυπακτίας	Πλάτανος Ναυπάκτου
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Μενιδίου	Αμφιλοχίας	Μενίδι
ΚΕΠ Δήμου Θέρμου	Θέρμου	Θέρμο
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Παραβόλας	Αγρινίου	Παραβόλα
ΚΕΠ Δημοτικής Ενότητας Αστακού	Ξηρομέρου	Αστακός
ΚΕΠ Δήμου Αμφιλοχίας	Αμφιλοχίας	Στράτου Γεωργίου 5, Αμφιλοχία
ΚΕΠ Δήμου Αγρινίου	Αγρινίου	Σούλου Παναγιώτη 4, Αγρίνιο
ΚΕΠ Δήμου Ακτίου-Βόνιτσας	Ακτίου-Βόνιτσας	Πλατεία Ανακτορίου, Βόνιτσα
ΚΕΠ Δήμου Αγρινίου	Αγρινίου	Καράπαπα Γεωργίου 7, Αγρίνιο
ΚΕΠ Τοπικής Κοινότητας Μαλεσιάδας	Αμφιλοχίας	Μαλεσιάδα, Εμπεσός
ΚΕΠ Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Τρικούπη Σπυρίδωνος 23, Μεσολόγγι

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-exypiretisis-politon-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.3.2 Κατηγορία «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας

Η κατηγορία «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας αποτελείται από 16 υποκατηγορίες, οι οποίες παρουσιάζονται στον πίνακα και στις εικόνες που ακολουθούν.

Πίνακας 120: Κοινωνικές δομές του Περιφερειακού Παρατηρητήριου Κοινωνικής Ένταξης ΠΔΕ που αφορούν στα «Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)».

Δομές	Αριθμός Δομών
Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠμεΑ)	3
Κέντρα Αποκατάστασης ΑΜΕΑ	3
Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ)	5
Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ)	6
ΚΕΠΑ	1
Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση	13

Δομές	Αριθμός Δομών
Αθλητικά Σωματεία ΑΜΕΑ	0
Βοήθεια στο Σπίτι	7
ΝΠΔΔ	5
Κέντρα Κοινότητας	7
Κοινωνικά Φαρμακεία	2
Κοινωνικά Παντοπωλεία	4
Διανομή Τροφίμων	1
ΤΕΒΑ	1
Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ	4
Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.)	28

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-aitoloakarnanias/atoma-me-anapiria-amea/) & ιδία επεξεργασία.

Αναλυτικότερα, οι εφτά (7) Κοινωνικές Δομές που ασχολούνται αποκλειστικά με Άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) παρουσιάζονται παρακάτω. Σημειώνεται ότι οι υπόλοιπες δομές έχουν αναλυθεί στην υποενότητα «Παιδί και Οικογένεια»:

1. **Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠμεΑ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας** [203]

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠμεΑ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας είναι τα τρία παρακάτω:

Πίνακας 121: ΚΔΑΠμεΑ στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα ΚΔΑΠ	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΚΔΑΠμεΑ ΔΗΜΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	Ναυπακτίας	Αθ. Νόβα 67, 30300 Ναύπακτος	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
1ο ΚΔΑΠμεΑ ΔΗΜΟΥ Ι.Π. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Κύπρου 80, Μεσολόγγι	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΔΑΠμεΑ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ "Η ΓΕΛΑΣΤΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ"	Αγρινίου	3ο χλμ Ε.Ο. Αγρινίου-Καρπενησίου	ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdapmea-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

2. **Κέντρα Αποκατάστασης ΑμεΑ στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας** [204]

Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανία λειτουργούν τα παρακάτω τρία (3) Κέντρα Αποκατάστασης ΑμεΑ:

Πίνακας 122: Κέντρο Αποκατάστασης ΑμεΑ στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΕΛΕΠΑΠ Αγρινίου	Αγρινίου	Περιφερειακός Δρόμος Αγίου Χριστοφόρου,	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ

[203] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.).. Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠμεΑ) (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdapmea-pe-aitoloakarnanias/

[204] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα Αποκατάστασης ΑμεΑ (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-apokatastasis-amea-pe-aitoloakarnanias/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
		Περιοχή Γκένοβα, Αγρίνιο	ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ 2"	Αγρινίου	2ο χλμ. Ε.Ο. Αγρινίου-Αμφιλοχίας (θέση Ψηλογέφυρο)	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ 1"	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Κύπρου & Αρχ. Δαμασκηνού, Μεσολόγγι	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-apokatastasis-amea-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

3. Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας

Τα Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας είναι ΠΕΝΤΕ (5) και παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 123: Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδα (ΚΔΗΦ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΕΛΕΠΑΠ Αγρινίου	Αγρινίου	Περιφερειακός Δρόμος Αγίου Χριστοφόρου, Περιοχή Γκένοβα, Αγρίνιο	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ
ΚΔΗΦ ΑΜΕΑ ΣΥΛΛΟΓΟΥ "ΑΛΚΥΟΝΗ"	Ναυπακτίας	Ανδρούτσου & Δελφών, Λυγιά Ναυπάκτου	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ "ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ"	Αγρινίου	Βαλτινού 2 & Μεσολογγίου, Αγρίνιο	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ 1"	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Κύπρου & Αρχ. Δαμασκηνού, Μεσολόγγι	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ 2"	Αγρινίου	2ο χλμ. Ε.Ο. Αγρινίου-Αμφιλοχίας (θέση Ψηλογέφυρο)	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kdif-pe-aitoloakarnanias/) & ιδίας επεξεργασίας.

4. Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας [205]

[205] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Στέγες

Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας εδράζει έξι (6) Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ).

Πίνακας 124: Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΣΥΔ ΑΛΚΥΟΝΗ "ΣΧΕΔΙΑ"	Ναυπακτίας	Βομβοκού, θέση "Αηλιάδες", Ναύπακτος
ΣΥΔ ΑΛΚΥΟΝΗ "ΠΥΞΙΔΑ"	Ναυπακτίας	Βομβοκού, θέση "Αηλιάδες", Ναύπακτος
ΣΥΔ ΑΛΚΥΟΝΗ "ΤΑΞΙΔΙ"	Ναυπακτίας	Β.Ε. Πλαστήρα 9, Ναύπακτος
ΣΥΔ "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ" (Αγρίνιο)	Αγρινίου	Ψηλογέφυρο Αγρινίου
ΣΥΔ "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ" (Ι.Π. Μεσολογγίου)	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Κύπρου & Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού, Μεσολόγγι
ΣΥΔ ΑΛΚΥΟΝΗ "ΠΟΛΥΤΙΜΗ"	Ναυπακτίας	Πλατανίτης Αντιρρίου

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/syd-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

5. Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας [206]

Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας εντοπίζεται ένα Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.):

Πίνακας 125: Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΕ.Π.Α. - ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Υπάγεται και στεγάζεται στην Τοπική Διεύθυνση e-ΕΦΚΑ Β΄Αιτωλοακαρνανίας, με έδρα το Αγρίνιο Εθνική Οδός Αγρινίου - Αντιρρίου 47, Αγρίνιο

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://www.e-efka.gov.gr/el/yperesies-e-ephka/kentro-pistopoieses-anaperias-kepa-2/grammateia-kepa-agrinioy) & ιδία επεξεργασία.

6. Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[207]

Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας λειτουργούν δεκατρία (13) Ειδικά Σχολεία με Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση, τα οποία παρουσιάζονται παρακάτω:

Πίνακας 126: Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Ακτίου-	ΜΑΚΡΙΑ ΡΑΧΗ	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ

Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/syd/

[206] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kepa-pe-aitoloakarnanias/

[207] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Ειδικά Σχολεία – Ειδική Επαγγελματική Εκπαίδευση (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/eidika-scholeia-eidiki-epaggelmatiki-ekpaideysi-pe-aitoloakarnanias/

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
	Βόνιτσας		ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
Ειδικό Δημοτικό Σχολείο ΒΟΝΙΤΣΑΣ	Ακτίου-Βόνιτσας	Καραϊσκάκη 1 & Στράτου Νικολάου	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ειδικό Νηπιαγωγείο ΒΟΝΙΤΣΑΣ	Ακτίου-Βόνιτσας	Καραϊσκάκη 1 & Στράτου Νικολάου	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ	Ναυπακτίας	Εθνικής Συμφιλίωσης 20	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
Ειδικό Δημοτικό Σχολείο ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ	Ναυπακτίας	Λυγιά Νεοκάστρου, ΟΔΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Κύπρου 86, Κέντρο	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ειδικό Δημοτικό Σχολείο ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Κύπρου 80	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ειδικό Νηπιαγωγείο ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Κύπρου 80	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ειδικό Νηπιαγωγείο ΑΓΡΙΝΙΟΥ "Μαρία Δημάδη"	Αγρινίου	Μανδηλαρά Νικηφόρου 5, Πεζόδρομος	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ειδικό Δημοτικό Σχολείο ΑΓΡΙΝΙΟΥ "Μαρία Δημάδη"	Αγρινίου	Μανδηλαρά Νικηφόρου 5, Πεζόδρομος	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Νεάπολη - Μακριά Ράχη	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
2ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Αχιλλέα Παράσχου 15	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
1ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Τέρμα Ψηλοβράχου	ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/eidika-scholeia-eidiki-epaggelmatiki-ekpaideysi-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

7. Αθλητικά Σωματεία ΑΜΕΑ στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[208]

Η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας δε διαθέτει κανένα Αθλητικό Σωματείο ΑμεΑ.

17. Βοήθεια στο σπίτι στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[209]

Η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας διαθέτει επτά (7) Δομές για το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι», οι οποίες παρατίθενται παρακάτω:

---

[208] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Αθλητικά Σωματεία ΑΜΕΑ (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/athlitika-somateia-amea-pe-aitoloakarnanias/

[209] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.).Βοήθεια στο σπίτι (ΒσΣ) (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/vss-pe-aitoloakarnanias/

Πίνακας 127: Κοινωνικές δομές για το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Θέρμου	Θέρμου	Πλατεία Οικογένειας Νικολίτσα, Θέρμο	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Σπύρου Τρικούπη (στεγάζεται στο ΚΑΠΗ)	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Αμφιλοχίας	Αμφιλοχίας	Γεωργίου Στράτου 5	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Ναυπακτίας	Ναυπακτίας	Ιλάρχου Τζαβέλα 37, Ναύπακτος	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Ξηρομέρου	Ξηρομέρου	Παραλία Αστακού (πάνω από παιδικό σταθμό)	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Ακτίου – Βόνιτσας	Ακτίου-Βόνιτσας	Αγ. Σπυρίδωνος 1	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ Δήμου Αγρινίου	Αγρινίου	Ε.Ο. Αγρινίου-Αντιρρίου	Πρόγραμμα Κοινωνικής Προστασίας

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/vss-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.3.3 Κατηγορία «Τρίτη Ηλικία» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[210]

Η κατηγορία «Τρίτη Ηλικία» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας αποτελείται από 16 υποκατηγορίες, οι οποίες παρουσιάζονται στον πίνακα και στις εικόνες που ακολουθούν.

Πίνακας 128: Κοινωνικές δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κατηγορία «Τρίτη Ηλικία» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Δομές	Αριθμός Δομών
ΝΠΔΔ (Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου)	6
Κέντρα Κοινότητας	7
Κοινωνικά Φαρμακεία	0
Κοινωνικά Παντοπωλεία	2
Διανομή Τροφίμων	0
ΤΕΒΑ	1
Βοήθεια στο σπίτι	7
Κλικ Ζωής	1
Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)	1
Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ)	4
Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ)	4
ΕΦΚΑ	1
Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ	9
Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας	1
Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.)	11

[210] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Τρίτη ηλικία (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/triti-ilikia/

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-ileias/triti-ilikia/) & ιδία επεξεργασία.

Ακολουθεί ανάλυση των Κοινωνικών Δομών που αφορούν αποκλειστικά στην Τρίτη ηλικία. Σημειώνεται ότι οι υπόλοιπες Κοινωνικές Δομές έχουν περιγράφει στις υποενότητες «Παιδί και Οικογένεια» και «Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ)» ή στις αντίστοιχες κατηγορίες δομών στις άλλες δύο ΠΕ.

1. **Κλικ Ζωής στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας**[211]

Οι κάτοικοι της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας εξυπηρετούνται από για την υπηρεσία «Κλικ Ζωής» που εδρεύει στην Αθήνα. Το κέντρο λειτουργεί με 24ώρη παρακολούθηση και τηλεφωνική υποστήριξη αυτόνομης διαβίωσης ηλικιωμένων.

2. **Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας** [212]

Η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας διαθέτει δύο Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), τα οποία παρατίθενται ακολούθως:

Πίνακας 129: Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων Δήμου Θέρμου	Θέρμου	Χαριλάου Τρικούπη, Θέρμο	ΚΗΦΗ
ΚΗΦΗ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Αγίου Χριστοφόρου 6, Αγρίνιο	ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kifi-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

3. **Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας** [213]

Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας εντοπίζονται τρία (3) Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ):

Πίνακας 130: Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΚΑΠΗ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ	Αμφιλοχίας	Θεοδώρου Χαβίνη, Αμφιλοχία	ΚΑΠΗ
ΚΑΠΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Αγίου Ιωάννη Βραχιώτη, Αγρίνιο	ΚΑΠΗ

[211] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). ΚΛΙΚ ΖΩΗΣ (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/klik-zois-pe-aitoloakarnanias/ & Κλικ Ζωής, χ.χ. Διαθέσιμο στο: https://clickzois.gr/

[212] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kifi-pe-aitoloakarnanias/

[213] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kapi-pe-aitoloakarnanias/

ΚΑΠΗ Ι.Π. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Σπυρίδωνος Τρικούπη 31, Μεσολόγγι	ΚΑΠΗ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kapi-pe-aitoloakarnanias/)& ιδία επεξεργασία.

5. Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας [214]

Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας λειτουργούν τρεις (3) Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ), οι οποίες παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 131: Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ) στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
"ΥΓΕΙΑ" ΜΟΝΑΔΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ	Αγρινίου	Δελφών, Αγρίνιο
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Αγίου Ιωάννη Ρηγανά 2, Αγρίνιο
ΣΕΛΙΒΕΙΟ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Αιτωλικού 82, Μεσολόγγι

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/mfi-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

6. Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)[215]

Όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τον Ε.Φ.Κ.Α. στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας παρατίθενται στη σχετική υποενότητα της ΠΕ Αχαΐας.

5.4.3.4 Κατηγορία «Ρομά» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[216]

Η κατηγορία «Ρομά» περιλαμβάνει δέκα (10) υποκατηγορίες, οι οποίες αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Βοήθεια στο Σπίτι, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

5.4.3.5 Κατηγορία «Άνεργοι» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[217]

Παρόμοια, η κατηγορία «Άνεργοι» περιλαμβάνει δέκα (10) υποκατηγορίες, οι οποίες αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία,

---

[214] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ) (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/mfi-pe-aitoloakarnanias/

[215] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α) (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/efka-pe-aitoloakarnanias/

[216] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Ρομά (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/roma/

[217] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Άνεργοι (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/anergoi/

Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, ΔΥΠΑ, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Εξαίρεση αποτελεί η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α.), η οποία αποτελεί κρατικό φορέα που έχει ως κύριο σκοπό την υποστήριξη της απασχόλησης και την καταπολέμηση της ανεργίας.

Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας λειτουργεί ένα Σημείο Εξυπηρέτησης της ΔΥΠΑ, όπως φαίνεται ακολούθως:

Πίνακας 132: Σημεία Εξυπηρέτησης της ΔΥΠΑ στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Πόλη	Διεύθυνση
ΣΑΕΚ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Αγρίνιο	1ο ΧΛΜ.Ε.Ο. ΑΓΡΙΝΙΟΥ - ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ

Πηγή: ΔΥΠΑ, χ.χ. (Διαθέσιμο στο: https://www.dypa.gov.gr/simia-eksipiretisis) & ιδία επεξεργασία.

5.4.3.6 Κατηγορία «Χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[218]

Παρόμοια, η κατηγορία «Χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών» περιλαμβάνει έντεκα (11) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση δύο δομές αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Οι δύο δομές/υπηρεσίες που στοχεύουν στην φροντίδα των χρηστών και πρώην χρηστών εξαρτησιογόνων ουσιών παρατίθενται παρακάτω:

1. **Κέντρα Πρόληψης Εξαρτήσεων (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας)**[219]

Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας δε λειτουργεί κανένα Κέντρο Πρόληψης.

Πίνακας 133: Κέντρα Πρόληψης στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση
Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ	Πατρέων	Ν.Ε.Ο. ΠΑΤΡΩΝ-ΑΘΗΝΩΝ 35, ΠΑΤΡΑ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-prolipsis-exartiseon-pe-achaias/) & ιδία επεξεργασία.

---

[218] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/christes-kai-proin-christes-exartisiogonon-oysion/

[219] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Κέντρα Πρόληψης Εξαρτήσεων (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kentra-prolipsis-exartiseon-pe-aitoloakarnanias/

2. Θεραπευτικά Προγράμματα[220]

Στην Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας υλοποιείται ένα θεραπευτικό πρόγραμμα, το οποίο απευθύνεται σε χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών, όπως φαίνεται ακολούθως.

Πίνακας 134: Θεραπευτικά προγράμματα στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΟΚΑΝΑ (Αγρινίου)	Αγρινίου	Τέρμα Κόκκαλη, Εντός Παλαιού Νοσοκομείου, Αγρίνιο	ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/therapeytika-programmata-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.3.7 Κατηγορία «Ψυχική υγεία» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[221]

Η κατηγορία «Ψυχική υγεία» περιλαμβάνει έντεκα (11) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση μια δομή, αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Βοήθεια στο σπίτι, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Η μόνη υπηρεσία που έχει αποκλειστικό αντικείμενο την παροχή φροντίδας στον τομέα της ψυχικής υγείας είναι οι Φορείς Ψυχικής Υγείας και στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας λειτουργούν οι παρακάτω πέντε (5) δομές:

Πίνακας 135: Φορείς Ψυχικής Υγείας στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Τζαβέλλα 12, Μεσολόγγι	ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ
Ξενώνας "ΙΡΙΔΑ"	Αγρινίου	Τέρμα Εχινάδων, Μπούζι, Εργατικές κατοικίες Δοκιμίου, Αγρίνιο	ΞΕΝΩΝΑΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
Ξενώνας "ΑΡΓΩ"	Αγρινίου	Καφαντάρη Γεωργίου 5	Μονάδα Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης Νοσηλευτικής Μονάδας Γ.Ν. Αγρινίου
Κέντρο Ψυχικής Υγείας "ΨΥΧΑΡΓΩΣ"	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Κύπρου & Λεβίδη Σταματίου, Μεσολόγγι	ΚΕΝΤΡΟ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
Κέντρο Ψυχικής Υγείας ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Βότση 9, Αγρίνιο	ΚΕΝΤΡΟ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

[220] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Θεραπευτικά προγράμματα (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/therapeytika-programmata-pe-aitoloakarnanias/

[221] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Ψυχική υγεία (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-aitoloakarnanias/psychiki-ygeia/

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/foreis-psychikis-ygeias-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.3.8 Κατηγορία «Κακοποίηση» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[222]

Η κατηγορία «Κακοποίηση» περιλαμβάνει δέκα (10) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση τα Συμβουλευτικά Κέντρα, αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Βοήθεια στο σπίτι, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Στην Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας λειτουργεί ένα συμβουλευτικό κέντρο για γυναίκες, το οποίο παρέχει υπηρεσίες βοήθειας και ενδυνάμωσης σε άτομα που αντιμετωπίζουν ζητήματα έμφυλης βίας και ευρύτερων ψυχοκοινωνικών δυσκολιών.

Πίνακας 136: Συμβουλευτικά κέντρα στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία δομής
ΞΕΝΩΝΑΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	Ε.Ο. Αγρινίου-Μεσολογγίου, 1ος όροφος (Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας και Δημόσιας Υγείας)	ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/symvoyleytika-kentra-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.3.9 Κατηγορία «Πρόσφυγες-Μετανάστες» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[223]

Η κατηγορία «Πρόσφυγες-Μετανάστες» περιλαμβάνει εννιά (9) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ), αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Κέντρα Κοινότητας, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας δε φαίνεται να λειτουργεί Κέντρο Ένταξης Μεταναστών στην παρούσα φάση.

5.4.3.10 Κατηγορία «Άστεγοι» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[224]

Η κατηγορία «Άστεγοι» περιλαμβάνει εννιά (9) υποκατηγορίες, οι οποίες με εξαίρεση τις Δομές Αστέγων, αναφέρονται αποκλειστικά ονομαστικά, καθώς έχουν ήδη παρουσιαστεί στις προηγούμενες κατηγορίες: ΝΠΔΔ, Κέντρα Κοινότητας, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά

---

[222] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Κακοποίηση (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-achaias/kakopoiisi/

[223] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Πρόσφυγες-Μετανάστες (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-aitoloakarnanias/prosfyges-metanastes/

[224] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Άστεγοι (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-aitoloakarnanias/astegoi/

Παντοπωλεία, Διανομή Τροφίμων, ΤΕΒΑ, Σύλλογοι-Σωματεία-ΜΚΟ, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικές πληροφορίες σχετικά με τη Δομή Αστέγων που λειτουργεί στην Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας.

Πίνακας 137: Δομές αστέγων στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής
ΔΟΜΕΣ ΑΣΤΕΓΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	Αγρινίου	3ο χλμ Αγρινίου - Ιωαννίνων	ΑΝΟΙΚΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΑΣ | ΥΠΝΩΤΗΡΙΟ

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/domes-astegon-pe-aitoloakarnanias/) & ιδία επεξεργασία.

5.4.3.11 Κατηγορία «Γραμμές SOS-ΖΩΗΣ» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[225]

Όλες οι σχετικές πληροφορίες για την Κατηγορία «Γραμμές SOS-ΖΩΗΣ» παρατίθενται στην αντίστοιχη υποενότητα της ΠΕ Αχαΐας.

Αξίζει να αναφερθεί ότι στην Κατηγορία αυτήν συμπεριλαμβάνονται και τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).

5.4.3.12 Κατηγορία «Νέοι/Φοιτητές» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[226]

Η κατηγορία «Νέοι/Φοιτητές» αποτελείται από πέντε υποενότητες, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι δομές της Ψυχικής Υγείας και των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.), οι οποίες έχουν αναλυθεί σε προηγούμενες ενότητες.

Οι τρεις κατηγορίες δομών που παρέχουν ειδικά διαμορφωμένες υπηρεσίες για φοιτητές και νέους είναι οι ακόλουθες:

1. **Δομές Στέγασης στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας**[227]

- Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας Πανεπιστημίου Πατρών/Φοιτητικές εστίες στην Πάτρα, το Κουκούλι και το Μεσολόγγι[228]

Η στέγαση φοιτητών στο Πανεπιστήμιο Πατρών υλοποιείται μέσω φοιτητικών εστιών, μισθωμένων κλινών και οργανωμένων χώρων φιλοξενίας, στο πλαίσιο της φοιτητικής μέριμνας και της υποστήριξης της ακαδημαϊκής ζωής. Η διαδικασία στέγασης βασίζεται στην υποβολή σχετικής αίτησης με τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά εντός συγκεκριμένων προθεσμιών, ενώ παρέχεται αναλυτική ενημέρωση μέσω των επίσημων ψηφιακών

---

[225] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Γραμμές SOS-Ζωής (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-aitoloakarnanias/grammes-sos-zois/

[226] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Νέοι/Φοιτητές (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/domes-pe-aitoloakarnanias/neoi-foitites/

[227] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Δομές στέγασης. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/domes-stegasis-pe-aitoloakarnanias/

[228] Πανεπιστήμιο Πατρών. (χ.χ.). Στέγαση. Διαθέσιμο στο: https://www.upatras.gr/foitites/foititiki-merimna/stegasi/

πλατφορμών του Ιδρύματος σχετικά με τα κριτήρια, τον κανονισμό λειτουργίας και τις υποχρεώσεις των διαμενόντων.

Παράλληλα, το Πανεπιστήμιο Πατρών διαθέτει δομές προσωρινής φιλοξενίας για αλλοδαπούς φοιτητές, μεταπτυχιακούς, διδάσκοντες και συμμετέχοντες σε προγράμματα κινητικότητας, καθώς και για ειδικές κατηγορίες με ακαδημαϊκή ιδιότητα. Η διάθεση των χώρων πραγματοποιείται βάσει καθορισμένης διαδικασίας και συνεργασίας με τις αρμόδιες διοικητικές υπηρεσίες, με στόχο την κάλυψη βραχυχρόνιων στεγαστικών αναγκών και τη διευκόλυνση της διεθνούς ακαδημαϊκής κινητικότητας.

Πίνακας 138: Διεύθυνση Στέγασης Φοιτητών στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Τμήμα	Δήμος/ΠΕ	Διεύθυνση/Στοιχεία επικοινωνίας
Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας Πανεπιστημίου Πατρών	Τμήμα Φοιτητικής Εστίας Μεσολογγίου για Τμήματα με έδρα σε Μεσολόγγι και Αγρίνιο	Ιεράς Πόλης Μεσολογγίου	Νέα Κτίρια, Μεσολόγγι Αιτωλοακαρνανία, 30200

Πηγή: Πανεπιστήμιο Πατρών, χ.χ. (Διαθέσιμο στο: https://www.upatras.gr/foitites/foititiki-merimna/stegasi/) & ιδία επεξεργασία.

2. Δομές σίτισης στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[229]

- Σίτιση στο Πανεπιστήμιο Πατρών[230]

Η σίτιση των φοιτητών στο Πανεπιστήμιο Πατρών παρέχεται κυρίως δωρεάν σε δικαιούχους μέσω των φοιτητικών εστιατορίων, στο πλαίσιο της φοιτητικής μέριμνας και της υποστήριξης της ακαδημαϊκής ζωής. Η παροχή καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος του ακαδημαϊκού έτους και περιλαμβάνει βασικά γεύματα, ενώ προβλέπεται οργανωμένη διαδικασία υποβολής αιτήσεων και έκδοσης κάρτας σίτισης σε ετήσια βάση, με δυνατότητα πρόσβασης στις υπηρεσίες εστίασης και για φοιτητές που δεν πληρούν τα κριτήρια δωρεάν σίτισης, έναντι χαμηλού αντιτίμου.

Πίνακας 139: Διευθύνσεις Φοιτητικής Μέριμνας για σίτιση στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Τμήμα	Δήμος
Διεύθυνση Φοιτητικής Μέριμνας Πανεπιστημίου Πατρών	Τμήμα σίτισης και παροχών για Τμήματα με έδρα στο Αγρίνιο	Ιεράς Πόλης Μεσολογγίου

Πηγή: Πανεπιστήμιο Πατρών, χ,χ, (Διαθέσιμο στο: https://www.upatras.gr/foitites/foititiki-merimna/sitisi/) & ιδία επεξεργασία.

---

[229] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Δομές σίτισης. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/domes-sitisis-pe-aitoloakarnanias/

[230] Πανεπιστήμιο Πατρών. (χ.χ.). Σίτιση. Διαθέσιμο στο: https://www.upatras.gr/foitites/foititiki-merimna/sitisi/

3. Συνήγορος του Φοιτητή στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[231]

Δεν καταγράφεται η παροχή υπηρεσίας Συνηγόρου του Φοιτητή στην Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας.

5.4.3.13 Κατηγορία «Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας[232][233]

Στην Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας δραστηριοποιούνται οι ακόλουθοι οχτώ (8) Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.).

Πίνακας 140: Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας.

Όνομα	Δήμος	Διεύθυνση	Κατηγορία Δομής/ Τομέας
"MESSOLONGHI BY LOCALS"	Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου	Ελ. Βενιζέλου 24	ΜΚΟ/ Παραγωγή Πολιτιστικών / Καλλιτεχνικών Προϊόντων
ΑΚΑ ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ	Ακτίου-Βόνιτσας	Μακάριου Κύπρου 10	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Χονδρικό εμπόριο
ΑΓΡΟ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΟΥ	Αγρινίου	Χαριλάου Τρικούπη 140, Αγρίνιο	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Αγροτικές και Κτηνοτροφικές Δραστηριότητες
"Ενεργώ – FiveAct"	Αγρινίου	Χαριλάου Τρικούπη 4, Αγρίνιο	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Υπηρεσίες Ιατρικές
"ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑ" ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	Αγρινίου	Παραβόλα, Παραβόλα	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Εμπορία Αγροτικών Προϊόντων
"Traces"	Αγρινίου	Βασιλαδίου 8, Αγρίνιο	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Υπηρεσίες Τουριστικές
"TAXIDEVOUSA"	Αγρινίου	Γρίβα 12, Αγρίνιο	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Παραγωγή Πολιτιστικών – Καλλιτεχνικών Προϊόντων
"RED LINE AGRINIO"	Αγρινίου	Αναστασιάδη 4, Αγρίνιο	ΚΟΙΝΣΕΠ/ Υπηρεσίες Λογιστικές - Φοροτεχνικές

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2026. (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kalo-pe-aitoloakarnanias/), Πλατφόρμα Δικτύωσης Φορέων Κ.ΑΛ.Ο., χ.χ. (Διαθέσιμο στο: https://foreis-kalo.gr/) & ιδία επεξεργασία.

---

[231] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Συνήγορος του Φοιτητή. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/synigoros-toy-foititi-pe-aitoloakarnanias/

[232] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.) (ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/kalo-pe-aitoloakarnanias/

[233] Πλατφόρμα δικτύωσης Φορέων Κ.ΑΛ.Ο. (χ.χ.). Χάρτης Φορέων Κ.ΑΛ.Ο. Διαθέσιμο στο: https://foreis-kalo.gr/koinsep_map

5.5 Λοιπές Δράσεις και Προγράμματα Κοινωνικής Πολιτικής[234]

Το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας υλοποίησε σημαντικές Δράσεις και Προγράμματα Κοινωνικής Πολιτικής για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και την προώθηση της ισότιμης συμμετοχής όλων των πολιτών στην κοινωνική και οικονομική ζωή της περιφέρειας. Ορισμένες από αυτές τις δράσεις παρατίθενται παρακάτω:

- **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Επισιτιστικής και Βασικής Υλίκης Συνδρομής» του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ/FEAD) 2014-2020.**

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ως επικεφαλής εταίρος, υλοποιεί το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής (ΕΠ Ι) του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους ΤΕΒΑ/ FEAD (Fund for European Aid to the most deprived) που υποστηρίζει τη διανομή τροφίμων και βασικών υλικών αγαθών ενώ συνδυάζεται με συνοδευτικά μέτρα κοινωνικής ένταξης.

Σκοπός του προγράμματος είναι η κοινωνική ενσωμάτωση και η μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού των πολιτών της Δυτικής Ελλάδας. Μετά τη διασύνδεση του ΤΕΒΑ με το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης ωφελούμενοι του Προγράμματος είναι όσοι έχουν επιλέξει στην ηλεκτρονική πλατφόρμα να λαμβάνουν βοήθεια και από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής. Το Πρόγραμμα υλοποιείται μέσω των Κοινωνικών Συμπράξεων της Π.Ε. Αχαΐας, της Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας και της Π.Ε. Ηλείας όπου αναλαμβάνουν τη διανομή/παροχή.

I. Τρόφιμων,

II. Ειδών Βασικής Υλικής Συνδρομής (προϊόντα καθαρισμού και ατομικής υγιεινής),

III. Συνοδευτικών Μέτρων κοινωνικής ένταξης και ενδυνάμωσης των ωφελούμενων του ΤΕΒΑ.

[234] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Δράσεις – Προγράμματα Κοινωνικής Πολιτικής. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/draseis/draseis-koinonikis-politikis-pde/

- **Μένουμε Δυτική Ελλάδα**

Πρόκειται για μια ιστοσελίδα ενημέρωσης, ψυχαγωγίας, εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης που δημιούργησε η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας την περίοδο της κοινωνικής αποστασιοποίησης που επέβαλλαν τα περιοριστικά μέτρα κατά του COVID-19. Μία πρωτοβουλία με τη σκέψη στον πολίτη. Αλλά και μία πρωτοβουλία για δημιουργικότητα κατ' οίκον για μικρούς και μεγάλους.

Μεταξύ άλλων, στην ιστοσελίδα περιλαμβάνονται οι θεματικές ενότητες: Ενημερώνομαι/Ψυχαγωγούμαι/Εκπαιδεύομαι/ Ενδυναμώνομαι / Μιλάω σε ειδικό/ Μαθαίνω για τον τόπο μας/ Συνεισφέρω αλλά και η γραμμή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης 2611100405 που λειτουργεί καθημερινά, 7 ημέρες την εβδομάδα, Δευτέρα έως και Κυριακή, από τις 8:00 έως τις 20:00 το βράδυ. Μέσω της Γραμμής Ψυχοκοινωνικής Στήριξης, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας παρέχει υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης και γενικής ενημέρωσης, ανοίγοντας έτσι ένα παράθυρο διαλόγου και στήριξης σε όσους το έχουν ανάγκη.

- **Υιοθεσία και αναδοχή**

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας πέραν της υλοποίησης και προώθησης του θεσμού της αναδοχής και της υιοθεσίας διοργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα για υποψήφιους ανάδοχους – θετούς γονείς καθώς και ποικίλες ενημερωτικές δράσεις αναφορικά με τους εν λόγω θεσμούς.

Μεταξύ άλλων, εκδόθηκε ένας ολοκληρωμένος οδηγός για την Υιοθεσία και την Αναδοχή (https://www.pde.gov.gr/gr/images/yiothesia_anadoxi_full.pdf), όπου διακεκριμένοι επιστήμονες και ειδικοί απαντούν σε καίρια ερωτήματα τόσο για το νέο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την όλη διαδικασία, όσο και για τις ανάγκες των υποψήφιων γονέων και των παιδιών.

- **Μένει μυστικό**

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας υλοποίησε με μεγάλη επιτυχία την εκστρατεία (23 Ιουλίου 2021 έως τις 16 Οκτωβρίου 2021) «Μένει Μυστικό» ενάντια στη Σεξουαλική Κακοποίηση των Παιδιών σε συνεργασία με τον Οργανισμό «Το Χαμόγελο του Παιδιού» με βασικούς στόχους:

- Την ευαισθητοποίηση σχετικά με το φαινόμενο της σεξουαλικής κακοποίησης.
- Την έμφαση στη σημασία της πρόληψης μέσα από τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση.

- Την ανάδειξη των διαστάσεων που έχει λάβει το φαινόμενο στην Ελλάδα.
- Την κατάθεση πρακτικών προτάσεων στους αρμόδιους θεσμικούς φορείς για την πρόληψη και αντιμετώπισή του φαινομένου.

Πραγματοποιήθηκαν διαδραστικές παρεμβάσεις και σεμινάρια ενημέρωσης σε εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς και κηδεμόνες σε Αχαΐα, Ηλεία και Αιτωλοακαρνανία (Αγρίνιο, Μεσολόγγι, Πύργος, Αμαλιάδα, Αίγιο, Πάτρα) με σκοπό την πρόληψη και αντιμετώπιση της μάστιγας της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών και τη δημιουργία ενός ενιαίου πλαισίου κοινωνικής προστασίας, ενώ ταυτόχρονα με τη συνδρομή του Κινητού Εργαστηρίου «Οδυσσέας» του Οργανισμού «Το Χαμόγελο του Παιδιού» αναπτύχθηκαν παράλληλες διαδραστικές-ψυχοπαιδαγωγικές δράσεις για παιδιά και γονείς.

Σε όλη τη διάρκεια της τρίμηνης εκστρατείας δημοσιεύονταν σχετικά επιστημονικά άρθρα σε Μ.Μ.Ε. της Δυτικής Ελλάδας, τα οποία συντάχθηκαν από τους ψυχολόγους του Οργανισμού για την ενημέρωση του φαινομένου και την αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης. Τέλος, η εκστρατεία ολοκληρώθηκε με τη διεξαγωγή 3 στοχευμένων διαδικτυακών εκπαιδευτικών σεμιναρίων σε γονείς και κηδεμόνες, επαγγελματίες υγείας και εκπαιδευτικούς.

Ο απολογισμός σε νούμερα:

- 547 υπογραφές του ψηφίσματος «Μένει Μυστικό»,
- 55 παρεμβάσεις σε 1.037 μαθητές Α’ βάθμιας εκπαίδευσης,
- 57 παρεμβάσεις σε 625 μαθητές Β’ βάθμιας εκπαίδευσης,
- 26 παρεμβάσεις σε 441 γονείς και εκπαιδευτικούς,
- 13 επιστημονικά άρθρα – 257 δημοσιεύσεις σε τοπικά Μέσα.

- **«ΚΛΙΚ ΖΩΗΣ»: Παροχή υπηρεσιών Αυτόνομης Διαβίωσης και Ασφαλούς Γήρανσης Ηλικιωμένων**

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας υλοποιεί ένα καινοτόμο πρόγραμμα υπηρεσιών, το οποίο απευθύνεται σε ηλικιωμένους που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας, είναι μοναχικά άτομα ή δεν μπορούν να υποστηριχθούν επαρκώς από το άτομο που διαβιεί μαζί τους.

Πρόκειται για το έργο « «Παροχή υπηρεσιών αυτόνομης διαβίωσης και ασφαλούς γήρανσης ηλικιωμένων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας», που στοχεύει στη δημιουργία μιας δωρεάν κεντρικής υποστήριξης αυτόνομης διαβίωσης ηλικιωμένων που χρήζουν μέριμνας και παρακολούθησης.

Οι υπηρεσίες που προσφέρονται είναι οι κάτωθι:

- ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΜΕΣΩ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΤΗΛΕΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗΣ

Περιλαμβάνει την 24ώρη παρακολούθηση των ηλικιωμένων μέσω ειδικών συσκευών.

- ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

Χρησιμοποιείται για την λήψη ειδοποιήσεων από τους συγγενείς των ηλικιωμένων.

- ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ

Αφορά στην έξυπνη παρακολούθηση των ωφελούμενων για την εξαγωγή μοτίβων συμπεριφοράς.

5.6 Κοινωνική δραστηριότητα από λοιπούς φορείς στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Πέραν των κοινωνικών δομών και των προγραμμάτων που υλοποιούνται από τους Δήμους και έχουν ήδη παρουσιαστεί, ουσιαστικό ρόλο στην υποστήριξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων διαδραματίζουν και λοιποί φορείς κοινωνικής αλληλεγγύης, τόσο του δημόσιου τομέα όσο και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Η αναλυτική αποτύπωση των φορέων κοινωνικής αλληλεγγύης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, πέρα από τις κοινωνικές δομές και υπηρεσίες των δεκαεννέα (19) Δήμων, αφενός καταδεικνύει την αυξημένη δραστηριοποίηση στον τομέα της παροχής υπηρεσιών υποστήριξης, συμβουλευτικής, θεραπευτικής παρέμβασης και φροντίδας προς άτομα και πληθυσμιακές ομάδες που βρίσκονται σε συνθήκες φτώχειας ή κοινωνικής ευαλωτότητας, αφετέρου φωτίζει ανάγκες, προβλήματα και αιτήματα των ευάλωτων ομάδων τα οποία δεν καθίστανται πάντοτε άμεσα αντιληπτά από τον κεντρικό μηχανισμό κοινωνικής πρόνοιας και, ως εκ τούτου, αντιμετωπίζονται μέσω παρεμβάσεων των λοιπών φορέων. Στο πλαίσιο αυτό, η συμπληρωματική λειτουργία των επιμέρους πεδίων δράσης των φορέων κοινωνικής αλληλεγγύης διαμορφώνει μια δυναμική και αλληλοενισχυόμενη σχέση μεταξύ των κρατικών δομών και της κοινωνίας των πολιτών.

Η χαρτογράφηση των φορέων κοινωνικής αλληλεγγύης, πέραν εκείνων που εντάσσονται στις τρεις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Αχαΐας, Ηλείας και

Αιτωλοακαρνανίας), περιλαμβάνει ένα ευρύ και ετερογενές σύνολο φορέων και δομών, όπως ενδεικτικά:

- φορείς παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας,
- δομές υποστήριξης ατόμων με αναπηρία,
- δίκτυα και δομές απεξάρτησης και κοινωνικής επανένταξης,
- οργανώσεις και συλλογικές πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών,
- φορείς της Εκκλησίας, μεταξύ άλλων.

5.7 Αποτελέσματα πρωτογενούς έρευνας και αποτίμηση λειτουργίας κοινωνικών δομών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2021-2027

Η παρούσα υποενότητα παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου που υλοποιήθηκε μέσω δομημένων ερωτηματολογίων σε κοινωνικές δομές και υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027, με στόχο την αποτύπωση της λειτουργίας τους, της εμπειρίας των ωφελούμενων από τις παρεχόμενες υπηρεσίες και της αξιολόγησης της καθημερινής τους λειτουργίας από την πλευρά των συντονιστών και υπευθύνων των δομών.

Η έρευνα σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε με τρόπο που δεν περιορίζεται σε έναν μόνο τύπο δομής, αλλά εκτείνεται σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών υπηρεσιών, οι οποίες απευθύνονται σε διαφορετικές κατηγορίες πληθυσμού και καλύπτουν ποικίλες ανάγκες κοινωνικής προστασίας, υλικής υποστήριξης και φροντίδας.

Συγκεκριμένα, τα ερωτηματολόγια απευθύνθηκαν σε ωφελούμενους των ακόλουθων κατηγοριών δομών της ΠΔΕ:

- Κέντρα Κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων των Παραρτημάτων Ρομά και των Κέντρων Ένταξης Μεταναστών,
- Κοινωνικά Παντοπωλεία,
- Κοινωνικά Φαρμακεία,
- Δομές Παροχής Συσσιτίων,
- Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ), καθώς και ωφελούμενους που τελούν υπό καθεστώς κηδεμονίας ή δικαστικής συμπαράστασης,
- Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), συμπεριλαμβανομένων ωφελούμενων που τελούν υπό δικαστική συμπαράσταση.

Παράλληλα, η έρευνα περιέλαβε ερωτηματολόγια που απευθύνθηκαν σε συντονιστές, υπευθύνους λειτουργίας ή υπευθύνους έργου των ανωτέρω δομών και ειδικότερα:

- σε συντονιστές Κέντρων Κοινότητας, Παραρτημάτων Ρομά και Κέντρων Ένταξης Μεταναστών,
- σε συντονιστές των Κοινωνικών Παντοπωλείων και Δομών Σίτισης,
- σε συντονιστές των Κοινωνικών Φαρμακείων,
- σε υπευθύνους των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ),
- σε υπευθύνους των Δομών Αστέγων (Ανοικτά Κέντρα Ημέρας Αστέγων και Υπνωτήρια),
- σε υπευθύνους έργου των Κέντρων Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ).

Η διάκριση της ανάλυσης μεταξύ ωφελούμενων και συντονιστών επιτρέπει την αποτύπωση της λειτουργίας των δομών από δύο συμπληρωματικές οπτικές: αφενός την εμπειρία των ατόμων που λαμβάνουν τις υπηρεσίες και αφετέρου την αξιολόγηση των επαγγελματιών που είναι υπεύθυνοι για την οργάνωση, τον συντονισμό και την υλοποίησή τους. Η προσέγγιση αυτή συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας πληρέστερης εικόνας της καθημερινής λειτουργίας των δομών, των παρεχόμενων υπηρεσιών και των ζητημάτων που ανακύπτουν στο πεδίο.

Συμπεράσματα από τα ερωτηματολόγια των ωφελούμενων

Η σύνθεση των απαντήσεων των ωφελούμενων από το σύνολο των κοινωνικών δομών που συμμετείχαν στην έρευνα αναδεικνύει μια κατά βάση θετική αποτίμηση της λειτουργίας και της συμβολής τους στην κάλυψη βασικών κοινωνικών αναγκών. Ανεξαρτήτως τύπου δομής, οι ωφελούμενοι αναγνωρίζουν ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη στήριξη της καθημερινότητάς τους, ιδίως σε συνθήκες κοινωνικής ή οικονομικής ευαλωτότητας.

Κεντρικό εύρημα αποτελεί η ιδιαίτερα θετική αξιολόγηση του ανθρώπινου δυναμικού των δομών. Οι ωφελούμενοι αποδίδουν μεγάλη σημασία στη στάση των στελεχών, επισημαίνοντας την ευγένεια, τη διαθεσιμότητα, την κατανόηση και τον σεβασμό που επιδεικνύονται κατά την παροχή των υπηρεσιών. Η ποιότητα της διαπροσωπικής σχέσης αναδεικνύεται ως κρίσιμος παράγοντας εμπιστοσύνης και αίσθησης ασφάλειας, ιδίως για άτομα που αντιμετωπίζουν σύνθετες ή χρόνιες δυσκολίες.

Παράλληλα, από τις απαντήσεις προκύπτει ότι οι δομές λειτουργούν ως σταθερά σημεία αναφοράς για τους ωφελούμενους, είτε πρόκειται για υπηρεσίες υλικής υποστήριξης (όπως τρόφιμα, φάρμακα και σίτιση), είτε για υπηρεσίες φροντίδας και υποστήριξης ευάλωτων ομάδων (ηλικιωμένοι, άτομα με αναπηρία, άτομα υπό δικαστική συμπαράσταση), είτε για παροχή πληροφόρησης, καθοδήγησης και διασύνδεσης με άλλες κοινωνικές ή διοικητικές υπηρεσίες. Η συμβολή αυτή αποτυπώνεται στην αίσθηση συνέχειας και αξιοπιστίας που αποδίδουν οι ωφελούμενοι στις δομές.

Ταυτόχρονα, αναδεικνύονται και ορισμένα κοινά σημεία προβληματισμού, τα οποία εμφανίζονται οριζόντια σε διαφορετικούς τύπους δομών. Οι ωφελούμενοι αναφέρουν την ανάγκη ενίσχυσης της διαθεσιμότητας των υπηρεσιών, ιδίως σε περιόδους αυξημένης ζήτησης, καθώς και τη σημασία της σαφέστερης και πληρέστερης ενημέρωσης για το εύρος των παρεχόμενων παροχών. Σε επιμέρους περιπτώσεις επισημαίνεται η ανάγκη περιορισμού των χρόνων αναμονής ή η βελτίωση της οργάνωσης, χωρίς ωστόσο τα ζητήματα αυτά να αναιρούν τη συνολικά θετική εικόνα.

Συνολικά, τα ευρήματα των ερωτηματολογίων των ωφελούμενων καταδεικνύουν ότι οι κοινωνικές δομές επιτελούν ουσιαστικό και αναγνωρίσιμο ρόλο στην κοινωνική φροντίδα, λειτουργώντας ως βασικός μηχανισμός υποστήριξης για πληθυσμούς με αυξημένες ανάγκες. Η γενική εικόνα που προκύπτει είναι αυτή της λειτουργικής επάρκειας και της κοινωνικής χρησιμότητας, με ταυτόχρονη ανάδειξη συγκεκριμένων περιθωρίων βελτίωσης που σχετίζονται κυρίως με την ενίσχυση των πόρων και τη βελτίωση της οργανωτικής λειτουργίας.

Συμπεράσματα από τα ερωτηματολόγια των συντονιστών

Η σύνθεση των απαντήσεων των συντονιστών, επιστημονικά υπευθύνων και υπευθύνων έργου των κοινωνικών δομών αποτυπώνει μια ρεαλιστική και τεκμηριωμένη εικόνα της καθημερινής λειτουργίας των υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας. Κοινή διαπίστωση σε όλες τις κατηγορίες δομών αποτελεί το γεγονός ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες ανταποκρίνονται σε υπαρκτές και έντονες κοινωνικές ανάγκες, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις εμφανίζουν αυξητική τάση.

Οι συντονιστές επισημαίνουν ότι οι δομές καλούνται να λειτουργήσουν σε ένα περιβάλλον πολλαπλών και σύνθετων αιτημάτων, όπου οι ωφελούμενοι συχνά αντιμετωπίζουν σωρευτικές δυσκολίες (οικονομικές, υγειονομικές, κοινωνικές ή οικογενειακές). Στο πλαίσιο αυτό, η καθημερινή λειτουργία των δομών υπερβαίνει συχνά τον τυπικό τους ρόλο, απαιτώντας ευελιξία, διαρκή προσαρμογή και ενισχυμένο συντονισμό με άλλες υπηρεσίες και φορείς.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται από τους συντονιστές στη σημασία του ανθρώπινου δυναμικού. Η εμπειρία, η κατάρτιση και η δέσμευση των στελεχών αναγνωρίζονται ως κρίσιμος παράγοντας για την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη διαχείριση δύσκολων περιστατικών. Παράλληλα, επισημαίνεται ότι σε αρκετές περιπτώσεις η υποστελέχωση ή η έλλειψη εξειδικευμένων ειδικοτήτων περιορίζει τη δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξης ή ενίσχυσης των παρεμβάσεων.

Σε ό,τι αφορά στις υλικές υποδομές και τους διαθέσιμους πόρους, οι συντονιστές αναγνωρίζουν ότι οι περισσότερες δομές λειτουργούν με βασική λειτουργική επάρκεια, ωστόσο αναδεικνύονται ανάγκες αναβάθμισης, ιδίως σε επίπεδο εξοπλισμού, χώρων και οργανωτικών εργαλείων. Οι περιορισμοί αυτοί καθίστανται περισσότερο εμφανείς σε περιόδους αυξημένης ζήτησης ή όταν οι δομές καλούνται να εξυπηρετήσουν πληθυσμούς με ιδιαίτερες ανάγκες φροντίδας.

Ένα ακόμη επαναλαμβανόμενο εύρημα αφορά στον συντονισμό και τη διασύνδεση μεταξύ των δομών και άλλων κοινωνικών, υγειονομικών ή διοικητικών υπηρεσιών. Οι συντονιστές αναγνωρίζουν τη σημασία της διαλειτουργικότητας και της συνεργασίας, ωστόσο επισημαίνουν ότι αυτή δεν είναι πάντα συστηματική ή θεσμικά κατοχυρωμένη, γεγονός που ενίοτε επιβαρύνει τη διαχείριση των περιστατικών και μεταφέρει πρόσθετο φόρτο εργασίας στο προσωπικό των δομών.

Συνολικά, από την οπτική των συντονιστών, οι κοινωνικές δομές εμφανίζουν υψηλό βαθμό κοινωνικής χρησιμότητας και επιχειρησιακής αναγκαιότητας, αλλά ταυτόχρονα λειτουργούν συχνά στα όρια των δυνατοτήτων τους. Τα ευρήματα αναδεικνύουν την ανάγκη ενίσχυσης των δομών με ανθρώπινους και υλικούς πόρους, καθώς και τη βελτίωση του θεσμικού και οργανωτικού πλαισίου λειτουργίας τους, ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα και η ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Συμπεράσματα της έρευνας πεδίου και προτάσεις βελτίωσης

Η συνδυαστική ανάλυση των ερωτηματολογίων των ωφελούμενων και των συντονιστών των κοινωνικών δομών προσφέρει μια ολοκληρωμένη εικόνα της λειτουργίας των υπηρεσιών

κοινωνικής φροντίδας, αναδεικνύοντας τόσο τον ουσιαστικό κοινωνικό τους ρόλο όσο και τα βασικά σημεία που χρήζουν ενίσχυσης. Κοινή διαπίστωση και από τις δύο πλευρές αποτελεί το γεγονός ότι οι δομές ανταποκρίνονται σε πραγματικές και πιεστικές ανάγκες, λειτουργώντας ως κρίσιμο δίχτυ υποστήριξης για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Από την πλευρά των ωφελούμενων, προκύπτει σαφώς ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες συμβάλλουν ουσιαστικά στη βελτίωση της καθημερινότητας, είτε μέσω της κάλυψης βασικών αναγκών (σίτιση, φαρμακευτική υποστήριξη, υλική συνδρομή), είτε μέσω της παροχής φροντίδας και υποστήριξης σε άτομα με αυξημένες ανάγκες, είτε μέσω της καθοδήγησης και διασύνδεσης με άλλες υπηρεσίες. Η ποιότητα της ανθρώπινης επαφής και η στάση του προσωπικού αναδεικνύονται ως καθοριστικοί παράγοντες θετικής εμπειρίας και εμπιστοσύνης προς τις δομές.

Αντίστοιχα, οι συντονιστές αναγνωρίζουν ότι οι δομές επιτελούν ουσιαστικό έργο, ωστόσο επισημαίνουν ότι η λειτουργία τους πραγματοποιείται συχνά υπό συνθήκες αυξημένης πίεσης, περιορισμένων πόρων και υψηλών απαιτήσεων. Οι προκλήσεις που καταγράφονται αφορούν κυρίως την επάρκεια ανθρώπινου δυναμικού, την ανάγκη εξειδικευμένης κατάρτισης, την αναβάθμιση των υλικών υποδομών και τη βελτίωση του συντονισμού με άλλους φορείς.

Με βάση τα ανωτέρω, διαμορφώνονται οι ακόλουθες βασικές κατευθύνσεις βελτίωσης:

- ✓ Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού των κοινωνικών δομών, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά, με στόχο τη μείωση του φόρτου εργασίας και την καλύτερη διαχείριση σύνθετων περιστατικών.
- ✓ Συνεχής επιμόρφωση και υποστήριξη του προσωπικού, ιδίως σε ζητήματα διαχείρισης ευάλωτων ομάδων, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και διατομεακής συνεργασίας.
- ✓ Αναβάθμιση των υλικών υποδομών και του εξοπλισμού, όπου αυτό απαιτείται, ώστε να διασφαλίζεται η ασφαλής, αξιοπρεπής και αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών.
- ✓ Βελτίωση της οργανωτικής λειτουργίας και του συντονισμού μεταξύ των κοινωνικών δομών και των λοιπών κοινωνικών, υγειονομικών και διοικητικών υπηρεσιών, με στόχο την ολιστική αντιμετώπιση των αναγκών των ωφελούμενων.
- ✓ Ενίσχυση της ενημέρωσης των πολιτών σχετικά με το εύρος και τις δυνατότητες των παρεχόμενων υπηρεσιών, ώστε να διευκολύνεται η έγκαιρη πρόσβαση και η αξιοποίησή τους.

Συνολικά, τα ευρήματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι οι κοινωνικές δομές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας συνιστούν αναντικατάστατο πυλώνα κοινωνικής φροντίδας. Η περαιτέρω ενίσχυση και ποιοτική αναβάθμισή τους αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διατήρηση και την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και της προστασίας των πλέον ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.

5.8 Ετήσια Έκθεση Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (για την περίοδο 01-01-2024 έως 31-12-2024)[235]

Η Ετήσια Έκθεση Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για το 2024 παρέχει μια ολοκληρωμένη και επιχειρησιακά χρήσιμη αποτύπωση της εφαρμογής των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας κατά το έτος 2024, με έμφαση στη λειτουργία των κοινωνικών δομών, στη χωρική τους κατανομή και στη διασύνδεσή τους με τις ανάγκες του πληθυσμού. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην καταγραφή και αξιολόγηση των παρεμβάσεων που υλοποιήθηκαν σε κρίσιμους τομείς κοινωνικής προστασίας, καθώς και στη λειτουργία των μηχανισμών συντονισμού και παρακολούθησης.

Κατά το 2024 καταγράφηκε εκτεταμένο δίκτυο κοινωνικών δομών, το οποίο καλύπτει το σύνολο των Περιφερειακών Ενοτήτων και περιλαμβάνει παρεμβάσεις για την παιδική προστασία, τη στήριξη της τρίτης ηλικίας, την υποστήριξη ατόμων με αναπηρία, την πρόληψη και αντιμετώπιση των εξαρτήσεων, καθώς και δομές παροχής βασικών αγαθών και υπηρεσιών πρώτης ανάγκης. Η λειτουργία δομών όπως τα Κέντρα Κοινότητας, τα ΚΔΑΠ και ΚΔΑΠ ΑμεΑ, οι Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων και οι Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης αποτυπώνει έναν πολυεπίπεδο μηχανισμό κοινωνικής φροντίδας, ο οποίος λειτουργεί συμπληρωματικά μεταξύ περιφερειακού και τοπικού επιπέδου.

Ιδιαίτερη σημασία αναδεικνύεται στη χωρική συγκέντρωση των κοινωνικών παρεμβάσεων στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου εντοπίζεται και ο μεγαλύτερος αριθμός ωφελούμενων. Η τάση αυτή, αν και συνδέεται με το πληθυσμιακό μέγεθος, καταδεικνύει ταυτόχρονα την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της προσβασιμότητας σε αγροτικές, ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, ώστε να αντιμετωπιστούν χωρικές ανισότητες στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών.

Κεντρικό ρόλο στο σύστημα κοινωνικής προστασίας κατέχει το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, το οποίο το 2024 λειτούργησε ως βασικό δίχτυ ασφαλείας για χιλιάδες νοικοκυριά. Η κατανομή των αιτήσεων και των ωφελούμενων αναδεικνύει την ένταση των κοινωνικών αναγκών σε συγκεκριμένους δήμους, ενώ παράλληλα επιβεβαιώνει τη σημασία της διασύνδεσης του εισοδηματικού σκέλους του προγράμματος με υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης και ενεργοποίησης.

Σημαντικό εύρημα της μελέτης αποτελεί η συστηματική χαρτογράφηση των κοινωνικών δομών μέσω του Γεωχωρικού Πληροφοριακού Συστήματος, το οποίο ενισχύει τη διαφάνεια, τη δυνατότητα παρακολούθησης της λειτουργίας του δικτύου κοινωνικής προστασίας και τη στήριξη τεκμηριωμένων αποφάσεων πολιτικής. Η γεωχωρική απεικόνιση επιτρέπει τον

---

[235] Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας – Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας Περιφερειακό - Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2025). Ετήσια έκθεση πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (για την περίοδο 01-01-2024 έως 31-12-2024). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2025/09/etisia-ekthesi-pde-2024.pdf

εντοπισμό κενών κάλυψης, την αποφυγή επικαλύψεων και τη στοχευμένη ενίσχυση περιοχών με αυξημένες ανάγκες.

Παράλληλα, μέσα από τις επισημάνσεις και παρατηρήσεις της μελέτης αναδεικνύονται λειτουργικές προκλήσεις που σχετίζονται με τον κατακερματισμό παρεμβάσεων, τη διοικητική επιβάρυνση των δομών και την ανάγκη ενίσχυσης του συντονισμού μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων. Οι στοχευμένες δράσεις συνεργασίας, όπως αυτές που αναπτύχθηκαν με τα Παραρτήματα Ρομά, αναδεικνύουν τη σημασία της άμεσης επαφής με τις κοινότητες και της προσαρμογής των πολιτικών στις τοπικές ιδιαιτερότητες.

Συνολικά, η μελέτη δεν περιορίζεται σε περιγραφική καταγραφή, αλλά λειτουργεί ως εργαλείο αξιολόγησης και βελτίωσης της εφαρμογής των πολιτικών κοινωνικής ένταξης, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για ενίσχυση της διαλειτουργικότητας, της χωρικής στόχευσης και της συνέργειας μεταξύ κοινωνικών υπηρεσιών και προγραμμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

6.1 Ο Ρόλος του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

6.1.1 Ο Μηχανισμός Συντονισμού Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Καινοτομίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας: Ο Σκοπός δημιουργίας και λειτουργίας του[236]

Η δημιουργία και λειτουργία του «Μηχανισμού Συντονισμού Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Καινοτομίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας» έχει ως στόχο την πρόληψη των μεταβαλλόμενων κοινωνικών αναγκών και τον σχεδιασμό δράσεων κοινωνικής καινοτομίας.

Ο Μηχανισμός εναρμονίζεται με τους στόχους της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και αναμένεται να καταστεί ο επιχειρησιακός βραχίονας συντονισμού, παρακολούθησης, υποστήριξης και εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής, συμμετέχοντας στην υλοποίηση και τον προσδιορισμό των προτεραιοτήτων της, με βάση τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών. Θα παρέχει το πλαίσιο διοικητικής, τεχνικής και επιχειρησιακής οργάνωσης, διαμορφωμένο κατάλληλα (σε χωρική εμβέλεια, πόρους και μέσα) ώστε να ανταποκρίνεται στις ιδιαιτερότητες κάθε θεσμικής απαίτησης που αφορά στα πεδία παρέμβασης.

Ο Μηχανισμός αναμένεται να συνεισφέρει άμεσα στην υποστήριξη του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής καθώς και όποιων άλλων απαιτήσεων αφορούν στην παρακολούθηση και αξιολόγηση των εφαρμοζόμενων δράσεων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Βασικός στόχος του Μηχανισμού είναι η ανάπτυξη ενός περιφερειακού σημείου αναφοράς για τον συντονισμό, την πρόληψη, την παρέμβαση-υποστήριξη και τη δικτύωση-διασύνδεση των φορέων άσκησης κοινωνικής πολιτικής και των πολιτών με όλες τις κοινωνικές δράσεις και υπηρεσίες που υλοποιούνται στην Περιφέρεια.

6.1.2 Το Θεσμικό Πλαίσιο του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας[237]

Το Έργο «Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» χρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα 2021 – 2027» με βάση την Απόφαση Ένταξης με αρ. πρωτ. 252/19-01-2024 (ΑΔΑ: ΨΟ6Τ7Λ6-Η15) και έχει λάβει κωδικό MIS 6004353.

---

[236] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ). Σκοπός. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/michanismos/skopos/

[237] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Θεσμικό Πλαίσιο. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/michanismos/thesmiko-plaisio/

Το Έργο εντάσσεται στην Πράξη: «Μηχανισμός Συντονισμού Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Καινοτομίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας» και χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους μέσω του Π.Δ.Ε. και πιο συγκεκριμένα από Πιστώσεις του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (αριθ. ενάριθ. έργου 2024ΕΠ00170001).

Η λειτουργία του Μηχανισμού καθορίζεται από το Ν.4445/2016 (ΦΕΚ Α' 236/19.12.2016) «Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, ρυθμίσεις για την κοινωνική αλληλεγγύη και εφαρμοστικές διατάξεις του ν. 4387/2016 (Α' 85) και άλλες διατάξεις, όπως κωδικοποιήθηκε με το Ν.4829/202».»

6.1.3 Σκοπός και Αρμοδιότητες του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας[238]

6.1.3.1 Σκοπός και Αρμοδιότητες

Βασική αρμοδιότητα του Παρατηρητηρίου αποτελεί η εκπόνηση μελετών για τη μέτρηση της φτώχειας, τη διερεύνηση των διαστάσεών της και την εκτίμηση του αντικτύπου των εισοδηματικών ελλείψεων στον κοινωνικό ιστό και στην ποιότητα ζωής του πληθυσμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Το Παρατηρητήριο επιδιώκει τη συμμετοχή όλων των δημόσιων υπηρεσιών και των ιδιωτικών φορέων παροχής κοινωνικής φροντίδας για την υλοποίηση οριζόντιων δράσεων, στις οποίες θα περιλαμβάνεται και η στήριξη των ευπαθών ομάδων.

Άλλες αρμοδιότητες του Παρατηρητηρίου είναι:

- Η διενέργεια κοινωνικών ερευνών για τον σχεδιασμό προγραμμάτων με στόχο την κάλυψη των αναγκών του ευρύτερου πληθυσμού
- Η συμμετοχή σε διαπεριφερειακά, διακρατικά και διεθνικά δίκτυα για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας, τον εντοπισμό και την προώθηση των προτεραιοτήτων κοινωνικής πολιτικής της ΠΔΕ
- Η σύνταξη και παρακολούθηση της ΠΕ.Σ.Κ.Ε.
- Ο συντονισμός των Δήμων εντός των ορίων της οικείας Περιφέρειας σε θέματα κοινωνικής αλληλεγγύης και τη μέριμνα για την εφαρμογή οριζόντιων μέτρων πολιτικής και η ανάπτυξη παρεμβάσεων στο πλαίσιο αντιμετώπισης ειδικών τοπικών αναγκών
- Η δικτύωση όμορων Δήμων με σκοπό την αντιμετώπιση κοινών αναγκών και η δικτύωση των φορέων υλοποίησης προνοιακών παρεμβάσεων και κοινωνικών υπηρεσιών
- Η διαβίβαση στοιχείων, δεδομένων και πληροφοριών προς το Ε.Γ.Π.Σ. του Εθνικού Μηχανισμού

---

[238] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Σκοπός-Αρμοδιότητες. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/perifereiako-paratiritirio-koinonikis-entaxis/skopos-armodiotites/

- Η παρακολούθηση και καταγραφή κοινωνικών φαινομένων (όπως ακραία φτώχεια, υπερχρεωμένα νοικοκυριά) και η αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, ιδιαίτερα των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων

Η δημιουργία και λειτουργία του «Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» αποσκοπεί στη συστηματική συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση κοινωνικών δεδομένων με στόχο την τεκμηρίωση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και την υποστήριξη του σχεδιασμού και της υλοποίησης παρεμβάσεων κοινωνικής πολιτικής.

Το Παρατηρητήριο λειτουργεί ως βασικός πυλώνας υποστήριξης της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας, παρέχοντας αξιόπιστη πληροφόρηση σχετικά με τις κοινωνικές ανισότητες, τις ευάλωτες ομάδες και τις εξελίξεις στο κοινωνικό πεδίο. Μέσω της παρακολούθησης δεικτών και της αξιολόγησης δράσεων, ενισχύει τη στοχευμένη και αποτελεσματική χάραξη πολιτικής, βασισμένη σε πραγματικά δεδομένα.

Το Παρατηρητήριο συνδέεται οργανικά με τον Εθνικό Μηχανισμό Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής και λειτουργεί συμπληρωματικά προς τις δράσεις του, συμβάλλοντας στην παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των μέτρων κοινωνικής ένταξης σε περιφερειακό επίπεδο.

Κεντρικός στόχος του Παρατηρητηρίου είναι η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος γνώσης και πληροφόρησης που θα στηρίζει τη λήψη αποφάσεων, θα εντοπίζει κοινωνικές ανάγκες και θα ενισχύει τη διαφάνεια και τη λογοδοσία στην εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών. Παράλληλα, λειτουργεί ως κόμβος συνεργασίας μεταξύ φορέων και υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής, διευκολύνοντας τη διασύνδεση, τη συνεργασία και την ανταλλαγή καλών πρακτικών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

6.1.3.2 Ομάδες στόχου/Ωφελούμενοι

Ως επωφελούμενοι του έργου ορίζονται όλοι οι πολίτες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας με έμφαση στα άτομα και τις οικογένειες που απειλούνται ή έχουν εγκλωβισθεί σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού:

- πρόσωπα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, εξαιτίας της έλλειψης πόρων που θα εξασφάλιζαν την κάλυψη κύριων αναγκών (διατροφή, στέγαση, υγιεινή, θέρμανση κλπ.),
- παιδιά ηλικίας 0-17 ετών που απειλούνται ή έχουν εγκλωβισθεί σε καταστάσεις αποκλεισμού,
- πρόσωπα με αυξημένους κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού

Απώτερος σκοπός είναι η διαμόρφωση και η εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών ανακούφισης από τις συνέπειες της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της αλληλεγγύης.

6.1.3.3 Επιχειρησιακοί στόχοι

Οι Επιχειρησιακοί Στόχοι του Μηχανισμού είναι:

6.1.4 Οργάνωση και Λειτουργία του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας[239]

6.1.4.1 Λειτουργία

Στην έδρα κάθε Περιφέρειας συστήνεται Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.

Η υποστήριξη λειτουργίας του Παρατηρητηρίου θα παρέχεται στη Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας Π.Ε. Αχαΐας, με χωρική αρμοδιότητα σε όλη την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

Η λειτουργία του Παρατηρητηρίου αποσκοπεί:

1. Στην αποτελεσματική παρακολούθηση και τον συντονισμό των στόχων οι οποίοι εξειδικεύονται στο πλαίσιο της Περιφερειακής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης (ΠΕ.Σ.Κ.Ε.).

---

[239] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. (χ.χ.). Οργάνωση και Λειτουργία. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/perifereiako-paratiritirio-koinonikis-entaxis/organosi-kai-leitoyrgia/

2. Στην ανάδειξη των τοπικών αναγκών σε θέματα πολιτικών κοινωνικής προστασίας, πρόνοιας και αλληλεγγύης.
3. Στη διαβίβαση στοιχείων και πληροφοριών στο Ενιαίο Γεωπληροφοριακό Σύστημα (Ε.ΓΠ.Σ.) του Εθνικού Μηχανισμού.
4. Στην αποτύπωση και χαρτογράφηση των χωρικών διαστάσεων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

6.1.4.2 Κοινωνική ένταξη

Ως πυλώνας της κοινωνικής ένταξης σε αυτοδιοικητικό επίπεδο, το Παρατηρητήριο προωθεί τις ακόλουθες δράσεις:

1. Την εκπόνηση ετήσιας Περιφερειακής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης, για τη διαπίστωση των επιπτώσεων συγκεκριμένων πολιτικών στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.
2. Την ανάπτυξη και εφαρμογή εργαλείων και δεικτών παρακολούθησης των διαδικασιών κοινωνικής ένταξης των ωφελούμενων της ΠΕ.Σ.Κ.Ε., ιδίως σε ζητήματα που άπτονται της ένταξης στην αγορά εργασίας και της ανάπτυξης οικονομικής δραστηριότητας.
3. Την παρακολούθηση και καταγραφή κοινωνικών φαινομένων και την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, ιδιαίτερα των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων.
4. Τη δημιουργία διαδικτυακής πύλης για την καταγραφή της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, τη συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση συγκεντρωτικών στοιχείων στατιστικού χαρακτήρα και αναφορών κοινωνικών φαινομένων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και δράσεων της περιφερειακής στρατηγικής.

6.1.4.3 Οργανόγραμμα

Το παρακάτω σχήμα απεικονίζει το Οργανόγραμμα της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας, στην οποία εντάσσεται και το Τμήμα Κοινωνικών Υπηρεσιών-Περιφερειακό Παρατηρητήριο.

Σχήμα 7: Οργανόγραμμα της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας.

Πηγή: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (χ.χ.). (Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/perifereiako-paratiritirio-koinonikis-entaxis/organosi-kai-leitoyrgia/)

6.1.5 Εργαλεία – Δείκτες Κοινωνικής Καινοτομίας[240]

Στις δράσεις του έργου «Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» συμπεριλαμβάνεται η ανάπτυξη μεθοδολογιών και εργαλείων Κοινωνικής Καινοτομίας για τον σχεδιασμό νέων δράσεων κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο.

Αυτές οι μεθοδολογίες/εργαλεία είναι τα εξής:

- **Εργαλείο μέτρησης κοινωνικού αντίκτυπου**

Η αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπου αποτελεί εργαλείο μέτρησης της κοινωνικής αξίας που παράγεται μέσα από τις παρεμβάσεις των κοινωνικών δομών. Η αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπου συνεισφέρει άμεσα στη λειτουργία των κοινωνικών δομών καθώς αποτελεί μια καινοτόμα διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης. Το εν λόγω εργαλείο θα

[240] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (χ.χ.). Εργαλεία – Δείκτες Κοινωνικής Καινοτομίας. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/draseis/ergaleia-deiktes-koinonikis-kainotomias/

διατεθεί οριζόντια στους κοινωνικούς φορείς – δομές και υπηρεσίες που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

- **Αξιολόγηση λειτουργίας κοινωνικών δομών**

Η ανάπτυξη ενός μοντέλου αξιολόγησης των κοινωνικών δομών θα αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για την άσκηση της περιφερειακής κοινωνικής πολιτικής. Ως «Κοινωνικές Δομές» εξετάζονται οι εξής Κατηγορίες Δομών: Κέντρα Κοινότητας, Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών, Δομές Αστέγων, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας για Άτομα με Αναπηρία (ΚΔΗΦ).

Ως ειδικότεροι στόχοι της Αξιολόγησης των Κοινωνικών Δομών τίθενται οι εξής:

> Να αναγνωρίσει πόσο αποδοτικές, ή μη είναι οι παρεμβάσεις ως προς τον τρόπο χρήσης των πόρων.

> Να αναλύσει αν επιτεύχθηκαν τα επιθυμητά αποτελέσματα, καθώς και να εντοπίσει τους λόγους για τους οποίους αυτά επιτεύχθηκαν ή δεν επιτεύχθηκαν.

> Να εκτιμήσει κατά πόσο έχουν προστιθέμενη αξία οι αξιολογούμενες παρεμβάσεις.

> Να εντοπίσει τα σημεία του προγραμματισμού, που ενδεχομένως χρειάζονται αναπροσανατολισμό προκειμένου να επιτευχθεί η επίτευξη των στόχων.

> Να υποστηρίξει τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη βελτίωση, ή αναθεώρηση των παρεμβάσεων.

> Να υποστηρίξει τη λήψη αποφάσεων για εναλλακτικές παρεμβάσεις.

> Να καθοδηγήσει το σχεδιασμό νέων παρεμβάσεων.

- **Εργαλείο υλοποίησης Δημόσιων Συμβάσεων Αναφοράς**

Οι Κοινωνικά Υπεύθυνες Δημόσιες Συμβάσεις αποτελούν εργαλείο κοινωνικής πολιτικής για την επίτευξη δευτερευουσών κοινωνικών στόχων. Υποστηρίζονται από την ενωσιακή και εθνική νομοθεσία (Ν.4412/2016) για τις δημόσιες αγορές και είναι μέρος της Ευρωπαϊκής στρατηγικής για τις δημόσιες συμβάσεις. Με τον όρο Κοινωνικά Υπεύθυνες Δημόσιες Συμβάσεις νοούνται οι συμβάσεις που συνάπτουν οι δημόσιοι φορείς και οι οποίες συμπεριλαμβάνουν κοινωνικές πτυχές σε κάποια από τα διακριτά τμήματα της διαγωνιστικής διαδικασίας. Το εν λόγω εργαλείο αφορά στην εκπόνηση σχεδίου δράσης για την εφαρμογή των κοινωνικά υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων.

- **Χρηματοδοτικό εργαλείο Κοινωνικών Ομόλογων**

Στο πλαίσιο του έργου θα αναπτυχθεί καινοτόμο σε εθνικό επίπεδο χρηματοδοτικό εργαλείο (χρηματοοικονομικό εργαλείο) βασιζόμενο στα συμβόλαια χρηματοδότησης με βάση τα κοινωνικά αποτελέσματα. Το εργαλείο θα απευθύνεται σε φορείς της κοινωνίας των πολιτών που επιθυμούν να χρηματοδοτηθούν μέσα από την επίτευξη ενός κοινωνικού αποτελέσματος.

- **Εργαλείο ενδυνάμωσης φορέων & Στελεχών**

Το εν λόγω εργαλείο αφορά στην ενίσχυση/δημιουργία ικανοτήτων (Capacity Building), ως μία διαδικασία βελτίωσης κι ενδυνάμωσης ενός οργανισμού και των στελεχών του, προκειμένου να γίνει αποτελεσματικότερος, να αποκομίσει μεγαλύτερο κοινωνικό όφελος, βιωσιμότητα και να επιτύχει τους στόχους του σε βάθος χρόνου. Το οριζόντιο αυτό εργαλείο θα σχεδιαστεί βάσει προσεγγίσεων που χρησιμοποιούνται για την ενδυνάμωση των οργανισμών που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες σε διεθνές επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» κατά τις ΠΠ 2014-2020 και 2021-2027

7.1 Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας 2014-2020[241]

Κατά την προγραμματική περίοδο 2014–2020, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας συγκαταλεγόταν στις φτωχότερες περιφέρειες της χώρας, με σημαντικό τμήμα του πληθυσμού της να διαβιεί κάτω από το όριο της φτώχειας, κατάσταση που επιδεινώθηκε περαιτέρω λόγω της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης.

Στο πλαίσιο αυτό, η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας της περιόδου 2014–2020 είχε ως βασικό σκοπό τη συγκρότηση ενός συνεκτικού πλέγματος κοινωνικής προστασίας για τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, με στόχο τόσο την αντιμετώπιση των φαινομένων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού όσο και την υποστήριξη των ομάδων που επιδίωκαν την ένταξη ή επανένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Η εν λόγω Περιφερειακή Στρατηγική εξειδίκευε και συμπλήρωνε την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη, συμβάλλοντας στην επίτευξη των εθνικών στόχων της περιόδου, οι οποίοι περιλάμβαναν:

- Τη μείωση των ανθρώπων που απειλούνται από τη φτώχεια ή/και τον κοινωνικό αποκλεισμό κατά 450.000 έως το 2020,
- Τη μείωση του αριθμού των παιδιών που απειλούνται από τη φτώχεια κατά 100.000 έως το 2020,
- Την ανάπτυξη ενός «δικτύου κοινωνικής ασφάλειας» (social safety net) κατά του κοινωνικού αποκλεισμού, που περιλαμβάνει δυνατότητα πρόσβασης των πολιτών σε βασικές υπηρεσίες (ιδίως υπηρεσίες πρωτοβάθμιας ιατρικής φροντίδας, στέγασης και εκπαίδευσης).

Παράλληλα, η Περιφερειακή Στρατηγική 2014–2020 συνέβαλε στην εφαρμογή της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, ενσωματώνοντας στο

---

[241] ΕΕΟ GROUP Α.Ε. (2015). Έργο «Καταγραφή αναγκών και διαμόρφωση στρατηγικής Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020». Παραδοτέο 2/ Τεύχος Β: Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας. Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2016/07/%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97_%CE%A6%CE%A4%CE%A9%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%91_06112015.pdf

σχεδιασμό της παρεμβάσεις που στόχευαν στη βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής τους ένταξης.

Τέλος, δεδομένου ότι οι κύριες πηγές χρηματοδότησης της Περιφερειακής Στρατηγικής προέρχονταν από τα Προγράμματα και τα Ταμεία της προγραμματικής περιόδου 2014–2020, η χρονική διάρκεια εφαρμογής της ταυτίστηκε με το εν λόγω χρονικό πλαίσιο.

Όραμα και Στόχοι

Το κεντρικό όραμα της Δυτικής Ελλάδας στο πλαίσιο της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020 ήταν το εξής: «Αυτοτροφοδοτούμενη, εξωστρεφής και αειφορική ανασυγκρότηση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας εστιασμένη στην παγκόσμια ταυτότητά της, στις αξίες για τον άνθρωπο και το περιβάλλον».

Για την προαγωγή του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας σε ό,τι αφορά στο ανθρώπινο δυναμικό και ιδιαίτερα τις ευπαθείς ομάδες, είχαν προταθεί οι κάτωθι Στρατηγικοί Στόχοι (ΣΣ) για την Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας:

- ΣΣ1: Εξασφάλιση της πρόσβασης σε βασικά είδη διαβίωσης ομάδων του πληθυσμού που κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό.
- ΣΣ2: Διασφάλιση της δυνατότητας πρόσβασης στις κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας από οικονομικά ασθενείς πολίτες, από πολίτες απομακρυσμένων περιοχών, πολίτες ευάλωτων και ειδικών κοινωνικών ομάδων.
- ΣΣ3: Ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων στον κοινωνικό ιστό της Περιφέρειας και καταπολέμηση των διακρίσεων.
- ΣΣ4: Προώθηση στην απασχόληση.

Οι εν λόγω Στρατηγικοί Στόχοι εξειδικεύονται σε επιμέρους Προτεραιότητες ως ακολούθως:

> Εξασφάλιση της πρόσβασης σε βασικά αγαθά

> Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας

> Πρόσβαση σε υπηρεσίες πρόνοιας και λοιπές κοινωνικές υπηρεσίες

> Κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων

> Πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού ευπαθών ομάδων

> Υποστήριξη των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού για την ενεργό ένταξη στην αγορά εργασίας

> Ενεργοποίηση του τοπικού δυναμικού για την προώθηση στην απασχόληση ευπαθών ομάδων

Στο σχήμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η αντιστοίχιση των Στρατηγικών Στόχων και των Προτεραιοτήτων:

Σχήμα 8: Αντιστοίχιση Στρατηγικών Στόχων και Προτεραιοτήτων της ΠΕΣΚΕ 2014-2020.

Πηγή: ΕΕΟ Group Α.Ε., 2015. (Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2016/07/%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97_%CE%A6%CE%A4%CE%A9%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%91_06112015.pdf)

Ωφελούμενοι Περιφερειακής Στρατηγικής

Οι ομάδες του πληθυσμού στη Δυτική Ελλάδα, οι οποίες χρήζουν υποστήριξης ώστε να αποφύγουν τον κίνδυνο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, αποτελούσαν και τους βασικούς ωφελούμενους της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας 2014-2020. Συνοπτικά οι ομάδες αυτές έχουν ως ακολούθως:

Σημειώνεται, επίσης, ότι ωφελούμενοι της Περιφερειακής Στρατηγικής 2014-2020 ήταν και οι Δικαιούχοι του προγράμματος ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, το οποίο εφαρμόστηκε πιλοτικά στην Ι.Π. Μεσολογγίου. Η στόχευση του εν λόγω Προγράμματος εκτός από την εισοδηματική ενίσχυση περιλάμβανε και την υποστήριξη των Δικαιούχων για την πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες και αγαθά.

Οι ωφελούμενοι που παρουσιάστηκαν παραπάνω εντάσσονται στις 3 βασικές κατηγορίες της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη, οι οποίες προσδιορίζονται με την ακόλουθη τυπολογία:

i. Πρόσωπα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας,

ii. Παιδιά ηλικίας 0-17 ετών σε καταστάσεις αποκλεισμού,

iii. Πρόσωπα με αυξημένους κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Σε ό,τι αφορά στην αντιστοίχιση των ωφελουμένων της Περιφερειακής Στρατηγικής με τις προαναφερθείσες βασικές κατηγορίες της Εθνικής Στρατηγικής έχουν ως ακολούθως:

Πίνακας 142: Αντιστοίχιση των ωφελουμένων της Περιφερειακής Στρατηγικής με τις βασικές κατηγορίες της Εθνικής Στρατηγικής.

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΤΑΤΗΓΙΚΗ
Πρόσωπα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας	Άτομα με αδυναμία πρόσβασης σε βασικά αγαθά, που ζουν κάτω από το όριο ή σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.
Παιδιά ηλικίας 0-17 ετών σε καταστάσεις αποκλεισμού	- Παιδιά θύματα κακοποίησης - Παιδιά ηλικίας 0-17 ετών σε καταστάσεις αποκλεισμού

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΤΑΤΗΓΙΚΗ
Πρόσωπα με αυξημένους κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού	- Άτομα με δυσκολία πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας - ΑμεΑ - ΡΟΜΑ και λοιπές περιθωριοποιημένες κοινότητες (όπως μετανάστες) που είναι εγκατεστημένοι στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. - Πολύτεκνες οικογένειες - Γυναίκες θύματα κακοποίησης - Μακροχρόνια άνεργοι και άνεργες γυναίκες - Άτομα με χαμηλά προσόντα - Εξαρτημένα/ απεξαρτημένα άτομα

Πηγή: ΕΕΟ Group Α.Ε., 2015. (Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2016/07/%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97_%CE%A6%CE%A4%CE%A9%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%91_06112015.pdf) & ιδία επεξεργασία.

Πηγές χρηματοδότησης της ΠΕΣΚΕ 2014-2020

Η χρηματοδότηση της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας κατά την προγραμματική περίοδο 2014–2020 βασίστηκε σε συνδυασμό εθνικών, περιφερειακών και ευρωπαϊκών πόρων. Ειδικότερα, βασικές πηγές χρηματοδότησης αποτέλεσαν ο Κρατικός Προϋπολογισμός, οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι σε επίπεδο Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι ίδιοι πόροι της Περιφέρειας, καθώς και πόροι από Τομεακά, Περιφερειακά και λοιπά Προγράμματα και Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυρίως στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014–2020. Συμπληρωματικά, προβλέφθηκε και η αξιοποίηση ιδιωτικών πόρων.

Ιδιαίτερη σημασία είχε το ΕΣΠΑ 2014–2020 και ειδικότερα ο Θεματικός Στόχος 9 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και κάθε διάκρισης», στο πλαίσιο του οποίου είχε δεσμευτεί σε εθνικό επίπεδο συνολικός προϋπολογισμός ύψους 1.303.336.729,60 ευρώ. Στη χρηματοδότηση αυτή συνέβαλαν το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης.

Βασική πηγή χρηματοδότησης για την υλοποίηση των στόχων της Περιφερειακής Στρατηγικής αποτέλεσε το ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014–2020 και ειδικότερα οι Άξονες Προτεραιότητας 4 και 5, οι οποίοι ενσωμάτωναν τον Θεματικό Στόχο 9. Παράλληλα, σημαντική συνεισφορά στην εφαρμογή της Στρατηγικής παρείχαν τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και «Αγροτική Ανάπτυξη».

Επιπλέον, στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών πολιτικών της περιόδου 2014–2020, αξιοποιήθηκαν ή προβλέφθηκε να αξιοποιηθούν και άλλα χρηματοδοτικά μέσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υλοποίηση συμπληρωματικών παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης, όπως το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ), το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το χρηματοδοτικό μέσο «Απασχόληση και Κοινωνική Καινοτομία (EaSI)» και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση.

Επιχειρησιακός σχεδιασμός ΠΕΣΚΕ 2014-2020

Η Περιφερειακή Στρατηγική συμβάλλει στους τρεις πυλώνες της Εθνικής Στρατηγικής:

- Π1: Καταπολέμηση της Φτώχειας
- Π2: Πρόσβαση σε Υπηρεσίες
- Π3: Αγορά Εργασίας Χωρίς Αποκλεισμούς Σε ότι φορά τον επιχειρησιακό σχεδιασμό της Περιφερειακής Στρατηγικής αναλύεται σε 3 επίπεδα:

Σε ό,τι αφορά στον επιχειρησιακό σχεδιασμό της Περιφερειακής Στρατηγικής αναλύεται σε 3 επίπεδα:

i. Σε Άξονες Παρεμβάσεων, οι οποίοι αντιστοιχίζονται με τους Στρατηγικούς Στόχους της Περιφερειακής Στρατηγικής,
ii. Σε Προτεραιότητες ανά Άξονα Παρέμβασης,
iii. Σε Τύπους Δράσεων (ΤΔ).

Οι ΑΠ έχουν ως ακολούθως:

- ΑΠ1: Πρόσβαση σε βασικά αγαθά
- ΑΠ2: Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, πρόνοιας και κοινωνικές υπηρεσίες
- ΑΠ3: Ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων & καταπολέμηση των διακρίσεων
- ΑΠ4: Προώθηση στην απασχόληση Στη συνέχεια ακολουθεί συνοπτική ανάλυση ανά Άξονα Παρέμβασης.

7.2 Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027

7.2.1 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας 2021–2027[242][243]

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027» έχει συνολικό προϋπολογισμό Δημόσιας Δαπάνης 628.5 εκ. € και συνολική ενωσιακή στήριξη 534.2 εκ. €. Εγκρίθηκε στις 5/9/2022 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (αρ. απόφασης C(2022) 6504 final) το σχέδιο του υποβληθέντος Επιχειρησιακού Προγράμματος ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027.

Το αναπτυξιακό όραμα της ΠΔΕ συνοψίζεται στην υλοποίηση μιας ολιστικής στρατηγικής για τον μετασχηματισμό της σε μία δίκαιη, έξυπνη και αποτελεσματική ευρωπαϊκή Περιφέρεια, που θα αποτελεί υπερτοπικό κόμβο τεχνολογίας, καινοτομίας, έρευνας και δημιουργικότητας, υπόδειγμα κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής, τόπο ανάδειξης ολυμπισμού, εθελοντισμού και πολιτισμού.

Πρωταρχική επιδίωξη για την ΠΔΕ είναι να καταστεί φορέας λήψης αποφάσεων και υλοποίησης δίκαιων κοινωνικά και χωροταξικά πολιτικών, με αξιοποίηση των διαθέσιμων τεχνολογικών εργαλείων και βελτίωση της διοικητικής ετοιμότητάς της. Κορυφαία προτεραιότητα η διασφάλιση της συνοχής σε όλους τους τομείς. Επιπλέον, η ΠΔΕ οραματίζεται να καταστεί κόμβος τεχνολογίας, καινοτομίας και δημιουργικότητας, αξιοποιώντας ισχυρά χαρακτηριστικά όπως το υφιστάμενο ερευνητικό και παραγωγικό δυναμικό, τη δημιουργική βιομηχανία και τις αρχές και εργαλεία της 4ης βιομηχανικής επανάστασης.

Παράλληλα, το όραμα της ΠΔΕ έχει έντονη κοινωνική διάσταση, ενσωματώνοντας την ανάγκη για άρση των αδικιών και υποχώρηση των προβλημάτων με κοινωνικό χαρακτήρα που μπορεί να οδηγούν ομάδες πολιτών σε κοινωνικό αποκλεισμό. Η ΠΔΕ πρέπει να επενδύσει στην περιφερειακή σύγκλιση μέσα από την άμβλυνση των ανισοτήτων, καθώς και μέσα από τη διαμόρφωση κοινής περιφερειακής συνείδησης.

---

[242] Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027». (2022). Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027". Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B5%CE%BB%CE%BB/

[243] Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Δυτ. Ελλάδος. (2022). Τελική Έκθεση Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης του Επ. Δυτ. Ελλάδα. 201-2024. https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2025/06/%CE%A3%CE%9C%CE%A0%CE%95-%CE%94%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-2021-2027.pdf

Θα διασφαλιστεί συστηματική και πολυεπίπεδη συνεργασία με τους εκπροσώπους των ΑμεΑ στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης, σε όλα τα στάδια σχεδιασμού και υλοποίησης των παρεμβάσεων, ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, και των αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων ενώ ταυτόχρονα θα λαμβάνονται υπόψη οι υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ. Επίσης, η Διαχειριστική Αρχή του προγράμματος θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027. Ο σχεδιασμός της ΠΔΕ ενσωματώνει την εμπειρία από τη διαχείριση της προηγούμενης ΠΠ, ενώ σε επίπεδο προτεραιοτήτων και δράσεων συνδέεται άμεσα με τους στρατηγικούς και επιχειρησιακούς σχεδιασμούς σε επιμέρους τομείς που προωθούνται και υλοποιούνται σε κεντρικό επίπεδο, από τα εκάστοτε αρμόδια Υπουργεία και φορείς.

Λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής, το Πρόγραμμα δεσμεύεται να λαμβάνει υπόψη την αρχή «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» στις παρεμβάσεις όλων των Στόχων Πολιτικής. Η αρχή θα εφαρμόζεται κατά την υλοποίηση των Προγραμμάτων στη βάση οδηγιών της ΕΑΣ.

Οι Στρατηγικοί Στόχοι του Προγράμματος είναι οι ακόλουθοι:

Σ.Σ. 1 «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής ενίσχυσης»

Ο εν λόγω ΣΣ συνδέεται με τον ΣΠ1 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες για την ΠΔΕ τη συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας και τη στενότερη σύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία. Η συστηματική εφαρμογή της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης σε περιφερειακό επίπεδο, η αλληλεπίδραση της ΕΣΕΕ με την περιφερειακή απόληξή της και η διαρκής αμφίδρομη επικοινωνία με τους παραγωγικούς και ερευνητικούς φορείς θα αναδείξει και θα εξειδικεύσει τις ανάγκες και ευκαιρίες για συνεργασία ερευνητικής κοινότητας και επιχειρήσεων, τον ψηφιακό μετασχηματισμό του δημοσίου τομέα και της οικονομίας, την ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, την ενθάρρυνση της νεοφυούς και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Οι δράσεις στο πλαίσιο του ΣΣ1 συνδέονται με στρατηγικές σε εθνικό επίπεδο, όπως η Εθνική Στρατηγική Ψηφιακού Μετασχηματισμού, καθώς και με δράσεις σε εθνικό επίπεδο στο πλαίσιο του Προγράμματος Πλαισίου HORIZON EUROPE, της Στρατηγικής για τον Ενιαίο Χώρο Έρευνας (ERA), του Μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη», της Στρατηγικής για τη Βιώσιμη Γαλάζια Οικονομία και την προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης, σύμφωνα με τις προτεραιότητες της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με μια νέα προσέγγιση για τη βιώσιμη γαλάζια οικονομία στην ΕΕ - Μετασχηματισμός της γαλάζιας οικονομίας της ΕΕ για ένα βιώσιμο μέλλον, καθώς άλλωστε αποτελεί και πυλώνα προτεραιότητας για την Ελλάδα Παράλληλα, στοχευμένες δράσεις υποστήριξης του τοπικού επιχειρηματικού οικοσυστήματος θα βοηθήσουν στην ταχύτερη διείσδυση των επιχειρήσεων σε διεθνείς αγορές.

Σ.Σ. 2 «Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αντιμετώπιση και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και της κυκλικής οικονομίας»

Ο εν λόγω ΣΣ συνδέεται με τον ΣΠ2 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες για την ΠΔΕ την ορθολογική διαχείριση, προστασία και διαχείριση του πλούσιου, μοναδικού φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας της ΠΔΕ, τη σταδιακή μετατροπή της σε ενεργειακό κόμβο και την επίτευξη απόλυτης παραγωγικής εξυπηρέτησης των ενεργειακών απαιτήσεων, σε επίπεδο οικιακής και επιχειρηματικής κατανάλωσης, με έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος, την ενίσχυση της ανακύκλωσης, την εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας και της διαχείρισης των απορριμμάτων, την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και των φυσικών καταστροφών.

Σ.Σ. 3 «Ενίσχυση της κινητικότητας στην Περιφέρεια»

Ο εν λόγω ΣΣ υπηρετεί τον ΣΠ3 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες την ολοκλήρωση των αναγκαίων μεταφορικών υποδομών που θα διασφαλίσουν την απρόσκοπτη κινητικότητα ενδοπεριφερειακά και διαπεριφερειακά, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη διαμόρφωση ασφαλούς και βιώσιμου συστήματος μεταφορών, και τη στήριξη της πολυτροπικής ανάπτυξης των μεταφορών. Σε συμπληρωματικότητα με πόρους άλλων ταμείων ή/και ιδιωτικές επενδύσεις, προωθούνται συμπληρωματικές παρεμβάσεις για αναβάθμιση των υποδομών εφοδιαστικής αλυσίδας και η λειτουργία υδατοδρομίων για περαιτέρω προώθηση της πολυτροπικής κινητικότητας.

Σ.Σ. 4 «Ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής στην Περιφέρεια»

Ο εν λόγω ΣΣ υπηρετεί τον ΣΠ4 και προωθεί δράσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες και αγαθά, καθώς και στην κοινωνική ένταξη. Θέτει ως κύριες προτεραιότητες την ανάληψη μέτρων αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας, τη βελτίωση της προσβασιμότητας, αποτελεσματικότητας και ανθεκτικότητας του συστήματος υγείας και πρόνοιας, την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, την παροχή ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας και σε κοινωνικές υπηρεσίες και την ανάληψη ειδικών δράσεων για ευάλωτες ομάδες. Επίσης, επιδιώκεται η προώθηση της ΔΒΜ και η αναβάθμιση των υποδομών εκπαίδευσης. Σημαντική κρίνεται η ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του αειφόρου τουρισμού στην κοινωνική ένταξη και συνοχή.

Σ.Σ. 5 «Ενίσχυση της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης μέσα από ολοκληρωμένες παρεμβάσεις»

Ο εν λόγω ΣΣ συνδέεται με τον ΣΠ5 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες για την ΠΔΕ την ανάδειξη των στρατηγικών της πλεονεκτημάτων σε διεθνές επίπεδο, την εξωστρέφεια και την ανταγωνιστικότητά της, τη βιώσιμη αστική και οικιστική της ανάδειξη και την προστασία και ανάδειξη του περιβαλλοντικού και πολιτιστικού της πλούτου.

Σε συνεργασία με τις Εθνικές Αρχές, οι διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων θα υποστηριχθούν από δράσεις όπως η εκπαίδευση δημόσιων φορέων δικαιούχων του ΕΣΠΑ και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για την καλύτερη αντιμετώπιση των νέων

προκλήσεων της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης και την περαιτέρω προώθηση της καινοτομίας σε δημόσιες συμβάσεις.

Για την επίτευξη των παραπάνω στρατηγικών στόχων, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα αναλύεται σε 8 Προτεραιότητες, που καλύπτουν 5 Στόχους Πολιτικής ως ακολούθως:

Πίνακας 143: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027".

Στόχος Πολιτικής	Προτεραιότητα	Ταμείο	Ενωσιακή Στήριξη	Εθνική Συνεισφορά	Συνολική Δημόσια Δαπάνη
1	1	ΕΤΠΑ	60.183.782 €	10.620.668 €	70.804.450 €
2	2	ΕΤΠΑ	107.838.320 €	19.030.292 €	126.868.612 €
3	3	ΕΤΠΑ	47.634.874 €	8.406.155 €	56.041.029 €
4	4Α	ΕΤΠΑ	78.269.747 €	13.812.309 €	92.082.056 €
4	4Β	ΕΚΤ+	135.523.143 €	23.915.849 €	159.438.992 €
5	5	ΕΤΠΑ	95.663.025 €	16.881.711 €	112.544.736 €
Τεχνική Βοήθεια	6	ΕΤΠΑ	6.199.685 €	1.094.063 €	7.293.748 €
Τεχνική Βοήθεια	7	ΕΚΤ+	2.867.542 €	506.037 €	3.373.579 €
	Σύνολο	ΕΤΠΑ	395.789.433 €	69.845.198 €	465.634.631 €
	Σύνολο	ΕΚΤ+	138.390.685 €	24.421.886 €	162.812.571 €
		Γενικό σύνολο	**534.180.118 €**	**94.267.084 €**	**628.447.202 €**

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, χ.χ. (Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B5%CE%BB%CE%BB/) & ιδία επεξεργασία.

7.2.2 Σύνδεση της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2021-2027 με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021–2027, η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας (ΠΕΣΚΕ) αναφέρεται περιορισμένα και συγκεκριμένα μία φορά, στο πλαίσιο της ανάλυσης της θέσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Στόχο Πολιτικής για την προγραμματική περίοδο 2021–2027. Η σχετική αναφορά εντοπίζεται στον Στόχο Πολιτικής 4 «Κοινωνική Ευρώπη», ο οποίος εστιάζει στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την προώθηση της απασχόλησης και τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες.

Παρακάτω παρατίθεται η σχετική υποενότητα του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2021-2027:

ΣΠ 4 «Κοινωνική Ευρώπη»

Αγορά Εργασίας – Κοινωνικός Αποκλεισμός - Δημογραφικές Προκλήσεις

Η ΠΔΕ αντιμετωπίζει σοβαρά κοινωνικά προβλήματα καθώς το 2018 σχεδόν το 7% του πληθυσμού δεν είχε πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, το 71,6% των ανέργων ήταν μακροχρόνια άνεργοι και το 12,6% των νέων στην ηλικιακή ομάδα 15-24 βρίσκονταν εκτός της εκπαίδευσης ή της αγοράς εργασίας. Η γήρανση είναι ένα σημαντικό ζήτημα καθώς ο πληθυσμός της ΠΔΕ άνω των 70 ετών (15,4%) είναι υψηλότερος από το ελληνικό & το ευρωπαϊκό μ.ο.. Το ποσοστό του πληθυσμού που κινδυνεύει από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό είναι 44,6% (στοιχεία 2018) και είναι το μεγαλύτερο που καταγράφεται συγκριτικά με τις άλλες Περιφέρειες, ενώ το αντίστοιχο σε επίπεδο χώρας ανέρχεται σε 31,8% (OECD, 2020b). Το 7.9% του πληθυσμού της Περιφέρειας αντιμετωπίζει σοβαρή αναπηρία και το 45.2% των ατόμων αυτών βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή σε κοινωνικό αποκλεισμό (2019, Ε.Σ.Α.με.Α). Μια ακόμα πρόκληση αποτελεί η αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας, η οποία σε επίπεδο χώρας ανέρχεται σε 31,5% (2020, UNICEF), τιμή υψηλότερη του ευρωπαϊκού μ.ο.. Επιπρόσθετα, η ΠΔΕ αποτελεί την 3η Περιφέρεια με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση Ρομά (15.898 άτομα; Υπ. Εργασίας, 2017), ενώ ο μεταναστευτικός πληθυσμός ανέρχεται σε 19.764 άτομα (Υπ. Μεταν. & Ασύλου, 2018). Με τη συμβολή της ΠΠ 2014-2020, υποστηρίχθηκε η λειτουργία Περιφερειακού Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας, η υλοποίηση ενεργητικών πολιτικών, όπως επιδοτούμενη απασχόληση ανέργων, στήριξη της αυτοαπασχόλησης κλπ. Σημαντική είναι η συμβολή των δράσεων εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής στη διατήρηση της απασχόλησης, την εύρεση εργασίας, και τη συμμετοχή των ωφελούμενων (κυρίως γυναικών) σε προγράμματα εκπαίδευσης/ κατάρτισης.

Με βάση την Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη & Καταπολέμηση της Φτώχειας (ΠΕΣΚΕ) και σε συνδυασμό με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης, πραγματοποιείται διάγνωση κοινωνικών αναγκών και σχεδιασμός πολιτικών. Για

το συντονισμό των πολιτικών λειτουργεί Μηχανισμός Συντονισμού Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Καινοτομίας.

Παράλληλα υλοποιήθηκαν παρεμβάσεις για την κοινωνική και εργασιακή ένταξη των Ρομά, ενώ η εν λόγω ομάδα επωφελείται και από τις υπηρεσίες των Κέντρων Κοινότητας. Σε ότι αφορά στην ισότητα των ευκαιριών, στην ΠΠ 2014-2020 χρηματοδοτήθηκαν παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών (Συμβουλευτικά Κέντρα και Ξενώνες Φιλοξενίας), και παρεμβάσεις για τα ΑμεΑ (Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης, Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας, εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες).

7.2.3 Το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ως Ενδεικτική Δράση στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021-2027

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα 2021–2027» γίνονται δύο αναφορές στο Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης, οι οποίες παρατίθενται παρακάτω:

Α) Η ακόλουθη Ενδεικτική Δράση προτάθηκε για υλοποίηση στο πλαίσιο του Στρατηγικού Στόχου 4 «Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στην Περιφέρεια» και αφορά στο Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας:

Πίνακας 144: Στρατηγικός Στόχος, Προτεραιότητα και Ενδεικτική Δράση σχετική με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.

Στρατηγικός Στόχος	Συγκεκριμένος στόχος ή αποκλειστική προτεραιότητα	Ενδεικτικές Δράσεις
ΣΣ 4	ESO4.11. Ενίσχυση της ίσης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προωθούν την πρόσβαση στη στέγαση και την ατομοκεντρική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης. εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά και τις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης	Τύπος Δράσης 4Β.ια.7: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης: Λειτουργία Παρατηρητηρίου Κοιν. Ένταξης στην ΠΔΕ για την παρακολούθηση & καταπολέμηση της φτώχειας & του κοινωνικού αποκλεισμού, σύμφωνα & με την ΕΣΚΕ 21-27.

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Δυτ. Ελλάδος, 2022. (Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2025/06/%CE%A3%CE%9C%CE%A0%CE%95-%CE%94%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-2021-2027.pdf) & ιδία επεξεργασία.

Β) Η δεύτερη αναφορά αναφέρεται στην αμέσως προηγούμενη υποενότητα που αφορά στη σύνδεση της ΠΕΣΚΕ 2021-2027 με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ ΠΡΑΞΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΜΕ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΚΤ+ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2021–2027

8.1 Προσκλήσεις Πράξεων κοινωνικού χαρακτήρα με χρηματοδότηση από το ταμείο ΕΚΤ+ στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021–2027

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται ένας πίνακας με το σύνολο των προγραμματισμένων προκλήσεων που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ+ και δημοσιεύτηκαν στο πλαίσιο του Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027.

Σημειώνεται ότι η τελευταία διαθέσιμη Απόφαση έγκρισης Προγραμματισμού Προσκλήσεων υποβολής προτάσεων χρηματοδότησης στο πλαίσιο του Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 αφορά στο 1ο τετράμηνο έτους 2026.

Πίνακας 145: Προγραμματισμός Προκλήσεων στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027» που υπάγονται στον Στόχο Πολιτικής 4 και στην Προτεραιότητα 4Β με χρηματοδότηση από ΕΚΤ+.

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
1	Δράσεις προώθησης της απασχόλησης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.1.	4Β.α.2	4Β.α.2.1	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	Πολίτες ΠΔΕ με έμφαση σε μακροχρόνια ανέργους	ΠΔΕ	3.500.000	Ιανουάριος 2026	Μάρτιος 2026	1ο τρίμηνο του έτους 2026
2	Ενίσχυση υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας (νέες δομές) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4Β.ια	4Β.ια.6α	Υπουργείο Υγείας, - 6η ΥΠΕ, ΑΜΚΕ Ψυχικής Υγείας σύμφωνα με το α.11 του Ν.2716/1999 όπως ισχύει, στις οποίες το Υπουργείο Υγείας θα αναθέσει τη λειτουργία	Πολίτες ΠΔΕ με : ψυχοκοινωνικά προβλήματα, διαταραχή αυτιστικού φάσματος, από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, οικογένειες ατόμων με σοβαρά	ΠΔΕ	4.000.000	Ιανουάριος 2026	Μάιος 2026	1ο τρίμηνο του έτους 2026

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
							μέσω θεσμοθετημένης διαδικασίας πρόσκλησης ενδιαφέροντος. Εξειδικευμένα Γραφεία Υποστηριζόμενης Απασχόλησης (ΕΓΥΑ)	ψυχοκοινωνικά προβλήματα ή/και με διαταραχή αυτιστικού φάσματος					
3	Ενίσχυση υπηρεσιών υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας (νέες δομές) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4Β.ια	4Β.ια.10	Υπουργείο Υγείας, - 6η ΥΠΕ, ΑΜΚΕ Ψυχικής Υγείας σύμφωνα με το α.11 του Ν.2716/1999 όπως ισχύει, στις οποίες το Υπουργείο Υγείας θα αναθέσει τη λειτουργία μέσω θεσμοθετημένης διαδικασίας	Πολίτες ΠΔΕ και ειδικότερα : άτομα που πάσχουν από Άνοια/Alzheimer's, ηλικιωμένα άτομα, άτομα από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, φροντιστές ατόμων με άνοια	ΠΔΕ	2.800.000	Ιανουάριος 2026	Μάιος 2026	1ο τρίμηνο του έτους 2026

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
							πρόσκλησης ενδιαφέροντος.						
4	Δράσεις προώθησης της απασχόλησης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ΕΣΟ4.1.	4Β.α.2	4Β.α.2.1	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	Πολίτες ΠΔΕ με έμφαση σε μακροχρόνια ανέργους	ΠΔΕ	3.500.000	Νοέμβριος 2025	Φεβρουάριος 2026	3ο τετράμηνο του έτους 2025
5	Ενίσχυση υπηρεσιών αντιμετώπισης εξαρτήσεων	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ΕΣΟ4.11.	4Β.ια	4Β.ια.6α.4	Εθνικός Οργανισμός Πρόληψης και Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων (ΕΟΠΑΕ)	Άτομα με προβλήματα εξαρτήσεων	ΠΔΕ	2.800.000	Σεπτέμβριος 2025	Νοέμβριος 2025	3ο τετράμηνο του έτους 2025
6	Λειτουργία Κέντρων Γειτονιάς για Ρομά	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και 7του ανθρ8ώπινο	4Β	ΕΣΟ4.10.	4Β.ι.1	4Β.ι.1.α	Δήμος Πατρέων, Δήμος Ήλιδας, Δήμος Πηνειού	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	3.000.000	Σεπτέμβριος 2025	Δεκέμβριος 2025	3ο τετράμηνο του έτους 2025

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
		υ δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας											
7	Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων, παιδιών σχολικής ηλικίας/εφήβων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.10.	4Β.ι.1	4Β.ι.1.γ	Δήμοι της Περιφέρειας ΔΕ, σε περιοχές που διαβιούν οι Ρομά	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	1.500.000	Σεπτέμβριος 2026	Δεκέμβριος 2026	3ο τετράμηνο του έτους 2025
8	Ενίσχυση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4Β.ια	4Β.ια.6/1	Νομικά Πρόσωπα με αντίστοιχη δραστηριότητα	Άτομα με ψυχικά προβλήματα/ψυχικές ασθένειες	ΠΔΕ	3.500.000	Ιούνιος 2025	Σεπτέμβριος 2025	2ο τετράμηνο του έτους 2025
9	Ενίσχυση	Ενίσχυση	4Β	ESO4.	4Β.ια	4Β.ια.6	ΥΠΕ	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	4.000.000	Ιούνιος	Σεπτέμβρ	2ο

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
	Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (Νέες ΤΟΜΥ)	της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας		11.		/2					2025	ιος 2025	τετράμηνο του έτους 2025
10	Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) - Νέες Δράσεις	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4Β.α	4Β.ια.2ε	ΟΤΑ Β΄βαθμού	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	1.000.000	Ιούνιος 2025	Σεπτέμβριος 2025	2ο τετράμηνο του έτους 2025
11	Ενίσχυση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής	4Β	ESO4.11.	4Β.ια	4Β.ια.6/1	Νομικά Πρόσωπα με αντίστοιχη δραστηριότητα	Άτομα με ψυχικά προβλήματα/ψυχικές ασθένειες	ΠΔΕ	3.500.000	Φεβρουάριος 2025	Μάιος 2025	1ο τετράμηνο του έτους 2025

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
		Ελλάδας											
12	Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (Νέες ΤΟΜΥ)	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ΕΣΟ4.11.	4Β.ια	4Β.ια.6/2	ΥΠΕ	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	4.000.000	Φεβρουάριος 2025	Μάιος 2025	1ο τετράμηνο του έτους 2025
13	Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Ρομά : Δημιουργία Ομάδων διαχείρισης οργανωμένων χώρων μετεγκατάστασης και Ομάδων Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ΕΣΟ4.11.	4Β.ια.	4Β.ια1	Δήμοι ΠΔΕ	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	1.000.000	Μάρτιος 2025	Ιούνιος 2025	1ο τετράμηνο του έτους 2025
14	Ενίσχυση των	Ενίσχυση της	4Β	ΕΣΟ4.11.	4Β.ια	4Β.ια.6/1	Νομικά Πρόσωπα με	Άτομα με ψυχικά προβλήματα/ψυ	ΠΔΕ	3.500.000	Νοέμβριος 2024	Φεβρουάριος	3ο τετράμην

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
	υπηρεσιών ψυχικής υγείας	κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας					αντίστοιχη δραστηριότητα	χικές ασθένειες				2025	ο του έτους 2024
15	Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (Νέες ΤΟΜΥ)	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4Β.ια.	4Β.ια.6/2	ΥΠΕ	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	4.000.000	Νοέμβριος 2024	Φεβρουάριος 2025	3ο τετράμηνο του έτους 2024
16	Παρατηρητήριο Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.1.	4Β.α	4Β.α.4	ΟΤΑ Β΄βαθμού	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	2.500.000	Φεβρουάριος 2024	Απρίλιος 2024	1ο τετράμηνο του έτους 2024

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
17	Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ΕΣΟ4.11.	4Β.ια.	4Β.ια.5	Δήμοι και ΝΠΔΔ των Δήμων, Δημοτικές Κοινωφελείς Επιχειρήσεις ή ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα	Κύριες ομάδες στόχου συμμετεχόντων: Πολίτες ΑμεΑ	ΠΔΕ	3.468.000	Φεβρουάριος 2024	Απρίλιος 2024	1ο τετράμηνο του έτους 2024
18	Διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας: ΤΟΜΥ, ΚΟΜΥ, Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας (νέες)	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ΕΣΟ4.11.	4Β.ια.	4Β.ια.6.β	Νοσοκομεία ΠΔΕ, 6η ΥΠΕ	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	9.637.434	Φεβρουάριος 2024	Απρίλιος 2024	1ο τετράμηνο του έτους 2024
19	Παρατηρητήριο Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια	4Β	ΕΣΟ4.1.	4Β.α	4Β.α.4	ΟΤΑ Β΄βαθμού	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	4.000.000	Ιούνιος 2024	Σεπτέμβριος 2024	2ο τετράμηνο του έτους 2024

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
		Δυτικής Ελλάδας											
20	Δομές παροχής βασικών αγαθών : Κοινωνικό παντοπωλείο, κοινωνικό συσσίτιο, κοινωνικό φαρμακείο - Νέες Δράσεις	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4Β.ια.	4Β.ια.1γ	ΟΤΑ Β΄βαθμού	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	5.500.000	Ιούνιος 2024	Σεπτέμβριος 2024	2ο τετράμηνο του έτους 2024
21	Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) - Νέες Δράσεις	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4Β.α	4Β.ια.2ε	ΟΤΑ Β΄βαθμού	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	2.500.000	Ιούνιος 2024	Σεπτέμβριος 2024	2ο τετράμηνο του έτους 2024
22	Παρατηρητήριο Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου	4Β	ESO4.1.	4Β.α	4Β.α.4	ΟΤΑ Β΄βαθμού	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	2.500.000	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	2ο τετράμηνο του έτους 2023

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
		δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας											
23	Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης / συνεκπαίδευσης μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.6.	4Β.στ	4Β.στ.1	ΟΤΑ Β΄βαθμού	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	25.500.000	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	2ο τετράμηνο του έτους 2023

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
	και συμπερίληψη στην εκπαίδευση												
24	Κέντρα Κοινότητας με παραρτήματα Ρομά, Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ), Κινητές Μονάδες	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4Β.ια.	4Β.ια.1	ΟΤΑ Α' βαθμού/Δήμοι της ΠΔΕ	Γενικός Πληθυσμός, Υπήκοοι Τρίτων Χωρών, Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες, Περιθωριοποιημένες Κοινότητες Ρομά	ΠΔΕ	14.327.500	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	2ο τετράμηνο του έτους 2023
25	Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4Β.i	4Β.i.2α	ΟΤΑ Α' βαθμού/Δήμοι της ΠΔΕ	Γενικός Πληθυσμός, Υπήκοοι Τρίτων Χωρών, Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες, Περιθωριοποιημένες Κοινότητες Ρομά	ΠΔΕ	3.697.500	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	2ο τετράμηνο του έτους 2023
26	Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του	4Β	ESO4.11.	4Β.i	4Β.i.3α	Δήμοι και ΝΠΔΔ των Δήμων, Δημοτικές Κοινωφελείς Επιχειρήσεις ή	Κύριες ομάδες στόχου συμμετεχόντων: ΑμεΑ	ΠΔΕ	4.850.000	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	2ο τετράμηνο του έτους 2023

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
	ΚΔΗΦ ΑμεΑ	ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας					ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα						
27	Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων [ΚΗΦΗ]	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4Β.i	4Β.i.4α	Δήμοι και ΝΠΔΔ των Δήμων, Δημοτικές Κοινωφελείς Επιχειρήσεις ή ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα	Κύριες ομάδες στόχου συμμετεχόντων: Άτομα τρίτης ηλικίας	ΠΔΕ	1.350.000	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	2ο τετράμηνο του έτους 2023
28	Παρεμβάσεις προς όφελος των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4Β.i	4Β.ια.4	Δήμοι και ΝΠΔΔ των Δήμων, Δημοτικές Κοινωφελείς Επιχειρήσεις ή ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα	Κύριες ομάδες στόχου συμμετεχόντων: Κακοποιημένες Γυναίκες	ΠΔΕ	5.000.000	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	2ο τετράμηνο του έτους 2023
29	Διασφάλιση της πρόσβασης	Ενίσχυση της κοινωνικής	4Β	ESO4.11.	4Β.ια	4Β.ια.6.α	Νοσοκομεία ΠΔΕ, 6η ΥΠΕ	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	4.362.566	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	2ο τετράμηνο του

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
	σε υπηρεσίες υγείας: ΤΟΜΥ, Υπηρεσίες για την Αντιμετώπισης της Εξάρτησης (Τμηματοποιημενο έργο)	συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας											έτους 2023
30	Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4Β.ια	4Β.ια.7	Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	Πολίτες ΠΔΕ	ΠΔΕ	2.500.000	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	2ο τετράμηνο του έτους 2023
31	Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξη τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια	4Β	ESO4.11.	4Β.ια	4Β.ια.8	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Α.Ε.	Βρέφη, νήπια και παιδιά ιδίως με ανάγκη, σε ποιοτικές υπηρεσίες αγωγής και εκπαίδευσης στην προσχολική και σχολική	ΠΔΕ	6.116.666	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	2ο τετράμηνο του έτους 2023

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
	για τη πρόσβαση των παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης	Δυτικής Ελλάδας						ηλικία καθώς και παιδιά ΑΜΕΑ σε υπηρεσίες εξωσχολικών					
32	Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία,	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4.11	4Β.ια.8	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Α. Ε.	Κύριες ομάδες στόχου συμμετεχόντων: Βρέφη, νήπια και παιδιά ιδίως με ανάγκη, σε ποιοτικές υπηρεσίες αγωγής και εκπαίδευσης στην προσχολική και σχολική ηλικία καθώς και παιδιά ΑΜΕΑ σε υπηρεσίες εξωσχολικών δραστηριοτήτων	ΠΔΕ	6.116.666	Δεκέμβριος 2022	Φεβρουάριος 2023	μέχρι το πρώτο εξάμηνο του έτους 2023

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
	σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης							απασχόλησης - ΟΤΑ Α' βαθμού/Δήμοι της ΠΔΕ - Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου των Δήμων, Κοινωφελείς Επιχειρήσεις των Δήμων, Διαδημοτικές Επιχειρήσεις των Δήμων, Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα					
33	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+	Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 7. Προτεραιότ	7			7.1	ΕΥΔ ΠΔΕ	Φορείς υλοποίησης έργων και δράσεων	ΠΔΕ	3.373.579	Μάιος 2023	Δεκέμβριος 2027	2ο τετράμηνο του έτους 2023

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
		ητα «Τεχνική βοήθεια» ΕΚΤ+											
34	Κέντρα Κοινότητας με παραρτήματα Ρομά, Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ), Κινητές Μονάδες	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4.11	4Β.ια.1	ΟΤΑ Α' βαθμού/Δήμοι της ΠΔΕ	Κύριες ομάδες στόχου συμμετεχόντων: Γενικός Πληθυσμός, Υπήκοοι Τρίτων Χωρών, Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες, Περιθωριοποιημένες Κοινότητες Ρομά	ΠΔΕ	14.237.500	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	μέχρι το πρώτο εξάμηνο του έτους 2023
35	Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης Υπηκόων Τρίτων Χωρών στην αγορά εργασίας	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.9.	4.9	4Β.θ.1	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	Κύριες ομάδες στόχου συμμετεχόντων: Πολίτες Τρίτων Χωρών που είναι: α) δικαιούχοι διεθνούς προστασίας-ΔΔΠ (ήτοι πρόσφυγες και δικαιούχοι επικουρικής προστασίας) και β) οι δικαιούχοι	ΠΔΕ	5.120.000	Δεκέμβριος 2022	Μάρτιος 2023	μέχρι το πρώτο εξάμηνο του έτους 2023

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
								προσωρινής προστασίας -δππ (ήτοι τα εκπατρισμένα άτομα από την Ουκρανία που είναι είτε πολίτες Ουκρανίας είτε δικαιούχοι διεθνούς προστασίας στους οποίους αναγνωρίστηκε το καθεστώς από την Ουκρανία). Φορείς: Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ).					
36	Δομές φιλοξενίας αστέγων – Κέντρα Ημέρας & Υπνωτήρια	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια	4Β	ESO4.12.	4Β.ιβ	4Β.ιβ.1	Δήμοι και διαδημοτικά σχήματα συνεργασίας αυτών, Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) μη	Άστεγοι, ευπαθείς ομάδες πληθυσμού	ΠΔΕ	3.000.000	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	2ο τετράμηνο του έτους 2023

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
		Δυτικής Ελλάδας					κερδοσκοπικού χαρακτήρα						
37	Δομές Παροχής Αγαθών	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.11.	4.11	4Β.ια.1	ΟΤΑ α΄ βαθμού, Δημοτικά ΝΠΔΔ, Κοινωφελείς Επιχειρήσεις των Δήμων ή ΜΚΟ (πιστοποιημένες σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν.2646/98) που συνάπτουν μνημόνιο συνεργασίας με το Δήμο.	Κύριες ομάδες στόχου συμμετεχόντων: Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες ΟΤΑ α΄ βαθμού, Δημοτικά ΝΠΔΔ, Κοινωφελείς Επιχειρήσεις των Δήμων ή ΜΚΟ (πιστοποιημένες σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν.2646/98) που συνάπτουν μνημόνιο συνεργασίας με το Δήμο.	ΠΔΕ	3.697.500	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	μέχρι το πρώτο εξάμηνο του έτους 2023
38	Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας ΚΔΗΦ ΑμεΑ	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια	4Β	ESO4.11.	4.11	4Β.ια.2	-Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που λειτουργούν Κέντρα	Κύριες ομάδες στόχου συμμετεχόντων: ΑμεΑ -Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) μη	ΠΔΕ	4.850.000	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	μέχρι το πρώτο εξάμηνο του έτους 2023

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
		Δυτικής Ελλάδας					Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας για Άτομα με Αναπηρίες (ΚΔΗΦ) που έχουν νομίμως αδειοδοτηθεί και πληρούν τους όρους, τις προϋποθέσεις και τις προδιαγραφές, που ορίζονται στο ΠΔ 395/1993, καθώς και στο κεφάλαιο Γ' της υπ' αριθμ. Π4α/οικ.4633/29.9.1993 απόφασης της Υφυπουργού Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Λοιπά Κέντρα που έχουν νομίμως αδειοδοτηθεί	κερδοσκοπικού χαρακτήρα που λειτουργούν Κέντρα Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας για Άτομα με Αναπηρίες (ΚΔΗΦ) που έχουν νομίμως αδειοδοτηθεί και πληρούν τους όρους, τις προϋποθέσεις και τις προδιαγραφές, που ορίζονται στο ΠΔ 395/1993, καθώς και στο κεφάλαιο Γ' της υπ' αριθμ. Π4α/οικ.4633/29.9.1993 απόφασης της Υφυπουργού Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων -Λοιπά Κέντρα					

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
							για την παροχή υπηρεσιών συναφών προς τα Κέντρα Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας για την υποβολή προτάσεων έργων (πράξεων), προκειμένου να ενταχθούν και χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του παραπάνω Επιχειρησιακού Προγράμματος.	που έχουν νομίμως αδειοδοτηθεί για την παροχή υπηρεσιών συναφών προς τα Κέντρα Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας για την υποβολή προτάσεων έργων (πράξεων), προκειμένου να ενταχθούν και χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του παραπάνω Επιχειρησιακού Προγράμματος.					
39	Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων [ΚΗΦΗ]	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής	4Β	ESO4.11.	4.11		Δήμοι και ΝΠΔΔ των Δήμων, Δημοτικές Κοινωφελείς Επιχειρήσεις ή ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα	Κύριες ομάδες στόχου συμμετεχόντων: Άτομα τρίτης ηλικίας Δήμοι και ΝΠΔΔ των Δήμων, Δημοτικές Κοινωφελείς	ΠΔΕ	1.350.000	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	μέχρι το πρώτο εξάμηνο του έτους 2023

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ. ΔΡΑΣΗΣ	ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΚΥΡΙΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ / ΦΟΡΕΙΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΕΝΑΡΞΗ	ΛΗΞΗ	Τετράμηνο δημοσίευσης
		Ελλάδας						Επιχειρήσεις ή ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα					
40	Δομές φιλοξενίας αστέγων – Κέντρα Ημέρας & Υπνωτήρια	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4Β	ESO4.12.	4.12	4Β.ιβ.1	Δήμοι και διαδημοτικά σχήματα συνεργασίας αυτών Δημοτικά ΝΠΔΔ παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας ή Κοινωφελείς Επιχειρήσεις των ΟΤΑ Α' βαθμού Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα	Κύριες ομάδες στόχου συμμετεχόντων: Άστεγοι Δήμοι και διαδημοτικά σχήματα συνεργασίας αυτών Δημοτικά ΝΠΔΔ παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας ή Κοινωφελείς Επιχειρήσεις των ΟΤΑ Α' βαθμού Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα	ΠΔΕ	3.000.000	Ιούνιος 2023	Δεκέμβριος 2023	μέχρι το πρώτο εξάμηνο του έτους 2023

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία διαχείρισης Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα», 2025. (Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/προγραμματισμός-προσκλήσεων/) & ιδία επεξεργασία (Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 23 Ιανουαρίου, 2026).

8.2 Κατάλογος Πράξεων κοινωνικού χαρακτήρα με χρηματοδότηση από το ταμείο ΕΚΤ+ στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021–2027

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 49 του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων (ΕΕ) 2021/1060 για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται ο Κατάλογος Πράξεων που έχουν ενταχθεί στο Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021-2027 και θα χρηματοδοτηθούν από το ταμείο ΕΚΤ+.

Σημειώνεται ότι η τελευταία διαθέσιμη ενημέρωση της ιστοσελίδας της ΕΥΔ του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027 πραγματοποιήθηκε το Μάιο, 2025.

Πίνακας 146: Κατάλογος Πράξεων στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027» που υπάγονται στον Στόχο Πολιτικής 4 και στην Προτεραιότητα 4Β με χρηματοδότηση από ΕΚΤ+.

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
1	ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ (Κ.Δ.Η.Φ.) ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ" ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ	4Β	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ"	ΕΚΤ+	ESO4.11	159	Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα	Πλην Επιχειρηματικότητας	26/9/2023	8.3 ΚΔΗΦ (Κέντρα Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας ατόμων με αναπηρία)	85,00	571.200,00

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΥΣΤΕΡΗΣΗ											
2	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ (ΚΗΦΗ) ΔΗΜΟΥ ΗΛΙΔΑΣ	4Β	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΙΔΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	159	Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα	Πλην Επιχειρηματικότητας	26/9/2023	8.2 ΚΗΦΗ (Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων)	85,00	272.871,14
3	Συνέχιση Κέντρου Κοινότητας Δήμου Αιγιαλείας	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	12/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	397.833,11
4	Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση	4Β	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ Α. Ε.	ΕΚΤ+	ESO4.11	148	Στήριξη της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας (εξαιρουμένων των υποδομών)	Πλην Επιχειρηματικότητας	13/7/2023	8.8 «Νέα» Εναρμόνιση μέσω voucher	85,00	31.730.574,00

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης στη Δυτική Ελλάδα, κύκλος 2023-2024											
5	ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗ ΔΟΜΗ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ ΔΗΜΟΥ ΘΕΡΜΟΥ	4Β	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ-Ε.Π.Ε.Κ.Α.)	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	27/9/2023	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	194.846,44
6	ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗ ΔΟΜΗ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ,	4Β	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης	Πλην Επιχειρηματικότητας	27/9/2023	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	238.380,31

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΣΣΙΤΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ		ΑΘΗΝΩΝ-Ε.Π.Ε.Κ.Α.)				πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες					
7	Συνέχιση Λειτουργίας δομών και υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας – Συνέχιση Λειτουργίας Κέντρων Συμβουλευτικής Υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας σε περιφερειακό επίπεδο (ΣΚ ΠΑΤΡΑΣ)	4Β	ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΚΕΘΙ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	6/9/2023	8.7 Δομές υποστήριξης γυναικών	85,00	325.950,75

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
8	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΧΑΙΑΣ] [ΔΕΕ16-0434872]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΧΑΙΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	44.604,00
9	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΟΤΣΑΝΑ] [ΔΕΕ16-0439145]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΟΤΣΑΝΑ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	92.229,90
10	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η	85,00	80.898,98

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	[ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. ΑΚΑΡΝΑΝΙΚΗ ΑΕΙΦΟΡΙΑ] [ΔΕΕ16-0439466]		ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΑΚΑΡΝΙΚΗ ΑΕΙΦΟΡΙΑ				των κοινωνικών επιχειρήσεων			μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου		
11	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΚΟΚΚΙΝΗ ΓΡΑΜΜΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ] [ΔΕΕ16-0441485]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΚΟΚΚΙΝΗ ΓΡΑΜΜΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	40.590,20
12	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΕΝΕΡΓΩ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	62.530,15

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΩΦΕΛΕΙΑΣ (ΕΝΕΡΓΩ ΑΓΡΙΝΙΟΥ)] [ΔΕΕ16-0441486]											
13	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΤΑΞΙΔΕΥΟΥΣΑ] [ΔΕΕ16-0441550]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΤΑΞΙΔΕΥΟΥΣΑ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	62.530,15
14	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗ	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑ ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	56.966,00

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΕΠΑΓΓΕΛΙΑ ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ] [ΔΕΕ16-0446580]											
15	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους - Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας] [ΔΕΕ16-0447404]	4Β	ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ ΚΟΙΝ ΣΥΝΕΤ ΕΠΙΧ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	83.720,00
16	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	56.966,00

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας Traces] [ΔΕΕ16-0448008]		TRACES									
17	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΑΓΡΟ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΟΥ] [ΔΕΕ16-0448051]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΑΓΡΟ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	59.748,08
18	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ-ΞΕΛΑΣΙΣ]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΞΕΛΑΣΙΣ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	48.089,44

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	[ΔΕΕ16-0449323]											
19	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ ΤΩΝ ΝΤΟΠΙΩΝ] [ΔΕΕ16-0453198]	4Β	ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ ΤΩΝ ΝΤΟΠΙΩΝ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	75.600,00
20	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ MOSAIC ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ] [ΔΕΕ16-0454087]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ MOSAIC ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	67.129,77
21	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η	85,00	91.816,75

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	[ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ NATURE PARK] [ΔΕΕ16-0459963]		ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ NATURE PARK				των κοινωνικών επιχειρήσεων			μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου		
22	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΕΝΤΡΟ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ] [ΔΕΕ16-0461755]	4Β	ΚΕΝΤΡΟ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	64.099,39
23	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΙΑ	4Β	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΕΦΙ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογί	85,00	41.651,44

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΤΟ ΣΤΡΕΦΙ] [ΔΕΕ16-0461943]						κοινωνικών επιχειρήσεων			α εκτίμησης κινδύνου		
24	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ] [ΔΕΕ16-0465698]	4Β	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	98.130,03
25	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΕΝΕΡΓΟΙ ΡΟΜΑ] [ΔΕΕ16-0465710]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΕΝΕΡΓΟΙ ΡΟΜΑ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	89.209,12
26	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η	85,00	79.508,80

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	[ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ] [ΔΕΕ16-0465724]		ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ				των κοινωνικών επιχειρήσεων			μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου		
27	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΔΡΑΣΙΣ] [ΔΕΕ16-0466087]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΔΡΑΣΙΣ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	100.000,00
28	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. Συλλογικής και Κοινωνικής	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	66.906,84

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	Ωφέλειας «ΕΡΙΦΥΛΗ»] [ΔΕΕ16-0466108]		ΕΡΙΦΥΛΗ									
29	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΣΕΠ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ COLOSSOS GROUP] [ΔΕΕ16-0466685]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ COLOSSOS GROUP	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	44.604,56
30	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΡΙΩΝ ΤΡΙΤΩΝ] [ΔΕΕ16-0466758]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΡΙΩΝ ΤΡΙΤΩΝ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	59.220,00
31	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΣΗΜΑ ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.ΣΥΛΛ	4Β	ΣΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης	85,00	89.209,12

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ] [ΔΕΕ16-0466914]		ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ				επιχειρήσεων			κινδύνου		
32	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας Liofyllo] [ΔΕΕ16-0467474]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ LIOFYLLO	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	83.856,51
33	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΣΕΠ ΣΤΕΓΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΩΝ ΠΑΤΡΑΣ - ΑΓΙΑ ΛΑΥΡΑ] [ΔΕΕ16-0467504]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	65.966,88

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
34	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [ΚΟΙΝΣΕΠ ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ-ΟΛΥΜΠΙΣΜΟΥ ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ] [ΔΕΕ16-0467700]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΟΛΥΜΠΙΣΜΟΥ ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	66.906,84
35	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [COHESION NETWORK 2GETHER] [ΔΕΕ16-0467759]	4Β	COHESION NETWORK 2GETHER	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	100.000,00
36	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Το Δόντι] [ΔΕΕ16-0467776]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΤΟ ΔΟΝΤΙ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	39.095,06

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
37	Στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης [«Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας Πελοπόννησος»] [ΔΕΕ16-0467825]	4Β	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	ΕΚΤ+	ESO4.1	138	Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα	28/11/2023	ΚΕ - Δεν εφαρμόζεται η μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνου	85,00	80.275,71
38	Συνέχιση Δράσης Κέντρου Κοινότητας Δήμου Ακτιου Βόνιτσας	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΚΤΙΟΥ - ΒΟΝΙΤΣΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	15/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	251.475,04
39	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΔΗΜΟΥ ΙΕΡΗΣ ΠΟΛΗΣ Μεσολογγίου	4Β	ΔΗΜΟΣ ΙΕΡΑΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές,	Πλην Επιχειρηματικότητας	27/9/2023	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	92.085,75

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
							βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες					
40	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ Ι. Π. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΙΕΡΑΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	12/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	565.566,58
41	Συνέχιση Δράσης: Διευρυμένο Κέντρο Κοινότητας Δ. Δυτικής Αχαΐας με Παράρτημα Ρομά	4Β	ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΧΑΪΑΣ (ΔΔΑ)	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	31/8/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	756.699,55
42	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ,	4Β	ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές,	Πλην Επιχειρηματικότητας	26/9/2023	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	228.081,60

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΣΣΙΤΙΟΥ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ ΔΗΜΟΥ ΗΛΙΔΑΣ						βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες					
43	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ: ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΗΛΙΔΑΣ ΜΕ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΡΟΜΑ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	6/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	293.184,24
44	Συνέχιση Λειτουργίας Ξενώνα Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών του Δήμου Πατρέων	4Β	ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	12/9/2023	8.7 Δομές υποστήριξης γυναικών	85,00	513.991,17
45	Λειτουργία Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ) 6ης ΥΠΕ	4Β	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	160	Μέτρα για τη βελτίωση της προσβασιμότητας, της	Πλην Επιχειρηματικότητας	19/12/2023	8.10 ΤΟΜΥ	85,00	7.323.226,64

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας						αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης (εξαιρουμένων των υποδομών)					
46	Συνέχιση Δράσης: Λειτουργία ΚΔ-ΗΦ από το Σύλλογο ΑμεΑ "ΑΛΚΥΟΝΗ"	4Β	ΑΛΚΥΟΝΗ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΜΕΑ ΓΟΝΕΩΝ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ,ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΩΝ & ΦΙΛΩΝ ΑΥΤΩΝ	ΕΚΤ+	ESO4.11	159	Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα	Πλην Επιχειρηματικότητας	26/9/2023	8.3 ΚΔΗΦ (Κέντρα Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας ατόμων με αναπηρία)	85,00	432.000,00
47	Παροχή Υπηρεσιών ΚΔ-ΗΦ από το Σύλλογο ΑμεΑ "ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ"	4Β	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑμεΑ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΩΝ "ΗΛΙΑΧΤΙΔΑ"	ΕΚΤ+	ESO4.11	159	Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην	Πλην Επιχειρηματικότητας	26/9/2023	8.3 ΚΔΗΦ (Κέντρα Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας ατόμων με	85,00	216.000,00

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
							οικογένεια και την τοπική κοινότητα			αναπηρία)		
48	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ - ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (ΚΔΗΦ) "ΑΜΕΑ ΜΑΧΗΤΕΣ"	4Β	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔ. ΕΠΑΓΓ. ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ & ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡ	ΕΚΤ+	ESO4.11	159	Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα	Πλην Επιχειρηματικότητας	26/9/2023	8.3 ΚΔΗΦ (Κέντρα Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας ατόμων με αναπηρία)	85,00	432.000,00
49	Συνέχιση Λειτουργίας δομών και υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας – Συνέχιση Λειτουργίας Κέντρων	4Β	ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	12/9/2023	8.7 Δομές υποστήριξης γυναικών	85,00	261.954,00

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	Συμβουλευτικής Υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας σε τοπικό επίπεδο (ΣΚ ΠΥΡΓΟΥ)											
50	Προώθηση Διαπολιτισμικής Μεσολάβησης στα ΚΚ-ΚΕΜ» στο Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021-2027	4Β	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ Α. Ε.	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	26/9/2023	10.1 Επιχορήγηση φορέων για συγκεκριμένο έργο	85,00	133.976,70
51	Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής	4Β	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ Α. Ε.	ΕΚΤ+	ESO4.11	148	Στήριξη της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας (εξαιρουμένων των υποδομών)	Πλην Επιχειρηματικότητας	17/3/2023	8.8 «Νέα» Εναρμόνιση μέσω voucher	85,00	29.339.949,17

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης στη Δυτική Ελλάδα, κύκλος 2022-2023											
52	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΑμεΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ	4Β	ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ	ΕΚΤ+	ESO4.8	150	Στήριξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (εξαιρουμένων των υποδομών)	Πλην Επιχειρηματικότητας	24/4/2024	10.1 Επιχορήγηση φορέων για συγκεκριμένο έργο	85,00	2.200.000,00
53	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	4Β	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.8	150	Στήριξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (εξαιρουμένων των υποδομών)	Πλην Επιχειρηματικότητας	24/4/2024	6.1 Υποστήριξη εκπαιδευτικού έργου για την αναβάθμιση &	85,00	980.833,05

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ									διασφάλιση της ποιότητας της εκπαίδευσης		
54	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	13/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	133.006,03
55	Συνέχιση Δομών Αστέγων Δήμου Αγρινίου: Ανοικτό Κέντρο Ημέρας, Υπνωτήριο	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.12	163	Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και	Πλην Επιχειρηματικότητας	26/9/2023	8.4 Δομές παροχής υπηρεσιών σε άστεγους	85,00	805.708,23

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
							των παιδιών					
56	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΜΕ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΡΟΜΑ ΔΗΜΟΥ ΠΗΝΕΙΟΥ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	27/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	290.876,50
57	Συνέχιση Δράσης Κέντρου Κοινότητας Δήμου Πύργου με Παράρτημα ΡΟΜΑ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	27/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	478.967,12
58	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές	Πλην Επιχειρηματικότητας	15/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	231.004,83

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
							υπηρεσίες					
59	Συνέχιση Δράσης Κέντρου Κοινότητας Δ. Ανδρίτσαινας - Κρεστένων	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	30/8/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	123.276,53
60	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ ΔΟΜΕΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΑΣΤΕΓΩΝ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ : ΥΠΝΩΤΗΡΙΟ	4Β	Ν.Π.Δ.Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ (Κ.Ο.ΔΗ.Π.)	ΕΚΤ+	ESO4.12	163	Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών	Πλην Επιχειρηματικότητας	26/9/2023	8.4 Δομές παροχής υπηρεσιών σε άστεγους	85,00	517.708,91
61	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ: ΔΟΜΕΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ	4Β	Ν.Π.Δ.Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.12	163	Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που	Πλην Επιχειρηματικότητας	26/9/2023	8.4 Δομές παροχής υπηρεσιών σε	85,00	498.737,71

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΑΣΤΕΓΩΝ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ: ΑΝΟΙΚΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΑΣ		ΠΑΤΡΕΩΝ (Κ.Ο.ΔΗ.Π.)				αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών			άστεγους		
62	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	31/8/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	226.262,14
63	ΔΟΜΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ, ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΣΣΙΤΙΟΥ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	27/9/2023	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	444.023,49

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ (Συνέχιση Δράσης) ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ											
64	ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ-ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ (συνέχιση δράσης)	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ - ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	28/9/2023	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	93.371,74
65	Συνέχιση Δράσης Κέντρου Κοινότητας Δήμου Αγρινίου	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	4/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	920.025,42
66	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ -	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση	Πλην Επιχειρηματι	27/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	385.525,38

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ ΚΥΛΛΗΝΗΣ		ΚΥΛΛΗΝΗΣ				της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	κότητας				
67	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΖΑΧΑΡΩΣ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	27/9/2023	10.2 Λοιπές μελέτες και υπηρεσίες όπου το κύριο φ.α. υλοποιείται με ίδια μέσα (πλην ΤΒ)	85,00	133.793,64
68	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ	4Β	Ν.Π.Δ.Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ (Κ.Ο.ΔΗ.Π.)	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	27/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	1.040.273,30
69	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ:	4Β	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση	Πλην Επιχειρηματι	27/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	225.632,63

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ						της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	κότητας				
70	ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΟΜΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ, ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΣΣΙΤΙΟΥ	4Β	Ν.Π.Δ.Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ (Κ.Ο.ΔΗ.Π.)	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	26/9/2023	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	571.071,05
71	Συνέχιση Λειτουργίας δομών και υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των γυναικών και για την	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	12/9/2023	8.7 Δομές υποστήριξης γυναικών	85,00	541.942,83

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	καταπολέμηση της βίας – Συνέχιση Λειτουργίας ξενώνα φιλοξενίας του Δήμου Αγρινίου.											
72	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ ΚΔΗΦ ΑμεΑ "Η ΜΕΡΙΜΝΑ"	4Β	ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΤΡΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ Η ΜΕΡΙΜΝΑ	ΕΚΤ+	ESO4.11	159	Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα	Πλην Επιχειρηματικότητας	23/8/2023	8.3 ΚΔΗΦ (Κέντρα Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας ατόμων με αναπηρία)	85,00	432.000,00
73	Συνέχιση Λειτουργίας Δομής προώθησης πολιτιστικής κληρονομιάς του Δήμου Πατρέων	4Β	ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	28/12/2023	10.2 Λοιπές μελέτες και υπηρεσίες όπου το κύριο φ.α. υλοποιείται με ίδια μέσα (πλην ΤΒ)	85,00	693.000,00

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
74	Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/ συνεκπαίδευσης μαθητών/ τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση	4Β	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.6	149	Στήριξη της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (εξαιρουμένων των υποδομών)	Πλην Επιχειρηματικότητας	20/7/2023	6.1 Υποστήριξη εκπαιδευτικού έργου για την αναβάθμιση & διασφάλιση της ποιότητας της εκπαίδευσης	85,00	33.563.048,06
75	Συνέχιση Κέντρου Κοινότητας με Παράρτημα	4Β	ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης	Πλην Επιχειρηματικότητας	13/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	357.546,70

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	Ρομά στο Δήμο Ναυπακτίας						πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες					
76	ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ (ΚΗΦΗ) ΔΗΜΟΥ Ι.Π. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΙΕΡΑΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	159	Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα	Πλην Επιχειρηματικότητας	7/2/2025	8.2 ΚΗΦΗ (Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων)	85,00	466.724,70
77	Συνέχιση Κέντρου Κοινότητας Δήμου Θέρμου	4Β	ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΜΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	26/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	91.454,99
78	Συνέχιση Λειτουργίας Παρατηρητηρίο	4Β	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.1	139	Μέτρα για τον εκσυγχρονισμό και την	Πλην Επιχειρηματικότητας	11/9/2024	3.4 Υπηρεσίες μέσω	85,00	2.000.000,00

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	υ Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας						ενίσχυση των θεσμών και των υπηρεσιών της αγοράς εργασίας, ώστε να αξιολογούνται και να προβλέπονται οι ανάγκες σε δεξιότητες να εξασφαλίζεται η έγκαιρη και εξατομικευμένη βοήθεια			δημόσιας σύμβασης (πλην ΤΒ)		
79	Συνέχιση Δράσης Κέντρο Κοινότητας Δήμου Ξηρομέρου	4Β	ΔΗΜΟΣ ΞΗΡΟΜΕΡΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	27/9/2023	8.1 Κέντρα Κοινότητας	85,00	170.387,21
80	Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας	4Β	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ	ΕΚΤ+	ESO4.11	159	Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή	Πλην Επιχειρηματικότητας	7/2/2025	8.2 ΚΗΦΗ (Κέντρα Ημερήσιας	85,00	479.131,56

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) Δήμου Θέρμου		ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ-Ε.Π.Ε.Κ.Α.)				υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα			Φροντίδας Ηλικιωμένων)		
81	Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης στη Δυτική Ελλάδα, κύκλος	4Β	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ Α. Ε.	ΕΚΤ+	ESO4.11	148	Στήριξη της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας (εξαιρουμένων των υποδομών)	Πλην Επιχειρηματικότητας	22/7/2024	8.8 «Νέα» Εναρμόνιση μέσω voucher	85,00	35.709.723,00

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	2024-2025											
82	ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΔΗΜΟΥ ΖΑΧΑΡΩΣ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	159	Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα	Πλην Επιχειρηματικότητας	7/2/2025	8.2 ΚΗΦΗ (Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων)	85,00	365.040,00
83	ΝΕΟ ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ (ΚΗΦΗ) ΔΗΜΟΥ ΠΗΝΕΙΟΥ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	159	Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα	Πλην Επιχειρηματικότητας	7/2/2025	8.2 ΚΗΦΗ (Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων)	85,00	327.316,86
84	ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΔΡΑΣΗΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	159	Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται	Πλην Επιχειρηματικότητας	26/9/2023	8.2 ΚΗΦΗ (Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων)	85,00	210.893,10

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	(ΚΗΦΗ) ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ						στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα					
85	Νέες Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών: Κοινωνικό Παντοπωλείο, Κοινωνικό Φαρμακείο στο Δήμο Ξηρομέρου-Co2gether	4Β	CO2GETHER	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	8/4/2025	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	291.328,44
86	Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Αμφιλοχίας	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	8/4/2025	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	151.684,65
87	Νέα Δομή Παροχής Βασικών	4Β	CO2GETHER	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης	Πλην Επιχειρηματικότητας	8/4/2025	8.6 Δομές παροχής βασικών	85,00	138.855,60

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	Αγαθών: Κοινωνικό Παντοπωλείο στο Δήμο Αιγιαλείας - Co2gether						και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες			αγαθών		
88	Νέες Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών (κοινωνικό παντοπωλείο, παροχή συσσιτίου) Δήμου Ακτίου Βόνιτσας	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΚΤΙΟΥ - ΒΟΝΙΤΣΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	8/4/2025	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	295.495,79
89	Υπηρεσίες Υποστήριξης Αυτόνομης Διαβίωσης των κατοίκων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	4Β	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.8	152	Μέτρα για την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής στην κοινωνία	Πλην Επιχειρηματικότητας	11/1/2024	3.4 Υπηρεσίες μέσω δημόσιας σύμβασης (πλην ΤΒ)	85,00	2.910.368,04
90	ΝΕΑ ΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης	Πλην Επιχειρηματικότητας	8/4/2025	8.6 Δομές παροχής βασικών	85,00	119.285,01

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΑΓΑΘΩΝ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΔΗΜΟΥ ΠΗΝΕΙΟΥ						και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες			αγαθών		
91	Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο	4Β	ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	ΕΚΤ+	ESO4.8	150	Στήριξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (εξαιρουμένων των υποδομών)	Πλην Επιχειρηματικότητας	24/4/2024	10.1 Επιχορήγηση φορέων για συγκεκριμένο έργο	85,00	1.019.092,00
92	Νέα Δομή - Κοινωνικό Φαρμακείο Δήμου Ναυπακτίας	4Β	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ-Ε.Π.Ε.Κ.Α.)	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	8/4/2025	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	130.671,84
93	Νέες Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών:	4Β	CO2GETHER	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης	Πλην Επιχειρηματικότητας	8/4/2025	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	291.328,44

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	Κοινωνικό Παντοπωλείο, Κοινωνικό Φαρμακείο στο Δήμο Ερυμάνθου-Co2gether						πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες					
94	Νέα Δομή - Παροχής Συσσιτίου Δήμου Θέρμου	4Β	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ-Ε.Π.Ε.Κ.Α.)	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	8/4/2025	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	247.323,96
95	Νέα Δομή - Παροχής Συσσιτίου Δήμου Ξηρομέρου	4Β	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ-Ε.Π.Ε.Κ.Α.)	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	8/4/2025	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	247.323,96
96	Νέα Δομή Παροχής	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ -	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση	Πλην Επιχειρηματι	8/4/2025	8.6 Δομές παροχής	85,00	258.526,32

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	Βασικών Αγαθών: Δομή Παροχής Συσσιτίου Δήμου Ανδρίτσαινας - Κρεστένων		ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ				της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	κότητας		βασικών αγαθών		
97	Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	4Β	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	19/1/2024	3.4 Υπηρεσίες μέσω δημόσιας σύμβασης (πλην ΤΒ)	85,00	2.940.000,00
98	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΔΗΜΟΥ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	4Β	ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	8/4/2025	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	117.842,79
99	Νέα Δομή–Κοινωνικό	4Β	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ &	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση	Πλην Επιχειρηματι	8/4/2025	8.6 Δομές παροχής	85,00	130.671,84

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	Φαρμακείο Δήμου Ανδραβίδας-Κυλλήνης		ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ-Ε.Π.Ε.Κ.Α.)				της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	κότητας		βασικών αγαθών		
100	Νέα Δομή–Συλλειτουργία Κοινωνικού Παντοπωλείου/ Παροχής Συσσιτίου Δήμου Ανδραβίδας-Κυλλήνης	4Β	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ-Ε.Π.Ε.Κ.Α.)	ΕΚΤ+	ESO4.11	158	Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	Πλην Επιχειρηματικότητας	8/4/2025	8.6 Δομές παροχής βασικών αγαθών	85,00	247.323,96
101	Επιχορήγηση ΝΠ Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) Αποστολή Ελλάδος για την υλοποίηση του έργου "Helios+ : Ολοκληρωμένες δράσεις	4Β	ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΣ (ΔΟΜ) ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΕΚΤ+	ESO4.9	156	Ειδικές δράσεις για την αύξηση της συμμετοχής των υπηκόων τρίτων χωρών στην απασχόληση	Πλην Επιχειρηματικότητας	13/1/2025	10.1 Επιχορήγηση φορέων για συγκεκριμένο έργο	85,00	5.120.000,00

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ένταξης πολιτών τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας"											
102	Πρόγραμμα Κοινωνικής Ένταξης Δυτικής Ελλάδος (έδρα Πύργος)	4Β	ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ	ΕΚΤ+	ESO4.11	160	Μέτρα για τη βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης (εξαιρουμένων των υποδομών)	Πλην Επιχειρηματικότητας	6/11/2023	8.11 Δομές υγείας/κοινωνικής φροντίδας	85,00	157.147,50
103	Συνέχιση υποστήριξης δικτύου δομών και υπηρεσιών για την	4Β	ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ	ΕΚΤ+	ESO4.11	160	Μέτρα για τη βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικ	Πλην Επιχειρηματικότητας	24/11/2023	8.11 Δομές υγείας/κοινωνικής φροντίδας	85,00	884.300,58

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	αντιμετώπιση των εξαρτήσεων						ότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης (εξαιρουμένων των υποδομών)					
104	Πολυδύναμο Κέντρο ΚΕΘΕΑ Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος (έδρα Πύργος)	4Β	ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ	ΕΚΤ+	ESO4.11	160	Μέτρα για τη βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης (εξαιρουμένων των υποδομών)	Πλην Επιχειρηματικότητας	6/11/2023	8.11 Δομές υγείας/κοινωνικής φροντίδας	85,00	157.100,00
105	ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΥΤΙΚΗ	7 Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+	ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΥΤΙΚΗ	ΕΚΤ+	ΤΑ36 (4)	179	Πληροφόρηση και επικοινωνία	Πλην Επιχειρηματικότητας	4/7/2023	4.1 Υποστήριξη λειτουργίας φορέων	85,00	400.000,00

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΚΩΔ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΗΜ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΔ ΕΡΓΟΥ
	ΕΛΛΑΔΑ 2021 2027 Α' ΦΑΣΗ ΕΚΤ+		ΕΛΛΑΔΑ							μέσω Τεχνικής Βοήθειας		
106	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ, ΜΕΛΕΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΣΥΝΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027 ΕΚΤ+ Α' ΦΑΣΗ	7 Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+	ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	ΕΚΤ+	ΤΑ36 (4)	181	Αξιολόγηση και μελέτες, συλλογή δεδομένων	Πλην Επιχειρηματικότητας	4/7/2023	4.1 Υποστήριξη λειτουργίας φορέων μέσω Τεχνικής Βοήθειας	85,00	521.567,56

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία διαχείρισης Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα», 2025. (Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/%ce%ba%ce%b1%cf%84%ce%ac%ce%bb%ce%bf%ce%b3%ce%bf%cf%82-%cf%80%cf%81%ce%ac%ce%be%ce%b5%cf%89%ce%bd/) & ιδία επεξεργασία (Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 23 Ιανουαρίου 2026).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2021-2027

9.1 Γενικό πλαίσιο της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2021-2027

9.1.1 Σύνδεση της ΠΕΣΚΕ ΠΔΕ 2021-2027 με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελεί μία από τις φτωχότερες περιφέρειες της χώρας, ενώ σημαντικό κομμάτι του πληθυσμού της ζει κάτω από το όριο της φτώχειας, φαινόμενο που διογκώνεται με την παρατεταμένη οικονομική ύφεση.

Στο πλαίσιο αυτό, η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποσκοπεί στη συγκρότηση ενός συνεκτικού και λειτουργικού πλέγματος κοινωνικής προστασίας για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, με στόχο αφενός την ουσιαστική αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και αφετέρου τη συστηματική υποστήριξη των ατόμων και ομάδων που επιδιώκουν την ένταξη ή επανένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας εξειδικεύει και συμπληρώνει την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη, ενώ συμβάλλει στην επίτευξη των εθνικών στόχων για την αντιμετώπιση της φτώχειας οι οποίοι επικεντρώνονται στα εξής:

- ✓ Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους και βασικά αγαθά:
    - Καταπολέμηση της φτώχειας και του προβλήματος της έλλειψης στέγης ή πρόσβασης σε προσιτή στέγη,
    - Καταπολέμηση των διακρίσεων και πρόληψη κοινωνικού αποκλεισμού,
    - Ενίσχυση των μηχανισμών προστασίας της οικογένειας και πρόληψη και καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας.
- ✓ Πρόσβαση σε υπηρεσίες:
    - Καταπολέμηση των διακρίσεων και πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού,
    - Ενίσχυση των μηχανισμών προστασίας της οικογένειας και πρόληψη και καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας,
    - Βελτίωση της ποιότητας ζωής των άτομα με αναπηρία/ίες μέσω της προώθησης της αποϊδρυματοποίησης, αποκατάστασης και στήριξης της ανεξάρτητης διαβίωσης,

- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού (συμπεριλαμβανομένων των παιδιών και των ηλικιωμένων) μέσω της επέκτασης και διεύρυνσης, εκσυγχρονισμού κα αναβάθμισης κοινωνικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών, πολυδιάστατων παρεμβάσεων και κοινωνικής καινοτομίας.
- Ανάπτυξη υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την κοινότητα.

✓ Ένταξη στην αγορά εργασίας, βελτίωση της απασχολησιμότητας και πρόσβαση στην απασχόληση:

- Προώθηση της ενεργού ένταξης με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής και βελτίωση της απασχολησιμότητας,
- Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας / δια βίου μάθησης εργαζομένων ενηλίκων και διαχείριση αλλαγών,
- Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας ως εργαλείο κοινωνικής ένταξης και πρόσβασης στην απασχόληση.

✓ Διακυβέρνηση της Ε.Σ.Κ.Ε.:

- Ενίσχυση του συστήματος διακυβέρνησης των πολιτικών ένταξης,
- Διασφάλιση αποτελεσματικής εφαρμογής της Στρατηγικής,
- Αναβάθμιση, βελτίωση και συμπλήρωση θεσμών και μηχανισμών που διευκολύνουν την κοινωνική ένταξη.

Επιπρόσθετα, η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας συμβάλλει και στην εφαρμογή της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των ΡΟΜΑ.

Σε ό,τι αφορά στο χρονικό διάστημα εφαρμογής της Περιφερειακής Στρατηγικής δεδομένου ότι οι βασικές πηγές χρηματοδότησης αυτής είναι τα Προγράμματα και Ταμεία της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027, κατ' επέκταση και η χρονική διάρκεια της Στρατηγικής ταυτίζεται με την εν λόγω χρονική περίοδο.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν εξειδικεύεται η στοχοθεσία της Περιφερειακής Στρατηγικής, αποτυπώνονται οι δυνητικές πηγές χρηματοδότησής της, παρουσιάζεται ο επιχειρησιακός σχεδιασμός της καθώς και η συμβολή της στους Πυλώνες και Επιχειρησιακούς Άξονες της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη.

9.1.2 Στόχοι της ΠΕΣΚΕ ΠΔΕ 2021-2027

Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027, το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στο πλαίσιο της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 συνοψίζεται στην υλοποίηση μιας ολιστικής στρατηγικής για τον μετασχηματισμό της σε μία δίκαιη, έξυπνη και ανταγωνιστική Ευρωπαϊκή Περιφέρεια, που θα αποτελεί υπερτοπικό κόμβο τεχνολογίας, καινοτομίας, έρευνας και δημιουργικότητας, υπόδειγμα

κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής, τόπο ανάδειξης ολυμπισμού, εθελοντισμού και πολιτισμού.

Πρωταρχική επιδίωξη για την ΠΔΕ είναι να καταστεί φορέας λήψης αποφάσεων και υλοποίησης δίκαιων πολιτικών, με αξιοποίηση των διαθέσιμων τεχνολογικών εργαλείων και βελτίωση της διοικητικής ετοιμότητάς της. Κορυφαία προτεραιότητα είναι η διασφάλιση της συνοχής σε όλους τους τομείς πολιτικής. Επιπλέον, η ΠΔΕ οραματίζεται να καταστεί κόμβος τεχνολογίας, καινοτομίας και δημιουργικότητας, αξιοποιώντας τα ισχυρά χαρακτηριστικά της, όπως το υφιστάμενο ερευνητικό και παραγωγικό δυναμικό, η δημιουργική της βιομηχανία και οι αρχές και τα εργαλεία της 4ης βιομηχανικής επανάστασης.

Παράλληλα, το όραμα της ΠΔΕ έχει έντονη κοινωνική διάσταση, ενσωματώνοντας την ανάγκη για μείωση των αδικιών και καταπολέμηση των προβλημάτων με κοινωνική διάσταση, που μπορεί να οδηγούν ομάδες πολιτών σε κοινωνικό αποκλεισμό. Η ΠΔΕ επενδύει στην περιφερειακή σύγκλιση μέσα από την άμβλυνση των ανισοτήτων και τη διαμόρφωση κοινής περιφερειακής συνείδησης.

Παράλληλα, θα διασφαλιστεί συστηματική και πολυεπίπεδη συνεργασία με τους εκπροσώπους των ΑμεΑ στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης, σε όλα τα στάδια σχεδιασμού και υλοποίησης των παρεμβάσεων. Θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία και των αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων. Ταυτόχρονα θα λαμβάνονται υπόψη οι υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ. Επίσης, η Δ.Α. του ΠΕΠ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027.

Για την προαγωγή του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε ό,τι αφορά στο ανθρώπινο δυναμικό και ιδιαίτερα τις ευπαθείς ομάδες, με βάση και την ανάλυση που προηγήθηκε στις παραπάνω ενότητες, προτείνονται οι κάτωθι Στρατηγικοί Στόχοι (ΣΣ) για την Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας:

- **Στρατηγικός Στόχος 1:** Διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης και η μείωση της υλικής στέρησης για άτομα και ομάδες του πληθυσμού που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.
- **Στρατηγικός Στόχος 2:** Εξασφάλιση ισότιμης, έγκαιρης και αποτελεσματικής πρόσβασης των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων σε υπηρεσίες υγείας, πρόνοιας και κοινωνικής φροντίδας.
- **Στρατηγικός Στόχος 3:** Ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης μέσω της υποστήριξης της πρόσβασης στην απασχόληση, της βελτίωσης της απασχολησιμότητας και της άρσης των δομικών εμποδίων συμμετοχής στην αγορά εργασίας.

- **Στρατηγικός Στόχος 4:** Πρόληψη και καταπολέμηση των διακρίσεων, ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων και ευάλωτων ομάδων στον κοινωνικό ιστό και ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής σε περιφερειακό επίπεδο.

Οι εν λόγω Στρατηγικοί Στόχοι εξειδικεύονται σε Επιχειρησιακούς Άξονες ως ακολούθως:

- ✓ Επιχειρησιακός Άξονας 1: Αντιμετώπιση υλικής στέρησης και διασφάλιση βασικών συνθηκών αξιοπρεπούς διαβίωσης,
- ✓ Επιχειρησιακός Άξονας 2: Εξασφάλιση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, πρόνοιας και κοινωνικές υπηρεσίες,
- ✓ Επιχειρησιακός Άξονας 3: Υποστήριξη της εργασιακής ένταξης, βελτίωση της απασχολησιμότητας και της πρόσβασης στην απασχόληση,
- ✓ Επιχειρησιακός Άξονας 4: Καταπολέμηση των διακρίσεων και ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

9.1.3 Ωφελούμενοι της ΠΕΣΚΕ ΠΔΕ 2021-2027

Σύμφωνα με την ανάλυση που προηγήθηκε, αναδείχθηκαν οι ομάδες του πληθυσμού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, οι οποίες χρήζουν υποστήριξης, ώστε να αποφύγουν τον κίνδυνο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι ομάδες αυτές αποτελούν και τους βασικούς ωφελούμενους της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας. Συνοπτικά οι ομάδες αυτές έχουν ως ακολούθως:

- > Άτομα με αδυναμία πρόσβασης σε βασικά αγαθά, που ζουν κάτω από το όριο ή σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού,
- > Άτομα με δυσκολία πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας,
- > ΑμεΑ,
- > ΡΟΜΑ και λοιπές περιθωριοποιημένες κοινότητες (όπως μετανάστες) που είναι εγκατεστημένοι στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας,
- > Πολύτεκνες οικογένειες,
- > Γυναίκες και παιδιά θύματα κακοποίησης,
- > Παιδιά ηλικίας 0-17 ετών σε καταστάσεις αποκλεισμού,
- > Μακροχρόνια άνεργοι και άνεργες γυναίκες,
- > Άτομα με χαμηλά προσόντα,
- > Εξαρτημένα/ απεξαρτημένα άτομα.

Επισημαίνεται ότι στους ωφελούμενους της Περιφερειακής Στρατηγικής εντάσσονται και οι δικαιούχοι του Προγράμματος Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος. Παράλληλα, τονίζεται ότι η στόχευση του εν λόγω Προγράμματος δεν περιορίζεται αποκλειστικά στην παροχή εισοδηματικής ενίσχυσης, αλλά επεκτείνεται στη συστηματική υποστήριξη των δικαιούχων για την ισότιμη πρόσβασή τους σε κοινωνικές υπηρεσίες και βασικά κοινωνικά αγαθά.

9.1.4 Σύνδεση της ΠΕΣΚΕ ΠΔΕ με τον Στόχο Πολιτικής και τους Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027

Στόχος Πολιτικής 4 του ΕΣΠΑ 2021–2027: Μια Ευρώπη πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς

Ο Στόχος Πολιτικής 4 (ΣΠ4) του ΕΣΠΑ 2021–2027 «Μια Ευρώπη πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς» αποτελεί τη βασική αναφορά για την εθνική και περιφερειακή πολιτική κοινωνικής συνοχής. Η στρατηγική αυτή εστιάζει στη βελτίωση της απασχόλησης, στη μείωση της ανεργίας, ιδιαίτερα των νέων και των μακροχρόνια ανέργων, καθώς και στην ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών και των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας. Επίσης, αποδίδεται προτεραιότητα στην αναβάθμιση δεξιοτήτων και στην προσαρμοστικότητα του ανθρώπινου δυναμικού, ώστε να καλυφθεί το χάσμα δεξιοτήτων. Η εφαρμογή του ΣΠ4 υλοποιείται μέσω προγραμμάτων όπως το «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή», το «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» και τα Περιφερειακά Προγράμματα ΕΤΠΑ–ΕΚΤ+, με στόχο τη συνολική βελτίωση της κοινωνικής συνοχής και τη δημιουργία βιώσιμων συνθηκών ανάπτυξης.

Ειδικοί Στόχοι του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027 της Προτεραιότητας 4Β του Στόχου Πολιτικής 4 (ΕΚΤ+)

Παρακάτω παρουσιάζονται οι Ειδικοί Στόχοι του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027 που εντάσσονται στην Προτεραιότητα 4Β του Στόχου Πολιτικής 4 (ΕΚΤ+), οι οποίοι συγκροτούν το βασικό πλαίσιο προγραμματισμού και υλοποίησης των παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης, καταπολέμησης της φτώχειας και ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής σε περιφερειακό επίπεδο και συνδέουν την παρούσα ΠΕΣΚΕ με το Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα» 2021-2027.

Προτεραιότητα: 4Β. Ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

- **Ειδικός στόχος ESO4.1.:** Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας (ΕΚΤ+),
- **Ειδικός στόχος ESO4.6.:** Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (ΕΚΤ+),
- **Ειδικός στόχος ESO4.8.:** Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς

και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων (ΕΚΤ+),

> **Ειδικός στόχος ESO4.9.:** Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (ΕΚΤ+),

> **Ειδικός στόχος ESO4.10.:** Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (ΕΚΤ+),

> **Ειδικός στόχος ESO4.11.:** Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης (ΕΚΤ+),

> **Ειδικός στόχος ESO4.12.:** Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (ΕΚΤ+).

9.1.5 Κοινωνικοοικονομικό και Δημογραφικό Προφίλ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και Εκτίμηση Αναγκών Κοινωνικών Υπηρεσιών

Το κοινωνικοοικονομικό και δημογραφικό προφίλ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας συνιστά κρίσιμη παράμετρο για την αποτίμηση τόσο της υφιστάμενης κατάστασης όσο και της μελλοντικής ζήτησης κοινωνικών υπηρεσιών και παρεμβάσεων κοινωνικής πολιτικής. Τα διαθέσιμα ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία αναδεικνύουν ένα περιβάλλον έντονων διαρθρωτικών προκλήσεων, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τη δημογραφική γήρανση και συρρίκνωση του πληθυσμού, τις αδυναμίες της αγοράς εργασίας, τις ανισότητες πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες και την ύπαρξη πληθυσμιακών ομάδων με αυξημένο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Η ανάλυση που ακολουθεί αποσκοπεί στην τεκμηριωμένη αποτύπωση των βασικών κοινωνικών αναγκών της Περιφέρειας, προκειμένου να υποστηριχθεί ο στοχευμένος σχεδιασμός παρεμβάσεων στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 4 (ΕΚΤ+) και η αποτελεσματική προσαρμογή των κοινωνικών υπηρεσιών στις πραγματικές ανάγκες των τοπικών κοινωνιών.

α) Δημογραφική γήρανση και συρρίκνωση πληθυσμού

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας εντάσσεται στις περιοχές της χώρας που εμφανίζουν:

- αρνητική φυσική μεταβολή,
- σταθερή μείωση του ενεργού πληθυσμού,
- υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο ποσοστό ηλικιωμένων,
- και χαμηλό δείκτη γονιμότητας.

Η δημογραφική δομή έχει άμεσες επιπτώσεις στη ζήτηση υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας, κατ' οίκον υποστήριξης, ψυχικής υγείας και πρόληψης, καθιστώντας τα ΚΗΦΗ, τα προγράμματα αυτόνομης διαβίωσης ηλικιωμένων και τις ΤΟΜΥ κρίσιμες παρεμβάσεις για τις τοπικές κοινωνίες. Παράλληλα, η γήρανση των αγροτικών περιοχών επιβαρύνει τις υγειονομικές και κοινωνικές ανάγκες, ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες κοινότητες.

β) Αγορά εργασίας και ανθρώπινο δυναμικό

Το προφίλ της απασχόλησης χαρακτηρίζεται από:

- χαμηλή συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας,
- περιορισμένες ευκαιρίες σε κλάδους υψηλής εξειδίκευσης,
- και χαμηλή συμμετοχή ενηλίκων σε κατάρτιση.

Η Περιφέρεια εμφανίζει σημαντικό κενό σε σύγχρονες δεξιότητες, ειδικά σε ψηφιακές, πράσινες και τεχνικές ειδικότητες. Το γεγονός αυτό περιορίζει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και ενισχύει τη μετανάστευση νέων προς αστικά κέντρα ή το εξωτερικό.

Η απουσία μαζικών προγραμμάτων επανακατάρτισης και στοχευμένων δράσεων για μακροχρόνια ανέργους εντείνει το χάσμα μεταξύ διαθέσιμου και ζητούμενου ανθρώπινου δυναμικού, στοιχείο που αποτελεί βασικό κενό για την επίτευξη των στόχων του ΣΠ4 του ΕΣΠΑ έως το 2029.

γ) Κοινωνικές ανισότητες και ευάλωτες ομάδες

Η Περιφέρεια αντιμετωπίζει σημαντικές χωρικές και πληθυσμιακές ανισότητες, με ορισμένες περιοχές να παρουσιάζουν:

- αυξημένο κίνδυνο φτώχειας,
- περιορισμένη πρόσβαση σε κοινωνικές δομές,
- υψηλότερη συχνότητα μονογονεϊκών νοικοκυριών,
- παρουσία ευάλωτων πληθυσμών (Ρομά, ΑμεΑ, άτομα σε συνθήκες αστεγίας),
- και χαμηλή πρόσβαση στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας.

Η καταγραφή των πολλαπλά αποστερημένων περιοχών –μέσα από τα δεδομένα του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης– καταδεικνύει ότι η κοινωνική πολιτική πρέπει να κινηθεί σε πιο στοχευμένη λογική «χωρικής εστίασης», προκειμένου να μειωθούν οι ανισότητες πρόσβασης.

δ) Εκπαίδευση και δεξιότητες

Παρά τις προσπάθειες ενίσχυσης της πρόσβασης στην εκπαίδευση και στη διά βίου μάθηση, η Περιφέρεια εξακολουθεί να καταγράφει:

- χαμηλότερα ποσοστά συμμετοχής ενηλίκων σε προγράμματα κατάρτισης,
- περιορισμένη δυνατότητα πιστοποίησης δεξιοτήτων,
- χαμηλό επίπεδο ψηφιακού γραμματισμού σε αρκετές ηλικιακές ομάδες,

- και ανάγκη για ενίσχυση της συμπερίληψης μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Οι παραπάνω διαπιστώσεις καθιστούν τη συστηματική ανάπτυξη δεξιοτήτων στρατηγικής σημασίας για το αναπτυξιακό μοντέλο της Περιφέρειας έως το 2029.

ε) Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας

Παρά την ύπαρξη σημαντικών δομών (ΤΟΜΥ, ΠΠΙ, Κέντρα Υγείας), οι ανισότητες πρόσβασης παραμένουν έντονες σε ορεινές περιοχές της Περιφέρειας.

- Οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας έχουν ανεπαρκή γεωγραφική κάλυψη.
- Τα ΚΗΦΗ και οι υπηρεσίες για ηλικιωμένους δεν επαρκούν για να καλύψουν τη ζήτηση.
- Οι κοινωνικές δομές συχνά λειτουργούν με μη σταθερή χρηματοδότηση, γεγονός που επηρεάζει τη συνέχεια των υπηρεσιών.

Με βάση τα ανωτέρω, προκύπτει ένα σύνθετο και πολυεπίπεδο πλέγμα κοινωνικών αναγκών, το οποίο δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με αποσπασματικές παρεμβάσεις, αλλά απαιτεί ολοκληρωμένο και στοχευμένο σχεδιασμό. Οι ανάγκες αυτές αφορούν, αφενός, την ενίσχυση της επάρκειας και της γεωγραφικής κάλυψης των υπηρεσιών υγείας, πρόνοιας και κοινωνικής φροντίδας, ιδίως σε ορεινές, αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, και, αφετέρου, την ανάπτυξη παρεμβάσεων που θα στηρίζουν την ενεργό ένταξη των πολιτών στην απασχόληση μέσω αναβάθμισης δεξιοτήτων, επανακατάρτισης και εξατομικευμένης υποστήριξης. Παράλληλα, καθίσταται αναγκαία η ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας για ομάδες με αυξημένη ευαλωτότητα, η άρση των χωρικών και κοινωνικών ανισοτήτων πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες και η διασφάλιση της βιωσιμότητας των κοινωνικών δομών.

Στο πλαίσιο αυτό, οι προτεινόμενες δράσεις που παρουσιάζονται στη συνέχεια αποσκοπούν στην κάλυψη των καταγεγραμμένων αναγκών, στη μεγιστοποίηση του κοινωνικού τους αντίκτυπου και στη συνεκτική συμβολή τους στους στόχους της Περιφερειακής Στρατηγικής και του Προγράμματος «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027.

9.2 Σχέδιο Δράσης της ΠΕΣΚΕ ΠΔΕ 2021-2027

Στο πλαίσιο της αναθεώρησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» 2021-2027, και λαμβάνοντας υπόψη τα επικαιροποιημένα δεδομένα για τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της Περιφέρειας, τις καταγεγραμμένες ανάγκες των ευάλωτων και ειδικών ομάδων του πληθυσμού, βάσει των νέων κατευθύνσεων της Πολιτικής Συνοχής, καθώς και τις στρατηγικές κατευθύνσεις της περιφερειακής και εθνικής κοινωνικής πολιτικής, διαμορφώνεται ένα συνεκτικό πλαίσιο παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης.

Οι προτεινόμενες δράσεις αποτυπώνουν τόσο τις άμεσες ανάγκες κοινωνικής προστασίας όσο και τις μεσο-μακροπρόθεσμες προτεραιότητες για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της ενεργού ένταξης, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης και βιώσιμης στρατηγικής κοινωνικής πολιτικής για την επόμενη προγραμματική φάση. Στο πλαίσιο αυτό,

ακολουθεί η παρουσίαση του Σχεδίου Δράσης, το οποίο εξειδικεύει τους στρατηγικούς και επιχειρησιακούς στόχους σε συγκεκριμένες, στοχευμένες παρεμβάσεις.

9.2.1 Σχέδιο Δράσης ΠΕΣΚΕ 2021-2027 με βάση τον Προγραμματισμό Προσκλήσεων και παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης (ΕΚΤ+) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται το Σχέδιο Δράσης της Περιφερειακής Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2021-2027, όπως αυτό διαμορφώνεται με βάση τον προγραμματισμό των ήδη εκδοθεισών και των προγραμματιζόμενων προσκλήσεων και παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης στο πλαίσιο του ΕΚΤ+ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Η αποτύπωση αυτή αποσκοπεί στη συστηματική καταγραφή και οργάνωση των παρεμβάσεων που υλοποιούνται ή σχεδιάζονται, αναδεικνύοντας τη συνάφειά τους με τους στρατηγικούς και ειδικούς στόχους της Περιφερειακής Στρατηγικής και τη συμβολή τους στην αντιμετώπιση των αναγκών των ευάλωτων και ειδικών ομάδων του πληθυσμού.

Πίνακας 147: Σχέδιο Δράσης ΠΕΣΚΕ 2021-2027 με βάση τον Προγραμματισμό Προσκλήσεων και παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης (ΕΚΤ+) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΜΕΤΡΟ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
Επιχειρησιακός Άξονας 1: Αντιμετώπιση υλικής στέρησης και διασφάλιση βασικών συνθηκών αξιοπρεπούς διαβίωσης	**Προτεραιότητα Πολιτικής 1.1:** Ενίσχυση μηχανισμών κάλυψης βασικών αναγκών ευάλωτων νοικοκυριών	**Μέτρο 1.1.1:** Δομές παροχής βασικών αγαθών : Κοινωνικό παντοπωλείο, κοινωνικό συσσίτιο, κοινωνικό φαρμακείο - Νέες Δράσεις	ESO4.11.	4Β.ια.	5.500.000	158. Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες
Επιχειρησιακός Άξονας 2: Εξασφάλιση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, πρόνοιας και κοινωνικές υπηρεσίες	**Προτεραιότητα Πολιτικής 2.1**: Εξασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγειονομικής φροντίδας	**Μέτρο 2.1.1:** Διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας: ΤΟΜΥ, ΚΟΜΥ, Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας (νέες)	ESO4.11.	4Β.ια.	9.637.434	160. Μέτρα για τη βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης (εξαιρουμένων των υποδομών)
		Μέτρο 2.1.2: Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (Νέες ΤΟΜΥ)	ESO4.11.	4Β.ια.	4.000.000	160. Μέτρα για τη βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης (εξαιρουμένων των υποδομών)
		Μέτρο 2.1.3: Ενίσχυση των υπηρεσιών	ESO4.11.	4Β.ια.	3.500.000	160. Μέτρα για τη βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΜΕΤΡΟ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
		ψυχικής υγείας				ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης (εξαιρουμένων των υποδομών)
		Μέτρο 2.1.4: Ενίσχυση υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας (νέες δομές) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	ESO4.11.	4Β.ια.	4.000.000	160. Μέτρα για τη βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης (εξαιρουμένων των υποδομών)
	Προτεραιότητα Πολιτικής 2.2: Εξασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες πρόνοιας και λοιπές κοινωνικές υπηρεσίες	**Μέτρο 2.2.1:** Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων, παιδιών σχολικής ηλικίας/εφήβων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις	ESO4.10.	4Β.ι.	1.500.000	154. Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης περιθωριοποιημένων ομάδων, όπως οι Ρομά, στην εκπαίδευση και την απασχόληση και για την προώθηση της κοινωνικής ένταξής τους
		Μέτρο 2.2.2: Δομές φιλοξενίας αστέγων – Κέντρα Ημέρας & Υπνωτήρια	ESO4.12.	4Β.ιβ	3.000.000	163. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών
		Μέτρο 2.2.3:	ESO4.11.	4Β.ια	2.800.000	160. Μέτρα για τη βελτίωση της

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΜΕΤΡΟ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
		Ενίσχυση υπηρεσιών αντιμετώπισης εξαρτήσεων				προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης (εξαιρουμένων των υποδομών)
		Μέτρο 2.2.4: Ενίσχυση υπηρεσιών υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας (νέες δομές) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	ESO4.11.	4Β.ια.	2.800.000	159. Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα
		Μέτρο 2.2.5: Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας ΚΔΗΦ ΑμεΑ	ESO4.11.	4Β.ια.	4.850.000	159. Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα
		Μέτρο 2.2.6: Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων [ΚΗΦΗ]	ESO4.11.	4Β.ια.	1.350.000	159. Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα
		Μέτρο 2.2.7:	ESO4.11.	4Β.ια.	4.000.000	159. Μέτρα για την αναβαθμισμένη

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΜΕΤΡΟ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
		Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) - Νέες Δράσεις				παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα
		Μέτρο 2.2.8: Κέντρα Κοινότητας με παραρτήματα Ρομά, Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ), Κινητές Μονάδες	ESO4.11.	4Β.ια.	14.327.500	158. Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες
		Μέτρο 2.2.9: Λειτουργία Κέντρων Γειτονιάς για Ρομά	ESO4.10.	4Β.ι.	3.000.000	158. Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες
		Μέτρο 2.2.10: Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Ρομά : Δημιουργία Ομάδων διαχείρισης οργανωμένων χώρων μετεγκατάστασης	ESO4.11.	4Β.ια.	1.000.000	158. Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΜΕΤΡΟ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
		και Ομάδων Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης				
		Μέτρο 2.2.11: Παρεμβάσεις προς όφελος των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας	ESO4.11.	4Β.ια.	5.000.000	158. Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες
		Μέτρο 2.2.12: Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού	ESO4.11.	4Β.ια.	3.468.000	159. Μέτρα για την αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα
		Μέτρο 2.2.13: Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξη τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για τη πρόσβαση των παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με	ESO4.11.	4Β.ια.	6.116.666	148. Στήριξη της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας (εξαιρουμένων των υποδομών)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΜΕΤΡΟ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
		αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης				
		Μέτρο 2.2.14: Προώθηση πολιτιστικής κληρονομιάς	ESO4.11.	4Β.ια.		158. Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες
Επιχειρησιακός Άξονας 3: Υποστήριξη της εργασιακής ένταξης, βελτίωση της απασχολησιμότητας και της πρόσβασης στην απασχόληση	**Προτεραιότητα Πολιτικής 3.1**: Ενίσχυση της πρόσβασης των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού στην αγορά εργασίας	**Μέτρο 3.1.1:** Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης Υπηκόων Τρίτων Χωρών στην αγορά εργασίας	ESO4.9.	4Β.θ.	5.120.000	156. Ειδικές δράσεις για την αύξηση της συμμετοχής των υπηκόων τρίτων χωρών στην απασχόληση
		Μέτρο 3.1.2: Παρατηρητήριο Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας	ESO4.1.	4Β.α.	2.500.000	139. Μέτρα για τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση των θεσμών και των υπηρεσιών της αγοράς εργασίας, ώστε να αξιολογούνται και να προβλέπονται οι ανάγκες σε δεξιότητες να εξασφαλίζεται η έγκαιρη και εξατομικευμένη βοήθεια
		Μέτρο 3.1.3: Δράσεις προώθησης της απασχόλησης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	ESO4.1.	4Β.α.	3.500.000	134. Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΜΕΤΡΟ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
	Προτεραιότητα Πολιτικής 3.2: Προώθηση της απασχολησιμότητας και της εκπαίδευσης και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας					
Επιχειρησιακός Άξονας 4: Καταπολέμηση των διακρίσεων και ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής	**Προτεραιότητα Πολιτικής 4.1**: Κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων ομάδων πληθυσμού	**Μέτρο 4.1.1:** Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/ συνεκπαίδευσης μαθητών/ τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση	ESO4.6.	4Β.στ.	25.500.000	149. Στήριξη της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (εξαιρουμένων των υποδομών)
	Προτεραιότητα	**Μέτρο 4.2.1:**	ESO4.11.	4Β.ια	2.500.000	158. Μέτρα για την αναβάθμιση της

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΜΕΤΡΟ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ» 2021-2027	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
	Πολιτικής 4.2: Ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού ευπαθών ομάδων	Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης				ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες
		Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+			3.373.579	

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

9.2.2 Στρατηγική προσέγγιση Σχεδίου Δράσης ΠΕΣΚΕ 2021-2027

Η παρούσα υποενότητα αποτυπώνει τη στρατηγική προσέγγιση του Σχεδίου Δράσης της ΠΕΣΚΕ 2021–2027, όπως αυτή συμπληρώνει και επεκτείνει τον υφιστάμενο προγραμματισμό προσκλήσεων και παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Το Σχέδιο Δράσης συγκροτείται ως το βασικό επιχειρησιακό εργαλείο υλοποίησης των στρατηγικών κατευθύνσεων της ΠΕΣΚΕ και εστιάζει στη λογική σχεδιασμού των προτεινόμενων δράσεων, οι οποίες διαμορφώνονται βάσει της ανάλυσης της υφιστάμενης κοινωνικής κατάστασης, της χαρτογράφησης των κοινωνικών δομών και υπηρεσιών και των διαπιστωμένων κοινωνικών αναγκών των ευάλωτων και ειδικών ομάδων του πληθυσμού.

Οι παρεμβάσεις οργανώνονται με τρόπο στοχευμένο και συμπληρωματικό, λαμβάνοντας υπόψη τις μεσο- και μακροπρόθεσμες προτεραιότητες κοινωνικής πολιτικής, τις χωρικές και κοινωνικές ανισότητες και τα εντοπισμένα κενά πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας και ένταξης, με στόχο τη συγκρότηση ενός συνεκτικού πλαισίου δράσεων που ενισχύει την κοινωνική ένταξη, τη βιωσιμότητα των παρεμβάσεων και τη συνολική κοινωνική συνοχή σε περιφερειακό επίπεδο.

Πίνακας 148: Στρατηγική προσέγγιση και συμπληρωματικότητα του Σχεδίου Δράσης ΠΕΣΚΕ 2021-2027.

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ
Επιχειρησιακός Άξονας 1: Αντιμετώπιση υλικής στέρησης και διασφάλιση βασικών συνθηκών αξιοπρεπούς διαβίωσης	**Προτεραιότητα Πολιτικής 1.1:** Ενίσχυση μηχανισμών κάλυψης βασικών αναγκών ευάλωτων νοικοκυριών	Πρόσβαση σε ηλεκτρική ενέργεια
		Πρόσβαση σε συγκοινωνίες
Επιχειρησιακός Άξονας 2: Εξασφάλιση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, πρόνοιας και κοινωνικές υπηρεσίες	**Προτεραιότητα Πολιτικής 2.1:** Εξασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγειονομικής φροντίδας	Πρόσβαση στη δημόσια υγεία -υγιεινή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη
		Πρόσβαση ανασφαλίστων στο Πρωτοβάθμιο Εθνικό Δίκτυο Υγείας
		Βελτίωση διασύνδεσης σχολικών μονάδων με δομές ψυχικής υγείας και ΤΟΜΥ
		Υγειονομική χαρτογράφηση περιοχών διαβίωσης Ρομά
	Προτεραιότητα Πολιτικής 2.2: Εξασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες πρόνοιας και λοιπές κοινωνικές υπηρεσίες	Αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών κλειστής φροντίδας
		Παροχή νομικής συνδρομής σε ασυνόδευτα ανήλικα
		Ενίσχυση δομών/υπηρεσιών πρώιμης παιδικής ηλικίας
		Ανάπτυξη κινητών μονάδων κοινωνικής παρέμβασης σε περιοχές με χαμηλή κάλυψη
		Δημιουργία τοπικών κέντρων οικογενειακής συμβουλευτικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ
		Ενίσχυση υπηρεσιών υποστήριξης μαθητών με αναπηρία και δράσεων συνεκπαίδευσης
		Προώθηση πολιτιστικής κληρονομιάς
Επιχειρησιακός Άξονας 3: Υποστήριξη της εργασιακής ένταξης, βελτίωση της απασχολησιμότητας και της πρόσβασης στην απασχόληση	**Προτεραιότητα Πολιτικής 3.1:** Ενίσχυση της πρόσβασης των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού στην αγορά εργασίας	Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τους αναζητούντες εργασία
		Παροχή υπηρεσιών ενεργοποίησης - κινητοποίησης
		Σύνδεση με δράσεις απασχόλησης και κοινωνικών δομών
		Εξειδικευμένη στόχευση σε άνεργες γυναίκες και άτομα άνω των 45 ετών με εμπόδια επανένταξης στην αγορά εργασίας
		Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε προγράμματα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης
	Προτεραιότητα Πολιτικής 3.2: Προώθηση της απασχολησιμότητας και της εκπαίδευσης και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας	Αξιοποίηση της θετικής δυναμικής υφιστάμενων δράσεων κατάρτισης
		Επανακατάρτιση ανέργων και εργαζομένων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή/και σε επισφαλείς θέσεις εργασίας σε τομείς αιχμής
		Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης
		Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων ανέργων σε δράσεις Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας
		Δράση προσαρμογής ανέργων στον ψηφιακό μετασχηματισμό
		Δράσεις προώθησης στην απασχόληση αποκλειστικά για μακροχρόνιους ανέργους (καταρτίσεις που οδηγούν σε πιστοποίηση)

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ
		Δράσεις στήριξης υφιστάμενων ή νέων κοινωνικών επιχειρήσεων ΚΑΛΟ (επιχορήγηση για δημιουργία θέσεων εργασίας, για ίδρυση νέων επιχειρήσεων, δικτύωση, ενημέρωση, ευαισθητοποίηση, υποστήριξη λειτουργίας θερμοκοιτίδων, κλπ.)
		Κόμβος Δεξιοτήτων - Αναβάθμιση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
		Στήριξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας
Επιχειρησιακός Άξονας 4: Καταπολέμηση των διακρίσεων και ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής	**Προτεραιότητα Πολιτικής 4.1:** Κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων ομάδων πληθυσμού	Υποστήριξη Αυτόνομης Διαβίωσης των κατοίκων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
		Υποστήριξη ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
		«Εξοικονομώ για Ευάλωτους»: Πλήρης επιδότηση ενεργειακών αναβαθμίσεων κατοικιών νοικοκυριών χαμηλού εισοδήματος
		Συνέχιση ειδικών προγραμμάτων εργασιακής μεσολάβησης για τους ενήλικες Ρομά
		Ενεργοποίηση ολοκληρωμένου πλέγματος δράσεων παιδικής φροντίδας και οικογενειακής υποστήριξης
		Διευκόλυνση της συμμετοχής στην απασχόληση ατόμων με αυξημένες φροντιστικές υποχρεώσεις
		Μηχανισμός υποστήριξης της ανάπτυξης της κοινωνικής κατοικίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
		Προώθηση πιλοτικών δράσεων πρόληψης κοινωνικού αποκλεισμού και κοινοτικής υποστήριξης, συμμετοχή ΑμεΑ και 3η ηλικία σε κοινωνικές δραστηριότητες
		Δράση ενίσχυσης της κοινωνικής, εκπαιδευτικής και επαγγελματικής ένταξης κοινοτήτων Ρομά
		Ανάπτυξη προγραμμάτων μικρής διάρκειας (microcredentials) σε ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ
		Vsuchers - συμμετοχή Ατόμων με αναπηρία και τρίτης ηλικίας στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή
	Προτεραιότητα Πολιτικής 4.2: Ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού ευπαθών ομάδων	Προώθηση Διαπολιτισμικής Μεσολάβησης στα ΚΚ-ΚΕΜ
		Δράση ενίσχυσης της Ψηφιακής Ισότητας
		Ολοκληρωμένη Παρέμβαση για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας & την προστασία των παιδιών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
		Διεύρυνση υπηρεσιών κοινωνικής διαμεσολάβησης
		Επιμόρφωση εκπαιδευτικών στην ενταξιακή παιδαγωγική και αναβάθμιση υποστηρικτικών μηχανισμών στα σχολεία
		Πρόγραμμα κατάρτισης των υπευθύνων προστασίας ανηλίκων των δομών παιδικής προστασίας και τρίτης ηλικίας
		Συνεργασία με Παρατηρητήριο, κοινωνική οικονομία και ΑΕΙ για ανάπτυξη/ δοκιμή νέων μοντέλων πολιτικής
		Παρεμβάσεις πρόληψης παιδικής φτώχειας σε περιοχές πολλαπλής αποστέρησης
		Ενεργοποίηση δράσεων ενδυνάμωσης θεσμών ισότητας
		Αναβάθμιση δομών υποστήριξης θυμάτων έμφυλης και άλλων μορφών βίας
		Δράσεις υποστήριξης ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε δημόσιες πολιτικές
		Μηχανισμός ενίσχυσης της Δημογραφικής Βιωσιμότητας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ
		Ανάπτυξη & Λειτουργία Κέντρου Κοινωνικής Πολιτικής & Υπηρεσιών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
		Ενίσχυση παρεμβάσεων για ομάδες με υψηλό κίνδυνο αποκλεισμού (Ρομά, μετανάστες, μακροχρόνια άνεργοι, οικογένειες σε επισφάλεια)
		Ανάπτυξη δικτύου περιφερειακών παρεμβάσεων κοινωνικής καινοτομίας
		Ανάπτυξη μηχανισμών πρόληψης και ευαισθητοποίησης για διακρίσεις
		Capacity building κοινωνικών δομών & φορέων κοινωνικού χαρακτήρα στην Περιφέρεια, για την προώθηση του εθελοντισμού & την ανάπτυξη ικανοτήτων των στελεχών πεδίου - κατάρτιση υπευθύνων προστασίας ανηλίκων
		Προώθηση πιλοτικών δράσεων πρόληψης κοινωνικού αποκλεισμού και κοινοτικής υποστήριξης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

10.1.Ενσωμάτωση νέων κατευθύνσεων MTR και κανονιστικών τροποποιήσεων ΕΚΤ+

Η Ενδιάμεση Αναθεώρηση (MTR) του Κανονισμού ΕΚΤ+ και οι συνακόλουθες κανονιστικές τροποποιήσεις αποτελούν σημείο καμπής για όλα τα Περιφερειακά Προγράμματα 2021–2027. Επαναπροσδιορίζουν το πλαίσιο επιλεξιμότητας, εισάγουν νέες θεματικές προτεραιότητες και προσφέρουν χρηματοδοτικά κίνητρα με στόχο την επιτάχυνση της υλοποίησης (European Commission, 2025). Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας οφείλει να ενσωματώσει αυτές τις κατευθύνσεις με τρόπο που συνδυάζει τις προτεραιότητες της κοινωνικής πολιτικής με τη νέα ευρωπαϊκή στρατηγική.

Κατ' αρχάς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάλεσε τα κράτη μέλη και τις Περιφέρειες να προσαρμόσουν τα προγράμματά τους κατά την MTR, ανακατανέμοντας έως 10% των πόρων προς στοχευμένες θεματικές προτεραιότητες κοινού ενδιαφέροντος. Οι προτεραιότητες αυτές –όπως προαναφέρθηκε– περιλαμβάνουν: δεξιότητες STEP (υψηλή τεχνολογία), κυβερνοασφάλεια και αμυντική ετοιμότητα, κοινωνική στέγαση, ανθεκτικότητα υδάτινων πόρων και ενεργειακή μετάβαση/απανθρακοποίηση. Δεν πρόκειται απλώς για τεχνικές προσαρμογές, αλλά για μια νέα γενιά παρεμβάσεων με σημαντική κοινωνικοοικονομική αξία, που διευρύνουν το πεδίο του ΕΚΤ+ σε κρίσιμους τομείς δεξιοτήτων, ασφάλειας και ανθεκτικότητας (European Commission, 2025c). Για παράδειγμα, μέσω της ανακατανομής, πόροι του ΕΚΤ+ μπορούν να αξιοποιηθούν για κατάρτιση εργαζομένων σε αμυντικές βιομηχανίες, χωρίς να ισχύουν οι συνήθεις περιορισμοί θεματικής συγκέντρωσης, δεδομένου ότι αυτές οι δαπάνες εξαιρούνται από τα σχετικά όρια (European Commission, 2025a).

Η κεντρική κανονιστική αλλαγή είναι η εισαγωγή ενός νέου Άρθρου 5α στον Κανονισμό ΕΚΤ+, που προβλέπει συγκεκριμένες ευελιξίες και κίνητρα συνδεδεμένα με τη MTR (European Parliament & Council, 2025). Συνοπτικά, σύμφωνα με το τροποποιημένο άρθρο 5α:

- Πρόσθετη προχρηματοδότηση 2026: Θα χορηγηθεί *επιπλέον προχρηματοδότηση 1,5%* των πόρων σε επίπεδο προγράμματος το 2026, η οποία θα μετρηθεί ως πληρωμή του οικονομικού έτους 2025 για σκοπούς κανόνα αποδέσμευσης (v+3). Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η Περιφέρεια θα λάβει μια έξτρα χρηματοδοτική «ένεση» το 2026, ώστε να επιταχύνει πληρωμές και να αποφύγει απώλειες πόρων λόγω v+3. Είναι κρίσιμο να εντοπιστούν έγκαιρα ώριμες πράξεις που μπορούν να απορροφήσουν αυτό το 1,5%, διότι διαφορετικά το ποσό θα παραμείνει ανεκμετάλλευτο (DG Employment, 2025).
- Παράταση περιόδου επιλεξιμότητας: Επεκτείνεται κατά ένα έτος η περίοδος επιλεξιμότητας δαπανών και ο χρονικός ορίζοντας κλεισίματος των προγραμμάτων. Συγκεκριμένα, οι δαπάνες μπορούν πλέον να πραγματοποιούνται και να δηλώνονται έως 31 Δεκεμβρίου 2030, ενώ το τελικό λογιστικό έτος εκτείνεται από 1 Ιουλίου 2030

έως 30 Ιουνίου 2031. Αυτό δίνει ανάσα χρόνου στην Περιφέρεια να ολοκληρώσει έργα και να πετύχει τους στόχους, χωρίς όμως να αναιρεί την υποχρέωση τήρησης του ν+3 μέχρι και το 2026. Σημειώνεται ότι δεν υπάρχει εξαίρεση από το άρθρο 105(1) του ΚΚΔ (CPR) για το ν+3: όλες οι δεσμεύσεις έως το 2026 πρέπει να καλύπτονται από δαπάνες ή προχρηματοδοτήσεις έως τέλος 2029, διαφορετικά θα αποδεσμευτούν.

- Προθεσμία υποβολής τροποποιήσεων MTR: Καθορίστηκε ως καταληκτική ημερομηνία η 31η Δεκεμβρίου 2025 για την (επαν)υποβολή των αιτημάτων τροποποίησης προγραμμάτων στο πλαίσιο της MTR (European Commission, 2025a). Μόνο όσες Περιφέρειες υποβάλουν έγκαιρα τις τροποποιήσεις τους μέχρι τότε θα είναι επιλέξιμες για να αξιοποιήσουν πλήρως τα νέα κίνητρα και ευελιξίες. Για την Πελοπόννησο, αυτό σημαίνει ότι εντός του 2025 πρέπει να έχουν οριστικοποιηθεί και εγκριθεί οι αναγκαίες αλλαγές στο πρόγραμμα, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς πόρων προς τις νέες προτεραιότητες, διαφορετικά θα χαθεί η πρόσβαση σε ορισμένα από τα προνόμια που περιγράφονται (όπως η πρόσθετη προχρηματοδότηση).
- Όριο 10% ανακατανομής: Τέθηκε ως προϋπόθεση η επίτευξη τουλάχιστον 10% ανακατανομής πόρων του προγράμματος προς τις ειδικές θεματικές προτεραιότητες, προκειμένου η Περιφέρεια να μπορεί να ενεργοποιήσει όλα τα επιπλέον χρηματοδοτικά εργαλεία. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η Πελοπόννησος οφείλει να μεταφέρει ένα σημαντικό τμήμα των πόρων της (έως 10%) σε δράσεις σχετικές με δεξιότητες για άμυνα/ασφάλεια (άρθρο 12γ) και απανθρακοποίηση (άρθρο 12δ), καθώς και σε έργα STEP (άρθρο 12α), διότι μόνο αυτές οι κατηγορίες δαπανών προσμετρώνται στο όριο (η κοινωνική στέγαση, μολονότι επιλέξιμη, δεν προσμετράται στο 10% σύμφωνα με τις διευκρινίσεις της Επιτροπής). Η απαίτηση του 10% λειτουργεί ως ένα "εισιτήριο" για τα κίνητρα: αν δεν πιαστεί αυτό το ποσοστό ανακατανομής, η Περιφέρεια δεν θα μπορέσει να αξιοποιήσει πλήρως π.χ. την αύξηση συγχρηματοδότησης κατά +10%.

Επιπλέον των παραπάνω, οι κανονιστικές τροποποιήσεις *διευρύνουν το πεδίο εφαρμογής και τις ομάδες στόχου* του ΕΚΤ+. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ρητά ότι το ΕΚΤ+ μπορεί να υποστηρίζει επενδύσεις δεξιοτήτων στις κρίσιμες βιομηχανίες και υποδομές. Νέα είδη ωφελουμένων καθίστανται επιλέξιμα, όπως: ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται σε τεχνολογίες διττής χρήσης, επαγγελματίες κοινωνικής στέγασης, και προσωπικό κρίσιμων υποδομών (υγείας, φροντίδας, πολιτικής προστασίας). Για παράδειγμα, επιχειρήσεις της Περιφέρειας που αναπτύσσουν τεχνολογίες drone για πολιτική προστασία θα μπορούσαν να ενταχθούν σε δράσεις κατάρτισης μέσω ΕΚΤ+ (με την προϋπόθεση ότι οι δεξιότητες που αποκτώνται έχουν πολιτική/βιομηχανική χρήση και όχι αμιγώς στρατιωτική) (European Commission, 2025b). Ομοίως, το προσωπικό ενός δικτύου κοινωνικής κατοικίας (π.χ. κοινωνικοί λειτουργοί που διαχειρίζονται σπίτια αστέγων) μπορεί πλέον να θεωρηθεί ομάδα-στόχος για εκπαίδευση και ενίσχυση ικανοτήτων υπό το ΕΚΤ+. Αυτή η διεύρυνση των ωφελουμένων εντάσσεται στη λογική δημιουργίας θεματικών εστιών δεξιοτήτων, που θα αυξήσουν την ανθεκτικότητα των περιφερειακών οικονομιών και κοινωνιών.

Οι τροποποιήσεις εισάγουν επιπλέον χρηματοδοτικές ευελιξίες πέραν της προχρηματοδότησης:

- Μονομερής προχρηματοδότηση 20% της κατανομής πόρων για τις νέες στοχευμένες προτεραιότητες (δεξιότητες άμυνας, απανθρακοποίησης, STEP), υπό την προϋπόθεση ότι θα υποβληθεί το αίτημα τροποποίησης έως 31/12/2025. Αυτό σημαίνει ότι, ανεξάρτητα από το γενικό 1,5% ή τα ποσοστά του STEP, κάθε Περιφέρεια που θα εντάξει στο πρόγραμμά της ξεχωριστή προτεραιότητα για τα νέα θέματα θα λάβει άμεσα ένα 20% αυτών των κονδυλίων ως προκαταβολή. Σημειώνεται ότι για αυτήν την παροχή *δεν* απαιτείται η τήρηση του ορίου 10% (είναι πρόσθετη ευελιξία).
- Αύξηση μέγιστου ποσοστού συγχρηματοδότησης κατά 10%: Όπως αναφέρθηκε, για τις νέες προτεραιότητες (STEP, 12γ, 12δ) το ΕΚΤ+ θα συγχρηματοδοτεί μέχρι και +10 μονάδες επιπλέον (π.χ. αν το τρέχον ποσοστό είναι 70%, ανεβαίνει σε 80%), χωρίς όμως να υπερβαίνει το 100% (European Commission, 2025). Η διάταξη αυτή δίνει μεγαλύτερη ευελιξία χρηματοδότησης, επιτρέποντας στην Περιφέρεια να μειώσει την εθνική συμμετοχή σε συγκεκριμένες δράσεις και άρα να υλοποιήσει περισσότερα έργα με τον ίδιο προϋπολογισμό.

Η ενσωμάτωση των παραπάνω κατευθύνσεων και αλλαγών συνιστά για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας μια κρίσιμη ευκαιρία αναβάθμισης της στρατηγικής της. Μέσω της στοχευμένης ανακατανομής πόρων, της διεύρυνσης των ωφελούμενων, της αξιοποίησης των νέων χρηματοδοτικών κινήτρων και της ενίσχυσης συνεργειών με το ΕΤΠΑ, η Περιφέρεια μπορεί να επιτύχει υψηλότερη απορρόφηση, μεγαλύτερη θεσμική ανθεκτικότητα και ουσιαστικό κοινωνικό αποτύπωμα έως το 2029. Η έγκαιρη προσαρμογή του προγραμματισμού –ιδίως έως τον Μάρτιο του 2025 για τα έργα STEP και έως το τέλος του 2025 για τις υπόλοιπες προτεραιότητες– αποτελεί προϋπόθεση για να μην χαθούν οι πρόσθετοι ευρωπαϊκοί πόροι και για να διασφαλιστεί ότι οι κοινωνικές πολιτικές της Περιφέρειας θα παραμείνουν βιώσιμες.

10.2 Στρατηγικές κατευθύνσεις αναβάθμισης κοινωνικών πολιτικών έως το 2029

Η ενσωμάτωση των νέων κανονιστικών τροποποιήσεων του ΕΚΤ+ δημιουργεί ένα νέο περιβάλλον στρατηγικού μετασχηματισμού για την κοινωνική πολιτική της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Η περίοδος έως το 2029 συνιστά κρίσιμο μεταβατικό στάδιο, κατά το οποίο οι κοινωνικές παρεμβάσεις καλούνται να ανταποκριθούν σε ένα σύνθετο πλέγμα προκλήσεων: δημογραφική συρρίκνωση, έντονες ενδοπεριφερειακές ανισότητες, επίμονο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων, μεταβαλλόμενες ανάγκες φροντίδας, περιορισμένη διοικητική ικανότητα και ανάγκη για αποτελεσματικότερη διακυβέρνηση του κοινωνικού συστήματος. Παράλληλα, το ανανεωμένο θεσμικό και χρηματοδοτικό πλαίσιο του ΕΚΤ+ εισάγει εργαλεία και ευελιξίες που επιτρέπουν την αναβάθμιση του τρόπου σχεδιασμού και υλοποίησης των κοινωνικών υπηρεσιών.

Στο πλαίσιο αυτό, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ορίζει τέσσερις στρατηγικές κατευθύνσεις που διαμορφώνουν την κοινωνική πολιτική έως το 2029, σε πλήρη ευθυγράμμιση με το ευρωπαϊκό πλαίσιο, τις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού και τα διαπιστωμένα ευρήματα του Προγράμματος. Οι τρεις κατευθύνσεις συγκροτούν ένα ενιαίο στρατηγικό υπόδειγμα, το οποίο συνδέει τη διοικητική ενίσχυση, την ψηφιακή μετάβαση, τη βιωσιμότητα των κοινωνικών δομών και τον πολυεπίπεδο θεσμικό συντονισμό.

10.3 Διοικητική προσαρμογή και ενίσχυση ικανότητας υλοποίησης

Η επιτυχία των προαναφερθέντων αλλαγών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα της διοικητικής μηχανής να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις αυξημένες απαιτήσεις του νέου πλαισίου. Το επόμενο διάστημα, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αναμένεται να αντιμετωπίσει σημαντικό διοικητικό φόρτο εργασίας, καθώς οι αναγκαίες προσαρμογές σε πράξεις, προσκλήσεις και διαδικασίες διαχείρισης συνεπάγονται αυξημένες ανάγκες συντονισμού, ελέγχου και λήψης αποφάσεων. Παρότι το εύρος των παρεμβάσεων είναι διαχειρίσιμο, ο κίνδυνος συμφόρησης των διοικητικών μηχανισμών είναι υπαρκτός και καθιστά αναγκαία τη λήψη στοχευμένων μέτρων οργανωτικής και θεσμικής προσαρμογής.

Είναι κρίσιμο να υιοθετηθούν, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες κατευθύνσεις:

- **Σταδιακή διεκπεραίωση τροποποιήσεων:** Αντί της μαζικής υποβολής των απαιτούμενων αλλαγών (εντάξεις νέων πράξεων, αναθεωρήσεις προσκλήσεων, ανακατανομές πόρων), κρίνεται σκόπιμος ο προγραμματισμός τους σε διακριτές φάσεις. Η ομαδοποίηση των τροποποιήσεων ανά θεματικό πεδίο ή ανά πρόγραμμα και η τμηματική υποβολή τους επιτρέπει την αποσυμφόρηση των διαχειριστικών διαδικασιών και μειώνει τον κίνδυνο καθυστερήσεων. Με τον τρόπο αυτό, δίνεται επαρκής χρόνος στις αρμόδιες υπηρεσίες και στα εθνικά και ευρωπαϊκά όργανα να αξιολογούν και να εγκρίνουν τις αλλαγές με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.
- **Ενίσχυση ανθρώπινου δυναμικού και εκπαίδευση:** Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας δύναται να αξιοποιήσει πόρους Τεχνικής Βοήθειας για την ενίσχυση της διοικητικής της ικανότητας, μέσω της πρόσληψης ή απόσπασης επιπλέον στελεχών με εμπειρία στη διαχείριση συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων. Παράλληλα, απαιτείται η συστηματική επιμόρφωση τόσο του υφιστάμενου προσωπικού όσο και των δικαιούχων, με έμφαση στις αλλαγές που εισάγονται από το νέο πλαίσιο, στα επικαιροποιημένα εργαλεία διαχείρισης και στις νέες επιλέξιμες δραστηριότητες. Η διοικητική προσαρμογή αφορά στο σύνολο των εμπλεκόμενων φορέων – από τις περιφερειακές και δημοτικές υπηρεσίες έως τους φορείς υλοποίησης δράσεων κατάρτισης και κοινωνικής ένταξης.
- **Προσαρμογή συστημάτων επιλεξιμότητας:** Η διεύρυνση των ομάδων στόχου και των επιλέξιμων δραστηριοτήτων καθιστά αναγκαία την αναθεώρηση των Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου ως προς τα κριτήρια επιλογής δικαιούχων και πράξεων. Απαιτείται σαφής καταγραφή των νέων δυνητικών δικαιούχων, επικαιροποίηση των διαδικασιών αξιολόγησης και ξεκάθαρη κατανομή

αρμοδιοτήτων μεταξύ των εμπλεκόμενων διοικητικών επιπέδων. Η εθνική καθοδήγηση θα είναι κρίσιμη, ωστόσο η Περιφέρεια οφείλει να προετοιμαστεί εγκαίρως για τις θεσμικές και λειτουργικές αυτές αλλαγές, ώστε να διασφαλιστεί η ομαλή εφαρμογή τους.

- **Διαχείριση ανησυχιών ανθρώπινου δυναμικού:** Ένα ουσιώδες, αν και λιγότερο τυπικό, ζήτημα διοικητικής φύσης αφορά στην αντιμετώπιση των ανησυχιών των εργαζομένων στις υφιστάμενες κοινωνικές δομές. Στο πλαίσιο των αλλαγών, είναι κρίσιμο να διαμορφωθεί και να επικοινωνηθεί ένα σαφές μήνυμα συνέχειας και σταθερότητας, το οποίο να διασφαλίζει ότι οι νέες οργανωτικές μορφές δεν συνεπάγονται απώλεια θέσεων εργασίας, αλλά στοχεύουν στην αναβάθμιση και μακροχρόνια βιωσιμότητα των υπηρεσιών. Η ανάπτυξη ανοιχτών διαύλων επικοινωνίας με τους εργαζόμενους, μέσω ενημερωτικών δράσεων και συμμετοχικών διαδικασιών, μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην ομαλή διοικητική μετάβαση και στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης προς τον μεταρρυθμιστικό σχεδιασμό.

Συνολικά, η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση των αλλαγών και για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της βιωσιμότητας των κοινωνικών παρεμβάσεων έως το 2029.

10.4 Βιωσιμότητα κοινωνικών δομών και υπηρεσιών

Η βιωσιμότητα των κοινωνικών δομών αποτελεί κεντρικό μέλημα καθώς πλησιάζει το τέλος της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου. Το ερώτημα του πώς οι ζωτικής σημασίας υπηρεσίες (κέντρα φροντίδας, ξενώνες, δομές αστέγων, κ.λπ.) θα συνεχίσουν να λειτουργούν όταν θα μειώνεται η χρηματοδότηση του ΕΚΤ+ είναι κομβικής σημασίας για την κοινωνική συνοχή της Περιφέρειας. Η έννοια της Υπερδομής, που αναλύθηκε παραπάνω, είναι μια απάντηση σε αυτό το ερώτημα, αλλά απαιτεί συγκεκριμένες ενέργειες για να υλοποιηθεί ομαλά:

- Σταδιακή ενοποίηση και θεσμική θωράκιση: Μέχρι το 2026, όλες οι χρηματοδοτούμενες κοινωνικές δομές θα συνεχίσουν να λειτουργούν όπως σήμερα, αλλά παράλληλα θα προετοιμάζεται το έδαφος για την ενοποίησή τους. Αυτό σημαίνει εναρμόνιση κανονισμών λειτουργίας, δημιουργία ενιαίων πρωτοκόλλων παροχής υπηρεσιών και – όπου είναι δυνατόν – συγχώνευση των διοικητικών δομών τους. Για παράδειγμα, ένας Δήμος που έχει ξεχωριστή διοικητική ομάδα για το Κέντρο Κοινότητας και άλλη για τη Δομή Παροχής Αγαθών, θα μπορούσε να ξεκινήσει να λειτουργεί με ενιαία διοίκηση από το 2025, σε πιλοτική βάση. Παράλληλα, σε κεντρικό επίπεδο, απαιτείται η θεσμοθέτηση της Υπερδομής με νόμο ή υπουργική απόφαση, ώστε να οριστεί το πλαίσιο (αρμοδιότητες, χρηματοδότηση, δομή governance κλπ.). Η θεσμική κατοχύρωση είναι κρίσιμη για να μην υπάρξει νομικό κενό όταν λήξουν οι πράξεις ΕΚΤ+.

- Οικονομικός προγραμματισμός μετάβασης: Σε συνεννόηση με το Υπουργείο Οικονομικών, θα πρέπει να προβλεφθούν ήδη από το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής κονδύλια για την κάλυψη του αυξανόμενου εθνικού μεριδίου 2027–2029. Η Περιφέρεια, μέσω του Περιφερειακού Συμβουλίου, μπορεί

να ζητήσει δέσμευση ότι από το 2027 και μετά θα υπάρχουν συγκεκριμένες γραμμές στον κρατικό προϋπολογισμό (ή στους προϋπολογισμούς των Δήμων με κρατική επιχορήγηση) για τις Υπερδομές. Επιπλέον, εξετάζεται η δυνατότητα προσέλκυσης εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης: π.χ. συνεργασία με φιλανθρωπικά ιδρύματα ή αξιοποίηση προγραμμάτων όπως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ της νέας περιόδου 2028–2034 (εφόσον υπάρξει συνέχεια). Ένας ακόμα πυλώνας βιωσιμότητας είναι η ενίσχυση της εθελοντικής συμμετοχής και εταιρικής κοινωνικής ευθύνης – αν και αυτά δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τον πυρήνα της χρηματοδότησης, μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών (π.χ. εθελοντές σε κέντρα νεότητας, χορηγίες εξοπλισμού από εταιρείες).

- Διατήρηση ποιοτικής παροχής υπηρεσιών: Ένα πιθανό ρίσκο κατά τη μετάβαση είναι η υποβάθμιση της ποιότητας λόγω περιορισμών πόρων. Για να αποφευχθεί αυτό, η Περιφέρεια σχεδιάζει την ανάπτυξη ενός συστήματος ποιότητας για τις υπηρεσίες των δομών. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τυποποιημένα εγχειρίδια λειτουργίας, δείκτες ποιότητας (π.χ. λόγος προσωπικού προς ωφελούμενους, χρόνος ανταπόκρισης σε αιτήματα) και τακτικές αξιολογήσεις από ανεξάρτητους αξιολογητές. Επίσης, προκειμένου να διατηρηθεί το έμπειρο προσωπικό, θα επιδιωχθεί η αναγνώριση των χρόνων υπηρεσίας τους και η ένταξή τους, όπου είναι εφικτό, σε οργανικές θέσεις των Δήμων ή της Υπερδομής. Με άλλα λόγια, η εργασιακή βιωσιμότητα των ανθρώπων πίσω από τις δομές είναι εξίσου σημαντική με την οικονομική βιωσιμότητα των δομών.
- Συνεχής παρακολούθηση βιωσιμότητας: Το Παρατηρητήριο Κοινωνικής Πολιτικής θα έχει και έναν ειδικό ρόλο να παρακολουθεί τη βιωσιμότητα: θα καταρτίζει έναν "δείκτη βιωσιμότητας δομών", ο οποίος θα υπολογίζει για κάθε δομή την προβολή του χρηματοδοτικού κενού μετά το 2029 και την ικανότητα του φορέα να το καλύψει. Δομές που θα εμφανίζουν υψηλό ρίσκο μη συνέχισης (π.χ. αν ένας Δήμος είναι οικονομικά αδύναμος) θα μπαίνουν σε προτεραιότητα για παρεμβάσεις (π.χ. αναζήτηση συγχρηματοδότησης, ένωση με άλλη δομή κλπ.). Έτσι, θα υπάρχει προληπτική διαχείριση των κινδύνων βιωσιμότητας, αντί να αντιμετωπιστούν εκ των υστέρων.

Συνοψίζοντας, η βιωσιμότητα των κοινωνικών δομών αντιμετωπίζεται όχι ως ένα μελλοντικό πρόβλημα αλλά ως παρούσα στρατηγική προτεραιότητα. Η Περιφέρεια, σε αγαστή συνεργασία με το κεντρικό κράτος, δρομολογεί από τώρα τις θεσμικές, χρηματοδοτικές και οργανωτικές ρυθμίσεις που θα επιτρέψουν στις δομές αυτές να επιβιώσουν και να εξελιχθούν στην περίοδο μετά το ΕΚΤ+. Η Υπερδομή λειτουργεί ως ο μηχανισμός-ομπρέλα που εγγυάται τη συνέχεια, αλλά η μετάβαση απαιτεί προσεκτική διαχείριση για να μην διαταραχθεί η παροχή υπηρεσιών προς τους ευάλωτους πολίτες.

10.5.Θεσμικός συντονισμός και πολυεπίπεδη διακυβέρνηση

Η πολυεπίπεδη συνεργασία μεταξύ Περιφέρειας, κεντρικής διοίκησης και τοπικών αρχών αναδεικνύεται σε καθοριστικό παράγοντα επιτυχίας του Προγράμματος. Η στρατηγική προσέγγιση προβλέπει την ενίσχυση του θεσμικού συντονισμού σε όλα τα επίπεδα:

- Συντονισμός με εθνικούς φορείς χάραξης πολιτικής: Όπως επισημαίνεται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι συνέργειες ΕΚΤ+ και εθνικών πολιτικών ενισχύουν την

αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων (European Commission, 2025a). Στην Ελλάδα, οι βασικοί αρμόδιοι φορείς είναι το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής & Οικογένειας (ΥΚΟ), το Υπουργείο Υγείας και η ΕΥΣΕΚΤ του Υπουργείου Ανάπτυξης. Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας θα καθιερώσει τακτικές συναντήσεις εργασίας και κανάλια επικοινωνίας με τους φορείς αυτούς. Για παράδειγμα, η Ομάδα Συντονισμού Υπερδομής που έχει συσταθεί σε κεντρικό επίπεδο (με συμμετοχή ΥΚΟ, ΕΕΤΑΑ κ.λπ.) θα περιλαμβάνει εκπροσώπους της Περιφέρειας, ώστε η φωνή της τοπικής αυτοδιοίκησης να συνδιαμορφώνει το τελικό μοντέλο. Ομοίως, για τις πολιτικές παιδικής προστασίας (Child Guarantee), η Περιφέρεια θα συνεργάζεται στενά με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), που είναι ο εθνικός συντονιστής, ώστε τα περιφερειακά σχέδια να ευθυγραμμίζονται με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΚΚΑ, 2022).

- Κάθετος συντονισμός με Δήμους: Οι Δήμοι αποτελούν τους κύριους υλοποιητές πολλών δράσεων (ιδίως των κοινωνικών δομών). Για την επιτυχία της στρατηγικής, απαιτείται οι Δήμοι να είναι πλήρως ενήμεροι και δεσμευμένοι στους στόχους. Η Περιφέρεια θα συγκροτήσει ένα Δίκτυο Κοινωνικών Αντιδημάρχων/Υπευθύνων, το οποίο θα συνεδριάζει περιοδικά (π.χ. ανά εξάμηνο) για να συζητά την πρόοδο, τα προβλήματα και τις βέλτιστες πρακτικές. Μέσω του δικτύου αυτού θα διαχέονται οι κατευθύνσεις (top-down) αλλά και θα ανατροφοδοτείται η Περιφέρεια με τις εμπειρίες από το πεδίο (bottom-up). Επιπλέον, σε επίπεδο έργων, ενθαρρύνεται η διαδημοτική συνεργασία: αν ένας μικρός Δήμος δυσκολεύεται να υλοποιήσει μια κοινωνική δομή, θα μπορεί να συνάψει προγραμματική σύμβαση με μεγαλύτερο Δήμο ή με την Περιφέρεια για από κοινού διαχείριση – κάτι που η νέα Υπερδομή θα καταστήσει πιο εύκολο θεσμικά.

- Συνέργειες μεταξύ Ταμείων (ΕΚΤ+ – ΕΤΠΑ): Ο θεσμικός συντονισμός δεν είναι μόνο κάθετος, αλλά και οριζόντιος μεταξύ διαφορετικών πολιτικών. Όπως συζητήθηκε, τα ολοκληρωμένα έργα απαιτούν τη συνέργεια του ΕΚΤ+ με το ΕΤΠΑ. Σε περιφερειακό επίπεδο, αυτό σημαίνει ότι οι Διαχειριστικές Αρχές των δύο Προγραμμάτων (ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας και Τομεακού Ανθρώπινου Δυναμικού ή άλλου) πρέπει να συνεργαστούν στενά. Προτείνεται η δημιουργία μιας Κοινής Επιτροπής Συντονισμού έργων ΕΚΤ-ΕΤΠΑ, όπου θα συμμετέχουν στελέχη και των δύο ταμείων, για να εξετάζουν από κοινού προτάσεις έργων που έχουν διττή φύση (π.χ. ένα νέο κέντρο αστέγων – κτιριακή υποδομή + υπηρεσίες επανένταξης). Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, έτσι, θα επεκταθεί και μεταξύ διαφορετικών προγραμμάτων, εξασφαλίζοντας ότι η Περιφέρεια αξιοποιεί όλες τις διαθέσιμες πηγές προς τους κοινούς στόχους.

- Ενιαία στρατηγική ταυτότητα (branding) και επικοινωνία: Ο θεσμικός συντονισμός έχει και μια εξωτερική διάσταση – την προβολή μιας ενιαίας στρατηγικής ταυτότητας προς τους πολίτες. Η Περιφέρεια θα αναπτύξει ένα ενιαίο brand για τις κοινωνικές της πολιτικές έως το 2029, που θα αντικατοπτρίζει την ενοποιημένη προσέγγιση. Για παράδειγμα, όλες οι δομές και δράσεις θα μπορούσαν να ενταχθούν κάτω από μια κοινή ονομασία/λογότυπο (π.χ. «Κοινωνική Δυτική Ελλάδα 2029»), ώστε οι πολίτες να αναγνωρίζουν ότι αποτελούν μέρος μιας συνολικής περιφερειακής προσπάθειας. Παράλληλα, θα υλοποιηθεί ένα επικοινωνιακό σχέδιο για την ενημέρωση του κοινού σχετικά με τις νέες ευκαιρίες (π.χ. τα προγράμματα κατάρτισης για πράσινες δεξιότητες, τις υπηρεσίες για παιδιά), ώστε να διασφαλιστεί η μέγιστη συμμετοχή

και η ευρεία κοινωνική αποδοχή. Μια καλά ενημερωμένη κοινωνία είναι προϋπόθεση για την επιτυχία των παρεμβάσεων, ιδιαίτερα εκείνων που εισάγουν καινοτομίες (π.χ. το κοινό πρέπει να αντιληφθεί τη σημασία του STEP ή των δεξιοτήτων κυβερνοασφάλειας για να συμμετέχει ενεργά).

Συνολικά, ο θεσμικός συντονισμός διασφαλίζει ότι το Πρόγραμμα «Δυτικής Ελλάδας» θα παραμείνει απόλυτα ευθυγραμμισμένο με τις εθνικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες, αποφεύγοντας επικαλύψεις ή κενά. Παράλληλα, δημιουργεί ένα πλαίσιο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, όπου κάθε εμπλεκόμενος (από την ΕΕ μέχρι τον μικρότερο Δήμο) συμβάλλει από τον ρόλο του στην κοινή προσπάθεια. Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έτσι μπορεί να αναδειχθεί σε πρότυπο περιφερειακής διακυβέρνησης και κοινωνικής καινοτομίας, εφαρμόζοντας στην πράξη την αρχή της εταιρικής σχέσης και της πολυεπίπεδης συνεργασίας.

10.6 Περαιτέρω ενίσχυση του ψηφιακού μετασχηματισμού (Παρακολούθηση & Αξιολόγηση)

Η παρακολούθηση της προόδου και η συνεχής αξιολόγηση των δράσεων αποτελούν ακρογωνιαίο λίθο της στρατηγικής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έχει συντελεστεί σημαντικός βαθμός ψηφιακής ενσωμάτωσης (ιδίως μέσω του ΟΠΣ, των εργαλείων κοινωνικής χαρτογράφησης και της λειτουργίας μηχανισμών παρακολούθησης κοινωνικών δομών), η αύξηση του εύρους και της πολυπλοκότητας των παρεμβάσεων καθιστά αναγκαία την περαιτέρω ενίσχυση της διαλειτουργικότητας μεταξύ κοινωνικών παρεμβάσεων και ψηφιακού μετασχηματισμού.

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας διαθέτει ήδη οργανωμένο Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης, το οποίο αποτελεί τον βασικό μηχανισμό τεκμηρίωσης κοινωνικών αναγκών και χαρτογράφησης συνθηκών αποστέρησης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Το Παρατηρητήριο στηρίζει τη διαμόρφωση χωρικά εστιασμένων κοινωνικών πολιτικών (area-based social policy), παρέχοντας πληροφορίες για τις πολλαπλά αποστερημένες περιοχές, τα νοικοκυριά με υψηλά επίπεδα κοινωνικού κινδύνου και τις ευάλωτες ομάδες που εκτίθενται σε αυξημένη πιθανότητα κοινωνικού αποκλεισμού. Παράλληλα, ενισχύει την Περιφέρεια στη συμβολή της προς τον Εθνικό Μηχανισμό Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής, ο οποίος συντονίζεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

Στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της Ενδιάμεσης Αναθεώρησης (MTR), προβλέπεται η αναβάθμιση και διεύρυνση των λειτουργιών του υφιστάμενου Παρατηρητηρίου. Η αναβάθμιση αυτή θα επιτρέψει πιο συστηματική ιεράρχηση κοινωνικών αναγκών, ακριβέστερο εντοπισμό των θυλάκων φτώχειας (multiple deprivation ranking), καθώς και πληρέστερη τεκμηρίωση τόσο των επειγουσών/έκτακτων αναγκών όσο και των μεσο-μακροπρόθεσμων στόχων της περιφερειακής κοινωνικής πολιτικής. Παράλληλα, η Περιφέρεια προχωρά σε αναβάθμιση της υπάρχουσας ψηφιακής υποδομής του Παρατηρητηρίου, μετασχηματίζοντάς την σε μία ολοκληρωμένη πλατφόρμα απεικόνισης και ανάλυσης δεδομένων σε πραγματικό χρόνο. Το Περιφερειακό «Dashboard» που βρίσκεται σε εξέλιξη ενσωματώνει στοιχεία από διαφορετικές πηγές, επιτρέποντας την

οπτικοποίηση κρίσιμων πληροφοριών, τη διαλειτουργικότητα συστημάτων και την αυτοματοποιημένη ενημέρωση (όπου είναι εφικτό). Ιδιαίτερη σημασία έχει ότι η ψηφιακή ενίσχυση των κοινωνικών υπηρεσιών που υλοποιείται κατά την τρέχουσα ΠΠ. Η παρέμβαση αυτή ενισχύει τη διαδρομή παρακολούθησης του ωφελούμενου, επιτρέπει την αξιολόγηση της αποδοτικότητας των παρεμβάσεων σε επίπεδο ατόμου/ νοικοκυριού και διευκολύνει τη διασύνδεση μεταξύ δομών εντός Δήμου, μεταξύ Δήμων, αλλά και μεταξύ Δήμων–Περιφέρειας.

Συνολικά, η αναβάθμιση του Παρατηρητηρίου και του ψηφιακού οικοσυστήματος παρακολούθησης βρίσκεται σε απόλυτη σύμπνοια με τις κατευθύνσεις της MTR και τις νέες προτεραιότητες της Πολιτικής Συνοχής. Με τον τρόπο αυτό, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποκτά ένα ισχυρό εργαλείο για τον σχεδιασμό κοινωνικά αποτελεσματικών παρεμβάσεων, τη δίκαιη κατανομή των πόρων και την ενίσχυση της τεκμηριωμένης λήψης αποφάσεων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

10.7.Κατευθύνσεις για τη Συνέχιση της Συγχρηματοδότησης και τη Μετάβαση των Κοινωνικών Δομών κατά την Περίοδο 2026–2029

Οι κατευθύνσεις που διαμορφώνονται για τη συνέχιση της συγχρηματοδότησης των κοινωνικών δομών κατά την περίοδο 2026–2029 αποκτούν ιδιαίτερη σημασία για τον προγραμματισμό και την επιχειρησιακή λειτουργία του Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα» 2021–2027. Οι εθνικοί και ευρωπαϊκοί φορείς κατέληξαν σε ένα συνεκτικό μοντέλο μετάβασης, το οποίο διασφαλίζει αφενός την απρόσκοπτη παροχή κρίσιμων κοινωνικών υπηρεσιών και αφετέρου την προοδευτική ενσωμάτωση των δομών αυτών σε ένα θεσμικά σταθερό εθνικό πλαίσιο. Η συμφωνία αυτή αποτελεί καθοριστική παράμετρο για τον περιφερειακό σχεδιασμό, καθώς συνδέει τις λειτουργικές ανάγκες των δομών με τις μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται, προκειμένου να επιτευχθεί σταδιακή μετάβαση από το υφιστάμενο μοντέλο συγχρηματοδότησης σε ένα σύστημα πλήρους βιωσιμότητας και διοικητικής ωρίμανσης.

Στο πλαίσιο αυτό, οι δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών, οι οποίες περιλαμβάνουν τα Συμβουλευτικά Κέντρα και τους Ξενώνες φιλοξενίας, θα συνεχίσουν να χρηματοδοτούνται έως το 2029, με σταδιακή ετήσια μείωση κατά 750.000 ευρώ που αφορά τις μονάδες αρμοδιότητας ΚΕΘΙ και ΕΚΚΑ. Η εθνική στρατηγική μεταφέρει από το 2030 το σύνολο των Συμβουλευτικών Κέντρων σε πλήρη οργανική υπαγωγή του ΚΕΘΙ και όλους τους Ξενώνες σε οργανική υπαγωγή του ΕΚΚΑ, διαμορφώνοντας ένα ενιαίο και θεσμικά κατοχυρωμένο σύστημα παροχής υπηρεσιών. Η διαδικασία τροποποίησης των Οργανισμών τους αναμένεται να εκκινήσει το 2026 και να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2029, στοιχείο που υπογραμμίζει τη σταδιακή μετάβαση από το μοντέλο συγχρηματοδότησης σε ένα πλήρως εθνικό πλαίσιο λειτουργίας.

Αντίστοιχα, οι Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) και τα Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) θα συνεχίσουν να χρηματοδοτούνται όπως υλοποιούνται σήμερα μόνο για το έτος 2026. Από το 2027 και εφεξής, η λειτουργία τους θα καλύπτεται εξ

ολοκλήρου από εθνικούς πόρους, κάτι που σηματοδοτεί μία σημαντική μεταρρυθμιστική τομή στο μοντέλο χρηματοδότησης των δομών αναπηρίας. Η μεταφορά τους στο εθνικό πλαίσιο χρηματοδότησης αντικατοπτρίζει την ανάγκη σταθερότητας και διατηρησιμότητας, καθώς το συγκεκριμένο δίκτυο δομών αφορά μακροχρόνιες υπηρεσίες και κρίσιμες κοινωνικές ανάγκες.

Στο ίδιο πνεύμα, τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) θα εξακολουθήσουν να χρηματοδοτούνται όπως λειτουργούν σήμερα μέχρι το 2026, ενώ την περίοδο 2027–2029 προβλέπεται σταδιακή μείωση της συγχρηματοδότησης. Η συνέχιση των υπηρεσιών τους μετά το 2029 θα ενταχθεί στην υπό διαμόρφωση Εθνική Στρατηγική για τη Μακροχρόνια Φροντίδα Ηλικιωμένων που αναπτύσσει το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας. Η ενσωμάτωση των ΚΗΦΗ σε μία ευρύτερη στρατηγική για τους ηλικιωμένους αποτελεί σημαντική εξέλιξη, καθώς επεκτείνει το πλαίσιο παροχής φροντίδας πέρα από την επιμέρους δομή και το εντάσσει σε μία συνολική προσέγγιση της γήρανσης του πληθυσμού.

Ειδική κατεύθυνση δίδεται επίσης για τις Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών (ΔΠΒΑ), οι οποίες θα συνεχίσουν να υλοποιούνται ως έχουν μέχρι το 2026, ενώ από το 2027 και μετά προβλέπεται η πλήρης διοικητική ενσωμάτωσή τους στα Κέντρα Κοινότητας. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται με τον ανασχεδιασμό των Κέντρων Κοινότητας ως «υπερδομών», με διευρυμένες υπηρεσίες και ολοκληρωμένο πλαίσιο δράσεων για την κάλυψη των αναγκών των ωφελούμενων. Η ενσωμάτωση των ΔΠΒΑ στα Κέντρα Κοινότητας επιδιώκει την απλοποίηση των διαδικασιών, τη μείωση των επικαλύψεων και τη δημιουργία ισχυρότερων σημείων πρόσβασης για τους πολίτες.

Τα Κέντρα Κοινότητας, ως βασικός μηχανισμός πρώτης γραμμής για την κοινωνική ένταξη, θα συνεχίσουν ως έχουν μέχρι το 2026, ενώ για το διάστημα 2027–2029 προβλέπεται σταδιακή απομείωση της συγχρηματοδότησης. Στο ενδιάμεσο, το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εσωτερικών και το ΑΣΕΠ, θα αναπτύξει νέο θεσμικό πλαίσιο για τη θεσμοθέτηση των "υπερδομών" Κέντρων Κοινότητας. Το πλαίσιο αυτό θα καθορίζει όρους λειτουργίας, προσωπικό, ρόλους, διοικητικές διαδικασίες και τις παρεμβάσεις που θα μπορούν να υλοποιούν, επιδιώκοντας μια περισσότερο συνεκτική και αποτελεσματική προσέγγιση.

Παράλληλα με τα παραπάνω, παρέχονται σαφείς οδηγίες για τη δυνατότητα χρηματοδότησης νέων δομών την τρέχουσα προγραμματική περίοδο. Δίνεται η δυνατότητα δημιουργίας νέων Κέντρων Κοινότητας σε Δήμους που δεν διαθέτουν ήδη, ενώ η ενεργοποίηση νέων Δομών Παροχής Βασικών Αγαθών το 2026 επιτρέπεται μόνο με σύμφωνη γνώμη του ΥΚΟΙΣΟ. Αντιθέτως, από το 2027 και μετά, όσες ΔΠΒΑ λειτουργούν από Δήμους θα ενταχθούν στη νέα υπερδομή και δεν προβλέπεται η υλοποίηση νέων ανεξάρτητων δομών. Η δημιουργία νέων ΚΗΦΗ δύναται να πραγματοποιείται μόνο κατόπιν έγκρισης του ΥΚΟΙΣΟ, ενώ οι νέες ΣΥΔ, ΚΔΗΦ και δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών δεν θα εντάσσονται πλέον στα Περιφερειακά Προγράμματα και θα καλύπτονται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους.

Για τη διασφάλιση της ομαλότητας στη λειτουργία των υφιστάμενων δομών, ζητείται από τους δικαιούχους να προχωρήσουν άμεσα σε τροποποίηση των Αποφάσεων Ένταξης, με

παράταση του φυσικού αντικειμένου έως 31.12.2026 και αναλογική αύξηση του προϋπολογισμού τους. Επιπλέον, οι δομές οφείλουν να παρατείνουν τις συμβάσεις του προσωπικού τους έως την ίδια ημερομηνία, με σκοπό τη συνέχιση των υπηρεσιών χωρίς διακοπή. Στο πλαίσιο αυτό, προωθείται σχετική νομοθετική ρύθμιση που θα διευκολύνει τις διαδικασίες ανανέωσης συμβάσεων, λαμβάνοντας υπόψη ότι αυτές πραγματοποιούνται σε ετήσια βάση.

Τέλος, το έγγραφο γνωστοποιεί ότι για το καθεστώς συγχρηματοδότησης μετά την 1η Ιανουαρίου 2027 θα εκδοθούν νέες αναλυτικές οδηγίες, οι οποίες θα καθορίζουν το πλήρες πλαίσιο χρηματοδότησης και λειτουργίας των κοινωνικών δομών στο μεταβατικό αυτό διάστημα. Η προαναγγελία επιβεβαιώνει ότι οι αλλαγές που περιγράφονται αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης, πολυετούς στρατηγικής μετάβασης και ενίσχυσης του κράτους πρόνοιας, σε σύνδεση με τις προτεραιότητες της κοινωνικής συνοχής και της βιώσιμης λειτουργίας των κρίσιμων κοινωνικών υπηρεσιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

ΓΓΕΚ (χ.χ). Ορίζοντας Ευρώπη (2021-2027). Διαθέσιμο στο: https://gsri.gov.gr/orizontas-evropi/

Γενική Γραμματεία Συντονισμού – Γραφείο Συντονισμού Πολιτικών. (2022). Εθνικό Σχέδιο Μεταρρυθμίσεων: Ελλάδα Μπροστά. Διαθέσιμο στο: https://gsco.gov.gr/ethniko-sxedio-metarrythmiseon/

ΔΥΠΑ. (2025). Εγγεγραμμένοι άνεργοι ανά Δήμο. Διαθέσιμο στο: https://mdaae.gr/data/engegrammenoi-anergoi-ana-dimo/

ΕΒΥΣ – Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας και Υλικής Στέρησης. (χ.χ.). *Φορείς υλοποίησης*. Διαθέσιμο στο: https://ebys.gr/regions

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση». (2018). Παροχή υπηρεσιών συμβούλου για την υποστήριξη της ΕΥΔ στη μέτρηση των δεικτών μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων ΠΑΝ του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ 2014–2020: Παραδοτέο Β3 – Έκθεση Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων. Αθήνα: ΕΣΠΑ 2014–2020. Διαθέσιμο στο: https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2019/10/%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%9F-B3.pdf

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Δυτ. Ελλάδος. (2022). Τελική Έκθεση Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης του Επ. Δυτ. Ελλάδα. 201-2024. https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2025/06/%CE%A3%CE%9C%CE%A0%CE%95-%CE%94%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-2021-2027.pdf

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα». (2022). Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2021-2027". Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2022/09/sfc2021-PRG-2021EL16FFPR010-1.2.pdf

Ελληνικό Δίκτυο για την Καταπολέμηση της Φτώχειας. (2025). Έκθεση για τη φτώχεια στην Ελλάδα. (2025). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy.gr/wp-content/uploads/2025/10/%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97-%CE%93%CE%99%CE%91-%CE%A4%CE%97-%CE%A6%CE%A4%CE%A9%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%91-%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D-%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%91-2025.pdf

Ελληνικό Δίκτυο για την Καταπολέμηση της Φτώχειας. (χ.χ.). Ελληνικό Παρατηρητήριο για τη Φτώχεια και την Έλλειψη Στέγης - HOusing and Poverty Eradication Watch (HO.P.E. watch) - Ενίσχυση της Κοινωνικής Πολιτικής και Προστασία των Ευάλωτων Ομάδων. Διαθέσιμο στο:

https://socialpolicy.panteion.gr/research/activity/projects/1655-poverty-and-housing-precariousness-rural-areasthrough-lens-social

ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2023). ΕΡΕΥΝΑ ΧΡΗΣΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΑΠΟ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΚΑΙ ΑΤΟΜΑ: Έτος 2024. Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/929ceecb-9d23-70df-762f-286cca4a81da

ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2025). ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ Ή ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ: Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2024 (Περίοδος αναφοράς εισοδήματος: Έτος 2023). (2025). Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/3d7d2251-2302-9023-5280-a1d962c3a7a5

ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2025). ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ: Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2024 (Περίοδος αναφοράς εισοδήματος: Έτος 2023). Διαθέσιμο στο: https://www.statistics.gr/documents/20181/b06f2d68-d8df-2aa6-daf8-3840c861a925

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Επισιτιστικής & Βασικής Υλικής Συνδρομής. (χ.χ.). ΤΕΒΑ. Διαθέσιμο στο: https://teba.opeka.gr/%cf%80%cf%81%cf%8c%ce%b3%cf%81%ce%b1%ce%bc%ce%bc%ce%b1/

ΕΣΠΑ 2021-2027. (2023). ΕΣΠΑ 2021-2027. Διαθέσιμο στο: https://www.espa.gr/el/pages/espa2021-2027.aspx

Ευρωπαϊκή Ένωση. (χ.χ.). Πρόγραμμα «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες (CERV)». Διαθέσιμο στο: https://citizens-equality-rights-values.campaign.europa.eu/index_el

Ευρωπαϊκή Ένωση. (2016). Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C 202, 7.6.2016, σ. 389–405. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A12016P%2FTXT

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017). Δημιουργία ενός ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων [COM(2017) 250 final]. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52017DC0250

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2019). Έγγραφο Προβληματισμού: Προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030. Διαθέσιμο στο: https://commission.europa.eu/publications/sustainable-europe-2030_el#%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (χ.χ.). Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση για τους απολυμένους εργαζόμενους (ΕΤΠ). Διαθέσιμο στο: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/funding/european-globalisation-adjustment-fund-displaced-workers-egf_el

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (χ.χ.). Πρόγραμμα «Πολίτες, ισότητα, δικαιώματα και αξίες». Διαθέσιμο στο: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/citizens-equality-rights-and-values-programme/citizens-equality-rights-and-values-programme-overview_el

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2022). Πρόταση Σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη (COM(2022) 490 final, 28.9.2022). Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0490

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2021). Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων [COM(2021) 102 final]. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0102

Ευρωπαϊκή Επιτροπή - EaSI NCP. (χ.χ.). Εθνικό Σημείο Επαφής για το EaSI. Διαθέσιμο στο: https://ncp-easi.gr

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2022). URBACT IV: European Union support for Cities. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2022/09/23-09-2022-urbact-iv-european-union-support-for-cities?etrans=el

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2021). Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1057 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+). Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 231, 21–59. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1057

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2021). Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1058 της 24ης Ιουνίου 2021 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 231, 60–93. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj/ell

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (χ.χ). Τι είναι το ΕΚΤ+; Διαθέσιμο στο: https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/el/ti-einai-ekt

Κέντρο Κοινότητας. (χ.χ.). Διαθέσιμο στο: https://www.kentrakoinotitas.gr/

Κλικ Ζωής, χ.χ. Διαθέσιμο στο: https://clickzois.gr/

Κοτζαμάνης, Βύρων. (χ.χ.). Ειδικά Θέματα Δημογραφίας: Χωρικές Διαστάσεις Δημογραφικών Δεδομένων - Ενότητα 1.1: Αναλογίες, Πιθανότητες, Δείκτες – Πληθυσμιακές Δομές - Δομικοί Δείκτες. Διαθέσιμο στο:

http://archive.eclass.uth.gr/eclass/modules/document/file.php/MHXA281/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BB%CE%AD%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%95%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%201_1_%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B5%CF%82%2C%20%CE%A0%CE%B9%CE%B8%CE%B1%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82%2C%20%CE%94%CE%B5%CE%AF%CE%BA%CF%84%CE%B5%CF%82_%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AD%CF%82%20%CE%94%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CF%82_%CE%94%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF%20%CE%94%CE%B5%CE%AF%CE%BA%CF%84%CE%B5%CF%82.pdf

Νίκου, Δ. (χ.χ.). Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική [Σημειώσεις μαθήματος]. Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης. Διαθέσιμο στο: https://share.google/tZKgxDEpNDReJsAV0

ΟΚΑΝΑ, χ.χ. Κέντρα Πρόληψης. Διαθέσιμο στο: https://www.okana.gr/el/services/prolipsi/kentra-prolipsis

Πανεπιστήμιο Πατρών, χ.χ. Σίτιση. Διαθέσιμο στο: https://www.upatras.gr/foitites/foititiki-merimna/sitisi/

Πανεπιστήμιο Πατρών, χ.χ. Στέγαση. Διαθέσιμο στο: https://www.upatras.gr/foitites/foititiki-merimna/stegasi/

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, χ.χ. Πληροφορίες σχετικά με τον Συνήγορο του Φοιτητή. Διαθέσιμο στο: https://synigoros.uop.gr/

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, 2024. Σίτιση. Διαθέσιμο στο: https://studentcare.uop.gr/sitisi

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, χ.χ. Στέγαση. Διαθέσιμο στο: https://studentcare.uop.gr/stegasi

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, χ.χ. Φοιτητική μέριμνα. Διαθέσιμο στο: https://studentcare.uop.gr/

Παππάς, Κοτζαμάνης & DIRAP. (2021). Ο πληθυσμός της Ελλάδας μειώνεται συνεχώς, οι μεταβολές του όμως σε περιφερειακό επίπεδο διαφέρουν σημαντικά: ο ρόλος των Φυσικών (γεννήσεις– θάνατοι) και των Μεταναστευτικών Ισοζυγίων (είσοδοι- έξοδοι). FLASH NEWS, Τεύχος 4. Διαθέσιμο στο: https://x-demography.gr/Content/Upload/News/Files/Flash/DIIRAP%20FLASH%20NEWS%204_2021.pdf

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (2015). Με προοπτική για το μέλλον το Πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2014-2019. Διαθέσιμο στο: https://legacy.pde.gov.gr/gr/enimerosi/deltia-tupou/item/5974-me-prooptiki-gia-to-mellon-to-pentaetes-epixeirisiako-programma-perifereias-dytikis-elladas-2014-2019.html?tmpl=component&print=1&jjj=1768835469539

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας – Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας Περιφερειακό - Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2025). Ετήσια έκθεση πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (για την περίοδο 01-01-2024 έως 31-12-2024). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/wp-content/uploads/2025/09/etisia-ekthesi-pde-2024.pdf

Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. (2026). Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/

Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας και Υλικής Στέρησης (ΕΒΥΣ). (χ.χ.). Διαθέσιμο στο: https://ebys.gr/

Πλατφόρμα Δικτύωσης Φορέων Κ.ΑΛ.Ο.: Φορείς Κοινωνικής & Αλληλέγγυας Οικονομίας, χ.χ. Χάρτης Φορέων Κ.ΑΛ.Ο. Διαθέσιμο στο: https://foreis-kalo.gr/

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2021). Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 της 14ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 223, 22.06.2021, σ. 14–26. Ανακτήθηκε από: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1004/oj

Συνήγορος του Φοιτητή – Πανεπιστήμιο Πατρών, χ.χ. Συνήγορος του Φοιτητή. Διαθέσιμο στο: https://synigorosfoititi.upatras.gr/

Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. (χ.χ.). Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Διαθέσιμο στο: https://socialpolicy-pde.gr/subject/scholeia-deyteris-eykairias-sde/ & https://sde.inedivim.gr/

Υπουργείο Δικαιοσύνης. (2021). Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Διαθέσιμο στο:https://www.ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2021/12/National_Action_Plan_for_the_Rights_of_the_Child.pdf

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών – Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ. (2024). Ηλεκτρονική βιβλιοθήκη - Οδηγός Εφαρμογής και Λειτουργίας Κέντρων Κοινότητας - 2024 Διαθέσιμο στο: https://www.espa.gr/el/Pages/eLibraryFS.aspx?item=2606

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών – Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ. (2024). Προγράμματα – Προσκλήσεις: Νέα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στη Δυτική Ελλάδα. Διαθέσιμο στο:

https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=6467#:~:text=%CE%94%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B5%20%CE%B5%CF%80%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%82%20*%20%CE%94%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CF%82%20%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%87%CE%AD%CF%82%20%CE%92%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD%20%CE%91%CE%B3%CE%B1%CE%B8%CF%8E%CE%BD,%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B2%CE%AC%CE%B8%CE%BC%CE%B9%CF%83%CE%B7/%CF%83%CF%85%CE%BC%CF%80%CE%BB%CE%AE%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7%20%CF%84%CF%89%CE%BD%20%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD%20%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CF%8E%CE%BD%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%86%CE%AD%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CF%82%20%CE%9A%CF%81%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%82

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών – Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ. (2023). Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ). Διαθέσιμο στο: https://www.espa.gr/el/pages/staticAMIF.aspx

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. (2024). Μια Ελλάδα με Όλους για Όλους: Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030. Διαθέσιμο στο: https://amea.gov.gr/strategy/strategy-2024-2030

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. (2023). Τι περιλαμβάνει το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη στήριξη των αστέγων. Διαθέσιμο στο: https://ypergasias.gov.gr/ti-perilamvanei-to-ethniko-schedio-drasis-gia-ti-stirixi-ton-astegon/

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2022). Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας. Διαθέσιμο στο: https://minscfa.gov.gr/ethniki-stratigiki-gia-tin-koinoniki-entaxi-kai-meiosi-tis-ftocheias/

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2023). Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030 (1η ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ). Ανακτήθηκε από: https://egroma.gov.gr/wp-content/uploads/2023/06/ EL__%CE%95%CE%A3%CE%9A%CE%95-%CE%A1%CE%BF%CE%BC%CE%B1-2021_2030_FINAL_1st-REVISION_2023-05.04.2023.pdf

Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων. (2022). Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΓΓΥΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ». Διαθέσιμο στο: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/social-protection-social-inclusion/addressing-poverty-and-supporting-social-inclusion/investing-children/european-child-guarantee/national-action-plans-and-progress-reports_en

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Καταπολέμησης της Φτώχειας. (2022). Καταγραφή Οικισμών και Πληθυσμού Ρομά σε εθνικό επίπεδο (έτους 2021). Διαθέσιμο στο: https://egroma.gov.gr/wp-content/uplo

ads/2022/10/%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97-%CE%A0%CE%9B%CE%97%CE%98%CE%A5%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5-%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%91-2021_FINAL_compressed.pdf

Υπουργείο Εσωτερικών – Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων. (2012). Άρθρο 02: Κοινωνικά Παντοπωλεία. Διαθέσιμο στο: https://www.opengov.gr/ypes/?p=1256

Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, χ.χ. Δομές φιλοξενίας αστέγων. Διαθέσιμο στο: https://stegasi.gov.gr/programs/domes-filoxenias-astegon/

Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας. (χ.χ.). Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης (ΚΔΑΠ), Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΑΠΑμεΑ), Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών μέσω της Τεχνολογίας (ΚΔΑΠ STEM). Διαθέσιμο στο: https://minscfa.gov.gr/dimografiki-politiki/enotita-2i-paidiki-prostasia/2-5-kentra-dimiourgikis-apascholisis-kdap-kentra-dimiourgikis-apascholisis-atomon-me-anapiria-kdapamea-kentra-dimiourgikis-apascholisis-paidion-meso-tis-technologias-kdap-stem/

Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής. (2024). Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη. Διαθέσιμο στο: https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/%CE%926.-%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-2019.pdf

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. (χ.χ.). Κέντρα Ένταξης Μεταναστών. Διαθέσιμο στο: https://migration.gov.gr/migration-policy/integration/draseis-koinonikis-entaxis-se-ethniko-epipedo/kentra-entaxis-metanaston-2/

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. (2024). Κύρωση του αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) (ΦΕΚ 6983/Β'/19.12.2024) - Εθνικό Σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα (Αναθεωρημένη έκδοση). Διαθέσιμο στο: https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2025/04/%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%BF-%CE%95%CE%A3%CE%95%CE%9A-2024-%CE%A6%CE%95%CE%9A-6983.pdf

CMT Prooptiki. (2018). Παραδοτέο Ε: Τελική Έκθεση Αξιολόγησης στο πλαίσιο του έργου με τίτλο: Αξιολόγηση των δράσεων εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» και στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» 2014–2020.

ΕΕΟ GROUP ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ. (2020). Αξιολογήσεις αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα 2014–2020»: 4ο παραδοτέο – Τελική προσαρμογή. Πάτρα. Διαθέσιμο στο: https://2014-2020.dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2025/09/4%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%AD%CE%BF_%CE%A4%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B3%CE%AE_final.pdf

ΕΕΟ GROUP Α.Ε. (2015). Έργο «Καταγραφή αναγκών και διαμόρφωση στρατηγικής Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020». Παραδοτέο 2/ Τεύχος Β: Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας. Διαθέσιμο στο: https://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2016/07/%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97_%CE%A6%CE%A4%CE%A9%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%91_06112015.pdf

Erasmus+. (χ.χ.). Erasmus+. Διαθέσιμο στο: https://www.erasmus-plus.gr/

EUR-Lex. (2024). Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/european-union-recovery-and-resilience-facility.html

EUR-Lex. (2022). Πρόγραμμα «Η ΕΕ για την υγεία» (EU4health) (2021-2027). Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/eu4health-programme-2021-2027.html

HELLENIC AID – Ministry of Foreign Affairs of Greece. (2019). Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έγγραφο Προβληματισμού: Προς μία Βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030 - ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ / 07/02/2019. Διαθέσιμο στο: https://hellenicaid.mfa.gr/evropaiki-epitropi-engrafo-provlimatismou-pros-mia-viosimi-evropi-eos-to-2030/

KNOWLEDGE SOCIETY LTD. (2023). Παροχή υπηρεσιών συμβούλου για τη διεξαγωγή αξιολογήσεων του Σχεδίου Αξιολόγησης του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ για το ΤΜΗΜΑ 3: Αξιολόγηση των επιπτώσεων των παρεμβάσεων της Επενδυτικής Προτεραιότητας 8.1 (κωδ. 1.4): α) Προγράμματα απασχόλησης, β) δράσεις κατάρτισης και γ) εφαρμογή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης. Παραδοτέο Π.Γ.: Τελική Έκθεση. Διαθέσιμο στο: https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2024/07/%CE%A4%CE%BC%CE%AE%CE%BC%CE%B1-3 - % C E % A 0 % CE%B1%CF%81%CE%B1 % C E % B 4 % C E % B F % C F % 8 4 % C E % A D % C E % B F - % C E %93_FINAL.pdf

LDK Σύμβουλοι Κοινωνικοοικονομικής Ανάπτυξης Ι.Κ.Ε. (2020). Παραδοτέο Γ. Τελική Έκθεση Αξιολόγησης: Παροχή υπηρεσιών συμβούλου για τη διεξαγωγή αξιολογήσεων του Σχεδίου Αξιολόγησης του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» – Τμήμα 1: Μελέτη αξιολόγησης των παρεμβάσεων στο πλαίσιο της Κοινωνικής Οικονομίας και των λοιπών δράσεων της ΕΠ 9.5 (κωδ. 12). Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Προγραμμάτων ΕΚΤ. Διαθέσιμο στο: https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2023/11/%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%9F-%CE%93-%CE%A4%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%91%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82_21-8-2023_LDK.pdf

Premium Consulting. (2019). Μελέτη για τη 2η αξιολόγηση των παρεμβάσεων της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) του ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ 2014–2020: Τελική έκθεση αξιολόγησης (Παραδοτέο Γ΄). Αθήνα: Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση». Διαθέσιμο στο: https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2019/10/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%AD%CE%BF_%CE%93_Final_Reviewed-Version_24062019.pdf

Project4. (2023). Έκθεση σύνοψης αποτελεσμάτων αξιολογήσεων ΕΠ: Παραδοτέο Β1.2 – Έκθεση ποιοτικών ευρημάτων έρευνας. Διαθέσιμο στο: https://empedu.gov.gr/wp-content/uploads/2023/11/%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%9F-%CE%92.1.2.pdf

SMR Consultants. (2021). Αξιολόγηση της πορείας λειτουργίας των Κοινωνικών Δομών του Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας 2014–2020 που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο: Τελική έκθεση αξιολόγησης (Παραδοτέο 3). Διαθέσιμο στο: https://2014-2020.dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2025/09/%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%9F-%CE%A03_%CE%A3%CE%9C%CE%A1-%CE%A3%CE%A5%CE%9C%CE%92%CE%9F%CE%A5%CE%9B%CE%95%CE%A5%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97.pdf

Ξένη βιβλιογραφία

Council of Europe. (2021). Council of Europe Action Plan on Protecting Vulnerable Persons in the Context of Migration and Asylum in Europe (2021-2025). Διαθέσιμο στο: https://edoc.coe.int/en/refugees/10241-council-of-europe-action-plan-on-protecting-vulnerable-persons-in-the-context-of-migration-and-asylum-in-europe-2021-2025.html

European Commission. (2020). A Union of Equality: EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation (COM/2020/620 final). Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Διαθέσιμο στο: https://commission.europa.eu/publications/new-eu-roma-strategic-framework-equality-inclusion-and-participation-full-package_en

European Union. (χ.χ.). Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA). Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/glossary/ipa_en

Eurostat. (2025). Disposable income of private households by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00026/default/table?lang=en&category=t_reg.t_reg_eco . Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25.01.2026)

Eurostat. (2026). Inability to face unexpected financial expenses by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdes04_r/default/table?lang=en. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25.01.2026.

Eurostat. (2025). Life expectancy at birth by sex. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00205/default/table?lang=en. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

Eurostat. (2025). Life expectancy at birth by sex and NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00101/default/table?lang=en. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

Eurostat. (2025). Live births and crude birth rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/view/tps00204?category=t_demo.t_demo_fer . Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

Eurostat. (2025). Persons at risk of poverty or social exclusion by age and sex. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 26.01.2026.

Eurostat. (2025). Persons at risk of poverty or social exclusion by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps11n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 26.01.2026.

Eurostat. (2025). Total fertility rate. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00199/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demo_fer. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

Eurostat. (2025). Total fertility rate by NUTS 2 region. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00100/default/table?lang=en&category=t_demo.t_demofmreg. Τελευταία επίσκεψη στην ιστοσελίδα: 25/01/2026.

FRA - European Union Agency for Fundamental Rights. (2011). Fundamental rights of migrants in an irregular situation in the European Union. Διαθέσιμο στο: https://fra.europa.eu/en/publication/2012/fundamental-rights-migrants-irregular-situation-european-union

FRA - European Union Agency for Fundamental Rights. (2020). Handbook on European law relating to asylum, borders and immigration - Edition 2020. Διαθέσιμο στο: https://fra.europa.eu/en/publication/2020/handbook-european-law-relating-asylum-borders-and-immigration-edition-2020

Interreg. (χ.χ). URBACT IV. Διαθέσιμο στο: https://interreg.eu/programmes/urbact-iv/

REVERTER. (χ.χ.). Deep REnovation roadmaps to decrease households VulnERability To Energy poverty. Διαθέσιμο στο: https://reverterhub.eu/